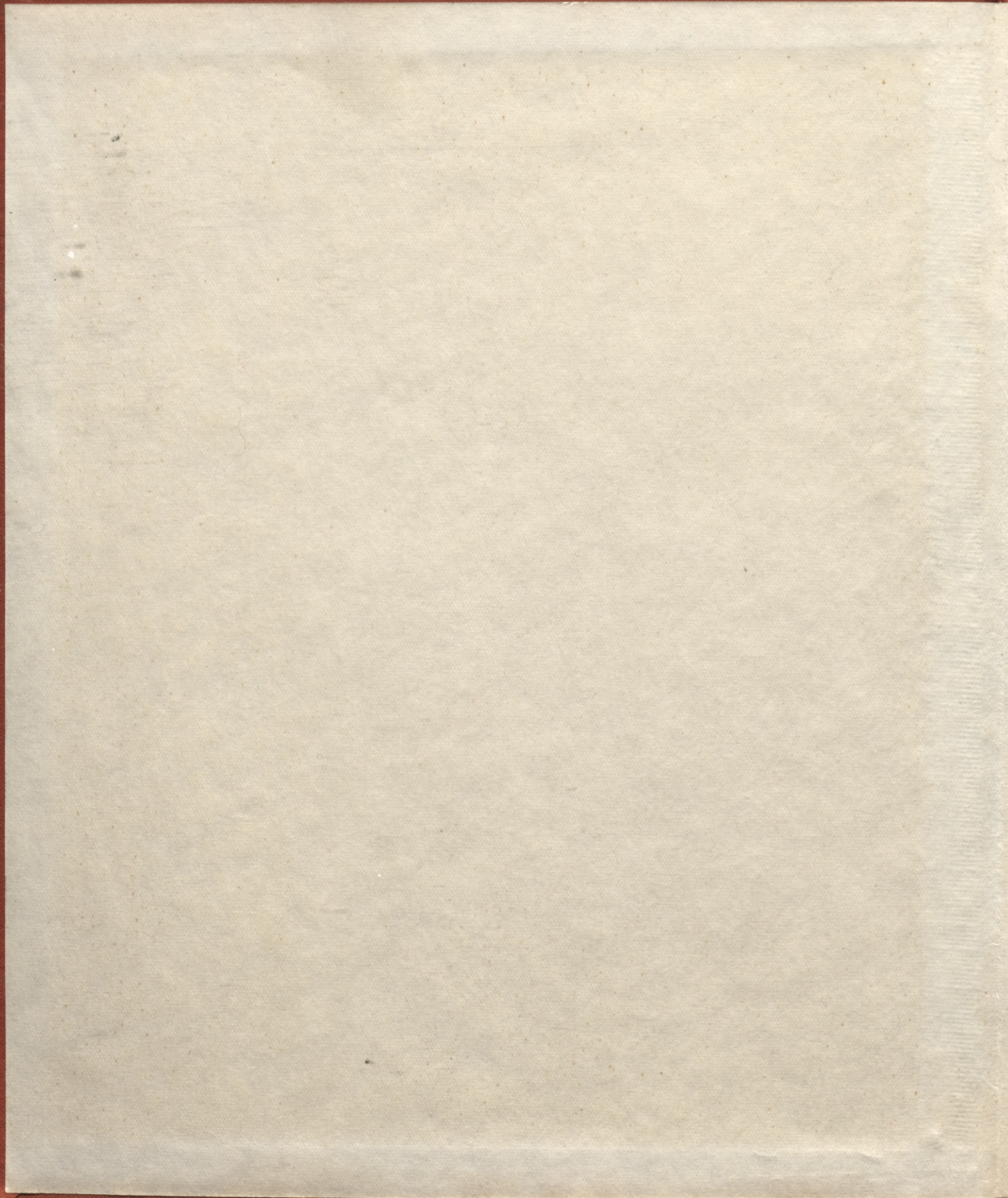

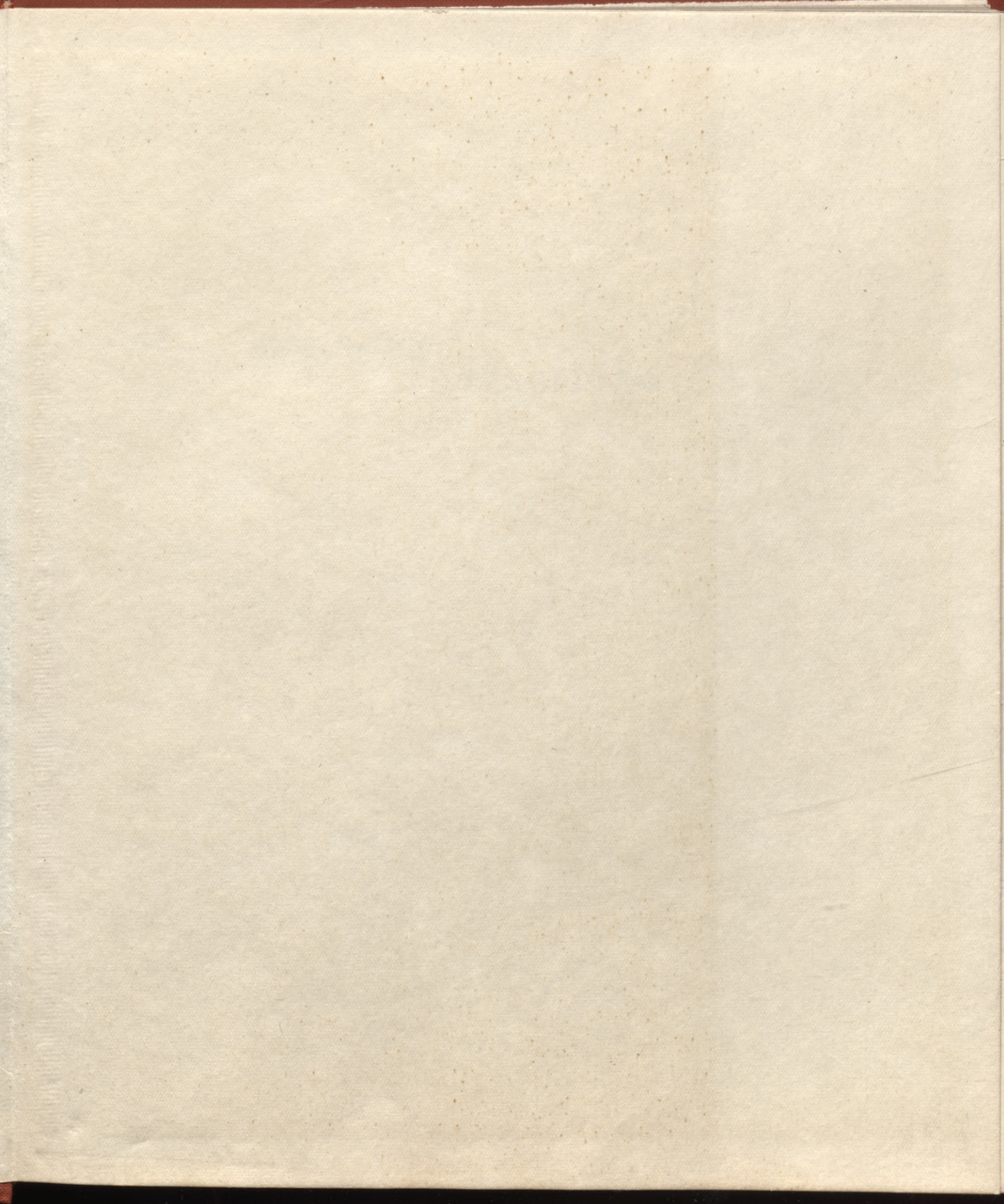
SENGRIEĶU TRAGĒDIJAS

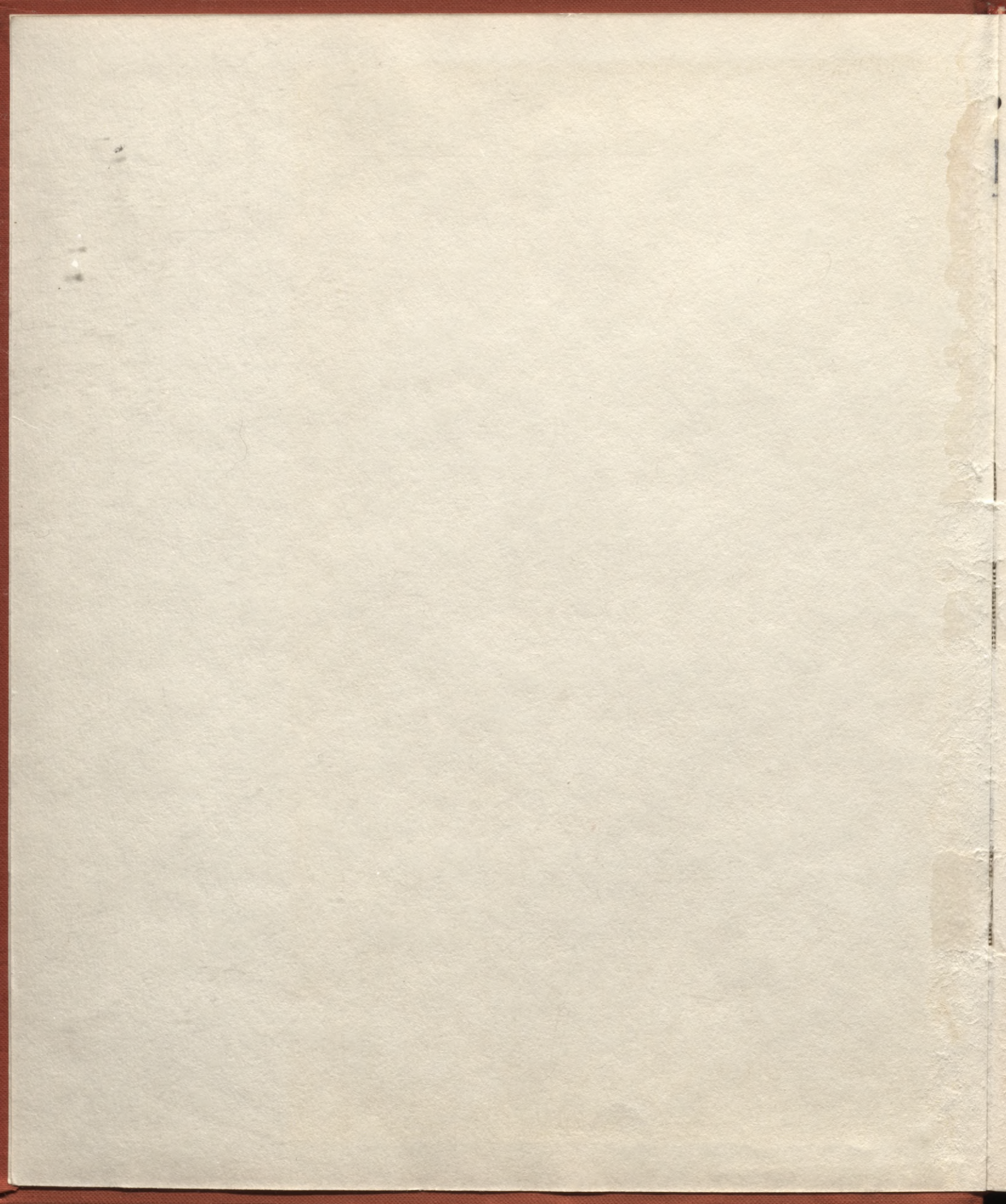
75-5
9

AISHILS ΑΙΣΧΥΛΟΥ
PROMETEJS ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ
AGAMEMNONS ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ
ZIEDOTĀJAS ΧΟΗΦΟΡΟΙ
LABVĒLĪGĀS ΕΥΜΕΝΙΔΕΣ
SOFOKLS ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ
ANTIGONE ΑΝΤΙΓΟΝΗ
OIDIPS ΟΙΔΙΠΟΥΣ
ELEKTRA ΗΛΕΚΤΡΑ
EIRIPĪDS ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ
MĒDEJA ΜΗΔΕΙΑ
IFIGENIJA ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ
KIKLOPS ΚΥΚΛΩΨ

115
9

SENGRIEĶU
TRAGĒDIJAS

SENGRIEKU
TRAGĒDIJAS

030906983
LATVIJAS NACIONĀLĀ
BIBLIOTĒKA

~~75-64.305~~

An
Se 553

Eschyle, I—II
Paris, Société d'édition
«Les Belles Lettres»,
1931—1935

Sophoclis
Tragoediae

Lipsiae, In aedibus
B. G. Teubneri, MCML

Euripidis
Tragoediae II

Lipsiae, In aedibus
B. G. Teubneri, MCMXXI

Euripides

Tragödien I

MEDEIA

Akademie-Verlag,
Berlin, 1972

SASTĀDIJIS Ā. FELDHŪNS

NO SENGRIEĶU VALODAS TULKOJUŠI AUGUSTS ĢIEZENS,
HENRIKS NOVACKIS UN ĀBRAMS FELDHŪNS

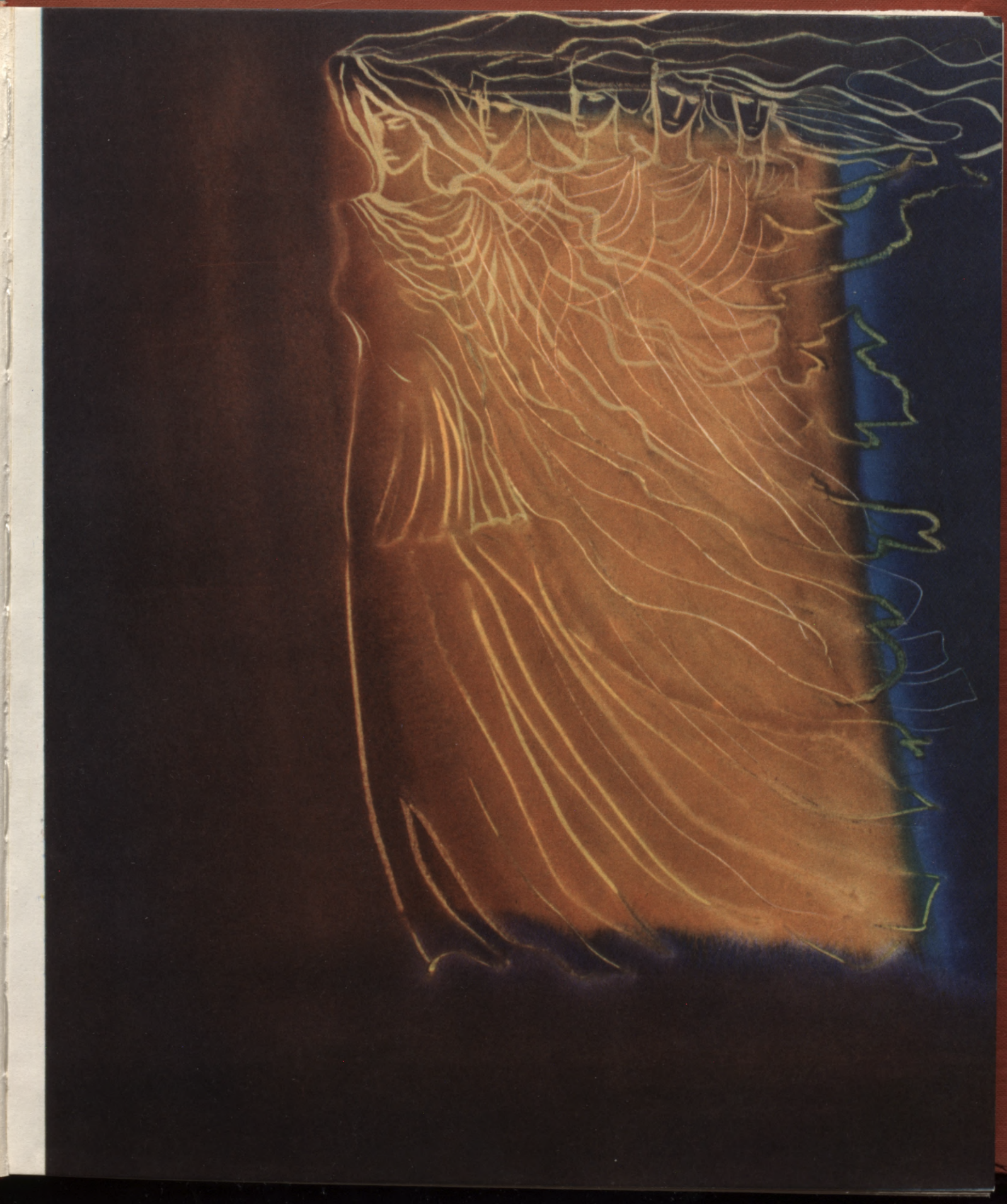
MĀKSLINIEKS KURTS FRIDRIHSONS

© Tulkojums latviešu valodā,
«Liesma» 1975

S $\frac{70404 - 407}{M 801(11) - 75}$ 300—74

AISHILS

**SAISTĪTAIS
PROMETEJS**

PERSONAS

SPEKS un VARA, Zeva kalpi

HĒFAISTS

PROMETEJS

IO

HERMEJS

OKEANĪDU KORIS

Darbības vieta:

klinšains novads pie jūras.

PERSONAS

SPES in VAKA, Yona kaiti

HEPATIS

PROMITIS

IO

HERBIS

OREVIDU MORIS

DETERMINA VIGIS

PROBIS NODIS DE PORE

Hēfaists, Spēks un Vara ievēd važās saistīto Prometeju.

SPEKS

Pie zemes tālās malas ¹ esam nākuši
 Uz skītu novadu caur drūmo tuksnesi.
 Tev tagad, Hēfaist, pienākums to izpildīt,
 Ko tēvs tev liek! So noziedznieku pārdrošo
 5 Kal cieši klintij klāt tur, kraujas virsotnē,
 Un sien ar važu saltēm neatraisāmām!
 Viņš tavu ziedu, uguns liesmu spēcīgo,
 Ir nozadzis un mirstīgiem to dāvājis.
 Par tādu noziegumu tagad sodīts viņš,
 10 Lai sajustu pret Zeva varu bijību
 Un nebūtu pret zemes ļaudīm labvēlīgs.

HĒFAISTS

Ai, Spēks un Vara ², abi jūs, ko licis Zevs,
 Nu esat velkuši! Ir galā jūsu darbs.
 15 Bet es — kā spēšu šo, kas man kā dievs ir rads,
 Ar varu siet pie klints, kur brāžas viesuļi?
 Un tomēr vajadzēs šo uzdevumu veikt,
 Jo sods ir smags, ja spītē tēva pavēlei.

Prometejam.

Ai, cēlāis Prometej, Temīdas ³ gudrās dēls,
 Es tevi neraisāmās važās plekalšu
 20 Pret savu un pret savu grību klintij šal,
 Kur nebūs mirstīgo un neskanēs to balss.
 Tur, saules spožo staru svelmei dedzinot,
 Nu miesa tava izkaltīs. Par prieku tev
 25 Nāks zvaigžņu tērpā nakts un dienas gaismu slēps,
 Bet saule atkal rīta rasu izkļiedēs.
 Ik dienas mocīs tevi smagas ciešanas;
 Nav piedzimis vēl tāds, kas tevi varēs glābt.
 Lūk, tas par tavu cilvēkmīlestību būs!
 30 Dievs būdams pats un dievu dusmām spītēdams,
 Pret mirstīgiem pārlietu bijī labvēlīgs,
 Un tāpēc drūmo klinti turpmāk sargāsi,
 Bez miega, ceļus neliecis, tu stāsies šelt.
 Daudz valdu, veltu nopūtu no tavas krūts
 Te atskanēs, jo nelokāms ir Zeva prāts.
 35 Arvien ir pārāk bargi jaunie valdnieki.
 SP. Lai tā! Kam kavēties un velti valmanāt?
 Tev nederzdas šis visu nīstais dievs? Viņš to,
 Kas pienākas ⁴ tik tev, ir nesīs mirstīgiem!
 HE. Mūs draudzības un radniecības saites sien.
 40 SP. Lai būtu tā! Kā drīkstī neizpildīt to,

Ko līcis tēvs? Vai nebīsties no viņa vairs?

- HE. Arvien bez kauna esi tu un nežēlīgs.
 SP. Par viņu neklājas tev gausties, vaimanāt.
 Te tavas asaras ir lietas vēltīgi.
- 45 HE. Vai man! Kā tagad nīstu savu amatu!
 SP. Kam nīsti to? Bez aplinkiem tev sacīšu —
 Nav tagad amats tavs šā mokās vainojams.
 HE. Kaut citam kādam būtu ticis amats šis!
 SP. Ir katram sava nasta, tikai Zevam ne,
 50 Un brīvības nav it nevienam, tikai tam.
 HE. To redzu arī šeit; tur nav ko pretī bilst.
 SP. Vai nepasteigsies viņam važas apkārt mest,
 Lai neierauga tēvs, ka pārāk vilcinies?
 HE. Lūk, roku važas viņam jau ir gatavas!
 55 SP. Tās apkārt rokām liec un atvēz veseri,
 Ar visu spēku sit, pie klints to pienaglo!
 HE. Es kaļu jau. Šis darbs būs ātri padarīts.
 SP. Vēl stiprāk sit, žņaudz ciešāk, vaļā neatlaid!
 Pa mazu spraugu veikli izlocīsies viņš.
 60 HE. Šis plecs jau cieši kalts, no klints to neatraus.
 SP. Vēl arī cieši plekal šo, lai mācās nu
 Šis gudrnieks par pašu Zevu gudrāks būt.
 HE. Viņš vienīgais, kam tiesības ko pārņem man.
 SP. Lal tagad cietās naglas nesaudzīgais zobs
 65 Caur krūtīm iet un viņu cieši tur pie klints!
 HE. Ai, Prometej, par tavām mokām valdu es!
 SP. Tu atkal gaud, tev Zeva ienaidnieka žēl!
 Varbūt vēl pats par sevi kādreiz gaudīsies.
 HE. Ai, šausmu skats! To manas acis nepanes!
 70 SP. Es redzu, sodu viņš te cieš pēc nopelniem.
 Vēl tikai viņa gūžas dzelzu važās slēdz!
 HE. Tas man ir jādara, ir lieki skubināt.
 SP. Es skubināšu gan, pat skaļi uzkliegšu.
 Kāp lejā, stilbus viņam stiprās važās sien!
 75 HE. Šis darbs ir padarīts — to nebij grūti veikt.
 SP. Jo ciešāk sažņaudz kāju važas spiedīgās!
 To ievēro — bargs soģis tavam darbam būs.
 HE. Jā, tava runa atbilst taval ārienei ⁵.
 SP. Tu klūsti pārāk maīgs. Par manu bardzību
 80 Un skarbo raksturu tu mani nesāc pelt!
 HE. Tad iesim! Locekļi tam važās iekalti.
 SP. Prometejam.

Nu varl spītēt šelt un dievu dāvanas
 Te izlaupīt, tās viendienīšiem ⁶ dot. Kā tev
 Šie mirstīgie nu mokās varēs palīdzēt?

85 Par Prometeju velti tevi dievi sauc ⁷.
 Bet tagad, gaišreģi, tev pašam jāparedz,
 Kā izlocīties varēsi no važām šīm.

Spēks, Vara un Hēfaists projām.

PROMETEJS

Ai, Debess dievišķā, ai, vēji spārnotie,
 Ai, straumju avoti, ai, jūras viļņu cilts,
 90 Bez mitas smaidošā, ai, Zemes māmuļa,
 Ai, Saule visuredzīgā, — jūs piesaucu!
 Jel skatieties, ko cieš no dievu rokas dievs!
 Šeit nu vērojiet mocības manas!
 Gadu tūkstošiem ilgi
 95 Visu laiku te nīkšu!
 Jaunais mūžīgo vadonis Kronīds ⁸
 Man šīs kaunpīlnās važas ir lēmis.
 Es par šodienas ciešanām vaidu
 Un par rītdienas likstām. Kad beidzot
 100 Visām mocībām pienāks reiz beigas?
 Bet ko es runāju? Es skaidri zināju
 Pats savu nākotni; nekad jau negaidot
 Man likstas neuzbrūk. Ir katram nolemtais
 Visvieglāk panesams, ja apzināties, ka
 105 No sava likteņa mēs izbēgt nevaram.
 Bet klusēt, nerunāt par savu likteni
 Man spēka trūkst. Tik tādēļ man šīs mocības,
 Ka Zemes ļaudīm sagādāju dāvanas.
 No debesīm es uguns dzirksti atnesu,
 110 To niedrē paslēpis. Tā kļuva mirstīgiem
 It visās prasmēs skolotājs un palīgs liels.
 Par tādiem noziegumiem sodu ciešu es,
 Zem klajām debesīm pie klintīm pienaglots.
 Bet klau! Kas tas?
 115 Klau, kādas šalkas, elpa neredzama dveš —
 No dieviem, mirstīgiem, varbūt no pusdieviem?
 Vai pāri tālām klintainēm kāds steldzas šurp,
 Lai manas mokas redzētu? Ko vēlas viņš?
 Lūk, redziet, važas kaltais, nelaimīgais dievs!
 120 Mani ienīst Zevs, visi Olimpā nīst,
 Es piedauzīgs tiem, kas iegriezties mēdz
 Zeva pilī, par to, ka es mirstīgajiem,
 Labu darīdams, jau par daudz biju mīļš.
 Ak vai! Tuvumā šalkoņu tikko dzirdēju —
 125 It kā putni šurp laistos. Te vieglino gaisu
 Spārnu vēzienu zuzoņa pīlda visapkārt.
 Kas te tuvojas, balda man sirdi.

Spārnotos ratos ierodas Okeanīdu koris.

KORIS

130 Tik nebīsties! Aiz draudzības,
Ar viegliem spārniem laižoties,
Mēs nākušas pie drūmās klints,
Jo tēva sirdi pieveicām ⁹.
Vēl straujle vēji palīdzēja mums.
Dzelzs žvadzoņu mēs dzilēs dzirdējām
135 Un steldzām, kautrās bailes atmetot,
Šurp basas spārnotos ratos.

PR. Ai vai, ai vai!

Jūs slavenās daudz bērnu Tētijas saime,
Ko radījis Okeāns ¹⁰. Plūst viņš ap zemi
140 Visapkārt, nomodā mūžīgi būdams!
Jel skatīties, vērojiet drausmīgās važas,
Ar kādām man salstītas rokas un kājas
Pie klinšainā kalnāja šķautnainās kraujas.
Te mokas es ciešu bez gala.

KO. Es redzu to, ai, Prometej!

145 Uz mūsu acīm migla krīt,
Mums skatu aizsedz asaras.
Tavs košais augums novītis,
Uz mūžu kauna važās kalts pie klints.
150 Nu jauniem kungiem vara Olimpā,
Bez likuma jau tagad valda Zevs,
Jo senie milži ir gāzti.

PR. Kaut labāk jau Aīda valstī zem zemes,
Kur mirušie mājo, viņš nogāztu mani
Un iemestu tumšajā Tartarā dziļi!

155 Kaut važās bez žēlas tur žņaugtu tas mani,
Lai mokas šis neredz ne dievs kāds, ne cilvēks!
Es klīstošiem vējiem tik rotaļa esmu,
Par prieku šeit naidniekiem mocības ciešu.

KO. Vai ir tāds dievs tik nežēlīgs,

160 Kam patiktu šīs ciešanas,
Kas mokās līdzī nejustu?
Varbūt tik Zevs. Arvien viņš saniknots
Un savā prātā nelokāms.
165 Viņš Urāncilti ¹¹ savalda
Un tīkmēr nerimstas,

Līdz kamēr savu panācis
 Vai cits kāds baismo varu rokā ņems.

PR. Tik tiešām reiz mani, kaut sakalts un saistīts
 Patlaban te cietajās kaunpilnās važās,
 170 Šim laimīgo valdniekam vajadzēs lūgties,
 Lai atklātu viņam tos paslēptos spēkus,
 Kas kādreiz tam scepteri atraus un godu ¹².
 Bet nelīdzēs tobrīd ne glaimīgās runas,
 175 Tās neapburs mani. Pat bargākie draudi
 Tad nesalieks mani. To atklāšu tikai
 Tad Zevam, ja iepriekš viņš atbrīvos mani
 No spiedīgām važām. Par izciesto sodu
 Un kaunu viņš piešķirs man balvu.

KO. Patiešām pārdrošnieks tu liels,
 180 Jo rūgtās likstās nelokies.
 Tu esi pārāk vaļsirdīgs,
 Tas manu prātu satrauca,
 Par tavu likteni sirds bailēs dreb.
 Kā tevi skatīt varētu,
 185 No visām mokām raisītu?
 Ir nepielūdzams mūžam Zeva prāts
 Un nelokāma viņa sirds.

PR. Es zinu, Zevs bargs; tas viņam ir likums,
 190 Ko lēmis viņš pats; bet tomēr nāks brīdis,
 Tas laipnāks reiz kļūs un raksturā maigāks,
 Kad trieciens to ķers.
 Drīz aizmirsts būs naids, kas tagad mūs šķīris,
 Un mieru ar mani un draudzību līgt
 Viņš steigsies, es steigšos tam pretī.

KORA VADĪTĀJA

195 Tu tagad visu atklāj mums un pastāsti:
 Par kādu vainu Zevs tik bargi noskaities
 Un kāpēc kauna pilnās mokās liek tev ciest?
 To saki, ja tavš stāsts par ļaunu pašam nav!
 PR. Ir runāt sāpīgi un klusēt sāpīgi
 200 Par to, bet nezīnu, kas vairāk nopiestu.
 Kad pēkšņi dievu vidū uzliesmoja naids
 Un viens pret otru viņi sāka ķildoties,
 No troņa vienī Kronu nogāzt gribēja,
 Lai tikai valda Zevs, tie citi pūlējās,
 205 Lai Zevs nekad pār dieviem valdnieks nebūtu.
 Tiem devu labu padomu, bet pierunāt
 Šos Urāna un Gajas bērņus, tītānus,

- Es nevarēju. Droši, spēka pārpilni,
 Tie nicināja viltus cīņas līdzekļus,
 210 Jo varu sagrābt domāja bez grūtībām.
 Bet māte mana Temīda ne vienreiz vien
 Jeb Gaja — vārdu viņai daudz, bet veids ir viens —
 Man, cīņas galu paredzot, bij teikusi,
 Ka ne ar varmācību, spēku lietojot,
 215 Bet tik ar viltu stīpros pievelkt iespējams.
 Kad titāniem es gribēju to paskaidrot,
 Tad tie pat nevēlējās mani klausīties.
 Par pareizāko tobrīd uzskatīju es
 Ar māti kopā Zeva pusē nostāties
 220 Un labprātīgi viņam doties palīgā.
 Pēc mana padoma nu Tartars, melns un dziļš,
 Slēpj uzvarēto sirmo Kronu tumsībā
 Ar viņa sabiedrotajiem. Par to nu viņš,
 Šis dievu valdnieks, mani važās saistījis.
 225 Lūk, tāda man par labo darbu atmaksa!
 Ir katram valdniekam tāda nelaime,
 Ka saviem draugiem nevar uzticēties tas.
 Jūs mani vaicājat, kāds ir mans noziegums,
 Kāpēc viņš mani soda. Atbildēšu jums.
 230 Kad tikko Zevs bij tēva tronī iesēdies,
 Viņš tūdaļ dieviem sadalīja amatus,
 Šim to, tam to, un varu visiem noteica.
 Bet mirstīgos, kam dzīve bija mokpilna,
 Pavisam aizmīrsa, jo iznīcināt šos
 235 Viņš nolēma, lai jaunu cilti radītu.
 Neviens jau nepretojās viņa nodomiem.
 Tik es tad iebildu, lai glābtu mirstīgos,
 Un nāvei lemtiem neļāvu iet pazemē.
 Par to man tagad jācieš smagas mocības —
 240 Ciest sāpīgi, bet skatīt nepanesami.
 Es ļaudis želoju, bet žēlsirdības gan
 Pret mani nebija. Zevs nežēlīgi šeit
 Ir mani piekalis. Šis skats tam kauna traips.
 K. V. No dzelzs tam sirds, no cieta akmens radīts tas,
 245 Kas nejūt līdzī tevi un tavām ciešanām.
 Kaut tavas mokas neredzētu mana acs!
 Tās ieraugot, man sirds vēl vairāk noskuma.
 PR. Pat svešam, mani ieraugot, sirds sāpētu.
 K. V. Vai tālāk negāji par to, kā stāstīji?
 250 PR. Es liedzu ļaudīm iepriekš nāvi paredzēt.
 K. V. Ar kādām zālēm dziedēji šo slimību?
 PR. Es aklas cerības tiem sirdīs dēstīju.
 K. V. Tā liela labdarība bija mirstīgiem.

- PR. Pēc tam es viņiem sagādāju uguni.
- 255 K. V. Vai taviem viendienīšiem liesmo uguns vēl?
PR. Šī liesma viņiem daudzas prasmes iemācis.
K. V. Par tādiem noziegumiem tevi soda Zevs?
PR. Viņš kaunā likt un mocīt nerimsies nekad.
K. V. Vai tavām mocībām gals kādreiz nepienāks?
- 260 PR. Nē, nepienāks nekad, ja Zevs to negribēs.
K. V. Kam gribēt to? Ko ceri tu? Jel saproti,
Tu noziedzies! Kā noziedzies, to pieminēt
Man prieka nav, tev sāp. Par to šeit klusēsim.
Tu padomā un centies atrast glābiņu!
- 265 PR. Kas likstu lamātās nekad nav sapinies,
Tam viegli aizrādīt un mācīt cietēju.
To taču visu iepriekš paredzēju es.
Es neliedzos, to apzināti dariju.
Par ļaudīm gādādams, pats postā iekritu.
- 270 Es negaidīju gan, ka sods man būs tik bargs,
Ka izžūšu, pie augstām klintīm pienaglots,
Šeit tuksnešainā apgabalā mokoties.
Bet neraudiet par tagadējām ciešanām!
Uz zemi nokāpiet un uzklausiet, kas man
- 275 Ir lemts, lai visu jūs līdz galam zinātu.
Jel paklausiet, man paklausiet! Tik brīdi vēl
Ar mani palieciet, jo likstas klīstošās
Mēdz vienu šodien pārsteigt šeit, rīt otru tur.
- KO. Tev mēs, Prometej, paklausām labprāt,
280 Jo tā vēlamies visas!
Nu ar vieglīnu kāju no steidzīgiem ratiem
Lejup slīdam pa gaisu, kur ērglis tik lido.
Nu jau ejam pa klinšainām takām,
Lai par ciešanām tavām
- 285 Te mēs dzirdētu visu līdz galam.
Okeanīdas atstāj ratus. Parādās Okeāns savā
spārnotajā zirgā.
- OKEĀNS
Es, Prometej, nāku no attālas malas
Un sasniedzu tevi pa grūtajiem ceļiem.
Šurp atnesa mani kāds ātrspārnu putns,
Kad griba to vadīja mana bez grōžiem.
- 290 Jel tici, tavs liktenis rūgtais man sāp!
Tu, pirmkārt, mans radnieks esi ¹³,
Bez tam jau vēl arī
Nav pasaulē cita neviena no dieviem,
Kas dārgāks man būtu par tevi.
- 295 Jel tici, ka taisnību saku —

- Es negribu izdabāt, glaimot nevienam.
 Tu saki, ar ko es tev palīdzēt varu, —
 Tad redzēsi, labāka drauga par mani,
 Okéānu, nebūs tev pasaulē cita.
- 300 PR. Bet kas tad tas? Tu atnācis, lai skatītu
 Šīs drausmās mocības? Kā atstāt varēji
 Tu straumi, kura tavā vārdā nosaukta¹⁴
 Un alas klinšainās, tai zemē ierasties,
 Kur dzelzs ir radusies¹⁵? Vai manu likteni
- 305 Tu skatīt atnācis, lai kopā sašustu?
 Kāds šausmu skats! Tu Zeva draugu redzi šeit,
 Kas palīdzēja viņa varenību celt,
 Bet tagad mani nežēlīgi moka viņš.
- OK. To redzu, Prometej! Es labu padomu
 310 Tev gribu dot, kaut izmanīgs tu esi pats.
 Pats sevi pārbaudi! Pa jauniem ceļiem sāc
 Nu virzīties! Ir arī dieviem valdnieks jauns.
 Bet tu ar skaļiem vārdiem svaidies spītīgi.
 Zevs viegli varētu, pat augstāk sēdēdams,
- 315 Tos sadzirdēt, un mocības, kas tev pašreiz
 Ir jāpacieš, tad šķītis bērnu rotaļa.
 Tu tāpēc, nelaimīgais, atmet spītību
 Un apdomā, kā glābties tev no nelaiemes.
 Varbūt tev senatnīga šķiet šī valoda,
- 320 Bet tomēr, Prometej, par runu lepnīgo,
 Lūk, tādu algu esi tagad saņēmis.
 Tu neesi vēl rāms, tu likstās neliecies —
 Pie šīm tu jaunu postu gribi uzņemties.
 Jel klausī manai pamācībai prātīgai
- 325 Un cilpā neliens pats! Tu apdomā, nav mums
 Šis valdnieks lēnprātīgs, bet bardzīgs patvaldnieks.
 Bet tagad eju jau un gribu mēģināt,
 Ja būs man iespēja, no mokām tevi glābt.
 Patlaban esi rāms un mēli savaldi!
- 330 Val pats tu, visu zinādams, vēl nezini,
 Ka augstprātība pati sev tik rīkstes griež?
 PR. Es tevi apskaužu. Bez vainas esi tu¹⁶,
 Kaut palīgs bijī mans un dumpojies man līdz¹⁷.
 Šo domu atmet tu un nedari neko!
- 335 Tu Zevu nepierunāsi — viņš stūrgalvīgs.
 Tik piesargies, ka pats tu sodā nekristu!
- OK. Daudz labāk proti citus tu pie prāta vest
 Kā sevi pats. Ne vārdos vien, bet darbos to
 Tu pierādi. Tas nevar mani atturēt.
- 340 Es zinu to, pret mani Zevs būs labvēlīgs
 Un piekāpsies — no mokām tevi atraisīs.

- PR. Tev patelcos. To mūžam neaizmirsīšu —
 Patiešām manis labad pūles nežēlo.
 Tik velti necenties! Nekāda labuma
 345 Tās neatnesīs man, kaut to tu gribētu.
 Jel rimsties tu! No šāda darba atturies!
 Ja tagad sāpes jācieš man, tad nevēlos,
 Lai arī citi manis dēļ vēl mocītos.
 Jau pietiek tā, ka sirds man dziļi skumusi
 350 Par brāli Atlantu¹⁸, kas pašos rietumos
 Tur stāv un augsto debess jumu atbalsta
 Uz saviem kamiešiem — šo grūti turamol
 Ar sāpēm sirdi Zemes dēlu atceros,
 Kas Kilikijas alā mita, Tifonu¹⁹,
 355 Šo drausmo simtgalvaino straujo briesmoni.
 Viņš sacēlās pret visiem dieviem kādudien —
 Tā baismās rīkles iznīcību sprauslāja,
 Un stindzinošās acīs dzirkstis zibsnija —,
 360 Lal Zeva patvaldības varu sagrautu.
 Bet tobrīd Zeva modrā šautra lejup krīt
 Un straujās pārkonelpas kvēle liesmainā
 Tā lielo augstprātību pēkšņi izspārda.
 Krīt Tifons, pašās krūtīs dziļi ievainots,
 365 Un viņa baismais spēks par pelniem pārvēršas.
 Tā bezveidīgais augums, zemei pieklāvēis,
 Vēl šodien guļ pie šaurās spraugas piekrastē,
 Un Etnas smagās klintīs viņa krūtīs spiež.
 Uz kraujas sēdēdams, tur dzelzi kaltētu
 Pats Hēfaists kaj²⁰. No turienes šļāks aumaļām
 370 Reiz uguns postīgā²¹, un rīkle liesmainā
 Tad aprīs Sicīlijas laukus auglīgos,
 Un Tifons savās dūsmās neapslāpētās
 No jauna ugunīgas straumes izverdīs,
 Kaut Zeva zibenī par ogli pārvērties.
 375 Tu neesi kāds neprašā, un padoma
 Tev mana nevajag. Pats meklē glābiņu!
 Es savu likteni tik ilgi nesišu,
 Līdz kamēr Zeva prāts no īgnuma būs brīvs.
 OK. Vai tiešām, Prometej, tu neatzīsti to,
 380 Ka prātīgs vārds spēj slimu sirdi dziedināt?
 PR. Ja istā laikā tu šo sirdi dziedini
 Un varmācīgi naidu apspiest nevēlies.
 OK. Bet kāpēc tālredzība, drosmes izpausme
 Tev šķiet kā sodība? Jel paskaidro man to!
 385 PR. Šis darbs ir lieks, un labsirdība veltīga.
 OK. Vēl brīdi ļauj ar slimību šo paslimot.
 Ir dažkārt gudram izdevīgi muļķim būt.

- PR. Mans noziegums šķiet līdzīgs tavai slimībai.
 OK. Tu, redzams, vēlies, lai es mājās atgriežos.
- 390 PR. Lai, mani žēlodams, mans naidnieks nekļūsti.
 OK. Pie jaunā valdnieka uz troņa varenā?
 PR. No viņa piesargies un nekaitini to!
 OK. Tavs sūrais liktenis nu būs mans skolotājs.
 PR. Tad taisies prom un centies prātīgs būt arvien!
- 395 OK. Es eju jau, tu velti mani skubīni.
 Jau gaisa taki līdzenie zem spārniem trīc
 Šim četrkājainam skrējējam. Ar prieku viņš
 Uz savu kūti steidz, lai ceļus noliektu.
- Okeāns ar savu spārnoto zirgu projām.
- 400 KO. Mēs skumstam, Prometej, par tavu likteni.
 No acu plakstiem mums
 Pār vaigiem maigajiem
 Plūst gaužas asaras.
 Nu nežēlīgi valda Zevs —
 Ir viņa likums patvaļa.
- 405 Viņš seniemi dieviem lepnīgi
 Tik baismo šķēpu parāda.
- Pa visu zemi vaimanas un vaidi skan
 Par slavu bijušo,
 Par tavu dzimumu,
 410 Par brāļiem titāniem.
 Šie vaidi nāk no visiem tiem,
 Kas Āzijzemēs svētās mīt;
 Šais izmisuma saucienos
 Dreb līdzī visi mirstīgie.
- 415 Raud kolhu zemes meitenes,
 Kas cīņā doties nebaidās²²;
 Raud stepēs skitu nomādi,
 Kas klejo zemes nostūrī
 Ap Maiotīdas purvājiem²³.
- 420 Pat kareivīgie arābi,
 Kam augstās klintīs mītekļi
 Ir Kaukāzkalna pakājē²⁴,
 Raud asaras, un piebalso
 Tiem aso šķēpu zvadzoņa.
- 425 Tik vienu dievu agrāk mokās redzējām,
 Kas drausmās važās bija siets, —
 Tas titāns Atlants spēcīgais.

- Viņš debess juma smagumu,
 Uz saviem pleciem pacēlis,
 430 Ar klusiem valdiem turēja.
- Brāž bangas, jūras krastam pretī drāzdamās,
 Vaid īgni dziļais bezdibens,
 Un zemes dzīlēs aklajās
 Rēc Aīds skaļi pretī tām,
 435 Bet dzidro straumju avotī
 Aiz žēlabām un sūpēm vaid.
- PR. Ne lepība, ne iedomība — ziniet to! —
 Man klusēt liek, bet sirds man lūst, kad redzu es
 Un apzinos, cik ļoti esmu pazemots.
 440 Bet kas tad, ja ne es, šos goda amatus
 Ir visiem tagadējiem dieviem piešķīris?
 Es klusēšu par to. Ir lieki stāstīt jums,
 Ko zināt jau. Par ļaužu postu stāstīšu,
 445 Lai dzirdat, kā es viņus, senāk bērnišķus,
 Pie prāta vedu, viņiem domāt mācīju.
 To tāpēc nesaku, lai ļaudīm pārmetstu,
 Bet lai jūs manus labos darbus atzītu.
 Tie skatījās, bet nesaredzēja neko,
 Tie klausījās, bet nesaprata dzirdēto —
 450 Kā ēnas un kā sapņu tēli dzīvoja
 Bez apziņas. Ne ķieģeļmājas saulainas
 Tie uzcēla, ne koka darbus saprata,
 Bet, ierakušies apakšzemes dziļumos,
 455 Bez saules dzīvoja kā skudras mudžeklī.
 Vēl nebija tiem drošas laika nojautas
 Par ziemu, krāšņo ziedoni un vasaru,
 Kad augļi ienākas. Tie visu darīja
 Bez saprāta, līdz kamēr zvaigžņu lēktu tiem
 460 Un norietu, ko grūti vērot, rādīju.
 Es skaitīju prasmī, izcilāko zinātni,
 Tiem atradu un burtus lietot mācīju,
 Kas atmiņai un visām mākslām māmuļa.
 Es pirmais jūgā radināju dzīvniekus,
 465 Lai tie ar savu spēku kalpo cilvēkiem
 Un visi smagie darbi tiem kļūst vieglāki.
 Es ratos viņiem zirgus, grožiem klausīgos,
 Vēl sajūdzu, šo brīnišķīgo greznumu,
 Un izgudroju laivu, viņu šķēlēju,
 Ko jūras braucēji ar linu spārniem dzen.
 470 Kaut šādas iemaņas es ļaudīm mācījis,
 Pats esmu nelaimīgs un tālāk nezinu,
 Kā vaļā raisīties no smagām mocībām.

- K. V. Tev sūrās ciešanās Ir aptumšojies prāts.
 Kā nesaprātīgs ārsts, kad pats ir saslimis,
 475 Tu pēkšņi apmulsti un nespēj izdomāt
 Sev tādu līdzekli, kas tevi dziedētu.
- PR. Vēl tālāk uzklausot, par mani brīnīsies,
 Cik līdzekļu un zināšanu devu tiem.
 Pats svarīgākais tas: ja kāds bij saslimis,
 480 Tam zāļu nebija, ne citu līdzekļu,
 Ne zležamo, ne dzeramo, un nika tie
 Bez ārstēšanas, kamēr es tos mācīju,
 Kā vajag sajaukt kopā zāles dziedīgās,
 Lai atvairītu visas ļaunās slimības.
- 485 Tiem daudzus zintēšanas veidus mācīju
 Un atklāju, kāds sapnis īstenība kļūst,
 Kāds ne, un parādības nesaprotamas
 Tiem skaidroju, kā debess zīmes iztulkot.
 Vēl putnu lidojumus liku novērot
 490 Un skaidri izdibināt to, kas nelaimi
 Un laimi nes; tad visas putnu paražas
 Tiem atklāju, ko viņi ēd, kā satiek tie,
 Vai ķildojas vai dzīvo kopā draudzīgi;
 Cik gludām, kādā krāsā lopu iekšām būt,
 495 Lai sagādātu baudu dieviem debesīs,
 Un žultij, aknu gabaliem, kas dieviem tik;
 Es gūžas, taukos tītas, stilbus slaidenos
 Pats ziedoju un grūtā prasmē mirstīgiem
- 500 Tā ceļu rādīju; ar liesmu zīmēm es
 Tiem liku skatīt to, kas agrāk bija slēpts.
 Tik daudz par to. Vēl minēšu es dārgumus,
 Kas ļaužu acīm slēpti zemes dziļumos,
 Kā dzelzi, varu, zeltu, sudrabu. Kas teiks,
 505 Ka būtu viņš to agrāk atradis kā es?
 Neviens, to zinu, ja kāds velti nelielās!
 Tad ievēro: pavisam īsi izsakot,
 Tik Prometejs šīs prasmes ļaudīm dāvājis.
- K. V. Vairs pārmērīgi nepalīdzi mirstīgiem,
 510 Bet padomā par sevi pašu nelaimē!
 Es ticu vēl: no cietām važām atraisīts,
 Tu varēsi vēl Zevam spēkā līdzīgs būt.
- PR. Nav gribējusi moira visu varenā
 Man to vēl lemt. Kad likstās tūkstoškārtīgās
 515 Es būšu izmocīts, no važām kļūšu brīvs.
 Tur prāts ir bezspēcīgs, kur valda liktenis.
- K. V. Kas vada un kas noteic katra likteni?
 PR. Trīs moiras, erīniju ilgā atmiņa.
 K. V. Tad viņas būs par Zevu spēkā pārākas?

- 520 PR. Ko lēmis liktenis, to nevar grozīt Zevs.
 K. V. Vai mūžam Zevam valdīt lēmis liktenis?
 PR. Par to man nevaicā un mani netirdi!
 K. V. Vai tas kāds īpašs svētums tev, ja to tu slēp?
 PR. Par citu runā tu! Vēl laiks nav pienācis
- 525 To izpaust atklāti²⁶. Ir dziļi slēpjami
 Šie vārdi man. Ja svēti saglabāšu tos,
 No važām spiedīgām un mokām būšu brīvs.
- KO. Lai neieliek sirdī nemūžam
 Zevs varenais spītības domu!
- 530 Lai tuvāk mēs dievībām nākam
 Ar upuru dāvanām svētām²⁷
 Pie tēva Okéāna plūstošās straumes,
 Un lūpas lai nekurn pret Zevu!
 Lai atmiņā paliek šī doma
- 535 Un nezūd nekad!
- Ir laimīgs, kas cerībās gaišās
 Spēj pavadīt mūždienas ilgās
 Un sirdī nest liksmību gaišu.
- 540 Es notrīcu ballēs, kad redzu
 Šeit drausmīgās ciešanās tevi.
 Tu nedrebi Zevtēva priekšā,
 Bet mirstīgos, Prometej, mīli
 Pārlieku, bez mēra.
- Bet kur tad ir mīla pret mīlu?
 545 Draugs, saki — kur mirstīgo vara?
 Kam viendieniem palīdzēt gribi?
 Vai neredzi vārgumu viņos,
 Kas līdzīgs ir sapnim, ka važās
 Ir saistīts cilvēku dzimums?
- 550 Un mirstīgo prātam nemūžam
 Jaukt kārtību Zevam.
- To sapratu, Prometej, visu,
 Kad vēroju mocības tavas.
 Bet citāda dziesma mums bija,
- 555 Kad līgava mazgājās ausmā,
 Kad viņu ar dāvanām krāšņām,
 Hēsioni²⁸, māsīņu manu,
 Tu vedi uz jautrajām dzirēm —
 Uz laulības gultu.

Uzskrien Io. Viņai pierē govs ragi.

- IO ²⁹
- 560 Kas ir zeme šī? Kāda šeit cilts?
 Ko es redzu? Kas siets pie šīs klints?
 Par ko ledainos vējos šis cieš?
 Kādas vainas dēļ tagad šis nīkst?
 Kurp es nākusi, saki man to?
- 565 Ai vai, ai vai!
 Jau atkal mani, nelaimīgo, dundurs dzel,
 Šis Zemes dzimums, Arga tēls! Jel bēdz!
 Man bail! Jau simtacainais sargs ir šeit ³⁰!
 Lūk, velkas viņš! Lūk, acis zvēro tam!
- 570 Pat zeme nāves brīdī neslēps to.
 No zemes dzilēm nākdams šurp,
 Viņš mani, nabadzīti, dzen,
 Gar jūras krastiem izsalkušu maldina.
 Ar vaskiem lipinātā niedre skanīgā
- 575 Tik mīļi mani miegā iežūžo ³¹ ...
 Ai vai, ai, šaušalas! Kurp mani ved
 Šis tālais ceļš?
 Bet kāpēc, Krona dēls? Kāds ir mans noziegums,
 Ka tu šo smago jūgu man
- 580 Par sodu licis nest? Ai vai, ai vai!
 Kam dundurs mani, nelaimīgo, dzel?
 Kam ārprātīgās bailēs mokās sirds?
 Uz sārta mani liec, roc zemē, mani met
 Par ēsmu jūrā nezvēriem!
- 585 Bet manas lūgšanas
 Tu klausī, varenais!
 Jau diezgan maldu ceļi šie
 Ir mani nomocījuši. Es nezinu,
 Kā spēšu briesmas atvairīt.
- 590 Vai dzirdi tu, ko runā ragainā?
 PR. Kā nedzirdēt man Īnahmeitu brīnišķo,
 Ko nīknais dundurs triec? Pret tevi Zeva sirds
 Tik kvēli liesmoja. Vēl ilgi klidīsi,
 Jo ļaunā Hēra tevi vajāt nerimsies.
- 595 IO Jel teic — no kā tu mana tēva vārdu zināji?
 Kas esi, nelaimīgais, saki to?
 Kā mani istā vārdā nosauci
 Tik trāpīgi
 Un smagās mocības, kas, dievu sūtītas,
 600 Bez gala manu sirdi krent
 Un mani dzītīn dzen? Ai vai, ai vai!
 Es, lēkdama un bada mocīta,

- Kā neprātīga ātri steidzos šurp,
Jo Hēras greizsirdība mani vajāja.
- 605 Kas vēl no nelaimīgajiem
Tā cieš kā es? Ai vai!
Man saki taisnību,
Kas turpmāk būs man jācieš vēl,
Kā līdzēt varētu un dziedēt nelaimei?
- 610 Jel saki to, ja zini tu!
To atklāj nelaimīgai jaunavai!
- PR. Tev skaidri visu pateikšu, ko vēlējies,
Ne mīklās tīdamies, bet vārdos vienkāršos,
Jo pieklājas ar draugiem runāt atklāti:
- 615 Es Prometejs, kas ļaudīm devis uguni.
IO Tu esi labvēlis un palīgs mirstīgiem.
Bet kāpēc, Prometej, tu ciet tik šausmīgi?
PR. Es tikko savas bēdas stāstīt pabeidzu.
IO Vai manu lūgumu tu gribi noraidīt?
- 620 PR. Ko vēlies, teic! It visu tev es stāstīšu.
IO Jel teic — kas klintī šai ir tevi piekalis?
PR. Tā lēma Zevs, bet Hēfaists izpildīja to.
IO Par kādiem noziegumiem tu šeit sodu ciet?
PR. Es pietiekami skaidri to tev pateicu.
- 625 IO Jel teic — vai nāks man, nelaimīgai, kādreiz laiks,
Kad visi mani maldu ceļi izbeigsies?
PR. Daudz labāk būs tev nezināt kā zināt to.
IO No manis neslēp mokas tās, kas priekšā vēl!
PR. Tev savu labvēlību, tici, neliegšu.
- 630 IO Bet kāpēc vilcinies un visu neatklāj?
PR. Nav žēl to teikt, bet žēl ir tevi skumdināt.
IO Tu vairāk mani nesaudzē kā sevi es!
PR. Ja vēlies to, man jārunā. Tad uzklausi!
- K. V. Vēl ne! Man arī daļu prieka novēli.
- 635 Vīspirms par viņas pašas likstām vaicāsim,
Lai pati pastāsta par savām nedienām.
Par briesmām turpmākām lai tevi uzklausa.
- PR. Šo lūgumu tev, Io, vajag izpildīt,
It sevišķi tāpēc, ka tēva māsas lūdz.
- 640 Bet bēdāties un savas likstas apraudāt
Ir jēga tikai tad, kad arī klausītājs
Aiz līdzjūtības nespēj valdīt asaras.
- IO Es nezinu, kā varētu jūs neklausīt.
Par visu to, ko jūs no manis vēlaties,
- 645 Jums skaidros vārdos stāstīšu, kaut stāstīt kauns
Par dievu negaisu, kas mani kropļoja,
Kad viss uz mani, nelaimīgo, sagāzās.

- Ne vienreiz vien pie manis manā kambarī
 Pa naktīm nāca sapņu tēli klīstoši
 650 Un saldi čukstēja: «Ai, daiļā meitene,
 Kam paliec ilgi jaunavās, ja iespēja
 Tikl augstā laulībā? Pret tevi iededzies
 Ir kaisles kvēlē Zevs, un milā vienoties
 Ar tevi vēlas viņš. Tu nenoraidi, bērns,
 655 Šos Zeva skāvienus! Uz Lernes purvājiem³²
 Tu ej, kur tava tēva vērši barojas,
 Lai Zeva acis savu kaisli remdina!»
 Lūk, šādi sapņu murgi nabadzītei, man,
 Ik naktis uznāca. Es beidzot apņēmos
 660 Par uzmācīgiem sapņiem tēvam pastāstīt.
 Uz Delfu orākulu un uz Dodonu
 Tēvs daudzus sūtīja, lai izdibina tie,
 Ko darīt un kā dievu prātam izdabāt.
 Bet divdomīgas bija visas atbildes,
 665 Pat nesaprotamas un mīklās izteiktas.
 Tad beidzot Īnāhs vēstījumu saņēma,
 Kas nepārprotami un skaidri lika tam,
 Lai mani viņš no mājas un no zemes dzen,
 Lai klīstu pamesta līdz zemes robežām.
 670 Ja nedarišot tā, Zevs zibsnī metišot
 Un visa tēva cilts virs zemes iznīkšot.
 Viņš, noticeidams Foiba pareģojumiem,
 Drīz mani padzina un, pašam negribot,
 No mājas raidīja, jo Zeva iemaukti
 675 Ar varu tādu darbu darīt piespieda.
 Tad āriene man pārvērtās un skaidrais prāts.
 Kā redzat, pierē manā ragi izauga!
 Man dundurs dzēla nikns; ar straujiem lēcieniem
 Es tūdaļ joņoju uz krāšņo Kerhneju
 680 Pie Lernes ezera. Args, Zemes radītais,
 Šis niknais govju sargs, man pakaļ sekoja,
 Simt acīm katru manu soli vērodams,
 Bet gluži negaidot to pēkšņi liktenis
 Un nāve pārsteidza. Kad dundurs, dieva sods,
 685 Sāk dzelt, no vienas zemes otrā klīstu es.
 Lūk, tādas manas nedienas. Ja zināms tev
 Šo moku gals, tad teic! Tu mani nežēlo,
 Ar saldiem vārdiem mierinot! Visjaunākais
 No jaunumiem ir runāt vārdus melīgus.
 690 KO. Ai vai! Nu pietiks jau! Ai vai!
 Nekad, nekad man prātā nenāca,
 Ka šeit tik skumjus vārdus dzirdēšu.

- Šīs šaušalīgās, nedzirdētās
 Ciešanas un baismās mocības
 695 Man sirdī dziļi dzels.
 Ai, liktenis! Ai, liktenis!
 Es trīcu, redzot Īo ciešanas!
- PR. Ir agri vai manāt un agri baiļoties.
 Vēl pagaidi, līdz kamēr visu dzirdēsi.
- 700 K. V. Tad pastāsti! Ir patīkami slimniekiem,
 Ja zina iepriekš tie, kad beigsies ciešanas.
- PR. Kas iepriekš noticis, no manis zināt to.
 Vispirms no pašas jaunavas jūs gribējāt,
 705 Lai viņa stāsta jums par savām nedienām.
 Bet tagad uzklausiet, kas tālāk jācieš tai
 Un ko šai jaunavai ir Hēra lēmusi.
 Tu, Inahmeita, manus vārdus ievēro,
 Lai savu maldu ceļu galu zinātu!
 Vispirms no šejienes pret saules lēktu trauc,
 710 Vēl tālāk ej pār neapartiem tūrumiem,
 Līdz kamēr nāksi tu pie skitu nomādiem,
 Kas augstu pītās kulbās ratos mitinās,
 Tur plecos stopus, tālu šautras raidošus.
 Pie tiem tu nestājies, bet projām aizvirzies
 715 Gar krastu klinšaino, kur jūra drūmi vaid.
 Pa kreisi viņiem tūdaļ dzīvo halibi³³,
 Kas dzelzi kaļ. No tiem tev vajag vairīties —
 Ir rupji tie un nelaipni pret svešniekiem.
 Būs tālāk Hibriste³⁴ — ne velti saukta tā.
 720 Tai pāri neej tu, jo upē brasla nav,
 Līdz nāksi Kaukāzā pie kalna milzīga,
 Kur straume spēcīga no klinšu galotnēm
 Uz leju mutuļo. Kad augstās galotnes,
 725 Kas zvaigznēm kaimiņos, tu pārspēsi, būs ceļš
 Uz dienvidiem, kur amazones sastapsi,
 Kas vīrus nīst. Reiz Temiskīras³⁵ novadu
 Ap Termodontas³⁶ upi viņas apdzīvos.
 Tur Salmidēsas³⁷ līcis, sēklis bīstamais,
 Ir naidīgs jūrniekiem un kuģiem pamāte.
 730 Ar prieku viņas tālāk ceļu parādīs.
 Kad Kimmerijas šauro zemes pāržmaugu³⁸
 Tu beidzot sasniegsi, ar drosmu sirdi tad
 Tev vajag Malotīdas³⁹ līci pārpedēt.
 Arvien šis gājiens godā būs starp mirstīgiem —
 735 Tiks nosaukts tavā vārdā Bospors⁴⁰, «govju brasls».
 Kad Eiropā tu līdzenumu atstāsi,
 Tad nāksi Āzlijā. Val tiešām neredzat,

- Ka dievu valdnieks itin visur nežēlīgs?
 Viņš, būdams dievs un iekārojis jaunavu,
 740 To nosodījis klejotājas liktenim.
 Ai, meitene, rūgts precinieks tev bija dots
 Un kāzas skumīgas! Ko tagad dzirdēji,
 Tas sākums tikai tam, kas būs vēl jāpārcieš.
- IO Ai vai, ai vai!
 745 PR. Tu vaidi jau un nopūties. Ko darīsi,
 Kad uzzināsi tūdaļ citas ciešanas?
- K. V. Vai viņai jaunas ciešanas vēl vēstīsi?
 PR. Tā jūra vētrainā un šausmu bezdibens.
 IO Kāds labums dzīvot man? Vai labāk nebūtu
 750 Jau tūdaļ lejup mesties man no stāvās klints,
 Lai krizdama no mokām tūdaļ atraisos?
 Vai labāk nav uz laiku laikiem vienreiz mirt,
 Lai katru dienu jaunas mokas neciestu?
- PR. Mans baismais posts tev būtu grūti panesams.
 755 Man nāvi mūžam liedzis ļaunais liktenis,
 Jo tā spēj atbrīvot no visām nelaimēm.
 Šim ciešanām tik tad es galu paredzu,
 Kad Zeva patvaldības vara gāzta būs.
- IO Vai kādreiz Zeva varenība sabrukt var?
 760 PR. Man šķiet, tu priecātos šo brīdi pieredzēt.
 IO Nu protams gan! No Zeva man šīs ciešanas.
 PR. Tik tiešām notiks tā. To tagad uzklausi!
 IO Kas viņam atņems valdinieka scepteri?
 PR. Pats sev, kad tukšas iedomas to pievārēs.
- 765 IO Bet kā? Teic skaidrāk man, ja tas tev nekaitē!
 PR. Viņš dosies laulībā, ko vēlāk nožēlos.
 IO Ar dievieti vai mirstīgo? Ja vari, teic!
 PR. Kā viņu sauc, to tagad atklāt nedrīkstu.
 IO Vai sieva tad no troņa viņu nogāzīs?
- 770 PR. Tai piedzims dēls, kas būs par tēvu varenāks.
 IO Vai nespētu viņš novērst tādu likteni?
 PR. Nekad, no važām kamēr brīvs vēl neesmu.
 IO Bet kas pret Zeva gribu tevi atraisīs?
 PR. No taviem pēcteciem šim nolūkam kāds lemts⁴¹.
- 775 IO Ko saki tu? Mans pēctecis var tevi glābt?
 PR. Tik trešā paaudze pēc desmit paaudzēm.
 IO Šis pareģojums nav man īsti saprotams.
 PR. Par savām ciešanām vairs tālāk nevalcā!
 IO Ko tikko solīji, to man tu neatrauj!
 780 PR. No diviem noslēpumiem vienu atklāšu.
 IO Bet kuru? Saki man un ļauj to izraudzīt!
 PR. To ļauju tev. Vai tev par tavām ciešanām
 Ko pastāstīt vai to, kas mani varēs glābt?

- K. V. Tu pirmo viņai pastāsti, bet otro ļauj
 785 Man labprāt uzklausīt. Ļauj visu zināt tai,
 Pa kādiem maldu ceļiem viņai jāstaigā,
 Bet man, kas tevi glābs. To ļoti vēlos es.
- PR. Ja lūdzat to, es ilgāk nepretošos vairs
 Un visu tūdaļ pateikšu, ko vēlaties.
- 790 Vispirms tev, Īo, priekšā ilga klīšana,
 To labi iegaumē tu savā atmiņā.
 Kad nāksi tu līdz straumei, zemes robežai ⁴²,
 Tad pagriezies pret saules lēktu liesmaino.
 Gar krastu šalcošo tad ej, līdz nonāksi
 795 Tu gorgondzimitas ielejā pie Kistēnes ⁴³.
 Tur Forkijmeitas dzīvo, vecās jaunavas ⁴⁴,
 Trīs, gulbjiem līdzīgas; tām acs ir kopēja
 Un viens tik zobs; pie viņām neiespīd nekad
 Ne dienu saules acs, ne nakti mēness stars.
- 800 Mīt viņām kaimiņos trīs māsas spārnotās —
 Pret vīriem niknās, čūskmatainās gorgonas ⁴⁵;
 Kas viņas uzskata, tam elpa krūtīs stingst.
 So stāstīdams, es tevi gribu brīdināt.
 Par citu šausmu skatu tālāk uzklausī!
- 805 No greifiem ⁴⁶ klusiem, Zeva suņiem asknābjiem,
 Tu piesargies un arimaspiem vienačiem,
 Kas zirgu mugurā tik sēž un dzīvo tur,
 Kur Plūta upe ⁴⁷ zelta graudus vilņos veļ.
 Tiem tuvu nenāc klāt! Bet tālā nomalē
 810 Tu melnos sastapsi. Pie Saules avotiem
 Tiem mitekļi, kur Aitiopas straume ⁴⁸ plūst.
 Tu tālāk ej gar piekrasti, līdz pienāksi
 Pie ūdenskrituma. No Biblas kalniem ⁴⁹ tur
 Plūst lejup Nīlas svētā straume dziedīgā.
- 815 Šī straume ceļu rādīs tev uz trijstūri,
 Kur tev un visiem taviem pēctečiem ir lemts
 Likīt pamatus, ai, Īo, tālai apmetnei.
 Ja tev kas būtu nesaprotams, neskaidrāks,
 Tad vaicā vēl un skaidri izdībini to;
- 820 Man laika vairāk vēl, kā pats to vēlētos.
- K. V. Ja beidzis nebūtu vai arī aizmirsis
 Ko teikt par viņas klīšanu, tad saki to!
 Kad visu pateiksi, tad vēl to atceries,
 Mums labu vēlēdams, ko esam lūgušas.
- PR. Par ceļa gaitu galu viņa dzirdēja.
 825 Lai zina tā, ka mani velti neklausās,
 Es teikšu, ko tā cietusi, pirms nāca šurp,
 Un manu vārdu patiesīgums atklāsies.
 Par daudziem lietās apstākļiem es klusēšu,

- 830 Bet pāriešu pie maldu ceļiem pēdējiem.
 Tu nāci molosiešu⁵⁰ lejā lidzenā,
 Kur Dodona uz augstām klintīm paceļas
 Un Tesprotīdas⁵¹ Zeva mītne viedīgā.
 Kāds brīnums neticams! Tur runā ozoli⁵²,
- 835 Kas tevi skaļā balsī un bez aplinkiem
 Par Zeva izredzēto košo līgavu
 Un sievu apsvelca. Vai tev tas neglaimo?
 No turienes, kad ārprāts tevi pārņēma,
 Gar piekrasti uz Rejas līci⁵³ bēgi tu.
- 840 No laika šā tu apkārt klīsti šurp un turp.
 Šie dziļie ūdeņi uz priekšu nākotnē
 Tiks, iegaumē, par Īo jūru dēvēti,
 Lai ļaudis atcerētos savu gājienu.
 Tā liecība par manu gaišredzību tev,
- 845 Ka tālāk redz mans prāts, kā citiem atļauts tas.
 Es jums un viņai tagad teikšu pārējo,
 Uz vecām runas pēdām atkal atgriezies.
 Pie pašām zemes robežām ir pilsēta —
 Tā Kanoba pie Nīlas grīvas dūņainās.
- 850 Tur skaidru prātu Zevs tev atkal atgriezīs
 Ar to tik vien, ka tev ar roku pieskarsies.
 Tad tumšo Epafu tu viņam dzemdēsi —
 To brīnumainās ieņemšanas dēļ tā sauks⁵⁴;
 Tas zemes apstrādās, ko slaka Nilupe.
- 855 No viņa piektais dzimums ne jau labprāt nāks
 Uz Argu atpakaļ ar māsām piecdesmit⁵⁵.
 Tās nevēlēsies precības ar brālēniem,
 Bet tūdaļ šie, jau aklā milā degdami,
 Kā vanagi pēc dūjām pakal dzīdamies,
- 860 Tās medīt sāks, kaut nav tās lemtas laulībām,
 Un nebūs dievs šo mīlas laimei labvēlīgs.
 Tad pelasgiešu⁵⁶ zeme viņu miesas slēps,
 Jo sievu rokas tumšā naktī nokaus tos.
- 865 Patiešām sievas vīriem laupīs dzīvību,
 Tiem divasmeņu dunci krūtīs gremdējot.
 Lai atriebj Kiprīda tā mani naidniekiem!
 No viņām tikai viena milā iedegsies
 Un nazi nepacels pret to, ar ko tā guļ.
- 870 No diviem vienu viņa tūdaļ izvēlas —
 Grib labāk nevarīga būt kā slepkava.
 No viņas Argosā dzims valdinieku cilts —
 Par to man ilgi būtu tagad jāstāsta.
 No viņas cilts reiz piedzims drosmīgs varonis⁵⁷,
- 875 Ar stopu slavenais, — no mokām mani viņš
 Tad vaļā atrasisis. Šo pareģojumu

- Man māte, Titanīda Temīda⁵⁸, reiz atklāja,
 Bet, kā tas būs, par to vēl ilgi jāstāsta.
 Tik tev no visa tā vairs nebūs labuma.
- 880 IO Ai, bēdas, bēdas, ai!
 Nu jau atkal tik sāpes un mokas man būs!
 Drebu gluži kā ārprātā es!
 Mani dundura dzeloņi dzeltin dzeļ,
 Strauji krūtīs aiz bailēm pukst sirds.
- 885 Acis valbīties sāk, un galva man reibst.
 Ātri traucoties, mani nes ārprāta spēks.
 Mana mēle man neklausā vairs,
 Lūpās vārdi jau klupdami stieg
 Neprāta naidīgās bangās.
- Io ārprāta lēkmē bēg.
- 890 KO Jo prātīgs, patiešām prātīgs tas bijis,
 Kas pirmais to apsvēris sirdī
 Un pirmais to izteicis vārdos,
 Ka līdzīgas laulības ļaudīm nes laimi.
 To nepreci, ko bagātība lutina,
- 895 Kas lepnīgs ir ar augsto dzimumu,
 Ja tevi baro tikai roku darbs.
- Ai, Likteņa dieves, par sievu nemūžam
 Jums neredzēt mani pie Zeva
 Vai arī pie cita vēl kāda,
- 900 Kas lejup no debesīm nācis!
 Es nodrebu, kad Io, kautro jaunavu,
 No Zeva glāstiem redzu vairāties, —
 Šo klīšanu tai Hēra lēmusi.
- Man tīkas tādas laulības,
 Kad līdzīgs apprec līdzīgu.
 Lai tikai varenāko dievu acs
 Uz mani mīļi neraugās!
 Nav tādā cieņā cerības, nav gūstā
- 905 Izejas! Ko tālāk darīt man,
 Kā Zeva gribai pretoties,
 To saprast nespēju.
- PR. Reiz tiešām Zevs, kaut tagad viņš ir augstprātīgs,
 Kļūs pazemīgs. Tas dosies tādā laulībā,
 Kas valdinieka varu tam no rokām raus
- 915 Un troni sagraus. Piepildīsies pēdīgi

- Pie Zeva tobrīd drausmais tēva Krona lāsts,
 Ko teica viņš, no senā troņa gāzdamies.
 Kā tādas likstas novērst var, to cits neviens
 No dieviem Zevam nepateiks kā tikai es.
 920 Es zinu to, kur glābiņš tam. Lai tagad viņš
 Tur tronī sēž un draud ar baismiem dārdieniem,
 Cik tik, ar roku uguns šautras svaidīdams!
 Nekas vairs nevar viņu glābt un pasargāt
 No negoda un kauna pilnas krišanas.
 925 Viņš tagad tādu pretinieku gādā sev,
 Kas viņam nepārspējams būs, it brīnumains.
 Par zibeni tas radīs liesmu karstāku
 Ūn dārdienus, kas stiprāki par pārkonu.
 Tas šķēpu to, kas zemi, jūru drebina,
 930 Šo Poseidona trijzari, šķels gabalos.
 Kad nāks šī nelaime, tad iemācīsies Zevs,
 Ka nav vienalga pavēlēt vai vergam būt.
 K. V. Man šķiet, tu Zevam pareģo, kas tīkas tev.
 PR. Es saku to, kas notiks un ko vēlos es.
 935 K. V. Vai ir tev cerība, ka Zevu pārspēs kāds?
 PR. Būs viņa mokas smagākas par manējām.
 K. V. Vai tādus draudus viņam teikt tu nebaidies?
 PR. Ko bities gan, ja nemirstība lemta man?
 K. V. Viņš ciešanas vēl drausmākas tev sagādās.
 940 PR. Lai sagādā! Tas mani nepārsteigs nemaz.
 K. V. Bet gudrie Adrastejas⁵⁹ priekšā ceļos krit.
 PR. Tad pielūdz, glaimo, godini šo valdnieku!
 Par visu ko man mazāk Zevs patlaban rūp.
 Lai rīkojas, lai valda īsu brīdi vēl,
 945 Kā tik! Bet ilgi viņš pār dieviem nevaldīs.
 Tur redzu nākam Zeva ātro skrējēju,
 Kas padevīgi kalpo jaunam varmākam.
 Viņš droši vien ar vēsti jaunu steidzas šurp.

Atlido Hermejs. Viņam rokās vēstneša zizlis,
 kājās — spārnotās sandales.

HERMEJS

- Ai, gudriniek, tu rūgtumā pats rūgtākais, —
 950 Kas dievus nodevis un godā viendieņus,
 Ar tevi, ugunszagli, tagad runāju:
 Tēvs vaicāt lika man, par kādām laulībām
 Tu runājis, kas viņa varu gāzīšot.
 Teic tūdaļ visu man bez kādiem aplinkiem
 955 Un skaidri pasaki, lai divreiz, Prometej,

- Nav jāstaigā šis ceļš! Tu labi zini pats,
Ka tādas lietas Zeva dusmas neremdē.
- PR. Cik iedomības, augstprātības pilna ir
Šī valoda! Tā dievu kalpam piederas!
- 960 Jums jauniem jauna vara ir. Jūs domājat,
Ka bezrūpīgi dzīvosit. Es redzēju,
Ka divi valdnieki⁶⁰ jau tika padzīti.
Pat trešo vēl, kas tagad valda, redzēšu
Drīz vien ar kaunu kritušu. Vai domā tu,
- 965 Ka jauno dievu priekšā drebu, baiļojos?
Pavisam tālu es no tā. Pa ceļu to,
Pa kuru atnācis, tu drīzāk atgriezies!
Neko tev nesacišu es, ko vaicāji.
- HE. Ar tādu stūrgalvību arī agrāk jau
970 Pats sev tu sagādāji smagas ciešanas.
- PR. Pret tavu kalpa lomu savas ciešanas,
To labi iegaumē, es nemainītu gan.
Ir tīkamāk, man rādās, kalpot klintij šai
Kā tēvam Zevam būt par krietnu vēstnesi.
- 975 Te varu spītēt es jebkuram augstprātim.
- HE. Man šķiet, tu lepojies ar šādu stāvokli.
- PR. Vai lepojies? Starp saviem ienaidniekiem gan
Es lepnos vēroju. To vidū esi tu!
- HE. Vai arī mani vaino savā nelaimē?
- 980 PR. Tev atzistos — es visus dievus ienīstu.
Par labiem darbiem tie man mokas lēmuši.
- HE. Tu murgoj! Tevi moka ļauna slimība!
- PR. Ja ienaidniekus nīst ir murgi, murgoj.
- HE. Tu būtu neciešams, ja labi klātos tev.
- 985 PR. Vai man!
HE. Lūk, tādu vārdu Zevs vēl nepazīst!
- PR. To laiks, kad kļūs viņš vecāks, viņam iemācīs.
- HE. Tu neesi nemaz vēl prātā pieņēmis.
- PR. Vai citādi ar kalpu būtu runājis?
- 990 HE. Man šķiet, tu pateikt negribi, ko vēlas tēvs.
- PR. Par laipnību tam vajadzētu atmaksāt.
- HE. Ar mani kā ar mazu bērnu runā tu.
- PR. Ne tikai bērns, vēl neprātīgāks esi tu,
Ja cerēt vari to no manis izzināt!
- 995 Nav mocību, nav viltību, ar kurām Zevs
Var mani piespiest noslēpumu izpaust šo,
Pirms nav šīs kauna pilnās važas raisītas.
Lai kvēlojošo zibeni pret mani met,
Lai sniega pārslām mani sedz, lai pērkonš grauj
- 1000 No zemes apakšas un visu kopā jauc,
Viņš piespiest mani nevarēs to norādīt,

- Kam padzīt to no valdinieka troņa lemts.
- HE. Vēl labi apsver to, vai tas var tevi glābt!
- PR. Ir viss jau apsvērts sen un daudzkārt pārdomāts.
- 1005 HE. Tu, nelga, izšķiries un esi saprātīgs!
Vēl reizi savas likstas labi pārdomā!
- PR. Man velti uzmācies kā vilnim pludmalē,
Lai prātā neienāktu tev nekad, ka šeit,
No Zeva bīdamies, par sievu kļūtu es
- 1010 Un sāktu lūgties nelietī, ko ienīstu,
Kā sieva ceļos kristu, rokas izstiepdams,
Lai raisa važas šis! Tas nenotiks nekad!
- HE. Šķiet, runāts te ir daudz, bet velti bija lūgts.
Tev cieta sirds un nepakļaujas lūgumiem.
- 1015 Tā trako kumeļš neiebraukts, kas tikko jūgts,
Kož iemauktus un grožiem negrib padoties.
Tu tikai dižojies ar veltām iedomām,
Bet muļķiem spīts un lepnā pašpaļāvība
- 1020 Pavisam niecīgs spēks, kas nepalīdz neko.
Ja manam padomam tu klausīt nevēlies,
Tad iegaumē, kāds lāsts, kāds nenovēršams posts
Tev virsū gāzīsies. Šis klintis milzīgās
Vispirms ar pārkonu un zibšņiem liesmainiem
- 1025 Tēvs saspārdīs un tevi apraks gruvekļos;
Tur tevi nomāks klinšu drupas šķautnainās.
Daudz ilgu gadu aizritēs, līdz atpakaļ
Uz gaismu pārnāksi. Tad ērglis spārnotais,
Šis Zeva asinskārais suns, sāks rijīgi
- 1030 Bez mitas plosīt tavu miesu gabalos.
Ik dienas viņš kā viesis nelūgts atlidos
Un tavas saplosītās aknas izknābās.
Šīm drausmām mocībām tu galu negaidi,
Pirms kāds no dieviem tavas mokas uzņemsies⁶¹
- 1035 Un gribēs nokāpt lejup drūmā Aidā,
Kur Tartaram visapkārt bezdibenis tumšs.
To tagad apdomā! Nav tukši draudi tie
Vai plātišanās vien, bet stingra pavēle,
Jo Zeva lūpas melu runas nepazīst
Un piepildās arvien ikviens tā teiktais vārds.
- 1040 Tu apsver visu, apdomā! Šī spītība
Tev nelīdzēs. Tu pieņem gudru padomu!
- K. V. Mums šķiet, ka Hermejs tevi laikā brīdina,
Jo iedomību pavēlēja aizmirst tev,
Būt prātīgam un pieņemt labus padomus.
- 1045 Jel paklausī! Kauns gudram maldu ceļus iet!
PR. Es zināju visu, ko vēstnesis šis
Man te iegaumēt lika. Nav negods un kauns,

- Ja kāds ienaidnieks naidniekam savam liek ciest.
 1050 Lai uz krūtīm man metas kā divgriezīgs šķēps
 Zibens locīgā liesma! Lai nodreb viss gaiss,
 Skaļu pārkonu grandīts, lai viesulis brāži!
 Lai šeit zeme līdz pamatu pamatiem dreb,
 Straujā orkāna elpa kad pāri man steidz!
 1055 Lai tad bangainā jūra tik mutuļus veļ
 Līdz pat debesīm augšup, kur zvaigznēm ir ceļš!
 Mani līdzī šie mutuļi augšup lai ceļ,
 Lejup Tartarā tumšā no augšienes gāž,
 Lai nu likteņa atvars virpuļus griež —
 Mani nonāvēt nevarēs Zevs!
 1060 HE. Te ir dzirdami murgi — tā jukušā balss!
 Viņa domas un vārdi tik ārprātu pauž!
 Ar ko atšķiras tagad no bezprāša viņš?
 Val gan vesels tam prāts, ja tā dižoties var?

Korim.

- 1065 Bet nu sargieties, līdzī kas jutušas šim,
 Vietu drausmīgo atstājiet, steidzieties prom,
 Drizāk glābiņu citur kur meklējiet sev,
 Jo te citādi visām jums apmulsis prāts,
 Pērkonš tikko kā nodārdēs bargs!
 1070 K. V. Tu man citu ko saki un padomu dod,
 Lai tev paklausīt varu! Tam pretojas prāts,
 Jo ir neciešams gaužām tavs sacītais vārds.
 Kam tu aicini mani tik nekrietnai būt?
 Viņam cietīšu līdzī it visu, kas būs.
 1075 Nīst es radusi katru, kas nodevējs kļūst.
 Citas likstas mums nav,
 Kas vēl ļaunāka būtu par šo.
 HE. Bet tad pieminiet! Laikā es brīdinu jūs!
 Ja te piepeši pārsteigs jūs nelaiimes lāsts,
 1080 Tad tik nerājiet likteni vēlāk par to,
 Ka jūs piepeši, negaidot bezdībenī
 Gāzis Krona dēls Zevs. Patiešām tik sev
 Pašas nelaimi krājat! Nav cilpas te jums,
 Nav te izlikti tikli, lai gūstītu jūs!
 1085 Tikai pašas jūs nelaimē steidzaties skriet,
 Tiklos pinaties neprāta dēļ.

Hermejs projām. Gaisā atskan drausmīgs troksnis.
 Dzirdami apakšzemes grāvieni.

- PR. Jau patiešām te piepildās sacītais vārds:
 Visa zeme līdz pamatu pamatiem dreb,
 Dobji pērkonš grāvieni draudīgi dārd,

- 1090 **Liesma žilbīga leļup no debesīm krīt,
Lokās zibeņu svītras, un ēters viss mirdz.
Augšup putekļu mākoņus viesuļi griež,
Vēji kaukdami pretī cits citam jau trauc,
Ciņā viņi ar naidīgiem viesuļiem iet,
Kopā bangainā jūra ar debesīm jūk!**
- 1095 **Drausmās negaisa likstas man uzlaidis Zevs,
Lai man izballēs drebētu satrauktā sirds!
Mana māmuļa svētā, tu mirdzošais gaiss,
Kas virs zemes mums gaišumu lej,
Skaties, ciešu bez vainas es šeit!**

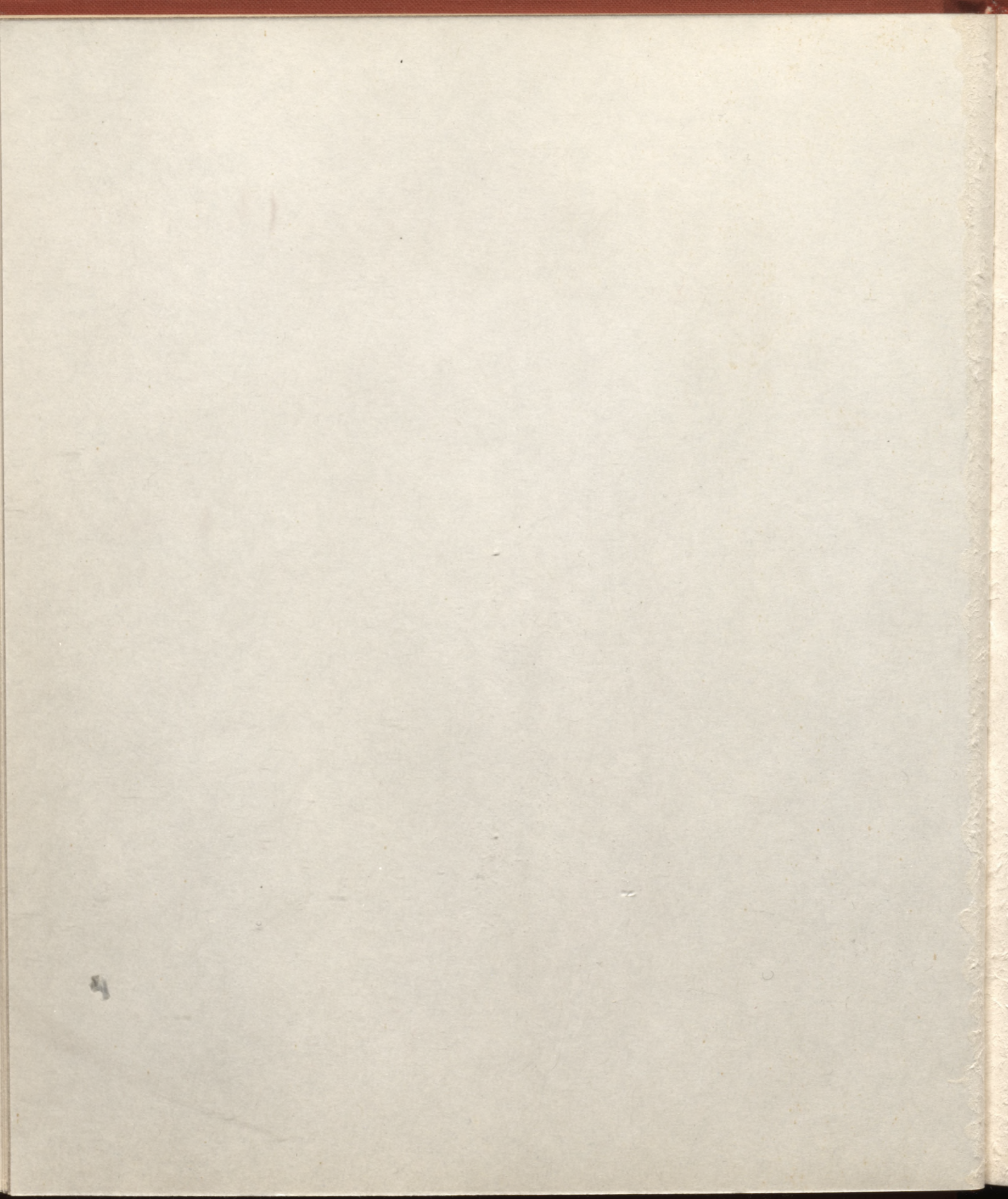
Klīns ar piekalto Prometeju
iegrimst Tartarā.

AISHILS

AGAMEMNONS

AGAMEMNON'S
AISHI'S

PERSONAS

KLITAIMNESTRA

AGAMEMNONS

KASANDRA

AIGISTS

SARGS

VĒSTNESIS

ARGOSAS DIŽCILTĪGO SIRMGALVJU

KORIS

Pavadoņi

Darbības vieta:

Argosa, valdnieka pils priekšā

PERSONAS

ELIATHINSTR

AGAMENON

KASANDRA

ALIBIS

SARCS

VIZINIS

ARGOSAS DISCITRO SRMGALVU

KORIS

Pavahog

Barblos vletas
Argos valdhis nls mtoles

Nakts. Uz pils jumta novērotāja posteni sargs.

SARGS

Es lūdzu dievus manām mokām galu rast,
 No sarga pienākumiem mani atpestot,
 Ko pildu gadiem jau uz pilsjumta, kā suns.
 5 Es iepazīnu zvaigžņu salmi naksnīgo,
 Kas, spoži valdot debessjuma plašumos,
 Nes vasaras un ziemas miju cilvēkiem,
 Un stundas, kad tās gaist pie debesīm vai lec.
 Tā arī šodien uguns zīmi vēroju,
 Kas blāzmojot mums visiem vēsti atnesīs,
 10 Ka Troja kritusi. To, cerībspārnota,
 Man lika kundzes virišķīgi gudrā sirds.
 Kad atlaižos es cisās nemierīgajās,
 Ko rasa klāj, nekad man sapņi nerādās,
 Jo miega vietā bailes manim līdzās stāj,
 15 Ka pārāk cieši plaksti snaudā aizvērsies.
 Kad vēlos dziedāt dziesmiņu vai uzsvilpot,
 Lai miegu gainātu ar savām meldijām,
 Man jālej asaras par nama likteni,
 Kas netiek krietni valdīts vairs kā senlaikus.
 20 Kaut uzliesmotu uguns, laimes vēstnese,
 Un mani pestītu no visām grūtībām!
 Tālumā redzama uguns blāzma.
 Ai, gaismas stars, tu tumšo naktī dienā vērt
 Un argiešus uz liksmām dejām aicini,
 Lai izcīnīto uzvaru tie svinētu.
 25 Ai, uzvara!
 To Klītaimnestrai tūdaļ skaļi ziņošu.
 Tā steigšus savu gultu atstās, gavilēm
 It visu pili piepildot un uguni
 Šo slavīnot, jo Ilija ir kritusi,
 30 Kā ļaudīm vēsti spožā uguns atblāzma.
 Es diešu pirmais svētku prieka ievadam
 Un savu kungu velksmi pieskaitīšu sev:
 Trīsreiz pa seši uguns zīme sola man¹.
 Kaut būtu lemts man, kungam mājās pārnākot,
 35 Ar delnu šo tam mīļo labo roku spiest!
 Par pārējo es klusēšu, jo vērsis liels
 Uz mēles man². Ja runāt spētu mūsu nams,
 Tas visu izstāstītu pats. Es runāju
 Ar zinātājiem tik, ar citiem — klusēju.

Nokāpj no jumta un dodas pili.
 Uznāk sirmgalvju koris.

KORA VADĪTĀJS

40 Ir pagājuši desmit gadi jau,
 Kopš Menelājs, kas pretinieks bij Priamam,
 Un Agamemnons, Atreidpāris diženais,
 Kam divus valdinieku troņus līdz
 Ar diviem zižļiem Zevs ir dāvājis³,
 45 No zemes šis ar tūkstoš kuģiem argiešus
 Raidīja atriebes karā.
 Tie savās dūsmās sauca Areju,
 Kā liju pāris kliedz pret debesīm,
 Kad sāpes smeldzīgas par mazuliem
 50 To māc, virs savas ligzdas riņķodams
 Un spārnu airiem gaisu šaustīdams,
 Jo bijušas to rūpes veltīgas
 Par putnēniem ligzdā.
 Tur augšā kāds no dieviem —
 55 Apollons vai Pāns, vai Zevs —
 Dzird putnu, debess viesu, gaužās žēlabas,
 Un eriniju sūta viņš
 Vainīgo sodīt.

60 Zevs, dižais viesmīlības sargs,
 Pret Aleksandru⁴ raida Atreidus,
 Par sievu, daudzu vīru kāroto⁵,
 Liek nerimstošos cīņiņos,
 Kur rokas gurdums māc
 65 Un vīri pišļos līkst, kur šķēpi lūst,
 Cīnīties trojiem
 Un danajiem līdzās.

Bet nenovēršams liktenis —
 Viss notiks tā, kā lēmis tas.
 70 Ne upuri, ne vīna zieds
 Dusmas remdināt nespēs.

Mēs, kuru vecās miesas vairs
 Nav kara slavas cienīgas,
 Šeit, mājās, tikām atstāti
 75 Un, spēkā bērniem rada, spieķī balstāmies.
 Tas gars, kas bērna krūtīs mīt,
 Tāds pats, kas arī sirmgalvim,
 Jo tajās Arejs nemājo.
 Kad mūža beigās novīst lapotne,
 80 Tad cilvēks bērns vien ir;
 Viņš trijkājains pa dzīvi klimst
 Kā sapņu tēls gaišajā dienā.

Uznāk Klitaimnestra kalpoņu pavadībā un pārrauga upurēšanas rituālu, ko veic viņas pavadoni ziedokļos pils priekšā.

Ai, Tindareja meita⁶, valdniece,
 Ai, Klitaimnestra, saki mums:
 85 Kas noticis? Vai ir kas jauns? Kas nācis zināms tev?
 Kādas gan vēstis tev lika
 Dieviem ziedot visapkārt?
 Gan dievībām, kas aizstāv mūsu pilsētu,
 Gan tām, kas debesīs vai apakšzemē mīt,
 90 Gan arī tām, kas sargi tirgiem ir vai mājokļiem,
 Apkrautie ziedokļi dūmo.
 Malās it visās pret debesīm tiecas
 Liesmas, ko svētītā eļļa,
 Maigā un tīrā,
 95 Skubinot baro
 Un veltes no valdnieku nama.

Mums visu izstāsti, ja vari to
 Un drīkstī! Atpestī no neziņas,
 Kas drīz ar ļaunām nojautām mūs māc,
 100 Drīz, vērojot, kā blāzmo ziedokļi,
 Mums atkal rada jaunas cerības
 Un moku pilnās raizes aizgaiņā,
 Kas skumdina sirdi!

Klitaimnestra turpina upurēšanas rituālu.

KORIS

Manā ziņā ir vēstīt, kā ceļā diženie vīri
 105 Devās ar veiksmīgām zīmēm. Vēl šādā vecumā dievi
 Vēlīgi dalīrunas spēku mums atstājuši un dziesmas.
 Ahaju valdniekus abus⁷, kas Hellādas zaļoksnius vīrus
 Vadīja vienotu prātu,
 110 Orākuls, vēstīdams vētras, pret Teikrīdu⁸ atriebes karā
 Raida ar bruņotu roku.

Putnu valdnieki divi —
 Viens melns, otrs muguru baltu —
 115 Kuģu valdniekiem rādās pie šķēpa tvērējas rokas,
 Tālu redzami visiem:
 Grūsnu zaķmāti aprija viņi ar mazuļiem klēpī —
 Pēdējās cilpas tās zaķenei bija.
 120 Skumīgo dziesmu nu teic, bet laime lai virsroku gūst!

Viedīgais pareģis⁹, redzot šos zaķkāvjus, pazina tajos
 Vīrišķos Atreidus abus, kas, būdami vienoti garā,

- 125 Vadīja hellēņu pulkus, un šādi tulkoja zīmes:
«Pienāks diena, kad Priama pili šis karaspēks sagraus;
Sagrābs tad Likteņa
Bardzīgā roka it visu, ko tauta
130 Glabā aiz mūriem.
Kaut tikai milzīgos grožus, ko aplicis karaspēks Trojai,
Netītu mākonī tumšā tad nelabvēlīgie dievi.
Sirdī žēlumu jūtot, Artémīda spārnotiem suņiem,
135 Tēva sūtītiem, dusmo¹⁰, kas nabaga zaķeni plēsa,
Vēl pirms tā atnesties spēja,
Tāpēc ka dievel šis ērgļu azalds ir derdzīgs.
140 Skumīgo dziesmu nu teic, bet laime lai virsroku gūsti
- Daiļā dieve, kas laipnīgi lolo
Vareno lauvu mazuļus kuslos,
Visus meža zvērēnus vārgos,
Mani aicina zīmes šis iztulkot,
145 Vai nu tas būtu zintējums vēlīgs, vai
Ļaunu tas vēsti.
- Pie Paiāna¹¹ es vēršos, glābēja,
Lai vējus, kuģiem nelabvēlīgus,
Tos ostā aizkavējot, dieve nesūta,
150 Prasīdama upurī baismu¹², kas nepazīst dzīres,
Nesaskaņas ģimenē rada un laulību ārda;
Citādi negantais Ļaunums būs nama viltīgais saimnieks,
155 Neaizmirstot neko un atriebes alkstot par bērnu.»
Solīdams hellēņiem veiksmi jo lielu, tiem dodoties karā,
Kalhants valdnieka namam tā likteņus atklāja reizē.
Un tāpēc saskaņā ar tiem
Skumīgo dziesmu nu teic, bet laime lai virsroku gūsti
- 160 Zevs! Lai kas arī būtu viņš,
Šai vārdā saukšu to,
Ja viņam tas ir mīļš.
It visu apsvēris, nevienu nezīnu,
165 Kā tikai Zevu vien,
Kas nomest palīdzēs
Mokošās rūpes.
- Kas kādreiz bijis liels¹³
Un dižojies ar savu drosmi,
170 Visu aizmirsts jau.
Un, kas pēc viņa nācis, uzvarēts¹⁴
Un nebūtībā alzgājis.
Tik tas, kas Zevam slavu dziedās mīļuprāt,

- 175 Gudrinieks īstais.
Viņš mirstīgajiem ceļu rādījis
Uz domāšanu, noteikdams,
Ka cilvēks mātās tikai ciešanās.
- 180 Kad miegā dvēseli spiež atmiņas
Par pārciestajām sāpēm, tad
Pret paša grību cilvēks dzīvi izprast sāk,
Tā dievi, visa valdītāji, vēlību
Dāvā ar varu.
- 185 Kad liktenītrieciens uzbruka tam negaldot,
Tad ahajiešu kuģu vadonis¹⁵
Bez kurnēšanas pakļāvās,
Nevienu zīmju tulku nepeldams.
Tas bija dienās tals,
- 190 Kad ahajiešus vētras smagi nomāca
Pie bangu apskalotā krasta Aulidā
Iepretī Halkīdas zemel.
- 195 No Strīmonas¹⁶ tad aukas uzbrāza,
Ne kuģus pasaudzēja tās, nedz buras,
Tās dīku laiku atnesa un badu,
Pa krastu ļaudis bezdarbībā klaiņoja.
Bez gala vilkāš stundas Argas jauniešiem,
Un viņu pacietības mērs drīz bija pilns.
- 200 Kad, Artemīdu pieminot,
Par ļauno vētru briesmīgāku līdzekli
Ahaju vadoņiem
Nosauca reģis,
Pret zemi spieķus grūda Atreīdi,
Nespējot
Asaras valdīt.
- 205 Tad teica vecākais no valdniekiem:
«Sūrs liktens mans, ja nepaklausīšu,
Sūrs arī tad, ja bērnu nokaušu,
Šo visa mūsu nama dārgumu,
Un tēva rokas meitas asinīm,
- 210 Uz ziedokļa to upurēdams, slacīšu —
Ir ļaunums liels kā viens, tā otrs.
Bet kā man nodot draugus, kuģus pametot?
Ir taisnīgi,
Ja kaisli prasa to,
- 215 Šīs likstas novērst, meitu ziedojo.
- Lai visiem tas
Par svētībul!»

Viņš liktenjūgam pakļāvās,
 Un bezdievīgā, noziedzīgā doma
 220 To savā varā nevaldāmi sagrāba,
 Vairs nebaidīja viņu it nekas.
 Ir apmātība likstu sakne cilvēkiem,
 Uz kauna darbiem skubinot.
 Par meitas slepkavu
 225 Kļūt nebijājās viņš,
 Lai gūtu veiksmi, karojot par sievieti¹⁷,
 Un kuģiem pavērtu ceļu.

Kad, tēvu lūdzot, kļiedza jaunava,
 Pat neklausījās slavas kārie vadoņi,
 230 Nedz vēroja tās maigo vecumu.
 Tad, dievus lūdzis, kalpiem lika viņš
 To drošu prātu pacelt, ievīstītu šķidrautā,
 Uz ziedokļa kā kazlēnu,
 Tai galvu noliecot
 235 Un daļās lūpas aizspiežot,
 Lai lāsti neatskanētu no tām
 Dzimtajam namam.

Ar sprūdu viņu klusēt piespieda.
 Kad zemē slidēja tās safrānkrāsas tērps,
 240 Ikvienu bendi viņas skatieni
 Kā šautras ķēra,
 Žēlastības lūdzot.
 Kā gleznai vārdi
 Viņai liegti bij,
 245 Kaut arī pili vīru dzīres bagātās
 Tā simtkārt dziesmām tika kuplinājusi,
 Ar jaunavīgi tiro balsi tēvam,
 Kad trešo viņa ziedu lēja¹⁸,
 Laimnesi paiānu¹⁹ skandinot.

Kas notika pēc tam, to neredzēju, izstāstīt
 Jums nevaru²⁰, bet piepildījās viss, kā lika Kalhants.
 250 No ciešanām mums Dike mācīties
 Ir novēlējusi.
 Ko paredz nākotne,
 Tā pati atklās mums,
 Un nav pirms laika jāgaužas —
 It skaidri ausmas staros parādīsies tā.
 255 Lai nākotne mums atnes svētību,
 Kā vēlas tuvākais no cilvēkiem²¹,
 Kas vienīgais spēj sargāt
 Āpijas zemi!²²

Ataususi diena. Upurēšanas rituāls pabeigts —
Klitaimnestra pievēršas korim.

- 260 K. V. Pie tevis, Klitaimnestra, bijīgs ierodos,
Jo tad, kad valdnieks savu troni pametis,
Mums klājas viņa dzīvesbiedri godā celt.
Vai labas ziņas tevi ziedot mudina
Vai cerības tik vien, es labprāt dzirdētu,
Bet nedusmošu arī tad, ja klusēsi.

KLITAIMNESTRA

- 265 Ar ziņām laimīgām, kā sacīts parunā,
No mātes nakts tās meita rītausma lai nāk!
Jums necerētu prieku varu pavēstīt:
Ir lepno Troju ieņēmuši argieši!
- K. V. Ko teici? Nesaprotu to, jo neticu.
KL. Ir Troja ahajiešu rokās. Vai tas skaidrs?
- 270 K. V. Kāds sirdij prieks! Man acīs riešas asaras.
KL. Par tavu uzticību acis liecina.
K. V. Vai ziņai šai tev droši pierādījumi?
KL. Bez šaubām, ja vien dievs kāds mani vilis nav.
K. V. Vai nebija tik sapnis tas, kam tici tu?
- 275 KL. Tam neticu, ko snaužot iedomājas gars.
K. V. Varbūt tik tukšas baumas tevi priecina?
KL. Vai esmu bērns, ka tā par mani zobojies?
K. V. Cik laika pagājis, kopš Troja kritusi?
KL. Tas bija naktī, kas šo dienu dzemdēja.
- 280 K. V. Kāds ziņnesis tik ātri spētu nokļūt šurp?
KL. Hēfaists, no Idas spožu gaismu sūtīdams²³.
Uz mūsu zemi ceļu uguns vēstneši
Cits citam rādīja — vispirms no Idkalna
Uz Hermejklini Lemnā, bet no salas šīs
- 285 To staltais Atons²⁴, Zevam svētais, saņēma
Kā trešais. Jūras plašumus tad pārvarot
Ar strauju lēcieni, pie sardzes Makistā²⁵,
Kā pati saule zelta spozmē laistoties,
Šo ceļojošo gaismu priede²⁶ raidīt steidz.
- 290 Nevieno mirkli Makists nekavējās, miegs
To nebija vēl pieveicis — uz Eiripu²⁷
Viņš tālāk ziņu Mesapijam²⁸ sūtīja,
Kur modrie sargi gaismas zīmi uztvēra.
Tie tūdaļ, sausus viršus kaudzēm dedzinot
- 295 Un atbildot tā liesmai, ceļu turpināt
Liek vēstīj. Nezaudējot savu spožumu,
Pār Asopstraumes²⁹ lidzenumu pārlaidās
Nu gaisma, spīlgtai mēnesnīcai līdzīga,

- Uz Kitaironu³⁰, jaunu maiņu modinot.
 300 Šeit, tālam ceļam gatavojot uguni,
 To lielāku, kā vēlēts bija, uzkūra.
 Tā laidās pāri Gorgopīda ezeram³¹
 Un, nonākusi Aigiplankta³² virsotnē,
 Te sargus skubināja laiku nezaudēt.
 305 No ugunscura devīga pret debesīm
 Tad augšup šaujas ugunsmēle milzīga,
 Visapkārt redzama, un pārlec kalnājam
 Pie Saronliča³³, Arahnkalnā³⁴ nokļūstot,
 Kur mūsu zemes robežsargi atrodas.
 310 Un beldzot liesma, Idas uguns mazmazbērns,
 Šo Atrejdēlu nama jumtu sasniedza.
 Tā izvietoti bija mani lāpneši,
 No rokas rokā ziņa nonāca pie mums —
 Šai sacensībā lauri visiem pienākas³⁵.
 315 Lūk, šāds ir pierādījums tam, ko sacīju, —
 Mans vīrs no Trojas vēsti šo man sūtījis!
 K. V. Pie dieviem vēlāk, valdniece, es vērsīšos,
 Bet tagad gribas man no jauna uzklausīt
 Un aprīnot it visu to, ko sacīji.
 320 KL. Paļaban Trojā ahajieši saimnieko.
 Man rādās — kļaidas juceklīgas dzirdamas
 Visapkārt. Lejot vienā traukā etiķi
 Un eļļu, nespēs savienoties tie nekad,
 325 Kā divi naidnieki. Tā arī dažādas
 Ir balsis uzvarētājiem un pakļautiem,
 Jo dažādi to likteņi. Pār kritušiem
 Ir nometušies vieni, brāļus apraudot
 Vai vīrus, sirmos vecākus, un vergi jau
 330 Ir tie, kas skumst par tuviniēkiem mirušiem.
 Bet uzvarētājus, nakts kaujā gurušos,
 Uz azaidu, ko iekarotā pilsēta
 Tiem piedāvā, sauc izsalkums. Nav kārtības
 Nekādas vēl. Kā pagadījies, mājokļos,
 335 Kas pieveiktajiem atņemtī, jau ahaji
 Ir apmetušies. Vairs zem klajām debesīm
 No rāsas necieš viņi, nedz no aukstuma,
 Bez apsardzes tie visu nakti nogulēs
 Kā svētlalmē. Ja godās viņi bijīgi
 340 Šīs zemes svētnīcas un dievus, uzvara,
 Man šķiet, tiem nevērtīsies atkal sakāvē.
 Kaut mantkāre tik nemudina kareivjus
 Pie laupīšanas ķerties, skarot aizliegto³⁶!
 Lai laimīgi un sveiki mājās atgrieztos,
 Vēl dubultskrējienā ir jāveic otrais posms³⁷.

- 345 Ja dievus neaizvainos, mājup dodoties,
 Un vīriem negadītos ļauns kas negaldot,
 Var tomēr mosties nobendēto ciešanas³⁸.
 Lūk, tas ir viss, ko sacīt var tev sievietē.
 Lai uzvar labais un neviens to neapstrīd!
- 350 Es panākumu augļus baudīt gribētu.
 K. V. Tu saprātīgi runāji, kā vīrietis.
 Nu drošus pierādījumus es dzirdēju
 Un dievus pielūgt gatavošos rūpīgi,
 Jo dāvāja tie prieku, pūju cienīgu.
- Klītaimnestra atgriežas pilī.
- 355 Ai, valdniek Zev un laipnā Nakts,
 Kas mirdzošu spožumu dāvāji!
 Tu Īlijas torņiem uzmeti tīklu,
 No kura neviens nespēj izglābties,
 Ne bērns, ne vīrs.
- 360 Nu visus nomāc verdzības jūgs
 Kā neatvairāma liksta.
 Es Zevu, dižo viesmīlības sargu, godāju,
 Kas visu to ir paveicis.
 Jau sen pret Parīdu bij uzvilktis viņa loks,
 Lai pārāk tuvu nekristu,
- 365 Nedz pāri zvaigznēm aizlaistos
 Veltīgi raldīta šautra.
- KO. Kā soda Zevs, tie pateikt var,
 Līdz sākumiem tam izsekot ir iespējams;
 Viņš visu dara tā, kā lēmis pats.
- 370 Mēdz dažī sacīt, dieviem nerūpot,
 Ja svēto kājām mīda cilvēki;
 Tik bezdievis tā runāt spēj.
 Dzīgst nelaime un posts
 No pārdrošības,
- 375 Lepnuma, kas mēru nezina,
 No pārplnības namā dzimtajā.
 Ir mērenība tīkums augstākais.
 Lai brīvs no ciešanām
 Ir cilvēks tik, kam prāts to panest spēj.
- 380 Nav glābiņa tam cilvēkam,
 Kam bagātības skurbumā
 Pret Dikes dižo altāri
 Zūd cieņa. Bojā tam jāiet.
- 385 Viņš nespēj ļaunam kārdinājumam,
 Šim apmātības bērnam, pretoties.

- Nekādas zāles nelīdz, noziegums
 Kā baismi spilgta gaisma redzams kļūst.
 390 Kā slikta vara nauda nomelnē
 No beršanas un triecieniem,
 Tā arī viņš top melns,
 Kad jāatbild.
 395 Viņš putnam pakal skrien kā bērns³⁹,
 Kaut valstij pāri darījis.
 Neviens no dieviem neuzklausā to,
 Kad viņš pēc palīdzības sauc;
 Tā iznīcībai nolemts vainīgais.
- Tāds cilvēks arī Parīds bij,
 400 Kas ieradās pie Atreidiem.
 To viesmīlību apgānot,
 Viņš saimniekam nozaga sievu.
- Pēc viņas kaujas troksnis pilsoņiem
 405 Un gādība par vairogiem, par šķēpiem
 Un kuģu bruņojumu palika.
 Tā pūrā nesa postu Īlijai,
 Ar vieglu sirdi mājas sliksni
 Un robežas it visas pārkāpjot.
 410 Cik smagi pilī zīmju tulki nopūtās:
 «Vai! mūsu namam, mūsu valdniekiem!
 Vai! sievai tai, kas sekojusi mīļākam!»
 Nu redzam apkaunoto vīru skumstam,
 Bez pārmetuma, vārda nebilstam.
 415 Tās ilgodamies, kas aiz jūras jau,
 Viņš domās redz to mājās saimniekojam vēl.
- Akmens tēlu burvība
 Vīram tagad nīstama.
 Trūkst tiem dzīva skatiena,
 Un zudusi mīla.
- 420 Tam miegā sapņu tēli parādās
 Un pilda to ar ilgām smeldzīgām,
 Bet prieki, ko tie nes, ir mānīgi.
 Tiklīdz tev šķiet, ka redzi tu ko brīnišķu,
 425 Jau māns no rokām izslidējis ir
 Un pagaisis, vairs neatgriežas tas
 Ar spārniem vieglajiem, kas miega kalpībā.
 Lūk, šādas bēdas mīt pie pavardiem
 Ik mājoklī, bet reizēm tās vēl lielākas.
 No visām pusēm karā devās hellēņi,

430 Un tādas mājas nav, kur skaudras sāpes
Tās iemītniekiem sirdi neplosa
Un neuzgulst dvēselei smagi.

435 Tie, kas karā aizgāja,
Mūždien acu priekšā stāv.
Vīru vietā pārrodas
Tik urnas un pelni.

Kā zelta mijējs Arejs liķus iemaina⁴⁰.
440 Viņš svaru kausus cilā kaujlaukā
Un sūta mīļajiem no Ilijas
Ne vīrus vairs,
Bet tikai pišļus vien,
Šo smago, asaroto nastu,
To urnās noglabādams rūpīgi.
445 Un raudu dziesmas viņus cildina — cik viens
Ir bijis prasmīgs karotājs, cik drosmīgi
Par svešu sievieti ir kaujā kritis cits.
Tā ļaudis klusu kurnēt sāk,
450 Un viņu sirdīs zogas naidis
Pret valdiniekiem Atreidiem.

Citi vīri neskarti
Līdzās Trojas mūriem dus.
455 Glabā savus kungus⁴¹ te
Svešā zeme šais kapos.

Dzird dusmu pilnas runas pilsētā —
Par visas tautas lāstiem jāmaksā.
460 Es baidos izzināt,
Ko tumsa slēpj.
It labi dievi redz,
Kas straumēm lējis asinis.
Ar laiku melnās erīnijas tos,
Kas laimes kalngalos mīt netaisni,
465 Ar strauju pavērsienu gāž no augstumiem,
Bet zemu kritušajiem nelīdz vairs nekas.
Ja slava pārāk liela kļūst,
Tā bīstama, jo zibeņi
470 No lielā Zeva acīm šķīst.

Es vēlos laimi necilu,
Kas brīva ir no skaudības.
Ne pilsētas es gribu graut,
Nedz dzīvi nebrīvē vadīt.

475 Pa pilsētu trauc ziņa steidzīga,
Ko atnesusi uguns, laimes vēstnese.
Kas zina, vai tā patiesa
Vai tikai dievu sūtīts māns.

480 Kas ir tik bērnišķīgs vai prātā sajucis,
Lai, uguns vēsti uzzinot, sirds liksmotu
Un, tiklīdz mainās apstākļi,
No jauna izmisumā slīgtu?
Kur stievieta pie varas, cildināt
485 Mums klājas vēlamo, pirms parādīties tas.
Ja kaut ko lētticībā kāro sieviete,
Tā īstenībai priekšā aizsteidzas,
Tak ātri sievu paustai slavai pienāk gals.

K. V. Drīz zināsim, vai spožais gaismas vēstījums,
490 Ko cita citai uguns sardzes raidīja,
Ir patiesīgs vai arī, sapnim līdzīgi,
Mūs tikai mājijusi liesma tīkamā.
No krasta ziņnesis šurp steidz, un olīvzars
Ap pieri viņam vijas⁴². Sausie putekļi
495 Un māls, to dvīņubrālīs, liecina, ka nav
Viņš vēstnieks mēms⁴³, ka netaisās viņš ziņot mums
Ar uguni, to kalnu galos dedzinot,
Un dūmiem vien. Mūs priecāties viņš aicinās
Ar skaidriem vārdiem vai... Bet netik domāt man
500 Par to. Lai jauna veiksmē veiksmi vainago!
Ja kāds ko citu novēl mūsu pilsētai,
Lai pļauj tad pats, ko viņa sirds ir sējusi!

Ierodas vēstnesis.

VĒSTNESIS

505 Ai, manu tēvu zeme, dzimtā Argosa!
Šurp, desmit gadiem apritot, nu atgriezos.
Daudz cerībās es pievilts, tikai vienā ne:
Vairs nebija man ticības, ka nomiris
Šeit mīļā kapā guldīts tikšu, Argosā.
Es sveicu saules gaismu, sveicu dzimteni!
Un visu augsto Zevu, Delfu valdnieku⁴⁴.
510 Ar savu stopu šautras mums vairs neraidi;
Tu pārāk ilgi bijī naidnieks, Apollon,
Pie Skamandras⁴⁵, bet tagad glābējs kļūsti mums!
Es vēršos, dievi, šajā laukumā pie jums;
Pie tevis, sargs mans Hermeij, dārgais ziņnesi⁴⁶,
515 Tu lepnums visiem ziņnešiem; pie herojiem⁴⁷,

- Kas vīrus karā sūtīja. Nu atkal tos,
 Ko nesaudzēja šķēpi, laipni saņemiet!
 Ai, dižā pils, tik mīlā mūsu valdniekiem,
 Un augstie troņi, dievi, kam pret sauli skats⁴⁸!
 520 Ar starojošām acīm, greznāk kā jebkad
 Pēc ilgiem gadiem valdinieku sagaidiet!
 Viņš nakti galšā dienā nākdams vērtis jums,
 Viņš — Agamemnon, visu jūsu vadonis!
 525 Kā pienākas, šo vīru sveiciet priecīgi,
 Kas nopostīja Iliju līdz pamatiem
 Ar atriebēja Zeva arklul! Pakļauta
 Ir zeme, ziedokļi un tempļi gruvešos,
 Ar saknēm izravēti visi sējumi.
 Un tagad, Troju liecis jūgā, vecākais
 530 No Atreidiem, lūk, pārnāk veiksmes spožumā.
 Nav mūsu dienās cilvēka, kas uzslavas
 Ir cienīgāks. Ne Parīds varēs dižoties,
 Ne Troja, līdzl vainīgā, ka viņu sods
 Par noziegumiem mazāks. Viņi laupīja
 535 Un zaga, taču iegūto tie zaudēja
 Un postā gāza tēva mājas, dzimteni.
 Tā Priamdēliem divkārša tiek atmaksa.
 K. V. Lai prieks tev, ahajiešu pulku vēstnesi!
 VE. Man ticis prieks! Nu, dieviem gribot, mirtu es.
 540 K. V. Vai ilgas tevi mocīja pēc dzimtenes?
 VE. Tik ļoti, ka aiz prieka labprāt raudātu.
 K. V. Tad pazīstat jūs mūsu sāpes smeldzīgās.
 VE. To paskaidro, lai tavu domu saprotu!
 K. V. Jūs ilgojāties tā, kas jūsu ilgojās.
 545 VE. Tad vienādas bij ilgas zemei šai un mums.
 K. V. Cik bieži nopūsties man lika skumjā sirds!
 VE. Teic, kādas skumjas jūsu sirdis nomāca!
 K. V. Jau sen mans glābiņš vienīgais ir nerunāt.
 VE. No kā tad baidījies, kad valdnieks projām bij?
 550 K. V. Tāpat kā tu, es tagad labprāt nomirtu.
 VE. Jā gan, ir labi beidzies viss. Tak sacīt mēdz,
 Ka katral lietā laika ritumā šis tas
 Ir labs, bet cits kas peļams. Tikal dievi vien
 Bez raizēm visu savu mūžu nodzīvo.
 555 Es stāstīt varētu par naktīm, vadītām
 Bez miega, cietiem soliem, likstām dažādām.
 Bez mītas nopūtas un lamas skanēja...
 Vēl lielāks bija posts, kas krastā galdīja.
 Pie pašiem ienaidnieka mūriem nakšņojot,
 560 No debesīm un pļavu zemes rasotās
 Mums drānās nemiltīgi valgme iesūcās,

- Un drīz tās mudžēt mudžēja no kukaiņiem.
 Un kur vēl bargās ziemas, putniem postīgās,
 Ko Idas sniegi vērtā nepanesamas.
 565 Un stundas svelmainās, kad, vējiem aprimstot
 Un vilņiem, jūra gurdeni guļ diendus!
 Kam skumt par to? Šīs grūtības aiz muguras,
 Aiz muguras uz visiem laikiem mirušiem,
 Kas augšām celties mūžam nevēlētos vairs.
 570 Kam skaitīt kritušos un dzīvos sāpināt
 Ar drūmām pārdomām par ļauno likteni?
 Ardievas tagad teiksim visām nelaimēm!
 Mums, argiešiem, kas karā izdzīvojuši,
 Ir tas, kas iegūts, galvenais; tam nelaime
 575 Stāt pretī nespēj. Saulei lielities drikst tie,
 Kas pāri jūrām traukušies un sauszemei:
 «Kad Argas karavīri Troju ieņēma,
 Tie saviem dieviem Hellādā šīs trofejas
 Kā cienījamu rotu tempļos uzkāra⁴⁹.»
 580 To dzirdot, cildināsim mūsu pilsētu
 Un vadoņus un dižo Zevu godāsim,
 Kas vēlīgi to dāvājis. Nu pateikts viss.
- K. V. Vairs nešaubos par taviem vārdiem, jo neviens
 Nav pārāk vecs, lai neticētu labajam.
 585 Šīs jaunās ziņas Klitaimnestru skar vispirms
 Un namu šo, bet arī man ļauts priecāties.
- Atgriežas Klitaimnestra.
- KL. Jau tad aiz prieka iekliedzos, kad ieradās
 Kā pirmais naktī uguns pasta vēstnesis,
 Mums ziņodams, ka Troja beidzot ieņemta
 590 Un gāzta gruvešos. Dažs teica zobojot:
 «Vai tiešām, uguns zīmēm ticot, domā tu,
 Ka Troja sagrauta? Cik lētticīga sirds
 Gan sievietēm!» Bez prāta ļaudīm šķitu es.
 Un tomēr liku dieviem ziedot, pilsētā
 595 It visur slavas dziesmas tempļos skandināt
 Pēc senas sievu paražas es vēlēju
 Un iemidzināt upurliemas smaržīgās⁵⁰.
 Kāpēc no tevis vairāk vēl man uzzināt?
 Par visu valdnieks pats man drīzi pavēstīs.
 600 Nu vīru, dziļi cienīto, kad pārnāks viņš,
 Es spoži sagaidīšu. Vai tad sievietei
 Var kaut kas mīļāks būt par dienu to, kad draugs
 Ar dievu ziņu atgriežas no kara un
 Tā viņam vārtus atver? Vīram paziņo,
 605 Lai nāk jo ātri visas tautas ilgotais:

- «Viņš mājās uzticīgo sievu atradis,
 Ko atstājis. Tā viņam māju sargāja
 Kā klausīgs suns. Tā nīda viņa nīdējus
 Un šodien tāda pati, kāda bijusi.
 610 Nevienu zīmogu tā aiztikusi nav
 Šais gados. Nepinos ar citiem vīriešiem,
 Vēl svešāka par prasmi bronzu apstrādāt
 Man slikta slava.» Lepoties drīkst sievietē,
 Ja augstas kārtas tā un runā taisnību.
- Klitalmnestra atgriežas pili.
- 615 K. V. Tev viņa sacīja šos vārdus, ieklausies
 Tais vērīgi — tie laba tulka cienīgi⁵¹
 Bet saki, ziņnesi: vai arī Menelājs —
 To vēlos dzirdēt es par mīlo valdnieku —
 Uz mājām dodas sveiks un vesels līdz ar jums?
- 620 VĒ. Tik skaistus melus izdomāt es neprotu,
 Kas draugus spētu ilgu laiku priecināt.
 K. V. Kaut labā ziņa būtu arī patiesa!
 Ja saskaņas te nav, tas drīz vien atklāsies.
 VĒ. No ahajiešu flotes valdnieks pazudis,
 625 Viņš pats un viņa kuģis. Melus nestāstu.
 K. V. Vai redzējāt jūs viņu vienu aizbraucam,
 Jeb vētra, kopīgs ļaunums, prom to aizrāva?
 VĒ. Kā acīgs strēlnieks pašā mērķī trāpiji;
 Tu skopiēm vārdiem lielas bēdas izteici.
- 630 K. V. Vai dzirdēts nav nekas no citiem jūrnikiem
 Par to, vai viņš vēl dzīvs vai bojā aizgājis?
 VĒ. Par to nevienam pašam drošu ziņu nav,
 Tik saule, zemes barotāja, zina to.
 K. V. Bet teic, kā sākās vētra, kā tā izbeldzās,
 635 Ko flotei savās dusmās dievi sūtīja!
 VĒ. Mums prieka dienu neklājas vis sagandēt
 Ar bēdu vēsti. Katrai dievībai savs gods.
 Kad vēstnieks drūmā skatā ziņo pilsētai
 Par asiņainu karaspēka sakāvi,
 640 Kad visai tautai uzbrūk viena nelaime,
 Kas reizē arī daudzas mājas piemeklē,
 Tām neskaitāmus karotājus nolaupot
 Ar kara dievam mīlo dubultpātāgu⁵²,
 Kad tāda bēdu nasta nospiež ziņnesi,
 645 Tam klājas erīnijām dziedāt paiānu.
 Bet kā es drīkstu, nesdams ziņas lalmīgas
 Šai pilsētai, kas liksma prieka pārņemta,
 Pie labām vēstīm ļaunas piejaukt, stāstīdams,
 Ka dievi dusmās grieķiem vētru sūtīja?

650 Kaut citkārt jūra ugunij bij naidniece,
 Tās tagad sabiedrojās. Pildot ligumu,
 Tās nelaimīgai grieķu flotei uzbruka.
 Bij nakts, kad cēlās milzu bangas draudīgi
 Un kuģi, vējiem atbrāžot no Trākijas,
 655 Cits citam brakšķot uzdrāzās ar priekšgaliem
 Un, lietum gāžot, viesuļvētrai plosoties,
 Kā ļauna gana dzīti⁵³, grīma virpulī.
 Kad otrā rītā uzlec spožais saules stars,
 Tad Aigejjūru⁵⁴ redzam liķiem nosētu
 660 Un sadragāto kuģu atliekām. Bet mēs
 Un mūsu kuģis esam gluži neskarti.
 Kāds dievs, ne cilvēks jau, mūs nāvei nozaga
 Vai izlūdzās, pie kuģa stūres ķerdamies.
 Mums līdzbraucēja bija Laime Glābēja,
 665 Kas ostā krasta bangām vaļu nedeva,
 Nedz ļāva kuģim uzskriet sēklim klinšainam.
 Kad nāvei jūras dzīlēs šādi izbēgām,
 Mēs tomēr savu laimi baudīt nespējām,
 Jo jaunas bēdas mūsu sirdi nomāca,
 670 Par vīriem, smagi cietušajiem, domājot.
 Ja kādi vēl no viņiem ir starp dzīvajiem,
 Tie, dabiski, mūs uzskata par mirušiem,
 Mēs savukārt tāpat par viņiem domājam.
 Kaut beigas būtu labu labās! Visupirms
 675 Jūs Menelāju droši gaidiet pārnākam!
 Ja viņu dzīvu ieraudzīs kāds saules stars —
 Jo nevēlas tak Zevs ar ļaunu viltību,
 Lai Atreidi no zemes virsas iznīktu —
 Tad varam cerēt, ka viņš ceļu atradīs
 680 Uz dzimteni. Nu patiesību zināt jūs.

Vēstnesis ieiet pili.

KO. Kas viņu šādā vārdā nosaucis
 Tik zīmīgi⁵⁵?
 Tas, liekas, bijis kāds,
 Kas neredzams,
 685 Bet labi nākamību zinādams,
 Tal īsto vārdu devis — Helena,
 Ap kuru mutuļoja kari, kuru bildināja šķēps.
 Tā kuģus, pilsētas
 690 Un karavīrus postā grūda.
 No grezniem gultas pārklājumiem
 Tā devās jūrā, pūšot stīpram rietenim,
 Un neskaltāmi vairogneši mednieki
 695 Pa airu neredzamām pēdām

Uz Simoentas krastiem, mežiem bagātiem,
 Tai nopakaļ traucās,
 Lai asinīm izšķirtu strīdu.

- 700 Tad dievu nesamierināmās dusmas
 Pret Troju vērsās.
 Par nonievāto viesmīlību
 Un Zevu, sargu mājas pavardam,
 705 Bij jāsamaksā tiem,
 Kas svaiņu aizsāktajās dziesmās ligavu
 Ar pilnu krūti toreiz sumināja⁵⁶.
 Tad sirmajai Priama pilsētai
 Bij jauna dziesma jāmacās,
 710 Kas pauda nebeidzamas asaras un bēdas.
 Pēc drausmās asinspirts nu Troja Parīdu
 Par neveiksmīgu precinieku saukāja,
 Kas pilsoņu dzīvei
 715 Tik asaru plūdus vien nesis.

- Kāds vīrs savās mājās
 Tā lauvēnu kopa⁵⁷
 Bez lauvmātes piena.
 Bij sākumā rāms tas,
 720 Pret bērniņiem miligs
 Un sirmgalvjiem tikams.
 Viņš rokās to nesa
 Kā zidaini maigu,
 Tas, luncinot asti,
 725 Tik laizīja roku,
 Kad izsalkums māca.
 Bet drīzi vien parādās
 Iedzimtais tikums:
 Tas atmaksā vīram
 Kā nevēlams viesis
 730 Un, plosīdams jērus,
 Sev cienastu gādā.
 Mirkst asinīs māja,
 Un vaimanā saime
 Par briesmīgo postu.
 Tā atriebes priesteris
 735 Izaudzēts mājām
 Pēc dievības prāta.

- Kad viņa Trojā ieradās,
 Tā šķīta, ja man sacīt ļauts,
 740 Kā rāma jūra bezvējā,

Kā jauka bagātības rota,
 Kā acu valdzinājums liegs
 Un mīlas zieds, kas prātu reibina.
 Viss pēkšņi mainījās, un rūgts
 745 Bij gals šai laulībai.
 Ar Zeva, viesu sargātāja, ziņu
 Tā Priamdēliem kļuva netīkama viešņa
 Un lika gauži raudāt ligavām⁵⁸
 Kā atriebes dieve.

750 Kopš laikiem neatminamiem⁵⁹
 Tic cilvēki, ka laime pilnīga
 Bez mantiniekiem nomirt nevar
 Un pēcnācējus rada sev:
 No gaišā likteņa dzimst namam
 755 Tik nebeidzamas likstas vien un posts.
 Man domas tomēr citādas:
 Tā bezdievība ir,
 Kas vairodamās pēcnācējus dzemdē
 760 Tam līdzīgus, kas viņus radījis.
 Bet mūžu mūžam bērni brīnīšķi
 Dzimst taisnīgos namos.

No nozieguma, pastrādāta sen,
 765 Pēc kāda laika ļaudīs nekrietnos
 No jauna atkal piedzimst noziegums,
 Kad radībām ir stunda situsi,
 Un neuzveicams, nepielūdzams dēmons nešķīsts —
 770 Tā Āte, namiem postīgā,
 Kas līdzīga vecākiem saviem.

Mirdz Dike piekvēpušās būdās
 775 Un ļaužu taisno dzīvi godā tur⁶⁰.
 Tā, acis novēršot, no nama bēg,
 Ko grezno zelts, ja rokas tajā netīras,
 Un dodas turp, kur valda krietnums. Necieni
 780 Tā bagātības viltus varu
 Un visu noved līdz galam.

Kaujas ratos ierodas Agamemmons. Ar viņa sēž Kasandra.
 Ratus pavada karavīri.

K. V. Kā tevi sveikt man, valdniek, Trojas sagrāvēj,
 Kā godāt tevi, Atrejdēls,
 785 Lai nepārspilētu neko,
 Nedz atrautu, kas priekam pienākas?
 Tik ārišķības daudziem rūp,
 Kas pārkāpj taisnības mēru.

790 Ikviens gan labprāt nelaimīgam līdzī vaid,
 Bet sirdi nesniedz sāpes šīs.
 Viņš liekulīgi priecājas
 Par citu veiksmi, pūloties,
 Kaut viņam vaigs ir gaužām drūms,
 795 Tiem veltīt laipnīgu smaidu.

Bet to, kas savu ganāmpulku labi pazīst,
 Nekādi maldināt nav iespējams
 Ar skatieniem, kas it kā labvēlībā staro,
 Tik viltus draudzību paužot.

800 Kad devies karā tu par Helenu,
 Man šķiti visai neprātīgs —
 Tev slēpt to netaisos —
 Un pārāk nesavaldīgs savā sirdī,
 Jo netikli bez kauna atgūt vēlējies
 Par vīru dzīvību maksu.

805 Bet tagad sveicu tos no visas sirds,
 Kas visas likstas pārcietuši veiksmīgi.
 Ar laiku atšķirt pratīsi, ja vēlēsies,
 Tos pilsoņus, kas valstij uzticīgi bij,
 Un tos, kas tai darīja pāri.

AGAMEMNONS

810 Sveikt Argosu un zemes dievus visupirms
 Man pienākas. Tie ļāvuši mums atgriezties
 Un pilsētu, kur mīta Priams, pārmācīt.
 Tie lietu izšķīra, ne runās klausoties,
 Bet asins urnā savas balsis iemetot
 815 Par iznīcību Trojai un tās cilvēkiem,
 Un cerība tik otrai urnai tuvojās,
 Jo tukša bija roka, kas tai pieskārās⁶¹.
 Vēl tagad ceļas dūmi tur, kur gruvešos
 Guļ pilsēta. Pat pelni Ātes viesuļos
 820 Vēl Trojas bagātības dvašu izgaro.
 Par to mums klājas dieviem mūžam pateikties,
 Ka laupījumu pāri mēram guvām mēs
 Un Argas nezvērs⁶² Trojai galu darīja
 Tik vienas sievas dēļ. Šis zirga perējums —
 825 Ar bruņām klātie vīri —, grimstot Plejādām⁶³,
 Klupt virsū ienaidniekam grasījās, un tad,
 Kad mūrļiem bija pārlēcis, tas varēja
 Papilnam karaliskās asins atdzerties.
 Lūk, kāpēc dieviem uzvaru šo veltīju,

- 830 Bet tavos vārdos klausījos it vērīgi,
 Un viens prātis esmu es ar domām šim.
 Patiešām, maz ir cilvēku, kas neskaužot
 Spēj cienīt savus draugus, veiksmi guvušos.
 Ja sirdī iezagusies inde — skaudība,
 835 Tā divkārt vairo saslīmušā ciešanas:
 Kā smaga nasta viņu paša likstas spiež,
 Un reizē citu laime viņam gausties liek.
 Aiz pieredzes to saku. Labi zinu es,
 Kāds sabiedrības spogulis, un ēnas tik
 840 Ir tie, kas liekuļojot tēlo vēlību.
 Tik Odisejs, kaut karā devās nelabprāt⁶⁴,
 Man līdzās uzticami skrēja iejūdzes.
 Lai miris viņš vai dzīvo vēl, tā liecināt
 Par viņu varu es. Nu tautas sapulcē
 845 Par mūsu valsti spriedīsim un dievībām.
 Mums jāpanāk ar saviem lēmumiem, lai tas,
 Kas mūsu valsti labs, var ilgi pastāvēt.
 Bet tur, kur ārsta roka nepieciešama,
 Mēs, labu vēlot cilvēkiem, ar uguni
 850 Vai nazi izskaudīsim kaites perēkli.
 Nu došos pili es pie mājas pavarda
 Un sveikšu dievus visupirms, kas ļāvuši
 No svešatnes man atgriezties, bet uzvara
 Lai arī turpmāk mani neatstāj nekad!

Klitaimestra iznāk no pils. Viņu pavada kalpones,
 nesdamas paklājus un dārgu audumu rituļus.
 Klitaimestra vēršas pie kora.

- 855 KL. Jūs pilsoņi, ko cienī visā Argosā!
 Es nekautrēšos savā milā atzities
 Uz vīru — laika gaitā izzūd kautrība,
 Kas mājō sirdī. Nevis to jums stāstīšu,
 Ko dzirdēju, bet gan par pašas ciešanām,
 860 Kas, viņam cīnoties pie Trojas, nomāca.
 Bez vīra mājās vienai palikt sievietei
 Jau briesmīgs posts, un kur vēl daudzie vēstneši,
 Kas cits par citu atnes ziņas ļaunākas
 Un māju bēdu vēstīm pieklaigā! Ja viņš
 865 Tik bieži būtu ievainots, kā dzirdējām
 Mēs, mājnīeki, ne vienreiz vien, tad vairāk tam
 Kā zvejas tīklam acu būtu caurumu.
 Un, ja viņš tiešām būtu tikreiz nomiris,
 Cik stāstīts, būtu viņš tad otrais Gērions⁶⁵
 870 Ar miesām trim un, trīsreiz mirstot, lepotos,
 Ka trīsreiz zemes villaine to klājusi.

875 Lūk, šādu šausmu ziņu dēļ jau vairākkārt
Ar varu svešas rokas cilpu raisīja
No mana kakla, ko tā apvijusi bij.

Pievēršoties Agamemnonam.

880 Tā arī gadījies, ka dēls, kā pieklātos,
Nav līdzās mums, kas ķīla maniem zvērestiem
Un taviem, — Orests. Lūdzams, nebrīnies par to!
Par dēlu Strofījs laipni rūpējas, tavs draugs
885 No Fokīdas, jo brīdināja mani viņš
No briesmām divējām — no tām, kas Īlijā
Tev draud, un tām, kas rastos tautas nemieros,
Ja tiktu gāzta padome, jo cilvēki
885 Palaikam pagrūž kritušo ar kāju vēl.
Šī piesardzība sevī viltu neslēpa.

Vairs neplūst asaras man neapturami —
Nevienas lāsītes nav acīs sausajās.
Tās iekaisušas, naktis vadot bezmiegā,
890 Kad raudāju pēc tevis, vērojot mūždien,
Vai lāpas nav vēl iedegtas, bet veltīgi.
No miega trūkos, oda spārnu vēciņiem
Ap mani sīcot. Sapņoju, ka ciešanu
Tev vairāk ir par miega mirkļu ilgumu.

895 Kad pārciests viss un sirdi bēdas nespiež vairs,
Es vīru cildināšu. Ganāmpulkam viņš
Ir uzticamais suns, viņš kuģiem enkurs drošs
Un stīprais augstā jumta balsts, dēls vienīgais
Viņš tēvam ir, krasts jūrniekam, kas negaidot
900 Tam rādās, diena saulaina pēc negaisa
Un strauta čalas ceļniekam slāpstošam.
Cik brīnišķi, ka gals nu visām nelaimēm!
Patiešām cienīgs šādas uzslavas mans vīrs!
905 Neviens lai neskauž mūs, jo esam cietuši
Bezgala daudz. Un tagad izkāp, mīļais draugs,
No kaujas ratiem, tikai tā, lai neskaras
Pie zemes kājas šīs, kas Troju samīna.
Ko kavējaties, kalpones, kam liku es
Šeit zemi nosegt paklājiem? Lai tūdaļ pat
910 Ceļš būtu purpurklāts! Tad Dike ievēdis
To mājoklī, kas viņu pārsteigs⁶⁶. Pārējo
Es, noguruma nesalauzta, paveikšu,
Kā taisnība to prasa, dieviem palīdzot.

Kalpones izklāj zemē paklājus.

AG. 915 Tu, Lēdas meita⁶⁷, manas dzimtās mājas sargs!
Pārlietu gara tava runa, līdzīga

- Tā manai prombūtnei. Bet īsta uzslava —
 Šāds gods no svešām lūpām tikai skanēt drikst.
 Un vispār, nevajag tev mani apveltīt
 Ar sievu greznumiem un, zemē metoties,
 920 Kā barbaru svelkt⁶⁸ skaļiem vārdiem glaimīgiem,
 Nedz noklāt ceļu paklājiem, jo skaudību
 Tas rada. Tikai dievus vien tā godāt ļauts.
 Pa raibiem audumiem šeit soļot brīnišķiem
 Es, būdams mirstīgais, bez bažām nevaru.
 925 Kā cilvēku, ne dievu mani godini,
 Jo vārdos dažādos sauc greznu paklāju
 Un kājslauķi! Būt necilam ir lielākā
 No dievu dāvanām. Par laimīgu tik to
 Mēs drikstam saukt, kas savu mūžu laimē beidz.
 930 Tev saku, — prāts, tā darot, mierīgs nebūtu.
 KL. Jel nepretojies, lūdzams, tam, ko vēlos es!
 AG. No savām domām neatteikšos, tici man!
 KL. Vai darīt tā aiz bailēm dieviem soliņi?
 AG. Aiz pārliecības darišu, kā sacīju.
 935 KL. Kā, tavuprāt, pēc veiksmes Priams rīkotos?
 AG. Viņš soļotu, man šķiet, pa grezniem paklājiem.
 KL. Tad arī tu no ļaužu paļām nebaldies!
 AG. Ir tautas balsij tomēr liela nozīme.
 KL. Tik tādu neskauž, skaudības kas necienīgs.
 940 AG. Pēc strīda tiekties sievietei gan neklājas.
 KL. Bet veiksmīgajam klājas kādreiz piekāpties.
 AG. Vai šāda uzvara tev strīdā mīļa būs?
 KL. No laba prāta ļauj man tajā uzvarēt!
 AG. Nu labi! Ja tā vēlies, lai kāds atraisa
 945 Man tūdaļ apavus, kas soļu kalpi ir!
 Un, staigājot pa dievišķīgo purpuru,
 Lai neķer mani skaudīgs skats no tālienes!
 Es baldos namam kaltēt, mantu izšķiežot,
 Un savām kājām mīdīt dārgos audumus.
 950 Par to nu gana!

Rādot uz Kasandru.

- Laipni svešo jaunavu,
 Ko redzi, ievēd mājās! Dievi vēlīgi
 To uzlūko, kas varu maigi izmanto.
 Neviens jau labprāt nepakļaujas verdzībai.
 Šī meitene kā zieds starp kara trofejām,
 955 Kā karaspēka dāvana man sekoja.
 Un tagad, tevis pierunāts, uz purpura
 Es kāju speršu, savā pilī ieledams.
 Nokāpis no ratļiem, lēnām dodas uz pils vārtiem.

- KL. Vai jūru izsmelt kādreiz būtu iespējams?
 Tā mūžam purpursulu sevī atjauno⁶⁹,
 960 Kas zelta cenā, dārgo drānu krāsvielu.
 Tās, valdniek, pili diezgan, dieviem palīdzot,
 Jo nabadzību mūsu mājas nepazīst.
 Es neskaitāmas drānas samīt solītos,
 965 Ja liktu orākuls, par tavu dzīvību
 Un atgriešanos dieviem šādi tencinot.
 Ja sakne vesela, zeļ arī lapotne
 Un mājai ēnu sniedz pret Suņa zvaigznāju⁷⁰.
 Tu atgriezies pie sava nama pavarda,
 Un pašā ziemā atgriezies vasara.
 970 Kad viņu Zevs no zaļām ogām gatavo⁷¹,
 Tad mājā ienāk vēsums, tiklīdz parādās
 Tās sienās atkal saimnieks, veiksmi guvušais.
 Zev, Zev Visvarenais! Ko lūdzos, piepildi
 Un savā ziņā pārņem to, kas veicams tev!
- Aiz Agamemnona ieiet pili.
- 975 KO. Kāpēc gan šie briesmu tēli
 Neatstāj no sirds,
 Ko baiga priekšnojauta māc?
 Bez acinājuma, bez algas mana dziesma
 Liktenī vēstī.
 980 Kāpēc neaizgaiņā tos
 Kā neiztulkojamu sapni
 Paļāvīga drosme,
 Goda vietu ieņemot sirdī?
 Ilgs aiztecējais laiks,
 985 Kopš, raisot tauvas,
 Krasta smiltis pacēlās gaisā,
 Kad karavīri ar kuģiem
 Uz Īliju devās.
- Paša acīm atgriešanos vēroju,
 Liecnieks tai būdams.
 Un tomēr mana dvēsele,
 990 Neviena nemācīta, dzied bez liras
 Erīniju skumjo dziesmu.
 Dvēselē nav gaišās ticības,
 Cerību iedvestas.
 Sirds manī neviļ:
 995 Neprātīgā virpulī tā lēkā,
 Piepildījumu galdot
 Taisnīgām bažām.

- Es lūdzos, lai tās veltīgas
 Un nepiepildītos
 1000 Nemūžam!
- Labu labai veselībai
 Briesmas draud, jo līdzās mājo
 Slimība, kas spēj to sagraut.
 1005 Laimes kuģis, ieturēdams
 Pārāk taisnu kursu, uzbrauc
 Klintij, kas zem ūdens, viegli.
 Bet, ja gādība par mantu
 1010 Liek pār bortu daļu izmest⁷²,
 Visa māja bojā neiet,
 Kaut to nedienas un likstas
 Vajā — kuģis dzelmē negrimst.
 1015 Dižā Zeva dāvanas —
 Dāsnā druvu svētība —
 Padzen mokošo badu.
- Tiklīdz zeme uzsūkusi
 Tumšās asinis, vairs nevar
 1020 Atgriezt tās ar buramvārdiem.
 Vai tad tam, kas prata pārvest
 Mirušos no ēnām, nav to
 1025 Liedzis Zevs⁷³, mums labu vēlot?
 Ja tik dievu griba katram
 Nenoteiktu viņa vietu,
 Drīzi vien sirds pāri plūstu,
 1030 Aizsteidzoties mēlei priekšā.
 Taču tagad tumsā dobji
 Dun tā, tricot spalgās sāpēs.
 Cerības tai nav, ka spēs
 Padomu rast derīgu
 Nemierpilnajās krūtīs.
- Klitaimnestra atkal iznāk no pils.
- 1035 KL. Tu arī ienāc, Kasandra! Tev saku to!
 Zevs mūsu namā atļāvis tev žēlīgi
 Ar mājiniekiem dalīt svēto ūdeni
 Un vergu pulkā stāvēt līdzās ziedoklim.
 1040 No ratiem nokāp zemē, atmet lepnību!
 Pat Hērakls, stāsta, kādreiz pārdots nebrīvē⁷⁴
 Un tur no sūrās vergu maizes pārticis.
 Ja kādu piemeklējis bargais liktenis,
 Tad liela laime tikt pie kungiem, bagātiem
 1045 Jau izsenis⁷⁵. Kas necerēti turīgs kļūst,
 Mēdz būt pret vergiem pāri mēram nežēlīgs.

- Pie mums tu visu saņemsi, kā pieklājas.
- K. V. Ar tevi viņa skaidriem vārdiem runāja.
 Tai klausī, liktenīgā tiklā gūstīta,
 Ja vēlies paklausīt! Bet laikam nevēlies.
- 1050 KL. Ja viņa neprot, bezdelīgai līdzīgi,
 Vien barbarmēlē runāt⁷⁶, pieklūt centīšos
 Ar saviem vārdiem sirdij un to pierunāt.
- K. V. Tās padoms labi atbilst tavam stāvoklim,
 Un tāpēc klausī, atstāj ratu sēdekli!
- 1055 KL. Nav laika man pie vārtiem ilgāk kavēties.
 Jau upurlopi gaida nāves triecienu
 Pie ziedokļa, kas nama sirdī atrodas.
 Ja vēlies paklausīt, tad nevilcinies vairs!
- 1060 Bet, ja tu manus vārdus saprast nevari,
 Ar zīmēm izsakies, kā mēdz to barbari.
- K. V. Labs tulks tai vajadzīgs, man šķiet, jo līdzinās
 Tā uzvedībā zvēram, tikko gūstītam.
- KL. Tā tiešām prātā jukusi un apmāta,
 1065 Ja, nākdama no Trojas, tikko kritušās,
 Vēl neprot savus grožus paciest, iekams nav
 Tai slepkavīgo dusmu putas plakušas.
 Vairs runādama pazemoties nevēlos!
- K. V. Man viņas žēl, un tāpēc dusmot nevaru.
 1070 Šos ratus atstāj, nelaimīgā, uzņemies
 Nu jauno jūgu, piekāpdamās liktenim!
- KASANDRA
- Vai man! Vai!
 Ai, Apollon, Apollon!
- K. V. Kam vaimanā tu, Apollonu piesaucot?
 1075 Šim dievam netik sēru dziesmās klausīties.
- KA. Vai man! Vai!
 Ai, Apollon, Apollon!
- K. V. Tā atkal piesauc dievu, viņu zaimojot.
 Nav Apollonam vietas ļaužu vaimanās.
- Kassandra nokāpj no ratiem un pievēršas Apollona
 tēlam pie pils vārtiem.
- 1080 KA. Ai, Apollon, ai, ceļu dievs!
 Ai, Apollon, mans posts⁷⁷!
 Nu otrreiz grūd tu mani postā drausmīgā!
- K. V. Šķiet, pašas nelaimi tā taisās pareģot,
 Jo arī verdzībā vēl dzīvs ir dieva spēks.
- 1085 KA. Ai, Apollon, ai, ceļu dievs⁷⁸!
 Ai, Apollon, mans posts!
 Kurp mani atvedi? Kas šajā namā mīt?
- K. V. Te Atrejdēli valda. Tev, ja nezini,

- To saku. Šaubīties par to tev nevajag.
- 1090 KA. Vai man!
Šis nams ir dieviem nīstams. Liecnieks bijis tas
Gan brāļu asinīm, gan galvām nocīrstām⁷⁹.
Tā cilvēkkautuve, kur zeme asnīs mirst!
- K. V. Ir medībsuņa smalkā oža svešniecel,
Tā asins pēdas visur meklē cītīgi.
- 1095 KA. Vai man!
Šiem lieciniekiem ticu. Lūk, tur bērniņi,
Kas drausmi klieudz, kad nazis gabalos tos cērt;
Tur viņu cepto miesu apēd pašu tēvs⁸⁰!
- K. V. Mums tava reģes slava labi zināma,
Bet nevajag mums zintnieka nekāda šeit.
- 1100 KA. Vai man! Kas viņai padomā?
Kāds drausmīgs noziegums?
Jā, drausmīgs noziegums tai atkal padomā —
Nepanesams draugiem,
Nelabojams. Tālu,
Tālu ir palīgi!
- 1105 K. V. Nav saprotami man šie pareģojumi,
Bet pārējais ir zināms visai pilsētai.
- KA. Ai, neliete, ko dari tu?
Tu vīru, kas ar tevi gultu dalījis,
Uz peldi vadi. Bet pēc tam?
Notiksies tas ātri,
1110 Kāri snaikstās rokas,
Viena pēc otras!
- K. V. Vēl nesaprotu it neko, jo miņklām šim
Tik seko jauni zintējumi miņglaini.
- 1115 KA. Ai, šausmas! Kas tur parādās?
Vai tiešām Aīds tīklu met?
Nē, īstais tīkls ir sieva, viņa — slepkava!
Lai nesātīgais bars⁸¹, tik tuvais dzimtai,
Gavilē
Par upuri, kas akmens krusas nāvi pelna!
- 1120 K. V. Kam gribi erīniju balsis modināt
Šai pilī? Dzirdēt vārdus šos nav tīkami.
- KO. Stīngst dzīslās asinis, tāpat kā tam,
Kas skata dzīves gaismas starus rietošos,
Kad viņu ķēris šķēps
Un tuvu jo tuvu ir nāve.
- 1125 KA. Bet, lūk, kas tur? Jel sargies govsl
Tā vērsi drānās sagūsta
Ar viltību, tad melniem ragiem bada to;
Šis nogrimst tvertnes ūdenī. Par nāvi

- Stāstu tev,
Kas viņu pārsteigs nodevīgā peldē.
- 1130 K. V. Kaut arī reģu vārdus tulkot neprotu,
Man tomēr skaidrs, ka viņa vēstī nelaimī.
- KO. Vai vispār orākuli kādreiz cilvēkiem
Ko labu solījuši? Tik ar nelaimēm
Mūs baidīt mēdz
- 1135 Pareģu daudzvārdu māksla.
- KA. Vai man! Vai!
Kāds mani, nelaimīgo, gaida liktenis!
Kur mani, nelaimīgo, esi atvedis?
Nav šaubu, tur, kur viņam⁸² līdzās nomiršu.
- 1140 KO. Tu trako, dieva apmāta,
Un sērās skaņās pati sevi apraudi.
Tā brūnā lakstīgala skumju sirdi
Bez mitas «Itij, Itij!» sauc⁸³,
Par savu dzīvi gaužoties,
- 1145 Pārlieku bagāto bēdām.
- KA. Vai man! Vai!
Kāds dziedātājai lakstīgalai liktenis⁸⁴!
To dievi spalvās tērpuši, un vada tā
Bez rūpēm savu dzīvi un bez asarām,
Bet dubultasmens cirtiens nolemts man.
- 1150 KO. No kurienes pār tevi nākusi
Šī dievišķīgā spēja mokošā?
Tu šaušalas mums dziedi drūmā meldijā,
Bet reizē spalga tava balss.
Kā zini dieva ceļu tu,
- 1155 Kas liek tev nelaimi vēstīt?
- KA. Ai, Parīd, Parīd! Tavas kāzas
Bij iznīcība tavējiem.
Ai, Skamandr, dzimtās zemes upe,
Pie kuras krastiem, tevis lolota,
Es, nabadzīte, uzaugu!
- 1160 Nu drīzi Kokītas un Aherontas⁸⁵ krastos
Man pareģot nāksies.
- KO. Ko sacīji? Pavisam skaidri vārdi šie,
Pat bērns tos saprast varētu.
Kā čūskas sadzelts, stingstu sāpēs
Par tavu sūro likteni,
1165 Un, dzirdot tavas žēlabas,
Pār miesu skrien tirpas.

- KA. Ai, bēdas, bēdas! Mana Ilīja
Vairs tikai postaža!
Cik ganāmpulku tēvs nav ziedojis,
Lai glābtu mūrus, dievībām!
1170 Bet paglābt nespēja nekas
No posta Troju. Arī es, kaut sirds vēl karsta,
Zemē drīz ļimšu.
- KO. Ar iepriekšējo saskan tas, ko runāji.
Kāds naidīgs dēmons, uzguldams
1175 Ar savu svaru milzīgo,
Liek ciešanas tev sludināt,
Kas asaras un nāvi nes.
Bet kā gan viss beigsies?
- KA. No brīža šā vairs mani vārdi neslēpsies
Aiz plīvura kā laulājama līgava.
1180 Ar vēja spārniem skaidri pretī rītausmai
Tie pacelsies. Kā jūras vilnis uzbangos
Pret sauli nelaimes un bēdas, lielākas
Par šim. Neko jums miklās nevēstīšu vairs.
1185 Jūs liecinieki esiet man, ka uzošņāt
Es seno asinsdarbu pēdas spējīga.
Šo namu vēl nekad nav koris atstājis,
Kas saskanīgs, ne daiļskanīgs, jo lāstu dzied⁸⁶.
Lai būtu drosmīgāks, tas asins sadzēries.
Šis bars nav padzenams un māju nepamet:
1190 Ir erīnijas, dzimtas atriebējas, tās!
Tās pili neatstāj un dziedāt nerimstas
Par ziegu pirmo⁸⁷, vīram lāstus kraudamas,
Kas apgānījis brāļa laulību⁸⁸, bet pats
1195 Bij nelaimīgs. Vai mana bulta mērķi ķer
Vai garām lido? Un vai viltus reģe es,
Kas vārtu priekšā tukšu maļ? Nu apzvēri,
Ka it neko par dzimtas kaunu nezini!
- K. V. Kā varētu kļūt zvērests, kaut visstingrākais,
Par glābiņu? Es brīnos, kā gan svešniece,
1200 Kas uzaugusi viņpus jūras, spējīga
Kā aculieciniece visu izklāstīt.
- KA. Šo uzdevumu uzticējies reģis Foibs.
K. V. Vai Apollons uz tevi milā iedegās?
KA. Jā gan. Bet kauns līdz šim man bija atzīties.
1205 K. V. Mēdz klirēties dažs labs, kam laime uzsmaida.
KA. Viņš milas alkās mani iegūt kāroja.
K. V. Un tu, kā notiek parasti, tam atdevies?
KA. Es Apollonam solījos, bet vīlu to.

- K. V. Vai tev jau dievišķīgā spēja piemita?
- 1210 KA. Jau visas bēdas pareģoju pilsoņiem.
K. V. Un savās dusmās tevi nesodīja Folbs?
KA. Neviens man neticēja vairs, kopš pievilu.
K. V. Mums gan šķiet visai ticami, ko sludini.
KA. Vai man! Vai man! Ai, nelaimē!
- 1215 Jau mani atkal pārņem mokas drausmīgās,
Ko zintēšana vieš!
Vai viņus redzat? Tos tur maziņos, kas sēž
Pie jūsu pils un sapņu rēģiem līdzīgi?
Šos bērņus nokāvuši viņu tuvākie.
- 1220 Tiem sauļas pilnas gaļas — pašu miesa tā,
Tur arī viņu iekšas ir un aknas. Ai,
Cik baidma barība, ko bauda viņu tēvs!
Nu atriebības domas lauva perina,
Kas, glēvi mājās palicis⁸⁹, pa gultu vien
- 1225 Tik valstijās, pret pārradušos saimnieku⁹⁰ —
Nest vergu jūgu dievi man ir lēmuši.
Bet flotes vadonis, kas pišļos Īliju
Ir notriecis, pat nejauš, kādu galu tam
Šis ienīstamās kuces mēle gatavo,
- 1230 Pārlietu medainā, kā Āte viltīgā.
Cik nekaunīgi — sieva vīru slepkavo!
Tā kādam zvēram derdzīgam ir līdzīga,
Bet kādam gan? Vai divgalvainam rāpulim
Vai Skillai⁹¹ — kuģu ļaužu nāvei? Postā grūž
- 1235 Ši neprātīgā pekles māte savējos
Bez žēlastības. Kā gan gavilēja tā,
Ši bezkauna, kā uzvarētājs kaujlaukā!
Tās prieks, ka sveiks un vesels vīrs ir atgriezies,
Bij liekulīgs. Vienalga man, ja neticat,
- 1240 Jo notiks viss, kam jānotiek. Tu mani drīz
Par pārāk patiesīgu reģi atzīsi.
K. V. Ka Tiests paša bērņus miesu apēda,
To saprotu un šausmās stingu, klausoties
Šai stāstā neizpušķotā. Bet pārējais,
- 1245 Ko dzirdēju, bez gala mani mulsina.
KA. Kā nomirs Agamemņons, pats tu redzēsi.
K. V. Jel klusē, nelaimīgā! Mēli apvaldi!
KA. Neviens nav spējīgs novērst to, ko sludinu.
K. V. Ja tā ir lemts, bet lai šis brīdis nepienāk!
- 1250 KA. Tu dievus lūdz, bet tie tur nāvi perina!
K. V. Kas ir šis vīrs, kas noziegumu gatavo?
KA. Tu gaužām aplam manus vārdus saprati.
K. V. Tik neaptveru, kā to paveiks slepkava.
KA. Vai nerunāju skaidrā grieķu mēlē es?

- 1255 K. V. Tāpat kā Delfu orākuli neskaidrie.
 KA. Jau atkal drudzis sagrābj manus locekļus.
 Ai, Apollon, ai, gaismas valdniek! Vai man! Vai!
 Šī divkājainā lauvene, kas dalīja
 Ar vilku gultu dižā lauvas prombūtnē,
 1260 Tā mani nokaus, nabagu! Kad gatavos
 Šī indi, arī man tās naida tiesa tiks.
 Trin viņa vīram zobenu un dižojas,
 Ka maksās viņš par to, ka mani atvedis,
 Ar asinīm. Kam nēsāju es zizli vēl
 1265 Un reģes salti pašai sev par apsmieklu?
 Pirms dodos nāvē, tevi salauzīšu es.
- Salauž pareģes zizli un, noraudama no galvas salti,
 to nosviež zemē.
- Prom, prom! Lūk, zemē guļat. Tā jums tencinu.
 Nu kādu citu apveltiet ar nelaimi!
 Pats Apollons man norauj reģes apgērbu;
 Viņš noskatījās mierīgi, kā zobojās
 Par mani, šajās drānās tērtu, naidnieki
 Un labie draugi — šeit tie bija vienoti.
 Man nācās paciest to, ka mani saukāja
 Par klaidoni un ubadzi, par badmiru.
 Nu mani reģis⁹², reģes spējas dāvājis,
 Šai nāves stundai pretī šurpu atvedis,
 Un negaida vairs mani tēva ziedoklis,
 Bet bluķis, slacīts manām siltām asinīm.
 Tak neatriebtai dievi nomirt neatļaus —
 1280 Nāks tas, kas nesīs atmaksu par mani. Dēls
 Gan māti nonāvēs, gan tēvu atriebt steigs.
 Viņš trimdinieks, jo izraidīts no zemes, bet,
 Kad pārnāks, dzimtas posta celtni vainagos;
 Šurp atvedīs to lūgdamies tēvs nokautais.
- 1285 Bet kāpēc gan es gaužos, lejot asaras?
 Es savām acīm Troju krītam redzēju,
 Un tagad tie, kas pieveikuši Īliju,
 Pēc dievu prāta paši tādu galu rod!
 Es būšu stipra, nāves ceļu iedama,
 1290 Ko dievi lēmuši ar lielo zvērestu.
 Es svelcu durvis šīs kā vārtus Aidā!
 Tik vienu lūdzos es: lai cirtiens būtu labs
 Un, vieglu nāvi nesot, plūstu asinis,
 Tad plakstus, neraustoties mokās, aizvēršu.
- 1295 K. V. Ai, nelaimīgā sievietē, ai, viedīgā!
 Daudz pavēstīji mums. Ja tiešām zināms tev,

- Kāds gaida gals, tad kāpēc dodies mierīgi,
Kā dzīvnieks, dievu skubināts, pie ziedokļa?
- 1300 KA. Nav, draugi, glābiņa, kad notecējis laiks!
K. V. Bet īpašs svars ir dzīves mirklim pēdējam.
KA. Ir stunda situsi! Bēgt —niecīgs guvums man.
K. V. Tu esi mierīga, jo drosmīga tev sirds.
KA. Neviens, kas laimīgs, nedzird šādu uzslavu.
K. V. Mirt goda pilnā nāvē laime cilvēkam.
- 1305 KA. Ai, nelaimīgais tēvs! Ai, bērni cildenie!
Viņa tuvojas pils vārtiem, tad šausmās atkāpjas.
- K. V. Kas noticis? Kam atkāpies tu izbīli?
KA. Ai, kādas šausmas!
K. V. Ko šausminies? Vai tavu sirdi bailes māc?
KA. Šis nams dveš nāvi, svaigi lietas asinis!
- 1310 K. V. Nu protams! Ziedoklī tā kautie lopi ož!
KA. Nē, kā no kapa uzvēdīja smaka šī.
K. V. Nav Arābijas smaržas tās, ko mini tu.
KA. Es eju. Aidā vēl Agamemnonu
Un sevi želošu. Bet dzīvots gana ir!
- 1315 Ai, draugi!
Es bailēs nedrebu kā putniņš krūmājā —
Tam liecinieki esiet jūs, kad nomiršu
Un sieva samaksās ar savu dzīvību
Par mani, vīrietis — par vīru nokauto!
1320 Šo dāvanu kā viešņa mirstot izlūdzos.
- K. V. Cik skumjš gan, nabadzīte, reģes liktenis!
KA. Vēl vienu vārdu vēlos bilst, ne skandināt
Sev raudu dziesmu: skatot staru pēdējo,
Es lūzdu Hēliju, lai rodas atriebējs,
- 1325 Kas slepkavām par mani arī atmaksā,
Par verdzeni, kas mira nepretodamās.
Ieiet pill.
- K. V. Cik sūrs gan cilvēkiem ir mūžs! Jau ēniņa
Spēj viņa laimi aptumšot, bet nelaimē
Viegls mitra sūkļa pieskāriens dzēš rakstīto.
- 1330 Par to es vairāk skumstu kā par pārējo.
- KO. Nekad nav laimes diezgan cilvēkiem,
Neviens to projām neraida
No bagātajām mājām, sacīdams:
«Vairs mūsu mājā nerādiel!»
- 1335 Lūk, viņam nemirstīgie jāvuši
Gāzt pišļos Trojas pilsētu
Un mājās pārnākt, dievu lolotam.

- 1340 Bet tagad senču grēkus izpērk viņš,
Par cītu nāvi maksājot ar dzīvību,
Un jaunas nāves tam sekos.
Kurš mirstīgais, to dzirdot, leposies,
Ka viņa dēmons to no likstām pasargās?
- AG. Pili kliezot.
- Ai! Mani ķēris drausmīgs cirtiens! Jāmirst man!
- K. V. Apklustiet! Kas nāves šausmās iekliezās tur ievainots?
- 1345 AG. Ai! Vai man! Vai! Nu mani ķēris cirtiens jauns!
- K. V. Tas, kas kliezda, bija valdnieks. Noziegums jau pastrādāts!
Tagad, draugi, jāapspriežas, jāpieņem mums lēmums drošs.

ATSEVIŠĶI KORA DALĪBNIEKI

- Jums savas domas pateikšu: uz šejieni,
Uz pili, tautu ziņnesis lai aicina!
- 1350 — Nē, paši tūdaļ rokā tversim zobenu
Un pili noskaidrosim isto stāvokli!
- Es tāpat domāju un balsoju par to,
Ka jārikojas. Kavēties vairs nedrīkstam.
- Ir skaidri redzams: tikai pirmais solis tas,
Lai mūsu valstij tirāniju uzspiestu!
- 1355 — Mēs veltī laiku zaudējam, šie darbojas
Un zobojas par gudriniekiem tūļīgiem.
- Nudien, es nezinu, ko lai jums iesaku.
Kas darbojas, tam arī viss ir jāapsver.
- 1360 — Šai domai pievienojos, taču nezinu,
Kā vārdiem atkal varam uzcelt mirušo.
- Vai tiešām, baidoties par savu dzīvību,
Mums liekties valdniekiem, kas namu kaunā liek?
- Tas panesams nekādi nav, tad labāk mirt,
Jo nāve maigāka kā tirānijas jūgs.
- 1365 — Bet vai tad viņa kliedziens vien jau pierāda,
Ka valdnieks nav patiešām vairs starp dzīvajiem?
- Tik tas, kas visu labi zina, sašust drīkst.
Jo minējums un zināšana nav tas pats.
- 1370 K. V. Šis padoms šķiet man visu labākais: vispirms
Mums jāuzzin, kas noticis ar Atreidu.
- Kad viņi grib doties pili, atveras pils vārti un
Kļūst redzami Agamemnona un Kasandras liķi. No pils
iznāk Klitaimnestra.
- KL. Daudz pirmīt runāju, kā mirklis prasīja,
Bet nesarkdama tagad teikšu pretējo.
Kā citādi lai naidniekiem, kas izliekas
1375 Par draugiem, viltu vērpt? Tiem tiklu uzceļam
Jo augstāku, lai pārlēkt nespēj medījums.
Jau ļoti sen man padomā šis cīniņš bij,

- Nu, kaut gan vēlu, vainago to uzvara.
 Turpat, kur cirtu, stāvu vēl. Ir paveikts darbs!
- 1380 To — neliegšos — es veicu tā, ka nebija
 Ne aizsargāties iespējams, ne vairīties.
 Kā zvejas tīklā, kuram nevar izslidēt,
 To sagūstīju greznā nāves apmetnī.
 Es divreiz cirtu tam, un divreiz iekliedzās
- 1385 Viņš saļimstot. Vēl trešoreiz tam iecirtu,
 Kad bija viņš jau pakritis. Tā pateicos
 Es Zevam Glābējam, kas valda pazemē.
 Kad garu izlaida viņš krizdams, šļacās tam
 No rīkles sārta asins strūkļa spēcīga,
- 1390 Un tā man tumša asins lāse uzkrīta.
 Ne mazāk priecināja manu sirdi tā
 Kā Zeva valgme tīrumu, kad vārpas riest.
 Lūk, cienījamie vīri, kā viss notika.
 Ja varat, priekam ļaujieties! Es liksmošu!
- 1395 Ja klātos vīnu prieka ziedam liķim liet,
 Tas šoreiz būtu taisnīgi, jā, vairāk vēl
 Kā taisnīgi. Viņš nelaimpilnu dzērienu
 Mums sajauca, bet pašam nācās izdzert to.
- K. V. Par tavu nekaunīgo mēli brīnāties.
- 1400 Kā vari vēl pie vīra liķa dižoties!
 KL. Kā neprātīgu sievu mani iebaidīt
 Jūs visi gribat. Taču sirdi mierīgu,
 Kā zināt, saku jums — nu alga viena man,
 Vai slavēsīt vai pelsīt: Agamemnons šeit,
- 1405 Mans vīrs, ar šo te labo roku notriekts guļ.
 To prasmīgs meistars paveicis. Lūk, tā tas ir!
- KO. Kādas ļaunas zāles,
 Zemes klēpī barotas,
 Kādu ļaunu indi,
 Jūras dzīlēs dzimušu,
 Baudīji, ka uzdriktējies
 Nest šo upurī un tautas
- 1410 Lāstu nievāt? Atstāj valsti,
 Visu nīstā sievietē!
- KL. No dzimtenes tu mani vēlies izraidīt,
 Lemt ļaužu lāstam, visas tautas ienaidam,
 Bet vīram šim nekas tev nebij pārmetams,
- 1415 Kas, ziemeļvētras nomierināt gribēdams,
 Ne acu nepamirkšķinājis, nokāva
 Pats savu meitu, mana klēpja dārgumu,
 Kā jēriņu no ganāmpulka bagātā.

- 1420 Val nebūtu gan viņš no zemes padzenams,
Lai savu vainu izpirktu? Bet toties man
Jūs bargi soģi esat. Draudiem atbildot,
Jums sacīt vēlos: pakļauties es gatava,
Ja cīņā bruņotā jūs mani pieveiksīt.
- 1425 Bet būs, kaut visai vēlu, nākt pie prāta jums,
Ja notiksies pēc dieva gribas otrādi.
- KO. Cik tu, sieva, augstprātīga!
Valoda cik lepnīga!
Asins tvanā trako tu,
Pierē sārta lāse mirdz!
Taču pazaudēsi draugus,
Ļaužu acīs zudīs cieņa,
Būs tev jāmaksā par katru
1430 Triecienu ar triecienu!
- KL. Nu klausieties, kas liecinieki zvērestam!
Pie Dikes zvēru es, kas meitu atrieba,
Pie erīnijas, Ātes, kurām nokāvu
1435 Šo vīru. Neienāks nemūžam bailu rēgs
Šai pilī, kamēr neļaus izdzist ugunij,
Man labu vēlot, Algists mūsu pavardā.
Viņš manai drosmei spēcīgs valrogs. Lūk, kur vīrs,
Kas sievai pāri darījis pie Īlijas,
Ar Hrīsejmeitām lakstodamies⁹³. Līdzās tam
1440 Guļ viņa gūstekne, lūk, šī te pareģe.
Tā viņam bija galšredzīga draugaļa,
Kas tagad vīram uzticīgi blakus guļ,
Tāpat kā kuģī. Abi saņēmuši to,
Ko pelnīja. Te redzams viņš un arī tā,
1445 Kas dziedāja pirms nāves, gulbim līdzīgi,
Vēl dziesmu pēdējo. Viņš savu drostalu
Pats veda šurp kā rotu manai uzvarai.
- KO. Kaut nāve ātri atsteigtos un atnestu
Bez ciešanām
1450 Un ilgas vārgšanas
Mums mieru mūžīgu,
Jo ļīmis mūsu aizsargs vēlīgais.
Daudz cietis tas par sievieti⁹⁴,
No sievietes rokas viņš kritis.
- 1455 Ai, neprātīgā Helenai
Tu viena daudzas, neskaltāmas dzīvības
Pie Trojas mūriem postam lēmi.

1460 Nu vainagoji darbu neaizmirstamo
Ar nenomazgājamām asinīm.
Jau toreiz nesaticību tu mājās sēji,
Vīram nelaimi nesot.

KL. Nav jāpiesauc tev nāve tāpēc vien,
Ka tevi nospiež tas, ko darīju.
1465 Un nedusmo tu arī Helenai
Kā slepkavai, kas, postā grūzdama
Bez skaita danajiešu dzīvības,
Mums cirta drausmīgas brūces!

KO. Ai, dēmon, kam tu mūsu namu piemeklē
Un abus
1470 Tantaldzimtas brāļus⁹⁵?
Ar sievietēm, kam tikumi
Ir vienādi⁹⁶, pār mani valdi sāpīgi.
Kā nīstams krauklis tupi tu
Uz kritušā, uzvaru ķērcot.

Ai, neprātīgā Helena!
Tu viena daudzās, neskaitāmas dzīvības
Pie Trojas mūriem postam lēmi.
Nu vainagoji darbu neaizmirstamo
Ar nenomazgājamām asinīm.
1475 Jau toreiz nesaticību tu mājās sēji,
Vīram nelaimi nesot.

1475 KL. Nu mēle pauda domu pareizo,
Kad dzimtas dēmonu visspēcīgo
Tu minēji, jo asins alkas viņš
Ir šajās sirdīs dziļi guldījis,
1480 Un, pirms vēl vecās brūces dziedētas,
Jau atkal plūst asinis svaigas.

KO. Patiešām, garu drausmīgu,
Šim namam naidīgu, tu daudzini.
Cik baisma slava dēmonam,
1485 Kam posta gana nav nekad!
Vai man!
Te Zeva roka, Zeva prāts!
Kas gan bez Zeva noris pasaulē?
Kas šeit bez dievu ziņas noticis?

1490 Ai, karali, mans karali!
Kā lai es tevi apraudu,
Ko sirdij mилоšai tev bilst?

- Tu, zirnek|tiklā sagūstīts,
 No dzīves izrauts zaimīgi.
 1495 Vai man! Cik necienīgas cisas šīs
 Tev, nodevīgā nāvē kritušam
 No ieroča, abējup asā.
- KL. Tas esot, saki, manu roku darbs,
 Bet, ka es sieva Agamemnonam,
 1500 Man pārmet nedrīkstī. Tik mirušā,
 Ko redzi zemē, sievas izskatā
 Ir Atreja, šā ļaunā saimnieka
 Sensenais nežēlīgais atriebējs
 Par bērniem varoni kāvis⁹⁷.
- KO. Ka vainas tev nekādas nav
 1505 Šai slepkavībā, kas to pierādīs?
 Un kā? Jā, kā? Tev senču lāsts
 Būt palīgs tikai varētu.
 1510 Trauc Arejs negantais
 Pa radniecīgas asins straumēm
 Un nestāj, kamēr atmaksājīs nav
 Par aprīto bērniņu asinīm.
- Ai, karali, mans karali!
 1515 Kā lai es tevi apraudu,
 Ko sirdij mīlošai tev bilst?
 Tu, zirnek|tiklā sagūstīts,
 No dzīves izrauts zaimīgi.
 Vai man! Cik necienīgas cisas šīs
 1520 Tev, nodevīgā nāvē kritušam
 No ieroča, abējup asā.
- KL. Nē, nav viņš kritis nāvē zaimīgā,
 Nedz viņa liktenis tā necienīgs.
 Vai nebija tas viņš, kas ienesa
 1525 Šais mājās nodevīgi nelaimi?
 Ja taisnīgi pret Ifigeniju
 Viņš rīkojies, šo manu atvasi,
 Tad arī tas, ko cietis, taisnīgi.
 Lal pārāk nelielās viņš Aīdā,
 Jo pļauj tik to, ko ir sējis!
- 1530 KO. Nav padoma man vairs, un nevaru
 Rast glābiņu. Grūst nams,
 Un nezīnu, kur patverties.
 Es trīcu — nepil lāsēm vairs,

- 1535 Bet asins lietus gāze jumtu šausta,
Un atkal atriebei trin zobenu
Uz jaunas galodas liktens.
- 1540 Ai, Zemes māt! Kam nepieņēmi mani tu,
Pirms sudrabortā vannā skatīju
To guļam?
Kas viņu apglabās? Kas apraudās?
Vai tiešām tu, kam cēlās roka vīru slepkavot,
- 1545 Tam sēru dziesmu skandināsi, sniegdama
Par dižiem darbiem mīlas dāvanas bez mīlas?
Kas cildā vīra slavu teiks
Pie kapa kopas, asarām
- 1550 Ar skaidru sirdi to slakot?
- KL. Par to tev raizēties vis neklājas.
No manām rokām kritīs viņš;
To glabāsim,
Ne mājinieku raudām atskanot,
- 1555 Bet paša meita Iīgenija,
Kā klājas, priecīga
Tam pretī steigs⁹⁸
Uz straujās bēdu upes braslu⁹⁹
Un sirsnīgi apskaujot skūpstīs.
- 1560 KO. Te pārmetums ar pārmetumu sastopas,
Un grūti izšķirt, kur ir taisnība.
Tam sit, kas sitis; samaksā, kas nokāvis.
Un, kamēr savā tronī valda Zevs,
Būs spēkā likums šāds: «Kas vainīgs, tam būs ciest.»
- 1565 Kas spēs gan lāsta sēklu iznīdēt?
Ar zjegu dzimtas saites nesaraujamas.
- Ai, Zemes māt! Kam nepieņēmi mani tu,
Pirms sudrabortā vannā skatīju
To guļam?
Kas viņu apglabās? Kas apraudās?
Vai tiešām tu, kam cēlās roka vīru slepkavot,
Tam sēru dziesmu skandināsi, sniegdama
Par dižiem darbiem mīlas dāvanas bez mīlas?
Kas cildā vīra slavu teiks
Pie kapu kopas, asarām
Ar skaidru sirdi to slakot?
- KL. Nu beidzot patiesību teici tu.
Ar Pleistenidu¹⁰⁰ dēmonu es līgumu,
To apzvērot, līgt gatava. Lai rimstas viņš,

- 1370 Kaut arī vaina smaga, nākotnē
 Un atstāj mūsu mājas, vajādams
 Ar tuvinieku nāvēm citas ģimenes.
 Ar mazumu no tā, kas pieder mums,
 Man gana būs, ja izdosies
 1575 Šai pilī asins tvana neprātu
 Izbeigt uz mūžu.

Ierodas Aigists ar bruņotiem pavadoņiem.

AIGISTS

- Ai, diena tīkamā, kas taisnību mums nes!
 Es tagad varu teikt, ka dievi cilvēkiem
 Ir aizstāvji un viņu ciešanas tiem rūp,
 1580 Kad redzu erīniju austās drānās šo
 Bez dzīvības te guļam, sirdi priecējot,
 Jo tēva rokas noziegumus izpircis.
 Šis mūsu zemes valdnieks Atrejs, viņa tēvs,
 Jums izstāstīšu, manu tēvu Tiestu,
 1585 Kas viņam brālis bij, par varu strīdoties,
 No pilsētas un paša mājām padzina.
 Kā lūdžejs nelaimīgais Tiests atgriezās
 Pie senču pavarda. Tam Atrejs solīja
 Tur patvērumu drošu — slacīt nebūšot
 1590 Tam dzimto zemi asinīm. Tad izlikās
 Šā vīra nodevīgais tēvs, ka mīļuprāt
 Viņš manam tēvam upurdzīres rikošot,
 Un galdā viņa bērna miesas pasniedza.
 Viņš slepu pirkstus bērnu kājām sacirta
 1595 Un arī plaukstām, tā, lai nemana neviens.
 Tēvs, ļauna nenojauzdams, tūdaļ baudīja
 Šo dzimtai, redzam, liktenīgo ēdienu.
 Kad saprata, kāds šausmu darbs ir pastrādāts,
 Tas iekliedzās un atliekdamies izvēma
 1600 Šos gabalus. Tad, dzīru galdu apgāzdams,
 Viņš Pelopīdiem¹⁰¹ drausmu lāstu izgrūda:
 Tā visai Pleistenīdu dzimtai iznīkt būs!
 Lūk, kādēļ redzi tu bez dvašas vīru šo;
 Tam nāvi lemt man bija visas tiesības.
 1605 No trīspadesmit bērniem bija jaunākais,
 Vēl autiņos, kad tēvs ar mani devās prom;
 Tik pieaugušu Dike mājās pārveda.
 Vēl svešā zemē dzīvodams, es cīnijos
 Ar vīru šo, tam perinādams nelaimi.
 1610 Nu pašam grūti nebūtu vairs nāvi ciest,
 Kad Dikes tiklos redzu viņu gūstītu.

- K. V. Pēc nozieguma ģirgāties ir nekrietni!
 Tu tātad viņu nokāvi ar nodomu,
 Pats iecerēji slepkavību derdzīgo?
 1615 Bet, nešaubies, tu tiesā galvu neglābsi —
 Zem akmeņkrusas ļimsi, tautas nolādēts.
- AL. Tu pacel balsi, airu solā sēdēdams,
 Bet lēmēji ir tie, kas stūri rokās tur.
 Kaut esi vecs un nav vairs viegli mācīties,
 1620 Tev tomēr prāta balsij klausīt vajadzēs,
 Jo bads un cietums arī vecumdienās vēl
 Ir skolotāji lieliski, kas brīnumus
 Spēj veikt. Vai, redzīgs būdams, tu to neredzi?
 Pret straumi peldēt necenties, tā noslikt var!
- 1625 K. V. Tu, glēvā sieva, mājās sēžot, gaidīji
 No kaujas vīrus pārnākam un, laulību
 Tam apgānīdams, nāvi vērpi vadonim.
- AL. Šo vārdu dēļ vēl nāksies liet tev asaras!
 Tev balss ir gluži pretēja kā Orfejam¹⁰²:
 1630 Viņš visus saistīja ar dziesmas burvību,
 Tu visus kaitīni ar rejām mulķīgām
 Un saistīts tiksi pats. Tad kļūsi rāmāks tu.
- K. V. Kāds tu gan būsi valdinieks mums Argosā!
 Kaut iedomājies nokaut Agamemnonu,
 1635 Tev pašam drosmes pietrūka to izdarīt.
- AL. Būt viltīgal, bez šaubām, klājas sievietei —
 Kā naidnieks sens es biju pārāk aizdomīgs.
 Nu, būdams viņa mantas kungs, pār pilsoņiem
 1640 Es valdišu, bet to, kas negrib pakļauties,
 Es stingri jūgšu iejūgā, un nevarēs
 Kā piejūgzirgs viņš gardām auzām mieloties.
 To nīstā tumsa līdz ar badu pārmācīs.
- K. V. Kādēļ tad, glēvull, tu nenokāvi pats
 Šo cilvēku, bet darīja to sieviete,
 1645 Kas mūsu zemes un tās dievu kauna traips?
 Vai Orests sauli svešā zemē neskata,
 Lai, laimes vadīts, dzimtā zemē atgrieztos
 Un uzvarot ar nāvi abus sodītu?
- AL. Lūk, kā grasies rikoties un runāt! Gan tu redzēsī! ...
 Pamājojot apbrūņotajiem pavadoņiem.
- 1650 Šurpu, krietnie sardzes vīri! Nedrīkst ilgāk kavēties.
- K. V. Velciet zobenus no makstīm! Jābūt cīņai gataviem.
- AL. Es no cīņas neatsakos, esmu gatavs tajā mirt.
- K. V. Labi, ka par nāvi bildi. Varbūt laime smaidīs mums.

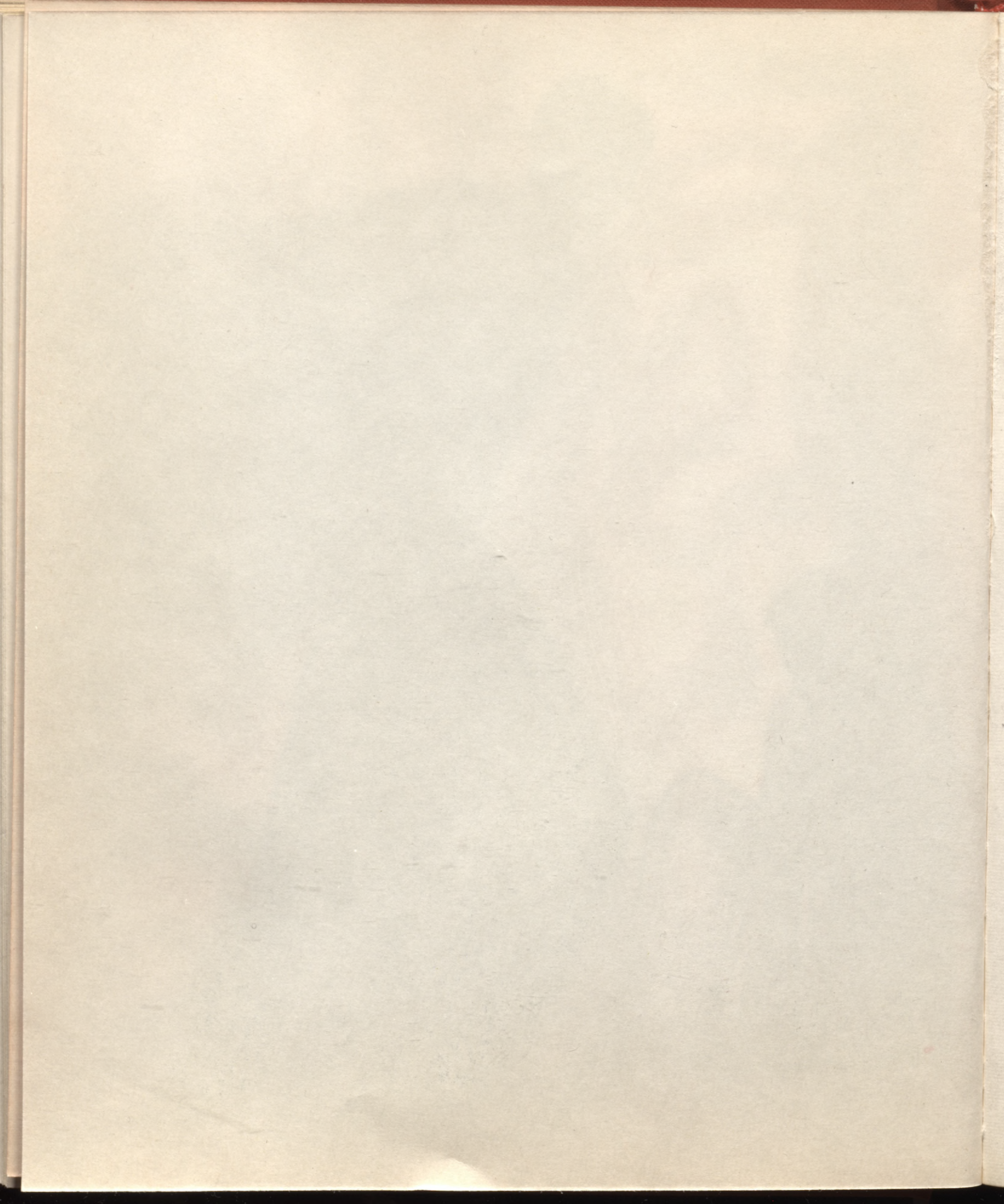
Klitalmnestra nostājas starp kori un
 Algista pavadoņiem.

- KL. Nevajag, mans visumīlais, vairot ļaunos darbus vēl!
 1655 Sāpēm pārāk bagātīga raža, ko jau ievācām.
 Ciešanu mums liku likām. Vēl mums brūces asiņo.
 Ejiet katrs uz savām mājām, cienījamie sirmgalvji,
 Ļauna nedarot, nedz ciešot! Pietiek tā, kas izdarīts!
 Ja ar to būs likstām beigas, sirdī prieku jutišu.
- 1660 Smaga dēmonam bij roka, kuras trieciens ķēra mūs.
 Lūk, kāds sievietei ir padoms, ja to vēlas uzklausīt!
 AL. Kā gan drīkst tie muti dzesēt, šādiem vārdiem mētāties!
 Tādām pārsteidzīgām runām dēmonus tik piesaukt var!
 Nav pie pilna prāta viņi, apvainojot valdnieku!
- 1665 K. V. Tādam glēvulim nemūžam argosieši neglaimos.
 AL. Pienāks laiks, kad atmaksāšu tev par to, ko darīji.
 K. V. Nē, nekad! Ja atļaus dievi Orestam šurp atgriezties.
 AL. Zinu gan, ka trimdinieki lolo tukšas cerības.
 K. V. Turpini tik kājām mīdīt taisnību, jo tas tev ļauts!
- 1670 AL. Nešaubies, ka samaksāsi man par savu neprātu!
 K. V. Plāties vien, tu lepnais gaili, vistai līdzās stāvēdams!
 KL. Neklausies šais tukšās rejas! Vara mājās pieder mums
 Abiem tik, un visas lietas nokārtosim teicami.

Kopā ar Aigistu un pavadoņiem ieiet pilī.
 Koris dodas projām sānis.

AISHILS
ZIEDOTĀJAS

PERSONAS

ORESTS

PILĀDS

KALPOŅU KORIS

ELEKTRA

KLITAIMNESTRA

AIGISTS

ORESTA AUKLE

KALPS

Tauta

Darbības vieta:

Argosa.

PERSONAS

ORSTIS

BLIDS

KALPONU ROBS

EIKTRA

KILAMNISTRA

AGISTIS

ORSTA AKILL

KALPS

Tauts

Darstus vists

Agom

Dibenplānā redzama Argosas pils ar trejlem vārtiem,
priekšplānā — Agamemnona kaps. Uznāk Orests ar Pilādu.

ORESTS

5 **Ai, Hermej, tēva varas sargs, ai, dzīju dievs¹,
Es tevi lūdzu, esi draugs un glābējs man!
No trimdas atgriezdamies zemē dzimtajā,
Pie kapa kopas savu tēvu piesaucu,
Lai uzklausa. Par kopšanu es Īnaham
No savas galvas pirmo sprogu ziedoju²,
Kā sēru veltī otru tēvam nolieku.**

Viņš sev nogriež matu sprogu un
noliek to uz kapa.

**Es tevi apraudāju, būdams svešumā,
Un roku nepacēlu, tēvu izvadot.**

Tuvojas Elektra un kalpoņu koris.

10 **Ko tuvojamies redzu es? Kas sievas šīs,
Kas skumjā pulkā melnās drānās šurpu nāk?
Kas noticis? Kas virza viņu soļus šurp?
Vai mājām jauna uzbrukusi nelaime,
Jeb viņas manam tēvam ziedojumu nes,
15 Kas apakšzemes iemītniekus priecina?
Jā gan, tas tiešām tā. Elektra, kā man šķiet,
Starp viņām soļo, mana māsa, skumusi.
Ļauj, lielais Zev, par tēva nāvi atmaksāt
Un kļūsti man par sabiedroto vēligi!
20 Nāc, Pilād, malā, tur mēs skaidri dzirdēsim,
Ko vēlas dieviem izlūgties šīs sievietes!**

Orests un Pilāds tuvumā noslēpjas.

KORIS

No mājām sūtītas,
Mēs, krūtīs dūrēm dauzot, sēru ziedu pavadām.
25 **Vaigs asiņaini sārtojas,
Izvagots nagiem,
Bet sirds bez sāta
Vaimanās rod veldzi.
Sāpju saplosītas drisku driskās
Mūsu drānu krūšu krokas —
Plosīja tās
30 **Liktenis,
Kas nepazīst smieklus.****

7*

- Kā viedīgs sapņu tulks,
 Saimes ļaudīm iedvešot šausmas
 Un dziļā miegā naidu pauzdams,
 35 Pusnaktī pils pašā sirdī
 Atskanēja
 Baismu kļiedziens
 Un sievu galā smagi nolaidās.
 Bet droši tulki dievu vārdā vēstīja,
 40 Ka dusmojot
 Aidā mītošie
 Slep kavām saviem.
- Lai aizgaiņātu nelaimi
 Ar mīlas dāvanu bez mīlas,
 45 Zemes māt, mūs pīrgādāmās sūta
 Dievu ienistā sieva.
 Šos vārdus laist pār lūpām bīstos es.
 Jo kas var izpirkt asinis, reiz zemē lijušās?
 Ai, visunelaimīgais pavards!
 50 Ai, bojā ejai lemtā dzimta!
 Bezsaules tumsa apņēmusi,
 Cilvēkiem nīstamā, namu,
 Kur miruši kungi.
- Tās senās bijības,
 55 Kas, neuzveicama un neskarta,
 Gan tautas ausis iespiedās, gan sirdī,
 Tās vairs nav. Tik bailes valda,
 Un veiksmē mirstīgajiem dievs,
 60 Jā, vairāk vēl par dievību.
 Ķer vienus strauja atmaksa
 Jau pašā dienas vidū,
 Bet vēlu, krēslas stundā, citus sagaida,
 Un citus apņem
 65 Nebeidzama nakts.
- Tās asinis, ko barotāja zeme dzer,
 Stingst, atriebīgi prasīdamas atmaksu.
 70 Kaut vēlu, vainīgajam liktenis
 Mokpilnas ciešanas sūta.
- Kas ielauzies reiz kambarī, kur jaunava,
 Vairs vainu labot nevar. Tāpat nespētu
 It visas upes kopā nomazgāt
 Asinis slepkavas rokām.

- 75 Pēc dievu gribas mana pilsēta³
 Ir postā grimusi, no dzimtenes
 Uz sūru nebrīvi es aizdzīta.
 Vai tas ir taisnīgi vai ne —
 Man nākas klausīt valdniekiem
 80 Un naidu glabāt sirdī rūgtajā.
 Es raudu, slēpdamās aiz šķidrauta,
 Par kungu aklo likteni,
 Stingusi slepenās sāpēs.

ELEKTRA

- Jūs, kalpones, kas mājās viešat kārtību,
 85 Šai gājienā uz lūgsnu mani pavadāt.
 Tad arī savu padomu man neliedziet:
 Kad sēru ziedu liešu, ko lai saku es?
 Kā atrast vārdus tikamus, kā tēvu lūgt?
 Varbūt man sacīt: «Savam vīram mīļajam
 90 To sūta mīļā sieva,» — tā, kas māte man?
 To neuzdrošinos, un vārdu nav, ko bilst,
 Kad tēva kapa kopu slacis ziedo jums.
 Vai sacīt vārdus šos, kā prasa paraža:
 «Lai atmaksāts tiek devējam» — par ļaunumu?
 95 Vai klusu un bez goda — tā, kā krita tēvs, —
 Šļākt ziedu zemē slāpstošā un, aizsviežot
 Prom urnu, doties mājup neatskatoties,
 Kā ļaudis netīrumu traukus aizsviest mēdz?
 Jūs, mīļās, savu padomu man neliedziet,
 100 Mūs visas mājās taču vieno kopīgs nalds.
 Kas sirdī jums, to neslēpiet, ko būties nav!
 Ikvienu gaida liktenis, kas viņam lemts,
 Gan brīvo cilvēku, gan to, kas citiem vergs.
 105 Jel runājiet, ja labāks padoms zināms jums!

KORA VADITĀJA

- Kā altāris man svēts ir tava tēva kaps,
 Tāpēc, ja vēlies, teikšu, ko es domāju.
 EL. Tad runā, ja tev mana tēva kaps ir svēts.
 K. V. Par uzticīgiem dievus lūdz, kad ziedosi!
 110 EL. Ko saukt par uzticīgu man no mūsējiem?
 K. V. Bez šaubām, sevi un kam Aigists ienīstams.
 EL. Tad dievus lūgt par sevi un par tevi man?
 K. V. To pati izlem — savas domas pateicu.
 EL. Un ko lai vēl pie uzticamiem pieskaitu?
 115 K. V. Tu savu brālī atceries, kaut trimdā viņš!
 EL. Šis vārds ir vietā. Padoms tavš patiešām labs.

- K. V. Tad nealzmirsti lūgsnā arī slepkavas ...
 EL. Ko sacīt man, es nezinu. Jel pamāci!
 K. V. Kāds dievs lai nāk pie viņiem vai kāds mirstīgais ...
 120 EL. Kā soģis vai kā atriebējs? To pasaki!
 K. V. Par dzīvību kas prasīs dzīvību, tā teic!
 EL. Vai dieviem būs tik tāda lūgsna tikama?
 K. V. Nu, protams, jāatmaksā taču naidniekam.

Elektra saņem no kādas kalpones pildītu kausu un
 uzsāk ziedošanas rituālu.

- EL. Ai, mirušo un dzīvo dižais vēstnesi,
 Ai, Hermej, dziļu dievs, nāc, lūdzams, palīgā!
 125 Lai manu lūgsnu apakšzemes dievības,
 Kas glabā tēva asinis, dzird vērīgi
 Un Zemes māte, tā, kas visu dzemdina
 Un sēklu atkal klēpī tver, to barojot.
 Es tēvu lūdzu, aizgājējiem ziedojot:
 130 Apžēlojies par mani un par Orestu
 Un ļauj mums abiem valdīt namā dzimtajā.
 Pašlaik mēs apkārt kļaiņojam, jo māte mūs
 Ir pārdevusi, iemainot pret mīlāko,
 Kas tavā nāvē līdzī vainīgs, Aigistu.
 135 Es kalpoju kā verdzene, un izraidīts
 No īpašumiem Orests, toties greznumā
 Un, baudot tavu pūļu augļus, dzīvo tie.
 Lai Orestu šurp atved laimīgs liktenis,
 To lūgtin lūdzos tev, mans tēvs, ai, uzklausi!
 140 Par māti prātīgākai kļūt lai pašai lemts,
 Lai bijīgākas manas rokas nekā tai.
 To vēlos sev, bet naidniekiem lai parādās
 Bargs atriebējs, kas, spriežot tiesu, visus tos,
 Kas nāvi sēj, ar nāvi soda taisnīgi.
 145 Tā savā lūgsnā, vērsdamās pie tevis, tēvs,
 Es viņiem ļaunum ļaunu lāstu ietveru.
 Mums laimi sūti augšup, lai to dievi dod
 Un Zemes māte, Dike, visu uzvarot.
 Tā lūgdamās, es ziedojumu leju šo,
 150 Jūs manu lūgsnu, kā to prasa paraža,
 Ar vaimanām un raudu dziesmu kupliniet!
- KO. Lai asaras jums, pilnā balsī raudot, plūst
 Par mirušo kungu
 Pie kapa šā, kas nelaimēs un priekos mūsu patvērumsl
 155 Par nolādēto ziedu, kas šeit liets, tās izpirks vainu.
 Uzklausi skumušo sirdi!

- Vai man!
 Kad atnāks dižais karotājs,
 Kas namam atdos brīvību
 160 Un kaujā kratīs skitu loku,
 Reizē zobenu tuvciņai tverot?
- EL. Nu tēvam ticis zemes dzertais ziedojuums,
 Bet tagad varu jaunu ziņu pavēstīt.
- 165 K. V. Tad runā! Bailēs trauksmainās pukst krūtīs sirds.
 EL. Uz kapa sprogu, tikko cirptu, atradu.
 K. V. Vai pieder kādam vīram tā vai meitenei?
 EL. Šo miklu varam visai viegli uzminēt.
- 170 K. V. Tad pasaki, kaut veca es, tu jaunāka!
 EL. Es taču vienīgā, kas nogriezti spētu to?
 K. V. Kam šādi sērot pienāktos, tie viņu⁴ nīst.
 EL. Cik līdzīga pēc izskata gan sproga šī!
 K. V. Kā matiem tā ir līdzīga? To pasaki!
- 175 EL. Tā manējiem ir līdzīga, nu palūko!
 K. V. Vai būtu tā no brāļa velte slepena?
 EL. Jā, Orestam ir tādi mati cirtaini.
 K. V. Vai tiešām brālim drosme bija atnākt šurp?
- 180 EL. Šo sprogu tēvam Orests sūtīt varēja.
 K. V. No taviem vārdiem acīs riešas asaras,
 Ja Orestam nav lemts vairs pārnākt dzimtenē.
 EL. Un arī manā sirdī dusmas uzbango,
 Smeldz krūts kā ienaidnieka šautras caururbta.
- 185 Kad ieraudzīju matu sprogu šo, tad sirds
 Man spalgās sāpēs sažņaudzās un asaras
 Vai nebeidzamā straumē tecēt sāka. Kā
 Gan varētu es cirtu citam piedēvēt?
 Tak nenocirpa sprogu tēva slepkava.
- 190 Tas tiesa, viņa māte man, bet mātes sirds
 Un mātes jūtu viņai nav, šai bezdievei.
 Kaut varētu es droši teikt, ka ziedojuums
 Patiešām pieder Orestam, visdārgajam
 No cilvēkiem. Kā silda mani cerība!
- 195 Ai!
 Kaut spētu runāt sūtņa balsī sproga šī,
 Lai nemocītos es vairs šādā neziņā.
 Tad varētu es cirtu aizsviest riebumā,
 Ja tā no ienaidnieka galvas nocirpta,
 Bet, ja no brāļa, līdz ar mani skumtu tā
- 200 Un tēva kapam būtu rota godpilna.
 Mēs dievus piesaucam, jo vētras zina tie,
 Kas mētā mūs kā jūrniekus pa virpuļiem.
 Ja glābīņu mums lēmis vēlīgs liktenis,

- Par dzižu koku izaugs sēkla sīciņa.
- 205 Es redzu pēdas šeit — lūk, pierādījums jauns,
Tās it kā manējās, tik viņam tādas ir.
Bet pēdas šeit ir divējas, tās atstājis
Gan viņš, gan arī cilvēks cits, tā ceļabiedrs.
Šie nospiedumi — apveidi un papēži —
- 210 Ja vērojam, tak līdzīgi ir manējiem.
Ai, kādas mokas! Jūtu — zūd man samaņai!
- Orests ar Pilādu iznāk no paslēptuves.
- OR. Pie dieviem arī turpmāk nāc ar lūgšanām,
Kas piepildās; par savu veiksmi ziņo tiem!
- EL. Ko esmu gan no dieviem tagad guvusi?
- OR. Tev acu priekšā cilvēks tas, kā ilgojies.
- EL. Vai zini tu, ko saucu es no mirstīgiem?
- OR. Es zinu, Orests tavai sirdij dārgākais.
- EL. Un kādā ziņā lūgums mans ir izpildīts?
- OR. Tas esmu es! Nav cilvēka, kas tuvāks tev.
- EL. Kam, svešinieki, pret mani viltus tiklu aud?
- OR. Tad pats pret sevi viltus tiklu austu es.
- EL. Vai gribi tu par manu postu zoboties?
- OR. To darīdams, par savējo es zobotos.
- EL. Vai tiešām Orests esi tu, ko sveicu es?
- 225 OR. Tu, mani pašu redzot, pazit nevēlies,
Bet, matu sprogū, sēru velti, ieraugot,
Tu iedomājies mani skatām satraukta,
It sevišķi, kad manas pēdas vēroji.
Lūk, no šīs vietas šķipsnu cirpa brālis tavš,
230 Un raugies, cik tā taviem matiem līdzīga!
Tad tavu roku darināto audumu
Šo palūko un tajā austos dzīvniekus!
Bet savaldies, lai prieks tev prātu neatņem,
Jo nīst, kam mīlēt pienāktos visvairāk mūs!
- 235 EL. Ai, tēva māju visumīlais rūpju bērns,
Ko savās bēdās gaidījām kā glābēju,
Ja būsi stiprs, tu tēva namu atgūsi!
Mans acuraugs, tu četrkārt manai sirdij tuvs:
Par tēvu turēt tevi licis liktenis,
- 240 Tev pieder mīla, kāda mātei pienākas,
Jo nīstu viņu pelnīti no visas sirds;
Man māsas vietā tu, bez žēlas nokautās,
Un brālis uzticams, kas cieņu atdos man.
Kaut Spēks man līdzās stāvētu un Taisnība,
- 245 Un visu dievu varenākais, lielais Zevs!
OR. Zev, pievērs savus skatus mūsu nelaimei!

Lūk, zaudējuši savu tēvu ērglēni —
 Ir miris ērglis drausmas čūskas vijumos
 Un žnaugos neželīgajos. Nu bāreņus
 250 Māc ļaunais bads, jo spēka bāra bērniem trūkst,
 Lai tēva medijumu ligzdā pārnestu.
 Par sevi un par Elektru es runāju,
 Mēs abi esam bērni, kuriem laupīts tēvs,
 Un abiem arī dzimtā māja atņemta.
 255 Tēvs priesteris tev bijis, tevi godājis;
 Kas nākotnē, ja viņa bērņus atstumsi,
 Tik devīgi tev nesīs košas dāvanas?
 Kad ērgļu cilts būs iznikusi⁵, nespēsi
 Vairs mirstīgajiem raidīt zīmes ticamas;
 260 Ja karaļnamam visas saknes nokaltīs,
 Tad novārtā būs svētkos tavi ziedokļi.
 Mums palīdzī, lai nams, kas zemu kritīs šķiet,
 No pīšļiem atkal celtos dižos augstumos!
 K. V. Ai, bērni, tēva pavardam jūs glābēji.
 265 Tik klusējiet un noslēpumu glabājiet,
 Lai ļaudis, kuriem mēle niez, to neizpauž
 Tiem, kuru liķus beidzot dūmos sveķainos
 Uz sārta degam redzēt vēlos, — valdniekiem!
 OR. Nemūžam nepievils mūs Foiba orākuls
 270 Visvarenais. Tas liek man briesmas pārvarēt
 Un, mani mundrinādams, bargi bridina,
 Ka stingšot manās dzīslās siltās asinis,
 Ja nesodīti paliks tēva slepkavas.
 Tie, saka viņš, man atriebjoties jānokauj,
 275 Kā vērsim niknam, nolaupītās mantas dēļ.
 Ja nepaklausīšu, viņš mani sodīšot
 Ar neskaitāmiem moku pilniem ļaunumiem.
 Kā apakšzemes iemītnieki dzīvajiem,
 Kam viņi dusmo, atriebjas, viņš vēstīja:
 280 Mums ļauna sērga, spītālība, uzbrukšot,
 Tā asiem zobiem saēdīšot augumu,
 Un mati baltum balti kļūšot deniņos.
 Mūs erīnijas vajāšot, tā teica viņš, —
 Tās urdot tēva asinis, un redzēšot
 285 Es naktī tēvu raustām spožās uzacis.
 No tumsas šautras raidīs radi kritušie,
 Kas, mītot Aīdā, pēc atriebības sauc;
 Tad ārprāts, bailes neprātīgas naktī dzimst
 Un satrauc, mieru nedod savam upurim,
 290 Ar vara pātāgu no pilsētas to dzen.
 Nav tādām lemts vairs maisāmtrauka tiesu gūt⁶,
 Nedz klāt būt tur, kur ziedojuma strūkļa plūst.

Tam tēva neredzamās dusmas ziedokļiem
 Liedz tuvoties, neviens tam nedod pajumti
 295 Un nepalīdz. Tad beidzot, visu nicināts
 Un visu pamests, izžūst viņš⁷ un nobeidzas.
 Vai tādiem orākuliem varu neticēt?
 Un, kaut es neticētu, tomēr veicams darbs!
 Gan manas ilgas darīt liek to pašu man,
 300 Gan dievu pavēle un tēva skumjais prāts,
 Gan trūkums, kas mūs māktin māc, un vēlējums,
 Lai pilsoņi, no mirstīgiem visslavenie,
 Kas drošu prātu pišļos gāza Īliju,
 Vairs turpmāk nevergotu divām sievietēm⁸ —
 305 Ka tikai sievas drosme tam, drīz redzams būs.

Visi pagriežas pret kapu.

K. V.⁹ Ai, diženās moiras, lai palīdz mums Zevs

Sniegt mērķi pa ceļu,
 Ko Taisnība sprauž.
 «Par naidīgu valodu arī lai tiek
 310 Tikpat naidīga valoda atbildei,»
 Sauc Taisnība, parādus vācot.
 «Par nāvīgu triecienu atmaksai
 Tikpat nāvīgam triecienam jāseko.
 Kas vainīgs, tam jācieš,» sen sacīts.

315 OR. Mans tēvs, mans visunelaimīgais tēvs!

Ko darīt man, ko sacīt man,
 Līdz tālam nāves miteklim
 Lai mana lūgsna aizsniegtos!
 Līdzīgi dalās tumsa un gaisma;
 320 Tīkama arī cildinoša
 Raudu dziesma ir Atreidiem,
 Pilī kas mita.

325 KO. Bērns, aizgājēja dvēseli neaprij
 Uguns svelmainā rīkle,
 Un atklājas tā dusmas kādudien;
 Kad mirstošais sāk vaimanāt,
 Tad parādās tā atriebējs.
 Par vecākiem un senčiem skan
 330 It visās malās žēlabas
 Un prasīt prasa atmaksu.

EL. Mans tēvs, nu arī manas sāpes,
 Asaru slacītās, uzklausi!
 Pie tava kapa divi bērni

- 335 Šo raudu dziesmu skandina.
Tavs kaps mums abiem patvērums,
Mums, lūdzējiem bez dzimtenes.
Kur mierinājums, veldze nelaimē?
Vai tiešām neuzveicams ļaunais liktenis?
- 340 K. V. Reiz pienāks tā diena, kad vēlīgs dievs
Mums dziesmas priecīgas dāvinās.
Tad, skumjajām meldijām apklustot,
Skanēs paiāns¹⁰ valdnieka pili liksms,
Jaunu prieka kausu mums sniedzot.
- 345 OR. Kaut, tēvs mans,
Būtu tu pie Īlijas
Kritis, likieša¹¹ zobena pļauts!
Tad namā tava slava mirdzētu
Un visiem tavu bērnu dzīves ceļš
- 350 Apskaužams šķistu.
Ja aizjūras zemē tu dusētu
Un milzīgs kaps tevi klātu,
Ap sirdi mājiniem
Vieglāk būtu.
- 355 KO. Tu draugiem būtu uzticīgs tad palicis,
Kas varoņnāvē miruši,
Un Aīdā spožs valdnieks kļūtu cienījams.
Tu priesteris tad dieviem būtu,
Kas pazemē visspēcīgi.
- 360 Dzīvs būdams, valdīji pār tiem,
Kam varu devis liktenis
Un zizli vīru apspriedēs.
- EL. Nē, nebija tev bojā iet,
Mans tēvs, pie Trojas mūriem
- 365 Un apglabātam tikt pie Skamandras
Starp kritušiem biedriem!
Kaut labāk tavi slepkavas
Tā savu galu atrastu!
Tad saņemtu mēs ziņu šo
- 370 Tik tālumā
Un sāpes šīs
Mums svešas būtu.
- K. V. Ko tu saki, daudz labāks par zeltu tas
Un par hiperboreju laimi¹², mans bērns.
- 375 To, protams, jau vēlēties vari.
Taču divkāršas pātagas cirtiens mūs ķer:

- Dus zem velēnām aizstāvji mūsu jau sen,
 Un mirkst asinīs valdnieku rokas. Cik tam¹³
 Gan ir sāpīgi, bērniem jo vairāk!
- 380 OR. Kā šautra vārdi šie
 Man ausīs urbjas.
 Zev, ai, Zev, no pazemes tu sūti
 Mirstīgiem, kam noziedzīgas rokas,
 Atmaksu, kaut vēlu.
- 385 Pat vecākiem neiet tā secen.
- KO. Kaut būtu lemts man pilnā balsī gaviļēt,
 Šim vīram krītot
 Un tam līdzās sievai šai!
 Kam slēpt man to, kas lauztin izlaužas no sirds?
 390 Pa priekšu manu domu burām
 Sirds niknums trauc
 Un dusmu nalds.
- EL. Kad Zevs visspēcīgais
 Ar savu dūri sašķaidīs
 395 Tiem galvas
 Un paļāvību atgūs dzimtene?
 Pret netaisnību taisnību es prasu,
 Jūs, apakšzemes dievības un Zeme, uzklausiet!
- 400 K. V. Likums skan, ka asinis izlietas
 Atkal jaunas asinis pieprasa.
 Nāve erīniju tad aicina,
 Tā šo vainu valro ar nākamo
 Senāk nokauto cilvēku vārdā.
- 405 OR. Ai, apakšzemes dievības, ai, Zeme
 Un slepkavoto lāsti spēcīgiel
 Jūs Atreidus te redzat pēdējos
 Bez padoma un kauna pilnā trimdā.
 Kur, Zev, lai rodam glābiņu?
- 410 KO. No jauna sirds man ietrisas,
 Šis vaimanas dzirdot.
 Gaist cerības,
 Un drūmum drūma dvēsele
 No valodas šādas.
- 415 Bet, redzot tevi, spīrgst mans gars
 Un aprimst manas skumjas,
 Gaišāka šķiet dzīve.

- EL. Ko sacīt, lai tu uzklausītu mūs?
 Vai stāstīt man par bēdām mātes vainas dēļ?
 420 Kaut arī pieglaimodamās, tā mani nepievils.
 Kā vilks es cietsirdīga esmu —
 No mātes man šī neaizkustināmā sirds.
- KO. Kā persiete es, krūtīs daudzidama, vaimanāju,
 Kā raudu sieva Kisijā¹⁴
 425 Es nepagurstot, strauji, nevaldāmi,
 Gan rokas stiepdama, gan liekdama,
 No augšas un no apakšas
 Bez mītas savu nelaimīgo galvu situ,
 Un dun tā dobji, dūru ķerta.
- 430 EL. Ai, neprātīgā māt!
 Tu, noziedzīgā, noziedzīgās bērēs
 Apraki valdnieku — tā,
 Ka neizvadīja to pilsoņi,
 Un vīru, neapraudot to.
- 435 OR. Tu stāstīji par kauna darbu briesmīgu.
 Par tēva negodu tai nāksies samaksāt.
 Tā vēlas dievības,
 Tā vēlas rokas šīs.
 To nokāvis, ar mieru esmu mirt!
- 440 KO. Tev jāzina: viņš tika sakropļots¹⁵
 Un tādā skatā apglabāts. Tas mātes darbs!
 Tā nepanesamu likteni
 Tev uzkrauj uz mūžu nekrietni.
 Nu dzirdēji, kā kaunā likts tavš tēvs.
- 445 EL. Tas viss par tēvu teikts. Es ļaužu nievāta
 Un pazemota, savrup turējos.
 Kā nīknam sunim kungu telpas liedza man,
 Vairs nepratu es smieties, tikai raudāt vien,
 Tā savās sāpēs slepus lēju asaras.
- 450 To uzklausot, mans brāli, sirdī ieraksti!
- KO. Jā, vārdus šos tu iegaumē!
 Lai iegulst tie pa ausīm domu dzīlēs.
 Lūk, kas noticis pagātnē;
 Nalds tev mācīs, kas darāms būs.
- 455 Tam jābūt nepielūdzamam, kas ciņā stājas.
 OR. Es lūdzu, tēvs, klāt stāvi mījajiem!

- EL. Es arī lūdzos, mirkstot asarās.
- KO. Mēs savas balsis pievienojam jums:
460 Mūs uzklausi un iznāc gaismā,
Pret naidniekiem mums palīgs esi!
- OR. Pret spēku spēks nu cīnīsies
Un taisnība pret taisnību.
- EL. Jūs, dievus, lūdzu es, lai uzvar taisnība.
- KO. Es drebu, jūsu lūgsnās klausoties.
465 Ilgi kavējies liktenis,
Lai nu tas parādās lūdzējiem!
- Ai, dzimtas nelaime
Un drausmā lāsta
Asinainais posts!
470 Ai, bēdas nepanesamās,
Ai, nebeidzamās sāpes!
- Ir pašu mājās dziedēklis,
No citurienes glābiņš nenāks,
Tik no tām —
Ar nežēlīgu cīņu asinainu.
475 Tā apakšzemes dievu dziesma skan.
- K. V. Jūs, svētlaimīgie mūžīgie zem zemes,
Lūgumu mūsu uzklausot, bērniem
Palīgu uzvarai vēlīgi sūtiēt!
- OR. Ne tā, kā klājas valdniekam, tu miri, tēvs.
480 Es tevi lūdzu, ļauj man valdīt pilī šai!
- EL. Un arī es, mans mīļais tēvs, to lūdzos tev:
Ļauj brīvību man atgūt, sodot Aigistul!
- OR. Pēc paražas tad upursvētkus sarīkos,
485 Bet citādi neviens vairs tautas godībā
Ar ziedojumu dūmiem tevi nemielos.
- EL. Ja mantojums būs neskarts, kāzās nesīšu
No dzimtās pils tev ziedojumu. Visupirms,
Par visu vairāk, tavu kapu godāšu.
- OR. Ai, Zeme, manu cīņu tēvam vērot ļauj!
490 EL. Ai, Persefasa¹⁶, spožu uzvaru mums dod!
- OR. Tēvs, atceries, kā tevi peldē nokāva!
EL. Un arī tīklu, viņu jauno viltību!
- OR. Ne vara važas tevi salstīja, mans tēvs.
EL. Bet plīvurs, kas tik nežēlīgi izdomāts.

- 495 OR. Vai neliek apkaunojums šis tev mosties, tēvs?
 EL. Vai nepacelsi savu galvu, dārgo mums?
 OR. Par sabiedroto atsūti mums Taisnību
 Vai tādus pašus paņēmienus lietot ļauj,
 Ja, pieveikts reiz, tu tagad vēlies uzvarēt!
- 500 EL. Tēvs, manus vārdus pēdējos nu uzklausi:
 Uz kapa kopas, raugies, tavi bērni sēž.
 Tiem, meitenei un arī dēlam, jūti līdz
 Un nepieļauj, lai iznikst Pelopīdu¹⁷ cilts!
- OR. Tad dzīvosi, kaut arī miris esi tu —
- 505 Ja cilvēks mirst, tā slava bērnos turpinās.
 Tā zvejas tiklu notur korķa pludiņi
 Un neļauj nogrimt jūras dzilē linumam.
 Jel uzklausi, par tevi taču raudam mēs!
 Šos vārdus ievērodams, pats sev līdzēsi.
- 510 K. V. Nav jūsu ieilgusi lūgšana peļama,
 Tā godu parādīja kapam aizmirstam,
 Bet tagad, ja tu esi gatavs rīkoties,
 Pie darba ķeries, savai veiksmei uzticies!
- OR. Lai notiek tā! Bet nebūs lieki zināt man,
 515 Kas līcis tai šo ziedojumu atsūtīt
 Tik vēlu šurp, jo labojama nelaime
 Vairs nav un pārāk nožēlojams nelaikim,
 Kas nespēj just¹⁸, šis ziedojums. Es netaisos
 To novērtēt, bet noziegumam neatbilst
- 520 Nemūžam tas. Ja visu mantu atdosim
 Par vienu asins pilienu, tas velti būs.
 Un tāpēc, lūdzu, ja to zini, atbildi!
- K. V. Es zinu, dēls, jo biju klāt. Nakts lietuvēns
 No miega izbiedēja to un sapnis ļauns.
- 525 Tad atsūtīja velti dieviem nīstamā.
 OR. Vai viņas sapni vari tu man izstāstīt?
 K. V. Tā sapnī čūsku, saka viņa, dzemdēja.
 OR. Un kā tad beidzās sapnis šis, man pavēstī!
- K. V. Kā bērnu čūsku autiņos tā vīstīja.
- 530 OR. Un ko tas ēda, nezvērs jaunpiedzimušais?
 K. V. Ar krūti patī viņu sapnī baroja.
 OR. Vai izdzimums tai krūti nesavainoja?
 K. V. Jā gan, tas asinis ar pienu iezīda.
 OR. Bez šaubām, visai nozīmīgs ir sapnis šis.
- 535 K. V. No miega viņa uztrūkās un iekliedzās,
 Un atkal uzliesmoja pilī plašajā
 Uz nakti apdzisušās lāpas — valdniece
 To vēlējās. Tad kapa veltes sūtīja
 Tā, cerēdama šādi novērst nelaimi.
- 540 OR. Es lūdzu zemi, kas mūs nes, un kapu šo,

- Lai sapni īstenotu lemts man pieredzēt,
 Jo spēju, šķiet, to neklūdīgi iztulkot:
 Ja es un čūska viena klēpja dzemdēti,
 Ja tā kā bērniņš vīstīta un satvēra
 545 Ar lūpām krūti to, kas mani baroja,
 Ja sajaucās ar pienu asins receklis
 Un māte izbīlī aiz sūpēm iekliedzās,
 Tad varmācīgi jāmirst tai, jo baroja
 Tā nezvēru. Šī čūska esmu es! Un es,
 550 Kā sapnis skaidri vēsti, viņu nokaušu!
- K. V. Šo sapņa iztulkojumu es pieņemu.
 Lai notiek tā! Tu visiem draugiem izstāsti,
 Kas viņiem darāms un no kā tiem jāargās!
- OR. Mans nodoms vienkāršs:
 Elektra! jāatgriežas pilī tev,
 Korim.
- 555 Bet jūs es lūdzu plānu neizpaust, lai tie,
 Kas nokāvuši varoni ar viltību,
 Ar tādu pašu viltu tiklā gūstīti,
 Kā paredzējis Loksijs, galu dabūtu —
 Nevienu dižais Apollons nav vilis vēl.
- 560 Kā svešnieks ceļinieka tērpā tuvošos
 Es mūru vārtiem ar šo vīru, Pilādu,
 Viens, būdams svešzemnieks, otrs — mājas draugs jau sen.
 Mēs runāsim, kā runā ļaudis Parnāsā,
 Kā fokieši. Nevienš no vārtsargiem, man šķiet,
 565 Mūs labprātīgi pilī iekšā nelaidīs,
 Jo gars, kas šajā namā valda, pārāk drūms.
 Tur stāvēsim un gaidīsim, līdz gājēji
 Mūs ievēros un valcās izbrīnījušies:
 «Kas mudinājis Algistu šim lūdzējam
 570 Liegt pajumti, ja pilī viņš un visu zin?»
 Tiklīdz es nama vārtu slieksni pārkāpšu,
 Es viņu tēva tronī sēžam redzēšu.
 Varbūt viņš arī atklāti man pretī nāks
 Un uzlūkos, un mūsu acis sastapsies.
- 575 Vēl nepaspēs viņš pavaicāt: «No kurienes
 Šis svešinieks?» — kad, zibenīgā asmens tverts,
 Viņš zemē gulēs. Erīnija slāpstošā
 Jau trešo kausu nesajauktas asins dzers¹⁹.
- Elektra!
 580 Tu visu mājās notiekošo uzmani,
 Lai saskanīgi izdodas, kas iecerēts.

Korim.

Jums visām mēli savaldīt es iesaku.
Kur nepieciešams — klusējiet un runājiet
Tik istā bridī!

Rādot uz kapu.

Tagad viņam uzticos,
Lai cīņā vada zobenu, man palīdzot.

Orests, Pilāds, Elektra projām.

585 KO.²⁰ Daudz briesmīgu radību
Zeme baro,
Mudž jūras dzīles
No nezvēriem baismiem,
590 Starp zemi un debesīm
Ugunis šaudās,
Zin spārnainie stāstīt
Un zemes būtes
Par naidīgām vētrām.

Bet kas vārdiem var izteikt
595 Vīru drosmi
Un alkaino sievu
Mīlas kaisli. Tā nepazīst šķēršļu,
Ir sabiedrotā cilvēku likstām.
Sarauj laulības saites
600 Sieviešu dzimuma
Bezmīlas mīla
Dabā it visā.

Kas vēlas mācīties no pieredzes,
Lai uguns viltu
Cieši iegaumē,
605 Ko lietā lika
Bērna slepkava Altaja²¹.
Tā liesmās jāva sadegt pagalei,
Kas dēlam visu mūžu —
610 Kopš raudot mātes klēpl atstāja
Līdz dienai liktenlemtajai —
Bij ceļabiedre.

Un arī citu sievu nīstamu min teiksma —
615 Asiņaino Skillu²²,
Kas, izdabājot naidniekam,
Iedzina nāvē cilvēku tuvu,
Jo, Krētas zelta rotu kārojot,

620 Ko viņai Minojs dāvāja,
Tā Nīsam, bezrūpīgā miegā snaudošam,
Dzīvības matu
Laupīja suniskās alkās,
Un tā viņu sagrāba Hermejs²³.

625 Nu pieminēju šausmu darbus šos,
Bet vai uz to man īsti tiesības?
Es taču samierinos gan
Ar ļaužu nolādēto laulību²⁴,
Gan sievas viltību
Pret karavīru diženo,
Kas savās dūsmās iedvesa
Pat ienaidniekiem cieņu, gan
630 Ar atdzisušo pavardu
Un glēvu sievišķīgu varu.

No visiem briesmu darbiem ļaunākais,
Ko zina vēsture, ir Lemnas asinspirts²⁵.
Ar riebumu to piemin tauta,
635 Un arī šo te varam saukt par «lemnisku».
Iet bojā noziedzīga dzimta,
Jo nīst to dievi, nievā mirstīgie.
Ko atstūmuši dievi, necienī neviens.
Vai ir kas nepareizs, ko sacīju?

640 Jau zobensmaile rūgtā tuvojas
Un tūdaļ sirdī dziļi ieurbsies.
Tā vēlas Taisnība.
Bez ievēribas nevar atstāt tā,
645 Ka noziedzīgi bijību
Zevam kāds liedz.

Ir dziļas, stingras saknes Taisnībai,
Un laikus liktenkaltais zobens top.
650 Jau slepkavības bērnu²⁶ aicina
Šai namā erīnija viltīgā,
Lai beidzot tiktu atmaksāts
Par izlietām asinīm.

Atgriežas Orests un Pilāds ar dažiem kalpiem un
dodas pie pils vārtiem.

OR. Vai, kalp, tu nedzirdi pie vārtiem klaudzinām?
655 Nu otru reizi klaudzinu. Vai tur kāds ir?
Jau trešo reizi saucu es, lai iznāk kāds,
Ja viesmīlību Aigists vēl nav aizmirsis.
Vārti atveras.

KALPS

Es dzirdu. Kādu ļaužu tu? No kurienes?
 OR. Ej tūdaļ mani piesaki pils saimniekiem,
 Ka esmu ieradies pie tiem ar jaunumiem.
 660 Tik pasteidzies, nakts pajūgs strauji tuvojas,
 Un vakars ceļniekam izmest enkuru
 Liek ostā viesmīlīgajā. Ej pasaki,
 Lai iznāk kāds no tiem, kam mājās teikšana, —
 Pils saimniece, bet labāk būtu vīrietis!
 665 Tad kautrība nevienam grožus neuzliek
 Un labāk raisās saruna. Bez aplinkiem
 Var runāt vīrs ar vīru skaidru valodu.

No pils iznāk Klitaimnestra.

KLITAIMNESTRA

Ko vēlaties jūs, svešnieki, man pasakiet!
 Būs jūsu rīcībā it viss, kā pienākas, —
 670 Gan silta pelde, guļas vieta atpūtai,
 Gan laipnu kalpu uzmanība tīkamā.
 Ja tomēr jums kas nopietnāks ir kārtojams,
 Lai paliek vīru ziņā tas — tiem pateiksim.
 OR. Man Daulīda²⁷ ir dzimtais novads, Fokīdā.
 675 Kad ceļu līdz ar savām mantām mēroju
 Uz Argosu, lai brīdi rastu atpūtu,
 Es kādu vīru, svešinieku, sastapu.
 Tā vārds ir Strofījs, dzimtene tam Fokīda.
 Par savu ceļa mērķi pastāstīja viņš,
 680 Par savu — es. «Ja tik un tā uz Argosu,»
 Tā teica viņš, «tu dosies, vēstī vecākiem,
 Ka miris Orests. Neaizmirsti, lūdzams, to!
 Vai pārvest šurp tā pišļus vēlas mājnīeki
 Vai glabāt dēlu mūsu zemē, svešatnē,
 685 Uz mūžu mūžiem, pavaicā un ziņo man!
 Pašlaik tā pišļi vara urnā atdusas;
 Mēs apraudājām jaunekli pēc paražas.»
 Ko dzirdēju no Strofīja, jums pateicu.
 Gan nezīnu, vai runāju ar īstajiem,
 690 Ar vecākiem, kam pienākas to uzzināt.
 KL. Vai man! Tavs vēstījums mums iznīcību nes!
 Ai, neuzveicams nama lāsts! No tālienes
 Tu raidi savas šautras trāpīgās un to,
 695 Kas labi paslēpts, nekļūdīgi zemē triec,
 Man, nelaimīgai, visus mīļos atņemdams.
 Un tagad Orests, kaut tam bija izdevies
 No iznīcības purva gudri vairīties,

- Ir licis izgalst visām mūsu cerībām,
 Ka šajā namā spētu liksme atgriezties.
- 700 OR. Tik dižciltīgiem saimniekiem es gribētu
 Nest labas ziņas, iepazīstoties ar tiem,
 Lai mani laipni uzņemtu. Kas ciemiņam
 Gan dārgāks varētu vēl būt par saimniekiem?
 Man tomēr prāts pārlietu būtu nemierīgs,
 705 Ja, jūsu mājā viesmīlību baudīdams,
 Es nepildītu draugiem to, ko solīju.
- KL. Mums nebūsi tu tāpēc mazāk cienījams
 Vai mūsu mājām viesis ne tik mīļš. Kāds cits
 Tad būtu nācis tik un tā ar ziņu šo.
 710 Bet nu ir laiks, kā pieklājas, par ciemiņiem,
 Kas tālu ceļu mērojuši, rūpēties.
- Kalpam.
 Uz mūsu viesistabām aizved tūdaļ šo
 Un arī ceļabiedrus līdz ar kalpiem ved,
 715 Lai saņem viņi mūsu mājās visu to,
 Kas pienākas. Par izpildi tu atbildīgs.
- Viestem.
 Es tūdaļ steigšos namatēvam paziņot
 Par notikušo. Netrūkst draugu mums, ar tiem
 Mēs apspriedīsimies par jauno nelaimi.
- Visi, izņemot kori, ieiet pili.
- 720 K. V. Un tagad, mīļās nama kalpones,
 Vai nelūgt kvēli dievus mums
 Par Orestu?
- 725 KO. Ai, diženā zeme, dižais kaps,
 Kas mūsu valdnieka — flotes vadoņa
 Nedzīvās miesas klājat šobrīd,
 Jel uzklausiet mani, jel palīdziet man!
 Nu Peitojai, viltniecei, brīdis ir klāt
 Stāt kaujas laukā kopā ar mums
 Un pazemes Hermejam naksnīgam
 Vadīt nāvnešu zobenu cīņu.
- No pils raudādama iznāk Oresta aukle.
- 730 K. V. Šis svešinieks, man šķiet, tik ļaunu vien mums nes,
 Es redzu, acis saraudātas auklītel.
 Kurp dodies tu no mājām projām, Killa 28?
 Tev seko tavas bēdas, nelūgts ceļabiedrs.

AUKLE

- «Bez kavēšanās vēlas redzēt Aigistu,»
 735 Tā teica kundze, «svešnieki, lai dzird viņš pats,
 Kā vīrs no vīra, jauno ziņu.» Kalpiem tā
 Gan cenšas rādīt skumju seju visādi,
 Bet dziļi acīs prieku slēpj par to, ka viss
 740 Tai beidzies gaužām laimīgi, kaut mājniecei
 Šī svešinieku drošā ziņa nesusi
 Tik bēdas vien. Kā viņš gan tagad priecāsies,
 Kā liksmos sirds, kad jauno vēsti uzzinās!
 Ai, cik gan nelaimīga es! Jo pilī šai
 745 Kopš laikiem neatminamiem, kad valdīja
 Vēl Atrejs, krājušās bez mītas nelaimes,
 Kas manu sirdi krūtīs plosīt plosīja,
 Bet tādas sāpes piedzīvot nav nācies vēl.
 Es pacietīgi visas likstas panesu,
 Bet Orests mans, kam visus spēkus atdevu,
 750 Ko, saņemot no viņa mātes, auklēju! ...
 Cik daudzas negulētas naktis bijušas
 Man viņa dēļ — viņš negants bija brēkulis —,
 Un viss ir bijis veltīgs! Kā dzīvnieciņš
 Ir muļķa radībiņa jābaro; tāds bērns
 755 Tak nemāk pateikt, kamēr autiņos, neko —
 Vai gribas ēst vai dzert, vai cita vēlme to
 Vēl māc — viņš taču sava vēderiņa vergs!
 Un jāuzmin tas laikus, tomēr misējās
 Ne vienreiz vien, tad nācās skalot autiņus.
 760 Tā aukle biju pulsītīm un drēbītes
 Tam mazgāju. Šo pienākumu divkāršo
 Es paveicu un izauklēju Orestu
 Tā tēvam²⁹. Tagad — tavu nelaimi! — viņš beigts!
 Pie tā, kas visu mūsu namu apgāna,
 765 Nu staidzos. Tam gan ziņa sirdi priecinās.
 K. V. Kā lika mūsu valdniece tam ierasties?
 AU. Kā? Nesaprotu tevi. Lūdzu, atkārti!
 K. V. Vai ierasties ar sardzi viņam vai bez tās?
 AU. Lai ierodas ar miesassargiem šķēpnešiem.
 770 K. V. To nevajag tev kungam nīstamajam telkt.
 Lai nāk viņš viens un nebaidoties uzklausa,
 Tā saki tam un rādi seju priecīgu!
 No sūtņa atkarīga veiksmē iecerē.
 AU. Vai tiešām tu par jauno ziņu priecājies?
 775 K. V. Spēj taču visu vērst par labu lielais Zevs!
 AU. Bet kā? Ir miris Orests, nama cerība!
 K. V. Tik nemākulīgs pareģis tā domāt var.
 AU. Ko saki tu? Vai tiešām citas ziņas tev?

- K. V. Tak ej un vēsti nodod, kā tev pavēlēts!
 780 Par to, kas dievu ziņā, dievi rūpēsies.
- AU. Nu labi, eju. Darišu, kā teici tu.
 Kaut dievi dotu mums, ka godam beidzas viss!
- KO.³⁰ Zev, olimpisko dievu tēvs,
 Dod, uzklašidams mani, veiksmi tiem,
 785 Kas pilnām tiesībām
 Pēc tikumības tiecas!
 Ikviens mans vārds tik kalpo Taisnībai,
 To sargā, Zev!
- 790 Ļauj tam, kas pilī, Zev,
 Gūt virsroku pār naidnieku!
 Ja uzvaru tam piešķirsi,
 No visas sirds viņš atmaksās
 Tev div- un trīskārt.
- 795 Lūk, bāris dārgā vīra kumeļš,
 Un iejūgts posta ratos tas.
 Šā skrējienam nu noliec mērķi,
 Lai, saglabājot vienmērīgu gaitu,
 Pa līdzenumu slaidā solī trauktos kumeļš
 Pretī tam.
- Ļauj tam, kas pilī, Zev,
 Gūt virsroku pār naidnieku!
 Ja uzvaru tam piešķirsi,
 No visas sirds viņš atmaksās
 Tev div- un trīskārt.
- 800 Jūs, vēlīgie dievi, kas pilī mītat,
 Kur bagātība mums acis mielo,
 Mūs uzklausiet
 Un asinsdarbu atriebiet
 Ar svaigām asinīm,
 805 Lai senais ziegs vairs jaunu nedzemdē!
- Ai, dievs, kas mīti celtnē brīnišķā
 Pie milzu alas³¹!
 Ļauj varoņdzimtai galvu pacelt
 Un brīves gaismu ieraudzīt
 Caur tumsas plīvuru varoņa paša
 810 Miļajām acīm!
- Lai pienācīgi palīdz
 Majas dēls³², jo prot viņš
 Ceļa vēju labu sūtīt kā neviens.

815 Daudz apslēpta viņš atklāj, ja vien grib,
Bet citkārt, vārdu divdomīgu bilzdams,
Spēj acis aizmiglot ar tumsu naksnīgu,
Ko arī dienas gaisma neizklīdē vairs.

Ai, dievs, kas mīti celtnē brīnišķā
Pie milzu alas!
Ļauj varoņdzimtai galvu pacelt
Un brīves gaismu ieraudzīt
Caur tumsas plīvuru varoņa paša
Mīļajām acīm!

820 Lai mūsu nams
Atpestīts tiktu,
Pilsētai dziesmu
Skandināsīm,
Prieku kas sola —
Uzvaru spožu!

825 Kāds man būs ieguvums³³, jā, man,
Kad likstas atstāsies no dārgajiem!

Kad pienāks tava kārtā rīkoties
Un viņa «Bērns mans!» uzsauks tev,
Tu «Tēvs mans!» droši atbildi
830 Un šausmu darbu, kaut tas peļams, paveic!

Lai sirds kā Persejam³⁴
Tev stingra!
Tiem dārgajiem, kas zemes klēpī,
Un tiem, kas elpo,
835 Skumjo pienākumu pildi —
Ar asinsdarbu atrieb tos
Un vainīgo nokauj!

Kad pienāks tava kārtā rīkoties
Un viņa «Bērns mans!» uzsauks tev,
Tu «Tēvs mans!» droši atbildi
Un šausmu darbu, kaut tas peļams, paveic!

Ierodas Algists.

AIGISTS

Es pats no sevis nenāku, bet aicināts.
Man teikts, ka atnesuši ziņu nejauku
840 Mums sveši ļaudis: Orests esot nomiris.
Tas jaunu smagu nastu namam uzveltu,
Kam iepriekšējās nāves cirstās brūces vēl

- Joprojām asiņo. Vai tiešām ziņas šīs
 Es varu uzskatīt par ticamām, jeb vai
- 845 Tās tikai iebiedētu sievu plāpas ir,
 Kas vieglītēm pa vējiem lidinās un gaist?
 Vai vari man par to ko skaidru pasacīt?
- K. V. Mēs vēsti dzirdējām. Bet ienāc, pavaicā
 Tu svešiniekiem pats. Kam vajag starpnieku?
- 850 Ir taču labāk visu tieši uzzināt.
- Al. Es vēlos sūtni redzēt, viņu iztaujāt,
 Vai pats viņš, mirstot Orestam, ir bijis klāt,
 Jeb ziņu avots tikai baumas mīglainas.
 Viņš mani pievilt nevarēs, jo vērīgs es.
- Ieiet pili.
- 855 KO. Zev, Zev, ko sacīt, ar ko sākt,
 Pie dieviem vēršoties, šo lūgsnu man?
 Kā, līdzl jūtot,
 Īstos vārdus atrast?
- 860 Vai nu zobenu asmeņi,
 Asinīs mērktie, nāvneši,
 Agamémnona namu šo
 Pišļos gāzīs uz mūžu,
- Jeb vai, brīvībai iededzot
 Pavarda uguni, jauneklīs
 Pilsētā varu atkaros,
- 865 Iegūstot sentēvu mantu.
- Viens pret diviem šo cīņļu
 Izcīnīs Orests dievišķais.
 Lai tam uzvara lemta!
- No pils atskan Algīsta balss.
- Al. Vai man! Vai!
- 870 KO. Kas tas?
 Kas pilī noticis?
- K. V. Jau darbs ir paveikts. Labāk malā nolesim,
 Lai nedomā neviens, ka līdzl vainīgi
 Mēs noziegumā esam. Cīņa izšķirta!
- Kalps lielā satraukumā izskrien no pils.
- 875 KA. Ak šausmas! Šausmas! Nogalēts ir mūsu kungs!
 Ak vai! Ak šausmas! Trešoreiz jau kļiedzu es!

Nav Aigista vairs! Atveriet jel ātrāk man
 Un aizšaujamos sievu telpām atgrūdiet!
 880 Mums vajadzīgi šobrīd vīri spēcīgi,
 Ne tāpēc jau, lai palīdzētu mirušiem,
 Nu, protams, ne! Ei, jūs!
 Vai nedzirdīgus saucu es? Viss veltīgi!
 Tie cieši guļ. Kur Klitaimnestra kavējas?
 Ko dara tā? Tai mata galā dzīvība,
 Un kritis, šķiet man, viņas galva taisnīgi.

No sieviešu telpām iznāk Klitaimnestra.

885 KL. Kas noticis? Tu piekļiedz visu māju mums!
 KA. Te mirušie, tev saku, dzīvos slepkavo.
 KL. Vai man! Šos vārdus miklainos es saprotu!
 Ir lemts, kā slepkavojām mēs, mums bojā iet —
 Ar viltību. Man ātrāk cirvi gādāriet!
 890 Tad redzēsim, vai uzvarēt vai krist mums lemts.
 Tik dziļi esmu ieslīgusi nelaimē!

Atveras pils vidējie vārti, un iznāk
 Orests ar Pilādu.

OR. Tu pašā laikā. Šis jau savu saņēmis.

Klitaimnestra ierauga pa atvērtajiem vārtiem
 Aigista liķi.

KL. Es nelaimīgā! Dārgais Aigist, miris tu!
 OR. Tu mīli šo? Tad vienā kapā dusēsīt.
 895 Viņš beigts, un tāpēc nenodosi to nekad.
 KL. Stāj, dēls! Vai bijības tev nav nemaz, mans bērns,
 Pret krūti šo³⁵, ko, miegā lūpas čāpstīnot,
 Tu zīdi, kas tev pienu deva dzīvīgo?
 OR. Ko, Pilād, darīt? Vai man māti apžēlot?

PILĀDS

900 Kas notiks nākotnē ar pareģojumiem,
 Kas gūti Pītojā? Kas ticēs zvērestiem?
 Lai naidīgi tev visi, tikai dievi nel!

OR. Tev taisnība, es atzīstu. Tavs padoms labs.
 Klitaimnestral.

905 Nāc! Viņam līdzās tevi nokaut gribu es.
 Viņš, būdams dzīvs, par tēvu bija dārgāks tev,
 Nu gull nāvē blakus tam, kas tev tik mīļš, —
 Ko vajadzēja milēt tev, tu ienīdi.

KL. Pie tā, ko izauklēju, vēlos nosirmot.

OR. Tu, tēva slepkava, pie manis dzīvotu?
 910 KL. Te vainojams, mans bērns, ir tikai liktenis.

- OR. Tad arī nāvi šo tev lēmis liktenis.
 KL. Vai savas mātes lāstu nebīsties, mans bērns?
 OR. Tu mani postā iegrūdi, kaut māte man.
 KL. Es draugu mājās tevi postā negrūdu.
 915 OR. Es divkārt pārdots tiku³⁶, brīva tēva dēls.
 KL. Par kādu maksu tad es tevi pārdevu?
 OR. Šo maksu nosaukt istā vārdā kautrējos.
 KL. Tad nosauc arī sava tēva trūkumus!
 OR. Tu, mājās sēžot, karavīram nepārmet!
 920 KL. Ir grūti sievietēm bez vīra iztikt, bērns.
 OR. Šīs dikās sievas baro vīra pūliņi.
 KL. Vai tiešām, bērns mans, savu māti nokausi?
 OR. Ne es tas būšu, pati sevi nokausi.
 KL. Tik piesargies no mātes suņiem niknajiem³⁷!
 925 OR. Kā žēlojot no tēva suņiem glābties man³⁸?
 KL. Es, dzīva, velti runāju ar akmeni.
 OR. Tev nāves sodu piespriež tēva liktenis.
 KL. Es dzemdēju un izaudzēju čūsku šo!
 OR. Tavs sapnis baismīgais bij viedīgs. Netaisni
 930 Tu nāvēji. Tad arī mirsti netaisni!
 Orests māti iegrūž pilī.
- K. V. Šo divu bojā eju es gan apraudu,
 Bet, daudzu slepkavību virkni Orestam
 Ar šo te vainagojot, tomēr vēlos es,
 Ka mūžam mūžos nama gaisma nenodziest.
- 935 KO. Pār Priamdēliem vēlu nāca atmaksa,
 Atriebe bargā.
 Šai valdniekpilī lauvu pāris ienāca,
 Slepkavu pāris.
 Bet visu paveicis līdz galam trimdinieks,
 940 Pītojas solītais,
 Dievišķā padoma spārnots.
- Nu gaviļējiet visi, atpestīts ir nams
 No visām likstām! Kunga mantu nešķiež vairs
 Nelieši divi.
 945 Atkāpies liktenis smagais.
- Ir ieradies, kas atriebī cīņā slepenā,
 Ar viltību.
 Tam roku kaujā Zeva melta vadīja —
 Par Taisnību
 950 To pamatoti dēvē
 Mirstīgie.
 Tās elpa dusmas postīgas dveš naidniekiem.

Nu gavilējiet visi, atpestīts ir nams
 No visām likstām! Kunga mantu nešķiež vairs
 Nolieši divi.
 Atkāpies liktenis smagais.

Tas zintējums, ko Parnāsietis Loksijs³⁹ skaņi
 No zemes dzilēm
 955 Augšup raida, kaitei iesīkstējušai
 Bez viltus cīņu piesaka ar viltību⁴⁰.
 Gūst dievišķais šeit uzvaru,
 Un nav nevienam jāvergo vairs ļaunumam.
 960 Nu varam brīvi dieviem godu parādīt.

Ir atkal redzama gaisma
 Un brīva no važām pils.
 Jel celies augšām, dižais nams, — pārlieku ilgi
 Gulēji pīšļos!

965 Pavisam drīzi ienāks laiks, visdziedētājs,
 Pa nama vārtiem.
 Kad padzīts būs ar šķīstītājiem upuriem
 No pavarda viss netīrais,
 970 Tad skumstošajiem laipni smaidīs Liktenis,
 Un svešnieces⁴¹
 Izgaisīs atkal.

Ir atkal redzama gaisma
 Un brīva no važām pils.
 Jel celies augšām, dižais nams, — pārlieku ilgi
 Gulēji pīšļos!

Atkal atveras pils vārti. Kļūst redzami Aigīsta un
 Klitaimnestras liķi. Kalpi tur rokās tērpu, ko Klitaimnestra
 uzmeta vīram, to nogalinot. Sanāk tauta.

OR. Te redzat abus mūsu zemes varmākas,
 Kas nokāva man tēvu, namu apzaga.
 975 Nupat vēl abi lepni troņos sēdēja
 Un arī tagad vienotī, kā liecina
 To liktenis; ir spēkā viņu zvērestī.
 Tie nokaut nelaimīgo tēvu solījās
 Un kopā mirt — šis solījums ir izpildīts.
 980 Par noziegumu dzirdējāt — nu redzat šeit
 Tā ieroci, kas tēvam rokas saistīja
 Un kājas, viņu it kā važās iekaļot.
 To tagad aplī izklājiet un tīklu šo,

- 985 Kas vīru sagūstīja, apskatiet, lai tēvs —
 Ne manējais, bet Hēlijs, visu redzīgais —
 It skaidri mātes ļaudarības zinātu
 Un tiesas dienā spētu liecināt, ka to
 Ar nāvi sodīt bij man visas tiesības.
 Par to, kā miris Aigists, neteikšu neko —
 990 Pēc likuma ir sodīts tas kā pavedējs.
 Bet tā, kas šādu negēlību izdomā
 Pret vīru, kura bērnus nēsāja zem sirds, —
 Līdz tam tie viņu mīlēja, bet tagad nīst —
 Kas viņa šķiet tev? Odze, jūras nezvērs kāds?
 995 Pat nedzeļot, tā saindē, kam pieskaras,
 Tik ļoti viņa nekrietna un netaisna!
 Orests atkal pievēršas izklātajam tērpam.
 Kā šo te vārdiem maigākiem lai nosaucu?
 Par tīklu zvēru medībām vai liķautu,
 Kas mironi līdz kājām sedz? Nē, drīzāk gan
 1000 Par lamatām, par ķeramcilpu cilvēkiem.
 Tāds rīks var tikai zaglim būt, kas svešniekus
 Mēdz aplaupīt, jo dzīves jēgu vienīgo
 Redz naudā viņš. Ar šādu viltu postā grūž,
 Par prieku sev, tas neskaitāmus cilvēkus.
 1005 Es tādu sievu negribētu. Drīzāk jau
 Bez bērniem es pēc dievu prāta nomirtu.
 K. V. Vai man! Kāds briesmu darbs!
 Uz Klītaimnestras liķi.
 Cik baismīgs ir tavs gals!
 Vai man!
 Briest arī palicējam ciešanas.
 1010 OR. Vai viņa vainīga vai ne? Man liecinieks
 Tam šķidrauts, ko Aigista zobens krāsojis.
 Šis asins plankums līdz ar laika ritumu
 Ir sabojājis košās krāsas audumam.
 Es reizē sevi cildīnu un apraudu,
 1015 Bet, uzrunājot tēru — tēva slepkavu,
 Kļūst padarītā, sāpju, visas dzimtas žēl,
 Jo nicināms tik kauna traips šī uzvara.
 K. V. Nav mirstīgajiem lemts bez savas artavas,
 Bez bēdām mūžu nodzīvot.
 Vai man!
 1020 Nes nelaimi gan diena šī, gan nākamās.
 OR. Jums sacīt gribu: nezinu, kā beigsies viss.
 Pa isto ceļu neskrien mani zirgi vairs,

- Uz priekšu nevaldāmi manas domas trauc.
- 1025 Grib dziedāt bailes, sirdī mītošās, bet tā
Diet reizē vēlas savukārt aiz niknuma.
Nav zudis man vēl prāts, un tāpēc klausieties:
Ar pilnām tiesībām es māti nokāvu,
Šo kauna traipu, dievu nīsto slepkavu,
- 1030 Kas laupīja man tēvu. Drosmi iedvesa
Foibs, Delfu pareģis. Bez vainas būšot es
Jebkādas, telca viņš. Bet, ja es pavēlei
Šai neklausīšot... — sodu nosaukt šausminos,
Nevienai bultai manu moku robežas
- 1035 Nemūžam neaizsniegt. Nu ceļā dodos es
Ar olīvzaru rokā un ar vainagu
Uz Foiba zemi, Apollona svētnīcu,
Kur zemes naba⁴², un uz liesmu mūžīgo,
No mātes asinīm lai glābtos. Aizliedza
- 1040 Man Loksijs tuvināties citam pavardam.
Jūs, argosiešus visus, lūdzu neaizmirst
Nekad šīs šausmas, būt par lieciniekiem man,
Kad atgriezīsies Menelājs. Kopš dienas šīs
No dzimtās zemes padzīts esmu, trimdinieks.
Val dzīvs, vai miris — mūžam būšu nicināms.
- 1045 K. V. Nē, pareizi tu rikojies, un nevajag
Tev mēli zaimīgajām runām aptraipīt.
Tu taču atbrīvoji visu Argosu
Ar to, ka galvas divām čūskām nocirtī.
OR. Ak šaušalas!
Cik drausmīgas šīs kalpones — tās gorgonām
Ir līdzīgas un melnās drānās tērptas! Mudž
- 1050 Ap viņām čūskas. Palikt šeit vairs nevaru!
K. V. Ai, tēvam visudārgais! Rēgi tevi māc.
Jel nebaldies, tik spožu guvis uzvaru!
OR. Nē, nē! Tie nav nekādi rēgi. Šaubu nav —
Tie manas mātes niknie supi baismīgie.
- 1055 K. V. Pie tavām rokām svaigas vēl ir asinis,
Un tāpēc mulsums pārņem tavu dvēseli.
OR. Ai, dižais Apollon, vēl vairojas to pulks,
Lūk, asins derdzīga no acīm viņām pil.
- K. V. Tik viens var tevi šķīstīt — Foiba pieskārtens
- 1060 No visām mokām šīm uz mūžu atpestīs.
OR. Jūs viņas redzēt nespējat, bet redzu es.
Tās mani vajā — nedrīkstu vairs kavēties.
Steigšus dodas projām.
- K. V. Lai tevi laime pavada un glabā dievs,
Kas vēlīgs tev, līdz pienāks dienas laimīgas!

1065 KO. Tas bija trešais viesulis,
Kas skāra valdnieka namu
Ar spēcīgu elpu.

1070 Bij iesākumā zēni nokautie
Un Tiesta drausmīgās ciešanas.
Bij valdnieks nākamais upuris,
Viņš, ahaju pulku vadonis,
Krita, slepkavots peldē.

1075 Un tagad trešoreiz tas klāt —
Val glābējs tas vai iznīcība, nezinu.
Kad izbeigsies,
Kad rimsies Ātes lāsts?

**AISHILS
LABVĒLĪGĀS**

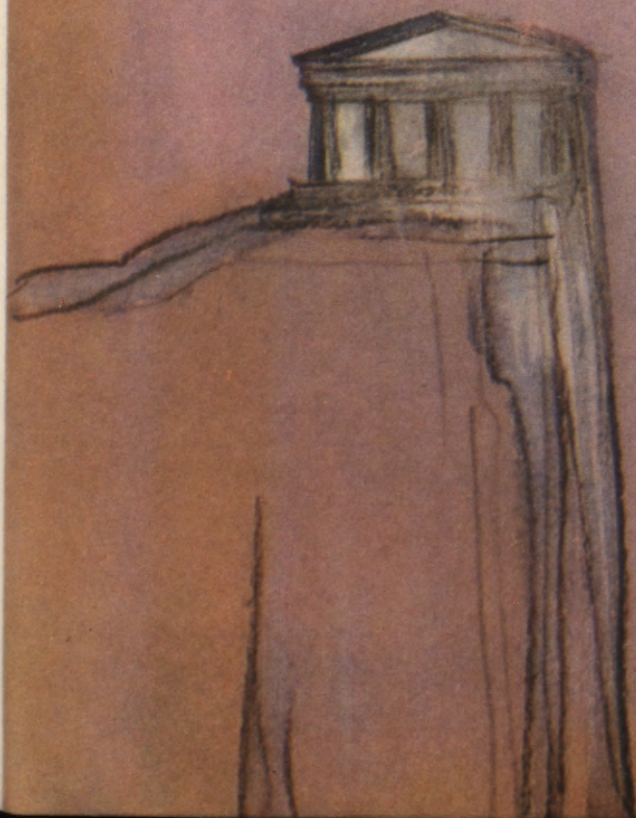
1905 RD. The first of the series
has been published since
at present only

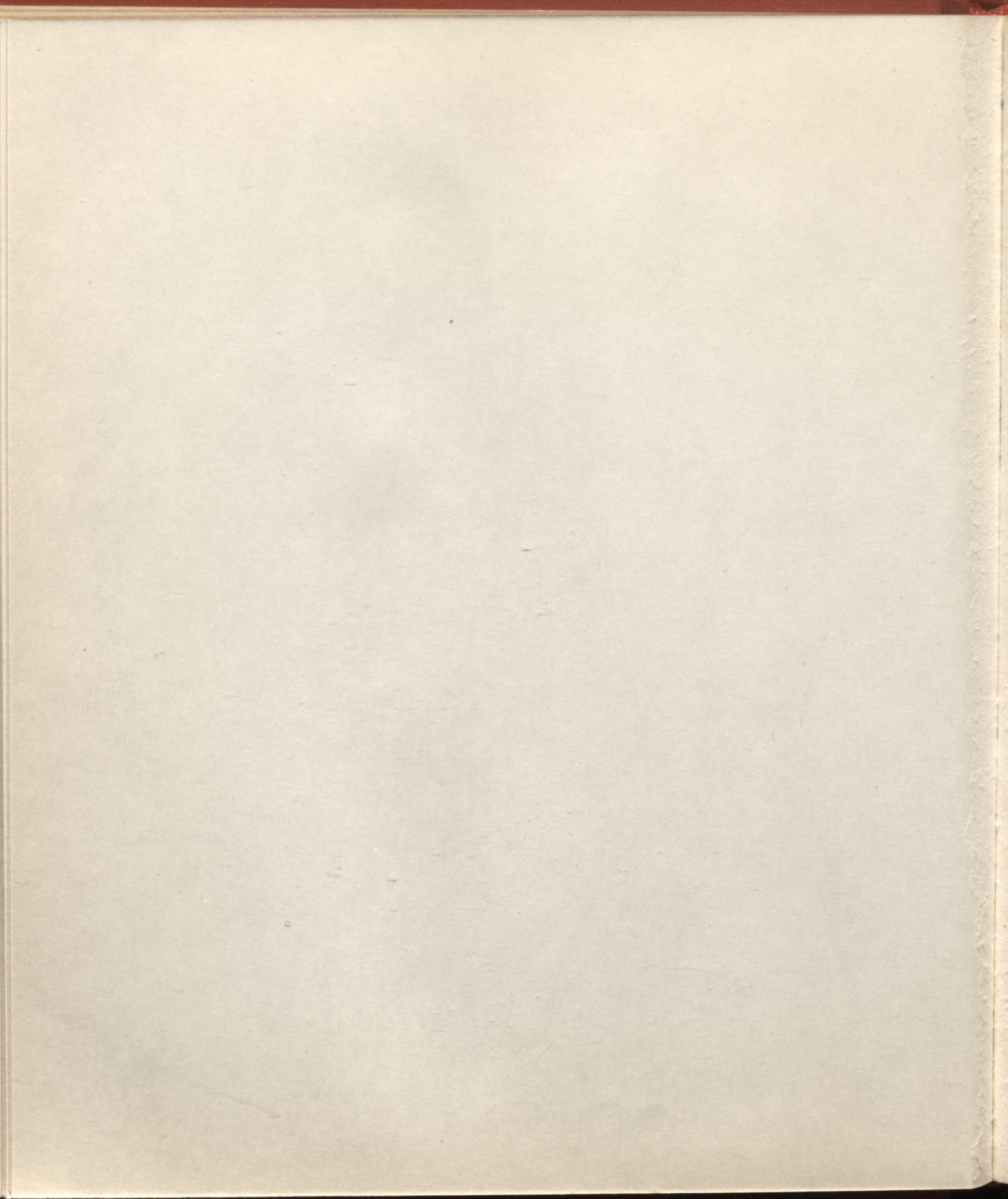
1906 The second of the series
has been published since
at present only

1907 The third of the series
has been published since
at present only

ALSHIIS

LABVELIGAS

PERSONAS

PERSONAS

APOLLONA PRIESTERE

APOLLONS

ORESTS

KLITAIMNESTRAS ĒNA

ATĒNA

ERĪNIJU KORIS

Tiesneši, priesteres, Atēnu tauta

Darbības vieta:

Delfi un Atēnas.

PERSONAS

APOLLONA PRIESTERE

APOLLONS

ORSTS

KILTAMINSTRAS EVA

ATENA

ERINIU ROHTS

Tlesnešt, pŕiŕestons, Alŕon lons

Daidpas vtoŕs

Doll on Alŕon

Delfos, Apollona tempļa priekšā.

PAREĢE

5 Vispirms ar lūgšanu dievi Gaju godāšu,
 Kas bija pirmā pareģe. Tad Temīda
 Pēc mātes savas, vēstī teiksma, apmetās
 Šai svētnīcā. Ar viņas ziņu, nedarot
 Nevienam pāri, Foibe¹, cita titāne,
 Kas tāpat Zemes meita bija, mājvietu
 Te atrada. Šo dzimumdienā dāvāja
 Tā Foibam — viņas vārdā arī nosaukts dēls.
 10 No Dēlas kalna ezera nu devās viņš
 Uz kuģiem mīļo krastu, svēto Pallādaī,
 Tad nāca zemē šai, kur Parnāss paceļas.
 Hēfaista bērni², Foibam godu parādot
 Un ceļu līdzinot, bij pavadoņi tam
 Un reizē neuzplēsto zemi iekopa.
 15 Kad ceļš bij galā, Delfs, šīs zemes pavēlnieks,
 Un visa tauta Foibu sveica bijīgi.
 Zevs viņam sirdī lika prasmi dievišķo,
 To tronī sēdinot kā reģi ceturto;
 Ko Zevtēvs viņam iedveš, Loksijs sludina.
 20 Šos dievus savā lūgšnā piesaucu vispirms.
 Tad sveicu Pallādu, kam līdzās mājoklis.
 Lai sveiktas nimfas, Korikalā³ mītošās,
 Kur putni ligzdas vij un dievi iegriežas!
 Ir labi zināms man: šai vietā Bromijs⁴ kungs
 25 Kopš dienas tās, kad uzrīdīja bakhantes
 Viņš Pentejam⁵, kam zaķa nāvi nolēma.
 Lai sveikti Pleistas⁶ avots, dižais Poseidons
 Un augstākais no visiem — Zevs visvarenais!
 Nu reģes sēdeklī es varu apmesties.
 30 Lai manu ienākšanu vairāk kā jebkad
 Šie dievi šodien svēti! Ja no Hellādas
 Te ļaudis kādī, lai tie nāk, kā loze lems.
 Ko iedvesīs man dievs, to pavēstīšu tiem.

Viņa ielet templi, bet tūdaļ no turienes
 atkal izbīlī izskrien.

35 Cik baismīgs skats no Foiba nama liek man bēgt!
 To nevar panest acis, vārdiem aprakstīt.
 Zūd spēki, vairs ne soli paspert nespēju,
 Ir svina pilnas kājas man, un rokas trīc.
 Kā bērns ir nevarīga sirmgalve, kad māc
 To bailes. — Templī ieejot, kas vainagiem

- 40 Ir rotāts, dievu nīstu vīru ieraugu
Pie Nabakmens⁷. Tur rokās, asnīs mirkstošās,
Šis patvēruma lūdzējs kailu zobenu
Un eļļas koka zaru⁸ zaļoksnu, ko viņš
Ir aptinis ar baltin baltu aunādu
- 45 Jo rūpīgi — to droši varu pastāstīt.
Šā vīra priekšā sievu pulku dīvainu
Es guļam redzu tempļa sēdekļos. Nē, nē —
Tās nebij sievietes, bet drīzāk gorgonas,
Un tomēr gorgonām tās nebij līdzīgas.
- 50 Reiz gleznā būtnes redzēju, kas Finejam⁹
Ik dienas liedza ēdienu, to nolaupot.
Šīm spārnu nav, bet melnas tās un pretīgas.
Tās miegā krāc, to elpa visus atbaida,
No acīm nemitīgi derdzīgs šķidrums pil,
- 55 Un viņu apgērbs tāds, kas neļauj tuvoties
Tām dievu attēliem, ne ļaužu mājokļiem;
Nekad vēl tādas radības nav redzētas,
Ne tādas zemes, kuras lielītos ar to,
Ka barojušas viņas nenožēlojot.
- 60 Kam tālāk notikt būs, par to lai rūpējas
Šā nama saimnieks, Apollons visspēcīgais.
Viņš dziednieks, pareģis un brīnumzīmju tulks,
Un šķīstī viņa māksla citu mājokļus.

Atveras tempļa vārti. Pie Nabakmens redzams Orests,
sēdekļos — guļošās erīnijas. Orestam līdzās nostājas
Apollons.

APOLLONS

- 65 Es tevi nepametišu un sargāšu,
Gan būdams klāt, gan kavēdamies tālumā,
Un nebūšu pret taviem ienaidniekiem maigs.
Šos izdzimumus savaldītus redzi tu —
Ir miega varā nolādētās sievietes,
Kas vecas jau no laika gala. Ne kāds dievs,
70 Ne cilvēkbērns, ne dzīvnieks netuvojas tām.
Tik ļaunumam tās dzimušas un mitinās
Zem zemes, tur, kur drausma tumsa, Tartarā.
Nīst viņas dievi Olimpā un mirstīgie.
Un tomēr bēdz un nogurumam neļaujies!
- 75 Tās tevi vajās gan pa visu cietzemi,
Jebkurā novadā, kur klistot nonāksi,
Gan jūrā plašajā, gan salu ciematos.
Lai nenokausē tevi visas grūtības!
Kad nokļūsi tu pilsētā, kas Pallādai
80 Ir svēta, paliec, dieves tēlam pieplacis.

120 KO. miegā vaid.
 KL. Cik dziļš tavs miegs! Tev nerūp manas ciešanas,
 Bet Orests, mātes slepkava, ir aizbēdzis.

KO. miegā vaid un neskaidri murmina.

125 KL. Ko miegā vaimanā? Jel ātrāk pamosties!
 Par mocībām un atriebi tev jāgādā!

KO. tāpat kā iepriekš.

KL. Ir divi sabiedrotie — miegs un nogurums,
 Kas spēku atņēmuši čūskai balsmīgai.

KO. vaid stiprāk, dažas erīnijas miegā sauc:

130 To rokā ķer, to rokā ķer, to uzman!

KL. Tu sapnī medījumu vajā, rej kā suns,
 Kas arī miegā vēl ir pienākuma vergs.
 Ko dari? Mosties, nogurumam neļaujies!

135 Aiz miega saldmes pārestību nedrīksti
 Tu aizmirst. Jājūt sirdij pelnīts pārmetums,
 Kā dzelonis tas nedod mieru krietnajam.
 Lai tava asinsdvaša viņam ceļavējš,
 Lai kalst viņš tava klēpja izgarojumos!
 Uz priekšu, tālāk viņu vajā, nokaussē!

Klitaimnestras ēna pazūd.

KORA VADĪTĀJA

140 Tu šo te modini, kā tevi modinu,
 Un žigli augšā celies, miegu nokrati!
 Tad redzēsīm, vai vārdi šie tik māņi bij.

ATSEVIŠKI KORA DALĪBNIEKI mostoties.

145 — Ak, vai man! Māsas, vai! Kas tās par mocībām!
 — Un arī man tā jācieš gluži veltīgi!
 — Ak, kādas šausmas mani piemeklējušas,
 Nav panesams tas vairs!
 — Ir izmucis no tīkla mūsu medījums!
 — To pazaudēju, miega pieveikta!
 — Tu mānītājs vien esi, lielā Zeva dēls!
 150 — Pats jauns, tu kājām midi vecās dievības!
 — Tu bezdievīgu vīru lolo, lūdzēju,
 Kas savas mātes ienaidnieks!
 — Ar viltu izpestīji mātes slepkavu,
 Kaut esi dievs. Vai tā ir krietna rīcība?

- 155 KO. No pašām sapņu dzilēm nākdams, pārmetums,
 Kā ratu vadona
 Pātaga trāpīga,
 Iedzēla sirdī.
 Kā nežēlīga bendes
- 160 Šaustīta,
 Pie visām miesām trīcu es.
- Lūk, tādi tagad jaunie dievi¹¹ — viņiem spēks
 Par taisnību pārāks.
 Sēdeklīm asinīs
- 165 Atzveltne, kājas!
 Redzams, ka negēlīgs
 Ļaundarbs
 Ir apgānījis zemes nabu¹².
- Pats būdams gaišregis, viņš savu mājokli
 170 Ir apraipījis
 Labprātīgi, nepiespiests.
 Pret dievu likumiem viņš palīdz cilvēkiem
 Un nievā likteņdieves mūžsenās.
- Man darot pāri, tomēr izglābt nevarēs
 175 Viņš to. Pat pazemē
 Tas netiks atpestīts.
 Ir pārāk smags tā noziegums, un atradīs
 Viņš citā vietā to, kas atmaksās.
- Tempļi atkal parādās Apollons.
- AP. Uz vietas projām taisieties no nama šā!
 180 Es reģa svētnīcu jums atstāt pavēlu,
 Jo citādi jums balta čūska spārnota,
 Ko raidīšu no stopa stīgras zeltītās,
 Aiz sāpēm izvemt liks ar putām melnajām
 Tās asinis, ko izsūcāt jūs cilvēkiem.
- 185 Jums, iegaumējiet, liegts šai mājai tuvoties.
 Tur istā vieta jums, kur bende galvas cērt
 Un izdur acis, tur, kur zēnus jauniņus,
 Tiem vīrietības spēku laupot, sakropļo,
 Kur nomētā ar akmeņiem un vaišanā
- 190 Uz mietiem uzdurtie. Lūk, dieviem nīstamās,
 Tie jūsu svētki, kurus sirdī kārojat!
 Par to, kas esat, jūsu vaibsti liecina.
 Jums lauvas alā mitināties pienākas,
 Kas notašķīta asinīm, ne svētnīcu
- 195 Ar savu nešķīstumu apgānīt. Es jūs

- Kā kazas laukā dzenu, ganu nedodot,
Jo nav nevienam dievam mīļš šāds ganāmpulks.
- 200 K. V. Mans valdniek, Apollon, dod vārdu arī mums:
Ne līdzī vainīgs šajā lietā esi tu,
Bet vienīgais un īstais visa vaininieks.
- AP. To paskaidro! Tik ilgi drikstī kavēties.
- K. V. Tu savam viesim māti nokaut vēlēji.
- AP. To darīju — es tēvu atriebt vēlēju.
- K. V. Pēc nozieguma patvērumu devi tam.
- 205 AP. Jā, biju tas, kas viņu aicināja šurp.
- K. V. Bet viņa pavadones, mūs, tu nonievā?
- AP. Jums šajā templī parādīties neklājas.
- K. V. Bet tieši tas ir pienākums, kas velcams mums.
- AP. Kāds īsti jūsu pienākums? Nu, dižojies!
- 210 K. V. No mājām laukā dzenam mātes slepkavas.
- AP. Bet kas ar sievu darāms — vīra slepkavu?
- K. V. Tā radniecīgas asinis nav lējusī.
- AP. Patiešām, līgumu, ko svētī lielais Zevs
Un Hēra, noniecinī tu. Ar vārdu šo
215 Ir nonievāta Klprida¹³, kas cilvēkiem
Dod visuskaistāko, kas dzīvē iegūstams.
Tās saites, kurām vīrieti un sievieti
Sien liktenis, ir stiprākas par zvērestu,
Ja likums sargā tās. Ja neliecies par to,
220 Ka sieva vīru slepkavo, ne zinīs, ja
Tai nedusmo, tad Orestu nav tiesību
Tev vajāt. Noziegumu vienu atriebt tik
Tu vēlies, taču cits tev sirdi nesatrauc.
Lai izšķir dižā Pallāda, kur taisnība!
- 225 K. V. No vīra šā nemūžam neatstāšos es.
- AP. Tad vajā vien, nekādas pūles netaupi!
- K. V. Nav ļauts tev vārdiem pulgot manu amatu.
- AP. Šo amatu es nevēlētos dāvātu.
- K. V. Kā tad! Pie Zeva troņa vieta cildena
230 Tev ir, man miera nedod mātes asinis,
Es dzišu pēdas slepkavam, to vajāšu!
Erīnijas dodas ceļā.
- AP. Es palīdzēšu lūdzējam un glābšu to.
Ja lūdzēju kāds nodevis, tad cilvēkiem
Un arī dieviem viņa dusmas briesmīgas.
Atiziet.
- Atēnas svētnīcas priekšā Atēnu akropolē. Uzskrien
Orests un nometas pie Atēnas tēla.
- 235 OR. Ai, cildā Atēna, pēc Foiba pavēles
Šurp atnācu. Jel laipni uzņem vajāto,

Kas patvĕrumu nelūdz rokām netirām!
 Tās sausas jau un šķīstītas. Es iegriezos
 It visur svešās mājās, ļaudis sastapu,
 240 Pa cietzemī un jūru jūrām klaiņodams.
 Nu, pildīdams, ko vēlējis man Apollons,
 Pie tava tēla esmu, tava mājokļa.
 Te, dieve, sagaidīšu savu spriedumu.

Uznāk koris.

K. V. Lūk! Beidzot vīram drošas pēdas sadzītas.
 245 Tik seko mēmā liecinieka padomam!
 Kā ievainotu briedi vajā suņu bars,
 Tā pēdas dzenam šim pēc asins pilieniem.
 Mēs elšam, nokausētas sūros pūliņos,
 Jo krustu šķērsu izstaigāta pasaule.
 250 Bez spārniem laidāties ar kuģa ātrumu
 Pār jūru, trencot slepkavu. Nu esam klāt!
 Viņš tagad šeit, nav šaubu, kaut kur nolīdis —
 Es manu cilvēkasins smaku tīkamo.

255 KO. Visapkārt visu aplūkojiet vērīgi,
 Lai mātes slepkava bez soda neaizbēg.
 Lūk, kur viņš patvēries!
 Viņš nemirstīgās dieves tēlu apskāvis
 Un vēlas, lai par viņu tiesu spriež.
 260 Nemūžam nebūt tam, jo mātes asinis,
 Kas izlietas, vairs atgūstamas nav;
 Ir zudis šķidrums, zemes uzsūktais,
 Kā maksu pienākas tev sulu sarkano
 Man dot no savas dzīvās miesas. Aizgūtnēm
 265 Es sūkšu dziru derdzīgo!
 Vēl būdams dzīvs, tu izkaltīsi. Aizraušu
 Uz Aīdu es tevi. Tur tu maksāsi
 Ar mokām drausmīgām par mātes asinīm.
 Tur vērot varēsi, ka mirstīgais ikviens,
 270 Kas noziedzies pret dievu, viesi,
 Paša vecākiem,
 Ir pienācīgam sodam lemts.
 Stīngrs soģis Aīds, apakšzemē mītošais,
 Ir cilvēkiem —
 275 Viņš visu redz un katru vainu grāmato.

OR. Kā tapt man šķīstītam, es, likstu pamācīts,
 Nu labi zinu, arī to, kur runāt man,
 Kur klusēt. Lietā šajā viedīgs skolotājs
 Man skaidri pavēlējis runāt drosmīgi.

- 280 Uz manām rokām izžuvušas asinis,
 Un nomazgāts ir mātes slepkavības traips.
 Tas bija sveigs, līdz es pie dieva pavarda
 To deldēju ar upurlopa asinīm.
- 285 Man netik laiku šķiest, tos visus uzskaitot,
 Ar ko, nevienam nekaitējot, satikos.
 Laiks savā ritumā it visu dziedina.
 Tie zaimi nav, jo es ar lūpām šķīstajām
 Nu dižo Atēnu sev saucu palīgā,
 Šīs zemes valdnieci. Bez cīņas iemantos
- 290 Tā mani, mūsu novadu un argiešus
 Par uzticamiem draugiem laikos mūžīgos.
 Es nezinu, vai viņa tālā Lībijā¹⁴
 Pie dzimtās Trītonupes¹⁵ vilņiem kavējas,
 Gan apstaigājot novadu, gan atpūtu
- 295 Tur rodot, taču vienmēr draugiem palīdzot,
 Vai Flegras laukus¹⁶ vēro tā, kā pavēlnieks.
 Vienalga! Lai par palīgu tā steidzas šurp,
 Jo dievi arī tālu balsi dzirdēt spēj.
- K. V. Nē, neglābs tevi Apollons, nedz Atēna.
- 300 Tu, visu pamests, nobeigsies, un dvēseli
 Uz mūžu mūžiem atstās prieks. Tad būsi tu
 Bez asinīm tik ēna vien un dēmoni
 Par guvumu. Vai nicinādams klusē tu,
 Kaut esi nolemts mums par kaujamupuri?
- 305 Vēl būdams dzīvs, ne ziedoklī, mūs mielosi!
 Tad stingsti, mūsu buramdziesmā klausoties!
- KO. Nu rotaļā iesim
 Un baismīgo dziesmu
 Jums skandināsim,
 310 Un pastāstīsim,
 Kā cilvēkiem likteņus dalām.
- Mēs taisnīgas esam —
 Kam rokas ir tīras,
 To naidis mūsu neķer,
 315 Pa dzīvi tas mierīgi soļo.
- Bet tam, kas, kā šis te,
 Slēpj nekrietnās rokas,
 Mēs atmaksu prasām
 Par asinīm lietām,
 320 Jo mirušo liecnieces esam.

Nakts, ai, māt, kas mani dzemdēji
 Mirušiem un dzīvajiem par sodību,
 Uzklausi! Man pāri darījis

Lēto dēls¹⁷ —
 325 Viņš manu guvumu
 Atņēmis, kam mātes asinis
 Izpirkt bij lemts.

Kaujāmam upurim skandinām meldiju,
 Prātu aptumšo,
 330 Dvēseli mulsina,
 Sirdi stindzina,
 Miesu vārdzina
 Atriebes dziesma bez liras.

Likteni man šo ir vērpusi
 Mūžu mūžiem moira nepielūdzamā:
 335 Cilvēkus, kas neapdomīgi
 Rokas aptraipa ar asinīm,
 Viņu ceļā pavadīt, līdz Aīdā
 Nonāk tie, bet arī tur
 Nav viņi brīvi.

Kaujāmam upurim skandinām meldiju.
 Prātu aptumšo,
 340 Dvēseli mulsina,
 Sirdi stindzina,
 Miesu vārdzina
 345 Atriebes dziesma bez liras.

No pašas dzimšanas mums lēmis liktenis,
 350 Ka nedrīkst mūsu rokas nemirstīgos skart,
 Un liegti dzīru biedri mums.
 Mēs nevalkājam baltas drānas,
 Un svētku līksme sveša mums.

Dzimtas iznīdēt — uzdevums mans
 355 Tur, kur slepkava tuvam cilvēkam,
 Mājās iezadzies, atņem dzīvību.
 Lal arī varens tas, mēs viņu vajājam,
 Ēnā pārvēršam,
 Atriebnot asinis svaigās.

Šīs rūpes citiem aiztaupīt mēs cenšamies,
 360 Un mūsu pūles dievus atbrīvo no tām —
 Par soģiem viņiem jābūt nav.

365 Nīst tomēr asiņaino baru Zevs
Un savam vaigam neļauj tuvoties.

Dzimtas iznīdēt — uzdevums mans
Tur, kur slepkava tuvam cilvēkam,
Mājās iezadies, atņem dzīvību.
Lai arī varens tas, mēs viņu vajājam,
Ēnā pārvēršam,
Atriebnot asinis svaigās.

370 Kaut arī vīra slava paceltos līdz debesīm,
Tā vēršas negodā un grimst, un kūstot gaist,
Tiklīdz mēs, melnās drānās tērtās, nākam
Un dejā postīgā tam pretī stājam.

Lēcienā smagā
Kritam tam virsū,
Uzliekam kāju —
375 Likteni sūro —
Bēglim, gurušam skrējienā tālā.

Jau krīt viņš, taču savā aklumā to nemana,
Jo aizmiglojis prātu nozieguma tvans,
Bet, smagi nopūzdamās, runā tauta,
380 Ka nams ir melnā tumsā tīts.

Lēcienā smagā
Kritam tam virsū,
Uzliekam kāju —
Likteni sūro —
385 Bēglim, gurušam skrējienā tālā.

Tā tas ir nolikts.
Ceļus mēs zinām,
Atriebi nesam,
Pieminam ļaunu,
Svētas un stingras
385 Cilvēkiem esam.
Nievāto amatu
Savu mēs pildām
Tālu no dieviem
Bezsaules purvos,
Neizbrienamos
Aklie un redzīgiem¹⁸.

- 390 Kurš no mirstīgiem
 Nejūt bijību,
 Nejūt bailes,
 Zinot, ka amats mans
 Likteņa nolemts un
 Dievu piešķirts —
 Mūsu ziņā ir
 Mūžsēns pienākums.
 Neotrūkst man cieņas, kaut
 Valstība mana
 395 Atrodas pazemē,
 Bezsaules miglājos.

Steigšus ierodas Atēna.

ATĒNA

- No tālienes es izdzirdēju saucienu
 Pie Skamandras, kad apstaigāju novadus,
 Ko ahajiešu vadoņi un valdnieki
 400 Man, karalaupījumu dalot, piešķīra¹⁹
 Kā tiesu bagātu uz laikiem mūžīgiem;
 Būs Tēsejdēliem²⁰ tūkama šī dāvana.
 No turienes es nepagurstot steidzos šurp
 Un spārnu vietā vēcināju Aigīdu,
 405 Šais ratos jūdžot zaļoksnējus kumeļus²¹.
 Nu savā zemē redzu viesus dīvainus.
 Gan nebīstos, bet acīm neparasts šis skats.
 Kas esat jūs? To visiem reizē vaicāju —
 Gan svešniekam, kas manu tēlu apskāvis,
 410 Gan būtnēm šīm, kam līdzīgas vairs neatrast.
 Nekad neviens no dieviem nav jūs redzējis
 Starp dievietēm, nav cilvēcīgu vaibstu jums.
 Bet pajāt citus, kaut bez kādas vainas tie,
 Nav taisnīgi, tā darīt nav nevienam ļauts.
 415 K. V. Ai, Zeva meita, tūdaļ visu zināsi:
 Nakts drūmie bērni esam mēs, un pazemē,
 Kur mājojam, par lāstu dievietēm mūs sauc.
 AT. Nu zinu, kādas dzimtas jūs un kāds jums vārds.
 K. V. Par savu amatu tūdaļ stāstīšu.
 420 AT. Labprāt! Tik runā saprotamā valodā!
 K. V. Mēs slepkavu no viņa mājām padzenam.
 AT. Kur bēguļodams nonāk viņš, kad galā ceļš?
 K. V. Viņš nonāk tur, kur prieku nepazīst neviens.
 AT. Un arī šo te vīru vajāt grasāties?
 425 K. V. Jā gan! Tam roka cēlās māti slepkavot.
 AT. Vai būdams spiests vai kāda dusmu bīstoties?

- K. V. Kas varētu gan māti nokaut mudināt?
 AT. No divām pusēm tikai vienu dzirdēju.
 K. V. Viņš negribēs ne dzirdēt zvērestu, nedz dot²².
- 430 AT. Ar to, ka taisna, lepojies. Bet neesi.
 K. V. Kā tā? To, gudra būdama, man paskaidro!
 AT. Kur netaisnība, zvērests nedod uzvaru.
 K. V. Tad puses pratini un taisnu tiesu spried!
 AT. Vai tiešām jūs man lietu izlemt uzticat?
- 435 K. V. Bez šaubām! Godā tevi turam pelnīti.
 AT. Ko, svešinieki, tu sacīt vēlies savukārt?
 Par savu novadu un dzimtu pavēsti
 Un paša likstām, apsūdzību atvairi!
 Ja, ticot taisnībai, pie mana pavarda
- 440 Tu nometies un rokām manu tēlu skauj,
 Kā Īksionam līdzīgs lūdzējs cienijams,
 Tad skaidri atbildi, ko vaicāju es tev!
- OR. Vispirms es, valdniece, tev raizes atņemšu,
 Ko pauda tavas runas vārdi pēdējie:
- 445 Man šķīstīšanas nevajag, jo tuvojos
 Ar tīrām rokām tavam tēlam bijīgi.
 Tev drošu nosaukšu es pierādījumu:
 Ir paraža, kas klusēt vēlē slepkavam
 Līdz dienai tai, kad upurjēra asinīm,
 450 Kas šķīstīt spēj, tam rokas slaka cilvēks kāds.
 Gan upurdzīvnieki, gan tekošs ūdens sen
 Jau šķīstījuši mani citos mājokļos.
 Un tā no raizēm šim tu atbrīvota, šķiet.
 Par manu cilmi tūdaļ pastāstīšu tev.
- 455 Es esmu argosietis, labi pazīsti
 Tu tēvu, Agamemnonu, kas vadīja
 Pret Troju kuģus, — abi gāzāt gruvešos
 Šo pilsētu. Viņš mira nāvē nelabā,
 Kad mājās pārnāca. To māte nokāva
 460 Ar melnu viltu sirdī, tīklā sagūstot
 Jo raibā — asinsdarbam peldē liecnieks tas.
 Kad atgriezies pēc ilgas trimdas dzimtenē,
 Es savu māti nonāvēju, neliedzos,
 Ar asnīm dārgā tēva asnis atriebdams.
- 465 Bet šajā lietā līdzī vainīgs Apollons,
 Kas skubināja sirdi, mokas piesolot,
 Ja nesodīšu vainīgos, kā lika viņš.
 Vai pareizi es rīkojos, tev jāizspriež,
 Jebkuru tavu lēmumu es pieņemšu.
- 470 AT. Šis gadījums ir pārāk grūts, lai cilvēks kāds
 To izspriestu, bet arī man par asinīm,
 Kas lietas atriebības alkās, lemt nav ļauts.

- Tu taču šķīstīts šajā namā ieradies
 Kā lūdžs, manam templim kaitēt nespēdams,
 475 Un manai pilsētai bez vainas esi tu.
 Bet arī viņu tiesības ir jācienī,
 Un, ja tās šajā lietā negūs uzvaru,
 Tad viņu dusmu inde, augsnē krizdama,
 Šai zemei nebeidzamas sērgas atnesīs.
 480 Tāds, lūk, ir stāvoklis. Gan viņas uzklausot,
 Gan atraidot, — no ļaunuma man neizbēgt,
 Bet, tā kā man šis jautājums ir jāizlemj,
 Es asinssoģus iecelšu, tos zvērinot;
 Uz visiem laikiem paliks iestādījums šis.
 485 Lai rūp jums pierādījumi un liecības,
 Kas apzvērētas taisnībai nāk palīgā.
 Kad izraudzišu krietnākos no pilsoņiem,
 Es atgriezīšos. Viņi spriedīs taisnīgi,
 Kā zvērestī tiem liek un viņu pienākums.
- 490 KO. Nepieredzēti
 Tikumi rastos,
 Uzvarot mātes
 Slepkavas lietai.
 Visus cilvēkus apvienotu
 495 Nepiedodamā vieglprātībā
 Notikums šāds.
 Vecākus gaidītu turpmākos laikos
 Likstu likstas no bērnu rokām.
- 500 Cilvēku uzraugu²³
 Kāismīgās dusmas
 Nesekos ziegam —
 Piedosim visu.
 Ļaudis uzzinās kaimiņu postu,
 Manīs tad viņi: mūsu pūliņiem
 505 Pienācis gals.
 Nelaimīgie nu cits citu mierinās,
 Veltīgas cerības lolojot.
- 510 Lai tad neviens vairs,
 Likteņa piemeklēts,
 Palīgā nesauc:
 «Ai, Taisnība,
 Ai, erīniju varal!»
 Tēvi tā valmanās,
 Mātes, kam nelaime

- 515 Negaidot uzbrūk,
Kad Taisnības svētnīca sagrūs.
- Šausmas ir svētīgas,
Sirdīm par uzraugu
Tajās lai paliek.
Ir noderīgi
- 520 Prātīgiem aiz bailēm būt.
Kas tad vairs pasaulē,
Valstis vai cilvēki,
Taisnību godās,
Kad bailes vairs nejutīs sirdī?
- 525 Bezgrožu brīvību,
Valdnieku patvaļu
Neslavē!
Vidus ceļam
- 530 Virsroku visur
Devuši dievi,
Pārējais tikams nav viņiem.
- 535 Pareizi tas, ko jums teikšu:
No neticības augstprātība dzimst,
Bet rodas visiem mīļā dzīve laimīgā
No veselīgā saprāta.
- Iegaumē mūžam:
540 Taisnības altāra
Bijājies!
Bezdievīgi
To nemīdi kājām,
Kad guvumu mani,
- 545 Sekos pa pēdām tam sods;
Katru savs liktenis gaida.
Vispirmām kārtām godā turi vecākus
Un viesmīlību svešiniekiem parādi,
Kas tavās mājās iegriežas.
- 550 Kas taisnīgs nepiespiests un labuprāt,
Tam laime secen nepaiet
Un nedraud iznīkšana pilnīga nekad.
Bet cilvēkam, kas pārdrošs, mēru nezina
Un rauš tik bagātību netaisni,
- 555 Tam buras nāksies nolaist kādudien,
Kad mastus sagrābs vētras spars
Un salauzīs drumslās.

- Viņš, viņu varā, nu pēc palīdzības sauc,
Bet nedzird viņu it neviens.
- 560 Smej dēmoni par vīru neapdomīgo —
Ir vējā viņa uzpūtība, cīnoties
Ar likstām; spēka nav tam bangas pārvarēt.
Tā viņa kādreizējā dzīve laimīgā
Pret Dikes klintīm sašķīst. Pazūd viņš,
565 To neapraud tauta.
- Atēna atgriežas kopā ar izraudzītajiem tiesnešiem.
Tiek uzstādītas balsošanas urnas. Sanāk tauta.
- AT. Veic savu darbu, ziņnesi, un ierādi
Te vietas tautai. Tirrēniešu taure²⁴ tad
Lai, cilvēkdvašas rosināta, spalgi skan
Un ļaudīm skaidri sadzirdamu zīmi dod.
- 570 Kad pilnā skaitā sapulcēsies padome,
Būs visai tautai jāklusē, un pilsēta
Uz mūžu iepazīs tad manu likumu.
Lai vīri šie nu lietu izspriež taisnīgi.
Ierodas Apollons un nostājas Orestam līdzās.
- K. V. Kur saimnieks esi, Apollon, tur rikojies!
575 Kas daļas tev gar strīdu šo, mums pasakil!
- AP. Es ierados kā liecinieks. Pēc paražas
Šis vīrs lūdz palīdzību manā mājoklī.
No slepkavības vainas šķīstīju to pats,
580 Tam būšu arī aizstāvis, jo atbildīgs
Par mātes asinīm es esmu.
Atēnai.
- Ievadi
Nu prāvu šo un izlem to, kā liek tev prāts.
- AT. Jums tagad vārdu dodu, prāvu atklājot.
Lai, runādams kā pirmais, lietas būtību
Mums skaidri klāsta tas, kas uztur sūdzību.
- 585 K. V. Kaut mūsu skaits ir liels, daudz nerunāsim mēs.
Uz katru mūsu jautājumu atbildi!
Vispirms: vai savu māti esi nokāvis?
OR. Jā gan, es viņu nokāvu un nelledzos.
- K. V. No cīņas posmiem trim ir viens jau izcīnīts²⁵!
- 590 OR. Vēl pīšļos neguļu, un tomēr lielies jau.
K. V. Vēl jāizstāsta tev, kā viņu nokāvi.
OR. Tev atbildu — tai riklē triecu zobenu.
K. V. Kam paklausīji tu? Kas deva padomu?
OR. Šā dieva orākuls. Viņš ir mans liecinieks.
- 595 K. V. Tad reģis māti nokaut pavēlēja tev?
OR. Tā ir. Neko es nepārmetu liktenim.
K. V. Tu, dzirdot spriedumu, vairs nerunāsi tā.
OR. No kapa, ticu, tēvs man sūtīs palīgu.

- K. V. Tu ticl mirušiem, bet māti nokāvi!
- 600 OR. Šī reizē divos noziegumos vainīga.
K. V. Kā tas ir jāsaprot? To soģiem paskaidro!
OR. Tā, nogalinot vīru, tēvu nokāva.
K. V. Tu esi dzīvs, caur savu nāvi brīva šī.
OR. Kad bija dzīva, viņu mierā likāt jūs.
- 605 K. V. Tā asinsradniece nebij nokautam.
OR. Vai man ar māti šo ir vienas asinis?
K. V. Zem sirds tā tevī barojusi, slepkava!
Vai noliegsi tu mātes dārgās asinis?
OR. Ir tava kārta liecināt. Tad paskaidro,
610 Ai, Apollon, vai viņu nokaut drīkstēju!
Ko esmu izdarījis, noliegt netaisos.
Vai izliet asinis man bija tiesība,
To, lūdzams, izšķir tu, lai soģiem pasaku!
- AP. Jums, dižie dieves tiesneši, to sacīšu:
615 Tam bija tiesība. Un reģis nemelo.
Par vīriem, sievietēm un pilsētām nekad
Vēl neesmu es pareģojis it neko,
Ko nebūtu man pavēlējis lielais Zevs.
Cik spēcīgs attaisnojums šis, jums iegaumēt
- 620 Es iesaku un tēva gribai paklausīt.
Par Zevu spēkā pārāks zvērests nav neviens.
K. V. Tad Zevs, kā saki tu, tev licis pavēlēt
Šim Orestam, lai, tēva nāvi atriebjot,
Pret māti aizmirst dēla pienākumu viņš?
- 625 AP. Bet ļaunāk daudz²⁶, kad dižens vīrs, kam piešķīris
Zevs goda pilno valdniekzizli, dzīvi beidz
No sievas rokas, nekrizdams no ieroča,
Ar kādu amazone tālo naidnieku
Gāž kaujā. Klausieties, ai, Pallāda un jūs,
630 Kam lieta jāizšķir, kas toreiz notika!
Viņš atgriezās no kara; pavadīja to
Gandrīz it visur veiksmē. Laiņi saņēma
Šī varoni un gatavoja peldi tam.
Kad bija nomazgājies, viņa uzmeta
- 635 Tam milzum lielu apmetni. Viņš sapinas
Šai tērpā raibajā, un sieva nokauj to.
Nu esat visi dzirdējuši, kāds bija gals
Šim visu cienītajam flotes vadonim.
Par sievu patelcu, lai dūsmās iedegtos
Šie vīri, kuru pienākums te tiesu spriest.
- 640 K. V. Tu saki, Zevam svarīgāk, kā mira tēvs,
Bet savu tēvu, veco Kronu, iekalis
Pats važās. Kā ar taviem vārdiem saskan tas?
Šo pretrunu jūs vērā lieciet, tiesneši!

- AP. Ai, dievu riebums, visu nīstās briesmones!
 645 Zevs važas raisīt spēj, tam netrūkst līdzekļu,
 Uz šķīstišanos ceļi dažādi var vest.
 Bet augšā necelsies nemūžam mirušais,
 Ja smiltis viņa asinis reiz dzērušas.
 Šim ļaunumam tēvs burvestību radījis
 650 Nekādu nav, bet citādi viņš pasauli
 It visu apgriezt otrādi bez pūlēm spēj.
- K. V. Ja tā, kā varēsi tu viņu attaisnot?
 Kā, zemē lējis mātes — savas asinis,
 Viņš varēs dzīvot tēva pilī Argosā?
 655 Kur atradis viņš ziedokli un dzimtu to,
 Kas svētā ūdenī ar viņu dalīsies?
- AP. To pateikšu. Tu iegaumē, cik pareizs viss!
 Ne māte radītāja tam, kas dēvēts tiek
 Par viņas bērnu. Iesētajam dīglim tā
 660 Vien barotāja. Rada tas, kas apaugļo,
 Bet viņa, svešam sveša, asnu glabā tik,
 Ja nekaitē kāds dievs. Lūk, pierādījums tev:
 Par tēvu kļūt bez mātes arī iespējams.
 Tam liecinieks šis Olimpieša Zeva bērns²⁷.
 665 Nav augusi tā mātes klēpī tumšajā,
 Neviena dieve tādu dzemdēt nespētu.
 Cik vien to mani spēki atļaus, Pallāda,
 Es godā celšu pilsētu un tautu šo.
 Uz tavām mājām atsūtīju Orestu
 670 Kā lūdzēju, lai būtu viņš tev uzticīgs
 Un sabiedrotais tavš uz laikiem mūžīgiem,
 Lai sabiedrotie arī viņa bērni tev
 Un bērnu bērni glabātu šo līgumu.
- AT. Korim.
 675 Vai runāts diezgan jau un drīkstu aicināt
 Šos vīrus balsot tā, kā sirdsapziņa liek?
- K. V. Mums visas bultas izšautas. Mēs paliekam
 Te uzziņāt, kāds sacensībai iznākums.
- AT. Apollonam un Orestam.
 Un jūs? Kas darāms, lai jūs mani nepeltu?
- AP. Ir pateikts viss, kas sakāms. Cieniet, tiesneši,
 680 Pie urnām stājoties, tik sirdi zvērestu!
- AT. Tad iepazīstiet likumu, jūs, atieši,
 Kas pirmie lems par izlietajām asinīm!
 Būs Algejtautai²⁸ arī laikos turpmākos
 Aizvien šī soģu padome. Tur Arejkalns²⁹
 685 Ir redzams. Tajā amazonēm apmetne
 Un teltis bij, kad, dusmodamas Tēsejam,

- Pret viņu karā devās³⁰. Augstu cietoksni
 Tās toreiz cēla pretī manam vecajam
 Un Arejam tur ziedoja. Ir nosaukti
 690 Pēc viņa klints un pakalns šis. Tur aizsargās
 Pret netalsnību nepagurstot pilsoņus
 Gan Bijība, gan viņas māsa Bailles, ja
 Vien negrozīs tie paši savus likumus.
 Kas avotu ar netīrumiem saduļķos
 695 Vai citiem piejaukumiem nelabiem, nekad
 No tā vairs nedzers. Lai tad tauta necienī
 Ne varas trūkumu, ne apspiestību; lai
 Tie arī balles nepadzen no pilsētas!
 Vai spējīgs cilvēks taisnīgs būt, ja ne no kā
 700 Viņš nebaldās? Ja saglabāsīt bijību,
 Jūs pilsētai un savai tautai iegūsīt
 Tik stipru balstu, kādu nepazīst neviens
 Ne Peloponēsā, ne skītu novadā.
 Lai padome, ko ieceļu, no savtības
 705 Ir brīva. Lai tā, taisnīga un cienīta,
 Šo pilsētu tās miegā sargā modrīgi.
 Šāds laikiem nākamiem ir novēlējums mans,
 Ko gribu pateikt pilsoņiem. Nu celieties
 Un balsojiet! Kad lemsīt, aizmirst nedrīkstat
 710 Jūs zvērestu. Lūk, viss, kas bija sakāms man.
 Tiesneši dodas pie urnām un iemet tajās
 balsošanas akmentļņus.
- K. V. Jums nievāt mūsu pulku neiesaku es,
 Jo bīstamas mēs jūsu zemei varam kļūt.
 AP. Es Zeva pareģojumus un manējos
 Jūs godāt aicinu, tiem ceļā nestāties.
 715 K. V. Nav tiesību tev slepkavības attaisnot,
 Vairs svēti nebūs tavi pareģojumi.
 AP. Vai tēvs mans kļūdījās, kad nāca Īksions
 Lūgt viņam patvērumu, pirmais slepkava?
 K. V. Ja negūsīm mēs šajā lietā uzvaru,
 720 Ar smagu postu jūsu zemi sodīsim.
 AP. Ne jauno laiku dievi tevi necienī,
 Nedz veco. Prāvā šai es gūšu uzvaru.
 K. V. Tu tāpat arī rīkojies pie Ferēta³¹,
 Kad moirām liki mirstīgos no nāves glābt.
 725 AP. Vai tādām palīdzēt, kas mani godina,
 Es nedrīkstu, kad viņam vajag palīga?
 K. V. Tu jauči mūžos pastāvošu kārtību,
 Ar viņu senās likteņdieves reibinot.
 AP. Drīz, prāvas iznākumu dzirdot, izspļausi
 730 Tu savu indi, nekaltīgo naidniekiem.

- K. V. Pats būdams jauns, ar kājām mīdi sirmgalvi.
Es, pacietīgi gaidot tiesas spriedumu,
Vēl nezinu, vai dusmot nāksies pilsētai.
- 735 AT. Nu brīdis pienācis kā pēdējai man lemt.
Šo savu balsi nodošu par Orestu.
Man mātes nav³², tās dzemdēta es neesmu.
Viss vīrišķais man tuvs, tik sveša laulība.
Ar savu būtību es tēvam piederu,
Un tāpēc sievas nāvi mazāk nosodu,
740 Kas nokāvuši vīru, nama saimnieku.
Ja arī līdzīgs balsu skaits, būs Orests glābts.
Un tagad, tiesneši, kam tas ir uzticēts,
No urnām akmentiņus žigli izkراتiet!
- Urnas tiek iztukšotas, un sākas akmentiņu skaitīšana.
- OR. Foib Apollon, kāds tagad tiesas lēmums būs?
- 745 K. V. Nakts, drūmā māt, vai redzi tu, kas notiek šeit?
OR. Kas lemts: vai sauli skatīt vēl vai valgā mirt?
K. V. Vai jāiet bojā mums vai cieņā dzīvosim?
AP. Jūs, atēnieši, balsis skaitiet rūpīgi,
No viltojumiem sargieties, tās šķirojot!
750 Tik vienai balsij trūkstot, uzbrūk nelaime,
Bet dzimtu atjaunot spēj balss, kas pārsvarā.
- Balsu skaitīšana noslēgusies.
- AT. No apsūdzības slepkavībā cilvēks šis
Ir atbrīvots, jo gluži vienāds balsu skaits.
Apollons aiziet.
- OR. Ai, Pallāda, kas manu namu izglābi,
755 Tu trimdiniekam, padzītam no dzimtenes,
To atkal atdevi, un sacis hellēņi:
«Nu Orests atkal Argosā un pārvalda
Tur senču mantu. Veikuši to Pallāda
Un Apollons, un trešais, visuvarenais,
760 Zevs Glābējs.» Godā ceļot tēvu mirušo
Un redzot mātes aizstāves, viņš palīgā
Man nāca. Tagad, atgriežoties dzimtenē,
Šai zemei, tavai tautai dodu zvērestu
Uz laikiem mūžīgiem: no valdniekiem neviens,
765 Kam vadīt valsti uzticēts, šurp neatnāks
Ar karaspēku bruņotu kā ienaidnieks.
Es sūtīšu pat tad, kad kapā gulēšu,
It visiem tiem, kas pārkāps manu zvērestu,
Ko dzirdat šeit, bez mītas likstas, nedienas.
770 Tiem karā drosmi atņemšu, bez veiksmes būs
To gaitas, rūgti nožēlos tie pasākto.

- Bet, ja tie solījumu manu ievēros
 Un atēniešu valstij uzticīgi būs
 Kā sabiedrotie, vēlīgi tos lološu.
- 775 Nu dzīvojiet jūs sveiki, tu un tauta šī!
 Lai spēks tavš, mūžam neuzveicams naidniekiem,
 Nes valstij labvēlību, slavu ieročiem!
 Orests dodas projām.
- KO. Vai man!
 Jūs, jaunie dievi,
 Mūžsenās tiesības
 Mīdījāt kājām, no rokām man izrāvāt.
- 780 Pazemota un nelaimīga! Negantās dusmās
 Novadā šajā
 Sirds mana pilinās
 Indi, jā, indi —
 Atriebes veldzi.
- 785 Sūksies tā augsnē — ai, atriebes saldme! —
 Dzemdinās ķērpjus;
 Iznīks sējumi,
 Iznīks lapotnes,
 Sievas vairs nedzemdēs,
 Asins plankumiem, cilvēkiem postīgiem, pārklāsies zeme.
 Te nu es vaidu! Kā rīkotiēs turpmāk?
- 790 Tapt man par lāstu šīs pilsētas tautai?
 Piemeklējušas drausmīgas ciešanas
 Mūs, Nakts nabaga meitas,
 Kas zaudēto godību apraud!
- AT. Man droši ticiet, neskumstiet par spriedumu!
 795 Jūs uzvarētas neesat, un balsu skaits,
 Kas tiešām bijis līdzīgs tik, jums negods nav.
 No Zeva tiesai bija skaidra liecība,
 Un arī regis pats ir bijis liecinieks:
 Par to, ko Orests darījis, viņš sodāms nav.
- 800 Un tomēr jūs ar savām dusmām vēršaties
 Pret zemi šo. Nē, neiekaistiet, nesūtiet
 Tai neauglību, putas virsū nešļāciet
 No lūpām dievišķajām, sēklas nāvējot!
 Es apsolu no visas sirds: būs likumīgs
- 805 Jums šajā zemē sēdeklis un patvērums.
 Jūs spožos troņos sēdēsīt pie ziedokļiem,
 Un godu manī pilsoņi jums parādīs.
- KO. Vai man!
 Jūs, jaunie dievi,

- Mūšsenās tiesības
 Midijāt kājām, no rokām man izrāvāt.
 810 Pazemota un nelaimīga! Negantās dusmās
 Novadā šajā
 Sirds mana pilinās
 Indi, jā, indi —
 Atriebes veldzi.
 Sūksies tā augsnē — ai, atriebes saldme! —
 815 Dzemdinās ķerpjus;
 Iznīks sējumi,
 Iznīks lapotnes,
 Sievas vairs nedzemdēs,
 Asins plankumiem, cilvēkiem postīgiem, pārklāsies zeme.
 Te nu es vaidu! Kā rīkoties turpmāk?
 820 Tapt man par lāstu šīs pilsētas tautai?
 Piemeklējušas drausmīgas ciešanas
 Mūs, Nakts nabaga meitas,
 Kas zaudēto godību apraud!
- AT. Jūs pazemotas neesat, un neklājas
 825 Jums, dievēm, dusmās pāri darīt cilvēkiem.
 Mans balsts ir Zevs, un — nezinu, vai sacīt to —
 Kā vienīgai no visiem dieviem zināma
 Man atslēga tai istabai, kur ieslēgti
 Ir tēva zibšņi. Taču iztiksim bez tiem.
 830 Man ticiet, pārsteidzīgos vārdus atmetiet,
 Kas atnesīs šai zemei tikai postu vien!
 Lai aprimst jūsu dusmu drūmais bangojums,
 Un līdzās, visu cienītas, man dzīvojiet!
 Kad saņemsit no visa plašā novada
 Par bērniem pirmos upurus un laulībām,
 835 Tad mūžu mūžos manus vārdus slavēsīt.
- KO. Kas man nav jāpieredz!
 Man, seno laiku dievei, dzīvot būs uz zemes
 Un nicinātai būt, bez cieņas!
 Aiz dusmām
 840 Zilu melnu spļauju.
 Ai, es nabadze!
 Man dvēseli un miesu skaudras sāpes plosa.
 Jel uzklausi, ai, māt,
 Ai, Nakts! Ar viltu nekrietnu ir tiesības
 845 Man dievi laupījuši mūšsenās,
 Vairs neesmu nekas!
- AT. Kā vecākaļ tev dusmas ļaunā neņemšu.

- 850 Nav šaubu, tu par mani esi gudrāka,
Bet arī man ir Zevtēvs prātu dāvājis.
Ja dosities uz citas tautas novadu,
Pēc zemes šīs jūs ilgas māks, to paredzu.
Būs slavas pilna atēniešu nākotne,
Un arī tu, kad goda vietā mājosi
855 Pie Erehteja mājokļa³³, te saņemsi
No vīriešiem un sievietēm, kas straumēm nāks,
Daudz bagātākas dāvanas kā cituviet.
Un tāpēc manās zemēs alkas neiededz
Pēc asinīm! Tās pazudina jaunekļus,
860 Bez vīna viešot tajos dusmu neprātu.
Tev nevajag kā gaiļus rīdīt pilsoņus
Un uzsūtīt tiem Areju, kas karu sēs
Sarp vienas tautas dēliem, naidu negantu.
Lai paliek ārpus vārtiem karš. Tur veldzi gūs
865 It visi tie, kam miera nedod godkāre,
Bet pašu mājās gaiļu cīņu nevēlos.
Lūk, ko no manām rokām saņemt varēsi:
Kā labdare tu labklājībā, cienīta
Šai zemē, dieviem dārgākajā, dzīvoši.
- 870 KO. Kas man nav jāpieredz!
Man, seno laiku dievei, dzīvot būs uz zemes
Un nicinātai būt, bez cieņas!
Aiz dusmām
Zilu melnu spalauju.
875 Ai, es nabadze!
Man dvēseli un miesu skaudras sāpes plosa.
Jel uzklausi, ai, māt,
Ai, Nakts! Ar viltu nekrietnu ir tiesības
Man dievi laupījuši mūžsenās,
880 Vairs neesmu nekas!
- AT. Uz labu nepagurstot tevi aicinu,
Lai neteiktu nekad, ka es, kas jaunāka,
Un pilsoņi ir tevi, sirmo dievieti,
No zemes padzinuši, liedzot bijību.
885 Ja tavā sirdī cieņa mīt pret Peitoju,
Kas piešķir manai mēlei laipnu maigumu,
Tad paliksi pie mums. Ja palikt nevēlies,
Tu netaisnīgi sodītu šo pilsētu
Ar atriebī un naidu, tautai postīgu,
890 Jo vieta pilntiesīga tavā rīcībā
Ir zemē šai, kas godās tevi mūžīgi.
K. V. Teic, cildā Atēna, — kāds būs mans mājoklis?

- AT. Tas brīvs no nelaimēm un sūpēm. Pieņem to!
- K. V. Un, ja to pieņemšu, kāds mani gaida gods?
- 895 AT. Nevienai mājai nebūs lemts bez tevis zelt.
- K. V. Vai tiešām tādu varu tu man piešķirsi?
- AT. Tik tam, kas tevi godās, veiksmi dāvāšu.
- K. V. Un to tu soli man uz laikiem mūžīgiem?
- AT. Es nesolu neko, ko pildīt nevaru.
- 900 K. V. Jau, liekas, atmaigst mana sirds, rimst dusmas man.
- AT. Tad paliec mūsu zemē, gūstot draugus sev!
- K. V. Ko savā dziesmā taval zemei novēlēt?
- AT. Tik to, kas atbilst prieka pilnai uzvarai:
- 905 Lai visi vēji, ceļoties no cietzemes,
No jūras valgmes vai no pašām debesīm,
Tik liegi, saulei spīdot, zemi glāstītu!
Lai mūžam augsne bagātīgus augļus nes
Un ganāmpulki valroties lai nepārstāj,
Lai cilvēkaudze manā valstī koši zeļ!
- 910 Bet bezdievīgos iznīdē, kas pilsētā!
Tāpat kā dārzniekam, man redzēt tīk, ka aug
Vien derīgais un nezāles to nenomāc.
Tas paliek tavā pārziņā. Es gādāšu,
Lai dižās kara gaitās mana pilsēta
915 Starp mirstīgajiem slavu gūtu uzvarot.
- KO. Lai top! Pie Pallādas es dzīvošu
Un nenievāšu pilsētu,
Ko Zevs visvarenais
Un Arejs izraudzījušies
Par dievu mītekli.
- 920 Tā rota Hellādai
Un aizsargs dievu ziedokļiem.
Es, zinādama nākotni
Un labu vēlēdama pilsētai,
Tai izlūdzos,
Lai pārpilnībā dāsnā
925 Spožās saules mirdzā
Strūklotu laimīga dzīve.
- AT. To es, labu vēlēdama, devu
Pilsoņiem: šīs dižās dieves, kurām
Grūti izdabāt, te turpmāk mājos.
- 930 Viņu pārziņā ir ītin viss, kas
Cilvēkiem ir svarīgs. Kas nekad vēl
Manījis nav viņu smago roku,
Nezina, no kurienes nāk likstas:
Tās ir atmaksa par tēvu grēkiem.

- 935 Dižojas tas lepni, taču klusu
Pienāk posts un viņu samaļ.
- KO. Lai nepūš ļauni vēji, koku lāsts, —
Jums labvēlību savu klāstīšu:
Nekad lai svelme,
940 Postot augu pumpurus,
Šai zemei neuzbrūk,
Nedz sērga kaitīga,
Tai nesot neražu.
Lai zeme ganāmpulkus baro
945 Un visām avīm piedzimst
Allaž jēriņi divi,
Lai aizvien
Devīgais zemes klēpis
Dievu dāvanu godā³⁴.
- AT. Jūs, kas sargāt pilsētu, vai dzirdat,
950 Kādu laimi erīnija sola?
Viņa varena starp nemirstīgiem
Dieviem un starp tiem, kas mīt zem zemes.
Cilvēkiem tā drošu roku dala
Likteņus. Gūst citi prieka dziesmas,
955 Citi — dzīvi asarās.
- KO. Atvairīšu no jaunekļiem
Pāragru nāvi.
Piemīlīgajām jaunavām
960 Piešķiriet dzīvi pie mīlotā sāniem,
Jūs, kam tas uzticēts,
Dievišķās moiras,
Māsas, ai, taisnīgās dieves!
Mitekļis jums ir visās mājās,
965 Jūsu klātiene
Vienmēr jūtama,
Visucienītās starp dieviem!
- AT. Manu sirdi piepilda ar prieku
Viņu vēlība. Es Peito mīlu:
970 Viņas acis manas lūpas, manu
Mēli cīnīnā ar tiepīgajām
Iedvesmoja. Uzvarēja Zevs, kas
Sargā runātājus. Uzvarēšu
975 Arī es, par labo cīnoties.

- KO. Brāļu karš, visa ļaunuma sakne,
 Mūsu pilsētā
 Mūžam lai neliesmo!
 980 Zeme, reiz dzērusi pilsoņu asinis
 Tumšās, lai neprasa,
 Atriebes alkstot,
 Jaunas un jaunas asiņu straumes!
 985 Ļaužu sirdis lai saticībā
 Priekiem tik mijas un
 Vienotas naidā!
 Daudzas likstas tas aiztaupīs tautai.
- AT. Saprātīgajiem nav grūti atrast
 Labo vārdu ceļu. — Vaigs gan briesmīgs
 990 Viņām, taču, redzu, lielu laimi
 Piešķirs viņas pilsoņiem. Ja allaž
 Laipnās dieves laipni godāsit, jūs
 995 Savai pilsētai un zemei, ejot
 Taisno ceļu, slavu dāvāsit.
- KO. Lai prieks tev, prieks
 Par laimi, bagātību,
 Atēnu tauta!
 1000 Jūs līdzās Zeva meitai mīļajai,
 Tai mīļi, dzīvojat
 Un visās lietās mēru zināt.
 Kas patvēries pie Pallādas,
 To cienī arī viņas tēvs.
- AT. Prieks lai arī jums! Pa priekšu iešu,
 Jauno mājvietu jums rādot. Svēto
 1005 Lāpu uguns pavadoņiem ceļu
 Apgaismos. Jel nāciet, upurjēru
 Asnīm plūstot, apakšzemē kāpiet!
 Visu postu atvairiet un sūtiēt
 Laimi pilsētai un uzvaru!
- Priesterienes ar lāpām, tiesneši un tauta
 sakārtojas svētku gājienam.
- 1010 Kranajdēli³⁵, pilsētu kas sargāt,
 Ejiet, mūsu viesiem ceļu rādiēt!
 Maniem pilsoņiem par visu labo
 Prāts lai labs!
- KO. Lai prieks jums, prieks —
 Saku to vēlreiz,

- 1015 Dievl un ļaudis, kas
Pallādai svētajā
Pilsētā mītat!
Jums, jaunos viesus godājot,
Nekad par dzīves triecieniem
1020 Jāsūdzas nebūs.

- AT. Šie labie novēlējumi pa prātam man.
Jūs aizvadišu, lāpām spoži liesmojot,
Uz plašumiem, kas apakšzemē paveras,
Ar kalponēm, kas manu tēlu apsargā.
1025 Tā pienākas. Lai visas Tēsezemes zieds
Mums līdzās stāj — gan dižciltīgās meitenes,
Gan sievietes, gan sirmiemi priesteres.
Jūs, purpurkrāsas drānās tērptas, parādiat
Šīm dievēm godu, galšās lāpas iededziet,
1030 Lai cilvēcisku laimi kopa vēligā
Šīs zemes cilvēkiem uz mūžu piešķirtul
Svētku gājiena dalībnieki dodas ceļā.

PAVADOŅU KORIS

- Dodieties ceļā, Nakts dižās meitas,
Mūsu labdares,
Draugu vadītas!
1035 Visa tauta lai bijībā klusē!
Pazemes mītnēs jūs augsti godās
Senlaiku paražām,
Upuru veltēm.
Visa tauta lai bijībā klusē!
1040 Cēlās dieves, laipnās un vēligās,
Nāciet! Lai ceļā
Lāpas jūs priecē!
Gavilēm, tauta, atsaucies dziesmai!
1045 Mūžīgs šis ligums Pallādas pilsoņiem,
Zeva visredzošā,
Likteņa nolemts.
Gavilēm, tauta, atsaucies dziesmai!

SOFOKLS
ANTIGONE

1015

... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

1020

... ..

AT

SOPHOKLES ANTIGONE

1025

... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

1030

... ..
... ..
... ..

... ..

... ..
... ..
... ..

1035

... ..

... ..
... ..
... ..
... ..

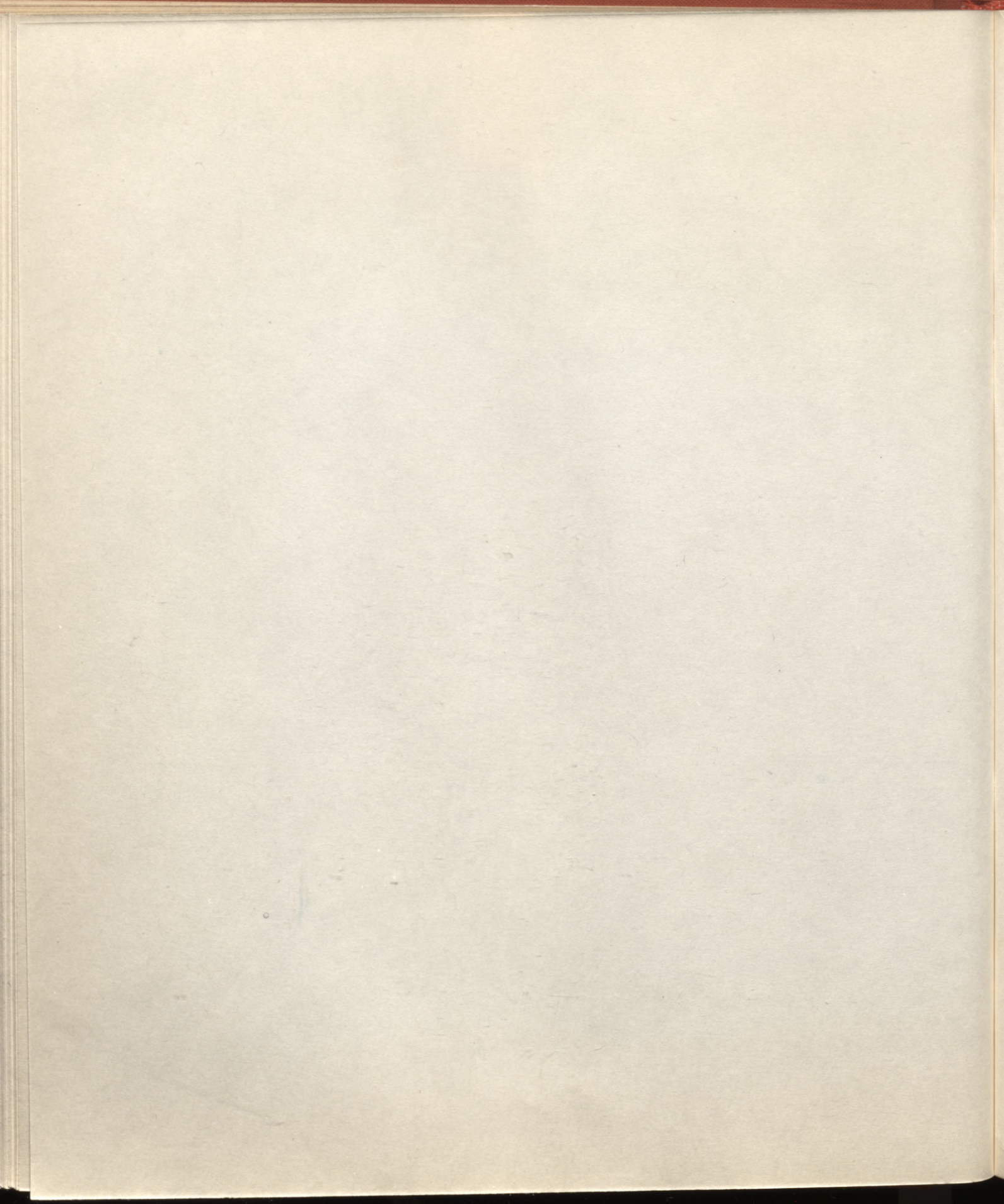
1040

... ..
... ..
... ..
... ..

1045

... ..
... ..
... ..
... ..

PERSONAS

ANTIGONE

ISMĒNE

KREONTS

EIRIDIKE

HAIMONS

TEIRESIJS

ZĒNS

SARGS

VĒSTNESIS

KREONTA KALPS

TĒBIĒŠU SIRMGALVJU KORIS

**Kreonta svīta un kalpi, Eiridikes
kalpones**

Darbības vieta:

Tēbas, Kreonta pils priekšā.

PERSONAS

ANTIGONE

ISMENE

KREONTIS

HIRDIKE

HAIMONS

TERESIS

XENS

SARGIS

VETINIS

KREONTA KALYS

TERRISU SIRMALAVU KORIS

Kreontis vitta un kalys, Hiridike

kalpocosa

Deipis vitta

1800. Kreontis vitta

Agrs rīts pirms saules lēkta. Parādās Antigone melnās drēbēs ar amforu rokās. Viņa klausina pie labējām durvīm. Pēc britiņa iznāk Ismēne. Kļūst arvien gaišāks.

ANTIGONE

5 **Ai, mīļā māsa Ismēne, jel uzklausī!**
 No Oldīpa mēs smagus lāstus mantojām,
 Bet Zevs pirms nāves tos pie mums jau piemeklē.
 Nav tāda rūgtuma un tādu nedienu,
 10 **Nav tādu ciešanu un negoda, ko mēs**
 Ar tevi nebūtu jau pieredzējušas¹.
 Bet ko gan tagad runā visā pilsētā?
 Ko tautai stratēgs Kreonts² licis sludināt?
 15 **Val dzirdējusi ko? Varbūt vēl nezini,**
 Ka mūsu brālim ienaidnieku dusmas draud?

ISMĒNE

Par mūsu brāli, Antigone, ziņu man
 Nekādu nav — ne priecīgu, ne bēdīgu —
 Pēc brīža tā, kad abus brāļus zaudējām,
 15 **Kas divkaujā ir vienā dienā krituši.**
 Pēc tam kad šonakt atkāpušies argleši³
 No šejienes, neko es vairāk nedzirdu.
 Ne labāk man no visa tā, ne nelabāk.
 AN. **To zināju it labi. Tāpēc tevi šurp**
 No nama izsaucu, lai viena uzklausī.
 20 IS. **Kas noticis? Man šķiet, tu esi satraukta.**
 AN. **Tik vienu brāli Kreonts ļoti godina,**
 Tam kapu piešķirdams, bet otru kaunā liek.
 Kā ļaudis stāsta, Eteokla pišļus viņš
 25 **Pēc senču paražām ar cieņu zemē slēpj,**
 Lai godāts tas ir pazemē starp mirušiem⁴.
 Ar vēstnešiem viņš pilsoņiem liek pazīņot,
 Ka nelaīmīgā Polineika pišļus tie
 Ne kapā guldīt drīkst, nedz arī apraudāt,
 30 **Bet neapraudātu bez kapa atstāt to**
 Un putniem mest, kas gaida gardu barību.
 Kā dzirdams, labais Kreonts⁵ licis tev un man —
 Jā, protams, arī man — to visu pazīņot.
 Pats ieradīsies šeit un skaidri pazīņos,
 Ja kāds vēl nezina. Viņš jokot netaisās
 35 **Ar šādām pavēlēm. Kas viņam neklausīs,**
 To tauta ielās nomētās ar akmeņiem.
 Lūk, tāda mana vēsts! Bet tagad parādi,
 Val augstsirdīga esi tu vai zemiska!

- IS. Ja tā, ko tālāk, nelaimīgā, darīt man?
 40 Vai esmu spējīga tev palīdzēt vai ne?
 AN. Jel padomā, vai būs tev drosme palīdzēt?
 IS. Kas prātā ienācis? Kāds pārdrošs pasākums?
 AN. Vai palīgā man nāksi pacelt mirušo?
 IS. To gribi apglabāt un spītēt pavēlei?
 45 AN. Jā, savu brāli, tavu ar, ko necieni.
 IS. Ai, pārdrošā, to taču Kreonts noliedzis!
 AN. Tas nevar noliegt pildīt pienākumu man!
 IS. Ak vai! Jel, māsa, apdomā, kā mūsu tēvs
 50 Bez slavas, tautas atstumts, bojā aizgāja,
 Kad, noziegumu pats pie sevis atradis,
 Ar paša rokām abas acis izrāva,
 Kā māte, kas tam reizē arī sieva bij,
 Ar kaunu cilpas galā dzīvi izbeidza;
 Tad, treškārt, abi nelaimīgie brāļi vēl,
 55 Ar savu roku brāļa asnis lējuši,
 Viens otru vienā dienā nonāvējuši.
 Vairs tikai vienas esam mēs. To apdomā —
 Mums kaunā mirt, ja, pārkāpdamas likumu,
 Mēs valdnieku un viņa varu nievājam.
 60 Bet atceries, ka esam tikai sievietes
 Un nespējam pret vīriem droši cīņā iet,
 Jo valda stiprākie, bet mums tik jāklausa,
 Kaut viņu bardzība vēl būtu lielāka.
 Es lūgšu tos, kas apakšā zem zemes mīt,
 65 Lai viņi piedod man, jo spiesta darīt tā;
 Es tiem, kam vara dota, klausīšu arvien.
 Nav jēgas darīt to, kas pāri spēkiem tev.
 AN. Vairs tevis nelūgšos, kaut arī gribētu
 70 Ar mani kopā nākt un palīdzību sniegt.
 Kā gribi, rīkojies! To apglabāšu es!
 Būs nāve tīkama, ja pildīts pienākums.
 Tad mīļi es pie mīļā brāļa dusēšu
 Šā svētā nozieguma dēļ. Kas pazemē,
 75 Tiem ilgāk jākalpo kā tiem, kas virszemē.
 Tur mūžam dusēšu. Bet tu, ja tīkas tev,
 To varl negodāt, ko dievi godāt liek.
 IS. To sirdī godāju arvien. Bet vienai iet
 Pret visiem pilsoņiem, tas pāri spēkiem man.
 AN. Tā atrunāties iespējams. Tad iešu es,
 80 Lai brālīm mīļajam tur smiltis uzmetu.
 IS. Par tevi, pārdrošniece lielā, baidos es!
 AN. Par mani nebaidies, par sevi rūpējies!
 IS. Bet savu nolūku nevienam neizpauž,
 To dari paslepu! Par visu klusēšu.

- 85 AN. Tik stāsti vien! Es tevi vairāk nīdīšu,
Ja klusēsi un neziņosi visiem to.
- IS. Tu pārāk karsta tur, kur bailēs drebu es.
- AN. Man šķiet — kam gribu mīļa būt, tam patikšu.
- IS. Kaut būtu tā! Tu gribi gan, bet nevari.
- 90 AN. Es rimšos tikai tad, kad spēki izsiks man.
- IS. To labāk neiesāc, ko sasniegt nevari!
- AN. Ja turpināsi tā, man kļūsi nīstama,
Un nīdīs tevi arī mirušais tāpat.
Tu mani mierā liec un manam bezprātam
Ļauj visas šausmas piedzīvot. Tās cietišu,
- 95 Ja manu darbu skaista nāve atalgo.
- IS. Ja tīkas tev, tu vari iet. Bet ievēro,
Ka neprāts tas, kaut mīļa esi mīļajam.

Katra aizlet uz savu pusi.

Ir jau gaišs rīts. Uznāk tēbiešu sirmgalvji, aiz
tiem tauta. Kad visi sapulcējušies, pamalē
parādās saule. Tēbiešu sirmgalvji uzvaras
jūsmā apsveic austošo sauli.

KORIS

- 100 Ai, krāšņais saules stars,
Tu nācis košāks kā jebkad
Pār septiņvārtu Tēbām⁶!
Tu, zelta dienas spožā acs,
Daudz spožāk atspīdi,
Pār Dirkes⁷ straumi atāustot.
- 105 Tos argiešus, kas baltos vairogos
Un bruņās mirdzošās šurp nākuši,
Tu projām visus
Strauji aiztrieci.
Viņus Polineiks veda pret dzimteni mūsu,
110 Ķildas sēdams un naidu ar dedzīgām runām.
Viņš kā ērglis⁸ pār zemi lidinās augstu;
Baltie spārni to sedz,
Un no debesīm draudīgi lejup
Atskan kliedziņi spalgi.
- 115 Ai, kā mirdzēja bruņas un plandījās ķiveru pušķi!
- Nu lejup raugās tas
Un septiņus vārtus sagrābt grib
Ar asinskāriem šķēpiem.
Bet drīz viņš projām aizlaižas,
120 Pirms dzēris asinis,
Pirms lāpu spožās ugunis
Vēl torņu galos gaiši liesmot sāk.

Visapkārt mutuļoja kara troksnis,
 Un grūti nācās pūķim⁹
 125 Cīņa šī.
 Netik Zevtēvam sevišķi lielīga cilvēka mēle:
 Kad jau vēroja Kronīds¹⁰, ka varenām straumēm tie plūda,
 Ka jau visi tie lepnīgi dižojās mirdzošās bruņās
 Un viņš, žvadinot zeltainas bruņas, ir tuvu pie mūriem,
 130 Ar sparū tam zibenī meta,
 Kas pirmais bij uzrāpies mūros¹¹,
 Lai jau uzvaru sauktu par savu.

Atpakaļ krita šis milzis uz dunošās zemes,
 Uguni nesdams un iededzies īgnumā niknā.
 135 Kā naldīga viesuļa vētra
 Viņš skurbumā metās pret mūriem,
 Bet cerība pievila viņu,
 Jo citādi lēmis bij varenais Arejs,
 Mums drošākais palīgs.
 140 Septiņi vīri pret septiņiem vārtiem,
 Līdzīgs pret līdzīgu, atstāja Zevam
 Kā uzvaras piemīņu zvadzošās bruņas¹².
 Taču jūs, nelaiemes bērni no asinīm vienām
 Un vecākiem vieniem, — jūs raidījāt abi viens otram
 145 Varenos šķēpus, kas caururba abus
 Un vienoja kopīgā nāvē.

Beldzot mums atnāca slavenā Uzvaras dieve,
 Mūžam kas vēlīga kaujratiem bagātām Tēbām.
 Bet tagad lai aizmirstas kari,
 150 Kas nesen vēl plosījās visur!
 Lai svētnīcās steidzamies visi,
 Lai Bakhs tad nu vada mūs visu šo nakti¹³
 Un Tēbas lai liksmo!
 Lūk, tur jau tuvojas vadonis Kreonts,
 155 Menoika dēls, kas nu valdīs šai zemē!
 Ko lēmuši dievi, to dzirdēsīm tūda!
 Tik nevar vēl izprast, kas viņam ir prātā
 Un kāpēc patlaban šai laukumā sapulcē saucis
 Tēbiešu sirmgalvjus, vēstnesim likdams
 160 Šeit alcināt ierasties katru.

Ierodas Kreonts svītas un sargu pavadībā.

KREONTS

Nu beldzot, vīri, dievi mūsu pilsētu
 Pēc daudzām vētrām miera ostā ievadal

Jums katram atsevišķi sūtni sūtīju,
 Šurp lūgdams ierasties, jo labi zinu to,
 165 Ka Lāja¹⁴ troņa varu stingri sargājāt
 Gan Oidipam, kad zēla mūsu pilsēta,
 Gan tad, kad bojā gāja viņš, tā dēliem vēl
 Par uzticamiem balstiem bijāt kļuvuši.
 Kad abi brāļi nāvē liktenlemtajā
 170 Ir vienā dienā krituši un divkaujā
 Sev rokas notriepuši brāļu asinīs,
 Man tagad visa vara, tronis pienākas,
 Jo tuvākais es radnieks ar kritušiem.
 Nav iespējams mums kādu sīki izpētīt,
 175 Kāds viņa raksturs, ieskatī un nodomi,
 Ja likumos, valsts amatos nav darbojies.
 Man šķiet, kas, pārvaldīdams kādu pilsētu,
 Nav stingri turējies pie labiem padomiem,
 Bet lūpas noslēdzis, no kāda bīdāties,
 180 Ir valdnieks ļaunākais, kāds vien var valstī būt.
 Kas savu draugu augstāk tur par tēvzemi,
 Tam nav nekādas vērtības. Lai liecinieks
 Man Zevs, kas visas lietas labi redz arvien:
 Es tobrīd neklusēju vis, ja vērošu,
 185 Ka labklājības vietā pilsoņiem draud posts.
 Nekad par draugu sev es neizvēlēšos
 Šīs zemes naidnieku, jo zinu — tēvzeme
 Mums visiem patvērums; mēs draugus viegli vien
 Sev radīsim, ja drošu ceļu kuģis ies.
 190 Tā visu apsvērdams, es valstī vadišu.
 Es sakarā ar to nu visiem pilsoņiem
 Tā liku paziņot par brāļiem kritušiem:
 Etéoklu, kas cīnījās par tēvzemi
 Un krita cīnoties, it visus pārspēdams,
 195 Es liku apbedīt, pie kapa ziedot to,
 Kas labākajiem ēnu valstī pienākas.
 Par brāli Polinelku tagad runāšu,
 Kas, atgriezies no trimdas savā dzimtenē,
 Lai tēvu pilsētu un tempļus sagrautu,
 200 Lai uguns liesmām visu zemi postītu,
 Lai dzertu brāļu asinis un aizvestu
 Mūs verdzībā. To liku vēstīt pilsoņiem:
 To neglabāt, par viņu neliet asaras,
 Bez apbedīšanas to putniem laukā mest
 205 Un suņiem barībai, lai derdzas skatīt to!
 Tāds lēmums mans. Nekad tam notikt neļaušu,
 Ka neliešus par labiem vairāk godātu.

Bet to, kas mūsu pilsētai ir uzticams,
Lai dzīvs vai miris tas, es mūžam cienīšu.

KORA VADĪTĀJS

- 210 Tu vari, Kreont, rīkoties, kā patīk tev,
Ar tiem, kas mūsu zemei draugs vai ienaidnieks.
Tu likumus mums vari dot, jo vara tev,
Tu vari lemt par dzīvajiem un mirušiem.
- KR. Jūs vērojiet, lai izpilda šo pavēli!
- 215 K. V. Liec jaunākam šo uzdevumu izpildīt.
KR. Pie viņa liķa sargi stāv jau postenī.
K. V. Tad kāpēc citam vēl to gribi pavēlēt?
KR. Jums bargi jācīnās pret nepaklausīgiem.
K. V. Nav tāda bezprāša, kas mirt jau vēlētos.
- 220 KR. Tam alga tiešām tāda būs. Bet mantkāre
Mēdz ļaudis dažkārt valdzināt un postā grūst.

Uznāk Polineika liķa sargs.

SARCS

- To sacīt, valdniek, nevaru, ka steigas dēļ
Bez elpas es, ka drāzos šurp bez atpūtas.
Es daudzkārt apstājos un galvu laužiju,
225 Jau apgriezos, lai spertu kāju atpakaļ.
Sirds mana tā ar mani ilgi runāja:
«Tu nabadziņš! Kam steidzies turp, kur gaida sods?
Kam, nelaimīgais, kavējies? Bet, ja nu cits
To ziņos Kreontam, tu vēlāk raudāsi.»
- 230 Tā domādams, es atvilkos bez steigšanās,
Un tādā kārtā īsais ceļš man kļuva garš.
Bet galu galā nolēmu pie tevis nākt.
Kaut nav nekā ko teikt¹⁵, tev tomēr pateikšu.
Pie tevis nāku šurp ar tādu cerību,
235 Ka cietīšu tik to, ko lēmis liktenis.
- KR. Kas noticis? Un kāpēc tu tā nobijies?
SA. Vispirms es gribu teikt, kas mani pašu skar.
Tas nav mans darbs, pat nezinu, kas darījis,
Un netaisnīgi būtu mani apsūdzēt.
- 240 KR. Kāds ievads brīnišķīgs! Tu nasks uz aplinkiem.
Ir skaidri tas — ko svarīgu man vēstīsi.
SA. Tik jaunā vēsts šo kavēšanos sagādā.
KR. Vai bēdžot runāsi un dosies atpakaļ?
SA. Nu teikšu jau. Ir liķi paglabājis kāds,
245 Un pats ir aizgājis. Tam smiltis uzbērtas
Un vajadzīgie ziedojumi ziedoti.

KR. Ko runā tu? Kas bijis lielais pādrošnieks?

SA. Es nezinu. Ne cirvis zemi skāris tur,

250 Ne kaplis izmetis, viss pamats bija ciets
Un sauss, bez plaisām, ratu sliežu nevagots,
Bet vainīgais bez pēdām bija pazudis.

Kad darbu rādīja mums pirmais sardzes vīrs,
Tas visiem šķita brīnums neizskaidrojams.

255 Bij liķis neredzams, bet kapā neguldīts,
Tik smilts tam uzbērtā, kā lāstu atvairot¹⁶.

Bet pēdu nebija, ka plēsīgs zvērs vai suns,
Klāt piegājis, ar zobiem, ķetnām plēsis to.

Nu skarbi vārdi bija dzirdami starp mums,
Sargs sargam vainu uzvēla. Līdz kautiņam

260 Mēs nonācām, jo nebija, kas liegtu to.

Ikviens no mums šai lietā bija vainojams,
Bet negribēja skaidri atzities neviens.

Mēs karstu dzelzi rokā satvert nospriedām¹⁷,
Caur liesmu iet un, dievus minot, apzvērēt,

265 Ka nav tas viņa darbs, ka zināms nav neviens,
Kas darbu ieteicis vai arī veicis to.

Kad jautājumu noskaidrot mums neveicās,
Kāds tādu vārdu pateica, ka izbailēs

It visiem galva noliecās. Mēs nespējām

270 Ne viņam pretī teikt, ne rast sev padomu,

Kā labāk rīkoties. Viņš ieteica, ka tev

Tas būtu tūdaļ ziņojams, ne noslēpjams.

Tā palika, un nelaimīgais biju es,

275 Jo kauliņš piespieda šo prieku baudīt man¹⁸.

Pret gribu nāku šurp — šī vēsts tev nepatiks.

Neviens par ļaunām ziņām nemil vēstnesi.

K. V. Man, valdniek, sen jau tāda doma radusies,

Ka šīnī lietā dievu griba izpaužas.

280 KR. Jel beldz, pirms tavi vārdi mani sadusmo!

Vai prātu izkūkojis tu aiz vecuma?

Ir neciešami klausīties, ja apgalvo,

Ka pašī mūžīgie par liķi rūpējas.

Vai dievības kā izredzētu labdari

285 To glabātu, kas tempļus, krāšņi greznotos,

Un svētās balvas, zemi, dievu attēlus

Šurp nācis drupās gāzt un sagraut iekārtu?

Vai redzējis, ka dievi godā ļaundarus?

Nekad! Un tomēr sen jau daži pilsoņi,

290 Kas bija nemierā, pret mani kurnēja

Un slepu galvu kratīja, un nelieca

Zem jūga savu pakausi, kā vēlējos.

Tik kurnētāji šie, to skaidri zinu es,

- Uz nedarbiem par naudu paveduši tos.
 Nav bīstamāka ļaunuma starp cilvēkiem
 295 Kā spožais zelts. Tas valstis saēd, izposta,
 Pat pilsoņus no mājām ārā izraida;
 Tas, visur krietnu ļaužu sirdis pārvērdzams,
 Uz ļauniem ceļiem vedina un līdzī velk;
 Tas ļaudīm visas nelietības parāda
 300 Un visus bezdievības ceļus izmāca.
 Bet, kas par zeltu šādam darbam bijis pirkts,
 Gūs savā laikā vajadzīgo atmaksu.
 Sargam.
- Ja vien tur augšā lielo Zevu godāju,
 Tad labi ievēro, ko saku zvērēdams:
 305 Ja vainīgo, kas apglabājis mirušo,
 Jūs atrast nevarat un acu priekšā vest,
 Jums nāves sods par mazu būs, jo dzīvus es
 Jūs uzkārsu, lai pārkāpumu atsegtu¹⁹,
 Lai izmācītu jūs, kur meklēt labumu,
 310 Lai turpmāk saprastu un iegaumētu jūs,
 Ka neklājas no katras lietas peļņu gūt,
 Ka noziedzīgā ceļā iegūtais arvien
 Mūs var tik postā grūst, ne labklājību nest.
- SA. Vai ļausi vēl ko teikt vai liksi projām iet?
 315 KR. Vai nezini, ka tavi vārdi derdzas man?
 SA. Vai tavām ausīm derdzas tie vai dvēselei?
 KR. Tu gribi zināt to, kas manu sirdi kremt?
 SA. Kremt sirdi vainīgais, es ausis skumdinu.
 KR. Ir skaidri tas, ka varen slīpēts esi tu.
 320 SA. Bet tomēr nozlegumā vainīgs neesmu.
 KR. Tu vainīgs gan! Par naudu esi pārdevies!
 SA. Ai vai!
 Cik šausmīgi, ja netaisni kāds spriedējs spriež!
 KR. Liec mierā tagad spriedēju! Ja vainīgos
 325 Man nevarēsīt uzrādīt, jūs atzīsīt,
 Ka ļaunā mantkāre nes tikai ciešanas.
- Kreonts ielet pili.
- SA. Cik labi būtu gan, ja viņu noķertu!
 Vai noķers to vai ne, to tikai laime lems,
 Bet manis neredzēsi vairs šurp atnākam.
 330 Pavisam negaidot no soda esmu glābts,
 Par žēlastību dieviem tagad pateicos.
 Steidzīgi projām.

- KO. Varena daudz ir pasaulē,
 Tomēr varenāks cilvēks.
 335 Pāri viņš tiek pār bangaino jūru,
 Kaut viesulis brāzdamies trako,
 Un dodas uz priekšu starp vilņiem
 Pa mūžam šalcošo ceļu.
 Starp visiem dieviem pašu dižo,
 Gaju²⁰ mūžam neizsīkstošo, tas
 340 Irdina gadu pēc gada ar arkliem,
 Vago ar zirgiem un plēš.
- Viegli viņš putnus mežā ķer,
 Cilpas viltīgi siedams,
 345 Meža biežoknī sagūsta zvērus
 Un dziļajos atvaros zivis,
 Tiklus izmezdams smalkus.
 To visu ar prātu spēj cilvēks!
 Ar izveicību lielu panāk
 350 Kalnu kazu, zirgu straujāko pat
 Ilksīs viņš savalda, mežvērsim stipram
 Jūgu, kā patikas, liek.
- Viņš valodu, spārnotas domas
 Un sadzīves likumus radis.
 355 No dzelīgā aukstuma varas, no lietus
 Un krusas, kas lejup no debesīm šaujas,
 Viņš manīgi vairās.
 Uz visu tam drosme,
 Bez padoma nav tas ne mirkli.
 360 Kaut nav tas pret nāvi vēl līdzekli radis,
 Viņš dziedināt prot visgrūtākās kaites.
- Tam prasmi un veiklību visur
 Bez mēra ir devusi daba.
 Tas pakļaujas dažkārt gan ļaunam, gan labam —
 365 Ja mūžīgos godā un likumus vēro,
 Viņš valstī ir slavens;
 Tik postu vien nes tas,
 Ja spītīgi padevies ļaunam.
 Tāds nedrīkst ne mirkli pie pavarda viena
 Sēdēt ar mani vai padomē līdzās.
- Ienāk Antigone sarga pavadībā.
- 370 K. V. Kāds brīnums ir tas!
 Vai tad acīm lai tic?
 Es tak pazīstu to;

Kā apšaubīt var,
 Ka Antígone šī?
 375 Ai, nelaimes bērns,
 Kas, Oidipa meita,
 Ir noticis tev?
 Ko nojaušu es?
 Vai tevi patiešām
 380 Ir notvēris šis?
 Kā netrūka drosmes
 Ar neprāta darbu
 Pret valdnieka pavēli iet?

SA. Lūk, šeit ir tā, kas pastrādāja nedarbu!
 To noķērām, kad glabāja. Kur Kreonts ir?

385 K. V. Lūk, viņš! Patlaban jau no nama ārā nāk.

Kreonts iznāk no pils.

KR. Kas tas? Vai tiešām istā laikā nāku es?

SA. Mans kungs, neko jau cilvēks nedrīkst apzvērēt!

Ja pārdomā, tam nodomi var mainīties.

Es zvērēju, ka šurp nekad vairs nenākšu,

390 Jo tavi draudi mani pārāk satrauca.

Ja negaidot un necerot tev laime nāk,

Tad nav vairs cita prieka lielāka par to.

Lūk, nāku šurp, kaut zvērējis to nedarīt,

395 Un vedu jaunavu, kas, liķi apbedot,
 Ir notverta. Te kauliņš metams nebija.

Šis atradums patiešām mans, ne cita kā!

To tagad, valdniek, savās rokās paturi

Un tiesā pats, kā patikas. Bez vainas es.

Ar pilnu tiesību no soda esmu brīvs.

400 KR. Šo atvedi? Bet kur un kā to notvēri?

SA. Tā viņu glabāja. Nu visu zini pats.

KR. Vai saproti, ko runā tu? Vai tiesa tas?

SA. Es redzēju, ka viņa apglabāja to,

Kam kapu liedzi. Vai tu tagad saprati?

405 KR. Kā viņu redzēji un darbā pārsteidzi?

SA. Tas notika, lūk, tā: kad atgriezāmies tur,

No taviem bargiem draudiem visi bīdamies,

Mēs smiltis norausām, kas liķi apsedza,

Un miesas trūdošās uz lauka atstājām.

410 Tad nosēdāmies mēs pret vēju kalngalā,

Lai liķa trūdu smaka virsū neplūstu.

Cits citu nu ar skarbiem vārdiem skubinām,

Ja kāds ir savā pienākumā nolaidīgs.

- 415 Tā turpinājās tas, līdz saule mirdzošā
 Uz zilā debesjuma vidus nostājās
 Un sāka svilināt. Tad pēkšņi pacēlās
 No zemes viesulis, šis baismais debess lāsts,
 Kas skatam leju aizklāja un lapotni
 No kokiem aprāva. Gaiss bija pišļu pilns.
 420 Mēs, acis slēguši, šo likstu pārcietām.
 Pēc brītiņa, kad bija rimies viesulis,
 Tur nāca jaunava un sāka valmanāt
 Kā satraukts putns, kas lizdu pilnu atstājis,
 Bet atgriezdamies atrod to bez mazuļiem.
 425 Tā arī šī, kad liķi kailu ierauga,
 Sāk gaužas žēlabas, ar lāstiem šausmīgiem
 To apkraujot, kas tādu darbu darījis.
 Ar abām rokām tā nu sausās smiltis nes
 Un, krāšņo vara krūzi augstu cēlusi,
 430 Trīs reizes lej no tās par godu kritušam²¹.
 Tad mēs, to visu vērojot, drīz esam klāt,
 Šo tūdaļ sagūstām, bet nesatrūkās tā.
 Kad pārmetām, ka vainīga šī ne tikvien
 Ir tagad, bet ar pirmoreiz, tā neliedzās.
 435 Man bija prieks par to, kaut tūdaļ žņaudzās sirds.
 Kad pats no nelaimes un posta vaļā tiec,
 Ir tikami, bet draugus ievilkot nelaimē
 Ir sāpīgi. Bet kas tad man par visu to,
 Ja cauri ticis pats ar ādu veselu!
 440 KR. Es prasu tev, kas savu galvu zemu liec,
 Vai atzīsties vai liegsi to, ko darīji?
 AN. Es atzīstos un neliedzos, ka darīju.
 KR. Sargam.
 Tu vari iet, kur kājas tavu galvu nes!
 No apsūdzības smagās tagad esi brīvs.
 Antigoneļ.
 445 Bet tu bez liekiem vārdiem īsi atbildi:
 Vai zināji tu pavēli, kas liedza to?
 AN. Jā gan. Kā nezināt? Tā visiem vēstīta.
 KR. Un tomēr pārkāpt to tev drosmes netrūka?
 AN. Nav taču Zevs šo pavēli man vēstījis,
 450 Nav arī Taisnība²², kas dzīvo pazemē,
 Mums mirstīgajiem devusi šos likumus.
 Man šķiet, ka taviem rīkojumiem varas nav
 Tik daudz, ka nerakstītos dieva likumus
 Tu, būdams mirstīgais, tā pārkāpt drīkstētu.
 455 Tie spēkā mūžam, ne tik šodien, vakar vien.
 Neviens pat stāstīt nezina, kur sākums tiem.

- Tik bīdamās no kāda vīra iedomām,
 Es negribēju dievu priekšā atbildēt.
 Ka man būs jāmirst, to es zināju jau sen,
 460 Bez tava likuma. Ja mani nāve jau
 Pirms laika aizrautu, tas man būs ieguvums.
 Vai cilvēks tāds kā es, kas dzīvo ciešanās,
 Lai nāvi neuzskatītu par guvumu?
 Ja tagad liktenis man tiešām lēmis tā,
 465 Es neskumstu. Bet brāli neapbedītu —
 No vienas mātes mēs — es atstāt nevaru.
 Tas ciest man liktu daudz, bet nāve nesāp man.
 Ja muļķību tu redzi manā rīcībā,
 Tad muļķis tas, kas mani vaino muļķībā.
 470 K. V. No skarbā tēva viņas skarbais raksturs nāk
 Kā mantojums. Tā neprot liekties nelaimē.
 KR. To labi iegaumē, ka raksturs nelokāms
 Visātrāk padodas. Pat dzelzi cietāko,
 475 Kas pārlicīgi uguns liesmās kaltēta,
 Tu bieži vari redzēt lūstam drumstalās.
 Es zinu, zirgus straujākos var savaldīt
 Ar laužņiemniecīgiem. Tev neklājas nekad
 Pret tādu uzpūsties, kam esi pavalstnieks.
 Šī savu stūrgalvību parāda ar to,
 480 Ka apzināti pārkāpusi likumus.
 Tai piemīt otra stūrgalvības pazīme —
 Ar padarīto lielities un nīrgāties.
 Patiešām vīrs es nebūtu, bet viņa gan,
 Ja atstātu bez soda tādu patvaļu!
 485 Kaut viņa manas māsas bērns²³, kaut tuvinieks
 Kāds cits, ko sargā Zevs pie mana pavarda,
 Ne pati tā, ne viņas māsa neglābsies
 No soda ļaunākā! Šo arī apsūdzu,
 Jo abas noziegumu izdomājušas.
 Sardzel.
 490 Šurp viņu aiciniet! Nupat kā vēroju
 To namā plosāmies kā prātā jukušu.
 Kas tumsā noziedzīgus darbus perina,
 Tam dvēsele mēdz noziegumu atklāt drīz.
 Es arī nīstu to, kas, pārsteigts nedarbā,
 495 Grib vēlāk melno darbu balta padarīt.
 AN. Vai gribi vairāk vēl kā mani nonāvēt?
 KR. Neko gan vairs. Ja notiek tā, tad sasniegts viss.
 AN. Kam kavējies? Man netik tava valoda;
 Tā arī turpmāk prieku nesagādās man,
 500 Tāpat kā mani darbi tev ir nīstami.

- Kur varēju sev vairāk slavas sagādāt,
 Kā savu mīļo brāli kapā guldinot?
 Mans darbs it visiem klātesošiem patiktu,
 Ja bailēs viņiem mēli mutē nesietu.
- 505 Ir daudz jo daudzas priekšrocības valdniekam —
 Tas teikt un darīt visu var, kas tīkas tam.
- KR. No visiem kadmiešiem²⁴ tu viena domā tā.
 AN. Šie arī domā tā, bet mēli savalda.
- 510 KR. Vai kauna nav tev domāt citādi kā tiem?
 AN. Man kauna nav, ja brāli gribu godināt.
- KR. Vai brālis nav, kas kritis, cīnoties pret šo?
 AN. Jā gan, no vienas mātes, viena tēva tas!
 KR. Bet kāpēc gan tu tikai vienu godini?
- 515 AN. Es ticu — Eteokls tā mani netiesās²⁵.
 KR. Ja nelieti tāpat kā krietno godini?
 AN. Nav kritis te kāds vergs, tas bija brālis mans.
 KR. Viņš zemi postīja, šis aizsargāja to.
 AN. Un tomēr Aīdā tie abi līdzīgi.
- 520 KR. Bet nevar krietno pielīdzināt nelietim!
 AN. Kas zina to, ka pazemē tā spriež kā tu?
 KR. Bet ienaidnieks man nebūs draugs, kaut miris tas.
 AN. Ne līdzī nīst, bet līdzī mīlēt dzimu es!
 KR. Ej pazemē un mīli tos, kas jāmīl tev!
- 525 Bet, kamēr dzīvošu, šeit sieva nevaldis.
- Uznāk Ismēne.
- K. V. Pa vārtiem, lūk, Ismēne tuvojas mums,
 Par mīlamo māsu, šķiet, asaras lej.
 Virs uzacīm sārtajos vaibstos
 Tal savilcies mākonis drūms
- 530 Un slaka tās mīlīgos vaigus.
- KR. Kā odze manā namā slepu ielīdi
 Un sūci asinis. To nemanīju es,
 Ka divus lāstus sev par postu audzējis.
 Nu teic un atzīsties, ka piedalījies tu,
 Šo apbedot! Val zvērēsi, ka nezini?
- 535 IS. Šo darbu dariju, ja viņa atzīstas.
 Es līdzī vainīga un sodu cietiņu.
- AN. Tas patiesībai neatbilst. Es neļāvu
 To darīt tev, tu negribēji palīdzēt.
- 540 IS. Es nelalmē ar tevi kopā gribu ciest
 Un visos sāpju ceļos līdzī sekot tev.
- AN. Kā darbs, to Aīds zina un tur mītošie!
 Kas tikai vārdos mani mīl, to nemīlu.
- IS. Tu, māsa, mani neatstum! Ar tevi ļauj
 545 Man kopā bojā iet un brāli godināt.

- AN. Ar mani kopā nemirsi. Kas nebij tavs,
To nevari par savu saukt. Man vienai mirt!
- IS. Kas man par prieku vairs, ja viena palikšu?
- AN. To prasi Kreontam. Tik viņš tev rūpēja.
- 550 IS. Kam moki mani tā? Vai tev kāds labums tur?
- AN. Cik sāpīgi, ka man par tevi jāsmejas!
- IS. Ar ko vēl tagad varētu tev palīdzēt?
- AN. Tik sevi glāb! Par to es tevi neskaužu.
- IS. Vai man! Ar tevi bēdas dalīt nav man lemts?
- 555 AN. Tu dzīvību, es nāvi izvēlējos sev.
- IS. Par saviem iebildumiem neklusēju es.
- AN. Tev labi šķita tā, man atkal otrādi.
- IS. Ir gluži vienāds mūsu abu noziegums.
- AN. Jel neskumsti, tu dzīvos! Es mirusi
- 560 Jau sen — vairs varu kalpot tikai mirušiem.
- KR. Man šķiet, ka viņas abas prātā jukušas —
Ši tikai šorīt vēl, bet tā no dzimšanas.
- IS. Tev, valdniek, taisnība! Pat gudram cilvēkam,
Ja kritis nelaimē, var viegli saprāts zust.
- 565 KR. Tev, protams, gan! Ar ļauniem ļaunu darīji.
- IS. Kā viena dzīvošu, ja viņas nebūs vairs?
- KR. Ja viņas nebūs vairs? Nav viņas taču vairs!
- IS. Vai dēla līgavu tu liksi nonāvēt?
- KR. Bez šīm vēl arī citas druvas aramas.
- 570 IS. Tik sirsnīgi viens otram pieķērušies tie!
- KR. Es savam dēlam ļaunu sievu nevēlu.
- IS. Kā tevi, mīlo Haimon, nicina tavs tēvs!
- KR. Tu apnikusi man ar savām laulībām.
- K. V. Vai tiešām viņu savam dēlam laupīsi?
- 575 KR. Šis mīlas saites Aīds saraus pazemē.
- K. V. Man skaidrs, ka viņai tiešām nāve nolemta.
- KR. Tas tiešām tā. Ne mirkli nekavēties vairs!
Tās, kalpi, projām aizvediet un uzmaniet,
Lai abas sievas droša sardze glabātu!
- 580 Pat lieli pārdrošnieki bēg, ja viņiem šķiet,
Ka Aīds viņu dzīvei tuvu pienācis.
- Antigone un Ismēne tiek aizvestas.
- KO. Cik laimīgi tie, kam dzīve bez ciešanām rit!
Ja kādu namu dievu dusmas ķer,
No audzes uz audzi tad seko tam lāsts,
585 Tāpat kā jūras vilnis,
Trāķijas straujo viesuļu dzīts,
Līdz bezdibeņiem dzilē iet
Un melnās smiltis uzvanda.

590 Nu krastu šausta vētras spēks
Un liek tam, bangu šķeltam, vaimanāt.

Es vēroju sen, ka Labdaka²⁶ ģimeni lāsts
Pēc lāsta gadu gadiem postā dzen,
595 Ka audze pēc audzes nav brīva no tā.
To dievs kāds mūžīgi soda —
Nevar nekur tā glābiņu rast.
Šā nama sakni pēdējo²⁷,
600 Ko apspīdēja saules stars,
Pļaus apakšzemes dievu sirpis asiņains²⁸,
Pļaus vārdu neprāts, gara aklība.

Vai ir kāds mirstīgais, ai, Zev,
605 Kas tavai varai pārgalvīgi pretosies?
To nespēj miegs, kas uzvar visu pasauli,
To nespēj mūžam ritošs laiks.
Tu mūžam esi jauns un valdīsi
610 Pār Olimpa virsotnēm spožām.
Šis likums spēkā mūžīgi:
Tā ir, tā bij, tā arī būs
It visā pasaulē,
Ka cilvēka dzīve bez nelaimes nav.

615 Lūk, apkārt lido cerība —
Gan vieniem atnes svētību, gan otru viļ.
Kas apkārt neskatās, tam viņa piezogas,
Pirms karstās oglēs kāju sper.
Ir visiem pazīstams kāds sakāms vārds,
620 Ko kādreiz kāds gudrinieks teicis:
It bieži jauns tam rādās labs,
Kam dievi prātu apstulbo.
Tik paiet laiciņš īss,
625 Un viņam jau nelaime atkal ir klāt.

Ierodas Haimons.

K. V. Lūk, tuvojas Haimons, tavš jaunākais dēls!
Var būt, ka tas tāpēc tik ierodas šeit,
Ka līgavas liktenis rūp
630 Un dziļi tas satriekts par zaudēto sievu?

KR. Korim.

Par pareģiem to tūdaļ skaidrāk redzēsim.

Halmonam.

Mans dēls, tu taču neatnāci dusmodams,
Kad manu lēmumu par viņu dzirdēji?
Val esmu tev vēl mīļš, ja tāds mans rīkojums?

HAIMONS

- 635 Tavs esmu, tēv! Pa labiem ceļiem mani ved,
 Tik labu domādams. Tev labprāt sekošu.
 Man saderētā ligava nav dārgāka
 Par taviem padomiem, kas lieti noder man.
- KR. 640 Mans mīļais dēls! Tas tiešām pareizs atzinums,
 Ka tēva griba augstāka par visu tev:
 Kad bērni jāaudzē, tad tēvi dievus lūdz,
 Lai paklausīgi viņu namā būtu tie,
 Lai jaunu naidniekam ar jaunu atriebtu,
 Bet draugu godātu, kā tēvs to godājis.
- 645 Ko sacīt varētu par tādu cilvēku,
 Kas nelietīgus bērnus laidis pasaulē,
 Kā tikai to, ka lieku slogu uzkrāvis
 Sev naidniekam par prieku. Tikai pielūko,
 Ka kaisles dēļ uz sievu prātu nezaudē,
- 650 Un iegaumē, ka tava laime salta būs,
 Ja ļauna sieva mājās tev. Kas vairāk vēl
 Var tavu sirdi levalnot kā nelāgs draugs?
 Ar riebumu tu bēdz no tās kā naidnieces!
 Lai Aīdā sev jaunu vīru meklē tā!
- 655 Es viņai skaidri pierādīju nedarbu;
 No visiem viņa viena neklausīja man.
 Par meli tautas priekšā stāties nevēlos —
 To likšu nonāvēt! Lai Zevu viņa lūdz,
 Kas sargā ģimeni! Kas būs ar svešnieku,
- 660 Ja radniece paša mājās neklausā?
 Kas paša mājās vienmēr krietni rikojas,
 Būs arī sabiedrībai taisnīgs loceklis.
 Kas savā pārgalvībā pārkāpj likumus
 Vai iedomājas varas vīriem pavēlēt,
- 665 Nekad no manis tāds sev slavu nelegūs.
 Ko valsts par galvu izrauga, tam jāklausa,
 Lai lieta maza, taisnīga vai pretēja.
 Es labprāt gribu ticēt tādām cilvēkam,
 Ka labi valdīs viņš un labprāt paklausies,
- 670 Ka, šķēpu cīņā sīvā kaujas rindā likts,
 Būs vienmēr drošsirdīgs un derīgs cīnītājs.
 Nekas nav ļaunāks mums par nepaklausību.
 Tā valstis izposta un namus drupās gāž,
 Tā cīnītāju rindas lauž un piespiež bēgt.
- 675 Kur kaujas rindās vienmēr pastāv kārtība,
 Tur paklausība daudziem izglābj dzīvību.
 Lai tāpēc sargām likumus un kārtību!
 Pret sievu piekāpties mēs nedrīkstam nekad.

- Ja lemts mums krist, tad labāk ir no vīra krist,
 680 Lai tikai nesaka, ka sievas valda mūs.
 K. V. Ja smagās gadu nastas dēļ tik nemaldos,
 Man šķiet, tu runāji par visu prātīgi.
 HA. Mums visiem, tēv, ir dievi prātu devuši;
 Šī manta augstāka par visu pasaulē.
 685 Ka tas, ko tikko sacīji, nav pareizi,
 To nespēju un negribu es apgalvot.
 Bet arī cita domās var kas patiens būt.
 Man, dabiski, jau agrāk zināms nekā tev,
 Ko domā viens, ko dara otrs, ko cits kāds peļ.
 690 No tava valga vien jau bīstas tēbieši,
 Neko tie tādu nerunā, kas netik tev.
 Bet paklusām es dažkārt esmu dzirdējis,
 Ka jaunavu šo apraud visa pilsēta,
 Ka pašai labākai no visām tēbietēm
 695 Par cēlo darbu kauna nāve piespriesta.
 Kas savu brāli, sīvā kaujā kritušo,
 Bez kapa izsalkušiem suņiem neatstāj,
 Kā laupījumu neļauj plosīt vanagiem,
 Vai viņa nav pat zelta balvas cienīga?
 700 Lūk, tādas runas klusām tautā izplatās.
 Kaut vienmēr tev tik labi klātos, tēv, jo nav
 Nekā par tavu labumu man dārgāka!
 Kas bērniem labāks vēl par tēvu laimīgu?
 Kas tēvam labāks vēl par bērniem laimīgiem?
 705 Tik tādu domu savā prātā nelolo,
 Ka pareizi tik dari tu, bet cits neviens!
 Kas viens tik sevī gudrinieku ierauga,
 Ar valodu un gara spējām dižojas,
 Tas parādās pavisam tukšs jau drīzi vien.
 710 Nevienam cilvēkam, kaut būtu vīrs viņš gudrs,
 Nav kauns vēl mācīties un atmest spītību.
 Tu palu laikā esi kokus vērojis:
 Kas straumei padodas, tie savus zarus glābj,
 Kas pretojas, ar visām saknēm bojā iet.
 715 Kas vētras laikā, skotes stingri pievilcis,
 Tās vajā neatlaiž, tam kuģis apgāžas,
 Un tālāk peld nu viņš ar soliēm apgrieztiem.
 Jel piekāpies un remdē savu īgnumu!
 Man arī savi ieskatī, kaut esmu jauns.
 720 Es domāju, ka uzmanību pelna tas,
 Kam daba dzimstot piešķīrusi saprātu.
 Ne katru mirstīgo jau dievi apveltī
 Ar balvu šo. No tiem mums vajag mācīties,
 Tos klausīt vērīgi, kas runā prātīgi.

- 725 K. V. Tev, valdniek, jāklausa, ja runā lietišķil
Un tev tāpat. Jūs abi labi runājāt.
- KR. Vai tiešām šādā vecumā man vajadzēs
No tāda mācīties, kas gados vēl tik jauns?
- HA. Jā gan, bet tikai taisnību. Lai esmu jauns!
Ne vecums te, bet pati lieta jāvēro.
- 730 KR. Vai lieta tā, ka nelieši man jāgodā?
HA. Es neprasu, lai godinātu nekrietnos.
KR. Vai viņa nelietībā nav jau pieķerta?
HA. Šai lietā Tēbu tauta viņu attaisnos.
KR. Vai tauta pavēlēs, kā valsti pārvaldīt?
- 735 HA. Nu lūk! Nupat tu runāji kā jauneklis²⁹.
KR. Vai man vai citam šajā zemē jāvalda?
HA. Tā nav vairs valsts, ja vienam vīram pieder viss.
KR. Vai nav gan tā, ka valdiniekam pieder valsts?
HA. Cik jauki gan tev būtu valdīt tuksnesī!
- 740 KR. Man šķiet, šai sievietei nu gādnieks atradies.
HA. Ja sieva tu: par tevi tikai rūpējos³⁰.
KR. Ai, nekrietnais! Ar tēvu gribi ķildoties?
HA. Jā gan, jo redzu es, ka esi kļūdījies.
KR. Vai kļūdījies, ja savu varu stiprinu?
- 745 HA. Tu nestiprini to, bet dievus kājām min.
KR. Kāds nelietis un padevīgais sievu vergs!
HA. Man nelietību nepierādīs it neviens.
KR. Ir tavas garās runas tikai viņas dēļ.
HA. Nē! Manis, tevis, apakšzemes dievu dēļ.
- 750 KR. Tā zemes virsū dzīva tava nevar būt.
HA. Tā mirstot kādu līdzī kapā aizvedīs.
KR. Vai tu ar draudiem, nekauna, pie manis nāc³¹?
HA. Vai tie ir draudi — iebilst akliem lēmumiem?
KR. Pats muļķis, sev par jaunu mani pamāci!
- 755 HA. Ja tēvs man nebūtu, tad teiktu — bezprātis!
KR. Tu tikai sievas vergs! Man vairāk neplāpā!
HA. Tev tikai runāt tīk, ne citus uzklausi.
KR. Es zvēru, minot Olimpu, jel tīci man —
Tu sev par postu mani rupji apvaino!

Saviem kalpiem.

- 760 Šurp atvediet šo riebekli! Uz vietas tā
Lai sava līgavaiņa acu priekšā mirst.
- HA. Nekad tam nenotikt! Par to tu nedomā,
Ka Antigone manu acu priekšā mirs!
Nekad vairs tavas acis mani neredzēs.
- 765 To priekšā trakot varēsi, kam patīk tas.

Haimons aiziet.

- K. V. Šis jauneklis, ai, valdniek, satraukts aizgāja!
Šāds satraukums ir bīstams jaunam cilvēkam.
- KR. Lai iet un dara viņš, kā pašam labāk tik!
Bet jaunavas no sava soda neizbēgs.
- 770 K. V. Vai tiešām abām nāves sodu nolēmis?
KR. Tik tai, kas vainīga. Tu domā pareizi.
- K. V. Bet kādu nāvi viņai esi nolēmis?
KR. Tur likšu vest, kur ļaužu takas izbeidzas,
To dzīvu tumšā klinšu alā paslēpšu,
775 Tik maizes likšu dot, cik ziedot pienākas,
Lai pilsētai tas aprēcību nenestu³².
No visiem dieviem viņai Aīds vairāk tīk,
Lai tā nu viņu lūdz, kā nāvei garām tikt,
Vai beidzot atzīst to, ka veltas pūles tam,
780 Kas pārāk uzcītīgi pielūdz Aīdu.
- Kreonts atgriežas pili.
- KO. Ai, Erot, cīņā nepārspējamais³³,
Tu, laupījuma tīkotājs,
Uz valga dusi jaunavai,
Pa jūrām klisti, ganu būdās iegriezies.
785 Nav vēl mūžīgais,
Nav vēl mirstīgais
Tāds radies pasaulē,
Kas tev var pretoties.
Kur mīti tu,
790 Palaikam neprāts valdīt sāk.
- Tu arī krietnas sirdis samaitā
Un vedini tās neceļos,
Tu arī tikko vēl
Starp asinsradiniekiem ķildu sacēli.
795 Gūst uzvaru līgavas
Skatiens liegums,
Un pārāks tas
Par visiem dižiem likumiem.
Lūk, tāda visspēcīgās dieves
800 Afrodītes rotaļa.
- Sargu pavadībā uznāk Antigone.
- K. V. Nu aizvirzos pārlieku tālu es pats
No pareizā ceļa, kad vēroju to;
Es asaras nespēju savaldīt vairs —
805 Uz Aīda valsti, kur ilgas mums rimst,
Antigone iet!

- AN. Nu redziet jūs, tēvzemes pilsoņi, mani
Ejam pēdējo ceļu.
810 Pēdējais saules stars man
Šai dzīvē ardievas telc,
To nesveikšu vairs es nemūžam.
Visa mierinātājs Aīds mani vēl dzīvu
Aherontas³⁴ krastos sauc.
815 Himenajs³⁵ gāja man garām
Bez liksmajām dziesmām,
Jo saderēta Aherontam³⁶ es.
- KO. Tu, slavu un godu guvusi šeit,
Uz tumšajiem pazemes mitekļiem ej;
820 Ne briesmīgais mēris, ne naidnieka šķēps
Uz turieni tev vēl nesauca prom.
No mirstīgajiem tu vienīgā tik,
Kas pati grib dzīva uz Aīdu iet.
- AN. Es zinu, ka Niobe³⁷, Tantala meita,
825 Frīģijas viešņa³⁸, mira
Sīpila kalnos drausmīgā nāvē.
Smagās klintīs apņēma to
Kā vijīgā efeja koku,
Un asaras bez mitas viņa lej —
Tā vēstī ļaužu valodas.
830 Lietus un sniegl to graužot
Un slakot tai krūtīs.
Kāds dievs kā Niobei ir nāvi lēmis man.
- KO. Tā dieviete bija un dievišķas cilts.
835 Mēs mirstīgie esam no mirstīgas cilts.
Bet liela un brīnišķa slava ir tev —
Jau dzīvai tev dievietes liktenis lemts.
- AN. Vai man! Tu zobojies! Bet kāpēc, tēvu dievi,
Tā vajadzēja mani nonievāt,
840 Kad dzīva esmu vēl?
Ai, dzimtenes pilsēta mana,
Ai, dzimtenes laimīgie ļaudis,
Ai, Dirkes straume un birzis
Ap kaujratiem slavenām Tēbām,
845 Par lieciniekiem saucu jūs!
Kāpēc man nāve nolemta?
Kāpēc bez draugu asarām
Uz drausmo klinšu kapu mani ved?
Vai man! Cik nelaimīga es!

850 Nav vietas man starp dzīvajiem,
Nav vietas pazemē starp mirušiem!

KO. Tu spītī pārāk tālu gājusi.
Pie Dikes dzižā troņa, bērns,
855 Ir tava kāja klupusi³⁹,
Nu jācieš tēvu liktenis!

AN. Tu uzplēsi man sāpīgāko brūci —
Tas tēva liktenis drausmais,
Kas visiem mums lāsts,
860 Kas slavēno Labdaka namu
Ir iedzīnis postā.
Ai, mātes laulības gulta
Ar pašas miesīgo dēlu!
Ai, mīlas saltes postīgās!
865 No šāda klēpja esmu dzimusi!
Pie viņiem, lāstiem apkrauta,
Uz mūžu neprecēta aizeju.
Ai, nelaimīgais brāli mans,
870 Man tava mīla nāvi nes⁴⁰!
Tu mani dzīvu līdzl kapā sauci!

KO. Ir tikums godāt mirušos;
Bet nedrīkstam to nonievāt,
Kam visa vara pienākas.
875 Tev patvaļība nāvi nes.

AN. Bez draugiem, neapraudāta,
Bez mīlas un bez kāzu dziesmām
Es, nelaimīgā, aizeju,
880 Kurp mani ved ceļš nolemtais!
Vairs saules svēto skatienu
Man, nelaimīgai, neredzēt.
Neviena drauga nav man šeit,
Kas līdzcietīgi raudātu.

Pa vidējām durvīm Iznāk Kreonts.

KR. Ir labi zināms tas — ja kādam atļausim
885 Pirms nāves savu sirdi brīvi atvieglot,
Tad gaužās vaimanas nemūžam nerimsies.

Sarglem.

Šo jaunavu jūs tūdaļ projām aizvediet,
To klinšu alā iemetiet, kā teicu jums,

- AN. Un gluži vienu atstājiet! Lai tā tur mirst
 Vai alā drūmajā vēl dzīvi turpina!
 Mēs nevainīgi Antigones liktenī,
 890 Bet dzīvot virszemē pie mums ir viņai liegts.
 AN. Mans kaps, mans kāzu nams, mans mūža mitekklis,
 Zem zemes izraktais! Turp tagad dodos es,
 Lai apraudzītu savējos, kas miruši
 Un Persefasas⁴¹ ēnu valstī uzņemti.
 895 No visiem pēdējā, visnelaimīgākā,
 Nu eju turp, kaut dzīves ceļš nav beidzies vēl.
 No dzīves šķiros es ar drošu cerību,
 Ka tēvam tur un mātei būšu mīlama,
 Tev arī tikama, ai mīlā brāļa sirds!
 900 Ar roku šo es mazgāju jūs mirušus,
 Jums kapu pušķoju un vīnu izlēju
 Par godu nelaikiem. Bet tagad, Polineik,
 Ir jācieš man, jo tavus pišļus apraku!
 Gan godprātīgie manu darbu attaisnos.
 905⁴² Ja kādreiz bērnu māte būtu bijusi
 Un vīra liķis būtu laukā neaprakts,
 Nekad pret visu gribu nerīkotos es.
 Bet kāpēc attaisnoju šādu rīcību?
 Pēc vīra nāves citu atrast varētu,
 910 Ja dēls man nomirtu, es citu dzemdētu.
 Bet tēvs un māte mana dus jau Aīdā,
 Un tāpēc brālis man vairs nepiedzims nekad.
 Par visu vairāk tāpēc tevi godāju,
 Bet šķita Kreontam, ka tas ir noziegums
 915 Un nedarbs ļaunprātīgs, ai, mīlā brāļa sirds!
 Bet, lūk, viņš mani satvēra un tagad ved,
 Pirms Himenaja dziesmas atskanēja man,
 Pirms laimes laulībā un bērnu svētības.
 Es, nelaimīgā, visu draugu atstāta,
 920 Uz tumšo klinšu graustu dzīva aizeju.
 Bet kādu dievu likumu tad pārkāpu?
 Kam vajadzētu vēl man acis augšup celt
 Pret mūžīgiem, tos palīgā sev saukt, ja es
 Par godbijību tādu algu iegūstu?
 925 Ja arī dieviem patīk šāda rīcība,
 Tad mirstot atzistos, ka esmu vainīga.
 Ja vainīgs Kreonts, lai viņš tāpat sodīts tiek
 Kā tagad es, kam bargo sodu piespriedis.
- KO. Vēl nemiera brāzmās tai bangojas sirds,
 930 Vēl galvu tā nevēlas liekt!

- KR. Būs asaras liktenis nolēmis tiem,
Kas pavēli izpildīt vilcinās vēl.
- AN. Ai, vai man! Nu tuvu jau gals mans ir klāt,
Uz nāvi šis vārds mani ved.
- 935 K. V. Es negribu mierināt tevi ar to,
Ka liktenis var vēl ko citu tev lemt.
- Sargi satver Antigoni.
- AN. Ai, tēbiešu zeme, ai, tēvzemes pils!
Ai, ģimenes dievi, jel stāviet man klāt!
Uz kapu ved mani, vairs glābiņa nav.
- 940 Jūs, tēbiešu dižie, jel raugieties šurp!
Es viena tik valdnieku atvase vairs⁴³ —
Ai, skatiet, kā ciešu, un tos, kas liek ciest!
Es dariju to, kas mans pienākums bij.
- Sargi aizved Antigoni.
- KO. Arī jau Danaja⁴⁴ brīnišķā cieta,
Mainīja debesu gaismu pret nakti,
Kad pazemes kapenēs ieslēdza viņu,
Lai varainā kamarī mūžam tā smaktu.
- Tā bija no slavenas dzimtas,
Un Zevtēva zeltainais lietus
- 950 Tai straumēm pildīja klēpi.
Cik varens pār mums ir likteņa lēmums!
Ne mirdzošais zelts, ne varkaltais šķēps,
Ne valnis stiprais, kuģis darvotais
No tā nav spējīgs izglābties.
- 955 Tāpat ir apvaldīts Driantīds Likurgs⁴⁵,
Bardzīgais pavēlnieks ēdoņu zemē.
Par pādrošiem nedarbiem Dionīss dusmās
Reiz klinšainā cietumā ieslēdza viņu,
Tā salauzdams neprāta spēku,
- 960 Un pēkšņi tam saplaka niknums.
Visbeidzot viņš atzina tomēr,
Ka bezprātā ļauni zaimojis dievu,
Kad bakhantēm nebija atļāvis nākt,
Tām lāpas naktī aizliedgams tvert,
- 965 Un nievājis flautmīles mūzas⁴⁶.
- Tuvu pie tumšajām klintīm⁴⁷,
Kur sastopas dvīņmāsu jūras⁴⁸,
Ir Bospora krasti
Un Trāķijas Salmidēsa⁴⁹.
- 970 Tur kaimiņos Arejs⁵⁰, šis pilsētas sargs,

Redzēja drausmīgās brūces⁵¹,
 Kad abiem Fineja dēliem
 Negēle izdzēsa gaišumu acīs,
 Tām asinis slacītām rokām
 975 Triecot ar šaudīklas smaili.

Raudāja abi šie rūgti
 Par māmuļas likteni skumjo,
 Ka dzimuši viņi
 980 No laulības ļaunas.

Kaut māte, Boreja meita no senās Erēhteja cilts⁵²,
 Uzauga, līdzīga kumeļam straujam,
 Tālajā alā uz klinšainām šķautnēm,
 Kur tēva⁵³ viesuļi brāzās,

985 Mūžīgās likteņa dieves
 To panāca tomēr.

Ar zizli rokās zēna pavadībā uznāk Teiresijs.

TEIRESIJS

Ai, tēbieši, mēs vienu ceļu stalgājam,
 Bet redzam tikai viens, jo ceļu parādīt
 990 Var neredzīgam tikai viņa vadītājs.

KR. Jel saki, sirmals Teiresij, — ko jaunu dzird?

TE. Es visu pateikšu, tu klausī pareģim.

KR. Jau agrāk tavam prātam esmu pakļāvēs.

TE. Tu tāpēc savu valsti vadi pareizi.

995 KR. Es atzīstu, tavs padoms derīgs bija man.

TE. Bet nu tavs liktenis uz naža asmens likts.

KR. Kas noticis? Par taviem vārdiem uztraucos.

TE. Šos vārdus uzklausot, kļūs zināms padoms mans.

Reiz, zilētāja vecā krēslā sēdēdams,

1000 Kur putni dažādi mēdz kopā salidot,

Es dzirdu putnu balsis neizprotamas;

Tie satraukumā ķērca balsmi, neskaidri;

Tad nojautu, cits citu nagiem viņi plēš,

Par to man spārnu troksnis skaidri vēstīja.

1005 Es bailēs satrūkstos un lieku upurus

Uz sārta gailošā, bet Hēfalsts⁵⁴ neliesmo

Uz dievu altāra; no gūžām ziedotām

Tik šķidrie tauki iztek, pelnos iemirkstot.

Tad gaļa dūmos sprakšķ un augstu gaisā žults

1010 Uz visām pusēm šļāc. Bet gūžu kauli tur

Bez tauku kārtas bija sārta atsegti.

No mazā zēna vārdiem tūdaļ sapratu,

Ka ļauna zīme nepieņemtie upuri,

Jo viņš mans ceļa rādītājs, kā citiem es.

- 1015 Tūk tava prāta dēļ cieš visa pilsēta —
 It visi svētie ziedokļi un altāri
 Ir pilni Polineika liķa paliekām,
 Ko suni, putni apkārt izvazājuši.
- 1020 Vairs dievi neuzklausā mūsu lūgšanas,
 Vairs nedeg upurētās gūžas altāros,
 Vairs putnu balsis labas zīmes nedzirdū,
 Jo liķa treknās asinis tie dzēruši.
 To, dēls, tu labi apdomā, jo mirstīgie
 Ir visi maldīgi — tāds viņu liktenis.
- 1025 Ja kāds ir maldījies, bet nav ne bezprātis,
 Ne laimes atstāts vēl, tas, kritīs nelaimē,
 Mēdz kļūdu izlabot un atmest spītību.
 Bet spītība ir katra nelgas pazīme.
 Liec mierā to! Pret liķi rokas nepacell!
- 1030 Kāds varoņdarbs ir liķi otrreiz nonāvēt?
 To saku, labu vēlēdams. Ir tīkami
 Ko labu mācīties, kas vēlāk noderēs.
- KR. Kā strēlnieki jūs visi manī tēmējat,
 Tik mērķis esmu es. Pat zīlniecība jums
- 1035 Ir jāizmēģina! Šie radinieki jau
 Ir mani pārdevuši, nodevuši sen.
 Par peļņu domājiet, no Sardām⁵⁵ elektru⁵⁶
 Jūs sapērciet, no indiem zeltu sarausiet,
 Bet kapā viņu neizdosies apglabāt.
- 1040 Kaut paša Zeva ērgļi⁵⁷ atlidotu šurp,
 Lai viņa troņa priekšā saplosītu to,
 Tad arī vēl no pārmetumiem nebīšos
 Un viņu aprakt neļaušu. Es zinu to,
 Ka mirstīgs cilvēks nespēj dievus pazemot⁵⁸.
- 1045 Pat gudrākie no mirstīgiem, ai, Teiresij,
 Ar kaunu zemu krīt, ja mantkāribas dēļ
 Tie ļaunus nodomus grib skaistos vārdos tērt.
- TE. Vai man!
- KR. Kaut pārdomātu, zinātu kāds cilvēks to —
- 1050 TE. Bet ko? Ko visiem zināmu tu gribi teikt?
 TE. Cik apdomība mums par visu labāka.
 KR. Man šķiet, ka muļķība par visu ļaunāka.
 TE. Tu pats ar šādu kaiti smagi sasirdzis.
 KR. Ar pareģi es skarbi runāt nevēlos.
 TE. Bet sacīji, ka pareģodams meloju.
- 1055 KR. Tik zelta kāra visa zilētāju cilts.
 TE. Bet mantas kāra visa valdītāju cilts.
 KR. Vai aizmirsti, ka runā tu par valdnieku?
 TE. To zinu — manis dēļ tu Tēbas izglābi⁵⁹.
 KR. Tu esi reģis gudrs, bet mīli ļaunumu.

- 1060 TE. Tu liec man sacīt to, kas manās krūtīs slēpts!
 KR. Tad saki to! Tik mantas dēļ to nedari!
 TE. It visu teikšu, kas uz tevi attiecas.
 KR. Bet zini, negrozāms joprojām ir mans prāts.
 TE. Tad ievēro! Tik īsu brīdi redzēsi
- 1065 Vēl ātros saules ratus⁶⁰ garām pabraucam,
 Līdz kamēr pats drīz savu dēļu atdosī,
 Lai mirušos ar mirušo tu izpirktu,
 Jo triec to pazemē, kas pieder virszemei,
 Un tumšā kapā ieslēdz dzīvu cilvēku,
- 1070 Bet to, ko dievi sauc pie sevis pazemē,
 Virs zemes paturi un neļauj kapā likt.
 Nav daļas tev, nedz dieviem augšējiem⁶¹ gar to,
 Bet tomēr viņiem uzmācies ar liķi šo.
 Par to drīz erinijas, dievu sūtītās,
- 1075 Tev Aīdā no paslēptuves uzglūnēs,
 Lai pats tu piedzīvotu tādu nelaimi.
 Nu spried tu pats, vai runāju kā uzpirktais!
 Pēc īsa brīža jau to visu pierādīs
 Tev paša namā vīru, sievu vaimanas.
- 1080 Pret tevi sacelsies drīz visas pilsētas⁶²,
 Kur suņi neapraktos liķus apgāna,
 Kur zvēri, putni izsalkušie plosa tos
 Un trūdu smaku derdzīgu nes pilsētā.
 Kā strēlnieks šauju es, jo mani apvaino.
- 1085 No sirds pret tevi raidu šautras trāpīgās,
 Lai tās tev nestu sirdī sāpes svelošas.
 Nu, zēn, tu vadi mani mājup atpakaļ!
 Lai savu žulti izgāž viņš pret jaunākiem,
 Lai savu mēli stingrāk valdīt iemācās
- 1090 Un gaišāks prāts kā tagad viņā mājotu!
 Teiresijs, zēna vadīts, dodas projām.
- K. V. Viņš, valdnieks, ļaunu sludinādams, aizgāja.
 Kopš daudziem gadiem jau, kad sirmums sudrabort
 Man sāka melnos matus, labi zinu es:
 Šis pareģis nav melus vēstījis nekad.
- 1095 KR. To zinu pats, un tāpēc prāts ir nemierīgs.
 Ir grūti padoties, bet, ja tam pretošos,
 Var ietiepība atnest lielu nelaimi.
- K. V. Ai, Menoikeid⁶³, mums vajag apdomīgiem būt!
 KR. Ko tagad darīt man? Jel teic, es klausīšu!
- 1100 K. V. Tad ej un izlaid jaunavu no cietuma,
 Vēl arī kritušo liec kapā apglabāt!
 KR. Vai domā tu, ka jāpiekāpjas būtu man?

- K. V. Cik ātri, valdniek, iespējams! Jo dievu sods
Drīz pārsteidz tos, kas viņu prātam pretojas.
- 1105 KR. Ai vai, cik grūti tas! Bet savu lēmumu
Es atceļu. Kas cīnā iet pret likteni?
- K. V. Tad ej un pasteidzies, to citiem neuzdod!
KR. Es tūdaļ eju jau. Jūs, kalpi, celieties!
It visi, kas ap mani, tūdaļ steidzieties
- 1110 Ar cirvjiem rokā turp... lūk, vieta redzama!
Es arī iešu pats, tā esmu nolēmis,
Pats viņas važas raisīšu, kā liku siet.
Man tagad šķiet, ka tomēr labāk ievērot
Mums visas dzīvē ieviesušās paražas.
- Kreonts ar pavadoņiem projām.
- 1115 KO.⁶⁴ Ai, slavenais daudzvārdu nesēj⁶⁵,
Ai, Kadma meitas⁶⁶ diženums
Un Zibeņu metēja⁶⁷ dēls!
1120 Ai, košās Itālijas⁶⁸ sargs
Un valdnieks Eleisīnas⁶⁹ lejās
Viesmīlīgajās
Un Dēmetrai svētās!
Ai, Bakh, tu Tēbās, bakhantē dzimtenē,
Ap dzidro Ismēnu⁷⁰,
- 1125 Kur ļaunā pūķa zobi sadīga⁷¹,
It labprāt mājo!
No Parnāsa⁷² galotnēm abām
Svelc lāpu liesmas tevi tur,
Kur nimfas un bakhantes dej,
- 1130 Kur Kastalijas avots verd.
Šurp tevi sūta Nīsas kalni⁷³,
Efejās tērtie,
Un nogāzes zaļās,
Kur nobriedušais vīna ķekars greznojas.
Tad visur gavilē,
Skan svētku meldijas,
- 1135 Kad Tēbu ielās nāc.
- Par visu vairāk mīļa
Tev dižā Tēbu pilsēta
Un māte, zibeņu tvertā⁷⁴.
Šurp arī tagad nāc,
1140 Jo visa mūsu valsts
Un tauta smagi cieš!
Nes mieru mums
No Parnāsa augstajām šķautnēm
Vai pāri jūrai bangainai!

- 1145 Ai, liesmaino zvaigžņu vadoni,
 Ai, naksnīgo balsu valdniek,
 Tu, Zeva atvase dižā!
 Jel drīzāk šurp nu nāc
 Ar savām tiādām ⁷⁵!
- 1150 Tās apkārt vīsies tev
 Un naktī korī dies,
 Skurbumā slavējot tevi!
 Jel nāc pie mums, ai, valdniek Bakh!

Uznāk vēstnesis.

VESTNESIS

- 1155 Ap Kadma, Amfiona namu mītošie ⁷⁶!
 Nekad mēs nedrīkstam neviena dzīvi teikt,
 Nedz nonievāt, lai kāda arī būtu tā.
 Ceļ augšup liktenis, gāž postā liktenis
 Kā laimes lutekli, tā vārgo grūtdieni.
- 1160 Nav pareģa, kas galvot spēj par nākotni.
 Man šķiet, ka Kreonts bija tiešām apskaužams,
 Kas Kadma zemi izglāba no naidnieka
 Un, visu varu savās rokās saņēmis,
 It laimīgs labu bērnu vidū valdīja.
- 1165 Bet tagad viss ir beigts! Ja zudis dzīves prieks,
 Tad zudis viss, tad neteikšu, ka dzīvs ir tas —
 Es tādu atzīstu par dzīvu mironi.
 Lai krāj tas bagātības sev, ja tikas tam,
 Lai dzīvo ķēnišķi, bet, ja tam prieka trūkst,
 Kam viņam viss? Par dūmu ēnu nepirktu
 Es itin visu pārējo, ja prieka nav.
- K. V. Bet kādas bēdas tu šim namam vēstīt steidz?
 VĒ. Tie miruši, bet dzīvie nāvē vainīgi.
 K. V. Jel saki mums, kas slepkava, kas nonāvēts?
- 1175 VĒ. Ir Haimons nomiris — viņš asins peļķē mirkst.
 K. V. Vai vainīgs pats, vai tēva roka vainīga?
 VĒ. Pats vainīgs — tēva asinsdarbam dusmodams.
 K. V. Ai, pareģi, kā tavi vārdi piepildās!
 VĒ. Šais apstākļos mums jāapsver viss pārējais.

Kalpoņu pavadībā uznāk Eiridike.

- 1180 K. V. Lūk, nelaimīgo Eiridiki redzu šeit,
 Kreonta sievu, nākam — vai nu nejauši,
 Vai arī tā par savu dēlu dzirdēja.
- EL. Ai, pilsoņi, es dzirdēju, kas noticis,
 Kad es pa vārtiem iznācu, lai tuvotos
 1185 Ar lūgšām dievei Pallādei tās svētnīcā.

- Kad bultu atšauju un durvis atveru,
 Es vēsti saklausu par drausmo nelaimi,
 Kas uzbrukusi mums, un tūdaļ saļimstu
 Bez samaņas un jūtām rokās kalponēm.
- 1190 So vēsti atkārtu, lai kāda būtu tā!
 To uzklausišu es, jo bēdās rūdīta.
- VE. Tev, mīļā kundze, pateikšu, ko redzēju,
 Neviena nepatiesa vārda neteikšu.
- 1195 Kam tevi maldināt, ja vēlāk atklāsies,
 Ka melojis? Lai patiesībai mūžam gods!
 Es tavam vīram sekoju uz ieleju,
 Kur nelaimīgā Polineika liķis vēl
 Uz klaja lauka, suņu plosīts, trūdēja.
- 1200 Tur Plūtonu un ceļu dievi⁷⁷ pielūdzam,
 Lai žēlīgi tie dūsmās nevēršas pret mums;
 Tad svētā valgmē mazgājam, kas palicis,
 Un zaļu zaru sārta liesmās dedzinām.
- 1205 No dzimtās zemes metot augstu kapkopu,
 Uz klintī cirsto kapu priekšā steidzamies,
 Kur Antigonei ierādīta kāzu pils.
 No tālienes kāds sadzird gaužas vaišanas,
 Kas nāk no klinšu kapa neiesvētītā.
- 1210 Tas steidzas atpakaļ, to ziņo Kreontam.
 Viņš, tuvāk pienākot, pats tagad skaidri dzird
 Tur žēlas vaišanas. Tas skaļi nopūšas
 Un pēkšņi raudāt sāk: «Cik esmu nelaimīgs!
 Vai esmu pareģis? Vai nelaimīgākais
 Par visiem ceļiem šis, ko tagad staigāju?
- 1215 Šurp atskan mana dēla balss! Jo ātrāk turp
 Jūs, kalpi, steidzieties! Pie kapa stājieties,
 Tā sienu atlauziet, pa spraugu raugieties
 Un vērojiet, vai Haimona šī vaidu balss,
 Ko dzirdu šeit, vai arī dievi mani viļ!»
- 1220 Mēs izmisušam kungam tūdaļ paklausām
 Un redzam pašā klinšu kapa dibenā,
 Ka Antigone gaisā karājas, jo tā
 No maigā plīvura sev cilpu vijusi,
 Un Haimonu, kas, viņas liķi apkampis,
 1225 Lej asaras par aizgājušo līgavu,
 Par tēva nedarbu un mīlu skumīgo.
 Tad tēvs, to ieraugot, pie viņa iekšā steidz
 Un, ievaidoties sāpīgi, nu dēlu sauc:
 «Ai, nelaimīgais dēls, ko esi darījis?
 Ko domā tu? Kas tavu prātu apmājis?
- 1230 Nāc ārā, dēls! Es lūgdams tevi lūdzu, nāc!»
 Ar īgnām acīm savu tēvu vēro viņš

- Un, dusmas neslēpdams, vairs neatbild neko,
 Bet izvelk abās pusēs asu zobenu.
 No nāves glābdamies, tēvs atkāpjas, bet dēls,
 1235 To netrāpot un pats par sevi saīdzis,
 Sev pēkšņi krūtīs ietric zobenu, bet vēl
 Ar rokām gurušām viņš apskauj līgavu
 Un, dziļi elsodams, ar sārtām asinīm
 Tai slaka daļos vaigus nobālējušos.
 1240 Pie mirušās pats mirušais jau gulēja,
 Un Aīdā tie drūmās kāzas svinēja.
 Lai viņu liktenis nu ļaudis brīdina,
 Ka bezprāts jaunākais no visiem jaunumiem.
- Eiridike dodas projām. Kalpones tai seko.
- K. V. Ko gan tas nozīmē? Tā pēkšņi aizgāja,
 1245 Ne laba, jauna vārda neteikusi mums.
 VE. Par to es arī brīnos pats, bet domāju,
 Ka, dzirdot dēla nelaimi, tā nevēlas
 Šeit skaļi raudāt, bet gan savā mitekļi
 Ar kalponēm grib kopā sirdi atvieglot.
 1250 Tai sargāties no grēka pietiek padoma.
 K. V. To nezinu. Bet dziļās bēdās klusums spīvs
 Ir bīstamāks par pārliecīgām vaimanām.
 VE. To tūdaļ redzēsim, vai nav kas bīstamāks
 1255 Tās satrauktajā sirdī slepu iezadzies.
 Es eju namā raudzīt to. Tev taisnība,
 Ka klusums spīvs par vaimanām ir bīstamāks.
- Vēstnesis projām. Kreonts ierodas ar pavadoņiem,
 nesdams Haimona liķi.
- K. V. Lūk, nāk jau pats pavēlnieks šurp!
 Tam rokās ir liecinieks mēms.
 Ja atļauts man taisnību teikt,
 1260 Ne cits kāds, tik pats viņš ir vainīgs.
 KR. Vai man!
 Kāds neprāts tas! Cik liktenīga man
 Šī stūrgalvīgā aklība!
 Nu skatiet visi jūs!
 Šeit slepkava! Un šeit ir nokautais!
 1265 No vienas dzimtas abi tie!
 Vai man! Ai, liktenīgie nodomi!
 Ai vai! Mans dēls, cik jauns tu nāvei lemts!
 Ai vai, ai vai!
 No manis atrauts, miris tu,
 Ne savas vainas, manas neprātības dēļ!
 1270 K. V. Ai vai, par vēlu patiesību atzini!

- KR. Vai man!
 Es, nelaimīgais, redzu to! Uz pleciem man
 Kāds dievs ir smagu nastu uzlicis,
 Pa maldu ceļiem manas kājas vadījis.
 1275 Ai vai! Ir mana laime kājām samīta.
 Ai vai, ai vai!
 Ai vai, cik grūtas mokas jācieš mirstīgiem!
 No pils iznāk Kreonta kalps.
- KALPS
 Pēc likstas pārciestās pie jaunas, valdniek, nāc!
 Uz rokām viena, lūk, bet otra tevi tur
 1280 Jau sagaida. Kad ienāksi, tu redzēsi.
 KR. Kas ir? Vai var par jaunu vēl kas ļaunāks būt?
 KA. Tev sieva mirusi, šim māte patiesā⁷⁸.
 Vēl cirstās brūces nelaimīgai asiņo.
 KR. Vai man!
 1285 Kas, Aīd, tavu rīkli piepildīs?
 Kam mani nāvei lēmis tu?
 Ai, ļauna vēstnesi,
 Cik ciešanu man atnesi?
 Ko man tu vēstīji?
 1290 Ai vai, reiz mirušo vēl nokauj tu!
 Ko saki tu? Ko baismu vēsti man?
 Ai vai, ai vai!
 Pēc dēla nāves drausmīgās
 Man bargais liktenis arī sievu laupījis!
 Atveras pils vidējie vārti, un kalpi iznes
 Eiridikes liķi.
- KA. Lūk, viņa šeit! No pils jau ārā iznesta.
 KR. Ai vai!
 1295 Es, nelaimīgais, otru likstu redzu tur!
 Kāds liktenis, kāds liktenis man beidzot lemts?
 Nupat kā mīļā dēla liķi apkampu,
 Bet tur es, nelaimīgais, otru redzu jau!
 Ai vai, ai vai!
 1300 Ai, māte nelaimīgā, nelaimīgais dēls!
 KA. Pie altāra šī šķēpu krūtis ietrieca,
 Tad melnās acis aizvēra un raudāja
 Par Megareja⁷⁹ slavas pilno likteni
 Un vēl par Haimonu, visbeidzot tevi tā
 1305 Kā bērnu slepkavu ar lāstiem apkrāva.
 KR. Ai vai, ai vai!
 Aiz bailēm drebu es.
 Bet kāpēc netriec kāds
 Man sirdī asinātu zobenu?

- 1310 **AI** vai, cik nelaimīgs
 Es, jaunās likstās iestidzis!
- KA. Ar lāstiem sieva tevi mirstot apkrāva,
 Jo abu nāvē tu tik esot vainojams.
- KR. Bet kā tad viņa savu dzīvi izbeidza?
- 1315 KA. Ar pašas roku šķēpu sirdī ietrieca,
 Kad dzirdēja par dēla drausmām ciešanām.
- KR. Vai man! Neviens no mirstīgiem nav vainojams
 Par to, kas noticis, tā mana vaina tik.
 Es, nelaimīgais, tevi nāvē iedzinis!
- 1320 Tas tiešām taisnība!
 AI, kalpi, drīzāk šurp!
 Jūs mani aizvediet,
 Jo drīzāk aizvediet!
- 1325 Tik ēna esmu vairs!
 K. V. Šis padoms labs, ja nelaimē kas derēt var.
 Vislabāk gan, ja ļaunums pārāk neieilgst.
- KR. Lai nāk, lai nāk
 Šī mana diena krāšņākā,
- 1330 Lai ātrāk parādās
 Šī mana diena pēdējā!
 Jel nāc, ai pēdējā,
 Lai otras šeit vairs neredzu!
- K. V. To rādīs nākotne. Par to tev padomāt,
 Kas jādara⁸⁰. Par citu dievi rūpēsies.
- 1335 KR. Šais lūgšanās es visu esmu izteicis.
- K. V. Ir velti lūgties tev. Ko lēmis liktenis,
 Tam mirstīgais nemūžam garām nepaies.
- KR. Jel vediet mani prom! Es esmu pazudis!
- 1340 **AI**, dēls, es negribēju tevi nonāvēt!
 Slevas liķim.
- Un tevi arī ne! Cik nelaimīgs nu es!
 Es tagad nezinu,
 Kurp savas acis vērst.
- 1345 It viss, kas bijis man,
 No rokām ārā slid.
 Pār manu galvu nācis
 Bargais liktenis.
- Kalpi aizved Kreontu.
- K. V. Ja, mirstīgais, gribi tu laimi sev gūt,
 Tad prātīgs un apdomīgs esi vispirms!
 Lai mūžīgo likums arvien tev ir svēts!
 Kad augstprātli likteņa triecieni ķer,
 Tas saprot visbeidzot,
 Ka jākjūst tam gudram, kaut vecs jau.

SOFOKLS

**VALDNIEKS
OIDIPS**

1310

At val, kas ir labākais
Es, kas ir labākais

EA. At labākais ir tas, kas ir labākais
Jo abu garša ir tik pati vienāda

EA. At labākais ir tas, kas ir labākais

1315

EA. At labākais ir tas, kas ir labākais
Kad garša ir tik pati vienāda

EA. Vai garša ir tik pati vienāda
Par to, kas ir labākais

1320

VALDNIERS OIDIRS

1325

EA. Vai garša ir tik pati vienāda
Par to, kas ir labākais

EA. Vai garša ir tik pati vienāda
Par to, kas ir labākais

EA. Vai garša ir tik pati vienāda
Par to, kas ir labākais

1330

EA. Vai garša ir tik pati vienāda
Par to, kas ir labākais

EA. Vai garša ir tik pati vienāda
Par to, kas ir labākais

1335

EA. Vai garša ir tik pati vienāda
Par to, kas ir labākais

EA. Vai garša ir tik pati vienāda
Par to, kas ir labākais

1340

EA. Vai garša ir tik pati vienāda
Par to, kas ir labākais

EA. Vai garša ir tik pati vienāda
Par to, kas ir labākais

1345

EA. Vai garša ir tik pati vienāda
Par to, kas ir labākais

EA. Vai garša ir tik pati vienāda
Par to, kas ir labākais

1350

EA. Vai garša ir tik pati vienāda
Par to, kas ir labākais

EA. Vai garša ir tik pati vienāda
Par to, kas ir labākais

1355

EA. Vai garša ir tik pati vienāda
Par to, kas ir labākais

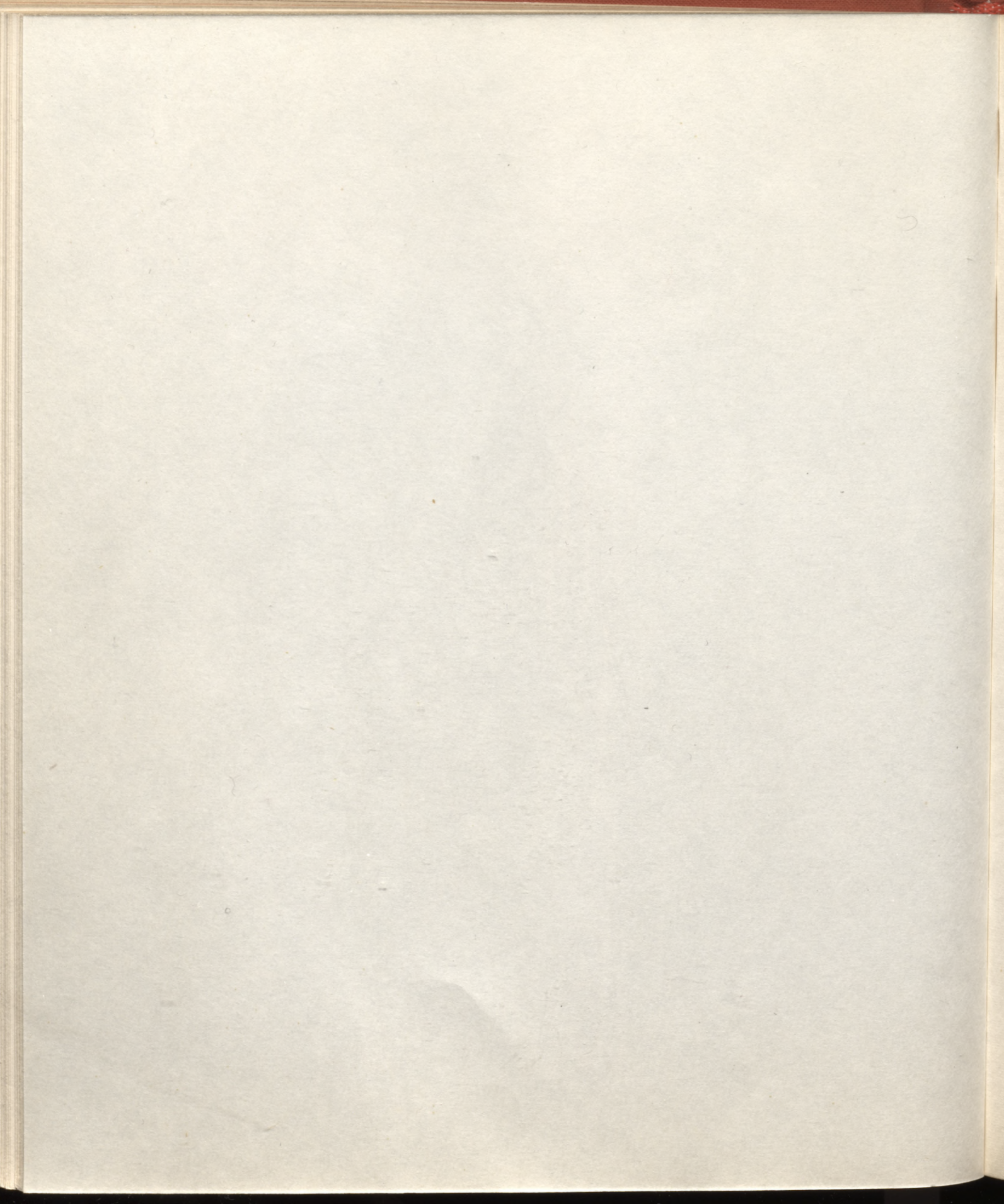
EA. Vai garša ir tik pati vienāda
Par to, kas ir labākais

1360

EA. Vai garša ir tik pati vienāda
Par to, kas ir labākais

EA. Vai garša ir tik pati vienāda
Par to, kas ir labākais

PERSONAS

OIDIPS, Tēbu valdnieks

IOKASTE, valdniece

KREONTS, Iokastes brālis

TEIRESIJS, neredzīgs pareģis

PRIESTERIS

VĒSTNESIS

GANS

KALPS

DIVI BĒRNI, valdnieka meitas

TĒBIEŠU SIRMGALVJU KORIS

Darbības vieta:

Tēbas, valdnieka pils priekšā.

PERSONAS

ODIER, Tobi valdneis
JOKASTE, valdneis
KREONT, Jokasteis palle
THERESUS, neredis paraga
PRIESTERIS
VESTNERIS
GANZ
KALIS
DIVI BERNI, valdneis meilas
TERRISU SIRMICALVU KORIS

Dezibus videri
Tobi valdneis pila pila

Jaunekļi un bērni, priesteru vadīti, nostājas ap ziedokļiem,
uz kuriem noliek ar vilnu aptītus eļļas koka zarus. Pie ziedokļiem drūzmējas tauta. Valdnieks ar pavadoņiem iznāk no pils.

OIDIPS

5 **Al, bērni, vecā Kadma jaunās atvases¹,
Kam redzu pulcējamies svētā vietā jūs
Kā lūdžējus, kas svētus zarus² līdzī nes?
No ziedu dūmakām gurst pilsētā mums galss,
Gurst žēlās, vai manās un sēru dziesmās viss.
Es, cildinātais Oidips — tā šeit mani sauc —
Es lēmu, bērni, labāk atnākt pats pie jums
Un nevis uzklausi, ko svešs kāds vēsti man.**

Uzrunādams priesteri.

10 **Tu runā, sirmgalvi, tev runāt pieklājas
Šo citu vārdā! Kam še pulcējaties jūs?
Vai balles tās vai vēlme kāda, kas jūs māc?
Es labprāt gribētu jums visiem palīdzēt —
Bez sirds es būtu, nejudzams jums bēdās līdz.**

PRIESTERIS

15 **Al, dižo Oidip, mūsu zemes valdniek,
Tu redzi mūs te sēžam tavā svētnīcā —
Gan jaunekļus, kas lido bikliem spārniem vēl,
Gan priesterus, ko smagā gadu nasta liec;
Es — Zeva priesteris, šeit — jauniešu cilds pulks.
Bet visa tauta, zariem greznojusies, sēž
20 Gan tirgus laukumos, gan Foiba svētnīcā,
Gan tur, kur abi tempļi dižai Pallādai.
Ir balsmu vilņu varā valsts, kā redzi pats;
Tā grimst bez spēka, nespēj savu galvu vairs
No nāvējošo bangu sārtās dzīles celt.
25 Tā mirst ar nedīgušiem asniem tīrumā,
Tā mirst ar ganāmpulkiem un ar bērniem pat
Vēl mātes klēpī. Tagad mēris — drausmais dievs —
Ar liesmu lāpu rokā bargi šausta to.
Tā vecā Kadma nams kļūst tukšs, bet vai manām
30 Un raudām Aīds pildās, drūmā valstība.
Ne dižo dievu kārtā tevi celdams, es
Ar jaunekļiem šiem esmu nācis tevī lūgt —
Tu dzīves raitā skrejā pirmais esi mums
Un nemirstīgo dievu lemtos liktenos.
35 Tiklīdz tu Kadma zemes mūriem tuvojies,
No mesla jaunā daiņotājai³ tūda! pat
Mēs kļuvām brīvi. Tu to spēji izdarīt,**

- Ne mūsu pamācīts, bet dieva dzirksts bij tā,
 Kāpēc par glābēju tu daudzinašs un teikts.
 40 Un tagad atkal, Oidip, dižo pavēlniek,
 Uz tevi vēršam acis visi lūgdamies —
 Varbūt tev kāds no dieviem ceju parādīs
 Vai mirstīgs cilvēks kāds, tik glāb no posta mūs,
 Jo pieredzējis vīrs arvien rod izeju,
 45 Un tikai tas spēj posta stundā palīdzēt!
 Ej, krietnākais no vīriem, mūsu valsti glāb,
 Ej rūpējies par to — šī zeme vēl aizvien
 Teic tevi glābēju reiz veiktā darba⁴ dēļ!
 Kaut nebūtu mums tā nu tevi jāpiemin,
 50 Ka, glābis vienreiz, tagad likstā atstāj mūs!
 Liec pilsētai no posta atkal pacelties!
 Ja labā putna zīmē⁵ laimi toreiz mums
 Tu atvedi, tad tagad rikojies tāpat!
 Ja zemi gribi valdīt tā, kā dari to,
 55 Ar cilvēkiem tai vajag būt, nevis bez tiem.
 Kas gan ir kuģis un kas dižens cietoksnis,
 Ko pametuši cilvēki, kas tajā mīt!
 OL. Ai, sāpju bērni, gluži labi zināms man,
 Ar kādām ilgām nācāt šurp. Es zinu sen,
 60 Ka ciešat visi jūs, un tomēr ciešanās
 Man jūsu visu vidū līdzinieka nav,
 Jo jūsu sāpes vēršas tik uz vienu vien —
 Uz sevi pašu tik, ne citu —, mana sirde
 Cieš līdzī pilsētai, par sevi, tevi raud.
 65 Jūs tātad ne no miega mani modināt,
 Nē, jāzin jums, daudz lējis asaru es jau,
 Un raīžu, domu maldos daudz man ceju iets.
 Tas vienīgais, ko glābiņam prāts spēja rast,
 Ir manis mēģināts — lūk, Menoikeja dēls,
 70 Mans svainis Kreonts, manis sūtīts, devies jau
 Uz Foiba templi Delfos, lai tur taujātu,
 Kas darāms, sakāms man, lai glābtu pilsētu.
 Jau skaitu, laikam ritot, katru stundu es,
 Māc bažas, kur gan viņš tik ilgi kavējas,
 75 Jo, šķiet, daudz ilgāk, nekā parasts, projām viņš.
 Bet, kad viņš beidzot atnāks, ļauns es būtu tad,
 Ja nedarītu visu to, ko pavēl dievs.
 Pie priesteru pienāk dažī jauneklī.
- PR. Uz labu dzirdēts tevis teiktais vārds, jo šie
 Man nule ziņu nes, ka Kreonts atgriezies.
- 80 OL. Ai, dižo Foib, kaut viņa vārdos būtu mums
 Tāds glābiņš, kādu sola viņa acu spulgs!

- PR. Viņš, liekas, priecīgs nāk, jo tumši zaļais laurs
 Tam kuplām lapām galvu apvij vainagā.⁶
- OI. Drīz zināsim. Viņš klāt, jau mana balss to sniedz.
- 85 Sveiks, dižo radniek, sveiks, Menoikeja dēls!
 Teic — kādu dieva atbildi tu līdzī nes?

KREONTS

- It labu, jo es saku, ka šis posta laiks,
 Ja īsto ceļu radīsim, drīz izbeigsies.
- 90 OI. Kas tie par vārdiem, pasaki! Tavs runas veids
 Nedz drosmi iedveš, nedz ar jaunas bažas vieš.
- KR. Ja, visiem klātesot, tu gribi uzklausīt,
 Es gatavs runāt — jeb vai labāk iekšā iet?
- OI. Teic tā, lai visi dzird, jo viņu bēdas man
 Par paša sāpēm dvēselē daudz smagāk gulst!
- 95 KR. Tad stāstīšu, ko dzirdēju no dieva es.
 Bez tumšiem aplinkiem mums pavēl valdnieks Foibs:
 Tas visas zemes lāsts, kas šinīs mūros mīt,
 Mums jāpadzen kā sērga, kurai zāļu nav.
- OI. Bet kā? Kas ir šī sērga? Kā to novērst mums?
- 100 KR. No zemes padzīt vai lai asins līdzina
 To asini, kas tā kā vētra zemi grauž.
- OI. Un kura likteni šeit domā lielais Foibs?
- KR. Bij mums, ai, kungs, šai zemē kādreiz valdnieks Lājs,
 Pirms sāki valdīt tu šē mūsu pilsētā.
- 105 OI. To dzirdējis es esmu, redzējis nekad.
- KR. Viņš tika nonāvēts, un tagad prasa dievs,
 Lai slepkavas ķer bargais atriebēja sods.
- OI. Bet kur tie tagad mīt, un kur gan meklējams
 Tik senas vainas dziļi aizaugušais taks?
- 110 KR. Šai zemē, teica viņš; gan tikai meklētājs
 To atradīs, bet gausai acij tas būs slēpts.
- OI. Vai savās mājās šeit vai klajā laukā Lājs,
 Vai svešā zemē nodevīgi nonāvēts?
- KR. Uz Delfiem, projām dodamies, viņš teicās braukt,
 115 Bet mājās atgriezties tam nebija vairs lemts.
- OI. Vai tiešām liecinieks, kāds Lāja ceļa biedrs,
 Nav spējis vēstīt jums, kas ceļā noticis?
- KR. Dzīvs palika tik viens, kas bailēs metās bēgt,
 Tik viens no viņiem visiem, kas to zinātu.
- 120 OI. Un, proti, ko? Kaut pavīdētu cerība!
 Jau sākums vien spēj īsto ceļu parādīt.
- KR. Tiem laupītāji uzbrukuši pusceļā,
 Ne viena rokas, daudzu veikts, ir kritis Lājs.
- OI. Bet vai tik pādrošs būtu vienkāršs laupītājs,
 125 Ja šejieniešu naudas nav tas atalgots?

- KR. Gan šķita visiem tā, bet, kad bij kritis Lājs,
Mums palīgs posta laikā neradās neviens.
- OL. Kāds posta laiks bij šķērslis meklēt vainīgo,
Ja nāvē nekrietnā bij kritis valdnieks jums?
- 130 KR. Ar savām mīklām Sfinksa spieda novērsties
No tā, kas slēpts, un skatīt to, kas tūdaļ draud.⁷
- OL. No tumsas dzilēm gribu visu gaismā celt.
Tik cēls ir dižais Foibs, un cildens, Kreont, tu,
Tik lielas rūpes jums gar dižo mirušo,
135 Ka palīdzīgu roku sniegšu arī es,
Tā reizē zemei, arī dievam kalpodams.
Ne kādu tālu draugu labā gribu es,
Bet gan pats sevis dēļ šo kauna traipu dzēst,
Jo — lai viņš ir kas būdams — slepkava drīz vien
140 Pret mani arī savu roku pacelt var.
Tā, pakalpodams Lājam, būšu labs pats sev.
Bet tagad, draugi, celieties no pakāpēm
Un balti vītos zarus⁸ lūdzot paceliet!
Lai steidzas citi Kadma tautu kopā saukt,
145 Jo gribu darīt visu — vai nu laimīgiem
Ar dieva palīgu mums kļūt, vai bojā iet.
- PR. Nu, bērni, celšimies! Mēs taču nācām šurp,
Lai uzklausītu to, ko varētu viņš teikt.
Tad lai nu Foibs un viņa pareģojums šis
150 Kļūst reizē glābējs mums un posta pieveicējs!
- Ojdīps un Kreonts ieiet pilī. Lūdzēju gājieni aiziet.
Uznāk koris.
- KORIS
- Dievišķā, saldā Zevtēva balss⁹, ko tu vēsti no tālā
Zeltītā Foiba mājokļa¹⁰ šurp uz
Mirdzošām Tēbām? Stingst mana sirds, un bažās es trīcu,
Glābēj, Dēlieti, Paiān¹¹!
- 155 Drudžainās gaidās man prāts — ko gan tu man šodien
Val arī laiku virpuļu skrejā
Vēlējis būsi?
Runā, dievišķā balss, tu zelta cerības meita¹²!
- Pirmo es aicinu tevi, ai, Atēna, Zevtēva meita,
160 Un tevi, zemes gādniece — māsa
Artemīda, kas laukumā cēla sēž daudzteiktā tronī,
Un tevi, tālmeti¹³ Foib:
Nāciet jūs trīs un novērsiet ļaunu mums!
Kādreiz steidzāt jūs šurp, kad posts pār
165 Pilsētu vēlās,
Glābt mūs no nicības liesmām; ai, nāciet ar šoreiz!

Kādas sāpes bez gala ciešam mēs!
 Mums pilsētā sirgst visa tauta,
 Mulst prāts, un tā ieroči klusē,
 170 Vairs nevēršas cīņā pretim.
 Un nebriest vairs raža šai slavētā zemē,
 Un neztur sievas vairs dzemdību mokas,
 Un cits pakal citam kā ātrspārnu putni,
 Kā rijīgo liesmu aizrauti, vīri
 175 Dodas uz rieta dievības krastu ¹⁴.

Visa pilsēta ir tikai bezgalīgs kaps!
 Guļ veselās dzimtas bez elpas,
 180 Tās nāvi sēj tālāk un tālāk.
 Un sievas un sirmgalves mātes
 Klīst sērās visapkārt
 Un cita pēc citas
 Pie ziedokļa kāpnēm
 185 Lūdz vaimanās dievus.
 Tad žēli skan paiāns ¹⁵, kas nopūtai līdzīgs.
 Tu, varenā Zeva zelttroņa meita ¹⁶,
 Nāc žēlīgi pilsētai talkā!
 190 Arejs ¹⁷, briesmīgais dievs, vairs nav viņš ar vairogu sedzies,
 Sērgas un vaimanu brāzmā tas uzbrūk man!
 Dzen viņu projām no tēvzemes ārēm,
 Dzen to uz dižās Amítrītes ¹⁸ pili,
 195 Dzen to līdz vētrainso Trāķijas liču
 Neviesmīlīgiem krastiem!
 To, ko nakts vēl saudzējam šķīta,
 Nāvē jau aizrauj austošā diena.
 200 Ai, tu, kas valdi
 Pār zibeņu šautrām,
 Vareno Zevtēv, lai zibšņos tas līkst!

Likijas varenais dievs ¹⁹,
 No tava loka zeltviju auklas
 205 Glābējas šautras es ilgojos ieraudzīt
 Šaujames citu pēc citas un arī liesmotās lāpas,
 Kurām plandot pār kalniem Artémīda traucas;
 Tevi, dievs greznajā zelta rotā,
 210 Tevi, sārtaivaigu Bakh, manas dzimtenes atvasi ²⁰,
 Tevi kopā ar menādu ²¹ baru
 Aicinu ilgās es šurp.
 Steidz pie mums liesmās,
 Vicinot lāpas,
 215 Steidzies šurp, kur plosās dieviem nīstamais dievs!

Kora dziesmas laikā atkal uznāk Oidips.

- Ol. Tu lūdz, un itin viss, ko lūdz, ja gribēsi
 Šo manu vārdu klausīt, dievu godājot,
 Tiks piepildīts, un visas ļaunās likstas rims.
 Es runāšu kā svešnieks tam, ko ziņošu,
 220 Un svešnieks nedarbam. Ne visai tālu es
 Tam spēšu izsekot, ja pavediena trūks.
 Lūk, tāpēc, pilsonis šē būdams jaunākais,
 Jums, visai Kadma tautai, gribu vēstīt to:
 Ja kādam šeit no jums ir zināms, kurš tas vīrs,
 225 No kura rokas krita Lājs, Labdaka dēls,
 Tam tūdaļ pavēlu it visu ziņot man;
 Pat tad, ja baldītos viņš vēstot vainu vērst
 Uz sevi pašu, ļauns tam nenotiks nekas:
 No zemes sveiks un vesels varēs doties prom.
 230 Un, ja no jums kāds zina, ka šis vaininieks
 No citas zemes nācis, lai tas neklusē:
 Tiks mana balva līdz ar pateicību tam.
 Bet, ja jūs klusēsīt un ja kāds, bīdamies
 Par sevi vai par draugu, nekā nesacīs,
 235 Tad tagad lai to visi dzird, kas draudēs tam.
 Šis vīrs, lai arī būtu viņš kas būdams, te,
 Šai zemē, kur es valdu, visu atstumts būs.
 Nevienam nebūs uzņemt to, nedz sveicināt!
 Nedz dieviem upurēt, nedz lūgt, nedz ziedot ko
 240 Lai tam nav ļauts ar citiem kopā svētnīcā!
 No sava sliekšņa raidiet prom to, jo šis vīrs
 Ir grēkā vainojams, kas gulst pār pilsētu,
 Kā man to skaidri paudis Delfos Apollons!
 Par palīgu un biedru tā es būšu pats
 245 Kā dievam, tā ar valdniekam, kas miris jau.
 Lai lāsts pār vainīgo, vienalga, vai tas viens
 Kur slēpjas vai ar biedriem kopā! Bēdās lai
 Un postā dzīve rit šim nožēlojamam!
 Un, ja zem jumta šā, pie mana pavarda
 250 Lai lāsts, kas citiem teikts, pār mani pašu krit!
 Jums visu to es uzdošu līdz galam veikt
 Gan manis dēļ, gan Foiba, gan ar pilsētas,
 Kas, dievu pamesta, nu bāra bojā iet.
 255 Pat tad, ja nebūtu tas dieva vēlējums,
 Jums visiem neklātos bez atriebības ļaut
 Iet bojā krietnam vīram — jūsu valdniekam,
 Bet meklēt vainīgo. Ja man nu bijis lemts
 Gūt valdniekvaru te, kas agrāk viņam bij,
 260 Gūt viņa kāzu gultu, viņa sievu sev, —
 Pat bērnu pulks mums kopējs būtu audzis šeit,

- Ja nebūtu tam liktens liedzis svētību —,
 Par viņu tāpēc kā par tēvu cīnīšos.
 265 Es mūžam nerimšos, bet visu darišu,
 Līdz sameklēšu to, kas nāvi nesa reiz
 Labdaka dēlam²², Polidora atvasei
 No Kadma un no Agēnora sirmās cilts.
 Tam, kas to nepildīs, lai lielie dievi lemj:
 270 Lai raža viņam vairs šai zemē neuzdīgst,
 Lai bērni nedzimst viņa sievas klēpī vairs,
 Pats sērgā šai vai ļaunākā vēl bojā iet!
 Jums, Kadma bērni, kas jūs domājat kā es,
 Lai dieve Taisnība jums tagad cīnās līdz,
 275 Un citu dievu svētība lai stāv jums klāt!
 Tauta aiziet.

KORA VADĪTĀJS

- Tavs lāsts pār mani gulst, — man, valdniek, jārunā.
 Nedz nāvē vainīgs es, nedz spēju vainīgo
 Tev parādīt. Lai Foibs, kas devis miklu mums,
 Lal tas tad arī teic, kas bijis vaininieks.
 280 OL Tas tiesa gan, bet piespiest dievus atklāt to,
 Ko viņi negrib, nespēs mirstīgais neviens.
 K. V. Vēl otra lieta man ir padomā, ko teikt.
 OL Pat, ja tev trešā ir, to nenoklusē man!
 K. V. Dižs, dižam tuvu būdams, kopā visu redz,
 285 Un Foibam tuvākais ir, valdniek, Teiresijs.
 Kas gan vēl skaidrāk visu zinās nekā viņš?
 OL Es tiešām neaizmirsu mēģināt ir to,
 Jo Kreonts ieteica, un divi vēstneši
 Ir nosūtīti jau, bet viņš vēl kavējas.
 290 K. V. Viss pārējais ir tukšs, vecs baumu mistrojums.
 OL Kas tās par baumām? Tagad svarīgs man ik vārds.
 K. V. Nu, runā, ka viņš ceļinieku nonāvēts.
 OL Tas dzirdēts gan, bet redzējis to nav neviens.
 K. V. Ja būs kaut mazliet baiļu vainīgajā vēl,
 295 Viņš, tavu lāstu dzirdot, nekavēsies vairs.
 OL Kas darba nebijās, to nebiedēs vairs vārds.

Zēna vadīts, uznāk Teiresijs.

- K. V. Bet klāt jau vīrs, kas mums to varēs uzrādīt,
 Jo svēto pareģi te ved, kas vienīgais
 No cilvēkiem spēj patiesību saskatīt.
 300 OL Ai, reģi Teiresij, tu visa vērotāj,
 Kas atklājams vai noslēpts zemē, debesis!
 Kaut acis neredz, tomēr prāts tavš zina gan,

Kāds posts māc pilsētu. Un isto aizstāvi
 Un glābēju šai stundā redzam tevī vien,
 305 Jo Foibs, ja nedzirdēji to no sūtniem jau,
 Ir mūsu taujātājiem atbildējis tā:
 No zemes zudis sērga ļaunā tikai tad,
 Ja būsīm atklājuši Lāja slepkavas
 Un nokāvuši tos vai aizdzinuši prom.
 310 Jel neliedz atbildi no putnu lidām²³ mums,
 Nedz citu ceju, ko vien tava māksla zin.
 Glāb sevi pats un pilsētu, un mani glāb!
 Glāb visus mūs no nozieguma, kauna, glāb!
 Mēs tavās rokās! Taču vīra pienākums
 315 Viscēlākais ir palīdzēt, cik vien tik spēj.

TEIRESIJS

Ak vai, cik viedam grūti! Gaišredzība tam
 Ne katrreiz labu nes. To skaidri zināju,
 Bet aizmirsu, jo labāk bij man nenākt šurp.
 OL. Kas gan tev kait? Kāpēc nav drosmes šurpu nākt?
 320 TE. Laid mani mājup iet! Ja klausīsi tu man,
 Būs vieglāk panest savu nastu man un tev.
 OL. Ne likums prātā tev, nedz drauga pienākums,
 Ja pareģot tu dzimtai zemei atsakies.
 TE. Es redzu, tev tavs vārds skan gluži nelaikā,
 325 Kaut tik ar mani pašu nenotiek tas pats!
 OL. Jel nenovērsies, viedīgs būdams, tu no mums,
 Mēs visi pazemīgi tev to lūdzamies!
 TE. Bez prāta visi jūs! Nekad es neteikšu,
 Ko zinu, jo it viss tev postu atnesīs.
 330 OL. Kā tā? Tu zinot neteiksi? Vai vēlies tu
 Mūs visus pamest likstā līdz ar pilsētu?
 TE. Nedz sev, nedz tev es sāpes darīt negribu.
 Kam velti tincini? Es neteikšu nekā.
 OL. Nekā? No neliešiem visnelietīgākais!
 335 Pat akmens salto dabu spēj tu sanīknot —
 Tu tātad paliec visiem nepielūdzams, ciets?
 TE. Tu pārmet nežēlību man, bet to, kas mīt
 Tev pašam sirdī, neredzi — tik mani pel.
 OL. Bet kurš gan, tevī klausoties, lai nedusmo,
 340 Ja tavi vārdi pilsētu tā niecina?
 TE. Kam jānāk, nāks, kaut klusēdams to slēptu es.
 OL. Un tāpēc to, kas nāks, tev klājas vēstīt man!
 TE. Es nerunāšu vairs; ja gribi, vari tu
 Nu savām dusmu šaltīm pilnu vaļu ļaut.
 345 OL. Jā gan, un neslēpšu neko, kas dusmās man
 Ir kļuvis skaidrs. Tad zini — tu man liecies pats

- Šai noziegumā kūdītājs un līdzgaitnieks;
Tik tava roka tieši klāt tur nebija.
Ja nebūtu tu akls, es teiktu: tas tavs darbs!
- 350 TE. Ak tā? Tad neaizmirsti vēstījumu pats
Un izpildi to stingri: no šī brīža nav
Nedz mani, nedz šos vīrus uzrunāt tev ļauts,
Jo tu šīs zemes kauna traipa vaininieks.
- OL. Bez kauna tu šos vārdus manās acīs met!
- 355 TE. Vai tiešām jūties tu no manām dusmām drošs?
TE. Es esmu drošs, jo patiesībā ir mans spēks.
OL. Tu runā sakūdīts. Tā reģa māksla nav!
TE. Tik tevis paša, jo tu spiedi runāt man.
- OL. Kāds bij tavs vēstījums? Teic vēl, lai skaidrāks top!
- 360 TE. Vai nesapрати pirmīt? Mani mulsinī?
OL. Ne gluži sapratu; jel vēlreiz teic man to!
TE. Tas slepkava, ko centies atrast, esi pats!
OL. Tavs otrreiz teiktais zaimis bez soda nepaliks.
TE. Vai runāt tālāk man, lai tavas dusmas aug?
- 365 OL. Cik vien tev tik: ko teiksi, būs no gaisa grābts.
TE. Ar tiem, kas tev ir dārgi, esi saistījies
Tu kauna pilnām saitēm, ļauna negīdzdams.
OL. Vai domā nesodīts tā ilgi turpināt?
TE. Jā gan, ja tikai taisnībai vēl piemīt spēks.
- 370 OL. Tas piemīt gan, bet tevī patiesības nav:
Ir aklas tavas acis, tavas ausis, gars.
TE. Tu, nelaimīgais, teic man zaimus, kādus reiz
Teiks, tevi pašu zaimojot, no šiem ikviens.
OL. Tu mūžam dzīvo naktī, tāpēc tu nedz man,
375 Nedz kādam citam kaitēt spēj, kas gaismu redz.
TE. Nav lēmis liktenis, ka tev no manis krist;
To darīs Apollons, jo viņa ziņā tas.
OL. Vai Kreonta vai tevis viss tas izgudrots?
TE. Ne Kreonts ir tavs posts, bet tikai tu pats sev.
- 380 OL. Ai, zelts un vara, māksla visu augstākā,
Kam līdzinieces trauksmā dzīves ceļā nav,
Cik liela skaudība jums allaž zogas līdz,
Ja valdniekvaras dēļ, ko man šī pilsēta
Kā dāvanu reiz pati deva labuprāt,
385 Ja tās dēļ uzticamais Kreonts, vecais draugs,
Grib mani, slepus uzglūnēdams, projām dzīt!
Viņš sūta pareģi, kam viltu vērpēt tik prāts,
Šo izmanīgo blēdi, kas it acīgs tur,
Kur vien jauš peļņu, tikai savā mākslā akls.
- 390 OL. Jo, teic, kur gan tu reģis īstais bijis mums,
Kad baismā daiņotāja kuce²⁴ bija šeit?
Kāpēc gan toreiz klusēji, tu pareģi?

- Ne ceļavīram nejaušam ir pienākums
Rast mīklai izklāstu, bet reģa mākslai gan.
- 395 Tik tā ne putnu lidās tev ko spēja teikt,
Nedz ar no dižiem dieviem bij kas uzzināms.
Es, nezinātājs Oidips, liku apklust tai,
Ar prātu minēdams, ne putnu pamācīts.
Šo Oidipu tu tātad gribi tagad gāzt,
- 400 Lai būtu tuvs tad valdniekam Kreontam.
Ar asarām, šķiet, nožēlot to būs gan tev,
Gan plāna kalējam; ja nebūtu tu sirms,
Tu būtu saņēmis jau maksu pelnīto.
- K. V. Mums, jūšos klausoties, gan reģa vārdi šie,
405 Gan, Oidip, tavējie tik dusmās teikti šķiet.
Ne strīds mums tagad vajadzīgs, bet padoms dārgs,
Kā dieva vēstījums vislabāk izzināms.
- TE. Lal gan tu valdnieks šeit, es tomēr varu vēl
410 Kā līdzīgs līdzīgam vismaz tev atbildēt,
Jo dzīvē nekalpoju tev, bet Loksijam²⁵,
Nedz esmu aizbildni sev radis Kreontā.
Man savā runā pārmezdams, ka esmu aklis,
Tu, redzīgs būdams, neredzi, cik ļauns tavs posts.
Tu dzīvo, nenojauzdams, kur, nedz pat ar ko.
- 415 Vai savu cilti zini? Slepens ienaidnieks
Tu savējiem gan Aīdā, gan virszemē,
Un tava tēva, tavas mātes dēļ bargs lāsts
Kā divi pletnes tevi no šīs zemes dzīs;
Ko tagad skati gaismā, tad jau tumsa segs.
- 420 Kur līcis tas, kur Kitaironā²⁶ vieta tā,
Kas neatbalsos tavus šausmu kļiedzienus,
Kad būsi apjautis, ka kāzu ostā tev,
Kur domājies tu laimīgs mītam, atvars rēc?
Tu nejaut vēl, cik liels tavs negantību mērs,
- 425 Kas tevi taviem bērniem pielīdzināt var.
Pel tāpēc Kreontu, cik tik, un mani pel —
Tavs liktenis jau izlemts: visā pasaulē
Nav cilvēka, kam gaidāms ļaunāks posts kā tev.
- OL. Vai tiešām viss man jānoklausās, ko šis melš?
430 Nolādēts! Vācies prom! Kam te vēl kavējies?
Un nesper kāju vairs še manā pajumtē!
- TE. Ja nebūtu tu saucis, nebūtu es šeit.
OL. Es nezināju, ka tu nāksi niekus melst,
Jo citādi gan nesūtītu tevi saukt.
- 435 TE. Es tātad melšu tikai niekus, kā tev šķiet,
Bet taviem vecākiem gan likos prātīgs vīrs.

Grib iet.

- OI. Kam? Paliec, beidzot telc, kas bij man māte, tēvs!
 TE. Tu šodien piedzimsi un atkal izniksi.
 OI. Viss, ko tu saki, neskaidri un mīklās skan.
 440 TE. Tu taču vienīgais, kas spēj tās atminēt²⁷.
 OI. Smej vien un ņirgājies par to, kur esmu dižs!
 TE. Šis spēks ir taisni tas, kas tevi postā dzen.
 OI. Maz rūp man paša posts, ja jāglābj pilsēta.
 TE. Es tātad eju prom. Nāc mani vadīt, zēn!
 445 OI. Lai tevi ved viņš prom — tu te pa kājām tīk
 Un mums par nastu; ej un nemoki mūs vairs!
 TE. Tik tad, kad būšu vaigu vaigā teicis tev,
 Kādēļ es nācis šurp. Kas tavi draudi man!
 Es saku tev: tas cilvēks, ko ar draudiem tu
 450 It visur meklē, tautai vēstīdams, ka viņš
 Ir Lāja slepkava, — šis cilvēks dzīvo šeit,
 Starp jums, kā svešinieks, bet dzimis tēbietis
 Viņš izrādīsies drīz un nepriecāsies vairs
 Par savu likteni, jo redzīgais kļūs aklis
 455 Un nule bagātais kā nabags svešumā,
 Ar spieķi ceļu bikli taustot, dosies viens.
 Tad atklāsies, ka saviem paša bērniem viņš
 Ir reizē brālis, reizē tēvs un sievai tai,
 Kas viņu dzemdējusi, viņš ir dēls un vīrs,
 460 Pats sava tēva sāncensis un slepkava.
 Ej iekšā, pārdomā! Ja būšu melojis,
 Tad vari teikt, ka pareģot vairs neprotu.

Teireslijs dodas projām. Oldips lelet plīti.

- KO. Par ko gan pareģojot runā viedās klintīs²⁸ Delfos,
 465 Kam gan tik drausmam asinsdarbam roka pacēlās?
 Tam ātrāk par vētrām
 Un brāzmaiņiem auļiem
 Ir laiks tagad bēgt,
 Jo ar draudīgām zībēns un uguns bultām,
 470 To vajādams, varenais Zevas dēls²⁹ trauc,
 Un baigas, bez maldu
 Tam kēras³⁰ trauc līdz.
 No Parnāsa, kas sniega vālos midzis, atmirdzēja
 475 Mums Foiņa vēstījums bez mitas vainīgajam pēdas dzīt.
 Viņš kļīst mežu gravās,
 Bēg klinšainās alās
 Kā mežvērsis vientuļš
 No pasaules kodola³¹ vienīgā vārda.
 480 Nerimst rūpes un raizes ne mirkli tam vairs,

Tās draudīgās lidās
Ap galvu tam švikst!

320 Baismi gan mums, baismi tas skan,
Ko mums te pauž gaišregis vīrs.
Taisnība tā? Meli varbūt?
Kam te lai tic? Mulst tikai prāts,
Dairās tik vien kavējas gars:
Visu vēl slēpj nākotnes nakts.
490 Labdaka namam kāpēc
Naidīgs lai būtu Poliba dēls³²,
To gan vēl pateicis nav
Agrāk, nedz tagad neviens,
Lai es varētu apšaubīt Oidipa laimi,
495 Atriebt Labdākida³³ nāvi,
Kas tumsas plīvurā tīta.

Zinīgi Zevs, pareģis Foibs.
500 Zina tie visu, kas mirstīgiem lemts.
Bet, ka cilvēks kāds, pareģotājs,
Varētu viest vairāk kā es,
Pareizi nebūs tas spriests.
Vīru var veikt atkal cits vīrs:
505 Gudrība gudrību veic!
Lai viņu peļ, peldami peļ, —
Neticu tiem, pirms viņu vārds
Patiesi pamatots nav.
510 Jo pret spārnoto jaunavu³⁴ stājās viņš droši;
Redzējām, dzirdējām skaidri:
Gudrais Oidips mūs glāba,
Kā gan varu es teikt, ka viņš ļauns!

Uznāk Kreonts.

KREONTS

515 Es, krietnie vīri, ļaunos vārdus zinu jau,
Ko valdnieks Oidips teicis, mani vainojot;
Tos panest nespēdams, es nācu šurp. Ja viņš
Šai posta stundā domā, ka es esmu tas,
Kas viņam vārdos vai ar darbos kaitējis,
Tad ilgu mūžu dzīvot man vairs prieka nav,
520 Jo tāda neslava uz mani smagi gulst.
Tak nav vis vienkāršs negods, ko šie vārdi nes,
Bet nepanesams traips tas man: kā pilsētā,
Tā draugu, tavās acīs būšu nelietis.
K. V. Varbūt šis rūgto pārmetumu pilnais vārds

- Bij drīzāk ātru dusmu nekā prāta balss.
- 525 KR. Lai kā, bet bija taču skaidri teikts, vai ne,
Ka pareģis ir melojis, man paklausot?
- K. V. Jā, bija gan, bet, kāpēc tā, to nezinu.
- KR. Bij acu skatiens ciešs, balss stingra bij, vai ne,
Kad skanēja pret mani apsūdzības vārds?
- 530 K. V. Es nezinu. Kā izprast to, kāds dižiem prāts?
Bet tur jau viņš, lūk, pats no mājas ārā nāk.
- Atgriežas Oidips.
- Ol. Tas tu? Tu atkal šeit? Vai tiešām drosme tev
Tik nekaunīga, ka pie mana sliekšņa pat
Tu nāc, kaut acīmredzot esi slepkava
- 535 Un manu valdniektroni tiko nolaupīt?
Teic dievu vārdā man — vai glēvs vai muļķis tev
Es izlikos, ja spēji tādu viltu vērpt?
Ka laikam nemanišu blēdi zogamies
Vai ieraudzījis nespēšu to atvairīt?
- 540 Vai viss tavš pasākums tik nelgas cienīgs nav,
Ja tu bez tautas un bez draugiem tiecies viens
Pēc varas, ko tik tauta tev un zelts var sniegt?
- KR. Vai zini, dari tā: kas vienpusīgi teikts,
Tam pretim uzklausi, tik tad dod spriedumu!
- 545 Ol. Tu runu sacīt stiprs, es — vājš to uzklausi,
Jo, ka tu naidnieks sīvs, tas tagad redzams man.
- KR. To tieši uzklausies vispirms, vai tas tā ir!
- Ol. To tieši nesaki, ka neesi tu ļauns!
- KR. Ja tev jau tukša ietiepība tikums šķiet,
- 550 Kur nav ne druskas prāta, tad tas tikai malds!
Ol. Ja tev jau radniecība aizsargs izliekas
Pret sodu, ļaunu darot, tad tas tikai malds!
- KR. Es piekritu — tas bija tiešām patiens vārds.
Bet, ko tu sakies cietis ļauna, stāsti man!
- 555 Ol. Vai tas bij padoms tavš vai ne, kas ieteica
Pēc gaišredzīgā vīra sūtīt, lai tas nāk?
- KR. Es arī tagad vēl tev ieteiktu tāpat.
- Ol. Cik ilgs tad beidzot ir tas laiks, kopš valdnieks Lājs ...
- KR. Kopš izdarīja ko? Tad teic, lai saprotu!
- 560 Ol. Kopš miris valdnieks Lājs, kas slepus nonāvēts?
- KR. Tas bija sen, un garš kopš tam ir laika mērs.
- Ol. Vai toreiz neuzstājās vēl šis pareģis?
- KR. Viņš bija tikpat viedīgs, tikpat cienījams.
- Ol. Par mani arī toreiz ieminējās viņš?
- 565 KR. Nē, it nekad — nekad, man klātesot, vismaz.
- Ol. Un nesākāt nemaz jūs meklēt vainīgo?
- KR. Mēs sākām gan, kā ne, bet neradām nekā.

- OL. Kur toreiz gaišredzība bij šim pareģim?
 KR. Es nezīnu un tāpēc labāk klusēšu.
- 570 OL. Bet vienu gan tu zini un man vari teikt.
 KR. Kas gan tas ir? Ja zīnu, nekavēšos teikt.
 OL. Ja nebūtu jūs vienojušies, viņš nekad
 Gan neteiktu, ka Lāja nāvē vainīgs es.
- KR. Tam, ko viņš teicis, liecinieks tu pats, bet es
 575 Tāpat kā tu man, tagad gribu jautāt tev.
 OL. Tad jautā: ne jau tev man vainu pierādīt.
 KR. Par sievu esi manu māsu paņēmis?
 OL. Nav tavu taujājumu noliegt jēgas man.
 KR. Un, visu dalot, abi valdāt še, vai ne?
- 580 OL. Es visu dodu tai, ko vien tā iekāro.
 KR. Vai es kā trešais neesmu jums abiem tuvs?
 OL. Jā gan, un tāpēc esi tu jo ļaunāks draugs.
 KR. Nē, tā tas nav, ja apdomāsi tā kā es.
- 585 Spried, lūdzams, visupirms par to, kā gan tev šķiet —
 Vai labāk bailu pilnam valdīt tā kā tev
 Vai, tādu pašu godu baudot, mierā būt?
 To zinot, neesmu nebūt tik varas kārs,
 Ka vara vairāk būtu man kā dižā gods,
 Un arī cits, kas gudri spriež, tā domātu.
- 590 Man tagad viss bez rūpēm, tevis dāvāts, nāk;
 Ja valdītu es pats — bez prieka darbotos.
 Kā gan var vēlāmāks būt valdniekronis man
 Par bezrūpīgu dzīvi, gods kam līdzī iet?
 Tik aplams neesmu, ka tiektos cita vēl,
- 595 Ja spēju labo es atliku likām gūt.
 Man labudienu teic ikviens, es visiem miļš,
 Un tie, kam esi vajadzīgs, tie mani sauc,
 Jo viņu panākums no manis atkarīgs.
 Kā gan es spētu raizes iemainīt pret to?
- 600 Ja gars ir saprātīgs, tas ļaundarībai svešs.
 Nē, man šīs tieksmes piemitušas nav nekad,
 Nedz spētu kādreiz kļūt es cita līdzgaitnieks.
 Un pierādījumam uz Pīto aizstaigā
 Un pajautā, vai dieva vārds tev pareizs teikts!
- 605 Un tad, ja atklāsi, ka mēs ar pareģi
 Tev kopā uzglūnam, lai man tad nāvi nes
 Ne vienkāršs spriedums vien, bet divkāršs — mans un tavš!
 Jēl neuzkrauj man vainu iedomu dēļ vien!
 Jo tā tas ir: kā nedrīkst ļaunos krietnus teikt,
- 610 Bez pamata tā nedrīkst teikt, ka krietnais ļauns.
 Tak atstumt krietnu draugu, šķiet man, ir tas pats,
 Kas atstumt savu dzīvi, kas visdārgākā.
 Bet tikai laika ritumā tev kļūst tas skaidrs;

- 615 Jo taisnu vīru pierāda tik ilgāks laiks,
Bet blēdi dienā pirmajā jau pazīsi.
- K. V. Tas, valdniek, jāatzīst, ja negrib maldīties,
Jo tie, kas domās ātri, viegli apmaldās.
- OL. Bet, ja kāds ienaidnieks man ātri tuvojas,
Tad arī man, ko darīt, ātri jāizlemj.
- 620 Ja dikā gaidīšu, tad varbūt notiks tas,
Ko gatavojis viņš, un pieveikts būšu es.
- KR. Ko gribi tu? Vai mani no šīs zemes dzīt?
- OL. Nē, nē! Tev mirt es lēmis, ne tik trimdu vien!
- KR. Bet tikai tad, kad uzrādīsi vainu man.
- 625 OL. Cik nepaklausīgs un cik spītīgs skan tavš vārds!
- KR. Tavš spriedums aplams.
- OL. To gan zināt atļauj man.
- KR. Man arī tiesības.
- OL. Nē, noziedzniekam nav!
- KR. Bet ja tu maldītos?
- OL. Tev jāklausa pat tad.
- KR. Ja aplams pavēlnieks, tad ne!
- OL. Vai, vai tev, valsts!
- 630 KR. Par valsti rūpes arī man — ne tikai tev.
- K. V. Lai paliek ķīlda šī! Par laimi abiem jums,
No mājas Iokasti redzu iznākam —
Ar viņu kopā varat strīdu nokārtot.

IOKASTE

- Kā varat bezjēdzīgā ķīldā abi jūs
- 635 Te mēlei vaļu ļaut un neprast kauna vairs?
Sirgst visa zeme sērgā, bet jums savs tik rūp!
Tu tūlīt iekšā ej, un tu ej mājup, brāl,
Lai nevēršas mums nieki lielā nelaimē!
- KR. Ai, māsa, bargu tiesu Oidips grib, tavš vīrs,
- 640 Par mani tagad spriest. Viņš mani nonāvēt
Vai izraidīt no dzimtenes ir nolēmis.
- OL. Tā ir! Es, valdniec, viņu pieķēru, kad viņš
Ar savu viltus spēli centās uzbrukt man.
- KR. Lai man vairs prieka nav, lai esmu nolādēts,
- 645 Ja būtu darījis, kā tagad teica viņš!
- IO. Ai, visu dievu vārdā, Oidip, ticl tam,
Ja zvērestu vēl cienī, kas ir dieviem teikts, —
Ja cienī mani, vīrus, kas še apkārt stāv!
- 650 K. V. Ai, labuprāt klausī, kungs, uzticies, lūdzam to!
- OL. Kam gan tad lai es uzticos?
- K. V. Viņš godīgs bijis aizvien
Un zvērestu devis —
Tev jācienī viņš.

- IO. Teic, ja tu tiešām vari strīdā vainot to!
 OI. Viņš saka mani esam Lāja slepkavu.
 IO. Vai pats tā domādams vai citos klausoties?
 705 OI. Viņš blēža pareģi mums atsūtījis šurp,
 Jo viņa mute sargās pati melus melst.
 IO. Kaut mirkli aizmet savas drūmās domas prom
 Un manī paklausies, un zini — vēl nekad
 Nav bijis pareģmākslā spējīgs mirstīgais.
 710 Būs maniem vārdiem arī pierādījums drošs:
 Lūk, valdniekam Lājam reiz bij pareģots —
 Gan ne no Foiba, viņa kalpu mutes tik —,
 Ka viņam lēmis liktenis no dēla mirt,
 Kas viņam nākotnē no mana klēpja dzims.
 715 Bet nu klīst valodas, ka laupītāji to
 Ir kaut kur nāvējuši tālās trejcelēs;
 Pats bērns vēl nebija ne triju dienu vecs,
 Kad valdnieks to, kājām saistot potītes,
 Ar svešu roku lika kalnu aizā mest.
 720 Un tā, lūk, nepildījās dižā Foiba vārds,
 Jo dēlam nebij jānonāvē paša tēvs,
 Nedz Lāju ķēra tas, no kā viņš baidījās.
 Lūk, kā rit pareģotas liktenģaitas mums!
 Tās nevēro nekad, jo to, ko gribēs dievs,
 725 Bez pareģiem viņš visiem skaidri parādīs!
 OI. Ai sieva, tavus vārdus dzirdot, pēkšņi man
 Sāk prāti mulst un baismās dairās nodreb sirds.
 IO. Kas tās par pēkšņām dairām, kurās drebi tu?
 OI. Es, šķiet, no tevis dzirdēju, ka valdnieks Lājs
 730 Ir ticis nonāvēts kaut kur uz trejcelēm.
 IO. Jā, tā dzird runājam, un runas neapklust.
 OI. Un kur ir vieta tā, kur Lājam lemts bij mirt?
 IO. Tā saucas Fokīda, un divi lielceļi —
 No Delfiem un no Daulijas³⁶ — tur vienojas.
 735 OI. Un saki man — cik laika pagājis pa tam?
 IO. Tik nedaudz agrāk, pirms tu valdnieks kļuvi šeit;
 To saucējs skaļi pavēstīja pilsētai.
 OI. Ai Zev, kāds liktenis man uzbrūk, tevis lemts!
 IO. Bet saki, Oidip, — kāpēc tevi tas tā skar?
 740 OI. Jēl nejautā man to, bet labāk saki man:
 Kāds izskatījās Lājs un cik tam gadu bij?
 IO. Viņš augumā bij liels un matos mazliet sirms,
 No tavas ārienes viņš neatšķīrās daudz.
 OI. Ak vai, es nelaimīgais! Šķiet, ka nejauzdams
 745 Pār paša galvu drausmus lāstus metis es.
 IO. Ko runā, valdniek? Bail man tevi uzlūkot!
 OI. Man baismi šķiet, ka pareģotājs redzīgs būs!

- Viss skaidrāks varbūt kļūs, ja teiksi vēl kaut ko.
- IO. Man bail, bet, ko es zināšu, to teikšu tev.
- 750 OL. Vai devās ceļā viņš kā vienkāršs ceļinieks
Vai vīru pavadīts, kā klājas valdniekam?
- IO. Bij pieci vīri kopā, un to starpā viens
Bij saucējs. Ratos vienīgos tur brauca Lājs.
- OL. Vai man! Cik viss jau kļuvis skaidrs, bet, sieva, teic:
- 755 Kas bija cilvēks, kas šo vēsti nesa jums?
IO. Kāds kalps, kas vienīgais no visiem izglābās.
OL. Vai vēl aizvien viņš šajās pašās mājās mīt?
IO. Vairs ne, jo, tikko bija atnācis viņš šurp
Un redzējis, ka miris Lājs un valdnieks tu,
- 760 Viņš sāka lūgties, manas rokas satvēris,
Lai sūtu to uz laukiem gana amatā,
Kur nebūtu tam mūžam jāredz pilsēta.
Es ļāvu viņam iet, jo viņš, kaut tikai kalps,
Bij vairāk pelnījis par to, ko sniedzu tam.
- 765 OL. Kā gan mums atsaukt viņu steigšus atpakaļ?
IO. Viņš viegli atrodams; bet kam tev viņu saukt?
OL. Man šķiet, ai, sieva, ka jau pārāk daudz ir teikts,
Kāpēc tik ļoti vēlos viņu ieraudzīt.
IO. Tad lai viņš ierodas. Bet jāzin arī man,
770 Kas tavu sirdi, valdiniek, tik smagi spiež.
OL. Tev neslēpšu nekā, jo drūmās jausmas man
Aug augumā ik mirkli. Kam vēl citam teikt
Kā tev, cik liktenīgs ir manas dzīves ceļš?
Mans tēvs bij Polibs — vīrs, kas dzimis Korintā,
775 Un mātei Meropei cilts saknes Doridā³⁷.
Es biju cieņā Korintā starp pilsoņiem,
Līdz gadījās kaut kas, kas lika uztraukties,
Bet nebij vērts, ka ņem to pārāk nopietni.
Kāds jauneklis, kas viņa pārāk skurbis bij,
780 Man dzīrēs sauc, ka Polibam es neīsts dēls.
Es, nīknu šaubu traukts, tik tikko valdījos
Tai dienā — nākamā es gāju steigšus vien
Pie mātes un pie tēva taujāt taisnību;
Tie sašutuši bij par tenku cēlēju.
785 Par viņu atbildi es tobrīd biju liksms,
Bet aizskārums vēl grauza mani it kā tārps,
Un, tēvam, mātei nezinot, es devos prom
Uz Pīto, bet tur Foibs man nebilda nekā
Par to, ko jautāju, bet posta pilnas tik
790 Un baigas, drausmas vēstis pareģoja man:
Ka savai paša mātei kļūšu vīrs, ka cilts,
Ko radīšu, būs ļaužu acīs kauna tralps,
Ka kļūšu sava paša tēva slepkava.

- 795 Un es, to dzirdēdams, pēc zvaigžņu ceļiem vairs
 Tik dzimto zemi jauzdams, bēgu no tās prom
 Turp, kur man savā mūžā neredzēt nekad,
 Kā pildās manas likteņgaitas kaunpīlnās.
 Kā ceļinieks es nonācu tai apvidū,
 Kur, kā tu saki, bojā gājis valdinieks.
 800 Un te nu, sieva, teikšu patiesību es:
 Kad biju nonācis it tuvu trejcelēm,
 Te saucējs kāds un, greznos ratos sēdēdams,
 Kāds vīrs man pretim brauc — tāds, kā tu teici man.
 No šaurā ceļa mani ratu vadītājs
 805 Un arī vecais pats ar varu dzina nost.
 Es uzmācīgam ratu vadītājam tad
 Aiz dusmām iezvēlu, bet tad, kad vecais pats
 Gar ratiem mani cieši garām ejot redz,
 Ar pātagu viņš man pa galvas vidu sit.
 810 To samaksāt bij viņam dārgāk, jo tūlīt
 Man rokā ceļa spieķis draudot paceļas,
 Tad sitiens liek no ratiem viņam kūleņot.
 Es nonāvēju visus. Un, ja svešajam
 Ar valdinieku Lāju kaut kas kopīgs ir, —
 815 Par mani, tavu vīru, kam vēl smagāks lāsts?
 Kas gan vēl vairāk dižiem dieviem nīstams būs?
 Nedz svešiniekam šeit, nedz šejienietim ļauts
 To uzņemt savās mājās, arī uzrunāt,
 Bet projām jādzen viņš. Un cits neviens kā es
 820 Pats biju sev šā baigā lāsta vēstītājs.
 Šim abām manām rokām tātad apgānīt
 Ir nonāvētā gultu lemts! Cik negēlīgs
 Gan ir mans noziegums, ja tieku trimdā dzīts
 Un manā trimdā liegts man redzēt savējos,
 825 Spert kāju dzimtenē, jo citādi man draud
 Par sievu māti ņemt un tēvu Polibu,
 Kas mani lielu audzinājis, nonāvēt.
 Ja teiktu kāds: vien dēmons ļauns ir cilvēkam
 Tik nežēlīgs — vai nebūtu tas taisnīgs vārds?
 830 Ai, dižie dievi jūs, kaut man nekad, nekad
 Tās dienas neredzēt! Kaut būtu drīzāk lemts
 No mirstīgajiem aiziet prom, pirms jāredz man,
 Ka ļaunais likteņlāsts pār mani piepildās!
 K. V. Māc, valdniek, bažas, bet, pirms aculiecinieks
 835 Nav ticis iztaujāts, tu vari cerēt vēl.
 OL. Jā, tiešām, tikai viena cerība man vēl:
 Šo vīru, ganāmpulka ganu, sagaidīt.
 IO. Kāds mierinājums tev būs viņa nāciens šurp?
 OL. To tūdaļ teikšu tev: ja vien viņš vēstīs mums

- 840 To pašu, ko tu man, tad bažas izgaisīs.
- IO. Kas gan no tā, ko stāstīju, tik svarīgs bij?
- OL. Viņš stāstot, kā tu saki: laupītāju bars
Ir Lājam uzbrucis — un, ja nu vēl viņš teiks
To pašu skaitu, tad es esmu nevainīgs,
845 Jo taču viens un daudzi tiešām nav tas pats.
Bet, ja viņš vēstīs man, ka ceļinieks bij viens,
Tad visa nelaime pār manu galvu brūk.
- IO. Kāds viņa stāsts bij toreiz, tāds tas tagad būs —
Viņš savus vārdus nevar paņemt atpakaļ,
850 Jo vēsti visiem teica viņš, ne tikai man.
Ja arī viņš no sava vārda atsakās,
Kā gan tas spētu Lāja nāvi, valdiniek,
Kā paregotu rādīt, jo Foibs teicis bij,
Ka vīrs no mana dēla rokas kādreiz mirs?
- 855 Tas nelaimīgais bērns gan nevar it nekad
Būt tēva slepkava, jo mira sen pirms tam.
Tāpēc lai paliek pareģi! Vairs turpmāk man
Nav gribas domāt tā vai šā to melu dēļ.
- OL. Tu domā prātīgi, bet tomēr ganu man
860 Šurp atsauc, sūti kādu nekavēdamās!
- IO. To steigšus darišu, bet iesim pilī mēs,
Es gribu līdzēt tev, kur vien kas līdzams ir.
- Abi projām.
- 865 KO. Kaut tikums un skaidrība man
Paliktu allaž ir vārdos, ir darbos,
Tā, kā to noteicis sentēvu likums.
Nāk tas no augstajām debesīm;
Tas ēterā dzimis, tam Olimps³⁸ ir tēvs;
To radījis nav tikai
Mirstīgais sev;
- 870 Tam aizmirstam, atstātam nebūt nemūžam,
Jo mājo tur mūžīgi spēka pilns dievs.
- Augstprāts ir varmāku daļa.
Augstprāts, ja apskurbis lepnības mulšā,
875 Trauc tas tad augšup bez laika un jēgas.
Sniegta kad kraujā augstienes klints,
Tam atveras likteņa bezdibens stāvs,
Un, paslīdot kājai, nu dzelmē tas krīt.
Bet, tauta ja cīnās bez vainas, es lūdzos,
- 880 Kaut neliktu šķēršļus dievs aizsāktām pūlēm!
Lai vienmēr mums tuvu stāv sargātājs dievs!
Bet, ja neceļu klist cilvēks

885 Vārdos, darbos varmācīgs,
 Nebīdamies taisnās Dikes,
 Dievu dzižo mājokļu,
 Ļauni lāsti lai to vajā
 Viņa augstprātības dēļ!
 890 Kas, likumvaru nievādams, sev labumu grib gūt
 Un bezdievības nevairās,
 Kas vieglprātīgi neskaramo skāris, —
 Vai var gan cerēt tas, ka dusmu šautras
 Pret viņu nevērsīsies bargi?
 895 Ja tādi darbi cienījami kļūst,
 Vai tad svētdarbiem jēga?

Turp uz cēlo zemes vidu³⁹
 Nedošos vairs pielūgdams,
 Svešs tad kļūs man templis Abās⁴⁰,
 900 Olimpijas⁴¹ svētā birzs,
 Ja, kas viediem vārdiem vēstīts,
 Ļaužu acīs nekļūs īsts.
 Visdzižo Zev, ja pelni tu šo vārdu,
 Tu, zemju valdniek, — lai nekas
 905 Nemūžam tavām acīm apslēpts nepaliek!
 Ail! Vējos velti skanējuši šķiet
 Kādreiz par Lāju teiktie vārdi.
 Nekur vairs senās cieņas Foibam nav,
 910 Izplēn ticība dieviem.

Uznāk Iokaste.

10. Jūs, zemes dzišie vīri, mani ieraugāt
 Pie nemirstīgo dievu svētiem ziedokļiem
 Ar kvēpināmām smaržām un ar vainagiem,
 915 Jo bezgalīga bēdu nasta smagi gulst
 Uz pleciem Oidīpam — ne vairs kā prātīgs vīrs
 Viņš spriež par jauno, veco gudri apsvērdams,
 Bet akli ļaujas bailēm, runām klausīdams;
 Mans mierinātājs vārds sen kļuvis bezspēcīgs.

Pagriežoties pret Apollona altāri.

920 Pie tevis, Apollon, jo tuvākais tu man,
 Ar ziedu veltēm šim es nāku lūgdamās;
 No ļaunu šaubu tīkla vēlīgs raisi mūs!
 Mēs stingstam neziņā, jo bailēs redzam to,
 Kam klājas vadīt mūs kā kuģi stūrmanim!

Ierodas vēstnesis.

VESTNESIS

- Vai varu, labie ļaudis, uzzināt no jums,
 925 Kur mājo Oidips, jūsu zemes valdnieks dižs?
 Bet labāk vēl, ja zināt, saki, kur viņš pats!
- K. V. Šis viņa mājoklis, un pats viņš iekšā, draugs,
 Bet viņa bērnu māte ir šī sieva šeit.
- VE. Lai liegu liegie laimes brīži lemti tai
 930 Starp ļaudīm laimīgajiem nākotnē mūždien!
- IO. Un, svešniek, tev tāpat, jo esi cienīgs tā
 To laipno vārdu dēļ, ko bildi. Bet nu teic —
 Ko pavēstīt mums tiekdamies tu nācis šurp?
- VE. Tik labāko gan tev, gan vīram valdniekam.
- 935 IO. Kas tas var būt? No kurienes tu sūtīts nāc?
 VE. No Korintas; bet vēsts, ko tūlīt teikšu, tev,
 Šķiet, prieku nesīs — kā gan ne? —, tak bēdas ar.
- IO. Teic ātri — kas tas ir, kam spēks tik divējāds?
 VE. Par valdinieku korintieši Oidipu
- 940 Grib Istma zemē⁴² celt; tā runā visi tur.
 IO. Kā tā? Vai sirmais Polibs nav vis valdnieks vairs?
 VE. Vairs ne. Jau viņu kapā saista nāves spēks.
 IO. Ko tu man saki, svešniek? Vai miris viņš?
 VE. Ja meloju, tad esmu nāvi pelnījis.
- 945 IO. Kādai kalponei.
 Steidz žigli iekšā, bērns, to vēstīt valdniekam!
 Kalpone aiziet.
 Ai, dievu paredzējums, kur gan esi tu?
 Šā vīra Oidips ilgus gadus vairijās
 Aiz bailēm kļūt par viņa slepkavu, un to
 Nu veicis liktenis. Lūk, Oidips vainīgs nav!
- Ierodas Oidips.
- 950 OL. Teic, mīlā sieva, saki, Iokaste, man,
 Kāpēc tu aicini no mājas mani šurp?
- IO. Šā vīra vārdus uzklausat, tu redzēsi,
 Kas noticis ar dieva pareģojumiem.
- OL. Bet saki — kas viņš tāds un ko tas vēstīt zin?
- 955 IO. Viņš nāk no Korintas un ziņo, ka tavs tēvs,
 Tās zemes valdnieks, miris — Poliba vairs nav.
- OL. Ko runā, svešniek? Teic to saviem vārdiem pats!
- VE. Ja tas vispirms man tagad jāpavēsti tev,
 Tad zini — Poliba vairs dzīvo starpā nav.
- 960 OL. Viņš slimības vai varmācīga viltus veikts?
 VE. Tik veca vīra mūžam sikums pietiekams.
- OL. Tad, liekas, slimības viņš, nabags, uzvarēts?
- VE. Jā, tad, kad nostaigāts tam bija dzīves ceļš.
- OL. Ak vai, kam, sieva, cienijams būs Delfos Foibs,

- 965 Kas gan vēl kāri vēros, kur slid lidās putns⁴³?
 Tie gudri pareģoja, ka reiz roka man
 Pret paša tēvu pacelsies, bet nu mans tēvs
 Dus miris zemes klēpī, un es stāvu šeit,
 Pat šķēpam nepieskāries. Jā — bez vainas es,
 970 Ja vien nav miris viņš, pēc manis sērodams.
 Bet nē, tā nav. Mīt Polibs tagad Aīdā
 Un tukšos pareģojumus viņš ņēmis līdz.
 IO. Vai es jau agrāk neteicu to pašu tev?
 OI. Jā, tiešām, teici gan, bet bailēs prāti mulst.
 975 IO. Nu tagad met no prāta drūmās domas šīs!
 OI. Bet vai man mātes gultas nav vairs jābaidās?
 IO. Ko gan lai baidās cilvēks, ja tik gadījums
 To valda un tas nespēj nojaust to, kas būs?
 Ikviens lai dzīvo bezrūpīgi, kā vien var!
 980 Un tāpēc mātes kāzu gultas nebaidies,
 Jo bieži vien redz sevi sapņos mirstīgais
 Ar māti guļam kopā, bet, ja nebēdā
 Par to nenieka, dzīves slogs tam vieglāks kļūst.
 OI. Tas viss, ko tu man tikko teici, liktos jauks,
 985 Ja māte nebūtu vairs dzīva; tagad man
 Ir bažām pamats, lai cik jauki tu to teic.
 IO. Bet vai tad tēva kaps tev acis neatver⁴⁴?
 OI. Ir skatiens gaišāks kļuvis, bet no dzīvās⁴⁵ bail.
 VE. No kādas sievas jūs tik ļoti baidāties?
 990 OI. No Meropes, kas sieva bija Polibam.
 VE. Kas viņai piemīt tāds, kas rada bailes jums?
 OI. Kāds dieva vēstīts briesmīgs pareģojums, draugs.
 VE. Vai ļauts to dzirdēt? Jeb vai liegts to citam teikt?
 OI. Nebūt nē, draugs. Man pareģoja Apollons,
 995 Ka lemts man sava paša māti apprecēt
 Un savām rokām izliet tēva asinis;
 Es tāpēc klīdu tālu prom no Korintas.
 Gan jūtos laimīgs šeit, bet tomēr jaukāk gan
 Ir vērties mīļās acīs saviem vecākiem.
 1000 VE. Šo baiļu mudināts, tu tātad bēgi prom?
 OI. Lai nebūtu man jāklūst tēva slepkavam!
 VE. Kāpēc gan neizklīdināju tev tūlīt
 Šīs bailes, jo es, labu vēlot, nācu šurp?
 OI. Es tiešām tev, kā klājas, par to pateiktos.
 1005 VE. Jā, taisni tāpēc mēroju šo ceļu es,
 Lai labi klātos man, kad būsi atgriezies.
 OI. Pie vecākiem es neatgriezīšos nekad.
 VE. Tu acīm redzot nejaut, ko tu dari, dēls.
 OI. Kā tu to domā, vecais? Dievu vārdā — teic!
 1010 VE. Ja tikai tādēļ vien no dzimtās zemes bēdz...

- OL. Sirds bažas jūt, ka neizrādās patiess Folbs.
 VE. Tev bail, ka apraipīsi savus vecākus?
 OL. Jā, tieši tā man, tieši tā man mūžam bail!
 VE. Bet vai tu zini, ka šīm bailēm jēgas nav?
 1015 OL. Kā tas var būt, ja esmu dzimis viņu dēls?
 VE. Lūk, tāpēc, valdniek, ka tev Polibs nav pat rads.
 OL. Ko tu tur runā? Vai tad Polibs nav mans tēvs?
 VE. Nē, viņš tas nav, tāpat kā es tas neesmu.
 OL. Tu neesi, to zinu, bet kā viņš nav tēvs?
 1020 VE. Tavs radītājs viņš nav, šai ziņā līdzīgs man.
 OL. Bet kāpēc mani viņš par dēlu dēvēja?
 VE. No manām rokām pats viņš tevi saņēma.
 OL. Tik miļš bij viņam bērns, ko dāvinājis cits?
 VE. Bez bērniem dzīve bija apnikusi tam.
 1025 OL. Bet kur tu mani ņēmi? Pirkī? Atradi?
 VE. Es tevi Kitairona gravās atradu.
 OL. Un ko tu darīji, šais vietās klejodams?
 VE. Es kalnu ganāmpulkus dzinu ganībās.
 OL. Tad, gana gaitās iedams, tu tur klaiņoji?
 1030 VE. Jā gan, un kļuvu toreiz glābējs tev, mans dēls.
 OL. No kādām briesmām mani vajadzēja glābt?
 VE. Tev kāju potītes par tām var liecināt.
 OL. Ak vai, kāpēc tik vecas lietas pieminēt?
 VE. Caur kājām izvērts valgs bij jāatrasa man.
 1035 OL. Šis negods man no bērna autiem staigā līdz.
 VE. Šās likstas dēļ tu arī Oldips⁴⁶ vārdā saukts.
 OL. Kas darījis man to? Jel saki! Māte? Tēvs?
 VE. To zina varbūt tas, kas tevi deva man.
 OL. Vēl cita dots? Tu mani neatradi pats?
 1040 VE. Ne pats. Man tevi toreiz iedeva cits gans.
 OL. Kas viņš tāds ir? Vai vari viņu vārdā saukt?
 VE. Tik to vien zinu, ka viņš bija Lāja kalps.
 OL. Tā Lāja kalps, kas senāk valdnieks bija šeit?
 VE. Tā paša. Kalpoja viņš tam kā vienkāršs gans.
 1045 OL. Bet vai viņš vēl ir dzīvs, un vai to redzēt var?
 VE. Tas labāk šejieniešiem zināms būs, ne man.
 OL. Vai kāds no jums, kas stāvat šeit mums tuvumā,
 Nav redzējis to ganu, ko šis svešais min,
 Kur laukos klistam vai kur mītam pilsētā?
 1050 OL. Tak runājiet! Ir visu atklāt īstais laiks.
 K. V. Es domāju, tas nebūs cits neviens kā tas,
 Ko nule tu no laukiem aicināji šurp,
 Bet to vislabāk Iokaste pateiks tev.
 OL. Teic, sieva, — vai tu arī domā, ka šis vīrs,
 1055 OL. Ko aicinājām, ir tas pats, ko piemin viņš?
 IO. Kā? Svešā pieminētais gans? Jel netaujā

- Un velti negudro par to, ko saka viņš!
- 1060 OI. Nekad tas nenotiks, ka rimšos taujāt tad,
Kad pēdas sadzinis es saviem vecākiem.
- IO. Nē, dievi, ja tev dārga tava dzīvība,
Tad nejautā vairs tālāk! Pietiek moku man!
- OI. Tu nebēdā — tavs cildums nezudīs, ja es
No trešās mātes būšu dzimis triškaršs vergs⁴⁷.
- IO. Un tomēr klausī man, es lūdzu — nemeklē!
- 1065 OI. Es nevaru tev klausīt, kamēr viss nav skaidrs.
- IO. Tev vēlīga, tev iesaku vislabāko.
- OI. Ak vai, šis labākais jau moka mani sen!
- IO. Kaut to, kas esi, nezinātu tu nekad!
- OI. Lai steidzas ātri kāds man atvest ganu šurp,
1070 Bet šī lai priecājas, cik augsta viņas cilts!
- IO. Vai, nelaimīgais, vai! Šis vārds ir vienīgais,
Ko vēl no manas mutes dzirdi — pēdējais!

Steidzīgi aiziet.

- K. V. Kāpēc, ai, Oidip, tava sieva aizsteidzās,
Tik skaudru sāpju šausta? Bailes mani māc,
- 1075 OI. Ka viņas klusēšana postā nevēršas.
Lai vēršas viss, kā grib, bet savu cilti es,
Pat ja tā necila, nu gribu izzināt.
Kā sievietes mēdz sieva allaž dižoties,
Tai tāpēc būs par manu necilību kauns.
- 1080 OI. Bet man — es vienmēr bijis laimes lolojums —,
Man patiesības vārds gan godu neatņems.
Jā, laime māte man, un laika ritumā
Gan esmu bijis nabadzīgs, gan arī dižs,
Un, tādu radu būdams, palikšu tas pats.
- 1085 OI. Kāpēc man tālab savu cilti nepētīt?

- KO. Ja kaut mazliet pareģa manī
Un man domas neviļas,
Olimpu piesaukdams,
Apsolu, Kitairon,
1090 Ka tev pilnā mēness rīts
Rādīs, kā mēs godinām, suminām
Deju virpuļos
Tevī — Oidipa dzimto draugu,
Tevī — Oidipa aukli un māti,
- 1095 OI. Jo esi daudz tu
Atnesis valdniekam krietna un laba.
Kaut, vareno Foib,
Arī tev būtu tas viss pa prātam!

- Kas tevi, bērns ⁴⁸, radījis mums —
 Kura no ilgmūža jaunavām ⁴⁹?
 1100 **Val pats Pāns,**
 Kas klejo pa kalniem,
 Būs mīlēdams tuvojies tai
 Val arī
 Apollons,
 Kalnāju ganībās klaiņot kam tik?
 1105 **Val tas Killēnes valdnieks ⁵⁰ bija**
 Val arī Dionīss, dievs,
 Kas klinšainās kraujās mēdz mājot,
 Ir saņēmis tevi kā balvu
 No Helikona ⁵¹ kalnāja nimfas,
 Tā mīļotās rotaļu biedres?
 Korim.
 1110 **OL. Val, sejā nepazīstot, drikstu domāt es,**
 Al, cienījamie sirmgalvji, ka tas ir gans,
 Ko ilgi meklējam? Viņš liekas tikpat vecs,
 Cik, lūk, šim sūtnim gadu vajadzētu būt.
 1115 **Bez tam — šie vīri, kuri viņu šurpu ved,**
 Ir mani kalpi. Bet par to jums labāk spriest,
 Jo esat redzējuši viņu agrāk jau.
 Oidipa kalpu vests, ierodas gans.
 K. V. **Jā, esi drošs — tas viņš, kas bija Lāja gans**
 Un viņam uztīcamāks nekā cits jebkurš.
 Vēstnesim.
 1120 **OL. Vispirms es prasu tev, al, svešo korintiet:**
 Val tiešām tas ir viņš?
 VE. Tas pats, ko redzi še.
 1125 **OL. Ganam.**
 Man vaigu vaigā veries, vecais, un tad teic,
 Ko jautāšu es tev, — vai biji Lāja kalps?
 GANS
 Es biju vergs — ne pirkts, bet mājās audzināts.
 1125 **OL. Kāds darbs bij darāms tev, un kāds tavs amats bij?**
 GA. Es mūžā allaž ganāmpulkiem gājis līdz.
 OL. Un kādos apvidos visbiežāk kavējies?
 GA. Pie Kitalrona kalna, arī apkaimē.
 OL. Val atceries šo vīru kādreiz redzējis?
 GA. Bet kur un kā? Un kādu vīru domā tu?
 1130 **OL. Kas tavā priekšā stāv. Val esi redzējis?**
 GA. Cik varu mirkli atcerēties, tad gan ne.
 VE. Nav brīnums ar nekāds, al, valdniek, bet es drīz
 Tam likšu atcerēties aizmirsto, jo viņš,
 Man liekas, zinās, ka reiz kalnu ganībās
 1135 **Tam bija divi ganāmpulki, bet man viens,**

- Ka bijām kalmiņi trīs sešmēnešus mēs
 No pavasara vējiem līdz pat rudenim.
 Es ziemu mēdzu savus pulkus kūtiš dzīt,
 Viņš dzina savējos uz Lāja pagalmiem.
- 1140 GA. Nu teic — vai tas, ko minēju, bij tā vai ne?
 VE. Tu patiesību runā, kaut gan tas tik sen.
- GA. Tad teic — vai zini vēl, ka mazu bērnu man
 Tu devi reiz, lai, manis audzināts, aug liels?
- 1145 GA. Kas tev ir padomā? Kāpēc to jautā man?
 VE. Kas toreiz bija bērns, to, mīlais, redzi šeit.
 GA. Vai tu bez prāta jau? Vai neklusēsi jēl!
 OL. Ne tas mums jānosoda, vecais, ko viņš teic,
 Bet drīzāk sodu pelna tas, ko saki tu.
- GA. Bet kā tad esmu nogrēkojies, valdiniek?
 1150 OL. Par bērnu klusēdams, par kuru taujā viņš.
 GA. Viņš nezina, ko runā. Ko tur atbildēt?
 GA. Ko neteiksi ar labu, teiksi raudot tu!
 OL. Ai, dievu vārdā, neliec vecu vīru sist!
 OL. Uz muguras būs rokas vecim jāsasien!
- 1155 GA. Kādēļ? Es nelaimīgais! Ko tu prasi, teic!
 OL. Vai devi viņam bērnu, kā viņš stāsta mums?
 GA. Jā gan — kaut tanī dienā būtu miris es!
 OL. Tu mirsi, ja būs meli tava atbilde.
 GA. Vēl tuvāk nāve man, ja teikšu taisnību.
- 1160 OL. Šis vīrs, kā rādās, vilcinoties izlokās.
 GA. Nē, nē — es teicu jau, ka devu bērnu tam.
 OL. Kur tu to ņēmi? Vai tas cita bij vai tavs?
 GA. Tas nebija manējais, no cita rokas ņemts.
 OL. No kura šejenieša? Kāda nama viņš?
- 1165 GA. Nē, dievu dēļ, nē, valdniek, vairāk nevalcā!
 OL. Tu mirsi, ja būs vēlreiz man tas jājautā!
 GA. Lai notiek tad! Bij Lāja namā dzimis viņš.
 OL. Vai tas bij dzimis vergs vai rada valdniekam?
 GA. Vai man! Vai tiešām jāsaka man briesmu vārds?
- 1170 OL. Un man tas tiešām jādzird! Jā, man jādzird tas!
 GA. Tas bija Lāja paša bērns, bet labāk to
 Gan tava sieva pastāstīs, kā toreiz bij.
 OL. Tad viņa bērnu deva tev?
 GA. Tā, valdniek, ir.
- OL. Un kāds tai nolūks bij?
 GA. Lai nonāvēju to.
- 1175 OL. Ko? Pati māte?
 GA. Jā, bij pareģojums ļauns.
 OL. Teic — kāds tad?
 GA. Nonāvēt tam paša vecākus.
 OL. Kāpēc tad bērnu iedevi šim sirmgalvīm?

- GA. Es iežēlojos viņa, kungs, un spriedu tā,
 Ka paņems bērnu viņš uz dzimteni sev līdz.
 1180 Viņš bērnu postam izglābis, bet, ja tu tas,
 Par ko viņš runā, tad tu dzimis nelaimei.
- OL. Ak vai, ak vai! Tad beidzot viss ir kļuvis skaidrs!
 Ai, gaisma, skatu tevi reizi pēdējo!
 1185 Kā bērns es dzimis tiem, kam nedrīkstēju dzimt;
 Kam nedrīkstēju, esmu vīrs un slepkava!
- Visi projām, izņemot kori.
- KO. Ai, visa tu mirstīgo cilts!
 Cik gan nīcīgs un veltīgs ir viss,
 Ko iecerat jūs savā dzīvē!
 1190 Kur gan, kur gan man cilvēku rast,
 Kam vēl, likās, bij lielāka laime,
 Dievu dāvāta, bet kam bij lemts
 Drausmīgs atmodas brīdis?
 Man tava nelaime mūžīgi mēcīs,
 Man tavi likteņi mūžīgi teiks,
 1195 Nabaga Oidip, ka mirstīgo cilti
 Laimīgs dēvējams nav it neviens.
- Tavs loks bij varens un dižs;
 Likās, šautrām pavērās ceļš,
 Kas vedis pie pilnīgas laimes,
 Toreiz, kad tu pieveici viens
 Liknagu viedīgo zvēru⁵²;
 1200 Kļuvi sargātājs tu mums tad
 Nāves šaustajā zemē.
 Toreiz par kungu dēvējām tevi,
 Toreiz bij godā un cienā tavs vārds,
 Toreiz tu kļuvi dižajās Tēbās
 Valdinieks varens un bijājams mums.
- Bet nu — vai kāds ir vaimanu vēl vairāk vērts?
 1205 Vai kādu vajāt var vēl vairāk lāsts un posts,
 Pa pēdām staigājot kā ēnu bieds?
 Vai, vai tev, Oidip, cildais vīrs,
 Tai pašā plašajā
 Ostā bij jums —
 Dēlam un tēvam —
 Iegriezties lemts!
 1210 Kā gan, kā gan tava tēva druvas⁵³
 Tevi, nabaga, nabaga vīrs,
 Spēja tik ilgi klusējot panest?

- 1215 Bet atrada tevi visu redzošais laiks:
 Tas sen jau spriedis tiesu lāsta laulībai,
 Kur viens ir dzemdētais un tas, kas dzemdina.
 Ak vai, ak vai, tu Lāja dēls!
 Kaut jel nekad, nekad
 Nebūtu es
 Redzējis tevi!
 Miera vairs nav
 Želabu plūsmā, kas krūtis man plosa!
 1220 Taču patiesi teikt:
 Reiz tu man dāvāji mieru⁵⁴,
 Vēri gurušās acis.

No pils iznāk kalps.

KALPS

- 1225 Jūs, zemes dziļie vīri, augsti godātie,
 Ai, kas jums tagad jādzird, kas jums jāredz būs,
 Un kādas žēlabas jums krūtis modīsies,
 Ja vien vēl cieņā jums ir Labdaks un tā nams!
 Man šķiet, ne Fasīdas⁵⁵, ne Istras⁵⁶ straumes spēs
 It visu šķīstot dzēst, ko sevi slēpj šis jumts!
 Un tūdaļ cita posta aina atklāsies,
 1230 Kas brīvas gribas izvēlēta ir. Bet sāp
 Tās ciešanas visvairāk, ko pats cilvēks rod.
 K. V. Par visu to, ko esam dzirdējuši jau,
 Mēs raudam žēlabās — ko gribi vēl mums teikt?
 KA. To ziņu, kuru teikt un dzirdēt īsi var:
 1235 Ka Iokastes cēlo galvu nāve klāj.
 K. V. Ai, nelaimīgā sieva! Un kas vainīgais?
 KA. Tik pašas roka. Tomēr sāpju daļu tik
 Jūs varat just, jo visu neredzēja acs.
 Bet, cik man atmiņa vēl glabā redzēto,
 1240 Jūs uzklausiet par nelaimīgās ciešanām!
 Pa pili viņa, izmīsumā dzīta, skrien
 Un savai kāzu gultai steigā tuvojas,
 Ar abām rokām sāpēs matus plosot sev.
 Tā durvis, ieiedama iekšā, aizcērt ciet
 1245 Un skajā balsī Lāju sauc, kas miris sen,
 Tam pārmetot, ka seno mīlas skavu sēts
 Ir viņa paša posts un viņas liktenlāsts —
 Par dēla negantīgās audzes māti kļūt.
 Tā nolād gultu, kurai bija jāpieredz,
 1250 Ka tai no vīra vīrs, no bērna piedzimst bērns.
 Kā viņa nāves naktī gāja, nezinu,
 Jo, neprātīgi kļiedzot, Oidips iesteidzās,

- Un tāpēc viņas galu nedzirdēju vairs —
 Uz sāpju traukto tagad vērsās acis mums.
- 1255 Viņš grīļodamies klieudz, lai dod tam zobenu,
 Kur viņa sieva — nē, ne sieva — māte gan,
 Kas viņu, arī viņa bērņus dzemdēja.
 Tā trako viņš, un ceļu rāda tam kāds dievs —
 Mēs neteicām neko, kas bijām tuvumā.
- 1260 Viņš iekliedzas un, it kā viņam rādītu
 Kāds ceļu, nekavēdamies pie durvīm steidz,
 Gulst visiem spēkiem virās, līdz tās atveras:
 Tur gaisā, drausmi šūpojamies šurp un turp,
 Mēs lokasti cilpas žņaugā ieraugām.
- 1265 Viņš, nabags, sievu redzot, drausmi ievaidas,
 Trauc virvi atraisīt. Kad zemē līkst tās stāvs,
 Tad šausmu pilnas ainas acīm paveras:
 Viņš plēš kā neprātīgs tai zelta sprādzi nost,
 Ar ko tā savu tērpu greznojusi bij,
- 1270 Un acu dobumos sev aso smaili triec,
 Tā sāpēs kliegdams līdz: «Jūs bijāt aklas man
 Pret ļaunumu, ko cietu es, ko darīju;
 Ko nedrīkstēju skatīt — tumsā skatiet nu
 Un aklas nepazīstiet tos, kas mīļi bij!»
- 1275 Ar šādiem baismiem lāstiem viņš ne vienreiz vien
 Triec dziļi acu dzīlēs aso smaili sev.
 Mirst karstā asins straumē viņa bālais vaigs;
 Ne lāses pil no nonāvētām acīm tam,
 Bet melnai krusai līdzīga plūst drausmā šalts.
- 1280 Tā divu radīts posts ne tikai vienu rij,
 Bet aizrauj abus kopā posta virpulī.
 Gan senās dienās laime bija istena,
 Bet šinī dienā baigajā tā kļuvusi
 Vairs tikai vaimanas un sods, tik nāve, kauns.
- 1285 Nav postam vairāk vārdu, ko vēl spētu bilst.
 K. V. Vai ir kaut mirkli rimis tagad viņa posts?
 KA. Viņš kliedz, lai atver durvis, lai sauc visus šurp,
 Lai tēva slepkavu nu Kadma ļaudis redz
 Un mātes — nē, lai neatskan šis drausmais vārds!
- 1290 Pats sevi grib viņš trimdā dzīt, lai nemīt vairs
 Šais mājās tas, kas paša lāstu nolādēts,
 Bet pašam jaudas, vadītāja rokas trūkst,
 Jo viņa posts ir lielāks nekā viņa spēks.
 Ir jums to redzēt būs — pils durvis atveras,
 Un jūsu acu priekšā aina pavērsies,
 Par kuru iežēlotos ienaidnieka sirds!

- KO. Ai, cik drausmīgs ir cilvēka acīm šis skats!
 Ai, briesmīgu ciešanu augstākais mērs,
 Kas jebkad kāda cilvēka liktenī lemts!
- 1300 Kāda neprāta mulsā gan trako tavs gars,
 Kāda dievība kājām nu mīdama min
 Tevi, Oidip, tavu nebalto mūžu?
 Ak vai, ak vai, es nevaru vairs
 Tevī lūkoties, kaut arī gribētu prāts
- 1305 Daudz zināt, daudz taujāt, daudz redzēt, daudz viest.
 Tu iedves man drausmas un bailes.
- OL. Vai man, vai man, vai nelaimīgam!
 Kur gan mani likteņa dēmoni nes?
- 1310 Kurp dobjī tukšumā aizlido balss?
 Kurp, likteņa vētra, tu brāzies?
- K. V. Uz šausmām — acis, ausis nevar paciest tās!
- OL. Ai, aklā nakts,
 Tavā baigā, mēmā tumsā ceļa nav un gala nav,
- 1315 Nav vairs izejas nelaimes viesuļu trenktam.
 Vai man!
 Un vēlreiz vai! Kādas briesmīgas ciešanas reizē —
 Gan svelošās sāpes, gan apjaustais liktens!
- K. V. Nav arī brīnums, ka tev tavā nelaimē
 1320 Bij mokas divkāršas un divkāršs sāpju mērs.
- OL. Ai, dārgais draugs!
 Tu man uzticīgs kā vienmēr, vēl pie manis kavējies,
 Vēl par mani, aklu vīru, tevi rūpes māc.
- 1325 Ak vai!
 Es tevi pazīstu, jo tavu balsi es
 Kaut melnā naktī varu sadzirdēt.
- K. V. Ko darīji?! Kā spēji acu gaismu dzēst?
 Kurš gan no ļauniem dieviem tev to licis bij?
- OL. Tas Apollons bija, Apollons, draugi,
 1330 Viņš skaudrām sāpēm sāpes,
 Ļaunam ļaunu vērpa klāt,
 Tik beigu trieciens
 Ir manis paša, ne cita raidīts.
 Ko gan man redzēt bija vēl,
 1335 Kam, kaut es redzēt spētu, prieka neredzēt?
- K. V. Tas tiesa, tā tas tiešām bij.
- OL. Kas man vēl skatāms?
 Kas man vēl mīlams?
 Kas man vēl sveicams?
- 1340 Kā balss man, draugi,
 Vēl tikami skan?
 Vediet mani no šās vietas,

- Vediet mani drīzāk prom,
 Vediet mani projām, draugi,
 Vediet nešķīsteni prom;
 1345 To, kas visu nīsts un lādēts,
 To, kas debess dievu pat
 Nicināts vairāk par visiem!
- K. V. Cik briesmīgs gan tavs liktenis un apziņa!
 Kaut nebūtu es tevi pazinis nekad!
- OI. 1350 AI, nāve tam, kas tur tais ganībās
 Manām kājām atraisīja
 Nežēlīgos valgus reiz,
 Mani izglābdams no nāves, —
 Viņam netencinu es.
 Būtu toreiz bojā gājis —
- 1355 Nedarītu sāpes draugiem,
 Nedarītu sāpes sev!
- K. V. Ir es to tagad vēlētos.
- OI. 1360 Nebūtu tad savam tēvam
 Slepka un nekljūtu
 Pielaulāts es savai mātei,
 Kuras radīts esmu pats.
 Tagad esmu dievu ienīsts,
 Esmu nešķīstības bērns,
 Jo es radījies ar viņu,
 Kuras radījums es pats.
- 1365 Ja par ļaunu vēl kas ļaunāks,
 Ja par postu postīgāks,
 Oidipam tas viss ir lemts.
- K. V. Es nezinu, vai teikt, ka bij tavs lēmums labs.
 Tak labāk vispār nebūt vairs kā aklam kļīst.
- OI. 1370 Ka tas, ko nodarīju sev, nav labākais,
 To neteic vairs, nedz citu padomu man dod!
 Kā būtu spējis tēvam acīs lūkoties,
 Ja būtu nonācis, kur Aīds valdinieks,
 Un nelaimīgai mātei, kuriem abiem es
 Daudz vairāk darījis, nekā spēj izdzēst valgs?
- 1375 Bet val tad savu bērnu mīļo seju man,
 Kas daļē ziedēt zied, vairs netik uzlūkot?
 Nē, nē — šīs acis viņi priecēt nespēj vairs!
 Kas pilsēta man vairs, kas viņas torņu zaigš,
 Kas svēto dievu tēll un kas skaistums vairs?!
- 1380 Jo es, kas biju laimīgākais Tēbu vīrs,
 Sev nolaupīju visu, pavēlēdams pats
 Dzīt noziedznieku prom, kas pašiem dieviem jau
 Un Lāja senam namam bija grēka pilns.
 Kad esmu atklājis, ka es šis kauna traips, —

- 1385 Val es vēl varu viņiem acīs lūkoties?
 Nekad nē, it nekad! Ja būtu iespējams
 Likst skaņu straumel ausu priekšā apstāties —
 Ne mirkli nekavētos aizslēgt savu Es,
 Lai nebūtu man jāredz, jādzird it nekas,
- 1390 Jo tīkami būt viņpus sājpu robežām.
 Ak vai, kam bij tev mani patvert, Kitairon?
 Un uzņēmis kam neliki man tūdaļ mirt,
 Lai nezinātu ļaudis, kādas cilmes es?
 Ai, Polib, tālā Korinta un arī jūs,
- 1395 Tā sauktās tēva mājas, kādreiz mīlotās!
 Kā vīla spožā dzīve, slēpjot augoni,
 Jo esmu cilmes nešķīstas un nešķīsts pats!
 Jūs trejie ceļi, slēpti dziļā ielejā,
 Jūs tumšie meži ēnās, aiza krustcelēs,
- 1400 Kas no šīm rokām dzērāt tēva asinis, —
 Vai jūs vēl tagad atceraties Oidipu
 Un asinsdarbu to, ko izdarīju tur?
 Un tad, ko vēlāk noziedzos es, nācis šurp?
 Ai, kāzu gulta, laulība, kur dzemdēts es
- 1405 Un kurā sētā sēkla atkal dīgst, un jūk
 Nu tēvi, brāļi, bērni, radu asinis
 Ar līgavu un sievu, māti kopā; vairs
 Ko riebīgāku cilvēks nevar izdarīt!
 Bet neder runāt daudz par to, ko darīt liegts.
- 1410 Tāpēc, ple dieviem, ātrāk raidiet mani prom
 Vai slēpiet, nāvējiet, vai jūrā iemetiet,
 Lai nebūtu jums jāredz manis vairs nekad!
 Jel nekaunieties mirkli nabagvīru skart,
 Bez bailu paklausiet! Mans posts ir taču tāds,
- 1415 Ko tikai es starp mirstīgajiem varu nest.
 K. V. Tas, ko tu lūdz, tiks darīts. Kreonts tuvojas,
 Un līdz ar viņu padoms tev un palīgs nāk —
 Viņš valstij vienīgais un tavā vietā sargs.
- OI. Vai man! Kur ņemšu vārdus viņu uzrunāt?
- 1420 Kā drikstu cerēt istu taisnīgumu rast,
 Kur pats tik netaisnīgs pret viņu bijis es?
- Uznāk Kreonts. Pulcējas tauta.
- KR. Ne tevi izsmiedams, es, Oidip, nācu šurp,
 Nedz atdarīt to ļauno, kas no tevis ciests.
 Ja jūs par mirstīgajiem nebēdājat vairs,
- 1425 Vismaz jums dzīvinošās liesmas jābīstas,
 Ko valdnieks Hēlijs pāri visai zemei rieš.
 Lai nešķīsts šausmu tēls nav gluži acīs tam, —
 To zeme, gaisma, lietus nesvētīs nekad —

- 1430 Ar steigū vediet viņu mājās atpakaļ,
Jo tikai radu acīm, ausīm piederas
Gan redzēt, gan ar dzirdēt to, kāds mājās posts.
- OL. Ai, dievi, ja jau bažas gaisināji tu,
Tik lēnīgs tuvodamies man, kas visiem riebj,
Tad vēl ko uzklausi — to teikšu tevis dēļ.
- 1435 KR. Kas būtu gan vēl tas, ko vēlies izlūgties?
OL. Dzen dzišus mani drīzāk no šās zemes prom,
Kur ļaužu valodas vairs mani neaizsniegs!
KR. Es, tici man, to būtu darījis, ko lūdž,
Ja nedomātu dievu vaicājamu vēl.
- 1440 OL. Bet viņa vēstījums ir visiem sen jau skaidrs:
Man, negēlīgam tēva slepkavam, būs mirt.
KR. Bij spriedums tāds. Bet, ja tik lielā postā mēs,
Ir labāk jautāt dievam, ko lai iesākam.
OL. Par nelaimīgo vīru jūs tad jautāsīt?
- 1445 KR. Un tagad tu gan dievam ticēt neliegsies.
OL. Ļauj, Kreont, vēl tik to, ko svēti lūdžos es, —
Roc kapu viņai, kas tur pili, kur tev tik,
Jo tev par savējiem gan klājas rūpēties!
Bet mana tēvu tēvu pilsēta lai liedz
- 1450 Man mūžam šē vēl kādreiz dzīvam iegriezties.
Nē, ļaujiet mitināties plašos kalnājos,
Kurp mani tagad sauktin sauc mans Kitairons
Un ko par kapu tēvs un māte lēma man, —
Lai nāve, toreiz iecerēta, īsta kļūst!
- 1455 Gan labi zinu es — tāds spēks nav slimībai,
Nedz citam kam, kas ātru nāvi nestu man,
Jo ļaunam liktenim es tiku izglābts reiz.
Lai tad nu liktenlāsts pār mani piepildās!
Par maniem bērniem, Kreont: dēli rūpes tev
- 1460 Gan nedarīs, jo viņi vīrieši un tiem,
Lai iet kurp iedami, nav jācieš posts nekad.
Par abām manām nelaimīgām meitām gan,
Kam vēl nekad bez manis sēdēt nebij lemts
Pie galda maltītē, kur visu, kas bij man,
- 1465 Es viņām allaž devu, dāsni dalīdams, —
Par tām gan rūpējies, bet tagad, lūdzams, ļauj
Man viņas skaut un mūsu postu apraudāt!
Ej, valdniek!
Ej atved bērnus man! Ja vien tos rokas skars,
Man liksies, ka es atkal acīm skatu tos.
- 1470 Kreonts aiziet.
- Ai, kas tas?
Ai, dievu dēļ, vai nedzirdēju šē nupat

- 1475 Es abas mīlās raudam? — Vai jau Kreonts pats,
Par mani iežēlodamies, tās vedis šurp?
- Kreonts atgriežas ar bērniem.
- KR. Tas tiesa gan; es pats tām ļāvu šurpu nākt,
Jo pazīstu to prieku, kā tu ilgojies.
- OL. Lai labi klājas tev un ceļu ejamo
Lai pašķir dievs, kas vēlīgāks par manējo!
- 1480 Ai, bērni, kur jūs esat? Nāciet, nāciet šurp,
Lai jūsu brāļa rokas varētu jūs skart,
Šīs rokas, redziet, kurām pacelties bij lemts,
Lai jūsu tēva gaišās acīs satumst nakts,
Kas nezinādams, nejauzdams, ai, bērni, jums
- 1485 Par tēvu kļuvu tur, kur kādreiz dzimu pats.
Par jums es raudu tik — jūs redzēt lemts vairs nav —,
Kad iedomājos rūgto dzīvi nākotnē,
Kas jums starp cilvēkiem būs abām jādzīvo.
- Vai atradīsīt draugus jūs te pilsētā,
- 1490 No kuru dzīrēm jūs ar prieku varēsīt
Uz mājām atgriezties bez sāpju asarām?
Bet, kad jums abām tautās iziet pienāks laiks,
Kas, bērni, būs tas vīrs, kas būtu gatavs pats
Uz saviem pleciem tādu kauna nastu velt?
- 1495 Kas vecākiem bij kauns, būs kauns vēl arī jums,
Jo kāda ziega te vēl trūkst? Jums pašu tēvs
Bij tēva slepkava un savai mātei vīrs,
No kā tas dzimis bij, un ar to pašu viņš
Jūs radīja — mums tātad mātes klēpis viens.
- 1500 Šis kauns jums sekos līdz, un kas jūs precēs tad?
Neviens gan laikam, bērni, — tagad šaubu nav,
Ka vientuļām un vienām vajadzēs jums vīst.
Ai, Menoikeja dēls, tu viņām vienīgs tēvs
Vairs esi tagad, jo mūs līdz ar māti klāj,
- 1505 Kas viņas radījām, jau iznīcības nakts.
Jel neļauj rada bērniem ubagot un klīst,
Ciest kaunu manu smago liktenlāstu dēļ,
Bet iežēlojies viņu, jo tās jaunas vēl
Un tām bez tevis dzīvē cita sarga nav!
- 1510 Man roku sniegdams, Kreont, apsoli man to!
Jums, bērni, ja vien spētu mani saprast jūs,
Es dotu padomus, bet tagad lūdziet tik,
Kaut būtu ļauts jums abām dzīvot, kur vien tik,
Un labāk nekā vīram, kas bij jūsu tēvs!
- 1515 KR. Diezgan asarām tev veldzes! Ej nu savā mājoklī!
OL. Klausīt klājas, kaut ne labprāt.
KR. Viss, kas laikā darīts,— labs.

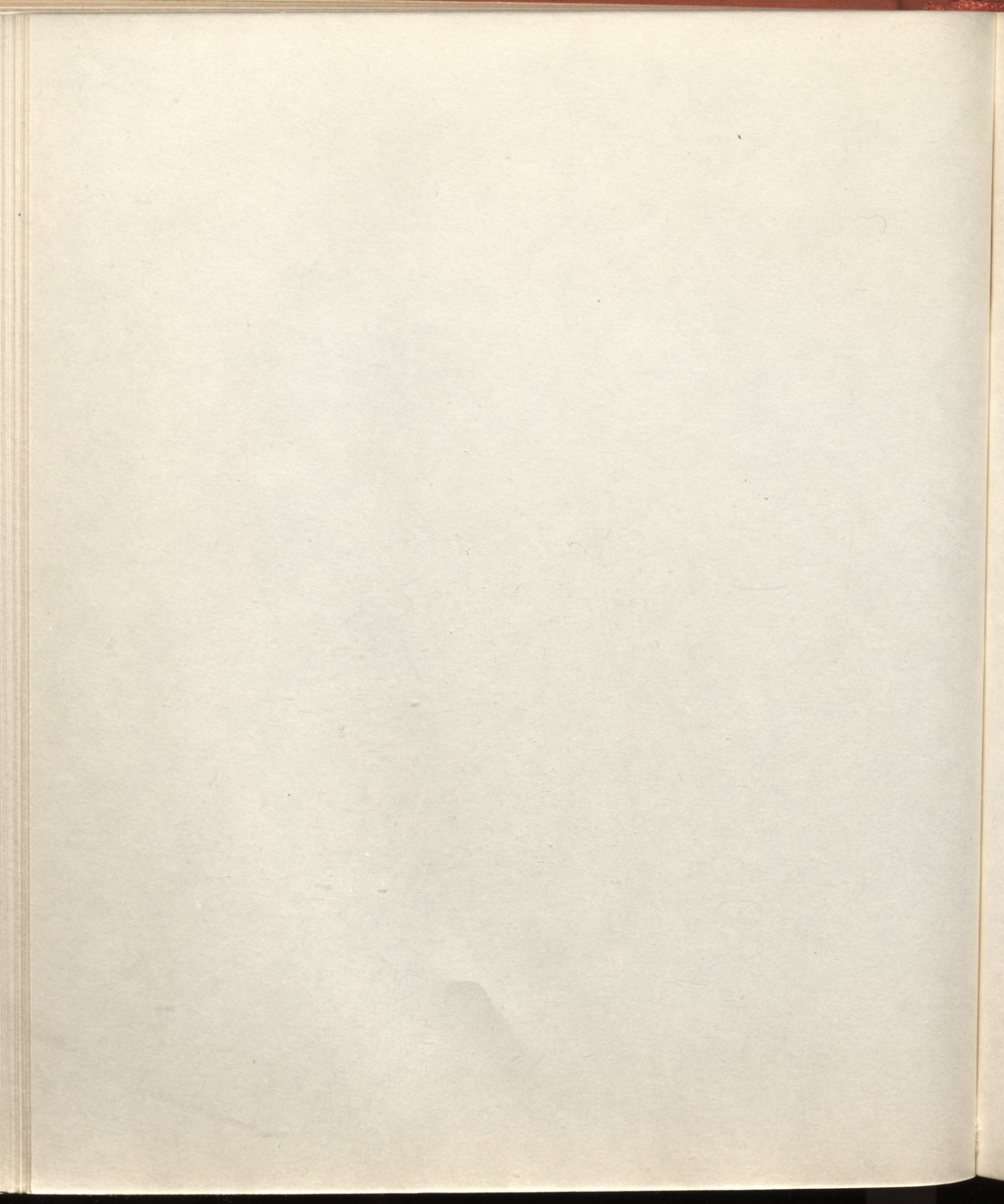
- OL. Tu tak zini, ko es vēlos?
 KR. Teic, lai zināt man to ļauts!
- OL. Ka tu mani dzīsi trimdā.
 KR. To tik dievs tev dāvāt var.
- OL. Bet es dieviem esmu nīstams.
 KR. Tad jo drīzāk tie to lems.
- 1520 OL. Tu tam tici?
 KR. Ko es saku, tas nekad nav velti telkts.
- OL. Ved tad tūliņ mani projām!
 KR. Ej un bērņus atstāj šeit!
- OL. Neatņem man, lūdzams, viņus!
 KR. Necenties sev visu gūt,
 Jo tas viss, ko tiki guvis, nebij dzīvē paturams!
- Visi aiziet, izņemot kori un tautu.
- 1525 KO. Dzimto Tēbu zemes vīri, Oldīpu jūs redzat še,
 Kas reiz vieda tumšās miklas, bija dižs un cildens vīrs,
 Un ikviens to skaudin skauda, viņa laimi redzēdams.
 Kāda drausma likteņbanga viņam lēma dzelmēs grimt!
 Tāpēc, mirstīgs būdams, galdi beigu dienu satumstam,
 Neteic laimīgu nevienu, kas nav dzīves robežu,
 1530 Sāpju nepanākts un bēdu, laimīgi vēl pārgājīsi!

SOFOKLS

ELEKTRA

01. The first part of the report
 02. The second part of the report
 03. The third part of the report
 04. The fourth part of the report
 05. The fifth part of the report
 06. The sixth part of the report
 07. The seventh part of the report
 08. The eighth part of the report
 09. The ninth part of the report
 10. The tenth part of the report
 11. The eleventh part of the report
 12. The twelfth part of the report
 13. The thirteenth part of the report
 14. The fourteenth part of the report
 15. The fifteenth part of the report
 16. The sixteenth part of the report
 17. The seventeenth part of the report
 18. The eighteenth part of the report
 19. The nineteenth part of the report
 20. The twentieth part of the report
 21. The twenty-first part of the report
 22. The twenty-second part of the report
 23. The twenty-third part of the report
 24. The twenty-fourth part of the report
 25. The twenty-fifth part of the report
 26. The twenty-sixth part of the report
 27. The twenty-seventh part of the report
 28. The twenty-eighth part of the report
 29. The twenty-ninth part of the report
 30. The thirtieth part of the report
 31. The thirty-first part of the report
 32. The thirty-second part of the report
 33. The thirty-third part of the report
 34. The thirty-fourth part of the report
 35. The thirty-fifth part of the report
 36. The thirty-sixth part of the report
 37. The thirty-seventh part of the report
 38. The thirty-eighth part of the report
 39. The thirty-ninth part of the report
 40. The fortieth part of the report
 41. The forty-first part of the report
 42. The forty-second part of the report
 43. The forty-third part of the report
 44. The forty-fourth part of the report
 45. The forty-fifth part of the report
 46. The forty-sixth part of the report
 47. The forty-seventh part of the report
 48. The forty-eighth part of the report
 49. The forty-ninth part of the report
 50. The fiftieth part of the report
 51. The fifty-first part of the report
 52. The fifty-second part of the report
 53. The fifty-third part of the report
 54. The fifty-fourth part of the report
 55. The fifty-fifth part of the report
 56. The fifty-sixth part of the report
 57. The fifty-seventh part of the report
 58. The fifty-eighth part of the report
 59. The fifty-ninth part of the report
 60. The sixtieth part of the report
 61. The sixty-first part of the report
 62. The sixty-second part of the report
 63. The sixty-third part of the report
 64. The sixty-fourth part of the report
 65. The sixty-fifth part of the report
 66. The sixty-sixth part of the report
 67. The sixty-seventh part of the report
 68. The sixty-eighth part of the report
 69. The sixty-ninth part of the report
 70. The seventieth part of the report
 71. The seventy-first part of the report
 72. The seventy-second part of the report
 73. The seventy-third part of the report
 74. The seventy-fourth part of the report
 75. The seventy-fifth part of the report
 76. The seventy-sixth part of the report
 77. The seventy-seventh part of the report
 78. The seventy-eighth part of the report
 79. The seventy-ninth part of the report
 80. The eightieth part of the report
 81. The eighty-first part of the report
 82. The eighty-second part of the report
 83. The eighty-third part of the report
 84. The eighty-fourth part of the report
 85. The eighty-fifth part of the report
 86. The eighty-sixth part of the report
 87. The eighty-seventh part of the report
 88. The eighty-eighth part of the report
 89. The eighty-ninth part of the report
 90. The ninetieth part of the report
 91. The ninety-first part of the report
 92. The ninety-second part of the report
 93. The ninety-third part of the report
 94. The ninety-fourth part of the report
 95. The ninety-fifth part of the report
 96. The ninety-sixth part of the report
 97. The ninety-seventh part of the report
 98. The ninety-eighth part of the report
 99. The ninety-ninth part of the report
 100. The hundredth part of the report

PERSONAS

AUDZINĀTĀJS (TALTĪBIJS)

ORESTS

ELEKTRA

HRISOTEMĪDA

KLITAIMNESTRA

AIGISTS

PILĀDS

MIKĒNU JAUNAVU KORIS

Darbības vieta:

Mikēnas, laukums valdnieka pils priekšā.

PERSONAS

AUDYNTAUS (TALIBUS)

ORRIS

ELTRA

HRISOTANDA

KULTAMINTRA

AGISIS

PLADS

MIKENU JAINAVU KORIN

Deribor viala:

Minna, Jounna valdaka kjo viala.

Agrs rīts. Uznāk audzinātājs, aiz viņa — Orests
un Pilāds.

AUDZINĀTAJŠ

Agamemnona pēcniek, kura tēvs reiz veda
Pret Troju karapulku — tagad tev ir ļauts
Ar paša acīm skatīt, ko tā vēlējies, —
Lūk, tavu ilgu sapnis — senā Argosa.
5 Šeit dievu dusmu dzītās Inahmeitas¹ birzs;
Te, Orest, skaties, templis Foibam Vilkkāvim²,
Tam blakus tirgus laukums, Vilkatirgus³ saukts,
Pa kreisi Hēras templis diženais. Un tur
Tu skatīt vari zelta pilnās Mikēnas⁴
10 Un Pelopīdu⁵ namu, posta pārpilno,
Kur toreiz, tēva slepkavības dienā, tevi
No tava paša māsas rokām saņēmu
Un aizvedu. Es tevi lielu audzēju,
Lai sava tēva asinis tu atriebtu.
15 Un tāpēc, Orest, un tu, Pilād, mīlais draugs,
Kas tagad darāms būtu, steigšus apspriediet,
Jo spožās saules žilbinošā gaisma jau
Uz skaļu rīta dziesmu putnus skubina
Un melnā zvaigžņu nakts ir aizgājusi sen.
20 Pirms vēl no mājas kāds nav laukā iznācis,
Jums jātiek skaidrībā, jo esam beidzot klāt —
Vairs nav ko vilcināties, tikai jāveic darbs!

ORESTS

Ai, Taltībīj, ikviens tavs vārds man pierāda,
Ka allaž bijī uzticams un cēls pret mums.
25 Kā cildasiņu karazirgs, kaut gados vecs,
Ne mirkli kaujas briesmās drosmi nezaudē,
Bet tikai stāvus saslej ausis, tā tu ar
Mūs uzskubini un kā pirmais traucies pats.
Lūk, tāpēc izstāstīšu savu nodomu —
30 Tu visam tam, ko teikšu, seko vērīgi
Un, ja kaut kur es maldos, padomu man dod!
Uz Apollona templi Delfos devos prom,
Lai uzzinātu tur no dieva viedīgā,
Kā taisnu atmaksu nest tēva slepkavām,
35 Un klausies, ko man atbildēja lielais Foibs:
Bez vairoga, bez pulkiem, tik ar viltu vien
Man pašam jāizpilda taisnīgs asinssods.
Tāds bija pareģojums, ko mums deva Foibs.
Un tāpēc, tiklīdz izdevība radīsies,
40 Ej pili iekšā, izzini, kas notiek tur;
Ko būsi uzzinājis, paziņo tad mums!

- Daudz gadu pagājis, un vecāks kļuvis tu,
 Tie tevis nepazis vairs sirmo matu rotā.
 Tiem pastāsti, ka nācis tu no Fokīdas,
 45 Ka tevi šurpu sūta valdnieks Fanotejs⁶ —
 Viņš lielākais no viņu sabiedrotajiem —,
 Un, apzvērēdams savus vārdus, paziņo,
 Ka liktenīgi Orests bojā aizgājis,
 Ka nelaimīgi kritis Pito sacikstēs⁷,
 50 No joņojošiem ratiem triekts, — tā vēsti tiem!
 Bet mēs uz tēva kapu iesim, kā mums likts,
 Un svēto dzērienu uz kapa ziedam liesim,
 Un savām matu šķipsnām apveltīsim to.
 Tad nāksim atpakaļ ar varā kalto urnu,
 55 Ko, šurpu nākot, kā tu zini, paslēpām.
 Ar viltus stāstu nesīsim tiem prieka ziņu,
 Ka viss, kas palicis no manas miesas pāri,
 Ir sārtā sadedzis un oglē pārvērties, —
 Jo kas tur ļauns, ja tikai vārdos miris es,
 60 Bet darbos dzīvoju un slavā augu liels?
 Ikviena runa laba, ja tā labu nes.
 Es esmu dzirdējis, ka prātnieki tāpat
 Mēdz dažreiz valodas par savu nāvi laist⁸,
 Bet, kad tie atgriežas, to slava augtīn aug.
 65 Tā ceru arī es ar viltus nāvi šo
 Dzīvs naidniekiem kā posta zvaigzne uzliesmot.
 Ai, mana dzimtā zeme un tās dievības,
 Man šajās gaitās labu laimi neliedziet,
 Un arī tu, mans tēva nams, jo mani Foibs
 70 Pats atsūtīja šurpu tevi godā celt!
 No zemes nepadzeniet mani negodā,
 Bet ļaujiet dzimtās tiesības man atkarot!
 Kas man bij sakāms jums, to tagad pateicu.
 Tu, vecais, papūlies, kā nākas, visu veikt!
 75 Mēs abi iesim prom — nu īstais brīdis klāt,
 Kas katrā pasākumā ķīla drošākā.

ELEKTRA aiz skatuves.

- Ak vai, es nelaimīgā!
 AU. Man tiešām nupat izlikās, ka dzirdu tur
 No mājas kalpotājām kādu vaidam, dēls.
 80 OR. Vai tā tik nebūs nelaimīgā Elektra?
 Varbūt mums pagaidīt un paklausīties vēl?
 AU. Nē, nē, pirms Foiba vēlējums nav izpildīts,
 Mēs cita darīt nedrīkstētu it nekā.
 Vispirms uz tēva kapa jālej ziedojušs,
 85 Tas dos mums spēkus, atnesīs mums uzvaru.

Visi trīs dodas projām. No pils iznāk Elektra.

- EL. Tu, svētītā saules gaisma,
 Un gaiss, kas tu apskauj šo zemi,
 Cik vaimanu daudz,
 Cik gan ciešanu daudz
 90 No šim asinīs plosītām krūtīm jūs dzirdat,
 Kad tumsnese nakts zogas projām
 Un ilgo nakšu nomoda mokas
 Zina vienīgi skumīgā gulvieta mana,
 Kad raudu par nabaga tēvu,
 95 Ko Arejs pat, asiņu alkais,
 Bij saudzīgi sargājis barbaru zemē⁹,
 Bet ko mana māte ar gultnieku savu
 Kā meža cirtēji diženu koku
 Ar slepkavas cirvi notrieca zemē.
 100 Un vaimanu nav, un žēlabu nav,
 Tikai manējās vienas te izskan par tevi,
 Kas miri, tēv, kaunpilnu nāvi!
 Bet nekad, nekad
 Es nerimšu vaimanāt, nebeigšu skumt
 105 Un, kamēr vien redzēšu mirdzošās zvaigznes
 Un kamēr vien skatīšu balto dienu,
 Es, līdzīgi putnam, kas zaudējis bērnus¹⁰,
 Uz dzimtā tēvtēvu sliekšņa tepat
 Savas sāpes izklieģšu visiem.
 110 Ai, Aīda mītne, Perséfone dižā,
 Ai, pazemes Hermej¹¹, visspēcīgā Ara¹²,
 Ai, erīnijas, jūs dievmeitas cēlās,
 Kas netaisni mirušos redzat
 Un tos, kas slepeni laulību pārkāpj,
 115 Man palīgā nāciet un atriebiet tēvu,
 Un atsūtiēt, lūdzami, atsūtiēt brāli,
 Jo nespēju viena vairs panest
 Šo ciešanu nastu.

Uznāk koris.

KORIS

- 120 Visnekrietnākās mātes bērns,
 Vai tad nekad, Elektra, tev
 Nerims asaru straumes, nekad
 Nerimsi apraudāt viltīgās mātes
 Krāpto un nokauto Agamemnonu?
 125 Lai nāve tiem, kam tādām darbam cēlās roka,
 Ja tikai dievi atļauj tādus vārdus teikt!

- EL. Ai, diženo vecāku meitas,
 Atnācāt jūs mani mierināt bēdās,
 130 Zinu un saprotu visu, ko sakāt,
 Zinu, ka jūtat man līdz, bet es negribu,
 Ka manī apdziest žēlums par tēvu.
 135 Draudzenes, mīlās jūs manas un gādīgās,
 Ļaujiet jel skumt man un sērot,
 Lūgtin es lūdzos!
- KO. Tu no tālā Aīda purvāja,
 Visiem kopīgā, atsaukt to nespēsi
 140 Nedz ar žēlabām, nedz ar lūgsnām.
 Mērenās sāpes, ja mūždien tu valmanā,
 Nepanesamās tā tikai vērtīsies.
 Kāpēc tu sevi nomoki ciešanām?
 Glābiņu nedos tās, mieru tev nedāvās!
- 145 EL. Tik nelga tas, kas aizmirst spēj
 Vecākus, mirušus briesmīgā nāvē.
 Man mīļa biklā lakstīgala¹³,
 Kas savu Itiju, Itiju žēlot
 Nenorimst, nenorimst sērā balsī.
 150 Lielā cietēja Niobe¹⁴, tu man kā dieviete liecies;
 Pat kapā, pat akmenī vērsta,
 Vēl raudi arvien.
- KO. Ne vienai vien tev, bērns,
 155 Ciešanas, sāpes, ne vienai vien,
 Bet vairāk un dziļāk tev sāp nekā tiem,
 Ar kuriem tu rada un augusi kopā:
 Tur Hrisotemīda, Ifianasa¹⁵,
 160 Tur klusās ciešanās
 Uzaug par jaunekli
 Tas, kuru Mikēnas
 Cildenu uzņems, kad, Zevtēva vadīts,
 Šurp uz šo zemi viņš beidzot atnāks — Orests!
- 165 EL. Es viņu bez mītas gaidu un gaidu,
 Bez bērnu, bez vīra vientuļa klistu,
 Asarās mirkdama, likteņa bezgala
 Grūtumu nesdama; visu viņš aizmirsīs,
 Ko tam dariju laba, ko vēstīju,
 170 Bet par viņu tik baumas atklīst:
 Brāli ilgas mācot aizvien —
 Bet kāpēc viņu neved tās šurpu?

- KO. Tik drosmi, drosmi vien, bērns!
 Varenais Zevs vēl debesīs mīt —
 175 Visu viņš redz, un pār visu viņš valda —,
 Vislielās dusmas viņa ziņā atstāj!
 Nenīsti nīstamos pārāk, bet arī aizmirst tos nedrīkst.
 Laiks ir pakalpiņš dievs,
 180 Ne jau pie Krīsas¹⁶ mūždien,
 Ganību bagātās,
 Agamemnona atvase paliks,
 Nedz paliks vienaldzīgs Aīda valdnieks¹⁷.
- EL. Bet man daudz jau mūža aizritējis
 185 Tik veltīgās gaidās, un spēka vairs nav!
 Nīktin es nīktu, bez vecāku, viena,
 Nav man gādīga vīra, kas sargā.
 Nē, it kā svešniece eju es nievāta
 190 Tēva istabās kalpones soli,
 Trūcīgā tērpā
 Pie tukšiem galdiem pazemīgi stāvu.
- KO. Kāds vairs bij viņa balsī,
 Kāds vairs tur senču gultā
 195 Tad, kad cirvja varā kaltais spars
 Cirta nāvīgo brūci!
 Un, ko čukstēja viltus, to darīja kaisle,
 Un drausma tur pavērās aina,
 Jo drausmas aizvien abi sēj kopā
 200 Vai dieva, vai mirstīgā rokām.
- EL. Ai, diena, kas toreiz uzbrūki man,
 Visnīstamā paliksi tu man arvien!
 Ai, nakts, ai, mielasts tu baismais,
 Kad tēvs mans saņēma
 205 Kaunpilnu nāvi no divējām rokām¹⁸!
 Tā arī postā
 Dzīvi man vērtā.
 Lai viņiem Olimpa varenais Zevs
 210 Ciešanu ciešanas izciest liek,
 Lai nebauda prieku ne brīdi,
 Kas tādus darbus var darīt!
- KO. Jel sargies tālāk runāt tā!
 Vai saprāts tavš tev neļauj apjēgt,
 215 Ka savu dzīvi grūdin grūd tu
 Bezcieņas postā?

220 Daudz, pārāk daudz tu ļauna ap sevi
Ar savu naidu radusi esi,
Jo prātīgi nav tiem, kas valda,
Pārlieku ar asumiem sariebt.

EL. 225 Tik ienaidis mani uz ienaidu dzen,
Es zinu, jūtu tā ērkšķi
Un, šī ienaida durstīta, nebelgšu valmanāt,
Kamēr dzīva vien būšu.
230 Kas gan jebkad un jebkur
Mierinot vārdu man teicis,
Derīgu padomu devis?
Saudzējiet mani, draudzenes mīlās!
Manām ciešanām gals nav saredzams,
Nepārstāšu nemūžam
Liet asaru straumes!

KO. 235 Kā daža gādīga māte,
Tik laba tev vēlot, to saku:
Nesēj ar ļaunumu ļaunui!

EL. 240 Cik var ļaunuma panest, man saki?
Vai tad ir krietni mirušos aizmirst?
Vai tas ir cilvēks, kas šādi var darīt?
Nē! Tādā godā es negribu būt,
Nedz spētu, dzīvojot laimē,
Es vecākus neturēt cieņā.
Nē! Skaljām valmanām nekad
Nepagurs spārni.
245 Ir miris tēvs — viņš putekļi un pelni —,
Bet viņa slepkavām lai pelnīts sods
Iet secen?
Tad nebūtu godprāta vairs
250 Un svētas cilvēka cieņas!

KORA VADĪTĀJA

EL. 255 Es šurpu atnācu aiz raizēm, mīlais bērns,
Par sevi un par tevi, bet, ja maldos es,
Tad pārliecīni mūs — tev vienmēr klausīšu.
Es, sievas, kaunos sevis, ja jūs domājat,
Ka pārāk dodu vaļu savām asarām.
Tā varmācība darīt liek. Man piedodiet!
Vai cilda tēva melta var būt citāda,
Kad redzu likstas šīs, kas mūsu namu māt,
Kad caurām dienām, caurām naktīm jūtu es,

- 260 Ka nerimst nelai­mes, bet tikai augtin aug?
 Vispirms jau māte, kura mani dzemdēja,
 Nīst mani tā kā nāvi, bet šai namā vēl
 Ar tēva slepkavām man kopā jādzīvo.
 Tie mani izriko — no tiem ir atkarīgs,
 265 Ko man šeit mājās paņemt ļauts un kas man liegts.
 Par baltām, šķiet, jūs manas dienas nesauktu,
 Kad redzu tēva tronī sēžam Algistu,
 Kas mana tēva goda drānās ietērpies,
 Un dievus godinām ar slepkavīgām rokām,
 270 Un tad — no ne­gēlibām visulielākā —,
 Kad tēva slepkava ir jāredz tēva gultā
 Ar nelietīgo māti kopā, ja par māti
 Šo viņa piegulētāju vēl kāds var saukt.
 Tai kauna nav ar noziedznieku kopā būt,
 275 Jo nav no erīnijām viņai bijības.
 Tā, it kā lepodamās sava nedarba,
 To melno dienu, kurā viņi manu tēvu
 Ar viltu toreiz nonāvēja nekrietni,
 Kā liksmu svētku dienu svīn ik mēnesī
 280 Ar dejām un ar ziedojumiem dievībām.
 Es, likteņpiemeklētā, visu redzu to
 Un izmisumā raudu par šo dzīru dienu,
 Kas nosaukta par mana tēva svinībām.
 Bet raudu paslepeni, jo pat raudāt man
 285 Nav atļauts tik, lai veldzējumu gūtu sirds,
 Jo viņa, cēlā kundze tikai vārda pēc,
 Man šādiem pārmetumiem skarbi uzbrukt mēdz:
 «Val, visu dievu atstātā, tik vienai tev
 290 Ir miris tēvs¹⁹ un sēras tev ir vienīgai?
 Tev postā nobelgties! Lai pazemnieki²⁰ liek
 Tev šajā nebeidzamā asarmārkā mirkt!»
 Tā viņa zaļmojas; bet, ja kāds iesakās,
 Ka Orests šurpu nāks, tad viņa kā bez prāta
 295 Man kliedz: «Pie viņa valnīga tik esi tul
 Val tu tā nebiji, kas toreiz Orestu
 No manis projām liki aizvest slepeni?
 Par to tu dabūsi man dārgi samaksāt!»
 Tā viņa kliedz, bet viņai līdzās nostājies
 300 Ir viņas smalkais mīļākais un kūda to —
 Tas glēvais nevara, tas negēligais trums,
 Kas tik ar sievām kopā vien zin cīnīties²¹.
 Bet es — es gaidu Orestu kā glābēju
 Un lēnām bojā eju savā nelaimē.
 305 Arvien vēl nenāk viņš, un cerības man zūd,
 Un vecām cerībām zūd arī jaunās līdz.

- Tā dzīvojot, var, sievas, viegli pazaudēt
 Ir mēra sajūtu, ir dievbijību ar,
 Jo cilvēks pats kļūst ļauns, kad ļaunums viņu māc.
- 310 K. V. Tu visu to mums stāsti gaužām atklāti,
 Bet teic — vai Aigists pilī ir vai kaut kur prom?
 EL. Nē, nē, viņš mājās nav, jo citādi es šeit
 Pilspriekšā nestalgātu vis. Viņš izbraucis.
- K. V. Ar tevi varētu mēs drošāk parunāt,
 315 Ja tik mēs skaidri zinātu, ka viņa nav.
 EL. Jūs varat droši pavaicāt, kas vien uz sirds.
 K. V. Tad teic — ko laba tu par brāli dzirdēji,
 Vai nodomājis atgriezties vai kavēsies?
 EL. Viņš sakās nākt — tik nedara, kā sacijis.
- 320 K. V. Kas lielu iecerējis, bieži vilcinās.
 EL. Vai vilcinājos es, kad viņu izglābu?
 K. V. Vēl pacieties! Viņš taču labs un palīdzēs.
 EL. Bez pārliecības šīs es dzīvot nespētu.
- K. V. Bet nu ne vārda vairs, lūk, tava māsa nāk —
 325 Tā paša tēva un tās pašas mātes meita —,
 Nāk Hrisotemīda, un viņai rokās viss,
 Ko upurēt uz aizgājēja kapa mēdz.

Parādās Hrisotemīda ar tēva kapam
 domātiem ziedojumiem.

HRISOTEMĪDA

- Ko stāvi tu še, māsiņ, atkal pilspriekšā,
 Bez mītas pilnā balsī sarunādamās?
 330 Vai tiešām ilgais laiks nav iemācījis tev,
 Ka velti neauglīgām dusmām nodoties?
 Es visu, protams, arī pati apzinos,
 Un viss, ko redzu, arī manu sirdi spiež.
 Ja būtu spēks, tiem savas domas atklātu,
 335 Bet tagad, briesmu laikā, buras jāievelk —
 Ja kaitēt nevaram, tad nav ko kaitināt.
 Cik labi būtu, ja tu darītu tāpat!
 Gan zinu — tas, ko saku, neskan cildenī,
 Tev krietnāks prāts. Bet gribu dzīvot brīvībā,
 340 Un tāpēc ir mums jāpakļaujas tiem, kam spēks.
 EL. Kāds kauns! Tu sava tēva meita esi gan,
 Bet, tēvu aizmirsusi, mātei izdabā,
 Jo pamācības, ko tu tikko devi man,
 Nav tavējās — tās visas mātes iedvestas.
 345 Tev jāizvēlas viens no diviem — muļķei būt
 Vai gudrai, savus tuviniekus aizmirstot²².
 Tu tikko apgalvoji man — ja būtu spēks,

- Tu viņiem pasacītu, kā tos ienīsti.
 Bet, kad par tēva nāvi cenšos atmaksāt,
 350 Tu nepalīdzi man, bet tikai šķēršļus liec.
 Tas nav tik ļaunums vien — vai tas nav gļēvums ar?
 Un saki man — vai labāk klausies vērīgi —,
 Ko gūtu es, ja vaimanāt es pārstātu?
 Es dzīvoju! Kaut slikti, tak pēc sava prāta.
 355 Es viņu acī dadzis; kaut vai tikai tā,
 Es tēvam godu daru, ja tur prieku jūt²³.
 Bet tu, kas sakies nīstam, nīsti vārdos vien,
 Bet darbos palīdzi tu tēva slepkavām.
 Es nespētu nekad, pat ja man visu to,
 360 Ko baudi tu, par dāvanu kāds iedotu,
 Tiem pakļauties. Lai galds tev mūžam lūztin lūst.
 Lai puto dzīve dāsnā pārpilnībā tev,
 Mans dzīves cienasts — būt pret sevi patiesai.
 Es tava goda nepavisam nealkstu.
 365 Tu darītu tāpat, ja būtu krietnāka;
 Tad būtu meita labākajam tēvam tu,
 Bet tagad esi savas mātes meita vien,
 Jo nerūp vairs tev tēvs, nedz tie, kas tuvi tev.
 K. V. Bez dusmām, dievu dēļ! Jo jūsu vārdi var
 370 Nest abām labumu, ja vien jūs pratīsīt
 Ar prātu to, ko otra saka, izmantot.
 HR. Pie viņas runām esmu pieradusi jau;
 To dēļ es tiešām neteiktu ne vārda vairs,
 Ja nezinājuši, ka briesmas drausmīgas
 375 Draud galu darīt visām viņas vaimanām.
 EL. Kas tās par briesmām, teļc! Ja tās būs lielākas
 Par tagadējām, paklausīšu tev labprāt.
 HR. Es izstāstīšu visu tev, ko dzirdēju.
 Ja nebeigsi tu vaimanāt, tie aizsūtīs
 380 Uz citu vietu tevi, kur tev neredzēt
 Nemūžam sauli vairs; tur velvēs svešumā
 Tu viena varēsi par savu postu gaust.
 Par to tu padomā un mani nevaino,
 Kad būsi nelaimē! Vēl laiks pie prāta nākt.
 385 EL. Vai tiešām tā tie nolēmuši rīkoties?
 HR. Jā gan, tiklīdz būs Aigists mājās atgriezies.
 EL. Ja tas ir tā — lai tik viņš nāk, cik drīz vien var!
 HR. Ko gribi pierunāt ar tādiem vārdiem sev?
 EL. Lai nāk, lai nāk tik vien, ja viņam nodoms tāds!
 390 HR. Vai gribi savu nelaimi? Kur tev ir prāts?
 EL. Lai tiktu prom no jums, cik tālu iespējams.
 HR. Vai tad tev savas dzīves šeit nemaz nav žēl?
 EL. Ir gan šī dzīve šeit man varen skaužama!

- HR. Tā būtu tāda, ja tu kļūtu prātīga.
- 395 EL. Jel nemāci pret savējiem man ļaunai būt!
- HR. To ne — bet valdošajiem pakļauties, to gan.
- EL. Tad lišķē viņiem — manā dabā gan tas nav!
- HR. Bez apdoma krist nelaimē — tur jēgas nav.
- EL. Ja jākrīt, kritisim, bet tēvu atriebjot.
- 400 HR. Bet tēvs, es zinu, piedotu mums visu to.
- EL. Var šādus vārdus uzslavēt tik glēvulis.
- HR. Man paklausīt tu tātad nedomā nemaz?
- EL. Nē, nē, nemaz — tik saprašanas man vēl ir.
- HR. Tad jāiet vien man turp, kurp tiku sūtīta.
- 405 EL. Uz kurienu tu ej? Kam domāts ziedojums?
- HR. Uz tēva kapu sūta māte upurēt.
- EL. Vai tiešām tas var būt? Tik nīstam cilvēkam?
- HR. Ko pati nonāvēja — to tu gribi teikt.
- EL. Kas būtu viņu skubinājis darīt to?
- 410 HR. Nakts sapnis balsmīgs, šķiet, ko redzējusi tā.
- EL. Ai, dižie senču dievi, tagad stāviet klāt!
- HR. Vai viņas bailes jaunu drosmi iedvēš tev?
- EL. Ja pastāstīsi sapni man, tad pateikšu.
- HR. Bet es gan ļoti maz tik zinu pastāstīt.
- 415 EL. Nē, stāsti kaut vai to! Ne vienreiz vien mazs vārds
Ir līcis krist vai atkal celties cilvēkiem.
- HR. Dzird runājam, ka šonakt savā sapnī tā
Ar mūsu abu tēvu atkal tikusies
Še virszemē. Pie mūsu mājas pavarda
- 420 Tēvs savu kādreizējo zizli stādījis,
Ko tagad savās rokās Algists satvēris,
Un ziedošs zars no zīļa krāšņi izaudzis
Un plašu ēnu metis pāri Mikēnām.
- To visu noklausījies kāds, kas bijis klāt,
- 425 Kad viņa sapni stāstījusi Hēlijam²⁴.
- Es vairāk vēstīt nezīnu kā tik vēl to,
Ka sūtīja tā mani, sapņa biedēta.
Bet senču dievu vārdā tevi lūdzu es —
Kaut šoreiz klausī man un esi prātīga;
- 430 Ja neklausīsi, postā mani meklēsi!
- EL. Nē, mīlā, un no tā, kas tavās rokās ir,
Lai kapu neskar it nekas, jo būtu grēks
Un kauns, ja tēvam tu no sievas ienīstās —
Uz kapa kopas nestu piemiņupurus.
- 435 Met projām tos, pa visiem vējiem izkaisi
Vai dziļi ieroc zemē, lai nekas nekad
Līdz mūsu tēva dusas vietai nenonāk!
Lai viņa pazemē to kādreiz pievāc pati,
Jo tikai negēlīgākā no visām var

- 440 Likst upurus uz kapu nest un ziedu liet
 Tam, kuru viņa savām rokām nokāva.
 Tu pati padomā, vai tiešām mirušais
 Tur kapā labprāt pretim ņemtu dāvanu
 No tās, kas viņu sakropļoja nāvējot²⁵,
- 445 Kas savas asiņainās rokas viņa matos
 Pēc slepkavības noslaucīja šķīstoties?
 Vai domā tu, ka viņas vainu izpirksi
 Ar ziedu šo? Nē, nē — nekad tam nenotikt!
 Tu labāk nogriez matu gala sprogu sev
- 450 Un manējo — tas devums mazs, es zinu to,
 Bet tomēr tas ir mans; dod viņam velti šo
 Un manu jostu nerotāto, necilo!
 Tad, kapam rokas uzlikusi, lūdz, lai viņš
 No pazemes mums labu vēl un palīdz mums,
- 455 Lai Orests — viņa dēls — kā uzvarētājs nāk
 Un veiktus redz pie kājām savus naidniekus!
 Tad bagātākām veltēm kapu greznosim
 Par tām, ko tagad varam viņam dāvināt.
 Ai, jaušu, ai, es jaušu, ka tas bijis tēvs,
- 460 Kas viņai atsūtījis sapni drausmīgo.
 Bet tagad pati sev un manim palīdz!
 Un arī mūsu tēvam, visudārgajam
 No cilvēkiem, kas patvēries ir Aidā!
- K. V. Šī jaunava par tēvu runā bijīgi;
 465 Tu paklausī un dari, ko tā saka tev!
- HR. Es darišu labprāt. Ja veicams taisnīgs darbs,
 Ko strīdēties tad diviem nav — tas jāsteidz veikt.
 Es mēģināšu visu izpildīt, kā likts,
 Bet, mīlās, jūs, no dievu puses, klusējiet!
- 470 Ja mātēl gadīsies to uzzināt kaut kā,
 Man pārģalvība rūgti jānožēlo būs.
- Viņa nogriež sev matu sprogu, paņem matšķipsnu un
 jostu no Elektras un aiziet.
- KO. Ja mani neviļ viedīgā jausma
 Un ja pareizi saka man prāts,
 475 Nāk Diķe, taisnības dieve,
 Nāk Diķe, un rokās tai taisnības spēks.
 Tā tuvu, tā drīzi būs klāt.
 Un manī most drosme,
 Kad dzirdu, ko vēsti
- 480 Šā sapņa tīkamās ainas;
 Neko nav aizmīrsis
 Hellēņu valdnieks²⁶,

485 Un atminīgs palicis divu asmeņu
Varkaltais cirvis,
Kas nāvē to cirta tik zemiski glēvi.

Jau savā slēptuvē lēcienam gatava
490 Simtkāju ātrā, simtroku kārā
Erīnija²⁷, atriebi alkstot.
Tie asinis slacītas precības liga,
Nekas tiem vairs nebija svētums.

495 Un tāpēc es jaušu,
Ka nelabu sola
Šī sapņa zīmīgie draudi
Ir slepkavām pašiem,
Ir līdzdariem ar.

500 Kas ticēs vairs turpmāk viedīgiem vārdiem
Un debesu zīmēm,
Ja baismīgā naktsaina nesola laba?

505 Posta cik daudz, cik gan daudz
Nelaiimes atnesis jau
Pelopa triumfs,
Mirtīla lāsts²⁸!

510 Jo no tās dienas, Pelop, kad tu
Mirtīlu pats, braucēju savu,
No zelta ratiem
Iegāzi jūrā,
Ziegdamies tā

515 Dievu un cilvēku priekšā,
Nelaimju nelaiimes nebeidz nekad
Vajāt šo valdnieku namu.

No pils iznāk Klitaimnestra ar kalponēm
un ziedojumiem.

KLITAIMNESTRA

Tu atkal, ārā izkluvusi, apkārt staigā,
Jo Aigista nav mājās, kas tev neļauj spert
Ne soli ārpus pils un neslavu mums celt.
520 Kad viņa nav, tu mani nevēro nemaz
Un ļaužu priekšā mels, ka esmu nekaunīga,
Ka varu sagrābusi esmu netaisni,
Ka nīrgājos par tevi un par tavējiem.
Man vārdos nīrgu nav, bet ļaunums gan — tas tiesa,
Kad dzirdu ļaunumu, kas man no tevis tiek.
525 Tavš tēvs — par citu tu jau nerunā nekad —
No manas rokas esot miris. Jā, tas tiesa.

- To labi apzinos un noliegt netaisos.
 Bet Dike viņu sodīja, ne tikai es²⁹, —
 Tu palīdzētu tai, ja tev tik bijis prāts,
 530 Jo šis pats tēvs, par kuru raudi tu vienmēr,
 Viens pats no grieķiem tavu māsu atļāva
 Par upuri nest dieviem, nejudzams man līdz,
 Tēvs būdams, sāpēs, kādas cieta māte — es.
 Lai tā! Bet tagad saki man — kālab, kā dēļ
 535 Viņš upurēja tavu māsu? Grieķu dēļ?
 To ziņā manu bērnu nokaut nebija,
 Bet, ja viņš Menelāja dēļ to darīja,
 Vai viņu sodīt man tad nebij tiesības?
 Vai Menelājam divu bērnu nebija?
 540 Tiem drīzāk būtu klājies mirt kā manējiem,
 Jo grieķi karā devās viņu mātes dēļ³⁰.
 Vai tiešām Aīds pazemē tik ļoti kārs
 Uz maniem bērniem bij — uz viņas bērniem ne?
 Var būt, ka mīlestība tēvam nekrietnam
 545 Bij tik pret brāļa Menelāja atvasēm?
 Vai tiešām labs un prātīgs tēvs tā rīkotos?
 Tā spriežu es, tu — citādi, es zinu to,
 Un arī tava māsa spriestu tā kā es.
 Man tāpēc prātā nenāk to, ko darīju,
 550 Kaut kādi nožēlot. Ja spriežu maldīgi,
 Tad saki, kur es kļūdos, un pēc tam tik pel!
 EL. Es tevi šoreiz ne ar vārdu neskāru
 Un nezaicināju tavu īgnumu;
 Bet, ja tu atļauj man, es tagad pateiktu
 555 Par tēvu mirušo un māsu taisnību.
 KL. Es atļauju labprāt; ja tu aizvien tā sāktu,
 Tad tevi uzklausīt tik grūti nebūtu.
 EL. Nu tad — tu saki man, ka tēvu nokāvi.
 Vai var vēl kaut kas nelietīgāks būt par to —
 560 Vienalga, vai tev bija tiesības vai ne?
 Bet tiesību tev nebij viņu nonāvēt —
 Tas tava tagadējā līdzgaitnieka pirksts.
 Tu medniecei Artemīdai pajautā,
 Kāpēc tā apturēja vėjus Aulidā³¹!
 565 Nē, pati pateikšu, jo viņai prasīt grēks.
 Kādreiz mans tēvs, kā stāsta, savā nodabā
 Bij staigājis pa dievės svēto birzi — te
 No viņa soļiem cēlies briedis staltradzis,
 Tēvs nomedījis to un skaļi lielījies.
 570 Tad dūsmās Artemīda aptur visus vėjus
 Un neļauj grieķiem ceļu turpināt, līdz tēvs
 Būs brieža vietā dievei meitu atdevis.

- Lūk, kāpēc jāziedo bij viņa. Citādi
 Nedz mājup tiktu ahajieši, nedz uz Troju.
- 575 Viņš ilgi pretojās, bet tomēr bija spiests
 To upurēt, bet ne jau Menelāja dēļ.
 Bet, pat ja viņš — es tavu domu pieļaušu —
 Tā labā rikojies, vai tādēļ viņam būtu
 No tavas rokas jāmirst? Kādām tiesībām?
- 580 Ja tādas tiesības tu dosi mirstīgiem,
 Tad pielūko, ka tas nav jānožēlo tev,
 Jo, ja mēs nāvi paši sodītu ar nāvi,
 Tad tev pēc taisnības ir jāmirst pirmajai.
 Tavs attaisnojums ir tik tukša skaņa vien.
- 585 Ja patīk, paskaidro, kādēļ tu tagad vēl
 Joprojām dzīvo šādu dzīvi kaunpilnu —
 Tu taču guli blakus slepkavam, ar ko
 Jūs abi manu tēvu kādreiz nokāvēt,
 Un dzemdē bērņus; taču likumīgos bērņus,
- 590 Kas likumīgi dzimuši, tu raidi prom.
 Kā to lai attaisno? Vai tiešām teiksi man,
 Ka tā ir atmaksa par nonāvēto meitu?
 Tas būtu zemiski, ja tu tā runātu,
 Jo precēt naidnieku pat meitas dēļ ir kauns.
- 595 Bet pamācības taču nedrīkstu tev dot,
 Jo esi palaidusi valodas, ka es
 Tik jaunu vien par savu māti runājos.
 Tu drīzāk varmāka mums esi nekā māte,
 Jo manu dzīvi nemitīgi te pie jums
- 600 Par mokām vērt tu pati un tavs mīļākais
 Un Orestam tāpat, kas, paglābies no tevis,
 Mīt nelaimīgs kaut kur, bez prieka dzīvodams.
 Tu bieži saki, ka es viņu audzinot
 Par tēva nāves atriebēju. Tici man,
- 605 Ka labprāt darītu es to, ja varētu.
 Un tāpēc ej un izkļiedz visai pasaulei,
 Ka ļauna mēle es bez kauna un bez goda!
 Ja esmu apveltīta ar šiem tikumiem,
 Tad savas mātes dabai kauna nedaru.
- 610 K. V. Alz dusmām viņa šņāc³², bet, vai tai dusmojot
 Ir taisnība, par to vairs viņa nedomā.
- KL. Val jādomā man vēl, ar tādu runājos,
 Kas uzdrīkstas par savu māti nīrgāties
 Un viņas gadiem? Val jums tiešām neliekas,
 Ka gatava uz visu tāda nekauna?
- 615 EL. Tad zini — man ir tiešām kauns par visu to,
 Kaut arī tev tā neliekas; es apzinos,
 Ka neklājas tik jaunai tāda rīcība,

- 620 Bet naida gars, kas man no tevis pretim dveš,
 Un tavi ļaunie darbi liek tā rīkoties,
 Jo ļaunums katrs tik sēj un audzē ļaunumu.
 KL. Tu nekaupa, par maz vēl darīts ir un teikts,
 Lai savaldītu tavu mēli nekrietno!
 EL. Šie vārdi, ko es saku, tie ir tavējie:
 625 Tu dari — tavi pašas darbi vārdus rod.
 KL. Pie dižās Artemīdas — šoreiz tu no soda
 Gan nelzbēgsi — lai tik Aigists atgriežas!
 EL. Skat, skat — tu dusmojies, lai gan tu ļāvi man
 Teikt savas domas — klausīties tu neproti.
 630 KL. Varbūt tu tagad klusētu un ļautu man,
 Ja esi patelkusi visu, upurēt?
 EL. Es ļāju, sāk, ja vēlies! Nerunāšu vairs,
 Lai netraucē tev svētceri neviens mans vārds.

Klītaimnestra vēršas pie kādas kalpones.

- KL. Tad pacel, meitēn, augļu pilno trauku šo,
 635 Jo ziedojot es lūgšu Foibam, valdniekam,
 Lai atņem balles mokošās, kas mani māc.

Vēršoties pie Apollona ziedokļa.

- Foib, mūsu sargātāj, jel, lūdzams, uzklausi,
 Ko slēptiem vārdiem lūgšu, jo visapkārt man
 Te tikai nedraugi un nevaru tāpēc
 640 Es klāji visu teikt, un arī viņa šeit,
 Kas ienaldā ar savu mēli šaudīgo
 Pa visu pilsētu sēs tukšas valodas.
 Jel manu klusu teikto lūgsnu uzklausi!
 Es divzīmīgu sapni šonakt redzēju³³ —
 645 Ja tas man vēstī labu, lielais Apollon,
 Tad ļauj tam piepildīties, bet, ja ļaunu vien,
 Vērs to uz maniem ienaidniekiem atpakaļ!
 Un nepieļauj, ja iecerējis kāds ar viltu
 No mūsu bagātības mani projām dzīt,
 650 Bet lem, lai dzīvi bezrūpīgu dzīvoju,
 Lai Atrejnams un arī valdniekzizlis mans,
 Ar tagadējiem saviem draugiem kopīgi
 Lai gaišas vadu dienas un lai bērni man,
 No kuriem nedveš nalds un neskan pulgojums!
 655 To klausī, žēlīgs būdams, lielo Apollon!
 Lem visiem mums, ko mēs tev tagad lūdzamies,
 Un arī to, ko nepatelcu, piepildi,
 Jo to tu, būdams dievs, bez vārdiem zināsi!
 Tak visu klājas redzēt tam, kas Zeva cilts.

Uznāk audzinātājs.

- 660 AU. Vai varu, svešnieces, uzzināt no jums,
Vai šī ir pils, kur mājo Aigists, valdinieks?
K. V. Jā gan, tas tiešām tā — tu, svešniek, nekļūdiēs.
AU. Un tā, man šķiet, gan laikam pati kundze būs,
Par to tās valdonīgais izskats liecina.
- 665 K. V. Jā, svešniek, tā ir tiešām viņa, kas tur stāv.
AU. Man sveiciens, valdniec, tev — man vēstis tīkamas³⁴
No kāda drauga tev un tāpat Aigistam.
KL. To patīkami dzirdēt, taču saki man
Vispirms, kas tevi šurp pie mums ir sūtījis.
- 670 AU. Šo vēsti sūta Fanotejs³⁵ no Fokīdas.
KL. Kas tā par vēsti, saki! Ja no drauga nāc,
Tev, svešniek, zinu, arī vēsts būs draudzīga.
AU. Ir miris Orests — isumā tas būtu viss.
EL. Ak vai, es, nelaimīgā, — tā ir nāve man!
- 675 KL. Ko, svešniek, teici, ko? Uz viņu neklausies!
AU. Ka Orests miris, kundze, atkārtoju tev.
EL. Tā mana nāve — neesmu vairs glābjama!
KL. Tā tava daļa, bet tu, svešniek, taisnību
Man stāsti: kādā veidā gāja bojā viņš?
- 680 AU. Es tāpēc sūtīts šurp un visu pateikšu.
Kad bija Delfos krāšņajos viņš ieradies,
Lai piedalītos Pītiskajās sacīkstēs³⁶,
Un saucējs bija skaļi paziņojis jau,
Ka sāksies pirmā sacensība — skriešanās,
- 685 Viņš uznāca tik stalts, ka jūsmām nebij gala.
Bij viņa skrējiens līdzīgs paša skaistumam,
Par uzvaru viņš goda balvu ieguva.
Tik daudz bij panākumu, tik daudz spēka tam,
Ka nezinu nemaz, ko stāstīt tev, ko ne.
- 690 Bet viens tev jāzina — cik sacensību bij,
Tik todien uzvarās viņš tika apbalvots³⁷.
«Kas ir šis laimīgais?» — visapkārt visi sauc;
«Tas Orests, argietis, tam Agamemnonš tēvs,
Kas varonpulkus vadīja uz Īliju.»
- 695 Viss bija labi, bet, ja dieviem kaut kas ļauns
Ir padomā, tad glābiņa pat stipram nav.
Lūk, līdz ar saules lēktu dienā nākamā
Bij ratu vadītāju cīņai jānotiek,
Un Orests līdzās citiem izbrauc laukumā.
- 700 No Ahajas bij viens, un otrs no Spartas bij,
Tad divi stalti braucēji no Libijas³⁸,
Bij fesāliešu zirgi jūgā piektajam,
No Aitolijas sestais brūniem kumeļiem,

- 705 Kāds vīrs no Magnēsijas³⁹ bija septītais,
 Ar baltiem zirgiem ainijietis⁴⁰ ieradās,
 No dievu celtām Atēnām blī devītais,
 Bet desmitajos ratos boiotietis kāds.
 Kad lozēm vietas norādīja tiesneši,
 710 Tad ratos nostājās uz skrejceļa ikviens,
 Un, tiklīdz vara taure atskan, aizšaujas
 Uz priekšu visi, savus ātrkājainos zirgus
 Gan spalgiem kliegzieniem, gan grožiem skubinot.
 Dīp raltās zirgu kājas, rati žvadz un rīb,
 715 Un putekļi uz augšu ceļas mutuļiem.
 Gan apdzīt cenzdamies, tie vienkopus vēl turas,
 Un, dzelkšņu skubināti, sprauslo viņu zirgi,
 No viņu elsojošiem purniem putas šļāc
 Pār pleciem braucējiem, pār ratu riteņiem.
 720 Par mata tiesu Orests apbrauc gala stabu⁴¹,
 Ar mēru vienam zirgam grožus palaizdams,
 Bet otru stingri valdīdams⁴². Vēl pagaidām
 It visi rati joņo savā kārtībā,
 Kad ainijietis pagriezienā piepeši,
 725 No sestā apļa septītajā iegriežot,
 Vairs nespēj satrakotos zirgus savaldīt
 Un pilnā sparā drāžas virsū barkietim⁴³.
 Viss tagad gāžas, lūst un krīt, un skaļi kliegz,
 Un vienā mirklī Krīsas platais skrejamceļš
 730 Visnotaļ juku jukām ratu lūžņiem klāts.
 To veiklais atēnietis laikus ierauga,
 Tas, jonī apraudamies, nu uz malu griež,
 No drupu kaudzes vairīdamies laimīgi.
 Pats pēdējais ar saviem ratiem Orests brauc,
 735 Uz cīņas gala posmu spēkus taupīdams
 Un zirgiem vaļu pilnīgu vēl nedodams,
 Bet, kad viņš pamana, ka tikai viens vairs tam
 Ir priekšā palicis, viņš spalgi iekliedzas,
 Drāž pakaļ sāncensim. Drīz abi līdzās jau,
 740 Un brīžiem viena, brīžiem otra skrējēji
 Uz priekšu tik par galvas tiesu izšaujas.
 Jau visus apļus bija Orests paveicis
 Pēc visiem likumiem, kā prasa sacīkstēs,
 Kad pēkšņi, beigu pagriezienā pievilkdams
 745 Par strauju grožus, uztriec ratu riteni
 Viņš ceļa gala stabam. Salūst ratu ass,
 Un, pāri ratu malai pārsviests, Orests krīt,
 Krīt, grožos sapinies, un zirgi, joņojot
 Pa visu plašo skrejamceļu, rauj to līdz.
 750 Kad vēroja to krītam ļaužu tūkstoši,

- Tie skaļi vaimanāja, redzot jaunekli,
 Kas tik daudz veicis bij, tik lielā nelaimē.
 Ar lielām pūlēm citi vadītāji tad
 Uz ceļa auļojošos zirgus savalda,
 755 No grožiem atbrīvojot asiņainās miesas,
 Ko gan neviens no draugiem nepazītu vairs.
 Drīz sārts, kas ātri viņam sakrauts, liesmo jau,
 Un stalto augumu jo sīkā vara urnā
 Kā skumjus pelnus vīri nes no Fokīdas⁴⁴,
 760 Lai viņam kapa vieta būtu tēvzemē.
 Un tas ir viss — to sāpīgi ir pavēstīt,
 Bet man, kas savām acīm to ir skatījis,
 Tā bija lielākā no visām nelaimēm!
- K. V. Ak vai, ak vai šai valdniekdzimitai senajai! —
 765 Līdz pašām saknēm šķiet tā iznikusi jau.
- KL. Ai, Zev, kā man to nosaukt — vai tā laime ir
 Vai bēdas — es gan glābta, bet man tomēr sāp,
 Ka dzīvību es glābju savām ciešanām.
- AU. Kāpēc tā sadrūmi par vēsti, valdniece?
 770 KL. Cik dīvains mātel prāts: tas nespēj bērnu nīst
 Pat tad, kad ļaunums vien no tā ir piedzīvots.
- AU. Tad veltīgi, šķiet, esam atnākuši šurp⁴⁵.
 KL. Nē, nē, tā nav! Kāpēc tu saki — veltīgi?
 Tu taču atnācis un drošu ziņu ved,
 775 Ka miris bērns, kas manas pašas miesas nests,
 Kas manām krūtīm atrauts tika pāragri
 Un, tā kā bēglis no šīs zemes tālu prom,
 Vairs mani neredzēja, mani vainodams
 Par tēva slepkavu un atriebt solidams.
- 780 Ne nākti vairs, nedz arī dienu mani miegs
 Ar mieru nesedza, bet brīdis man ikviens
 Kā nemītīgās nāves bailēs ritēja.
 No bailēm atpestīšanu šī diena nes,
 No Oresta un šīs ko baldīties vairs nav.
- 785 Kā posts un nelaipe tā pašas mājās bij,
 Man asinis no sirds bez mitas dzerdama.
 No viņas draudiem dzīve tagad brīva būs.
- EL. Vai! nelaimīgai man, kam tagad jāapraud
 Ne tikai brāja liktenis, bet arī vēl,
 790 Ka tevi zalmo māte! Vai tas taisnīgi?
- KL. Tev varbūt šķiet, ka ne, bet man — ka taisnīgi.
- EL. Jel mani dzirdi, aizgājēja Nemese⁴⁶!
- KL. Kas viņai jādzird bij, tā dzirdēja un lēma.
- EL. Nu, zalmo vien — tev laime uzsmaidījusi!
- 795 KL. Jūs abi man šo laimi atņemt gribējāt.
 EL. Ko varam atņemt tev, ja pašiem atņemts viss?

- KL. Tavs nāciens, svešniek, būtu lielas algas vērts,
Ja būtu spējis vēl šai muti aizdarīt.
- AU. Es tātad varu iet — mans uzdevums ir veikts.
- 800 KL. Nekādā ziņā ne — tu mani kaunā liktu
Un labvēli, kas tevi atsūtīja šurp.
Nāc, lūdzams, iekšā pats, bet šī lai gaudo vien
Par savu un par brāļa ļauno likteni!
- Kopā ar audzinātāju ielet pili.
- EL. Vai tiešām liekas jums, ka sājpu pilna tā,
805 Ka, bēdu nomākta, mirks vienās asarās
Par to, ka zaudējusi nelaimīgo dēlu?
Nē — pasmējās un gāja prom. Vai manu, vai!
Ar tavu nāvi, Orest, pazudusi es,
No krūtīm izrāvis tu esi cerības,
810 Kas vienīgās vēl bija palikušas man,
Ka esi dzīvs un kādreiz nāksi atriebt tēvu
Un mani, nelaimīgo. Kurp man tagad iet?
Es esmu gluži viena — ne man tevis vairs,
Ne tēva; nu kā verdzenei būs atkal iet
815 Pie cilvēkiem, kas visunīstamākie man,
Pie tēva slepkavām — vai pelnījusi to?
Bet nē — nekad, ne brīdi negribu es vairs
Ar viņiem kopā būt, pie durvju sliekšņa te
Es palikšu un kaltīšu kā vientuļš koks,
820 Lai kāds no tiem, kam likšos es par nastu šeit,
Tad mani nonāvē — tik prieks būs nāve man.
Ja dzīve bēda vien, tad dzīvot gribas nav.
- KO. Kur tad ir Zeva pārkoņi, kur
Hēlija liesmotie skati,
Ja viņi, visu to
Redzot un skatot,
825 Var tik mierīgi palikt?
- EL. Vai manu, vai!
- KO. Ai, kam tu raudi, bērns?
- EL. Aii!
- 830 KO. Jel pārlieku neraudi!
- EL. Nemokiet mani!
- KO. Vai tad mēs mokām?

- EL. Ja nu ir skaidrs, ka abi ir tur,
Tumšajā Aīda valstī,
Veltīgi man cerības dot
Nozīmē samīdīt kājām.
- 835 KO. Es zinu, ka reiz
Valdnieks Amfiarājs⁴⁷
Sievas zeltrotas dēļ
Tika pazudināts;
Tas tagad
Pazemē dziļi —
- 840 EL. Ak vai, ak vai!
KO. Spēka pilns valda —
EL. Ak!
KO. Un vainīgā sieva —
EL. Tā saņēma sodu.
KO. Jā gan.
- 845 EL. Zinu, es zinu, tam atriebējs bij
Bēdās — tik man tāda vairs nav!
Viņš, kas man bij,
Tika ar varu man atņemts.
KO. Smaga gan bēdu nasta tev!
- 850 EL. Ai, zinu, par daudz labi zinu to pati,
Man mūžs ir ciešanu caurvīts,
Jo gads, jo bēdas nāk klāt.
KO. Zinām mēs ciešanas tavas.
- 855 EL. Nevajag tāpēc mierināt mani, ja nav —
KO. Ja nav?
EL. Cerību vairs, ka pārnāks vēl mājās
To pašu asiņu brālīs.
- 860 KO. Jāmirst ir visiem mirstīgiem reiz.

- EL. Un arī tā, ātrajās sacīkstēs braucot,
Kā brālim — pa skrejceļu vilktam
Spožo pavadu pinekļu gūstā?
- 865 KO. Briesmīgs gan ir šāds gals!
- EL. Svešumā viņš, manu roku neapkopts, —
- KO. Ak vai!
- EL. Sadega sārtā bez kapa kaut kur,
870 Bez savējo žēlabu raudām.
- Steigšus ierodas Hrisotemīda.
- HR. Prieks manī, māsa mīlā, šurp pie tevis dzen,
Tāds prieks, ka skrēju ātrāk, nekā klājas, šurp —
Es nesu prieku tev un atpestīšanu
No visām nelaimēm, kas tevi nomoka.
- 875 EL. Kā gan tev atrast remdi manai nelaimēi,
Pret kuru zāles atrast nespēj it neviens?
- HR. Klāt Orests — dzirdi, paklausies, ko saku tev, —
Un dzīvs, un sveiks un vesels tā kā tu un es!
- EL. Tu, nelaimīgā, esi prātā jukusi,
880 Ka vari tā par mūsu postu ņirgāties.
- HR. Pie senču svētā pavarda es zvēru tev,
Ka nedomāju ņirgāties: ir Orests klāt!
- EL. Ai, nelaimīgā, saki, kas gan bija tas,
Kas stāstīja to tev un kam tā uzticies!
- 885 HR. Es stāstu tikai to, ko pati redzēju —
Var taču ticēt tam, ko savām acīm redz.
- EL. Ko īsti, nelaimīgā, tādu redzēji,
Kas tevī radījis tik kvēlu ticību?
- HR. Tad, dievu vārdā, klausies, ko tev pateikšu,
890 Pēc tam spried tālāk pati, tiesa tas vai malds!
- EL. Nu stāsti vien, ja tas tev prieku sagādā!
- HR. Tev tūlīt pateikšu, ko ieraudzīju es.
Tiklīdz es aizgāju uz tēva kapvietu,
Es tikko ziedam lieta piena urdziņas
895 Tur redzēju un puķes dažnedažādas,
Kas tā kā vainags tēva kapu apņēma.
To ieraugot, visapkārt palūkojos es,
Val kāds, man pašai nemanot, nav piezadzies.
Bet, kad es redzēju, ka viss bij rāms un kluss,
900 Es kapam gāju klāt. Tā malā atrodu
Uz kopas matu cirtu, nesen nogrieztu,
Un, tikko es to, nelaimīgā, ieraugu,
Man pēkšņi dvēslē ataut senilgotais tēls —

- Tas Orests mīlotais, kas zīmi atstājis!
- 905 Es rokās ņēmu cirtu klusā bijībā,
Bet prieks man tūdaļ pilda acis asarām.
Jau mirklī pirmajā es skaidri zināju,
Ka tik no viņa vien var nākt šis ziedojums.
Kam vēl bez abām mums te klātos ziedu liet?
- 910 Es neesmu to darījusi — zinu to,
Nedz arī tu tā bijusi, jo nedrīksti
Bez soda no šīs mājas kādu soli spert.
Ne mātei prāts, ne patika to darīt būtu,
Nedz paslepen to darīt būtu izdevies,
- 915 Tik Orests varēja tā kapu godināt.
Un tāpēc saņemies, ne vienmēr vieniem vien
Mēdz dievi savu labvēlību parādīt.
Bij nežēlīgs it viss, ko deva tie līdz šim,
Varbūt šī diena būs mums sākums labajam.
- 920 EL. Ak vai, par bēdu vien tavš neprāts bijis man!
HR. Kā tā? Vai tad ne priekam nesu ziņu šo?
EL. Kur esi un ko runā, pati nezini.
HR. Vai tad es nezinu pat to, ko redzēju?
EL. Viņš miris, nelaimīgā, un no viņa tev
- 925 Nav glābiņš gaidāms vairs. Uz viņu neceri!
HR. Ak vai, ak vai! Kas tev šo ziņu atnesa?
EL. To nesa cilvēks, kas bij klāt, kad mira viņš.
HR. Un kur viņš ir, šis vīrs? Ko domāt, nezinu.
EL. Viņš tagad pili — mātei gaidīts viesis mīļš.
- 930 HR. Ak vai, ak vai! Bet kas tad gan vēl varējis
Uz tēva kapa ziedojumus nolikt šos?
EL. Es pati drīzāk domāju, ka nolīcis
To kāds par godu mirušajam Orestam.
- HR. Un es — es, nelaimīgā, skriešus skrēju šurp,
- 935 Lai nestu prieka vēsti, pati nejaušot,
Cik mūsu posts ir liels; un tagad nākusi
Es redzu jaunu nelaimi vēl vecai klāt.
EL. Jā, tā tas ir. Bet, ja tu paklausītu man,
Tu spētu jauno bēdu nastu atvieglot.
- 940 HR. Vai tad es spēju dzīvē atgriezt mirušos?
EL. Es neesmu tik aplama, lai teiktu to.
HR. Ko tad man liksi darīt? Ko es spētu veikt?
EL. Būt drosmīgai un darīt to, ko teikšu es.
HR. Ja tas ko līdzētu, es neatteiktu tev.
- 945 EL. Tu taču zini, ka bez pūlēm nav nekā.
HR. Es zinu gan — cik spēšu, palīdzēšu tev.
EL. Tad paklausies, ko darīt esmu lēmusi.
No draugiem palīgs mums — to zinām tu un es —
Bij Orests vien, bet Aids viņu aizrāva

- 950 Kā laupītājs pie sevis, nu mēs divas tik.
 Un, kamēr vien es dzirdēju, ka brālis dzīvs
 Un sveiks un vesels, bija man vēl cerība,
 Ka sava tēva nāvi atriebt pārnāks reiz.
 Bet viņa vairāk nav — uz tevi ceru tik,
- 955 Ka tu ar mani kopā nekavēsies vairs
 To nonāvēt, kas bija tēva slepkava —
 Šo Aigistu⁴⁸ —, kāpēc man slēpt šīs domas tev?
 Cik ilgi vienaldzīgi gribi gaidīt vēl?
 Uz ko tu ceri vairs? Tev taču jāraud būtu,
- 960 Ka visa tēva manta nolaupīta tev;
 Un jābūt izmisušai, ka tev liktens lemts
 Bez vīra novēcot, bez Himenaja dziesmām⁴⁹!
 Un nelolo sev ilgāk veltas cerības
 To tomēr sagaidīt; tāds muļķis Aigists nav,
- 965 Ka pieļaus tev un man vēl bērnus piedzīvot,
 Kas lieli augtu viņam tik par nelaimi.
 Bet, ja tu paklausītu manam padomam,
 Tas būtu gandarījums svēts gan tavam tēvam
 Tur apakšā, gan arī brālim mirušam.
- 970 Tad brīvē dzimušo par brīvu tevi sauks —
 Un brīvai sievietei nāks cienīgs precinieks,
 Jo kas gan nekārotu cildu sievu sev?
 Vai laba slava neies ļaudīs tuvu, tālu
 Par tevi un par mani, ja tu klausīsi?
- 975 Mūs pilsonis ikviens, ik svešnieks, redzot mūs,
 Ar šādiem goddevīgiem vārdiem cildinās:
 «Vai redzat, draugi, abas māsas stāvam tur,
 Kas tēvu tēvu namam godu izglāba,
 Kad savu naidnieku, kas domājās jau drošs,
- 980 Tās nonāvēja, briesmu nebaidīdamās?
 Tās vajag mīlēt abas, abas jācienī,
 Un visās svētku reizēs, tautas sapulcēs
 Ir abas jāgodina varonības dēļ.»
 Tā visur runās tad par abām mums ikviens,
- 985 Un dzīvām, mirušām vairs slava nezudīs.
 Jel klausī, mīļo mās, nāc tēvam palīgā,
 Nāc brālim talkā un no posta mani glāb,
 Glāb arī sevi pašu! Cieši iegaumē,
 Ka cildi dzimušam ir kaunā dzīvot kauns!
- 990 K. V. Ja nodoms ir tik liels, viss labi jāapsver
 Gan tai, kas runā, gan ar tai, kas teikto dzird.
 HR. Ja viņa, mīļās sievas, būtu prātīga —
 Tā piesardzību neaizmirstu runājot,
 Bet tagad tai ir piesardzība zudusi.
- 995 Kurp vēršas tavi skatieni, ja drosmīgi

- Tu pati bruņojies un mani sauc sev līdz?
 Tu taču sieva tik — tev vīra spēka nav,
 Tev roka vājāka kā taviem pretniekiem.
 Ik dienas viņiem liktenis ir labvēlīgs,
 1000 Bet mūsu laime rietēdama riet un gaist.
 Ja kāds ir nodomājis tādu vīru gāzt,
 Vai tas var cerēt palikt nesodīts un dzīvs?
 Ka tikai mūsu ciešanām vēl abas klāt
 Mēs nepiepelinām lielākas, ja kāds mūs dzird!
- 1005 Tā nebūs palīdzība mums, nedz pestījums,
 Ja, slavu gūstot, mirstam nāvē kaunplīnā.
 Mirt nav visgrūtākais, bet tas, ka mokoties
 Kāds nomirt alkst, bet nevar nāvi rast.
 Tāpēc es lūdzu tevi — negrūd postā mūs
- 1010 Un neliec iznīkt mūsu dzimtai pilnīgi!
 Vairs nedod vaļu dusmām! Un, kas tika teikts,
 To es kā neteiktu pie sevis glabāšu.
 Ir taču beidzot laiks tev pašai apzināt:
 Ja spēka cīņai nav, tad labāk padoties.
- 1015 K. V. Jel klausī padomam! Nav cilvēkam nekā
 Par piesardzību labāka un saprātu.
 EL. Tu nepateici negaidīta it nekā.
 Es zināju, ka tu ar mieru nebūsi.
 Tad atliek pašas rokām gluži vienai man
- 1020 To visu izdarīt — jo izdarīts tas tiks!
 HR. Ak vai! Kaut būtu bijis gars tik drosmīgs tev,
 Kad mira tēvs! It visu tad tu paveiktu.
 EL. Mans gars bij vienmēr tāds, bet prāts bij toreiz mazs.
 HR. Tad centies tādu prātu vienmēr saglabāt!
- 1025 EL. Tu negribi man palīdzēt un tāpēc pel.
 HR. Kam ļaunais padomā, lai ļaunu arī cieš.
 EL. Ir apskaužams tavš prāts, bet gļēvums nicināms.
 HR. Man vienaldzīga arī tava uzslava⁵⁰.
 EL. No manis uzslavas tu nesagaidīsi.
- 1030 HR. Vai tiesa man vai tev, to var tik izšķirt laiks.
 EL. Ej prom! No tevis palīdzība nenāks man.
 HR. Tā nāk, bet tev, lūk, prāta nav to saskatīt.
 EL. Ej vien un savai mātei visu pastāsti!
 HR. Tā ienīst tevi kā tu mani nespēju.
- 1035 EL. Bet apzinies — uz negodu tu mani ved.
 HR. Uz negodu gan ne — pie prāta gribu vest.
 EL. Vai tikai tam, ko domā tu, man jāklausa?
 HR. Pie prāta nākusi, mūs abas vadīsi.
 EL. Kā var tik skaisti runāt un tā maldīties!
- 1040 HR. Tas pareizi par tavu pašas kaiti teikts.
 EL. Kā tā? Vai liekas tev, ka man nav taisnība?

- HR. Bet dažkārt ļaudīm taisnība tik postu nes.
 EL. Pēc tādiem likumiem es dzīvot negribu.
 HR. Ja izdarīsi to, tu mani uzteiksi⁵¹.
- 1045 EL. Un es to izdarīšu — mani nebiedē!
 HR. Vai tiešām negrozīsi savu nodomu?
 EL. Par sliktu padomu nekas nav nīstamāks.
 HR. Tu, liekas, neapsver nekā, ko saku es.
 EL. Šis nodoms briedis sen — nav radies tas nupat.
- 1050 HR. Es iešu prom, jo manus vārdus tu nekad
 Par labiem neturi, es — tavus nodomus!
 EL. Ej vien! Ar tevi vienis prātis gan nekad
 Es nebūšu, lai kā to vēlētos tavs prāts,
 Jo muļķība ir gribēt neiespējamo.
- 1055 HR. Ja pašai liekas tev, ka gudri rīkojies,
 Tad rīkojies vien tā! Kad būsi nelaimē,
 Vēl manus vārdus pieminēsi kādudien.
 Hrisotemīda dodas projām.
- 1060 KO. Putni, kas lido mums pāri, tie zina
 Barot un aprūpēt
 Vecākus savus —
 Kāpēc mēs neprotam darīt tāpat?⁵²
 Tevi, Zevtēv, pārkonu valdniek,
 Tevi, dievišķā Temīda, lūdzam,
 Neatstāj vainu bez soda!
 Fāma, kas spējīga sasniegt pat Aīda dzīles⁵³,
 Liec dziļā pazemē zināt
 Atreja dēlam, ka piemeklējis
 Valdnieka namu
 Liktenis skumīgs un kaunpilns!
- 1070 Smaga māc slimība senso namu,
 Abas māsas pat
 Cīnīties nebeidz,
 Nesniedz tās draudzīgu roku —
 Vientuļa atstāta vētrainās bangās
- 1075 Elektra paliek,
 Līdzīgi skumjajai lakstīgalai⁵⁴
 Raudot par mīloto tēvu.
 Nebaidās viņa pat briesmīgās nāves,
 Nebaidās ieiet tumšajā naktī,
 1080 Kaut tikai spētu tā lāstu izdzēst!
 Vai savu tēvu reiz kāds tā ir mīlējis?
- Kurš gan no visiem cilvēkiem cildiem
 Gribētu mūžu nelaimē vadīt —
 1085 Kaunā likt savu vārdu⁵⁵, mans bērns?

- Ari tu izraugies skumīgu dzīvi,
Izraugies cīņu, lai varētu kādreiz
Taisna un cildena saukties.
- 1090 Kaut tev pienāktu tāda reiz diena,
Kad tavi naidnieki pieveikti gulēs,
Kas tevi pazemo tagad!
Likteņa vajātu redzam mēs tevi,
1095 Tomēr tu skaistāko balvu sev guvusi,
Parādot bijību lielajam Zevam.
- Ierodas Orests, Pilāds un viņu pavadoņi.
- OR. Vai ceļu esam sapratuši pareizi,
Vai pareizi mēs ejam, labās sievietes?
- 1100 K. V. Bet ko tu, svešniek, meklē un ko gribi šeit?
OR. Jau sen es vēlos uzzināt, kur Aigists mīt.
K. V. Jūs nākat pareizi, un pareizi jums teikts.
OR. Kas, lūdzams, tad no jums var pateikt mājniekiem
Par mūsu ierašanos, sen jau gaidīto?
- K. V. Rādot uz Elektru.
- 1105 Lai viņa iet — tā tuvu rada mājniekiem.
OR. Tad ieej iekšā — saki, ka no Fokīdas
Ir atnākuši vīri satikt Aigistu!
EL. Ak vai, jūs laikam nesat pierādījumus,
Ka drūmā vēsts, ko dzirdējām, ir patiesa?
- 1110 OR. Kas vēstīts tev, es neznu, bet mani šurp
Par Orestu nest ziņu Strofījs sūtījis.
EL. Bet kādu? Mani pārņem bailes, svešniek.
OR. Ar pelnu saujiņu šai urnā mazajā,
Kā redzi, esam abi atnākuši šurp⁵⁶.
- 1115 EL. Ak vai! Patiešām savām acīm ieraugu
Es jūsu rokās bēdu nastu skumīgo!
OR. Ja Orestu un viņa nāvi apraudī,
Tad zini — viņa pišļus glabā urna šī.
EL. Ai, svešniek, dievu dēļ, ja tajā viņa pelni,
1120 Tad ļaujiet man šo urnu rokās paturēt
Un sevi, visu mūsu dzimtu apraudāt!
OR. Es viņu nepazīstu gan, bet dodiet urnu,
Jo, liekas, ne ar ļaunu nodomu tā lūdz —
Varbūt viņš draugs tai bij, varbūt pat radnieks.
Elektra satver urnu.
- 1125 EL.⁵⁷ Tu, svētā piemiņa no dzīvā Oresta,
Kas man visdārgāks bij! Ai, tevi aizvadot,
Es necerēju, ka mums tā būs satikties,
Jo savās rokās tagad turu pelnus vien,
1130 Bet prom no mājām tevi ziedā vadīju.

- Kaut ātrāk bijis man no dzīves jāaiziet,
 Pirms tevi es uz svešu zemi sūtīju!
 Tad būtu miris tu tepat tai pašā dienā,
 Ar mūsu tēvu kapa kopu dalītu,
 1135 Bet tagad prom no mājām, svešumā kā bēglis
 Tu bojā aizgāji, no savas māsas šķirts.
 Man, nelaimīgai, savām rokām nebij lemts
 Pēc nāves apkopt tevi, nedz, kā pieklājas,
 1140 No izdegušā sārta savākt pelnu sauju.
 Tu, nelaimīgais, svešu roku aprūpēts,
 Pie manis nāc — tik sauja sikā traucīnā.
 Es nelaimīgā! Velts mans senais auklējums
 Un saldaiss rūpju darbs, ko veltīju es tev,
 1145 Jo toreiz bērnu dienās tava paša māte
 Gan tevi nemilēja vairāk nekā es.
 Es biju vienīgā, kas tevi auklēja,
 Un mātes vietā māsu allaž sauci tu.
 Tas viss man tagad gājis bojā vienā dienā
 1150 Ar tavu nāvi, jo, it visu aizraudams
 Kā vētra līdz, tu aizgājis. Vairs tēva nav,
 Es mirusi ar tevi, jo tu miris pats.
 Bet ienaidnieki smeļ, aiz prieka trako tā,
 Šī nemāte, kaut māte mums, ko tu tik bieži,
 1155 Man slepus ziņu laizdams, svēti solījies
 Pats sodīt atriebdams, bet tagad visu to
 Ļauns abu liktens nolaupījis — tavs un mans —,
 Kas tevi atsūtījis ne vairs, kāds tu bijī,
 Bet tikai pelnu sauju, tukšu ēnu vien.
 1160 Ak vai manu, vai!
 Ak, nelaimīgo brālī,
 Pa kādu šausmu ceļu gan, ak vai, ak vai,
 Tu, manis sūtīts, mīļais, atnesi man nāvi,
 Jā, atnesi man nāvi, dārgo, dārgo brālī!
 1165 Tad uzņem arī mani šajā pajumtē!
 Nekas vairs nebūdamā, nebūtībā iešu
 Ar tevi palikt kopā tur, jo, kamēr šeit
 Tu bijī vēl, mēs vienmēr visu dalījām.
 No tava kapa šķirties tagad negribu,
 1170 Jo tiem, kas miruši, es redzu, bēdu nav.
 K. V. Tavs tēvs bij mirstīgs, Elektra, to padomā,
 Un Orests mirstīgs bij. Tik gauži neraudi,
 Jo visiem mums ir nebūtībā jāaiziet!
 OR. Ak vai, ko tagad teikt⁵⁸? Kā īstos vārdus rast,
 1175 Jo ilgāk klusēt es vairs spējīgs neesmu.
 EL. Kas tevi nomāc, svešinieki? Kam runā tā?
 OR. Vai jaunava, ko redzu, nav tik Elektra?

- EL. Tā tiešām viņa ir, un grūtas dienas tai.
 OR. Ak vai, cik drūms un neapskaužams liktenis!
- 1180 EL. Vai tiešām manis dēļ tu, svešniek, nopūties?
 OR. Cik izmocīts tai skats, cik nožēlojama!
 EL. Šie skumjie vārdi, svešniek, tiešām teikti man.
 OR. Cik skaudri dzīvots mūžs — bez laimes, laulības!
 EL. Kāpēc tu, svešniek, vaidi, manī vērdamies?
- 1185 OR. Es neapjautu savu bēdu dziļumu.
 EL. Ko tad es pateicu, kas tev to izjust liek?
 OR. To redzu es no tavām lielām ciešanām.
 EL. Un tomēr gaužām maz tu manas bēdas jaut.
 OR. Kas gan par to, ko redzu, ir vēl briesmīgāks?
- 1190 EL. Ka vienā mājā jādzīvo ar slepkavām.
 OR. Ar kādiem slepkavām? Ko gribi ar to teikt?
 EL. Ar tēva slepkavām — tiem esmu verdzene.
 OR. Bet kas tev lika viņiem būt par verdzeni?
 EL. Tā mana māte, māte tikai vārda pēc.
- 1195 OR. Bet kā? Ar varu vergot liek vai badā mērdē?
 EL. Ar varu, badu un ar visu, kas tik ļauns.
 OR. Un sargātāja, aizstāvja neviena nav?
 EL. Vairs nav, jo to, kas bij, kā pelnus atnesi.
 OR. Ak, nelaimīgā, cik man ļoti tevis žēl!
- 1200 EL. Tad zini, ka tu vienīgais, kam manis žēl.
 OR. Es vienīgais ar tādu bēdu nastu vēl.
 EL. Vai tad tu, svešnieks būdams, būtu rada mums?
 OR. Rādīdams uz kori.
 Ja zinātu, ka tās ar mums, es teiktu tev.
 EL. Mums viņas uzticīgas ir un draudzīgas.
- 1205 OR. Liec nost šo urnu, tad tev visu pateikšu.
 EL. Nē, svešniek, dievu dēļ — man urnu neatņem!
 OR. Jel paklausī, ko saku — tev tās nebūs žēl.
 EL. Es tevi lūdzu — neatņem man dārgāko!
 OR. Liec nost, es saku tev!
- EL. Vai, manu bēdu, vai,
 1210 Ja man pat, Orest, tavus pelnus negrib ļaut!
- OR. Ai, nepiemini pelnus! Raudāt nevajag!
 EL. Par nomirušo brāli raudāt nevajag?!
- OR. Tev neklājas par viņu tādus vārdus teikt.
 EL. Tad necienīga es pat brāli pieminēt?
- 1215 OR. Nav otras cienīgākas — bet kam urna tev?
 EL. Bet ja tur mana brāļa pelni glabāti?
 OR. Tur brāļa pelnu nav — tas viss ir izdomāts.
 EL. Bet kur gan tad ir viņa, nelaimīgā, kaps?
 OR. Nekur! Jo dzīvajam jau kaps nav vajadzīgs.
- 1220 EL. Vai apzinies, ko saki, zēn?
 OR. Tik taisnību!

- EL. Vai tiešām viņš ir dzīvs?
OR. Ja esmu dzīvs, tad — jā.
- 1230 EL. Tu tātad tiešām viņš?
OR. Un gredzens, redzi, šis
Ir mūsu tēva⁵⁹ — vai tu tagad tici man?
- EL. Ak, mūža laimīgākā diena!
OR. Arī man.
- 1235 EL. Tā tava balss!
OR. Tā mana un ne cita vairs.
- EL. Tu manās skavās!
OR. Kaut aizvien tas būtu tā!
- EL. Ai, draudzenes, jūs mīlās manas, tautietes,
Lūk, Orests, kas ar gudru ziņu miris bij,
Bet tagad gudru ziņu dzīvē atgriezies!
- 1230 K. V. Mēs viņu redzam, māsa, un par laimi šo
Aiz prieka asaras no mūsu acīm rit.
- EL. Ai, mīļo brāl,
Tu dārgākais par visiem pasaulē,
Tik laikus tu pārradies mājās,
1235 Tu atnāci, atradi, vaigvaigā redzēji to, kas tev dārgs!
- OR. Jā, esmu klāt, bet, tevi lūdzu, klusē vēl!
EL. Kāpēc?
OR. Ir labāk klusēt vēl, lai kāds tur neizdzird.
EL. Es zvēru Artemīdai, mūžam nepieveiktajai,
1240 Ka nedrebēšu es nekad, nekad
Apnīcīgā sievu bara priekšā,
Kas namā tur dikst.
- OR. Bet Arejs, kara dievs, mīt dažreiz sievās ar —
1245 To rūgtā pieredze tev mācījusi būs.
- EL. Ai, šaušalas!
Tu bez žēlas, bez saudzes aizskāri neizdzēšamo,
Nemūžam nealzmirstamo, briesmīgo
1250 Mūsu abu kopīgo bēdu.
- OR. Es zinu to — tik īstam brīdim pienākot,
Mēs pieminēsim arī viņu nedarbus.
- EL. Ikviens, ikviens,
Ik brīdis ir īstais,
1255 Galdītais atmaksas laiks!
- OR. Es brīva kļuvusi, un brīva mana runa.
OR. Jā gan, bet brīvība ir arī jāsargā.
- EL. Bet kā to nosargāt?
OR. Pirms nav vēl laiks, no garām runām izvairies!
- 1260 EL. Kad tu esi šeit, vai tad spētu kāds
Ciest klusu, nerunāt, savaldīt vārdu straumi?
Vai citādi man būt,
Ja tevi bez ziņas,

- Nejaušot, necerot redzu?
 1265 OR. Es nācu tad, kad dievi lika atgriezties.
 EL. Vēl lielāka aug mana laime,
 Kad no tevis es dzirdu, ka pats Foibs bija tas,
 Kas uz mūsu māju
 Tev rādīja ceļu.
- 1270
 OR. Tas tiešām ir likteņa mājiens.
 OR. Tev prieku liegt es negribu, bet baidos tik,
 Ka prieka jūsmā aizrāvusies tu par daudz.
 EL. Kad pēc tik ilga laika pa laimīgu taku
 Esi izlēmis beidzot atnākt pie manis —
- 1275
 OR. Nedari, nedari to sāpju šaustajai!
 OR. Ko lai es nedaru?
 EL. Neatņem prieku,
 Neliedz man, neaizliedz skatīties tevī!
 OR. Es arī citiem neatļautu tev to liegt.
 EL. Tad tu man ļauj?
- 1280
 OR. Kāpēc gan ne?
 EL. Ai, mīlās, es dzirdēju balsi,
 Ko necerēju vairs dzirdēt,
 Es biju ciešanās mēma,
 Jo bēdas nerada vārdus,
- 1285
 OR. Kad nelaimē slīgu.
 Tu tagad pie manis,
 Tavu mīlmīļo vaigu es skatu,
 Ko nedienās redzēju garā.
 OR. Liec, māsa, liekai vārdu straumei tagad rīmt
 Un nestāsti man to, cik māte nekrietna,
- 1290
 OR. Nedz to, ka Aigists tēva mantu izlaupa
 Un grābj, un šķiež, un to bez jēgas izsvaida, —
 Var liekās runās īsto brīdi garām laist.
 Kas man patlaban šķiet par visu svarīgāk:
 Tu padomā, kā rīkoties — vai atklāti
- 1295
 OR. Vai slepu, ienaidniekiem prieku izjaucot.
 Var māte viegli nojaust tavu nodomu,
 Ja abi jautru seju namā ieiesim.
 Tev tāpēc skumjai jābūt, kā pēc sēru vēsts,
 Un, kad būs laimējies mums viss, kas iecerēts,
- 1300
 OR. Tad varēsim mēs priecāties un brīvi smiet.
 EL. Lai notiek viss, kā tu to vēlies, mīļo brāl,
 Ja tā tev liekas pareizāk, jo lielais prieks
 Ir tevis dāvināts un nevis pašas rasts.
- 1305
 OR. Pat sīkumos tev pāri darīt negribu —
 EL. Pat tad, ja guvums būtu liels. Tā kalpotu
 Es dievam, kas mums vēlīgs bijis, nekrietni.
 Kas tālāk būtu paveicams, to zini tu,

- 1310 Jo Aigists šobrīd ārpus mājām kavējas,
 Bet māte pili. Nevajag tev raizēties:
 1320 Tā manā sejā neredzēs ne smaida ēnas —
 Ir pārāk dziļas saknes manam ienaidam,
 Un prieka asaras, ko raudāšu par tevi,
 Par manu bēdu asarām tā noturēs.
 1315 Kā gan man valdīt tās, ja tevi redzēju
 Gan mirušu, gan atkal dzīvu vienlaikus?
 Kā dīvains sapnis notikušais izliekas,
 Tik dīvains, ka, ja tēvs šē parādītos dzīvs,
 Vairs nebrīnītos es par to un ticētu.
 Ja šādu brīnumceļu nācis tu pie manis,
 Tad vadi mūsu gaitas tā, kā liek tev prāts!
 1320 Bez tevis es tik vienu paveikt varētu —
 Ar godu glābtos vai ar godu nomirtu.
 OR. Jel tagad nerunā — uz durvju pusi nāk
 Kāds mājinieks.
 EL. Tik ejiet iekšā, svešnieki,
 Lai gan jūs nesat līdz, ko mājās tur neviens
 1325 Nedz varēs noraidīt, nedz labprāt pretī ņems⁶⁰.
 Ierodas audzinātājs.
 AU. Vai, neprātīgie, jēgu zaudējuši jūs?
 Jums vai nu dzīvība vairs mīla nav nemaz,
 Vai arī prāta bijis nav no dzimšanas,
 1330 Ka stāvat šeit, kur visās malās briesmas draud
 Vislielākās, un paši neapjaušat to.
 Ja šeit, aiz durvīm stāvēdams, es nebūtu
 Jūs sargājis, tad jūsu nodoms mājiniekiem
 Sen zināms būtu, pirms jūs kāju spertu tur —
 Jūs tikai mana piesardzība paglāba.
 1335 Un tagad abi garās runas izbeidziet,
 Dot savai prieka jūsmai vaļu rimstieties!
 Nu ejiet iekšā, jo nav labi kavēties
 Tik izšķirīgos mirkļos — gaidīt nedrīkst vairs.
 OR. Kā izturēties man, kad būšu iegājis?
 1340 AU. Viss labi būs, jo tevi nepazīs neviens.
 OR. Tu tātad pavēstīji viņiem, ka es miris?
 AU. Jā gan, tu viņiem esi vīrs, kas Aīdā.
 OR. Vai viņi priecājas par to? Ko saka tie?
 AU. Kad darbs būs galā, pateikšu; tur pili viss
 1345 Ir mūsu pasākumam labs un izdevīgs.
 EL. Kas ir šis cilvēks? Saki, brāli, dieva dēļ!
 OR. Vai nepazīsti viņu vairs?
 EL. Ne jausmas nav.
 OR. Kam kādreiz mani rokās devi, nezini?

- EL. Kam? Ko tu runā, brāl?
 OR. Tas, kas uz Fokīdu
 1350 Ar tavu ziņu mani rokās aiznesa.
- EL. Vai tiešām tas ir viņš, no daudziem vienīgais,
 Kas bija man pēc tēva nāves uzticīgs?
 OR. Tas tiešām viņš! Bet tagad vairāk netaujā!
 Elektra satver audzinātāja roku.
- EL. Ai, diena laimīgā! Ai, tu, kas vienīgais
 1355 Reiz mūsu namu izglābis, — tu atnācīsi?
 Tu tas, kas, glābdams viņu, mani izglāba?
 Ai, visumijās rokas jūs! Ik solis tavš
 Bij mūsu labā ietš! Kam neteici, kas tu?
 1360 Kā, zinādams no visām ziņām skaistāko,
 Tu varēji man nāvējošu vēsti nest?
 Sveiks, tēv — jo tu kā tēvs man liecies —, esi sveiks!
 No visiem cilvēkiem tu vienā dienā biji
 Visienistākais man un visumijākais.
- AU. Nu diezgan, šķiet! Kā pagājuši gadi šie,
 1365 Par to daudz dienu vēl un nakšu, Elektra,
 Mēs siki varēsīm tev visu izstāstīt.
 Orestam un Pilādam.
- Bet jums, kas abi te joprojām stāvat vēl,
 Laiks rīkoties, jo Klitaimnestra mājās viena,
 1370 Neviena vīrieša tur pilī tagad nav;
 Ja palaidīsīt garām isto brīdi, tad
 Būs jācīnās ar vīriem jums, kas gudrāki.
- OR. Nav tiešām tagad garām runām vietas vairs,
 Mums, Pilād, jāiet iekšā nekavējoties.
 1375 Tik godu mūsu tēvu dieviem dosim vēl,
 Kam šajās pilspagalma ailēs svētvieta!
 Visi plevēršas Apollona altārim.
- EL. Ai, valdniek Apollon, tos vēlīgs uzklausi
 Un līdz ar viņiem arī mani, kas aizvien
 Tev ziedam liku visu to, ko varēju!
 1380 Un tagad, lielais Apollon, no visas sirds
 Es tevi lūgšus lūdzu, ceļos mezdāmās, —
 Par palīgu mums esi mūsu nodomam
 Un rādi cilvēkiem, kā viņiem atmaksā
 Par noziedzīgiem darbiem dievi mūžīgiel!
 Visi, izņemot kori, dodas pilī.
- KO. Ai, skatiet, cik gan tuvu jau
 1385 Ir kara dievs Arejs⁶¹ — asiņu alkdamš!
 Šai namā ieskrēja nupat, nupat,

- Pa pēdām negantībal pakal dzīdamies,
 Jo nikni lāsta suņi⁶².
 1390 Ai, ilgi nebūs jāgaida valrs,
 Kad notiks tas, ko jau sen jauš sirds.
- Jau klusu soli liek un liek
 Tur pili slepu atriebējs
 Uz sendiženo tēva troni,
 1395 Un tikko uztrīts asmens viņa rokā.
 Bet Majas dēls Hermejs,
 Ap viltu tumsu apmetis apkārt,
 Ved viņu tieši uz mērķi⁶³!
- Steidzīgi uznāk Elektra.
- EL. Ai, mīlās draudzenes, tik mazu mirkli vēl,
 Un vīri tur būs galā. Klusas palieciet!
 1400 K. V. Ko dara tie?
 EL. Tur urnu apbedīšanai
 Pils kundze izgrezno, tie abi līdzās stāv.
 K. V. Kāpēc tu nepalīki tur?
 EL. Es sargāšu,
 Lai atgriezdamies Aigists nepārsteigtu mūs.
 KL. Atz skatuves.
- 1405 Ak vai, kur mani draugi? Nav
 Neviena šeit, visapkārt tikai slepkavas!
 EL. Kāds iekšā kliez! Vai nedzirdējāt, mīlās, — kliez!
 K. V. Es dzirdēju šo šausmu kliezlienu
 Un visa trīcu.
 KL. Ak vai, jel glābiet! Aigist, kur tu kavējies?
- 1410 EL. Lūk, lūk, kāds atkal kliez!
 KL. Mans dēls, ak vai, ak vai!
 Jel žēlo māti, dēls!
 EL. Tu dēlu nežēlojl,
 Un arī viņa tēvu nežēlojl tu.
- KO. Nelaimes dzimta tu senā, šodien tevi
 Nežēlīgs liktenis nīdēs, nīdēs!
- 1415 KL. Es ievainota, vai!
 EL. Ja vari, otrreiz dur!
 KL. Un atkal, vai man, vai!
 EL. Vai! arī Aigistam!
- KO. Lāsts piepildīts.
 Zem zemes guļošie
 Kļūst dzīvi,

- 1420 Un savu slepkavu asiņu straumes
Mirušie savāc.
- Orests un Pilāds iznāk no pils.
- K. V. Lūk, lūk, tur viņi nāk — no upurasinīm
Tam roka sārta vēl, bet vainojams viņš nav.
- EL. Nu, Orest, kā?
OR. Ir pilī piepildījies viss,
1425 Ja tikai pareizs tas, ko līcis Apollons.
- EL. Vai beigta nekrietnā?
OR. Tev nav ko baidīties,
Vairs tevi nepazemos mātes ļaunais prāts.
- K. V. Jel klusējiet, jo skaidri tur
Es redzu nākam Aigistu.
- 1430 EL. Vai, zēni, nepaslēpties mums?
OR. Kur redzat jūs
Šo vīru?
EL. Viņš uz mūsu pusi priecīgs nāk
No priekšpilsētas.
- K. V. Aiz vārtiem tad slēpieties jūs, cik vien ātri jūs varat,
1435 Un, ko pirms brīža paveicāt labi, veiciet to vēlreiz!
- OR. Tik nebaidies! Līdz galam veiksim!
EL. Pasteidzies!
- OR. Es eju jau.
- Orests un Pilāds ieiet pilī.
- EL. Bet es — es palikšu tepat.
- K. V. Kaut dažus vārdus
1440 Jo mierīgi, laipni
Šim vīram pasaki,
Lai jo aklāk viņš skrien
Taisnīgai atmaksai pretim.
- Ierodas Aigists.
- AIGISTS
- Kas varētu man pateikt, kur ir svešnieki
No Fokīdas, kas ieradušies vēstīt mums,
Ka Orests ratu cīņā galu dabūjis?
1445 Tev, tev es jautāju — jo bijī tu mūždien
Pārlieku droša. Tevi tas visvairāk skar,
Visvairāk tu tad zināsi man pastāstīt.
- EL.⁶⁴ Es zinu gan — kā varētu es nezināt,
Kāds tuviniekus piemeklējis liktenis!
- 1450 AI. Nu runā — kur tad svešzemnieki atrodas?
EL. Tepat. Tos namamāte laipni uzņēma.

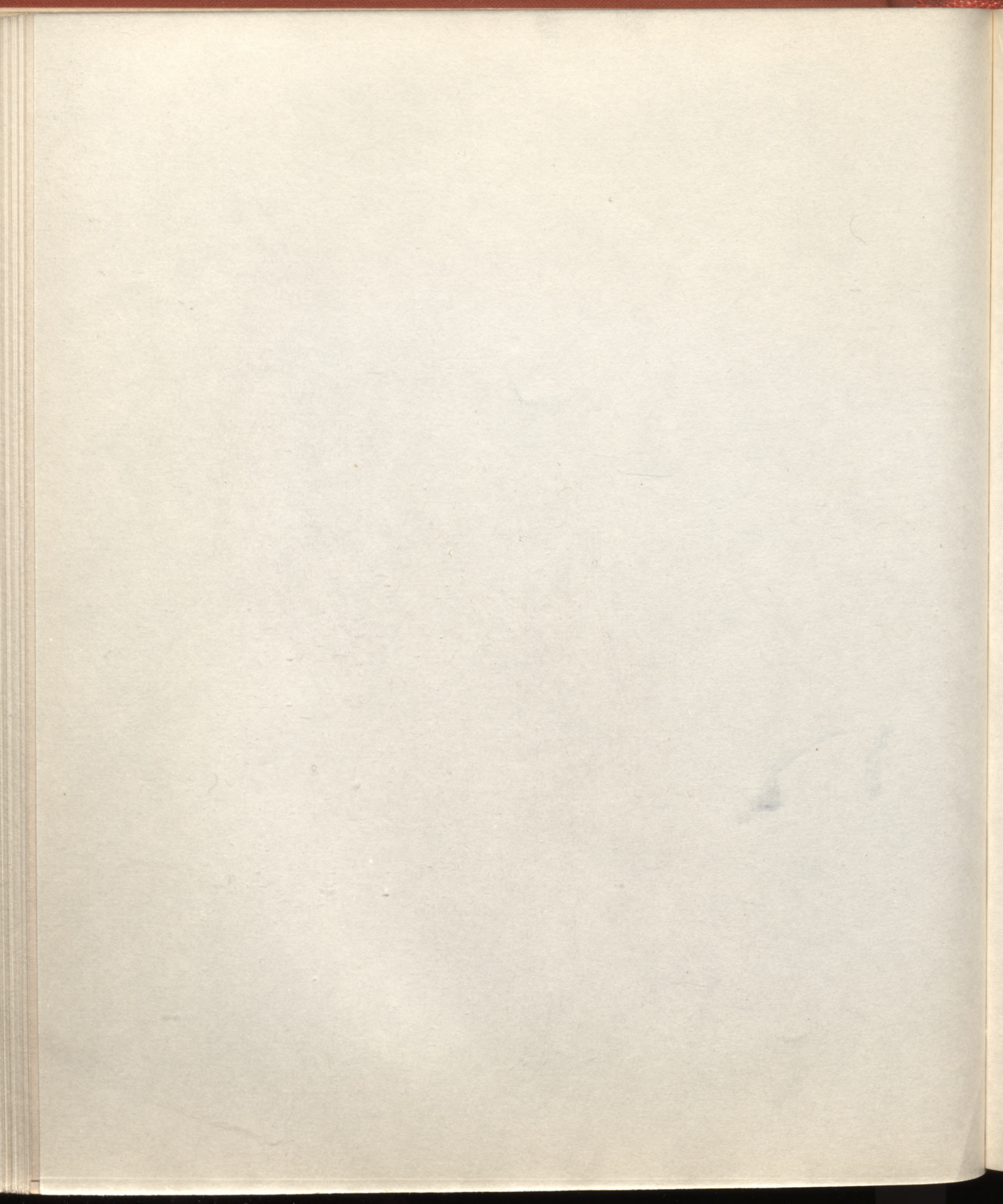
- AI. Un vēsti tie, ka viņš patiešām nomiris?
 EL. Ne tikai vārdiem vien to parādīja šie⁶⁵.
 AI. Tad viņš ir šeit, un mēs to varam redzēt jau?
 1455 EL. Jā, viņš ir šeit, cik neapskaužams ir šis skats!
 AI. Pret pašas gribu tu man prieku sagādā.
 EL. Ja tev te ir kas priecinošs, tad priecājies!
 AI. Tad klusēt visiem pavēlu un vārtus vērt,
 Lai argieši un mikēnieši šurpu nāk!
 1460 Un, ja ir bijis kāds, kas veltām cerībām
 Ir gaidījis šo vīru, lai tā liķi redz
 Un turpmāk maniem laužņiem top viņš paklausīgs!
 Tad nebūs man ar varu to pie prāta vest.
 EL. Lai notiek, kā tu vēlies! Laiks man mācījies
 1465 Uz tiem, kas spēcīgāki, vienmēr paļauties.
- Viņa atver vārtus; redzams pārsegts Klitaimnestras
 liķis. No pils iznāk Orests un Pilāds⁶⁶.
- AI. Ai, Zev, šī skata dēļ es daudziem apskaužams,
 Bet, ja ir grēks tā teikt, to teicis neesmu.
 No sejas segu ņemiet nost, lai raudot es
 Par tuvo radnieku varu pasērot!
 1470 OR. Tev pašam jāatsedz, jo ne jau man, bet tev
 Ir jāredz tas un jāuzrunā bijīgi.
 AI. Jā gan, tavs vārds te vietā!
 Uz Elektru.
- Bet tu ej tūlīt
 Un Klitaimnestru, ja tā mājās, aicini!
- OR. Tev jāmeklē tā nav — tev viņa blakus ir.
 Aigists paceļ segu.
- 1475 AI. Ko redzu?
 OR. Ko tā iztrūkies? Vai nepazīsti?
 AI. Kas tie par ļaudīm, kuru tiklos sagūstīts
 Es, nelaimīgais?
 OR. Nenojauzdams to, ka dzīvs
 Ir tas, par ko tu runāji kā mirušu.
- AI. Ak vai! Nu saprotu, jo tas, kas sacīja
 1480 Šos vārdus, var tik Orests būt un cits neviens.
 OR. Tāds būdams viszinis, tik dziļi kļūdījies!
 AI. Es esmu pazudis. Bet tomēr atļauj man
 Kaut dažus vārdus bilst.
- EL. Ai, brāli, dievu dēļ,
 Neviena lieka vārda neļauj vairs tam teikt!
 1485 Kāds labums būs no tā, ja likstā cilvēkam
 Uz paša nāves sliekšņa laiku dāvāsim?

- To nonāvē tūlīt un iedod kapračiem⁶⁷,
Jo tiem jau ļoti sen uz viņu tiesības!
Lai tālu viņš no mūsu acīm prom! Tik tāds
1490 Mans gandarījums būs par ilgām ciešanām.
- OR. Algistam.
- Ej ātri iekšā! Vārdiem te vairs vietas nav.
Tev tagad jācinās par savu dzīvību.
- AI. Kam mani iekšā dzīt? Ja darbs tavš tiešām cēls,
Kāpēc tu vairies gaismas? Nonāvē tepat!
- 1495 OR. Tu mani nerīko, bet ej, kur nokāvi
Reiz manu tēvu — tagad mirsi tu turpat!
- AI. Vai tiešām liktenis ir lēmis, ka šim namam
Ir audžu audzēs jāredz Pelopdzimtas posts?
OR. Tavs gals tam jāredz būs — to pareģoju droši.
- 1500 AI. Šī māksla pareģot no tēva gan tev nav⁶⁸.
- OR. Tu runā pretim pārāk daudz un kavē mūs.
Ej iekšā!
AI. Vadi tu!
OR. Pa priekšu jāiet tev!
- AI. Ka nealzbēgu?
OR. Nē, ka neizvēlies pats
Tu savu nāvi — to es pieļaut nevaru.
- 1505 It visiem ļaundariem šāds sods ir jāsaņem!
Kas cilvēcības likumus grīb kājām mīt —
Tam mirt! Tad neliešu un negēļu būs maz.
- Algists ielet pili. Visi pārējie seko tam.
- KO. Ai, Atreja cilts, kas tu ciešanu daudz
Esi cietusi brīvības vārdā,
1510 Nu beidzot esi pie mērķa!

EIRIPĪDS
MĒDEJA

1897
1898
1899
1900
1901
1902
1903
1904
1905
1906
1907
1908
1909
1910
1911
1912
1913
1914
1915
1916
1917
1918
1919
1920
1921
1922
1923
1924
1925
1926
1927
1928
1929
1930
1931
1932
1933
1934
1935
1936
1937
1938
1939
1940
1941
1942
1943
1944
1945
1946
1947
1948
1949
1950
1951
1952
1953
1954
1955
1956
1957
1958
1959
1960
1961
1962
1963
1964
1965
1966
1967
1968
1969
1970
1971
1972
1973
1974
1975
1976
1977
1978
1979
1980
1981
1982
1983
1984
1985
1986
1987
1988
1989
1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
2024
2025
2026
2027
2028
2029
2030
2031
2032
2033
2034
2035
2036
2037
2038
2039
2040
2041
2042
2043
2044
2045
2046
2047
2048
2049
2050
2051
2052
2053
2054
2055
2056
2057
2058
2059
2060
2061
2062
2063
2064
2065
2066
2067
2068
2069
2070
2071
2072
2073
2074
2075
2076
2077
2078
2079
2080
2081
2082
2083
2084
2085
2086
2087
2088
2089
2090
2091
2092
2093
2094
2095
2096
2097
2098
2099
2100

PERSONAS

AUKLE

AUDZINĀTĀJS

MĒDEJA

KREONTS, Korintas valdnieks

AIGEJS, Atēnu valdnieks

JĀSONS

VĒSTNESIS

DIVI ZĒNI, Mēdejas un Jāsona dēli

KORINTIEŠU SIEVU KORIS

Darbības vieta:

Mēdejas mājas priekšā Korintā.

PERSONAS

AUKLE

AUDINATÄLÄ

MEDIA

KREONTIS Kothain vshnole

AIORIS Aion valhale

JÄSONS

VESTNESIS

DIVI XEMI Mōdelas an Jānos 1591

KORINTHEU SIEVU KONS

Daridias vtiel

Mōdelas rajjas pōvle 1590

No mājas iznāk vecā Mēdejas aukle.

AUKLE

Kaut nebūtu caur Simplegādām¹ melnajām
 Uz Kolhīdu nekad šī Argo laidusies!
 Kaut priede Pēlijkalnā² nebūtu nekad
 Zem cirvja līmusi un rokās ielikta
 5 Par stūri varoņiem, ko Pelijs sūtīja
 Pēc zelta aunādas! Tad mana valdniece
 Nekad pie mūriem nepiebrauktu Iolkā.
 Tur, aklā milā degdama pret Jāsonu,
 Tā Pelijmeitas kļūt par tēva slepkavām
 10 Tad nepierunātu, šurp arī nebēgtu
 Ar vīru, mazajiem. To ļaudis cienīja
 Šeit Korintā, kur trimdā viņa apmetās,
 It visur uzticīga vīram būdama.
 15 Nav labuma šai pasaulē vairs lielāka
 Par to, ja vīrs ar sievu dzīvo saskaņā.
 Viss tagad citādi — cieš dziļi viņas sirds,
 Jo Jāsons manu kundzi, bērnus atstājis,
 Ar pašu valdnieknamu sācis draudzēties —
 20 Kreonta meitu prec, kas valdnieks zemē šai,
 Un nelaimīgā Mēdeja ir atstāta.
 Tā skaļi kliež par zvērestiem, kas doti tai,
 Tā uzticību, dievu svēto varu sauc
 Par liecnieku, kā Jāsons mīlu atmaksā.
 25 Bez ēdiena tā guļ un skumjās dziļi slīgst;
 Tai asaras plūst dienu, nakti aumajām,
 Pēc tam kad dzirdēja, ka vīrs to pametis.
 Tā acis augšup nepaceļ, kā piekalta
 Pie zemes seja tai; ir kurla Mēdeja
 Pret draugu mierinājumiem kā viņos klīns.
 30 Tik dažreiz, baltu kaklu augšup atmetot,
 Pie sevis vien par mīļo tēvu klusu vaid,
 Par māju, dzimteni, ko bēgot nodeva,
 Tam sekojot, kas viņu tagad nopulgo.
 Tik savā nelaimē nu nabadzīte redz,
 35 Cik svarīgi ir dzimto zemi neatstāt.
 Tā savus bērnus nīst, vairs negrib redzēt tos —
 Man bail, ka viņai jauns kas prātā nelenāk.
 Smags raksturs tai — tā necieš apvainojumus.
 Es baldos, viņu pazīstot, ka nenotiek
 40 Kas jauns, ka istabā, kur viņai gulta stāv,
 Tā asu dzelzi savā sirdī neietriec
 Vai Kreontu un jauno vīru nenodur,
 Vēl likstas lielākas uz galvas krādama.

45 Tā drausmīga — nav viegli svinēt uzvaru
Pār to — bez cīņas nepadosies pretniekam.

Ierauga nākam audzinātāju ar bērniem.

Lūk, zēnus redzu es! Tie skriet jau beiguši,
Uz māju nāk. Par savas mātes nelaimi
Nav jausmas tiem. Bērns nedomā par ciešanām.

AUDZINĀTĀJS

45 Ai, manas kundzes uzticamā verdzenel!
Kam viena stāvi tu pie nama durvīm šeit?
Vai pati sev tu savas likstas uztici?
Vai Mēdeja bez tevis viena palikt grib?

A-e. Ai, cienījamais kunga bērnu pavadon!
Ir labiem kalpiem savu kungu ciešanas

55 Kā pašu nelaime — sirds viņiem krūtīs smeldz.
Tik ļoti skaudras sāpes mani pārņēma,
Ka pēkšņi vēlēšanās radās atnākt šurp,
Paust debesij un zemei kundzes ciešanas.

A-s. Vai tiešām nabadzīte nav vēl rimusies?

60 A-e. Tik likstas sākušās. Nav pusceļš noiets vēl.
A-s. Ai, bezprāte! — ja tā par kungiem sacīt ļauts —,
Jo nezina neko par jauno nelaimi.

A-e. Kas, vecais, noticis? No manis neslēp to!

A-s. Nekas gan tāds... Man žēl, ko saciju nupat.

65 A-e. Neko no manis neslēp — lūdzos tev no sirds!
Mēs kopā kalpojam. Ja vajag, klusēšu.
A-s. Es šodien garām gāju tur, kur vecie sēž
Un spēlē kauliņus pie svētās Peirēnes³.
Es klausījos, bet izlikos, ka nedzirdu.

70 Kāds runāja, ka Kreonts, zemes valdinieks,
Šos bērnus līdz ar Mēdeju grib izraidīt
No Korintas. Cik baumas pareizas, cik ne,
To nezinu, bet vēlos, lai tas nenotiek.

A-e. Vai Jāsons atļaus tā ar bērniem rīkoties,

75 Kaut ķildojas ar viņu māti, Mēdeju?
A-s. Par veco milu jaunākā ir stiprāka.
Vairs Jāsons nedomā par mūsu ģimeni.

A-e. Mēs bojā aiziesim, ja vecām nedienām,
Kas pārspētas vēl nav, sāk jaunas uzmākties.

80 A-s. Nav laiks vēl pienācis to ziņot Mēdejai.
Ar prātu mierīgu par visu klusē tu!

A-e. Vai, bērni, dzirdējāt, kāds kļuvis tēvs pret jums?
Es nāvi viņam nevēlu — viņš kungs ir mans,
Bet savējiem viņš pārestību nodara.

85 A-s. Tas mirstīgiem ir dabā. Tagad atzīsti,

Ka sevi vairāk mīl ikviens par tuvāko, —
 Cits mēru ievēro, bet cits ir negausīgs;
 Lūk, tēvs, lai sievai iztaptu, šos nemil vairs.

90 A-e. Jūs, bērni, prom! Varbūt vēl nokārtosies viss.
 Šos pielūko un centies vienus neatstāt,
 No sadrūmušās mātes tālāk aizved tos!
 Es manīju, ka viņai acis zvēroja —
 Ir viņai ļauns kas nodomā. Tā nerimsies,
 To zinu, kamēr upuri sev atradīs.
 95 Tik lai tie būtu naidnieki, ne savējie!

MEDEJA aiz skatuves.

Ai vai!
 Ai, nelaime, ai, ciešanas!
 Ai vai, ai vai, lai nāve nāk!
 100 A-e. Bērniņi mīļie, jums māte
 Satraukta, sirdī tai īgnums!
 Steidzieties ātrāk un dodieties mājās —
 Nevajag acīs rādīties viņai,
 Sargieties, tuvumā neejiet, bērni!
 105 Bēdziet jo ātrāk no rakstura baismā,
 Bēdziet no īgnuma pārņemtās sirds!
 Ejiet un steidzieties ātrāk uz māju!

Audzinātājs dodas ar bērniem projām.

Drīz šaušalīgs vaimanu mākonis izaugs
 Un pacelsies augšup ar lielāku vētru!
 110 Ko darīs šī niknuma, nemiera pārpilnā sirds,
 Kad plosa to negantas mokas?
 ME. Ai vai, ai vai! Cik nelaimīga es!
 Cik asaru, cik moku šausmīgu!
 Ai bērni, naida pilnās mātes bērni!
 115 Lai nolādēti līdz ar tēvu jūs!
 Lai bojā aiziet viss šis nams!
 A-e. Ai vai, kas jācieš man!
 Ko bērni ļaunu dara tev?
 Vai bērns par tēva grēkiem atbildīgs?
 120 Kam nīsti tos? Man, bērni, bail par jums!
 Ir drausmīga valdnieku kaisle —
 Retumis klausā tie citiem, tik pavēl,
 Ne labprāt no īgnuma rimstas.
 Ar līdzīgiem labāk ir dzīvot —
 125 Es gribētu nosirmot mierīgā dzīvē,
 Ne valdnieku spožumā greznā.

Mērenums — jauki ir sacīt šo vārdu —
 Mirstīgiem vēlams visvairāk.
 Tas, kas pārsniedz īsto mēru,
 Nevar ļaudīm labu nest.
 130 Jo augstāks kāds, jo lielāks posts
 Tā ģimenei, kad dievi viņu nīst.

Uznāk korintiešu sievu koris.

KORIS

Es dzirdēju raudam šeit Kolhīdas nabaga meitu,
 To dzirdēju saucam. Tā nerimst. Kas noticis, vecā?
 135 Aiz divviru durvīm es dzirdēju kliegšanu skarbu.
 Šīs ģimenes likstas man sevišķi rūp,
 Jo tā man ir kļuvusi mīļa.

A-e. Nav ģimenes šīs. Te sagrauts ir viss,
 Jo Jāsons par sievu ņem valdnieku meitu,
 140 Bet Mēdeja mana skumst kambarī savā.
 Draugi ar laipnīgu vārdu
 Nespēj vairs sildīt tās sirdi.

ME. Ai vai, lai zībens manu galvu ķer!
 Ko dzīvē vēl es varu gūt?
 145 Ai vai, lai nāve izbeldz ciešanas,
 No nīstām mokām atpestī!

KO. Vai dzirdi, Zeme, gaisma, Zev,
 Šīs nelaimīgās sievas
 Skumjās valmanas?
 150 Ai mulķīte, kam tiecies vairs
 Uz gultu, liegto tev?
 Kam vajag nāvi aicināt?
 Ne tās tev jālūdzas!
 Ja vīrs tavs citu paņēmis,
 155 Tad velti nedusmo par to —
 Zevs taisnīgi tam visu atmaksās!
 Kam liet par vīru gaužas asaras?

ME. Temīda dižā, Artémīda cēlā!
 Redziet, ko ciešu! Ar zvērestiem svētiem
 Nekrietno vīru es sēju pie sevis!
 Kaut viņa un ligavas liķi es varētu skatīt,
 Kad sagrautu drupās pār viņiem šī pils!
 No viņiem vispirms man šīs ciešanas, mokas!
 165 Ai, dzimtene mana, ai, tēv, bez goda un kauna
 Es atstāju jūs, kad nokāvu brālī!

- 170 A-e. Vai dzirdat, ko Mēdeja saka? Šī Temīdu piesauc
 Par atriebes liecnieci, vareno Zevu,
 Ko mirstīgie godā kā zvērestu sargu!
 Tik atmaksa liela un drausma
 Tās īgnumu apvaldīs sirdī!
- 175 KO. Kaut viņa šurp pie manis nāktu,
 Lai dažus vārdus viņai
 Sacīt varētu!
 Varbūt tai īgno sirdi es
 Un dusmas remdētu,
 Lai tiem vismaz, kas mīļi man,
 Draugs bēdās būtu klāt!
- Auklel.
- 180 Ej turp un viņu ārā sauc —
 Ar laipnību mēs nākam šurp!
 Tik ātrāk, kamēr ļauns kas nenotiek —
 Jau nelaime pavisam tuvu mums!
- 185 A-e. Iešu, bet baidos, vai pierunāt spēšu;
 Tevis dēļ labprāt es uzņemos pūles;
 Viņa kā lauvmāte, mazuļus sargot,
 Īgna pret verdzeni katru, kas viņai
 Tuvumā stājas un vēlas ko sacīt.
- 190 Gatavie muļķi mums bijuši senči,
 Droši bez kļūdas to apgalvot varam;
 Dziesmas tie radija jautrības brīžiem,
 Svinīgām dzīrēm un mielastiem grezniem,
 Dzīvi lai paši sev darītu jautru.
- 195 Taču neviens vēl nav līdzekļus radis
 Remdēt ar skaņām un daudz balsu dziesmām
 Mirstīgo briesmīgās mokas, ar kādām
 Nāve un likstas mums ģimenes ārda.
- 200 Kaut jel jūs cilvēku bēdas un postu
 Dziedināt spētu ar dziesmām! Kam velti
 Dziedāt, kur galdi ir bagāti klāt?
 Lieliskas dzīres jau pašas par sevi
 Dod spirtumu mirstīgo sirdij.
- Aukle dodas projām.
- 205 KO. Es vaidus un vaimanas dzirdu,
 Nopūtas smagas un sūdzības skarbas
 Par vīru, kas sarāvis laulības saites.

Viņa sauc Temīdu, Zevtēvam mīlo⁴,
 210 Kas zvērestus sargā un lika tai naktī
 Doties uz Hellādas attālo zemi,
 Uz šaurumu, jūras sālainiem vārtiem⁵.

No mājas iznāk Mēdeja.

ME. Pie jums, ai, korintiešu sievas, iznācu,
 215 Lai mani nerājat! Es zinu cilvēkus,
 Ko uzskata par lepniem, jo tie redzami
 Ir visiem vai no ļaužu acīm bēg. Bet tie,
 Kas necili, tik vienaldzību iemanto,
 220 Jo ļaužu acīs taisnīgs spriedums nemājo:
 Vēl nepazīstot kādu, tikai ieraugot,
 Jau nīstam to, kaut nav viņš apvainojis mūs.
 Kas šeit ir svešs, tam jāpakļaujas pārējiem.
 Es neslavēju arī to, kas spītībā
 Nav tīkams saviem pilsoņiem aiz muļķības.
 225 Tā negaidītais sittiens mani pārsteidza,
 Ka dzīvot netikas. Nu visam beigas jau,
 Nav dzīvei prieka vairs. Ir labāk, mīļās, mirt!
 Mans vīrs, kas bij man viss — to labi zināt jūs —,
 Visļauņākais no visiem vīriem izrādās.
 230 No visām dzīvām radībām, kas domāt spēj,
 Mēs, sievietes, par visām nelaimīgākas.
 Vispirms par tīru zeltu vīrs mums jānopērk,
 Bet sevi viņam atdodam par verdzeni:
 Lūk, šis par pirmo ļaunumu ir ļaunāks vēl.
 235 Bet galvenais ir tas, vai viņš ir krietns vai ļauns,
 Jo negods liels ir sievietei, kad jāšķiras,
 Bet precinieku viņa nevar noraidīt.
 Nu sievietei, kad ienāk jaunā ģimenē,
 Kur viss tai svešs, ir jāzīlē, kaut neprot to,
 240 Ar kādu vīru viņai gulta dalāma.
 Ja viss nu tomēr viņai veicas laimīgi,
 Ja vīrs bez kurnēšanas savu jūgu nes,
 Tad esam laimīgas; ja ne, tad labāk mirt!
 Kad vīrietim ir apnikusi ģimene,
 245 No mājām iziet viņš un remdē īgnumu
 Pie kāda paziņas vai draugu pulciņā,
 Bet mums tik vienam vīram acīs jāskatās.
 Tie saka mums, mēs droši sēžot istabā
 Aiz vīriešiem, bet šie, lūk, šķēpus vicinot.
 250 Cik muļķīgi! Es trīsreiz labāk cīnītos
 Aiz vairoga kā vienreiz bērnu dzemdētu!
 Bet jūsu stāvoklis nav līdzīgs manējam:
 Jums tēva mājas, dzimtene un pilsēta,

Ir skaista dzīve jums un labas draudzenes.
 255 Es vientuļa, man svešā zemē jādzīvo;
 Vīrs atstājis, no Kolhīdas šurp atrautu;
 Nav mātes šeit, nav brāļa man, neviena nav,
 Pie kā es glābties varētu pret negaisu!
 Tik vienu lietu tagad gribētu no jums:
 260 Ja iespēja vai līdzeklis kāds radīsies,
 Kā savam vīram atriebties par ciešanām,
 Tā jaunai līgavai un viņas tēvam ar,
 Tad klusējiet! Mēs, sievas, esam bailīgas,
 Maz cīņai derīgas, no šķēpa baidāmies.
 265 Bet, ja mēs apdraudētas savā laulībā,
 Tad asinskārīgākas nav par sievieti.

KORA VADITĀJA

Tā darišu. Ir pamats vīram atriebties,
 Ak, Mēdeja! Par tavām bēdām nešaubos.
 Tur redzu Kreontu, šīs zemes valdnieku.
 270 Viņš nāk, lai jaunus lēmumus tev vēstītu.

Sardzes pavadībā ierodas Kreonts.

KREONTS

Ai, Mēdeja, kam sirds par vīru īgusi,
 Tev atstāt pavēlu šīs zemes robežas
 Un abus bērņus tūdaļ trimdā līdzī ņemt!
 275 Jel pasteidzies! Es pili neatgriezīšos,
 Pirms nebūšu no zemes tevi padzinis.
 MĒ. Ak vai! Nu neglābjami bojā jāiet man!
 Jau visas buras uzvilkuši naidnieki,
 No vajātājiem man vairs patvēruma nav.

Kreontam.

280 Vēl gribu vaicāt tev, kaut pazemota es:
 Kāpēc tu mani izraidī no zemes šīs?
 KR. Es baidos — netaisos tev savas bažas slēpt —,
 Ka jaunu manai meitai vari nodarīt.
 Daudz iemeslu, kas attaisno šīs aizdomas:
 285 Daudz viltību un burvestību zini tu,
 Par pazaudēto vīru esi satraukta.
 Es esmu dzirdējis, tu draudot atriebties
 Man pašam, līgavainim, arī līgavai,
 Un uzmanos, lai briesmām priekšā aizsteigtos.
 290 Lai mani labāk tagad ienīst Mēdeja
 Kā vēlāk savu labsirdību nožēlot.
 MĒ. Vai man!

- Ne tikai tagad vien, bet daudzkārt, Kreont, man
 Šī slava kaitēja un bēdas radīja.
 Ja vīrs patiesi apzinīgs un saprātīgs,
 295 Viņš savus bērnus pārāk gudrus nemācīs.
 Tik bezdarbību kaimiņi tiem pārmetīs,
 Jo gudrība tik ļaužu naidu izraisa.
 Kad jaunu gudrību tu muļķiem atklāsi,
 Tik nederīga nelgas slavu iegūsi.
 300 Ja ļaudis uzskata, ka prāta vairāk tev
 Kā tam, kas iedomājas gudrs, tu bīstams šķiet.
 Es pati piedzīvoju tādu likteni:
 Ar gudrību es dažiem šķitu nīstama,
 Bet citiem kūtra, atkal citiem otrādi,
 305 Un dažiem skarba. Pārāk gudra neesmu!
 No manis baidies tu, ka tev kas nenotiek!
 Nav tiešām tā, no manis, Kreont, nebīsties!
 Pret varas vīriem cīņā doties drosmes trūkst.
 Ko man tu darījīsi? Tam meitu atdevi,
 310 Kas sirdij patika — es vīru ienīstu —,
 Un tu, man liekas, dari visai prātīgi.
 Es tavus panākumus apskaust nevēlos,
 Lai precas viņi laimīgi! Tik ļaujiet man
 Šal zemē dzīvot vēl! Kaut esmu atstāta,
 315 Es klusēšu un stiprākajiem pakļaušos.
 KR. Šos laipnos vārdus dzirdēt tīkami; tik bail,
 Ka sirdī tev pret mani ļauni nodomi.
 Lūk, tāpēc mazāk vēl kā agrāk ticu tev.
 No īstiem karstgalvjiem daudz vieglāk sargāties
 320 Kā tiem, kas ļaunas domas slepu perina.
 Ej ātrāk prom! Vairs vārdus vējā nekaisi!
 Tā esmu nolēmis. Nekāda viltība
 Šeit palikt nelīdzēs. Tu mana naidniece!
- Mēdeja apkampj Kreonta ceļus.
- ME. Pie ceļiem krītu — žēlo jaunā pāra dēļ!
 325 KR. Ir velti runāt vairs. Uz mani neceri!
 ME. Tu mani padzen, noraidi šo lūgumu?
 KR. Man savējie daudz tuvāki par Mēdeju.
 ME. Ai dzimtene, cik ļoti tevis ilgojos!
 KR. Pēc ģimenes man dzimtene ir dārgākais.
 330 ME. Ai vai, par lāstu tik ir mīla mirstīgiem!
 KR. Tas atkarīgs no tā, kā liktenis to lemj.
 ME. Zev, sodi to, kas vainīgs manās ciešanās!
 KR. Prom, neprātīgā sieva, mani nemoki!
 ME. Es tā, kas ciešu! Nevajag vairs ciešanu!
 335 KR. Ar spēku tevi mani kalpi izvadīs.

- ME. Tik tā tu, Kreont, nedari, to lūdzu es!
 KR. Vai tiešām, sieva, mani mierā neliksi?
 ME. Es trimdā aiziešu — to grozīt nelūdzu.
 KR. Bet kāpēc pretojies un zemi neatstāj?
 340 ME. Tik vienu dienu vēl man atļauj palikt šeit,
 Lai varu apdomāt, uz kurieni man bēgt,
 Kā rūpēties par savu dēlu likteni,
 Jo tēvs par saviem bērniem nedomā nemaz.
 Tu viņus pažēlo, jo bērni arī tev
 345 Ir dzimuši. Pret viņiem esi žēlsirdīgs!
 Par sevi rūpju nav, ja trimdā jāiet būs;
 Es tikai nelaimīgos bērnus apraudu.
 KR. Vismazāk mani var par nežēlīgu saukt;
 Aiz līdzcietības daudz ko esmu zaudējis.
 350 Kaut atzītu, ka nepareizi rīkojos —
 Lai notiek tā, kā vēlies tu! Tik brīdinu:
 Ja rītdien saules stars vēl sastaps tevi šeit
 Ar taviem abiem dēliem zemes robežās,
 Ar nāvi tevi sodīšu! Tas notiks tā!
 355 Ja vajadzīgs, vēl vienu dienu paliec šeit,
 Jo ļauna nespēsi šai dienā nodarīt.
 Kreonts aiziet sardzes pavadībā.
- KO. Ai vai, cik drausmas tavas ciešanas!
 Kurp doties tev? Pie kā
 360 Būs patvērums? Kur zeme,
 Māja tā, kas tevi glābs?
 Kāds dievs, ai, Mēdeja, ir tevi
 Bēdu atvarā dzinis!
- ME. No visām pusēm briesmas draud — kas var to liegt?
 365 Bet tā vis nebeigsies, to nedomājiet jūs!
 Vēl pārbaudījumi šim jaunam pārim būs
 Un viņas vecākiem ne mazums rūgtuma.
 Vai domājat, ka kādreiz viņam glaimotu
 Bez kāda nolūka un kādas viltības?
 370 Tam vārdu nebilstu, to rokām neskartul!
 Tik tiešām Kreonts savā prātā apmāts bij,
 Man dienu palikt atļaudams, kaut varēja
 No savas zemes mani tūdaļ izraidīt
 Un izjaukt manus nodomus. Šai dienā pat
 375 No maniem ienaidniekiem trīs par likiem kļūs —
 Šās tēvs, mans vīrs un viņa jaunā līgava.
 Ir ceļi dažādi, kā gāzt šos pazemē,
 Bet, kādu izraudzīt no tiem, vēl nezīnu:
 Vai liesmām pili aprīt ļaut, kur jaunie gul,

- 380 Vai pēkšņi krūtīs ietriekt aso zobenu,
 Pie viņu gultas piezogoties klusītēm?
 Par vienu šaubos vēl: ja mani satvertu,
 Kad pili ielavos, lai viņiem atriebtos,
 Par manu nāvi naidnieki tik ņirgāsies.
 Nē, taisnais ceļš vispareizais, to atzīstu
 385 Par labāko. Ar indi viņus nobendēt!
 Lai notiek tā!
 Lūk, viņi miruši!... Kas pieņems mani tad?
 Kur atradīsies tāda pilsēta un draugs,
 Kas durvis vaļā vērs un mani pasargās?
 Man tāda nav! Vēl īsu brīdi gaidīšu:
 390 Ja patvērums kāds drošs aiz sienām radīsies,
 Ar viltu paslepu tad viņus nāvēšu.
 Ja padzīs mani liktenis no šejienes,
 Es tveršu zobenu, kaut būtu jāmirst man,
 Tiem pēkšņi uzbrukšu un viņus noduršu.
 395 Es zvēru, minot valdinieci Hekati —
 To godāju kā savu labo palidzi⁶,
 Kas svēti sargā manu mājas pavardu —,
 Nēviens man sirdi neievainos nesodīts!
 Es dzīres rūgtum rūgtas sataisīšu tiem,
 400 Lai rūgtas kāzas šiem un mana trimda kļūst!
 Lai notiek! Savas zināšanas lietā liec
 Un visu burvestības spēku parādi!
 Uz drausmo mērķi trauc! Sirds, drosmi nezaudē!
 Tik daudz tu cietusi! Lai tevi neapsmej
 405 Kāds Sisifdzimtas pēcnācējs⁷, kas radojas
 Ar Jāsonu, ai, Saules dieva pēctece⁸!
 Tik esi prātīga un neaizmirsti to:
 Mēs, sievas, labus darbus darīt neprotam,
 Bet visa ļauna radītājas veiklākās.
- 410 KO. Augšup tek svēto ūdeņu straumes⁹,
 Taisnība samīta, apgāzts viss apkārt.
 Vīrieši tagad tik krāpnieki vairs —
 415 Zobojas viņi par zvērestiem svētiem.
 Ļauna slava man vērtīsies uzslavā,
 Atzinība sievietēm tuvosies,
 420 Pārmetumi tad neķers vairs tās.
- Dzejnieki senie dziedāt vairs nevarēs
 Dziesmas par sievietu krāpīgo prātu¹⁰.
 Apollons, dzejnieku iedvesmes dievs,
 425 Nav mums mācījis skandināt liru,
 Citādi es par vīriešiem dziedātu,

430 Garā gadu rinda tad stāstītu
Daudz par mums un vīru likteņiem.

Atstājusi sava tēva mājas,
Mīlas kaislē degot, dviņu klintīm¹¹
Cauri traucies. Tagad dzīvo
435 Svešā zemē tu bez vīra,
Laulība tev zudusi,
Beztiesīgā trimdiniece
Padzīta no zemes šīs.

440 Zvērests svētais samīts grieķu zemē,
Uzticība aizlaidusies mākoņos.
Nelaimīgā, nav tev mājas,
Kur tu mokās vari glābties!
Cita lepna valdiniece,
445 Tevi ārā dzinusi,
Rīkojas, kā tīkas tai.

Ierodas Jāsons.

JĀSONS

Ne šodien pirmoreiz, bet daudzkārt atzinu,
Ka aklas dusmas bieži liktenīgas mums.
Tu varētu šai namā dzīvot mierīgi,
Ja labprāt pakļautos šās zemes valdniekiem.
450 Par bezprātīgām runām tevi izraida.
Man, protams, nerūp tas, ko tu šeit skandīni,
Ka Jāsons ļaunākais no visiem vīriešiem.
Pēc visa tā, ko runāji par valdniekiem,
Ir labi, ka ar trimdu vien tu sodīta.
455 Es centos viņa satraukumu remdināt
Un vēlējos, lai tu šai namā paliktu,
Bet neesi tu gudra — zemes valdniekus
Tu nozākā. Lūk, tāpēc tevi izraida.
Tik nedomā, ka atteicos no mīļajiem:
460 Par tevi, sieva, rūpēdamies atnācu,
Lai trūkumu ar bērniem trimdā neciestu,
Bez naudas paliekot. Daudz likstu dažādu
Tev trimdā radīsies. Kaut nīsti Jāsonu,
Nekad es nevarētu ļaunu vēlēt tev.
465 ME. Tu neliet! Nav cita vārda lūpās man,
Kā tavu glēvulību labāk apzīmēt!
Tu atnāci, kaut tevi ienīstu no sirds!
Nav drosme tā, nav vīrišķības pazīme
470 Tiem acīs rādīties, kam pāri darijl,

- Bet nekaunība gan, kas ļaužu netikums
 Vislielākais. Tak labi tas, ka atnāci.
 Vismaz nu savu sirdi varu atvieglot
 Un tevi rāt, lai klausoties cieš tava sirds.
- 475 No paša sākuma es sākšu valodu:
 Es tevi izglābu, to zina hellēni,
 Kas līdzās tev uz Argo kuģa bijuši,
 Kad tevi sūtīja tos vēršus savaldīt¹²,
 Kas liesmu dveš, un nāves laukā sēklu mest.
- 480 To pūķi briesmīgo, kas, saritinājies
 Uz zelta aunādas, to modri sargāja,
 Es nokāvu¹³, tev dzīves gaismu atdevu.
 Pat tēvu nododot un savu dzimteni,
 Uz Iolku pie Pēlijkalna atnācu
- 485 Ar tevi kopā es aiz milas neprāta.
 No paša meļtu rokas nāvē briesmīgā
 Mirt liku Pelijam, tev briesmas novēršot.
 Lūk, nelieti, ko tavā labā veikusi!
 Tu mani tomēr atstāji un citu ņem,
- 490 Kaut esi bērnu tēvs. Ja tev to nebūtu,
 Tad saprast varētu, ka citu izvēlies.
 Tu lauzi zvērestu un domāji, man šķiet,
 Ka torelzējie dievi tagad nevalda,
 Ka jauni likumi nu ļaudīm noteikti,
- 495 Jo atzīsti — man lauzis doto zvērestu!
 Lūk, roka šī, ko bieži spiedi savējā!
 Lūk, ceļi, ko tu apgānīji, skardams tos!
 Ai, nekrietnais, tu mani vill cerībās!
 Bet tomēr vēlos kā ar draugu parunāt,
- 500 Kaut laba gan no tevis neceru neko.
 Lai ar! Šie jautājumi tevi apsūdzēs:
 Uz kurieni nu doties man? Pie tēva turp,
 Uz dzimteni, ko nodevusi tevis dēļ?
 Pie nelaimīgām Pelijmeitām, vai? Jā gan,
- 505 Pie pavarda tās mielos tēva slepkavu!
 Es sanīdos ar tiem, kas mīļi dzimtenē,
 Un apvalnoju tos, kam pāri nodarīt
 Es nedrīkstēju. Tevis dēļ tiem naidniece!
 Par to tu padarīji mani laimīgu
- 510 Starp grieķu sievietēm! Cik tagad esi gan
 Tu labs un uzticams pret mani, nabadzi,
 Kad trimdā mani izraida no zemes šīs
 Bez draugiem, vientuļu, ar bērniem atstātiem!
 Patiešām liela slava jaunam vīram būs,
- 515 Ja ubagos ar bērniem viņa glābēja!
 Ai, Zev, ja mirstīgos tu esi mācījis,

- Kā istu zeltu atšķirt var no viltotā,
 Tad kāpēc zīmi tiem tu miesā neiespied,
 Lai nekrietno ikviens no tās var saskatīt?
- 520 K. V. Ir dusmas nesamierināmas, šausmīgas,
 Tiklīdz kā tuvinieki ķildā iedegas.
- JĀ. Man vajadzēs, šķiet, labam runātājam būt.
 Kā stūrnieks vērīgs buras nolaidīšu es,
 525 Lai paglābtos no skarbu vārdu negaisa.
 Par augstu savu palīdzību vērtē tu:
 Tik Kiprīda starp dieviem un starp cilvēkiem
 Šai braucienā no briesmām mani paglāba.
 Tu labi saproti — bet nebūs tikami
 530 To uzklaustīt —, ka Erots tevi piespieda
 No nāves mani izglābt šautrām trāpīgām.
 Šo lietu nevēlos tik sīki iztirzāt —
 Lai ko tu dariji, par labu nāca viss.
 Par to, ka mani glābi, vairāk atmaksāts,
 535 Kā devusi; to tūdaļ izklāstišu tev.
 Vispirms tu tagad nedzīvo vairs barbaros,
 Bet Hellādā, kur visur valda taisnība
 Un likumi, ne patvaļa un rupjais spēks.
 Par gudru tevi visi grieķi atzina,
 540 Tu kļuvi slavēna. Ja tālā nostūrī
 Tu dzīvotu, par tevi mīņas nebūtu.
 Ko palīdz tas, ja mantnīcā man spožais zelts
 Val skaistāk dziedu es par pašu Orfeju¹⁴,
 Ja manu dzīvi slava nevar vainagot?
- 545 Par sevi, protams, runāju tik tāpēc vien,
 Ka ķildoties ar mani pati iesāki.
 Ja precības ar valdniekmeitu pārmet man,
 Tad saku tev, ka, pirmkārt, gudri darīts tas
 550 Un, otrkārt, godprātīgi, beidzot, ka es tavš
 Un manu bērnu draugs.

Mēdeja ar žestu izrāda sašutumu.

Tik esi mierīga!

- Kad ierados no Iolkas uz šejieni,
 Sev līdzī vilkdams likstas nepārvaramas, —
 Val varēja ko labāku vēl izdomāt
 Šis trimdinieks, kā karaļmeitu apprecēt?
- 555 Tu domā tā, ka esi apnikusi man,
 Ka es pret citu sievu kaislē iededzies,
 Ka savus pēctečus tik cenšos pavairot.
 Man diezgan bērnu jau, par to es nesūdzos.
 560 Visvairāk gribēju, lai labi klātos mums,
 Lai trūkums nenomāktu mūs — es zinu to,

- Ka nabadzīga vīra draugi projām bēg —,
 Lai bērni aug, kā mūsu kārtai piederas.
 Es gribēju vēl brāļus taviem dēliem dot,
 Tos audzēt vienā ģimenē un līdzīgi.
- 565 Tā gūtu laimi mēs. Kam vairāk bērnu tev?
 Bet tomēr tie, kas piedzims otrā laulībā,
 Par atbalstu kļūs šiem. Vai man nav taisnība?
 Tu teiktu «jā», ja greizsirdīga nebūtu.
- 570 Jūs, sievas, domājat, ka panākts jau it viss,
 Ja laulībā nekādu sarežģījumu.
 Bet, ja tai kāda liksta uzbrūk, viss ir beigts
 Un labākais un tikamākais nīstams kļūst.
 Ja bērni rastos pasaulē kā citādi
 Un sievu dzimuma pavisam nebūtu,
- 575 Tad ļaudis neciestu nekādas mokas vairs.
 K. V. Tu, Jāson, esi nepārspējams runātājs!
 Man tomēr jāiebilst — tik ļaunā neņem to:
 Nav pareizi, ka savu sievu atstāji.
- MĒ. Es spriežu citādi kā vairums cilvēku.
 580 Man šķiet, ka nelietis, kas gudri runāt prot,
 Ir pelnījis par citiem sodu bargāku.
 Ar vārdiem tāds prot netaisnību labi slēpt;
 Viņš ļaunus ceļus iet, bet gudrības tam trūkst.
 Ar skaistām frāzēm mani neapvārdosi —
- 585 Viens vārds, un tevi tūdaļ atspēkošu es!
 Ja godīgs būtu, tad gan vajadzēja tev
 Šīs laulības ar mani pārrunāt, ne slēpt.
- JĀ. Tu manus plānus atbalstītu lieliski¹⁵,
 Ja savu nodomu tev iepriekš atklātu,
- 590 Jo tagad pat vēl sirdī dusmas nerimstas!
 MĒ. Ir velti liekuļot. Tu cita baidījies —
 Ar svešnieci tev netik mūžu nodzīvot¹⁶.
- JĀ. Tad zini — ne jau citu sievu kārodams,
 Ar karaļmeitu precējies, kas tagad man,
 595 Bet tevi izglābt gribēdams, kā sacīju,
 Un dēliem karaliskus brāļus radīdams,
 Kas būtu visai ģimenei par atbalstu.
- MĒ. Man bagātas un skumjas dzīves nevajag,
 Es laimes nealkstu, kas manu sirdi kremt.
- 600 JĀ. Ko citu vēlies gan, tad būsi gudrāka:
 Lai labums tev par ļaunu neliekas nekad
 Un savu laimi nesauc tu par nelaimi!
- MĒ. Tu zobojies. Tev pajumte nav jāmeklē.
 Es tā, kas pamesta, man trimdā jādodas.
- 605 JĀ. Tā pati gribēji — par citiem nesūdzies!
 MĒ. Vai apprecējies es tevi atstāju?

- JĀ. Tu bieži valdniekus ar lāstiem apkrāvi.
 ME. Es arī tavam namam lāstu nesīšu.
 JĀ. Par to ar tevi turpmāk runāt nevēlos.
- 610 Bet, ja tu vēlētos, lai savus bērnus es
 Un tevi trimdā atbalstu ar līdzekļiem,
 Tad saki to! Ar pilnu roku sniegšu tos,
 Pat draugiem ieteikšu par tevi rūpēties.
 Nav, sieva, prātīgi no tā tev atteikties!
- 615 Tu vairāk iegūsi, ja rimsies īgnums tavš.
- ME. Ne tavu draugu palīdzību vēlos es,
 Ne tavas balvas pieņemšu — tās paturi!
 Bez labuma ir jauna vīra dāvana.
- JĀ. Par lieciniekiem šeit es dievus piesaucu,
 620 Ka tev un taviem bērniem gribu palīdzēt,
 Bet to tu nevēlies; ar skarbu spītību
 Tu draugus noraidi, sev jaunas likstas krāj.
- Jāsons aiziet.
- ME. Nu ej, sirds ilgojas tev jaunās ligavas,
 Jo sen jau savas mājas esi atstājis!
 625 Ej kāzas riko drīz! Varbūt — lai dievi dzird! —
 Vēl nožēlosi kādudien šīs laulības!
- KO. Ja kādu pārvar milas kaisles tvans,
 Tas laupa viņam slavu, tikumu;
 630 Ja Kiprīda mums liegu prieku sniedz,
 Tad dieves nav par viņu labākas.
 No zelta stopa šautras neraidi¹⁷,
 Kas, milas ilgās mērktaš, sāpes nes!
- 635 Lai vesels prāts nekad mūs neatstāj,
 Šī dievu dāvana vislabākā!
 Lai dieve pasargā no ķildām mūs,
 Pret citiem vīriem milu neiededz,
- 640 Lai balsta miermīlīgas ģimenes
 Un gudri izšķir sievu likteni!
- 645 Ai, dzimtenes zeme, ai, ģimene mana,
 Es negribu šķirties nemūžam no tevis,
 Ciest nelaiimes sūras un postu diendienā,
 Ar nopūtām smagām tik mocībās dzīvot!
 Mirt vēlētos labāk kā dzīvi beigt trimdā.

Nav pasaulē lielākas likstas nevienas
 650 Kā pazaudēt mīloto dzimtenes zemi.
 Mēs redzam to pašas, ne citi to saka, —
 Nav pilsētas tādas, nav drauga neviena,
 655 Kas žēlotu tevi šais drausmīgās mokās.
 Lai pazūd bez nožēlas cietsirdis ļaunais,
 Kas tuvākos cilvēkus nevēlas cienīt,
 660 Kas liedzas ar laipnību atvērt tiem sirdi!
 Mēs negribam tādu nemūžam par draugu.

Ierodas Algejs ar pavadoņiem.

AIGEJS

Lai prieks tev¹⁸, Mēdeja! Šāds ievadījums mums
 Ir labākais, kā savus draugus sveicinām!
 665 MĒ. Prieks arī tev, ai, gudrā Pandiona dēls¹⁹!
 No kurienes šai zemē, Algej, atnācis?
 AI. No Delfu senā orākula atgriezies.
 MĒ. Kam devies tu uz zemes nabu viedīgo²⁰?
 AI. Lai taujātu, vai lemti man ir pēcteči.
 670 MĒ. Mans dievs, vai tiešām esi tu bez bērniem vēl?
 AI. Kāds naidīgs dievs tā nolēmis — man bērnu nav.
 MĒ. Tev sieva ir? Jeb neprecējies esi tu?
 AI. Ir Himenajs šim saitēm mani sējis sen.
 MĒ. Ko atbildēja Apollons par pēctečiem?
 675 AI. Tas pārāk gudri bija manam saprātam.
 MĒ. Vai dieva orākulu drīkstu zināt es?
 AI. Jā gan, tik gudram cilvēkam tas saprotams.
 MĒ. Ko orākuls tev vēstīja? Jel saki to!
 AI. Lai ādas maisa galu neatraisot, pirms —
 680 MĒ. Ko darīt tev vispirms? Uz kurieni tev iet?
 AI. Pirms nebūšot vēl tēva mājā pārnācis.
 MĒ. Ar kādu nolūku šurp esi ieradies?
 AI. Netālu Pitejs²¹, slavens valdnieks Troizēnā.
 MĒ. Kā ļaudis runā, dievbijīgs šis Pelopīds²².
 685 AI. Tam dieva zintējumu gribu pastāstīt.
 MĒ. Šim vīram tādās lietās liela pieredze.
 AI. No visiem maniem viesiem viņš vistīkamais.
 MĒ. Lai izdodas! Tev panākumus novēlu!
 AI. Kas tas? — Tev saraudātas acis, bāls tavš vaigs!
 690 MĒ. Mans vīrs no visiem vīriem ir pats ļaunākais.
 AI. Ko saki tu? Teic skaidri savas bēdas man!
 MĒ. Bez kādas vainas Jāsons dara pāri man.
 AI. Kā viss tas noticis? To skaidrāk pastāsti!
 MĒ. Viņš citu sievu paņēmis par saimnieci.

- 695 AL. Tā nedrīkstēja darīt viņš. Tas kauna darbs.
 ME. Jā gan, viņš nievā mūs, kaut agrāk milējis.
 AL. Vai citu Jāsons mīl? Vai apnikusi tu?
 ME. Bez prāta iemilējies, pamet savējos.
 AL. Ja Jāsons tiešām tāds, lai dievi soda to!
- 700 ME. Ar valdnieku viņš saradoties tikoja.
 AL. Man pastāsti — kas viņam savu meitu dod?
 ME. Pats Kreonts tas, kas tagad valda Korintā.
 AL. Ai, Mēdeja, nu tavas skumjas saprotu!
 ME. Pagalam es — no zemes mani izraida!
- 705 AL. Kas izraida? Arvien vēl jaunas likstas tev!
 ME. No savas zemes Kreonts mani padzīt grib.
 AL. Vai Jāsons tevi nealzstāv? — Kāds zemiskums!
 ME. Viņš vārdos aizstāv gan, bet sirdī vēlas to.
- Metoties pie Algeja kājām.
- Es lūdzu sirsnīgi, tev vaigu skardama²³,
 710 Pie kājām krizdama un apkampdama tās:
 Jel žēlo, žēlo nelaimīgo sievieti,
 Bez pajumtes šo trimdīnieci neatstāj,
 Pie sevis mani ņem un sava pavarda!
 Tad dievi tavu vēlēšanos izpildīs,
 715 Tev bērnus dos, pats mirsi laimīgs vecumā.
 Tu pats vēl nezini, cik ļoti veicies tev.
 Es palīdzēšu tev par bērnu tēvu kļūt —
 Šim nolūkam es zinu drošus līdzekļus.
- AL. Šo labvēlību tev aiz daudziem iemesliem
 720 Es gribu parādīt: vispirms aiz bijības
 Pret dieviem, otrkārt, bērnu dēļ, ko soli man;
 Par tiem es visu mūžu esmu domājis.
 Tā esmu nolēmis: kad nāksi Atēnās,
 Kā viešņu tevi savā namā uzņemšu.
- 725 Tev tomēr, sieva, gribu vēl ko paskaidrot:
 No zemes šīs es tevi aizvest nevēlos;
 Ja atnāksi uz Atēnām, tad apsolu
 Tev drošību un citam tevi neizdot.
 Bet tomēr pati no šīs zemes projām ej,
 730 Jo nevēlos es draugu priekšā vainīgs būt.
- ME. Lai notiek tā! Ja tu man dotu zvērestu,
 Ka vārdu turēsi, tad būšu mierīga.
 AL. Vai tu man netici? Par ko tu šaubies vēl?
 ME. Es ticu tev, bet Pelijdzimta mani nīst
 735 Un Kreonts ar. Ja zvērests tevi saistītu,
 No savas valsts tu mani aizvest neļautu.
 Tik vārdos salīgstot bez dievu zvērestiem,
 Tu vari piekāpties pret sūtņa prasībām

- 740 Un mani upurēt: es vāja sieviete,
Bet viņi valdniekdzimtas ir un bagāti.
- AI. Patiešām, sieva, tālredzīga esi tu!
Bet, ja tu vēlies tā, es zvērēt neliegšos.
Ar šādu ieganstu man tavus naidniekus
Būs vieglāk noraidīt — tad būsi drošībā.
- 745 Sauc dievus man, pie kādiem lai es zvēru tev!
MĒ. Pie pašas Gajas, vecātēva Hēlija,
Pie visu lielo dievu saimes apzvēri!
- AI. Jel teic — ko vajag darīt man, ko nedarīt?
MĒ. No savas valsts tu mani nepadzen nekad!
- 750 Ja kāds no ienaidniekiem mani pieprasīs,
Tu mani neizdod, līdz kamēr esi dzīvs.
- AI. Lai pati Gaja, Hēlijs spožais, liecnieki
Un visi dievi: savu vārdu turēšu.
- MĒ. Bet ko tu cietīsi, ja vārdu laužīsi?
- 755 AI. Būs sods kā visiem tiem, kas pārkāpj zvērestu.
MĒ. Tad laimīgs ej! Viss nokārtojies teicami.
Drīz būšu tavā pilsētā, kad paveikšu,
Kas prātā man, un sasniegšu, ko vēlējies.
- KO. Lai Majas dēls²⁴, kas ceļotāja sargs,
760 Uz mājām tevi pavada!
Lai viss tev izdodas,
Ko esi vēlējies, —
Mēs tevī redzam ceļu cilvēku!
- MĒ. Ai, Zev, ai, Zeva Dike²⁵, spožais Saules dievs!
765 Drīz gavilēšu es pār saviem naidniekiem —
Tas ceļš, uz kura izgāju, dos uzvaru.
Ir cerība par visu viņiem atmaksāt.
Šis vīrs, kad sirds man izmisumā sāk jau gurt,
Kā osta vētrā rādās mani nodomiem.
- 770 Pie krasta šā es kuģa virvi piesiešu,
Tiklīdz es nākšu cietoksnī pie Pallādas²⁶.
- Nu visus savus nodomus jums atklāšu,
Jel uzklausiet, kaut mani vārdi skarbi būs!
Pie Jāsona es kādu sievu sūtišu
- 775 Ar lūgumu, lai tas pie manis ierodas.
Kad atnāks viņš, es laipni runāšu ar to
Un sacīšu, ka viss ir tagad kārtībā,
Lai viņu ņem, kaut viņas dēļ es atstāta,
Ka izdevīgi tas un labi pārdomāts.
- 780 Es lūgšu atļauju, lai bērņus atstāj šeit,
Ne tādēļ gan, lai pamestu tos Korintā,

- Lai mani ienaidnieki nīrgātos par tiem,
 Bet viņu dēļ lai karaļmeita bojā iet!
 Ar krāšņām dāvanām es viņus sūtišu
 785 Pie līgavas, lai viņa neizraida tos,
 Ar smalku tērpu un ar zelta vainagu.
 Kad viņa rotas ņems un tās ap sevi liks,
 Tā drausmā nāvē mirs un tas, kas viņu skars, —
 Ar tādām indēm saindēšu dāvanas!
 790 Šeit varētu patiešām tālāk nerunāt.
 Es drebu jau par to, kāds darbs no brīža šā
 Vēl darāms man — es bērņus savus nokaušu!
 Neviena tāda nav, kas viņus varēs glābt!
 Kad izpostīšu visu viņa ģimeni,
 795 Šo zemi, kurā dārgos bērņus nokāvu,
 Es, nozieguma sloga māкта, atstāšu.
 Es neļaušu par sevi viņiem nīrgāties.
 Lai tā! Kāds labums dzīvot vēl? Nav dzimtenes,
 Nav ģimenes, kur savās bēdās patverties.
 800 Es kļūdiļos, kad tēva namu atstāju,
 Šā grieķa pļāpām glaimīgajām noticot.
 Ar dieva palīgu es viņu sodīšu —
 Nekad tam dēļus neredzēt, ko dzemdēju,
 Nekad šī jaunā sieva citus pēctečus
 805 Vairs viņam neradis — no manām indēm drīz
 Šī jaunā sieva ļaunā nāvē nobeigsies!
 Lai neteic kāds, ka esmu glēva, bailīga
 Vai lēnīga, — pavisam citāds raksturs man —,
 Es drausma naidniekam, pret draugiem laipnīga.
 810 Ir liels un slavens tādu ļaužu liktenis.
 K. V. Bet, tā kā atklāji mums savus nodomus,
 Tad cilvēcības vārdā, labu vēlot tev,
 No šāda soļa tevi gribam atrunāt.
 MĒ. Tā darišu. Jums piedodams, ka spriežat tā.
 815 Ko esmu cietusi, to nepārcietāt jūs.
 K. V. Kā, sieva, drīkstēsi pret bērņiem roku celt?
 MĒ. Ar to es vīram dziļi sirdī cirtišu.
 K. V. Tad kļūsi nelaimīgākā no sievietēm!
 MĒ. Lai būtu tā! Ir vēlu dot man padomus.
- Auklei.
- 820 Tu pasteidzies un ataicini Jāsonu!
 Līdz šim it visur uzticīga bijī man:
 Neko tu neizpaud, ko esmu lēmusi,
 Ja mani mīli tu un esi sieviete.

Aukle aiziet.

- KO. Ai, senlaikus laimīgie Erehtejdēli²⁷
- 825 Un mūžīgi laimīgo dievību bērni!
No avotiem dzidriem šai svētajā zemē
Jūs guvuši dievišķas gudrības slavu.
- 830 Jūs staigājat allaž ar priecīgu prātu
Bez rūpestiem mirdzošā ētera spilgmē;
Tur Harmonija²⁸, gaišmate cēlā,
Reiz mājokli dāvāja deviņām mūzām.
- 835 Te Kiprīda iesmēla tīkamo valgmī
No brīnišķās Kēfisas²⁹ mīligiem vilņiem —
Tā laudis stāsta — un apdvesa laukus
Ar vieglinās vēsmiņas plūstošo elpu.
- 840 Tur, vīdama cirtainos matos ap galvu
Sev smaržīgās rozēs, tā Erotus³⁰ sūta,
Lai prātam par palīgiem būtu ik dienas
Un līdzās atrastos cildenos darbos.
- 845 Un līdzās atrastos cildenos darbos.
- Kā spētu šie ūdeņi svētie,
Šī zeme, šī pilsēta mīlā
Vēl uzņemt pie sevis to māti,
Kas stājusies slepkavas lomā
- 850 Un cēlusi rokas pret bērniem?
Jel domā, ko gribi tu darīt,
Jel domā, kam dzīvību laupīt!
Mēs visas tev kopīgi kritam
Pie ceļiem un sirsnīgi lūdzam —
- 855 Jel saudzē šos mīligos bērnus!
- Kur ņemsi tu drosmīgu prātu,
Kā drīkstēsi ieroci pacelt?
Vai nedrebēs sirds tev un roka,
Šo drausmīgo nodomu veicot?
- 860 Kā, ieraugot mīluļus savus,
Tu varēsi asaras valdīt,
Kad saļims tie asiņu peļķē?
Ja kritis tie ceļos pie tevis,
Tu nespēsi atvairīt viņus
- 865 Un dunci šo asinīs gremdēt.
- Ierodas Jāsons ar aukli.
- Šurp nāku aicināts. Kaut mani ienīsti,
JĀ. Es nevarēju noraidīt šo lūgumu.
Nu klausīšos, ko vēl no manis vēlēties.
- MĒ. Es lūdzu, Jāson, aizmirst to, ko sacīju!
- 870 Tev vajadzētu piedot manus untumus,

- Jo agrāk sirsnīgi viens otru milējām.
 Pēc mūsu sarunām es visu apsvēru
 Un sevi norāju: kāds bezprāts, muļķe, tas!
 Tu nīsti tos, kas tikai labu vēlēja!
 875 Kāpēc tu sacelies pret zemes valdnieku,
 Ar vīru naidojies, kas dara labu tev,
 Kad karaļmeitu prec un taviem dēliem vēl
 Grib brāļus dot? Vai labāk dusmas neatmest?
 Ko iedomājies tu, ja dievi vēlīgi?
 880 Vai pašai bērnu nav? Vai neapzinies to,
 Ka trimdiece esi tu, kam draugu trūkst?
 To visu apsverot, es beidzot sapratu,
 Ka muļķe bijusi un velti dusmojos.
 Par labu tavu soli tagad atzīstu,
 885 Kad stājies jaunā laulībā. Es muļķītel!
 Šai pasākumā piedalīties bija man,
 Tev palīdzēt un veicināt šo laulību,
 Ar prieku tavai izredzētai pakalpot.
 Bet esam, kādas esam, — jaunas neteikšu,
 890 Tik sievietes, — no viņām dusmot nemācies
 Un neatmaksā muļķību ar muļķību!
 Es atzīstu, ka nebija man taisnība,
 Un pārdomāju tagad gudrāk rīkoties.
- Pagriežoties pret māju un aicinot bērnus pie sevis.
- 895 Šurp, bērni, mīlie bērni, ārā iznāciet!
 Šurp atnāciet un mīlo tēvu apsveiciet,
 To cieši līdz ar māti tūdaļ apkampiet
 Un dusmas agrākās pret draugiem izbeidziet!
 Lai miers ir atjaunots starp mums un pazūd nalds!
- Audzinātājs atved bērnus.
- 900 Nu sniedziet labo roku tam! Es nodrebu,
 Par briesmām domājot, kas draud jums nākotnē.
 Ai, bērniņi, vai ilgi jūs vēl dzīvosit,
 Tā mani mīļi apkampjot? Es nabadzel!
 Man acīs riešas asaras, es bailojos!
 905 Pēc ilgām ķildām mēs ar tēvu izlīgām,
 Ar asarām jums maigos vaigus apslaku.
- K. V. No mūsu acīm arī plūda asaras.
 Lai izbeidzas ar to nu jūsu ciešanas!
 JĀ. Par to tev pateicos! Jau aizmirsts bijušais.
 Ir sievai tiesības par vīru dusmoties,
 910 Kad viņš, vēl sievai dzīvojot, sev jaunu ņem.
 Uz pareizāka ceļa sirds tev atgriežas,

Tavs prāts ir galu galā guvis uzvaru —
Es tagad redzu tevi gudru sievieti.

Bērniem.

915 Ja dievi palīdzēs, ai, mani mīluļi,
Par jūsu labklājību labprāt gādāšu!
Es ceru pat, reiz pienāks laiks, kad Korintā
Ar saviem brāļiem būsit pirmie pilsoņi.
Tik audziet lieli nu! Par visu gādās tēvs
Un mūžīgie, kas labvēlīgi būs pret jums.
920 Es gribētu jūs redzēt staltus uzaugam,
Lai pārspētu jūs visus manus pretniekus!

Mēdejai.

Bet kāpēc tavus vaigus slaka asaras?
Kam bālē tu, no manis acis projām vērs?
Vai mani vārdi tevi atkal skumdina?
925 ME. Nekas..., es tā..., par bērniņiem es domāju.
JĀ. Tik esi mierīga! Es visu darišu.
ME. Tev klausīšu. Uz taviem vārdiem paļaujos.
Ir sievas sievišķas — drīz plūst tām asaras.
JĀ. Bet kāpēc īsti tu par bērniem bēdājies?
930 ME. Tos dzemdēju... Kad liki lieliem izaugt šiem,
Man skumja kļuva sirds, vai tikai notiks tā.
Nu tas, ko gribēju ar tevi pārrunāt,
Gandrīz jau pasacīts; bet vēl ko vēlos teikt.
Šīs zemes valdniekiem tūk mani izraidīt —
935 Pats labākais man tas, to labi saprotu:
Vai ceļā stātos tev, vai zemes valdniekus
Te traucētu — šeit mani nīst —, un tāpēc es
Ar mieru zemi atstāt šo un trimdā iet.
Lai maziņie pie tavas rokas uzaugtu,
940 Lūdz Kreontu šos bērnus trimdā nealzdzīt.
JĀ. Es nezinu, vai izdosies. Var mēģināt.
ME. Liec jaunai sievai tūdaļ kādu vārdu bilst,
Lai tēvu lūdz no zemes bērnus nepadzīt.
JĀ. Jā gan! Man šķiet, ka to es panākt varēšu.
945 ME. Ja viņa tāda ir kā citas sievietes.
Šai lietā arī es tev gribu palīdzēt:
Ar bērniem sūtišu tai skaistas dāvanas —
Nudien, par tām nav skaistāku vairs pasaulē —,
Jā, tērpu brīnišķu un diadēmu ar,
950 Kas zeltā mirgotu. Bet lai jau tūdaļ pat
Šos greznumus šurp atnes kāda kalpone!
Ne vienreiz, tūkstoškārt tā sieva laimīga,
Kas ieguvusi tādu vīru lielisku

955 Un vēl šos dārgumus, ko kādreiz Saules dievs,
Mans vectēvs, novēlēja saviem pēctečiem.

Verdzene atnes tērpu un diadēmu. Mēdeja tos
sniedz bērniem.

Šīs kāzu dāvanas jūs, bērni, saņemiet
Un laimīgajai karaļmeitai pasniedziet!
Var apskaust to, kas saņems tādas dāvanas!

JĀ. 960 Bet kāpēc, mulķīte, tu velti atdod tās?
Vai domā tu, ka karaļnamā tērpu nav,
Ka zelta trūksti? Jēl nedod, pati patur!
Ja līgava kaut cik tik mani cienītu,
Tā stādīs mani augstāk nekā dāvanas.

ME. 965 Tā nerunā! Pat dievus balvas vilina,
Bet zelts par vārdiem ļaudīm labāks tūkstoškārt.
Tai³¹ laime tagad uzsmaida, to dievi mīl.
Lai valda šī! No trimdas bērņus glābdama,
Es savu sirdi atdotu, ne zeltu vien.

970 Nu, maziņie, uz pili grezno steidzieties
Un tēva jauno sievu, manu valdnieci,
Tur palūdziet, lai neizraida trimdā jūs!
Šīs dāvanas tai pasniedziet! Pats svarīgais —
Šos greznumus lai pati savās rokās ņem.

975 Nu ātrāk prom! Lai labi viss jums izdodas!
Tik savai mātei labu vēsti atnesiet!
Jāsons ar bērņiem un audzinātāju dodas projām.

KO. Nav cerības, ka bērņus varēs glābt,
Nav cerības — tie nāves ceļu iet!
Tā pieņems zelta greznumus,
Tā pieņems savu nelaimi,
980 Ar pašas roku galvā liks
Šo baidmo nāves dāvanu;

To valdzinās brīnišķi mirdzošais tērps,
Tā zeltaino vainagu galvā sev liks
985 Un nāves ceļam greznosies.
Šais slazdos viņa iekritis,
Kas nelaimīgai izlikti,
Un drausmā nāvē bojā ies.

990 Ai, valdnieka nabaga radniek,
Vai tiešām to nevari saprast,
Ka bērņiem un līgavai savai
Tu gatavo drausmīgu nāvi?
995 Cik tālu no mērķa tu noklidis esi!

1000 Es apraudu tevi, ai, nabaga māte,
Kas bērniņu asiņu tiko,
Lai atriebtu laulības gultu,
Ko Jāsons pret likumu pamet,
Kad laulībā saistās ar sievieti citu.

Atgriežas audzinātājs ar bērniem.

A-s. Ir, pavēlniece, trimda bērniem atcelta,
Jo karaļmelta, līgava, šīs dāvanas
Ar prieku pieņēma. Nu būs tur bērniem miers!

ME. Ai vai!

1005 A-s. Kā apjukusi stāvi tu, kad veicies viss?
Un kam tu savu skatu atkal projām vērs?
Val mani vārdi nespēj tevi iepriecēt?

ME. Ai vai, ai vai!

A-s. Šīs nopūtas ar nesto vēsti nesaskan.

ME. Ai, atkal vai!

A-s. Varbūt, nemaz to nejaudzams,

1010 Aiz kļūdas netikamu vēsti atnesu?

ME. Tas sakāms bija tev, to pārmest negribu.

A-s. Bet kāpēc skatiens tev tik drūms, lej asaras?

ME. Tas nav bez iemesla, mans draugs, jo dievi man
Un pašas neprāts iedvesa šo nodomu.

1015 A-s. Ar bērnu gādību tu mājās pārnāksi.

ME. Vispirms es citus gribu aizvadīt... ai vai!

A-s. No bērniem arī citām mātēm šķirties bij;
Bez kurnēšanas visiem likstas jāpārcieš.

ME. To arī darišu. Ej tūdaļ atpakaļ

1020 Un gādā bērniem visu to, kā vajag tiem!

Audzinātājs prom.

Ai, bērni, bērni! Drošs jums tagad patvērums

Un māja mierīga, kur dzīvot varēsīt,

No nelaimīgās mātes mūžam atšķirti.

1025 Bet es uz citu zemi trimdā aiziešu

Un jūsu laimi nevarēšu redzēt vairs,

Ne jūsu līgavas, ne kāzas neredzēt,

Ne gultu uzklāt jums, ne lāpu dedzināt³².

Ai, nelaimīgā, stūrgalvīgā Mēdeja!

Jūs, bērni mīļie, velti audzināju es.

1030 Daudz pūļu, satraukuma brižu bija man,

Ar mokām šausmīgām jūs velti dzemdēju.

Es, nabadzīte, daudz ko cerēju no jums —

Ka vecumdienās drošais atbalsts būsit man,

Ka mirušu ar savām rokām glabāsīt,

1035 Kā vēlams mirstīgiem. Bet saldās cerības

Nu izira! No jums uz mūžu atšķirta,
Bez prieka, izmisumā mūžu dzīvošu.

Vairs jūsu mīlās acis māte neskatīs
Nekad; uz citu dzīvi būs jums jāpāriet.

1040 Vai man! Kam, bērni, jūs tā mani skatāties?
Kam tā man uzsmaldāt vēl reizi pēdējo?

Ai vai, ko darīt man? Te rokas nolaižas,
Kad, sievas, bērnu dzīdrās acīs noraugos!

1045 Ai nē, to nespēju! ... Prom, ļaunie nodomi!
No šejienes tos trimdā līdzī paņemšu.

Kāpēc lai vīram lieku ciest šo bērnu dēļ,
Sev pašai divkārtīgas mokas uzskraujot?

Nē, nē! Nemūžam ne! Prom, ļaunie nodomi!

1050 Ko daru es? Vai ļaut par sevi zoboties,
Bez soda atstāt tos, kas man ir naidnieki?

Lai drosme atgriežas! Vai tiešām glēva tu?
Tev līdzcietība atkal sirdī iezagās!

Jūs, mīlie bērni, tūdaļ mājās dodieties!

Korim.

1055 Kam manā ziedojumā klāt būt netikas³³,
Var arī iet ... Vairs mana roka nedrebēs!
Ai vai, vai! ...

Nē, nē ... Nē, mana sirds, šo darbu nedari!

Liec mierā bērnus, nelaimīgā! Saudzē tos!

Ar viņiem dzīvojot, man bēdas sirdī rims!

1060 Nē, Aīdu un ļaunos garus piesaucu!

Tas nenotiks nekad! To paciest nevaru,

Ka ienaidnieki manus bērnus apsmietu!

Tiem tomēr katrā ziņā bojā jāiet būs,

Un es, kas viņus dzemdēju, tos nokaušu.

Tā lēmis liktenis. Neviens tos nevar glābt!

1065 Jau karaļmeita diadēmu galvā liek,

Jau saindētā tērpā mirst, to zinu es.

Pa grūtum grūtu ceļu tagad sāku iet,

Pa ceļu grūtāku vēl viņus sūtīšu.

Vēl sveiciens bērniem pēdējais! Ai, bērniņi,

1070 Nu sniedziet mātei rociņas, tās glāstīšu!

Ai, mīlā rociņa, ai, saldā mutīte,

Ai, mīlās actiņas, ai, laipnās sejiņas!

Nu esiet laimīgi, bet tur ... Tēvs laupīja

Virš zemes laimi jums ... Cik mīli skūpstī jums,

1075 Cik maģi vaidziņi, cik elpa tīkama!

Jel ejiet, ejiet, bērniņi! Nav spēka vairs

Jūs ilgāk uzskatīt — smeldz pārāk mana sirds!

Bērni ieiet mājā.

- Es saprotu, cik šaušalīgs būs nedarbs mans,
 Bet kaislība par manu prātu stiprāka —
 1080 Tā mirstīgos uz visiem noziegumiem velk!
- KO. Man dažkārt vajadzēja priest
 Par jautājumiem nopietniem,
 Ar prātu augstāk pacelties,
 1085 Kā sievietēm lemts. Ir mūzas mums,
 Kas sievietēm māca gudrību,
 Bet visām laipni nesmaida.
 Un tomēr sievu prāts
 Nav mūzām svešs.
- 1090 Es domāju, ka mirstīgie,
 Kas vientuļi, kam bērnu nav,
 Par citiem dzīvo laimīgāk.
 Kam bērnu nav, tas nezina,
 Vai jauki būt par vecākiem
 1095 Vai tikai mokas tās un slogs.
 Kas bērnus radījuši nav,
 Tie brīvi ir no ciešanām.
- Kam mājā maigā paaudze
 Aug kuplumā, tam rūpesti
 1100 Ik dienas sirdi smagi spiež —
 Kā viņus labi audzināt,
 Kā dzīvei gādāt līdzekļus.
 Bet nezina vēl vecāki,
 Vai būs tie krietni cilvēki
 Vai arī kādi nelieši.
 1105 Bet, lūk, vēl viena nelaime,
 Par visām citām ļaunāka:
- Ja visu gādā vecāki
 Un bērni spirtīgi, veseli
 1110 Un godīgi, bet liktenis
 Nu aizrauj viņus pazemē:
 Kāds labums tad ir vecākiem,
 Ja dievs tā viņiem atmaksā,
 Pie visām citām nelaimēm
 1115 Vēl pievieno šo ļaunāko?
- ME. Korim.
 Ar satraukumu sirdī, mīļās, gaidu šeit
 Un vēlos zināt, kā gan pili veicies viss.
 Bet, lūk, nu redzu jau, kāds vergs no Jāsona
 Ar vēsti steidzas šurp. Tas, satraukts, aizelsies,
 1120 Par kaut ko drausmīgu man vēsti atnesīs.

Uzskrien vēstnesis.

- VE. Ir šaušalīgs un nedzirdēts tavs briesmu darbs!
Jel bēdz, jel bēdz, ai, Mēdeja! Uz kuģi prom!
Ja ratus vari sadabūt, tad tajos kāp!
- ME. Kas noticis, ka projām būtu jābēg man?
- 1125 VE. Ir tikko jaunā karaļmeita mirusi
No tavas indes, arī Kreonts, viņas tēvs!
- ME. Man labāko no vēstīm esi atnesis!
Mans draugs nu būsi tu arvien un labdaris.
- VE. Ko saki tu? Vai jukusi, ka murgo tā?
- 1130 Kā vēsti šo bez bailēm vari uzklausīt,
Kad sagražusi valdnieknama pavardu?
- ME. Gan varētu es tev uz to ko atbildēt,
Bet nepārsteidzies, draugs! Pēc kārtas stāsti man,
Kā viņi bojā gāja! Prieks būs divkārtīgs,
1135 Ja dzirdēšu, ka drausmā nāvē miruši.
- VE. Kad dēlēni ar tēvu pili atnāca,
Tie tūdaļ aizsteidzās pie jaunās līgavas.
Mēs, vergi tie, kam sirds par tevi sāpēja,
1140 Cits citam tūdaļ ausī čukstējām par to,
Ka senā ķilda tev ar vīru beigusies.
Cits liksmi taviem dēliem rokas skūpstīja,
Cits matus zeltainos. Es, priekā drebēdams,
Uz sievu telpām bērniem līdzī sekoju.
Tur kundze tā, kas tavu vietu ieņēma,
1145 Vispirms, vēl abus bērnus neievērojot,
Jo mīļi uzskata tik savu Jāsonu.
Šos ieraugot, tā pēkšņi acis aizklāja,
No viņiem savu košo vaigu novēršot,
Jo bērnu ierašanās viņu satrauca.
- 1150 Tavs vīrs sāk jaunās sievas sirdi apvaldīt
Un saka tā: «Pret mīļiem ļauna neesi!
Vairs nedusmo! Pret mani atkal skatu vērs
Un vīra draugus uzskati par savējiem!
Tu pieņem dāvanas un tēvu pierunā,
1155 Lai trimdu atceļ viņš šiem bērniem manis dēļ.»
Šis balvas redzot, pretoties tā nespēj vairs
Un vīram visu apsola. Bet, tikko viņš
Ar taviem abiem bērniem namu atstājis,
Tā, košo tērpu ņēmusi, sāk greznoties,
1160 Sev maņu cirtās zelta diadēmu liek,
Pie spožā spoguļa vēl matus sakārto
Un priecājas par savu tēlu nedzīvo.
Pēc tam, no krēsla cēlusies, pa istabām
Tā iet un viegli savu balto kāju sper.
1165 Par šādām rotām sajūsmā, uz pirkstgaliem

- Tā bieži paceļas un kājās noraugās.
 Bet tūdaļ risinājās te kas šaušalīgs:
 Sāk vaigi bālēt tai un kājas ļodzīties,
 Sāk drebēt locekļi, un streipujodama
 1170 Tā krēslā pēkšņi slīgst, lai zemē nekristu.
 Tad kāda veca kalpone, kas domāja,
 Ka Pāns pret viņu saīdzis³⁴ vai cits kāds dievs,
 Jo spalgi iekļedzās; šī redz, ka jaunavai
 Uz lūpām baltas putas, acis valbītas
 1175 Un asins vaļgos zūd, un tagad pārvērtās
 Tās skaļā kliegšana par žēlām vaimanām.
 Nu viena verdzene uz tēva mītni skrien,
 Bet otra savukārt pie jaunā vīra steidz,
 Lai ziņotu par jaunās sievas nelaimi —
 1180 Pa visu pili vergu soļi dipēja.
 Atrs gājējs būtu sešus pletrus³⁵ nogājis
 Un soļos viegli savu mērķi sasniedzis,
 Pirms vaidēdama nelaimīgā pamodās
 No nejutības miega, kad ne redz, ne dzird.
 1185 Bet likstas divkāršas nu viņai uzbruka:
 No zelta vainaga, kas matu cirtās likts,
 Plūst šķidrums neredzēts, kas tūdaļ uzliesmo,
 Un smalkais tērps, ko tavi bērni dāvāja,
 Nu nelaimīgās balto miesu plosīja.
 1190 No krēsla viņa lec un, liesmu ieskauta,
 Sāk bēgt un galvu kratīt, savus matus plūkt,
 Lai vainagu no galvas norautu; bet zelts,
 Aiz cirtām aizķēries, ar spēku divkāršu
 Tik liesmot sāk, jo stiprāk galvu kratīja.
 1195 Bez spēka viņa zemē līkst šā lāsta dēļ.
 Pat tēvam grūti būtu pazīt jaunavu:
 Vairs nebija tās acīs mīļā skatiņa,
 Ne vaigā jaunības; tik asins aumaļām
 No galvas plūda tai, ar liesmām jaukdamās.
 1200 Kā priedei sveķi pil, tā miesa pilēja
 No kauliem, neredzamas indes graužta, šai.
 Cik drausmīgs skats! Pie liķa skarties baldījās
 Ikviens — tās liktenis mūs skaidri mācīja.
 Bet nelaimīgais tēvs, vēl likstu nejauzdams,
 1205 Uz pili ātri trauc, pie liķa metas klāt,
 Sāk skaļi vaimanāt, to apkampienos skauj
 Un skūpstīdams tā teic: «Ai, nelaimīgais bērns,
 Kāds dēmons tev šo drausmo nāvi sūtījis?
 Kas tevi man pie kapa malas atņēmis?
 1210 Ai vai! Ar tevi, bērns, es kopā gribu mirt!»
 Kad rimās asaras un gaužās vaimanas,

- Grib sirmais valdnieks pacelties, bet nespēj vairs.
 Kā efeja pie laura glaužas klāt, tā viņš
 Pie tērpa pielipa. Bij cīņa drausmīga.
 1215 Kad tēvs grib augšā ceļos tikt, to atpakaļ
 Velk meita, bet, kad raujas nost ar spēku viņš,
 No kauliem vecā miesa lobās lēveriem.
 Viņš beidzot apklusa un elpot pārstāja.
 Jo mokas pārciest nelaimīgais nespēja —
 1220 Tur sirmais tēvs un viņa meita abi guļ.
 Patiešām nožēlojams viņu liktenis!
 Par to, kas gaida tevi, runāt negribu —
 Gan pati zināsi no soda vaļā tikt.
 Man šķiet, šai pasaulē tik ēnas esam mēs.
 1225 Ne šodien pirmoreiz bez bailēm saku tā:
 Kas sevi šeit par gudrinieku uzskata
 Un domātāju, bargu sodu pelnījis.
 Neviens no mirstīgiem nav laimi sasniedzis.
 Var bagātība dažam dzīvī atvieglot,
 1230 Bet viņu pašu darīt laimīgu nekad.
 Vēstnesis dodas projām.

- K. V. Man šķiet, ka šodien liktenis pēc nopelniem
 Ir uzkrāvis tev, Jāson, lielu nelaimi.
 Kreonta nelaimīgais bērns, par tevi mums
 1235 Sirds noskuma, jo precības ar Jāsonu
 Tev tumšos vārtus atvērušas Aidā.
 ME. Šis darbs man, mīlās, jādara, cik ātri var!
 Es savus bērnus nokaušu un bēgšu prom.
 Ja brīdī vilcināšos vēl, tad kritīs tie
 Par upuri no citas rokas ļaunākas³⁶.
 1240 Tiem nāve nolemta — vairs nevar grozīt to,
 Un es, kas viņus dzemdēja, tos nokaušu.
 Sirds mana, bruņojies! Kam vēl tu kavējies
 Šo briesmu darbu veikt, kas nepieciešams tev?
 Tver, nelaimīgā roka, tūdaļ zobenu,
 1245 Tver to, uz grūtā pagrieziena nostājies!
 Met bailes tagad prom un nedomā par to,
 Ka viņi mīļi tev, ka viņiem māte tu!
 Tik īsu mirkli savus bērnus aizmirsti,
 Tad raudāt varēsi... Kaut viņus nāvēsi,
 1250 Tos mīli tu, virs zemes nelaimīgākā!
 Mēdeja ielet mājā.
- KO. Ai, Zeme, Saules stars, kas visu redz,
 Jel skatiet sievu nekrietno!
 Tā paceļ roku asinskāro

1255 Pret bērniem, pašnāvniecisko.
 Ai, Saules dievs, tie tavi pēcteči!
 Tā tava zelta paaudze!
 Nu plūdīs dievu asinis,
 Ai, šaušalas, ko izlies mirstīgiel!
 Ai, dievišķā gaisma, jel savaldi viņu,
 Projām no mājas dzen slepkavu
 Asiņu kāro,

1260 Tumsas un atriebes garu!

Tu velti bērņus klēpī loloji,
 Tu velti mīļos gaismai dzemdēji,
 Caur Simplegādu klintīm tumšām
 Uz šejieni kad atbēgi.

1265 Ai, drausmīgā, ko dusmu neprātā
 Sirds tava nespēj izdarīt?
 Nav sirdī mīlestības tev,
 Bet tikai asinskāre, atriebe.
 Vai mirstīgiem tiem, kas apslaka zemi
 Savējo asiņu straumēm!
 Atriebjas dievi

1270 Tādiem uz augumu audzēm.

Namā atskan bērnu balsis.

ABI ZĒNI mājas iekšienē.

Ai vai!

KO. Vai dzirdi kliedzienus? Vai dzirdi bērņus tu?
 Ai, nelaimīgā sievietel!

PIRMAIS ZĒNS mājas iekšienē.

Ko darīt man? Kā šeit no mātes izglābties?

OTRAIS ZĒNS mājas iekšienē.

Es, mīļais, nezinu... Mēs nāvei nolemti!

1275 KO. Vai doties palīgā? Ir bērņi jāglābj mums
 No nāves briesmīgas!

PIRMAIS ZĒNS

Jel glābiet, dievu dēj! Vairs nedrīkst kavēties!

OTRAIS ZĒNS

Pār mūsu galvām nāvējošais zobens zib!

KO. Vai dzelzs un akmens sirdī tev,

- 1280 Ka savu roku cel pret tiem,
Kam patī devi dzīvību?
Tik viena sieva senos laikos bij,
Kas savus bērnus nāvēja kā tu.
1285 Reiz Īno³⁷ bezprātā, ko dievi sūtīja,
Kad Zeva sieva viņu padzina,
Pēc bērnu slepkavības šausmīgās
No krasta jūras viļņos metusies;
Te nāve šo ar abiem bērniem vienoja.
1290 Vai pasaulē kas drausmīgāks?
Ai, sievu gultas postīgās,
Cik ciešanu jūs ļaudīm nesušas!

Atskrien Jāsons.

- JĀ. Jūs, sievietes, kas nama priekšā stāvat šeit,
1295 Jēl sakiet man — vai noziedzniece vēl ir tur,
Šī Mēdeja, vai metusies jau viņa bēgt?
Tai zemes dzīlēs tagad slēpties vajadzēs
Vai mākoņos uz putna spārniem aizlidot,
Lai paglābtos no karaļnama atriebes.
1300 Varbūt tā, nogalinoš zemes valdnieku,
No šejienes bez soda prāto projām bēgt?
Man nerūp viņa tā kā bērnu liktenis.
Gan viņu sodīs tie, kam ļaunu nesusi.
Es nācu šurp, lai glābtu bērnu dzīvību,
1305 Jo asinsradnieki viņiem atriebt var³⁸
Par bērnu mātes slepkavību drausmīgo.
- K. V. Ai, nelaimīgais, savas likstas nezini
Tu, Jāson, citādi šos vārdus neteiktu!
- JĀ. Kas ir? Varbūt tā mani grib vēl nonāvēt?
- K. V. Pret taviem dēliem māte rokas cēlusi!
- 1310 JĀ. Vai man! Ko saki, sieva, tu? Pagalam es!
- K. V. Tas taisnība! Nav tavi bērni dzīvi vairs!
- JĀ. Kur slepkavotī bērni — šeit vai mājā tur?
- K. V. Ver durvis šīs! Tur bērnu liķus redzēsi.
- JĀ. Jo ātrāk, ātrāk, kalpi, durvis atlauziet
1315 Un atveriet, lai redzu postu divkāršo —
Kā mirušos, tā šo, ko bargi sodīšu!

Parādās spārnotu pūķu rati, kuros atrodas
Mēdeja ar bērnu liķiem.

- ME. Kam durvis gribi graut, ar varu vaļā lauzt?
Vai meklē mirušos un mani, slepkavu?
Tik velti nepūlies! Ja manis vajag tev,

- 1320 Tad telc — ko vēlies tu? Bet mani neskar vairs!
Šos ratus Hēlijs deva man, mans tēvatēvs,
Lai droša būtu es pret katru naidnieku.
- JĀ. Ai, briesmone, visderdzīgākā sieviete
Tu dieviem, man un visiem ļaudīm nīstamā!
- 1325 Ar zobenu tu savus bērnus nāvēji
Un līdz ar viņiem mani kapā iegrūdi.
Kā drīksti tu pēc bezdievīgā ļaundarba
Vēl saules gaismā un šai zemē raudzīties?
Tev lāsts! Nu redzu to, ko neredzēju tad,
1330 Kad tevi es no barbarzemes atvedu
Uz Hellādu, tu ļaunais odzes izdzimums,
Kas dzimteni un savu tēvu nodevi!
Tu ļaunais gars, ko nemirstīgie sūta man:
Pie altāra tu savu brāli nokāvi³⁹,
- 1335 Pirms krāšņā argonautu kuģī iekāpi.
Tā viss šis ļaunums iesākās. Tad laulībā
Ar mani stājies tu un bērnus dzemdēji,
Bet tagad šos aiz greizsirdības nokāvi.
Nevienu sievu nevar atrast Hellādā,
1340 Kas spējīga uz to. Par visām citām tu
Reiz, odze indīgā, man biji mīlāka!
Ne sieva, lauva tu — vēl mežonīgāka
Par Skillu drausmīgo, kas Tīrrēnijā mīt⁴⁰!
- 1345 Kaut manus lāstus tūkstošiem tu dzirdētu,
Tie tevi nesatrauks — tik spītīga tev sirds!
Prom, sieva nekrietnā, prom, bērnu slepkava!
Par savu likteni man atliek tikai skumt:
Vairs līgavu man neapkampt, un nesveikt jūs,
Ai, mīļie bērniņi, mans dārgais lolojums,
1350 Vairs dzīvus man nemūžam vairs! Pagalam viss!
ME. Uz tavām garām runām arī es tāpat
Tev atbildētu, ja vien nezinātu Zevs,
Kā tevi mīlēju un kas par to man bij.
Tu nespēsi, kad mani esi atstājis,
1355 Vairs laimīgs būt un zoboties par Mēdeju.
Ne līgava, ne tēvs, kas viņu deva tev,
Bez soda mani trimdā padzīt nespēja.
Ja patik tas, par lauvu mani vari saukt,
Par Skillu ar, kas Tīrrēnijas klintīs mīt,
Bet savukārt tev sirdī dziļi iedzēlu!
- 1360 JĀ. Man sirdī dzeldama, sev arī iedzēli.
ME. Jā gan! Bet sāpes rimst, ja tu vairs nesmejies.
JĀ. Cik ļauna māte, bērni, jums ir bijusi!
ME. Jums, bērni, tēva neprāts nāvi atnesis!

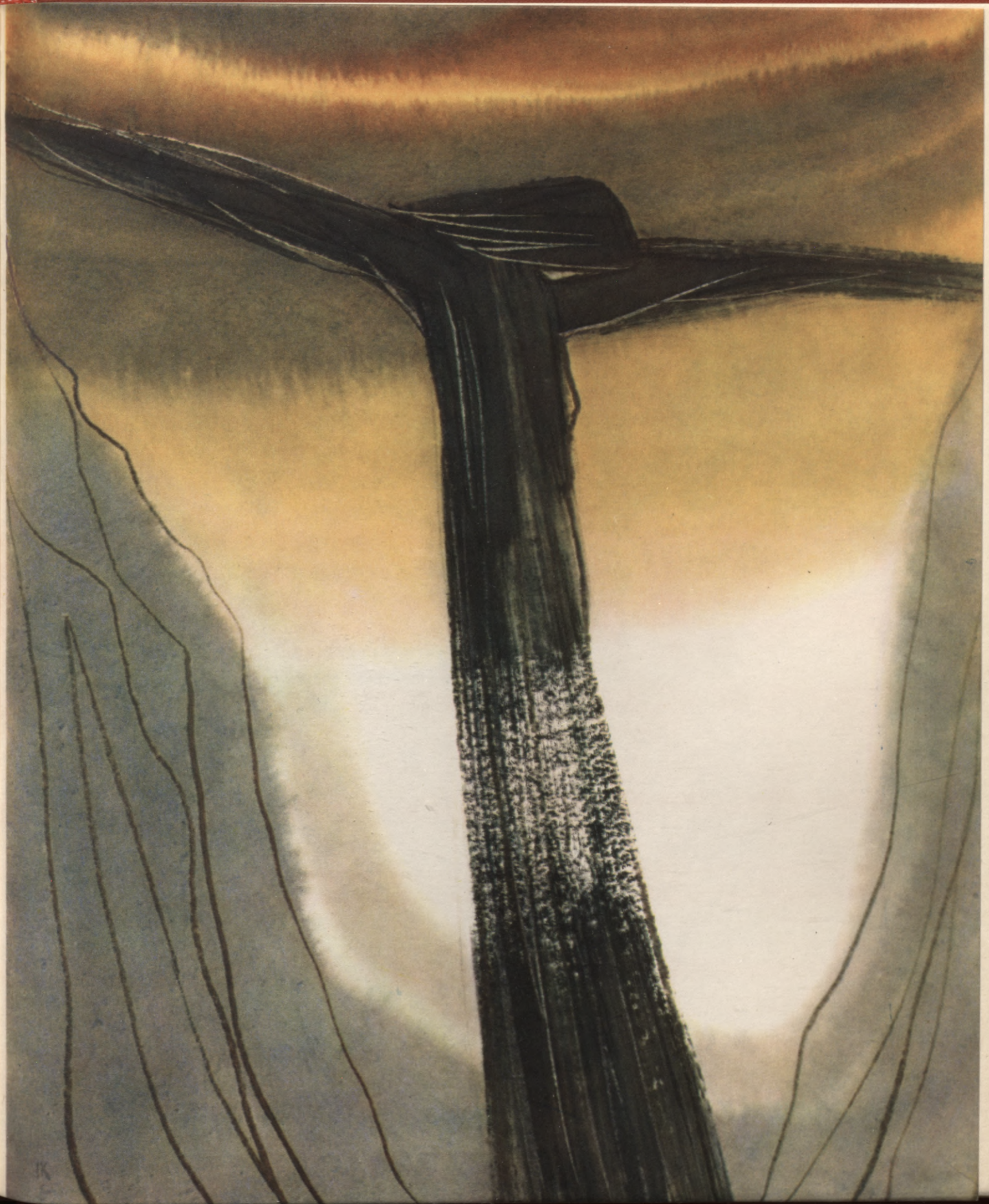
- 1365 JĀ. Nav mana roka viņiem nāvi nesusi!
 ME. Tavs neprāts tas un tava jaunā līgava!
 JĀ. Aiz greizsirdības savus bērnus nokāvi!
 ME. Vai domā gan — tā sievai maza nelaime?
 JĀ. Jā, prātīgai! Bet tevī viss ir neprātīgs.
- 1370 ME. Nav viņu vairs! Tas mūžam sirdi graužis tev.
 JĀ. Nē, dzīvi vēl un tavai galvai atriebsies!
 ME. Kas vainojams ir nelaimē, to dievi zin.
 JĀ. Jā gan, tie pazīst tavu sirdi zemisko.
 ME. Tu vari nīst! Man derdzas tava valoda.
- 1375 JĀ. Man tava ar — mums tāpēc viegli izšķirties.
 ME. Jā gan! Ko vairāk vēl? Jau sen to vēlos es.
 JĀ. Ļauj mirušos man apglabāt un apraudāt!
 ME. Nekad! Tos pati glabāšu. Uz svētbirzi,
 Ko sargā Hēra Akraja⁴¹, tos nesišu,
 Lai, kapu atrokot, tos mani naidnieki
 Vairs netraucē. Es svētkus, upurēšanu
 Tai zemei noteikšu, kur Sīsifs⁴² dzīvojis,
 Lai turpmāk savu briesmu darbu izpirktu.
 Uz Erehteja zemi pati došos es,
 Kur Aigejs, Pandiona dēls, man mītņi dos.
 Tev, nelietīgais, jāiznikst, kā pelnījis, —
 Reiz Argo drupas tavu galvu sašķaidīs⁴³,
 Kad mūsu kāzu rūgto galu skatīji.
- JĀ. Lai bērnu erīnija atrieb j tev!
 1390 Lai Dike šīs asinis piemin!
 ME. Vai gan dievi vai dēmoni paklausīs tev,
 Kas zvērestu lauzis un nodevis viesi?
 JĀ. Lāsts, briesmone, slepkava, pavadīs tevī!
 ME. Jel steidzies uz māju un apglabā sievu!
- 1395 JĀ. No bērniem es šķirts, ar skumjām jau eju.
 ME. Vēl neskumsti. Tik tad, kad kļūsi vecs...⁴⁴!
 JĀ. Ai, mīļie bērniņi!
 ME. Man mīļi tie, ne tev!
 JĀ. Tos tāpēc nokāvi?
 ME. Lai sirds tev sāpētu!
- JĀ. Ai vai, tos gribētu vēl noskūpstīt,
 1400 Vēlreiz pie viņu lūpām pieskarties!
 ME. Nu viņi mīļi tev, tiem vēlies vēl ko bilst,
 Bet dzīvus viņus atstūmi!
 JĀ. Tik, dievu dēļ,
 Ļauj manu bērnu maigai miesai pieskarties!
 ME. Tas nevar notikt vairs! Šeit vārdi veltīgi.

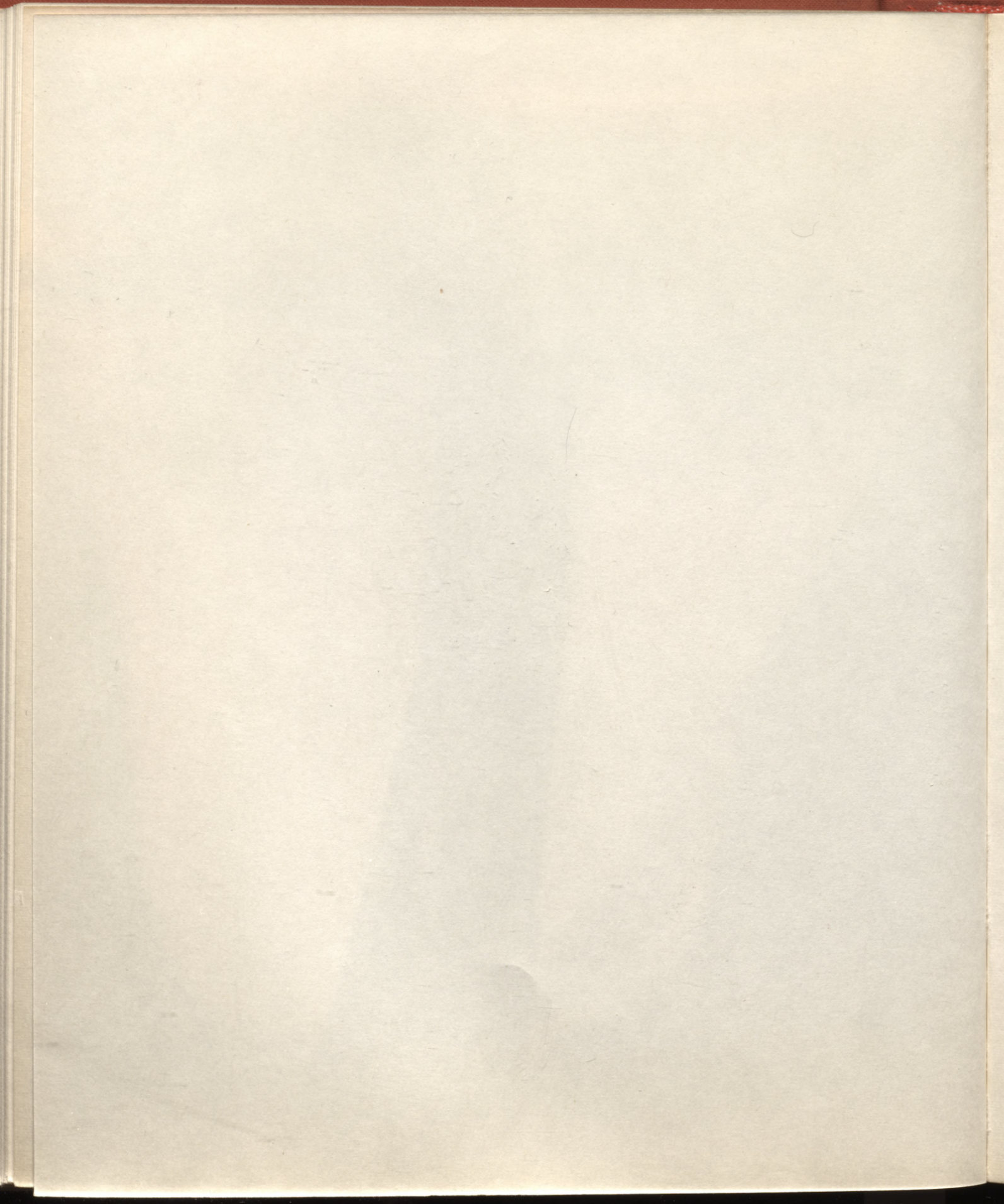
Mēdeja aizbrauc pūķu ratos.

- 1405 JĀ. Vai redzi tu, Zev, kā dzen mani projām,
 Kā apvaino mani šī asiņu kārā,
 Šī lauvu māte, šī slepkava ļaunā?
 Cik spēka man būs līdz pēdējam mirklim,
 Es nerimšos lūgt sev palīgā dievus,
 1410 Ar asarām acīs par liecniekiem saukšu:
 Tu, kāvusi bērņus, pat neļāvi tēvam
 Ne pieskarties rokām, ne apglabāt viņus!
 Kaut nebūtu bijis man bērņu pavisam,
 Tad nebūtu jāredz, ka nokauti viņi!
 1415 K. V. Daudz likteņu valda no Olimpa Zevs,
 Daudz tāda, ko neceram, piepilda dievi,
 Un nenotiek tā, kā mirstīgie grib.
 Kas negaidīts šķiet, tam dievi ver ceļu —
 Tas viss arī šeit bija redzams.

3

EIRIPĪDS
IFIGENIJA
AULĪDĀ

PERSONAS

AGAMEMNONS

MENELĀJS

KLITAIMNESTRA

IFIGENIJA

AHILLEJS

SIRMGALVIS

VĒSTNESIS

HALKĪDAS SIEVIEŠU KORIS

Darbības vieta:

Aulida, Agamemnona telts priekšā.

PERSONAS

AGAMEMNONIS

MENELAUS

KLITAMNESTRA

PIRREUS

ACHILLES

SIRMOCALUS

VESTESIS

HALKIDAS SEVRESU FORIS

Daripdas vletis:

Autis Agamemnonis totis periculis

AGAMEMNONS

Mans vecais¹, no telts iznāc ārā mazliet,
Nāc ārā!

SIRMGALVIS

Es nāku. Kas padomā tev,
Agamemnon?

AG. Nu nāc taču!

SI. Esmu jau klāt —

5 Manā vecumā bezmiegs māc biežāk kā miegs,
Un acis redz asi un skaidri arvien.

AG. Tad kas tā par zvaigzni, kas redzama tur?

SI. Tas ir Sīrijs, kas septiņām Plejādām līdz
Tik pusē vēl nogājis naksnīgo ceļu.

AG. Tāpēc nedzird nekur vēl ne čalas, ne putnu,
10 Ne jūras, bet vēji — tie klusē un tur
Kā žņaugos šo Eirīpa līci².

SI. Bet saki — kāpēc tad tu, Atreja dēls,
Savu telti, mans valdiniek, atstājis jau?

15 Vēl klusums un miers taču Aulīdu tin,
Uz mūriem bez kustības sardze vēl guļ.
Iesim iekšā!

AG. Es, vecais, apskaužu tevi,
Es apskaužu visus, kam nodzīvot mūžu
Bez briesmām, bez ziņas, bez slavas ir ļauts;
Kas godā un slavā, tas apskaužams nav.

20 SI. Taču dzīves skaistums tur tikai ir!

AG. Bet šis skaistums ir tāds, kas māna un vij;
Tas ir tikams un salds, taču bēdas vien nes.
Te kāds dievs, kas ir aizmirsts vai aizvainots,

25 Tavu dzīvi piepeši pārvērš, kā grib,
Te savukārt cilvēki spriedelē daudz

Un ar naidīgu prātu
Dzen tevi uz postu un galu.

SI. Šādi vārdi nav cienīgi dižena vīra.

30 Vai tiešām tik laimei un labumiem vien
Tevi Atrejs audzēja lielu?

Tev kā mirstīgam liksmot un bēdāties vajag,

Jo, gribi ko gribēdams, notiks vienmēr

Tas, kas dieviem būs bijis pa prātam.

Bet luktura gaismu tu iededzis esi

35 Un vēstuli rakstī —

To pašu, kas tagad tev rokā.

Tu atkal un atkal rakstīto dzēs,

Tu zīmogu ciet, lauz zīmogu vajā,

Tu priežkoka plāksnīti³ zemē triec
 40 Un gaužas asaras raudi.
 Man brīžiem vien liekas, tu izturies tā
 Kā tāds, kas zaudējis prātu.
 Kas tev kalt? Kas, valdiniek, noticis tev?
 Saki, lūdzams, atklātu vārdu man —
 45 Būs labam un godīgam vīram tas telkts,
 Jo toreiz, kad deva tev Tindarejs⁴
 Savu meitu, viņš mani tai sūtīja līdz
 Kā krietnu un taisnīgu sargu.
 AG. Bij kādreiz Testiādaī⁵ Lēdai meitas trīs —
 50 Bij Foibe, Klitaimnestra — tagad sieva man —
 Un Helena, pie kuras brauca precībās
 Visdiženākie dēli visā Hellādā.
 Cits citam viņi bargu nāvi draudēja,
 Jo gribēja ikviens gūt Lēdas meitu sev.
 55 Jā, Tindarejam bija grūti izšķirties —
 Dot meitu, nedot? Un kā izklūt sveikam tam
 No grūtā stāvokļa — un beidzot nolemj tā,
 Lai viņi zvērus zvēr, lai labās rokas sniedz
 Šie precnieki viens otram un pie ziedokļa
 60 Lai ziedam viņu lej un svēti apsolās,
 Kam vien par sievu kļūtu meita Helena,
 Nākt tūliņ palīgā, ja kāds to aizvestu
 No mājas un no vīra projām aizrautu,
 Pret viņu karu sākt, graut drupās pilsētu,
 65 Visviens, vai kādas barbarcilts vai grieķu tā.
 Kad apsolīja viņi to ar zvērestu,
 Tos savaldīja tālāk gudrais Tindarejs —
 Viņš brīvi izvēlēties ļāva Helenai,
 Pie kura iziet Afrodīte pamātu.
 70 Un viņas izvēle — ai, kaut tas bijis cits! —
 Bij Menelājs. Tad nāca frīgietis⁶ — tas pats,
 Kas dievietēm, kā stāsta, strīdu izšķīris⁷.
 Jauns nāca viņš, tērps zelta rakstiem izšūts blj,
 Viss krāšņi mirdzošs svešatnīgā greznumā.
 75 Drīz abos mīla kvēl — zog svešnieks Helenu,
 Kad Menelājs nav klāt, uz zaļo Idu ved⁸
 Pie saviem ganāmpulkiem. Menelājs kā dzelts
 No visas zemes zvērestniekus kopā sauc,
 Jo jāsteidz palīgā, kam pāri nodarīts.
 80 Un drīz vien hellēņi sāk karadraudzēm plūst
 Uz šauro līci Aulīdā, kā nolikts tiem,
 Ar visu, kā jau nākas — kuģiem, vairogiem,
 Ar zirgu zirgiem un ar kaujas rītekļiem —
 Un varu dod kā Menelāja brālīm man,

- 85 Par to, kas vadīs pulkus, mani vēlējot —
 Kaut taču šajā vietā būtu bijis cits!
 Jau pulki gatavībā pulcināti sen,
 Bet, ceļa vējam trūkstot, nīkstam Aulīdā.
 Tad reģis Kalhants mums šai ceļa likstā teic,
- 90 Lai savu paša meitu Ifigeniju
 Šīs vietas dievei Artemīdai ziedoju⁹ —
 Tad brauciens būs un kritīs frīgu Īlija;
 Ja dievei neziedošu — nenotiks tas viss.
 To dzirdot, tūlīt Taltībījam sacīju,
- 95 Lal saucējs izkļiedz visiem pulkiem projām iet,
 Jo savu bērnu nonāvēt man spēka nav.
 Bet brālis tūlīt sāka mani pierunāt,
 Ka jābūt stīpram man un šausmas jāpacieš,
 Un tā es liku sievai sūtīt meitu šurp,
- 100 Ko it kā gribu Ahillejam precināt.
 Es sievai rakstīju, ka viņš ir slavens vīrs
 Un ahajiešiem līdzī braukšot tikai tad,
 Ja sievu tam, ko vest uz Ftīju¹⁰, dosim mēs.
 Es ļoti centos Klitaimnestru pierunāt,
- 105 Tai melus virknēdams par meitas precībām.
 No grieķiem vienīgie, kas patiesību zin,
 Ir reģis Kalhants, Odisejs un Menelājs.
 Bet tagad to, ko nepareizi izlēmu,
 Es labot vēlos tajā pašā vēstulē,
- 110 Ko tu nakts tumsā, vecais, mani redzēji
 Drīz vaļā laužam un drīz zīmogojam ciet.
 Un tagad ar šo vēstuli uz Argu steidz,
 Bet visu to, kas šajās rakstu rindās teikts,
 Es pasacīt tev gribu arī mutvārdiem,
- 115 Jo sievai kalps tu uzticīgs un ģimenel.
 Jā, izlasi man un parādi to,
 Lal vēstuli izstāstīt mēle man prot.
- AG. lasa.
- «Tā ziņai, ko nesen es sūtīju tev,
 Nu papildus saņem šo vēstuli!
 120 Nav melta tev jāsūta šurpu vairs
 Uz Aulīdas bezvilņņu krastu.
 Mēs citulaik meitu izdosim
 Un kāzām iedegsim lāpas.»
- SI. Bet Ahillejs, ja jūs tam atteiksīt,
 125 Vai nekvēlos dūsmās tā lepnīgais prāts
 Uz tevi un tavu sievu?
 Tas slikti var beigties. Vai neliekas tev?
- AG. Par laulībām Ahillejs nezina neko,

- Viņš nezina, ka izmantots tiek viņa vārds,
 130 Ka es viņam solījis meitu dot
 Un viņa, kā ligava greznota, drīz
 Kāpšot gultā laulības priekiem.
 SI. Cik drausmīgs, valdiniek, bija tavs plāns!
 Tu, dievietes dēlam¹¹ solidams meitu,
 135 Ved kā upuri danajiem¹² viņu.
 AG. Ak vai, biju zaudējis prātu,
 Ak vai, cik es nelaimīgs esmu!
 Bet ej, tagad ej un netaupi kājas,
 Un pasteidzies gadiem par spīti!
 140 SI. Es steigšos, cik jaudas.
 AG. Pat elpu pie strautiņa neatvelc
 Un neļaujies miegam ne mirkli!
 SI. Kaut nu būtu man spēks!
 AG. Un, ceļi kur dalās, tur pavēro
 145 Un skaties, un sargies, lai nemanot
 Kāds garām ar ratiem tev nepabrauc,
 Manu bērnu uz šejieni atvezdams
 Pie liektajiem danaju kuģiem!
 Un, ja ceļā tu sastopi braucienu,
 150 Tver aiz iemauktiem zirgus un atpakaļ griez
 Uz kiklopu svētajiem mūriem¹³!
 SI. Būs tā, kā tu vēlies.
 AG. Nu laiks ir tev iet!
 SI. Bet vai meita un sieva man noticēs,
 Ja teikšu es viņām, ko tu man liec?
 155 AG. Tu tik zīmogu sargi uz vēstules šīs,
 Ko es dodu tev līdz. Steidz, pamale bāl,
 Drīz jau iedegsies sārtās rītausmas stars
 Un Hēlija četrjūga uguns¹⁴!
 160 Stāvi klāt man šai nelaimes stundā!
 Ar likteņa vēlību lutināts
 Līdz mūža galam gan nav vēl neviens,
 Jo kurš gan ir dzimis bez bēdu?

Sirmgalvis dodas projām, Agamemnonis ieiet teltī.
 Uznāk koris — Halkīdas sievietes.

KORIS

- 165 Es nācu gar jūru uz Aulidu¹⁵ šurp
 Pa kāpu sausajām smiltīm,
 Eirīpa šaurumam pāriros pāri,
 Žmaugajai ūdeņu takai.
 Halkīdas pilsēta palika tur
 Viņējā krastā — to ūdeņiem baro

- 170 Slavenā Aretūsa¹⁶,
 Ahajas¹⁷ vīrus es kāroju redzēt,
 Diženo pusdievu daudzirkļu kuģus,
 Kurus uz Troju drīzi jo drīzi
 Kuģos bez skaita
- 175 Gaišmatis Menelājs —
 Kā stāsta mums vīri —
 Un Agamemmons, viņa cildenais brālis,
 Vedīšot Helenu atgūt.
- 180 Viņu no Eirotas¹⁸ meldrainā krasta
 Veda gans Parīds¹⁹ sev līdzī kā balvu,
 Pašas Kiprīdas dotu,
 Kad pie rasā mirdzošiem avotiem
 Afrodītei ar Hēru un Pallādu
 Strīds par daļumu jāšķir²⁰.
- 185 Artemīdas svētbirzei cauri,
 Ziedokļu dūmakās tītajai,
 Devos es jaunības biklumā
 Kautri sarkušu vaigu,
 Jo šo telšu un vairogu cietoksni,
- 190 Bruņotos danaju vīrus es alķu
 Skatīt un rumaku drūzmu.
 Abus Ajantus²¹ redzēju kopā,
 Oileja dēlu un Telamonīdu,
 Salāmīnas rotu;
- 195 Viņiem līdzās Protesilāju²² un
 Palamēdu²³, Poséidona mazdēlu,
 Laiku kavējam kauliņu spēles
 Viltpilniem gājieniem;
- 200 Diomēdu²⁴, kas diska mešanā
 Prieku sev rada. Netālu no viņa
 Mērions, Areja atvase²⁵, bija —
 Cilvēkiem brīnums,
 Lāerta dēls²⁶ no
- 205 Kalnainās salas²⁷ un Nirejs²⁸,
 Visskaistais no grieķiem.
- Ahilleju, kam Tetīda māte
 Un skolotājs Heirons²⁹,
 Naskkāji, redzēju
 Vēja ātrumā
- 210 Bruņotu skrienam pa pludmales oļiem
 Un sacenšamies
 Par uzvaras lauriem
 Ar četrjūga ratiem.

- 215 Ratu vadītājs Eimēls³⁰,
 Ferēta mazdēls,
 Mudīja zirgus,
 Brīniškos kumeļus
 220 Zeltrotu iemauktos šaustot ar dzelksni.
 Vidējie, jūga zirgi, bij dārki,
 Ar lāsumiem baltiem,
 Malējie, plejūga kumeļi,
 225 Veiklie līkumu skrējēji —
 Sarķi ar raibotu ādu
 Pie nagiem. Tos, aiztraucies garām
 Gan riteņa rumbai, gan kaujratu kulbai
 230 Lēcieniem viegliem, kaut apbruņots ieročiem, apdzina Pēleids³¹.
- Arī kuģus es saskaitīju³²,
 Vērojot brīnišķo skatu,
 Kas mieloja sievieti acis
 Un priecēja sirdi.
 235 Flotes labajā
 Spārnā atrodas
 Ftijas mirmidoniešu Arejs³³
 Ar piecdesmit kuģiem jo straujiem.
 Muguras galā tiem zeltītos tēlos
 240 Paceļas dieves — Nēreja meitas³⁴,
 Kaujas ģerbonis Ahillejam.
- Cieši blakus enkuru metuši
 Argiešu kuģi vienādiem irkļiem.
 Viņus cīņā Eirials vada,
 245 Taleja mazdēls,
 Un Stenels, Kapāneja pēcnieks³⁵.
 Sešdesmit kuģus
 No Atikas atvedis
 Tēseja dēls³⁶ un noenkurojis tur līdzās.
 250 Tajos redzama Pallāda stāvam
 Spārnatos ratos,
 Jūras braucējiem vēstijot laimi.
 Tad mēs skatījām bolotu³⁷ spēkus,
 Piecdesmit kuģus,
 255 Izgreznotus ar brīnišķu tēlu:
 Viņiem Kadms³⁸
 Virs stūres slienās
 Ar zeltīto pūķi;
 Vada šo floti
 260 Zemes dēls Lēīts³⁹.
 Tieši tikpat no fokiešu⁴⁰ zemes

- Un Lokrīdas⁴¹ bija.
 Ajants tās atvedis, Olleja vase,
 No slavenās Tronijas nākdams.
 265 No Mikēnām, kiklopu celtajām,
 Veselu simtu
 Kuģu ar kareivjiem sūtījis Atreids⁴².
 Kopā ar viņu kā draugs ar draugu
 Tiem vadonis Adrasts⁴³.
 270 To, kas kaislē
 Pret svešnieku pameta
 Dzimteni⁴⁴, vēlas tie atgūt ar spēku.
 Ieraudzīju vēl
 Pīlas Nestora⁴⁵
 275 Kuģu ģerboni —
 Vērškāji Alfeju⁴⁶, novada dievu.
 Divpadsmit kuģu bij ainiāņiem⁴⁷,
 Kam vadonis Gūnejs;
 Viņiem blakus ir Elīdas⁴⁸ dižie,
 280 Ko visa tauta
 Par epejiem dēvē⁴⁹;
 Šiem vīriem ir pavēlnieks Eirīts⁵⁰.
 Tāfīšu pulku⁵¹ ar baltairu kuģiem
 Valdnieks Megēts,
 285 Kas Filejam pēcnieks,
 Šurpu vedis no Ehīnu salām,
 Kur jūrnieki nelabprāt piestāj.
 Ajants, Saláminas auklēts⁵²,
 290 Saista labējo spārnu ar kreiso⁵³
 Tur, kur saskaras malējie irklī,
 Ievijot flotes kopējā rakstā
 Divpadsmit kustīgo ātrgaitas kuģu.
 Tā, lūk, es vēroju
 295 Kuģus un kareivjus,
 Un, ja tiem pretī trauks
 Barbaru laivu bars⁵⁴,
 Mājās tām nepārnākt —
 Pārlieku varena
 300 Flote, ko redzēju.
 Dzimtenē negalsīs mūžos no atmiņas
 Vienoto pulku diženais skats.

Uznāk Menelājs un Sirmgalvis, Agamemnona vergs, kas cenšas
 no Menelāja rokām izraut viņam atņemto vēstuli.

- SL. Tik tiešām, Menelāj, tu uzdriksīties par daudz!
 ME. Prom, saku tev, pārlieku uzticamais vergs!
 305 SL. Šis pārmetums ir skaists, ja vien tas pārmetums.

Kad tas, varens kļuvis, iespēj tiem visvairāk palīdzēt.
 To es pirmām kārtām gribu pārnest tev kā vadonim.
 350 Tad, kad Aulidā jūs bijāt, visu grieķu karapulks,
 Izmisis tu nezināji, kā no liča ārā tikt,
 Jo tev nebij ceļa vēja. Danajieši nāca teikt,
 Lai tu atlaid kuģus mājās, velti nenikt Aulidā.
 355 Kā tev sadrūma tad seja, redzot, ka tev nebūs lemts
 Tūkstoš buru nestos pulkus pretim Priamzemei vest.
 Man tu prasīji: «Ko darīt? Kādu izeju man rast?
 Kā man saglābt vadoņvaru? Kā man skaisto slavu glābt?»
 Un, kad reģis Kalhants teica, ka tik tad būs ceļa vējš,
 Kad tu savu meitu būsi Artemīdai ziedojis,
 360 Tu ar prieku biji gatavs savu bērnu upurēt
 Un labprāt, nebūt ne piespiests, liki savai sievai tu
 Sūtīt meitu šurpu — it kā Ahillejam precināt.
 Vārdus šos no tavas mutes dzirdēja, lūk, debess šī.
 Bet tad pēkšņi atsauc visu, rakstot otru vēstuli,
 365 It kā nespētu nemūžam meitas slepkava tu kļūt.
 Tūkstošiem jūs tādi esat, valdītāji tā kā tu,
 Sākt jūs visi sākat labi, bet tad sākto pametat —
 Vai nu neprātīgās tautas kavēti, vai saprotot,
 Ka jūs paši nespējīgi valsti nosargāt un glābt.
 370 Man visvairāk nelaimīgās Hellādas ir tagad žēl,
 Kura alktin alka atriebt svešās zemes salašņām.
 Tagad tie tiks sveikā cauri tevis dēļ un meitas dēļ.
 Lai tik kādam tiktu labums, nav tas jāceļ vadoņos
 Nele zemei, nele pulkiem. Prāta vajag vadonim —
 375 Vīrs ikviens var valdīt valsti, ja tam gudrība un prāts.

KORA VADĪTĀJA

Cik briesmīgs vienmēr brāļiem vēršas vārdu karš,
 Kad viņi kādreiz savā starpā ķildu sāk.
 AG. Tagad gribu nedaudz vārdiem gaužām rāmi tevi pelt,
 Augstprātīgi nesaraucot pieri, — gluži mierīgi;
 380 Kā jau brālis, visu teikšu — mēru zina goda vīrs.
 Saki man — kam dūsmās šņāc tu, kam tev acis sarkušas?
 Kas tev šobrīd dara pāri? Kā tev trūkst? Vai sievietes?
 To es nespēju tev gādāt, pats tu glabāt neprātī
 Savu sievu. Vai par tavām kļūdām man būs jāmaksā?
 385 Jeb varbūt tev miera nedod mana godkāre un rūp
 Tikai apkampt skaistu sievu, nevērojot tikumu,
 Nedz tās prātu? Tas, kas zemisks, kāro priekus neķītrus!
 Ja es savu kļūdu labot tagad vēlos, vai tādēļ
 Es bez prāta? Nē, tad drīzāk tu, kas, dieviem palīdzot,
 390 Pazaudēji sliktu sievu un to centies atkarot!

- Zvērestu gan zvērējuši Tindarejam⁵⁶ apmātie
 Precinieki mīlas alkās, taču viņus alzrāva
 Dieve Cerība⁵⁷, tā šķiet man, nevis tu, tavs dzišais spēks!
 Dodies vien ar viņiem karā — nožēlot tev nāksies vēl
 Savu mulķību, jo dievi modrīgi un labi redz
 395 Zvērestus, ko nebūs pldīt, solījumus izspiestos.
 Savus bērņus nenokaušu — nebūtu tas taisnīgi,
 Ja es palīdzētu sodīt tavu sievu nekrietno.
 Augas dienas, augas naktis asarās es vadītu,
 Ja pret tiem, ko dzemdināju, nelietīgi rīkotos.
 400 Lūk, nu zini manas domas, īsi, skaidri klāstītas;
 Esi neprātīgs, ja vēlies, es, kā nākas, darišu.
- K. V. Šie vārdi atšķiras no iepriekš teiktajiem.
 Kas savus bērņus saudzē, krietni rīkojas.
- ME. Ak vai! Man nelaimīgajam nav draugu vairs!
 405 AG. Tad necenties tu savus draugus postā grūst!
 ME. Vai tiešām esam viena tēva radīti?
 AG. Ar tevi prātīgs būt, ne traktot vēlos es⁵⁸.
 ME. Ar draugiem skumt ir katra drauga pienākums.
 AG. Uz labiem darbiem, ne uz ļauniem mani sauc!
 410 ME. Tad izciest t'o par Hellādu tu nevēlies?⁵⁹
 AG. Gan tu, gan Hellāda sirgst kāda dieva dēļ⁶⁰.
 ME. Tik plāties vien ar zizli, brāja nodevēj!
 Es citus ceļus, citus draugus meklēšu.

Uznāk vēstnesis.

VĒSTNESIS

- Ai, Agamemnon, visu grieķu pavēlniek,
 415 Es esmu ieradies, tev meitu atvezdams,
 Ko mājās sauci tu par Ifigeniju.
 Tai līdzī māte, tava Klitaimnestra, nāk
 Un mazais Orests; redzot tos, tev prieks būs liels,
 Jo ilgi esi bijis tu no mājām prom.
 420 No tālā ceļa gurdas, viņas vēsina
 Pie dzidrā strauta vilņiem maigās kājas sev,
 Un viņu zirgi tāpat savā nodabā
 Tur ganās pļavās, zaļo mauru plūkdami.
 Es stelgšus devos šurp pa priekšu vēstīt tev,
 425 Lai būtu gatavs tu. Jau karapulks to zin,
 Jo ātri klīda vēsts, ka tava meita klāt.
 Viss ziņkārīgais bars jau skrien turp skatīties
 Vaigvaigā tavu bērņu. Laimes luteklus,
 Lūk, allaž aprīno un vēro mirstīgie.
 430 Tie prašņā: «Vai te kāzas būs? Varbūt kas cits?
 Val, tikai ilgodamies meitas, valdnieks pats

To aicinājls šurp?» Tad dzird vēl valodas,
Ka Artemīdas svētbirzī to iesvētīs
Par līgavu⁶¹. Bet kas būs viņas precinieks?

Agamemnonš klusē.

435 Nu steldz — lai ziedoklim ir gatavs zieda grozs,
Lai vainags grezno galvu,
Menelājam.

un tu, Menelāj,

Steldz līksmu kāzu dziesmu iecerēt! Lai skan
Pār jumtiem stabules un dejās kāju dimds,
Jo šodien svētīgs rīts nes laimi jaunavai!
440 AG. Paldies! Ej, lūdzu, tagad mājā iekšā, draugs,
Bet visu citu veikt lai laimes rokai lemts!

Vēstnesis ielet telti.

Ak vai, ko teikt man, nabagam? Ar ko man sākt?
Cik ļaunos pinekļos gan lemts bij sapīties!
No tumsas negaidot man uzbrucis kāds dievs,
445 Un viņa viltus viltīgāks par manējo.

Cik laimīgs gan var justies gluži vienkāršs vīrs,
Jo izraudāties viņam ļauts no visas sirds
Un pateikt itin visu, kas kā negods liegts
Ir dižā vīra cieņai! Dzīvē vada mūs
450 Tik lepnība, un pūļa vergi esam mēs.

No vienas puses, kaunos raudāt asaras,
No otras — kā lai, nelaimīgais, neraudu,
Kad tādas bēdas manu sirdi sāpēs žņaudz?
Bet tagad — kā man pateikt savai sievai to?
455 Kā viņu sagaidīt? Un kur man acis likt?

Ne saukta viņa nākusī, bet negaidot,
Lai posta mēru līdz pat malām pildītu,
Jo meitu tautās vest tā šurpu steigusies,
Dot projām dārgāko, bet es — tik nežēlīgs!
460 Tak jaunavas man žēl — kam teicu «jaunavas»?

Tai visai drīz būs drūmais Aids precinieks⁶².
Jau garā dzirdu viņu lūgšus sakām tā:
«Tu gribi manu nāvi, tēv? Ak, kaut tu pats
Un tavi draugi tādas kāzas svinētu!»

465 Un viņai blakus Orests raudot iekliegšies,
Kas ļaunu tikai nojautīs, jo maziņš vēl.
Ai, kādu postu atnesusi Helena,
Bet posta cēlējs — Parīds, viņas mīlākais!

K. V. Šais sāpēs ciešu līdzī, jo pat svešnieceļ
470 Gaust klājas žēlabās, kad valdniekus māc posts.

ME. Ai, brālī, ļauj man tavu krietno roku spiest!

- AG. Še ņem — tu guvis uzvaru, es — nelaimīgs!
 ME. Pie Pelopa⁶³ es zvēru, kuru daudzina
 Par tēvatēvu man un tev, pie Atreja,
 475 Ka patiesīgus vārdus teikšu tev no sirds —
 Bez aplinkiem un tikai to, ko domāju.
 No acīm redzēdams tev plūstam asaras,
 Es raudāju tev līdz — sirds žēlās saņņaudzās —
 Un agrāk teiktos vārdus ņemu atpakaļ.
 480 Vairs manis nebaidies — es jūtu tā kā tu
 Šobrīd, un padoms mans ir meltu neziedot,
 Nedz raizēties par mani daudz — nav taisnīgi,
 Ka bēdas nomāc tevi, bet es priecājos,
 Ka tavi mīļie mirst, bet mani gaismu redz.
 485 Ko īsti vēlos es? Vai citas daļavas
 Gan nedabūtu sev, ja sievas kārotu?
 Vai, pazudinot brāli, ko vismazāk drikst,
 Man atgūt Helenu? Pret labu ļaunu mīt?
 Jauns muļķis biju, kamēr beidzot sapratu,
 490 Ko nozīmē būt paša bērna slepkavam.
 Tad nelaimīgās jaunavas man kļuva žēl,
 Kad iedomājos, cik tā tuvu rada man
 Un ka to ziedos tikai manas sievas dēļ.
 Un kas gan kopīgs jaunavai ar Helenu?
 495 Laid tāpēc pulkus steigšus prom no Aulīdas!
 Beidz tagad, brāl, sev acis slacīt asarām
 Un neliec arī manām acīm valgām kļūt!
 Ja tevi saista tas, ko teica pareģis,
 Tad mani ne — es dodu savu daļu tev:
 500 No naida vārdiem novērsies, es kļuvis cits.
 Ko darīt man, nu zinu. Brāli mīlēdams,
 Es esmu pārvērties, jo allaž goda vīrs
 Tik tādu ceļu iet, kas ir vislabākais.
 K. V. Tas Zeva dēla Tantala⁶⁴ bij cienīgi
 505 Un cēli teikts — tu kauna senčiem nedari.
 AG. Paldies tev, Menelāj, ka gluži negaidot
 Tu bijī taisnīgs vārdos, tā, kā klājas tev,
 Jo brāļu ķilda rodas mīlestības dēļ
 Vai arī raušot mantu. Bet man derdzīga
 510 Ir tuvība, kas otram tikai sāpes nes.
 Un tomēr, redzi, likteņlēmums mani spiež
 Ar asiņainu roku meitu nonāvēt.
 ME. Kāpēc? Kas paša bērnu liek tev nāvē grūst?
 AG. Viss ahajiešu karotāju lielais pulks.
 515 ME. Uz Argu sūti meitu tūlīņ atpakaļ!
 AG. To slepus gan var veikt, bet slēpts tas nepaliks.
 ME. Kāpēc? No pūļa nedrīkst pārāk baidīties.

- AG. Bet to, kas pareģots, teiks Kalhants argiešiem.
 ME. Viņš neteiks, ja tas iepriekš mirs; to viegli veikt.
 520 AG. It visi pareģi ir dzimums godkārīgs⁶⁵.
 ME. Nedz labu, nedz ar vērtīgu tie kādreiz pauž.
 AG. Bet vai tā vīra nebaidies, no kā man bail?
 ME. Ja vārda nesaki, kā man to uzminēt?
 AG. Šai Sisifsēklai⁶⁶ itin viss jau zināms ir.
 525 ME. Ko ļaunu tev vai man var darīt Odisejs?
 AG. Viņš vienmēr viltu vērpj un pūlim liekas draugs.
 ME. Viņš sirgst ar godkāri, kas tikai ļaunu nes.
 AG. Man tāpēc šķiet, viņš vīru vidū nostāsies
 Un atklās visu tiem, ko Kalhants sacījis,
 530 Kā Artemīdai ziedot vārdu devu es,
 Kā lauzu to. Tad karaspēku aizraus viņš
 Un argiešiem liks tevi, mani nonāvēt
 Un nokaut jaunavu, bet, ja uz Argosu
 Es bēgtu prom, līdz pašiem kiklopmūriem⁶⁷ tie
 535 Mūs vajātu, pār zemi postu izsējot.
 Tās, lūk, ir bēdas, kas bez gala mani māt,
 Jo dievu lemtās likstas ceļā stājas man.
 Tik viena sargies, brāl, pie vīriem nonācis:
 Lai Klitaimnestra neuzzin nekā par to,
 540 Pirms paša bērns nav nodots rokās Aīdam,
 Lai mazāk asaru ir manās ciešanās.

Korim.

Un jūs, ai, svešnieces, jūs arī klusējiet!

Agamemnons atgriežas teltī, Menelājs
 dodas uz noietni.

- KO. Svētlaimīgi, kas mierīguprāt
 Un ar mērenu kaislību
 545 Baudīt prot Kiprīdas priekus!
 Dzīve viņiem bez vētrām rit,
 Brīva no dziņām svelošām.
 Erots, dievišķais zeltsprogu zēns,
 Divējus stopus ir uzvilcis:
 550 Vienu — liktenim laimīgam,
 Otru — postam un nedienām.
 Košā Kiprīda, pasargi
 Manu māju no stopa šā!
 Lai man necils lemts milas prieks,
 555 Lai manās ilgās mīt tiklība,
 Afrodīte lai baudu sniedz,
 Tikai ne pāri pār mēru!
 Gaužām atšķirīgs cilvēku prāts,

560 Atšķirīgi to centieni —
 Bet krietnums aizvien būs cieņā.
 Audzināšana prasmīga
 Sekmē telcamu tikumu;
 Bijība — tā jau ir gudrība,
 Pienākums apzināts uzslavu
 565 Pelna, un mūžīgā piemiņā
 Paliek tautā šī dzīve.
 Tiekties pēc tīklības cildeni
 Sievietēm, klusībā mилоšām;
 570 Tūkstošveidīgais vīru gars
 Nenogurstoši pilsētai
 Vairo mirdzošo slavu.

575 Parīd, kaut nebūtu nācis nekad
 Idas kalnā⁶⁸, tur uzaugdams
 Baltajām telēm par ganu!
 Niedru sīringu⁶⁹ pūti tu —
 Frīgiešu meldijas skandinot,
 Kāroji Olimpa⁷⁰ slavas.
 580 Pierietējušiem tesmeņiem
 Audzēji govīs, bet dievju strīds⁷¹
 Virzīja tevi uz Hellādu.
 Ziloņkaultronī tur sēdēja
 Helena, tu viņā raudzījies,
 585 Kaislpilniem skatieniem valdzinot,
 Kaisles pats valdzināts bijī.
 Tad karš, al, karš
 Hellādu raida ar kuģiem un šķēpiem
 Pret Ilijas mūriem.

Ratos ierodas Klitalmnestra un Ifigenija
 ar Orestu un pavadoņiem.

590 KO. Lūk! Lūk!
 Jau klāt, jau klāt jūs no diženās cilts,
 Laimes lutekles jūs — paša valdnieka bērns,
 Pati Ifigenija cēlā,
 Un Tindara atvase — māte tai līdz.
 No cildeniem senčiem tās cēlušās ir
 595 Un tikušas diždižā godā.
 Mums, nabaga mirstīgiem, dievi šķiet tie,
 Kam likteņi vēlīgi veltēm.
 Stāsim apkārt, Halkīdas meitas, mēs,
 No ratiem steigsimies valdnieces celt,

600 Tās noliksīm droši uz zemes,
 Ar mīlīgām rokām tās skaujot!
 Lai nebaidās, nākusi svešumā šurp,
 Agamémnona slavenā meita!
 605 Ne bailes, ne bažas mēs nedrīkstam
 Šīm argietēm
 Kā svešnieces svešniecēm iedvest.

KLITAIMNESTRA korim.

Kā labvēlīga putna priecīgs lidojums⁷²
 Man labu laimi vēsti jūsu laipnais vārds,
 610 Un tāpēc ceru, ka uz labām precībām
 Šurp tautās vedu meitu.

Pavadonēm.

Bet nu izceliet
 No ratiem pūru, ko es meitai ņēmu līdz,
 Un nesiet uzmanīgu roku iekšā to!

Ifigenijai.

Bet tu, mans bērns, no zirga vilktiem ratiem kāp,
 Uz zemes savu maigo kāju noliekot!

Kalponēm.

615 Jūs, jaunās meičas, viņu rokās saņemiet
 Un palīdziet no augstiem ratiem ārā tikt!
 Bet tad lai kāds sniedz roku balstam arī man,
 Lai ērti varu atstāt ratu sēdekli.
 620 Un zirgu galvām priekšā dažas stājieties,
 Jo mēdz jau dažkārt zirgi pēkšņi satrūkties!
 Še mīlo Orestu, kam Agamemnonš tēvs,
 Sev klēpī paņemiet, jo puisēns vēl ir mazs!

Orestam.

Vai, bērniņ, guli, ratu šūpu ieaijāts?
 Nu mosties māsas kāzu dienā laimīgā!
 625 Cēls vīrs tavš svainis turpmāk būs un cienījams,
 No pašas Nērejmeitas dievišķīgās cilts⁷³.

Ifigenijai.

Nāc, Ifigenija, un kājas ejot liec
 Solsoļi blakus māteli, lai tavš tuvums man
 Šīm svešām sievām rāda, cik es laimīga!

Agamemnons iznāk no telts.

630 Bet, lūk, jau vari savu mīlo tēvu sveikt!

IFIGENIJA

Es, māte, steigšos tev pa priekšu, nedusmo,
Pie mīlā tēva krūtīm savas krūtis spiest!

KL. Ai, valdniek Agamemnon, dzīves cēlais balsts,
Ja tu mūs aicini, mēs esam tūlīt klāt!

635 IF. Pie tavām krūtīm pieglausties es grību, tēv,
Pa priekšu steigdamās pēc ilgās šķiršanās.
Man ilgas tavās acīs vērties.

Mātei.

Nedusmo!

KL. Ej, bērns, tu stiprāk tēvu milēji aizvien
Par citiem maniem bērniem, kurus radīju.

640 IF. Kāds prieks man, tēv, ir tevi atkal uzlūkot!

AG. Un tēvam tevi — vari teikt par abiem to.

IF. Sveiks, tēv! Cik labi, ka tu mani sauci šurp!

AG. Es neznu, mans bērns, vai teikt tev «jā» vai «nē».

IF. Tu pirmīt priecājies, bet nu tev skatiens drūms.

645 AG. Daudz rūpju karavadonim un valdniekam!

IF. Par mani domā, tēv, un aizmet raizes prom!

AG. Par tevi domāju es visu laiku, bērns!

IF. Tad nerauc pieri vairs, lai skatiens atkal mījš!

AG. Ak, cik es priecīgs, tevi atkal redzēdams!

650 IF. Un tomēr asaras no tavām acīm plūst.

AG. Man jaunā šķiršanās tik gara izliekas⁷⁴.

IF. Es nesaprotu, ko tu runā, mīlo tēv.

AG. Tu, gudri runādama, mani skumdini.

IF. Tad runāšu es negudri, ja tas tev tik.

655 AG. sevī.

Ak vai! Vairs klusēt nespēju.

Skaji.

Cik mīļa tu!

IF. Pie saviem bērniem paliec mājā, mīlo tēv!

AG. To vēlos es. Cik žēl, ka tas nav izdarāms!

IF. Kaut šķēpi iznīktu un Menelāja strīds!

AG. Tas postu nesīs citiem vēl tāpat kā man.

660 IF. Tu ilgi biji prom šai tālā Aulidā.

AG. Un arī tagad kaut kas kavē ceļu sākt.

IF. Bet teic man, tēv, — kur saka frīgus dzīvojam?

AG. Tur tālu, kur diemžēl aizvien vēl Parīds mīt.

IF. Tu tātad dosies tālu prom no manis, tēv?

- 665 AG. Un tu no manis, meit — mums klājas vienādi.
 IF. Ak, kaut tu mani tālā cejā ņemtu līdz!
 AG. Tev cits būs ceļš; to ejot, tēvs būs jāpiemin.
 IF. Val braukšu es ar māti jeb vai viena tik?
 AG. Nedz māte brauks, nedz tēvs — tu dosies viena prom.
- 670 IF. Tak ne uz svešām mājām būs man jābrauc, tēv?
 AG. Beldz taujāt! Neklājas to zināt jaunavai!
 IF. Kā uzvarētājs atgriezies no Trojas, tēv!
 AG. Man dievei jāz dara vispirms ziedojums.
 IF. Ar ziedojumu krietni darbi velkami.
- 675 AG. To redzēsi tu pati blakus ziedoklim.
 IF. Ap altāri es tātad deju vedīšu?
 AG. sevī.
 Es tevi apskaužu, jo nenojaut neko.
 Skaļi.
 Bet ej nu teltī iekšā un pie meltenēm
 Tur kavējies! Tik sniedz vēl skūpstu, roku man,
 Jo ilgi būs tev jādzīvo no tēva prom!
- 680 Viņu apskaudams.
 Ai, krūtīs, mīļie vaigi, gaišās cirtas jūs,
 Cik lielas sāpes nes jums frīgu pilsēta
 Un Helena! Ne vārda vairs, jo asaras
 Plūst straumēm man no acīm, tevi apskaujot.
- 685 Nu teltī ej!
 Ifigenija ielet telti.
 Tu, Lēdas meita⁷⁵, piedod man,
 Ja pārāk vaļu ļāvu savām sāpēm es,
 Par sievu Ahillejam meitu izdodams.
 Gan tiesa, ceļojums šāds laimi atnest mēdz
 Un tomēr sāpīgs vecākiem, kad svešumā
 690 Ar ralizēm audzināto bērnu aizdod tēvs.
 KL. Bez jūtām neesmu — bez tavas teikšanas
 Par viņu sirdī sērošu tāpat kā tu,
 Kad, kāzu dziesmām skanot, meitu vedīšu,
 Bet paradums ar laiku visu dziedinās.
- 695 Kā meitas līgavaini sauc, man zināms, bet,
 No kurienes viņš, kādas cilmes, nezīnu.
 AG. Bij Āsopam⁷⁶ reiz meita, vārdā Algīna.
 KL. Kas bildināja to — vai cilvēks kāds vai dievs?
 AG. Pats Zevs. Tam Aiaks⁷⁷ dzima, valdnieks Oionē⁷⁸.
- 700 KL. Un kurš no viņa dēliem varu mantoja?
 AG. Tas Pēlejs bij. Viņš nereidu⁷⁹ precēja.
 KL. Pret dievu gribu?⁸⁰ Jeb pats tēvs to izdeva?

- AG. Ar Zeva ziņu tēvs tam meitu izdeva⁸¹.
 KL. Kur kāzas svinēja? Vai viņu valstībā?
- 705 AG. Kur Heirons⁸² mājo, Pēlijalnā⁸³ svētajā.
 KL. Tai novadā, kur kentauriem⁸⁴ ir dzimtene?
 AG. Jā gan, tur dievi dzēra kāzas Pēlejam.
 KL. Vai dēlu audzināja tēvs vai Tetīda?
 AG. Nē, Heirons — tālu prom no ļauniem cilvēkiem.
- 710 KL. Gudrs skolotājs, bet gudrāks vēl, kas deva to⁸⁵.
 AG. Lūk, tāds ir vīrs, kas tavu meitu apprecēs.
 KL. Tam vainas nav. Kur Hellādā viņš valdnieks?
 AG. Pie Apidas upes Ftijas novadā.
 KL. Uz turieni tad mūsu bērnu aizvedīs?
- 715 AG. Par to lai tas, kas viņu iegūs, rūpējas!⁸⁶
 KL. Lai viņi laimīgi! Bet kad tos salaulās?
 AG. Kad parādīsies mēness ripa svētīgā.
 KL. Vai dievei jau ir ziedots kāzu ievadam?
 AG. Tas notiks drīz — par to jau laikus gādāju.
- 720 KL. Un mielastu tu tā tad rikosi pēc tam?
 AG. Kad dieviem nests būs upuris, ko prasa tie.
 KL. Bet kur tad mūsu sievietēm būs godības?
 AG. Šeit pat, pie argosiešu kuģiem staltajiem.
 KL. Ar to ir jāsamierinās.⁸⁷ Kaut veiktos viss!
- 725 AG. Kas darāms, tagad pateikšu. Tik paklausī!
 KL. Es visās lietās vīram klausīt radusi.
 AG. Tad, lūk — es šeit, kur līgavainis atrodas...
 KL. Kā, tu? Bez manis? Tas tak mātei pienākas!
 AG. Tam visu priekšā tavu meitu nodošu.
- 730 KL. Un kur tad man būs šajā laikā kavēties?
 AG. Uz mājām dodies, rūpējies par meitenēm!⁸⁸
 KL. Lai savu bērnu atstāju? Kas lāpu cels?⁸⁹
 AG. Es kāzu lāpu līgavai pats nesīšu.
 KL. Tā neklājas! Vai tiešām tas tev sākums šķiet?
- 735 AG. Tev nepieklājas atrasties starp kareivjiem.
 KL. Pie vīra meitu izdot mātei pieklājas.
 AG. Bet arī tās, kas mājās, vienas neatstāt.
 KL. Tām briesmas nedraud sievu galā drošajā.
 AG. Siev, klausī!
- 740 KL. Nē! Tam Argas dieve⁹⁰ lieciece!
 Tu ārpus mājām rikojies! Bet mājās es
 Par to, kas jaunai sievai nākas, gādāšu.
- Klitalmnestra aiziet.
- AG. Ak vai! Es veltī pūlējos, bet pievilos,
 Kad sievu prom no acīm dabūt cerēju.
 Pret tuviniekiem viltu vērpdam, gudroju

745 Un lauzu galvu, taču veiksmes nav nekur!
Pie Kalhanta nu došos, pareģa, un to
Par visu, kas ir dievei mīļš, bet postīgs man,
Par likstu, kas māc Hellādu, vēl taujāšu.
750 Cīk svarīgi, lai gudram sieva klausīga,
Jo citādi tam vispār precēties nav vērts!

Agamemnonš aiziet.

KO. Drīzi nāks pie Simoentas⁹¹
Sudrabā mirdzošiem virpuļiem
Hellēņu pulcētais karaspēks
755 Kuģos ar bruņām un ieročiem,
Skatīdams Īlijas cietoksni
Foiba svētajā zemē⁹².
Tur Kasāndra⁹³, kā runājam dzird,
Tumšzaļo laurlapu vainaga⁹⁴
Apvītās zeltsprogas purina
760 Brīžos, kad sagrabj un aizrauj to
Dievības zintīgā jūsma.
Augstajā Īlijas cietoksni
Troji tad mūraugšā sastāsies,
Vēros Areju⁹⁵ varbruņās,
765 Airu šlakstieniem atskanot,
Skaistknābju kuģos piepeldam
Tuvu Simoentas upei.
Ēterā mirdzošo Zevdēlu⁹⁶
Māsu viņš tiko uz Hellādu
770 Pārvest no Priama pilsētas,
Helenu, ahajiem krustojot
Kaujās ar naidnieku šķēpus.
Arejs, asiņu alkstošais,
Frīgiešu Pergamu⁹⁷ ielencis,
775 Akmeņu torņu ieskauto.
Aizrauj viņš kritušās galvas sev,
Trojiešu pilsētu pišļos gāž,
Nopostot to līdz pamatiem.
Asaras rūgtas lej ligavas,
780 Sirmā Priama sieva.
Arī Helena, Zevtēva
Meita, mirkst vienās asarās,
Ka viņa vīru pameta.
Kaut ne mani, ne mazbērnus
785 Nemāktu baismpilnās nojautas,
Kādas tagad ir lidiešu
Sievietēm zeltrotā bagātā,

- Arī frīgiešu sievām⁹⁸!
 Rosīdamās pie stāviem, tās teiks:
 790 «Kas gan, kad tēvzeme gruvešos krīt,
 Aizraus, aiz matcirtām sagrābjot,
 Raudošās sievietes nebrīvē?
 Vainīga, gulbja atvase⁹⁹, tu,
 Ja vien mūs valodas neviļ,
 795 Ka dzimi tu Lēdai
 No spārnotā putna,
 Kad Zevs savu izskatu pārvērtis bija,
 Un nemāna mirstīgos
 Mūzu plāksnītēs¹⁰⁰
 800 Rakstītās pasakas.»

Ierodas Ahillejs.

AHILLEJS

- Kur ahajiešu pavēlnieks šeit atrodams?
 Lai kāds no kalpiem pavēstī, ka ieradies
 Un gaida to pie durvīm Pēleids Ahillejs,
 Tāpat kā visi hellēņi pie Eirīpa¹⁰¹
 805 Gan tādi, kas vēl laulībā nav saistīti
 Un savu māju atstājuši vientuļi,
 Sēž krastmalā, gan arī vīri precēti,
 Kam mājās sievas palika un bērni. Lūk,
 Cik lielas kara alkas visus pārņēma,
 810 Ne jau bez dievu ziņas! Tagad patelkšu,
 Kas pareizi man šķiet. Kas domā citādi,
 Lai pasaka. — No Pēleja un Farsālas¹⁰²
 Es nācis šurp un nīkstu te pie Eirīpa.
 Ar pūlēm tik es mirmidonus¹⁰³ savaldu,
 815 Jo taujā tie: «Ko dīkā gaidām, Ahillej?
 Kad beidzot dosies karaspēks uz Īliju?
 Jel rīkojies vai aizved mūs uz dzimteni!
 Pārlieku ilgi Atrejdēli¹⁰⁴ vilcinās.»

Klitaimnestra iznāk no telts.

- KL. Es, dieves nereīdas dēls, tur dzirdēju,
 820 Ko sacīji, un tāpēc iznācu no telts.
 AH. Kāds diženums! Kas ir šī cēlā sieviete,
 Ko skatu? Kāda stāja tai, un kāds tai vaigsl!
 KL. Es sveša tev, jo mani redzi pirmoreiz.
 Bet labi, ka pret tikumu tu godbijīgs!
 825 AH. Kas esi? Un kā nokļuvi tu, sieviete,
 Šai nometnē starp bruņotajiem ahajiem?

- KL. Es Lēdas meita, mani Klitaimnestra sauc,
Un Agamemmons, pulku vadonis, mans vīrs.
- 830 AH. Tu jauki dažos vārdos visu pateici,
Bet neklājas, ka runāju ar sievietēm.
- KL. Kam, Ahillej, tu bēdz? Jel paliec, roku sniedz,
Lai roku spiediens laimes ķīla laulībai!
- AH. Ko saki? Lai tev roku sniedzu? Būtu kauns
No Agamemnona skart to, ko nedrīkstu.
- 835 KL. Tu drīksti gan, ai, dieves nereīdas dēls,
Jo visai drīz tu būsi manas meitas vīrs.
- AH. Es meitas vīrs? Man, sieva, vārdu trūkst! Varbūt
Tu kaut ko jauc, jo runā tu tik dīvaini.
- KL. No jauniem draugiem visi mēdzam kautrēties,
840 It īpaši, kad runā tie par precībām.
- AH. Nekad es meitas roku lūdzis neesmu,
Un arī Atreids bildis nav par laulībām.
- KL. Cik savādi! Par maniem vārdiem brīnies tu,
Man savukārt par tavējiem ir jābrīnās.
- 845 AH. Tad padomā! Mums kopīgi ir jāapsver,
Vai taisnība tik abiem nav, tā runājot.
- KL. Cik nekrietni! Es laulības, kas iedomās
Tik pastāvēja, rīkoju! Ai, kāds man kauns!
- AH. Mūs abus laikam gribējis kāds izjokot.
- 850 KL. Vairs nedomā par to un atmet īgnumu!
Tad sveiks! Tev acīs skatīties vairs nespēju,
Jo tavā priekšā mele es un apsmieta.
- AH. Tēv arī vēlū sveikai būt! Nu došos es
Šai mājoklī, lai tavu vīru sastaptu.

Sirmgalvis pabāž galvu no telts.

- 855 SI. Aiakīd¹⁰⁵, ai svešniek, paliec! Lūdzu, mani uzklausiet,
Tu, kas dieves dzemdēts esi, un tu, Lēdas meita, ar!
- AH. Kas gan sauc tur vērtās durvīs? Cik tas bailīgi mūs sauc!
- SI. Vergs. Ar to es nelepojos, neļauj man to liktenis.
- AH. Kam tu vergs? Man nepiederī — laikam Agamemnonam?
- 860 SI. Tai, kas stāv te mājas priekšā, mani deva Tindarejs¹⁰⁶.
- AH. Gaidām: runā, ko tu vēlies, kam tu aizturēji mūs!
- SI. Vai jūs tiešām vieni stāvat abi pie šīm durvīm šeit?
- AH. Vieni stāvam, kā tu redzi, iznāc drošuprāt no telts!

Sirmgalvis iznāk no telts.

- SI. Modrība un mana laime — glābiet tos, ko gribu glābt!
- 865 AH. Viņa runa izplūdusi, pārāk ilgi kavējas.
- KL. Sniedzu roku tev¹⁰⁷. Nu runā, ja tu vēlies man ko teikt!
- SI. Tu jau zini, ka es esmu tev un bērniem labvēlīgs.

- KL. Jā, es zinu, ka tu esi manas mājas vecais kalps.
 SI. Un ka mani tavā pūrā Agamemnonš saņēma.
- 870 KL. Tu man nāci līdz uz Argu, bijī vienmēr uzticīgs.
 SI. Tiesa. Un tev vēlīgs esmu, tavam vīram mazāk gan.
 KL. Kļiedē beidzot tumšo miglu, kādā savus vārdus tin!
 SI. Tavu bērnu tēvs grib pats šeit savām rokām nonāvēt.
 KL. Ko tu runā tādus vārdus? Neesi pie prāta vairs!
- 875 SI. Jā, ar asu šķēpu šķeļot balto kaklu jaunavai.
 KL. Ak, es nelaimīgā sieva! Vai tad vājprātīgs mans vīrs?
 SI. Nē, viņš prātīgs. Tik pret tevi, tavu bērnu vājprātīgs.
 KL. Bet kāpēc? Kāds baismīgs dēmons viņu dzen šai vājprātā?
 SI. Tas, ko pareģoja Kalhants — kā var prom tikt karaspēks.
- 880 KL. Kurp gan prom? Ak, nelaimīgā, kuru nonāvēt grib tēvs!
 SI. Prom uz tālo Dardanpili¹⁰⁸ pārvest vīram Helenu.
 KL. Ifigenijai ir jāmirst, lai var pārnākt Helena?
 SI. Tā tas ir, un Artemidai tēvs grib meitu upurēt.
 KL. Kāzas tātad tikai ieganssts mani atvilināt šurp?
- 885 SI. Lai tu labprāt Ahillejam vestu meitu precībās.
 KL. Mana meita, postā skrēji — tu un tava māte līdz!
 SI. Sāpes būs jums abām jācieš — Agamemnonš nežēlīgs.
 KL. Ak, man, nelaimīgai, beigas! Asaras vairs nevaldu.
 SI. Kā gan mātei neraudāt, kad mīļos bērnus laupa tai!
- 890 KL. Bet kā tu to, vecais, zini, ko mums stāstīji nupat?
 SI. Vēstule bij man tev jānes, kas pēc pirmās rakstīta.
 KL. Liekot man vai arī liedzot savu meitu nāvē vest?
 SI. Nevest meitu — bij tur rakstīts; bij pie prāta tad tavs vīrs.
 KL. Bet, ja vēstulī man nesi, kāpēc nenovedi man?
- 895 SI. Menelājs to atņemt steidza, viņa vaina ir šis posts.
 KL. Nērejmeitas bērns, vai dzirdi, Pēlejdēls, vai dzirdi to?!
 AH. Dzirdi, cik tu nelaimīga, un es arī apvainots.
 KL. Manu meitu viņi nāvēs tavās viltus precībās!
 AH. Nespēju nekad to piedot tavam vīram — it nekad!
- 900 KL. Vai gan agrāk es tā kristu lūdzoties pie kājām tev —
 Mirstīgā pie dieves dēla? Bet kam tagad dižoties?
 Par ko gan lai cīnos vairāk kā par savu bērnu es?
 Palīdzī, ai, dieves dēls, man pašai šajā nelaimē
 Un tai jaunavai, ko dēvē veltīgi par sievu tev!
- 905 Vainagu ap galvu vijot, šurp to vedu precībās;
 Tagad esmu atvedusi viņu nāvēt še pie jums.
 Tev būs kauns, ja nelīdzēsi. Kāzas nesaistīja jūs,
 Tomēr visur tiki dēvēts nabadzītes mīlais vīrs.
 Tavu zodu, roku skarot¹⁰⁹, tavu māti piesaucot,
 Lūdzos tevi, sargā mani — vārds tavs postā iegrūda!
- 910 Cita ziedokļa, kur tverties, nav man, tik pie kājām tev,
 Drauga tuvumā neviena, bet, kas Agamemnonam
 Drausmīgs padomā, tu dzirdi. Esmu šurpu nākusi —

- 915 Sieviete šai vīru pulkā, kas uz varmācībām kārs,
 Cilvēcīgs tik tad, kad vēlas. Ja tev drosme roku celt,
 Līdzot mums, tad esam glābtas, bet, ja ne, kas mūs vairs glābs?
- K. V. Cik grūti dzemdēt! Taču tas ir burvja spēks,
 Kas mātēm liek par saviem bērniem cīnīties.
- 920 AH. Lai augstprātības gars no manām krūtīm zūd —
 Ar mēru protu dzīves likstās bēdāties
 Un priecāties, kad laime padebešos ceļ.
 No mirstīgajiem taisni tie ir gudrākie,
 Ar prātu kas pa dzīvi taisnu ceļu iet.
 Ir tāpēc labi dažkārt pārāk negudrot,
 925 Ir arī derīgi būt kādreiz prātīgam.
 Es, Heirona¹¹⁰ — viskrietnā vīra audzināts,
 Šo dzīves likumu no galvas mācījos
 Un Atrejdēliem, ja tie labi vadīs mūs,
 Es klausīšu; ja ne, tad neklausīšu vairs.
- 930 Kā šeit, tā tālā Trojā brīvs man paliks gars,
 Ar šķēpu rokā kara dievu cildinot.
 Par tevi, kas tu savu mīlo dēļ tā ciet,
 Es gādāšu, cik jauneklīm tas iespējams,
 Ar savu līdzcietību tevi aizstāvojot,
 935 Un tavu meitu, kas reiz solīta bij man,
 Tēvs nenāvēs nekad. Es viltus vērpšanai
 Gan sevi tavam vīram nedošu nekad,
 Jo, lūk, mans vārds, kaut arī šķēpu cēlis nav,
 Var tavu mīlo meitu tomēr nonāvēt.
- 940 Gan vainīgs būs tavs vīrs, bet ne bez vainas es,
 Jo manis dēļ ies bojā, manu kāzu dēļ,
 Daudz ļauna nepelnīti ciešot, jaunava.
 Es grieķu vīru pulkā būtu nicināms,
 Es būtu glēvulis, bet Menelājs, lūk, vīrs,
 945 Es ne vairs Pēleja, bet ļauna gara dēls,
 Ja tava vīra labā vārds mans slepkavo.
 Pie mitro vilņu izauklētā Nēreja,
 Pie viņa meitas Tetidas, kas māte man,
 Es zvēru, ka pat pirksta galu nepiedurs
- 950 Pie tērpa tavai meitai Agamemnon — tēvs;
 Ja ne, lai diža barbarzemes Sipila¹¹¹,
 Kas kādreiz Atrejdēlu dzimtu radīja,
 Bet Ftīju daudzīnām neviens lai nedzird vairs.
 Lai reģis Kalhants svētūdeni rūgtu jūt,
 955 Jo kas par cilvēku gan ir šāds pareģis¹¹²,
 Kas patiesā tik maz un melu teic tik daudz
 Uz labu laimi, un, ja laimes nav — nekas!
 Ne savu kāzu dēļ šos vārdus runāju,
 Jo tūkstoš meiteņu pēc manas gultas tvīkst;

- 960 Pret mani valdnieks Agamemnons noziedzies:
 No manis vajadzēja viņam vārdu lūgt,
 Lai slazdus meitai liktu — Klitaimnestra man
 Labprāt bij gatava par sievu meitu dot.
- 965 Es savu vārdu būtu devis hellēņiem;
 Ja jūras ceļš uz Iliju tad pavērtos,
 Es neatteiktos biedru vēlmi atbalstīt¹¹³.
 Bet tagad vadoņiem es neesmu nekas,
 Tie viegli mani izmanto, kā viņiem tik.
 Drīz vien, pirms vēl uz Frīģiju mēs dosimies,
- 970 Mans zobens asins šaltīm tumši krāsosies,
 Ja tavu meitu man kāds gribēs nolaupīt.
 Bet esi mierīga — kā varens dievs es tev
 Še parādos, vēl nebūdam, bet kļūšu drīz.
- 975 K. V. Tu teici vārdus, Pēlejdēls, kas cienīgi
 Bij tevis, tavas mātes — jūras dievietes!
 KL. Aii!
 Ne pāri mēram cildinot, ne paskopi,
 Es vēlos tavu labvēlību saglabāt,
 Jo krietni cilvēki palaikam necieš tos,
- 980 Kas viņus slavē, ja tie mēru nezina.
 Es kautrējos par savām likstām vaimanāt,
 Kas nospiež mani vienu, tevi neskarot.
 Bet cēlajam, kaut tam nekādas daļas nav,
 Sniegt palīdzību nelaimīgam pieklājas.
- 985 Mums jūti līdz, jo līdzjūtību pelnījam:
 Vispirms par znotu tevi iegūt cerēju,
 Bet pievilos, un, otrkārt, meitas asinis
 Var dienās ļaunu vēstīt tavai laulībai¹¹⁴.
 No briesmām šim tev katrā ziņā jāsargās.
- 990 Tu runu labi iesāki un nobeidzi —
 Mans mīļais bērns tiks glābts, ja vien tu gribēsi.
 Vai tavus ceļus apskaut tai kā lūdzējai?
 Gan neklājas tas meitenei, bet viņa nāks,
 Ja vēlies, — kautrīga, bet acis nenodurs.
- 995 Jeb darīsi, kā lūdzos es, tai nenākot?
 AH. Tai nebūs nākt, jo cildenums ir jācieni.
 KL. Bet arī kautrums ne vienmēr ir noderīgs.
 AH. Tev nevajag pie manis savu meitu vest,
 Jo negribu, lai sāktos tenkas muļķīgas.
- 1000 Kad kareivjiem nekādu mājas rūpju nav,
 Tie neķītrām un ļaunām tenkām nododas.
 Gan lūgdamās, gan nelūgdamās sasniesīt
 To pašu jūs, jo diženākais uzdevums,
 Ko spraudu sev, — jūs atbrīvot no ciešanām.
- 1005 Tad iegaumē, ko telkšu — meli sveši man:

- Ja nīrgādamies meloju, lai mirstu es;
Lai dzīvot lemts, ja tavu meitu izglābšu!
- KL. Lai, nelaimīgo atspajds, mūžam laime tev!
AH. Un tagad klausies, kā vislabāk rīkoties!
- 1010 KL. Ko teiksi man? Es klausīšos it vērīgi.
AH. Mēs viņas tēvu lūkosim pie prāta vest.
KL. Viņš pārāk glēvs un karavīru iebaidīts.
AH. Ar pārliecību pārliecību pieveikt var.
KL. Cik salta cerība! Bet teic, kas darāms man!
- 1015 AH. Vispirms tev jālūdzas, lai meitu nenokauj,
Bet, ja viņš pierunājams nav, pie manis steidz!
Ja tavu lūgumu viņš uzklausīs, tad man
Valrs jāiejaucas nav, jo viņa glābta būs.
Tad drauga acis arī turpmāk būšu draugs
1020 Un karavīri nepārmetīs man, ja viss
Ar prātu vien, bez vardarbības, paveikts tiks.
Ja labi risināsies viss, jo lielāks prieks
Būs tavējiem un tev, bez manis iztiekot.
- KL. Tavs padoms gudrs. Es darīšu, kā sacīji.
1025 Bet, ja man tomēr neveiksies, kā vēlos es,
Kur tevi sastapt varēšu? Uz kurieni
Man steigt, lai tava roka balsta nelaimē?
- AH. Tavs sargs es būšu visur, kur vien vajadzēs.
Tik izmisumā neskraidi pa nometni,
1030 Kur danajieši drūzmējas, jo nedrīkst
Tu savu dzimtu kaunā likt. To Tindarejs
Nav pelnījis — viņš dižens valdnieks Hellādā.
- KL. Lai notiek tā! Tu pavēli, es klausīšu.
Ja dievi tiešām ir, tev dāsna alga tiks,
1035 Jo esi taisns; ja nav, tad kam mums pūlēties?
- Ahillejs dodas projām, Klitaimnestra
ielet telti.
- KO.¹¹⁵ Kāzu dziesma, Lībijas flautai,
Kītarai — rotaļu draudzenei,
Niedru sīringām skanot,
Pret debesīm vijās,
1040 Toreiz, kad Pēlija kalnā, kur dzīroja dievi,
Skaistsprogu mūzas,
Zelta sandalēm
Zemi skardamas,
Steidzās uz Pēleja kāzām.
- 1045 Kalnā, kur mājoklis kentauriem, Pēlija birzīs
Daudzināja tās Aiaka dēlu un Tetīdu
Daļskaņu dziesmās.
Dardana¹¹⁶ dēls,

- 1050 Zeva mīlulis,
Nektāru¹¹⁷ saldo
Smēla no maisāmiem traukiem,
Frīgietis Ganimēds¹¹⁸.
1055 Balti mirdzošās krastmalas smiltīs
Nēreja piecdesmit meitas¹¹⁹
Kāzu rotaļā liksmu
Virpuli grieza.
- Arī kentauri — tumšzaļi egļzari
Rokās tiem bija un vainagi galvā —
1060 Nāca uz mūžīgo dzirēm
Pie Bromija¹²⁰ kausiem.
«Spožu, ai, Nēreja meita,» tā iesaucās tesāļu
Jaunavas¹²¹, «spožu,»
1065 Bilda Apollons reģis
Un zinīgais Heirons, «tu
Dzemdēsi zvaigzni.
Atvezdams šķēpnešus mirmidonus sev līdzī,
Nāks viņš uz Priama brīnišķo zemi, ar uguni
1070 Vērtīs to tuksnesī,
Aplicis Hēfaista
Zeltā izkaltos
Ieročus¹²², laimīgā
1075 Varoņa mātes, dievietes Tetīdas
Dāvanu.» Lūk, tā toreiz
Mūžīgie svinēja
Cildenā tēva
Nēreja pirmdzimtās meitas
Un Pēleja kāzas.
- 1080 Bet tev¹²³ argieši vainagu vīs
Košajās sprogās kā draiskajai,
Raibajai telei, kas krastmalā
Atklīdusi no klinšalām
Un no mežnorām ziedošām.
1085 Taču nevis pie sīringas
Skaņām, nedz ganu valodām
Augi — pie mātes tu lolota
Ahaju vīriem par līgavu.
Kāds gan bijībai turpmāk būs svars,
1090 Kāda vairs tikumam nozīme,
Ja tie kājām mīdīti tiek
Un viss nekrietnais virsroku gūst?
Patvaļa likumus kaunā liek,
1095 Nerūp vairs cilvēcei vairīties
Vareno dievību dusmu.

Klitaimnestra iznāk no telts.

- KL. Es iznācu no telts, lai raudzītos, kur vīrs,
 Kas mājokli ir atstājis jau visai sen.
 1100 Tur telti nelaimīgais bērns mirkst asarās,
 Un klusi šņuksti mijas tai ar vaimanām,
 Jo zina likteni, ko viņai lēmis tēvs.

Ierodas Agamemmons.

- Lūk, tas, ko tikko pieminēju es, jau klāt,
 Šis Agamemmons. Tūdaļ redzēsim, ka viņš
 1105 Pret paša bērnu nelietību perina.
 AG. Ar to, ka tevi sastapu šeit ārpusē,
 Man veicies, jo es vēlos pārspriest divatā
 Gan šo, gan to. Ne viss ir jādzird līgavai.
 KL. Tad teic — kam īsti mirklis šis tev veiksmīgs šķiet?
 1100 AG. Ar tēvu tātad ceļā atlaid meiteni!
 Jau svētais ūdens gaida mūs pie ziedokļa¹²⁴
 Un miežmilti, ko kaisīs šķīstāmugunī,
 Tur līdzās Artemīdai lemtie vērsēni,
 Kas, ziedam krītot, izšļāks tumšās asinis.
 1115 KL. Cik skaisti tavi vārdi skan! Bet nezinu,
 Kur tavai rīcībai man skaistus vārdus rast.

Saukdama telti

Uz mirkli, meitiņ, laukā nāc — kas padomā
 Ir tavam tēvam, zini tu — un brālīti,
 Ar tērpu sedzot, līdzī paņem, Orestu.

No telts iznāk Ifigenija ar Orestu.

- 1120 Lūk, tava paklausīgā meita klāt. Bet es
 Gan viņas vietā runāšu, gan savējā.
 AG. Tu raudi, bērns, un neesi vairs priecīga?
 Kam nodur acis, vaigu slēp aiz šķidrauta?
 KL. Vai man!
 Kā savu bēdu izklāstu lai iesāku?
 1125 Tās visas, vienlīdz drausmīgas, gan sākumā,
 Gan pašās beigās, arī vidū minamas.
 AG. Kas noticis? Jūs it kā sazvērējušās,
 Jo jūsu acis mulsumu un trauksmi pauž.
 Ko esmu ļaunu darījis?
 KL. To vaicā vēl?
 1130 Lai cik tu prātīgs, šeit tu prātīgs neesi!
 Mums atbildi, kā cēlam vīram pienākas!
 AG. Nu saprotams! Es vēlos pats, lai vaicā man.

- KL. Vai mūsu abu meitu nokaut netaisies?
 AG. Ak šausmas!
 Ko runā tu? Kas tā par tukšu iedomu?
 KL. Jel rimsties!
 1135 Un atbildi vispirms, ko tikko vaicāju!
 AG. Kā vaicāsi, tā arī atbildēšu tev.
 KL. Tas tieši tas, ko vēlos. Lūdzams, atbildi!
 AG. Ai, Moira varenā! Cik drausmīgs liktens man!
 KL. Un arī viņai, arī man — mums visiem trim!
 1140 AG. Mans noslēpums ir atklāts! Nav vairs glābiņa!
 KL. Man zināms viss, ko gribēji man nodarīt.
 Tu apklusti un nopūties — tas liecina,
 Ka vainīgs tu. Vairs lieku vārdu nevajag!
 AG. Jā gan, es klusēju, jo kam man melot vairs?
 1145 Lai bezkaunība manu postu vairotu?
 KL. Tad paklausies! Es runāšu bez aplinkiem
 Un nevis mīklās, kā to darīju līdz šim.
 Vispirms tu mani — lūk, tas pirmais pārmets —
 Pret manu gribu sev par sievu paņēmi,
 1150 Kad manu vīru Tantalū ¹²⁵ tu nokāvi,
 Un zidainīti, atrāvis no mātes krūts
 Ar rupju spēku, pārdevi tu verdzībā.
 Nu lepnos zirgos, spožu bruņu mirdzumā,
 Pret tevi vērsās mani brāļi, Zevdēli,
 1155 Bet Tindarejs, mans tēvs, tad tevi sargāja,
 Kad lūdzi to, un tā tu mani ieguvi
 No jauna, atkal izlīgstot. Tu atzīsi,
 Ka biju laba, uzticīga sieva tev
 Un mājā čakla saimniece, kas ģimenei
 1160 Ik dienu jaunu laimi dāvāja, un sirds,
 Lai arī kur tu atrastos, tev liksma bij.
 Tik retam tādu sievu atrast laimējas,
 Bet sliktas sievas ik uz soļa sastopam.
 Pirms zēna šā tev dzemdēju trīs meitenes,
 1165 Bet vienu gribi zemiski man nolaupīt.
 Ja vaicās, kādēļ jāmirst tai, ko teiksi tu?
 Jeb varbūt lai es tavā vietā atbildu?
 «Lai Menelājam atkal tiktu Helena.»
 Cik cēli — savu bērnu dot par netikli,
 1170 Visdārgāko pret nešķīsteni iemainīt!
 Un pasaki: kad dosies karā projām tu
 Un tava prombūtne jo ilga būs, kā gan
 Es, mājās viena palikusi, jūtīšos?
 Es krēslos, kur tā sēdēt mēdza, raudzīšos,
 1175 Pa istabām, kur viņa mīta, klīdišu
 Un skaudrās sāpēs apraudāt to nerimšos.

- «Mans mīļais bērniņ, tevi nobendējis tēvs,
 Jā, pašas tēvs ar savām rokām, cits neviens!»
 Un kādu balvu ceri mājās saņemt tu?
 1180 Tik gaužām niecīgs legansts vairs būs vajadzīgs,
 Lai meitas — tās, kas palikušas vēl, un es,
 Lai tevi sagaldītu mēs, kā pieklājas¹²⁶.
 Nē, dievu vārdā lūdzu tev, jel neliec man
 Pret tevi ļaunai būt, un neesi pats ļauns!
 Lai paliek!
 1185 Bet ko tu dieviem lūgsi, meitu ziedojo?
 Vai svētību tu, bērnu kaudams, izlūgsies?
 Jeb vēlies, lai es izlūdzos tev svētību?
 Nekādas dieviem nebūtu vairs sajēgas,
 1190 Ja labvēlību justu es pret slepkavu.
 Varbūt tu domā bērnus apskaut pārnākdams?
 Tev tādu tiesību gan nav, jo kurš no tiem
 Vēl gribēs redzēt cilvēku, kas māsiņu
 Ir nokāvis? Vai tas tev prātā ienācis?
 1195 Jeb tev vairs tikai valdniekzizlis rūp un karš?
 Tev ahajiešiem vajadzētu priekšā likt:
 «Ja, vīri, gribat doties jūs uz Frīģiju,
 Lai izšķīr loze, kuram meitu upurēt!»
 Tas būtu gluži taisnīgi, un nevis tas,
 1200 Ka savu bērnu ziedam dosi danajiem.
 Var arī nokaut Hermioni¹²⁷ Menelājs
 Par mātes godu, ja tas viņam rūp. Vai man,
 Kas uzticīga bija tev, būs jāzaudē
 Mans bērns, bet krāpniece — tā dzīvos laimīgi,
 1205 Un viņas meita Spartā uzaugs lolota?
 Tu vari runāt pretī man, ja kļūdos es,
 Bet, ja man visur taisnība, tad atjēdzies
 Un tavam bērnam, manam, dāvā dzīvību!
- K. V. Tai, Agamemnon, paklausī, jo bērnu glābt
 1210 Ir cildeni; neviens tam pretī nerunās.
- IF. Ja būtu man tāds burvju spēks kā Orfejam¹²⁸,
 Ja varētu es akmeņiem likt sekot man
 Un saviem vārdiem valdzināt, ko gribētu,
 Šo līdzekli es labprāt lietotu, mans tēvs.
 1215 Bet gudrība tik viena man — liet asaras,
 Un tagad olīvzara vietā augums mans,
 Ko viņa dzemdēja, pie tavām kājām¹²⁹. Tēvs!
 Man, jaunai, atstāj dzīvību, jo saldum salds
 Ir saules stars. Jel neliec skatīt Aīdu!
 1220 Tev pirmā «tēti!» sacīju, un pirmā es,
 Kam teici, klēpī auklējot, «mans mīļais bērns!»,
 Kad, mani glāstot, maigus glāstus saņēmi.

- Ne reizi vien tu sacīji: «Mans mazulīt,
 Vai lemts man kādreiz tevi redzēt laimīgu
 1225 Pie krietna vīra, namā, manis cienīgā?»
 Es savukārt, pie tava vaiga glauzdamās,
 Ko tagad mana roka skar¹³⁰, tev atteicu:
 «Bet, kad tu, tēti, būsi vecs, vai atnāksi
 Uz manām mājām viesmīligajām, lai es
 1230 Par lolojumu varētu tev atmaksāt?»
 Šos vārdus atceros vēl šobaltdien, bet tu
 Tos aizmirsis un mani gribi nonāvēt.
 Es Pelopu un tavu tēvu Atreju¹³¹,
 Un māti, kas ar sāpēm mani dzemdēja
 1235 Un tagad cieš no jauna sāpes, piesaucu:
 Kas daļas man gar Aleksandra¹³² precībām
 Un Helenu? Kāpēc man to dēļ bojā iet?
 Jel vēlreiz manī paveries un noskūpstī,
 Lai nāves brīdī būtu man šī piemiņa,
 1240 Ja tavu sirdi mikstināt es nespēju!
 Mans brālīti, kaut esi mums vēl palīgs vājš,
 Tad tomēr raudi līdzī man un tētīm lūdz,
 Lai neļauj nomirt māsiņai! Tak līdzī just
 Pat gaužām mazi bērniņi prot cietējiem.
 1245 Tēvs, raugies šurp! Viņš klusēdams tev lūdz no sirds,
 Lai žēlo māsu, dzīvību tai neatņem.
 Pie tava zoda divi bērni lūgtin lūdz —
 Šis maziņais un pieaugusi meitene.
 Bet visu to var vienā vārdā apkopot:
 1250 Vissaldākais ir saules stars, tur pazemē
 Vairs nav nekā. Ir bezprātis, kas nāves alkst,
 Jo labāk dzīvot nelaimē kā cēli mirt!¹³³
- K. V. Tik tu un tavas mīlas dēkas, Helena,
 Ir Atreidus un bērnus postā grūdušas.
- 1255 AG. Nav līdzjūtība sveša man, kur vajag tās,
 Un savus bērnus milu. Vai tad citādi
 Pie pilna prāta būtu es? Ir drausmīgi
 To izdarīt, un drausmīgi to nedarīt,
 Bet jādara tas, sieva, ir. Vai redzat jūs,
 1260 Cik kuģu tur, cik grieķu vīru bruņotu?
 Tiem ceļš uz Trojas torņiem liegts, un nevarēs
 Nemūžam lepno cietoksni tie iekarot,
 Ja neziedošu tevi, kā man Kalhants liek.
 Ir pārņēmusi vīrus degsme versmaina
 1265 Bez kavēšanās peldēt prom uz Īliju,
 Lai barbari vairs grieķu sievas neaiztiek.
 Ja nedaru, kā dieve liek, tad Argosā
 Tiks slepkavotas meitenes¹³⁴, šeit — jūs un es.

- 1270 Ne Menelājam vergoju, mans mīlais bērns,
 Ne tāpēc, ka to vēlas viņš, es esmu šeit.
 Nē, Grieķija ir tā, kas tavu ziedu grib,
 Un pārāk vāji esam mēs, lai pretotos.
 Ir jābūt brīvai Grieķijai, ciktāl no mums,
 No tevis un no manis, tas ir atkarīgs,
- 1275 KL. Lai grieķu sievas svešnieki vairs nelaupa.
 Ai, meita! Ai, sievas! ¹³⁵
 Tava nāve mans gals!
 Steidz projām tavs tēvs,
 Tevi Aīdam dod.
- 1280 IF. Ai, māte! Ai, māte!
 Viens paiāns ¹³⁶ mums lemts.
 Man neredzēt gaismas
 Nekad vairs, nekad!
 Ak vai! Ak vai!
- 1285 Ai, Idas kalns
 Un sniegotais Frīģijas mežs,
 Kur Priams kādreiz kuslu puisīti
 No mātes tālu aiznesa ¹³⁷
 Un nāvei lēma —
- 1290 Parīdu, kuru par Idieti sauca,
 Par Idieti frīģiešu pilsētā sauca!
 Kaut nebūtu nekad
 Par vēršganu
- 1295 Aleksandrs audzis
 Pie strauta mirdzošā ūdens,
 Kur avoti nimfām un ziedošas pļavas
 Ar hiacintēm un rozēm,
 Dievēm ko plūkt.
- 1300 Uz turieni devās reiz Pallāda,
 Valšķīgā Kiprīda,
 Hēra ar Hermeju,
 Zevtēva ziņnesi, —
 Mīlas burvība lepnumu radīja
- 1305 Kiprīdā, Pallādā — šķēps,
 Bet Hērā — valdnieka Zeva
 Dīženā gulta.
 Par skaistumu tās nāca strīdu šķirt ¹³⁸,
 Kas nesīs iznīcību man,
 Bet neviestošu slavu danajiem.
- 1310 K. V. Par Ilīju tu Artemīdai pirmais zieds.
 IF. Ai, māt! Ai, māt!
 Viņš mani, nabadzīti, nodevis
 Un pametis — viņš, kas ir mani radījis!
- 1315 Vai man! ka redzēju

- Helenu ļauno!
 Es eju bojā,
 Nekrietnā tēva
 Nekrietni bendēta.
 1320 Kaut nebūtu Aulidas līcis
 Ar varu kaltajiem priēzkoka kuģiem¹³⁹
 Ceļā uz Īliju
 Pajumu devis
 1325 Un nebūtu Eirīpā
 Pretvēju sūtījis Zevs,
 Kas citiem cilvēkiem
 Citus vējus,
 1330 Burām vēlīgus, dāvā!
 Viņš piešķir gan bēdas un postu,
 Gan ceļvēju raitu,
 Gan aizkavē ostā.
 Māc likstas bez gala, jā, likstas bez gala
 Viendieņu cilti. Kam gudrot vēl cilvēkiem
 Ciešanas jaunas?
 Ak vai!
 1335 Cik drausmīgs gan posts, kurā ieģrūda Helena
 Ahaju tautu!
 K. V. No visas sirds tev jūtu līdzī nelaimē,
 Kas nākusi par tevi, kaut bez vainas tu.
 IF. Mīļā māte, vai tu redzi vīru baru nākam šurp?
 KL. Jā, es redzu dieves dēlu, kura dēļ tu atvesta.
 1340 IF. Atveriet man durvis, kalpi, lai es varu paslēpties!
 KL. Kādēļ, meitiņ, bēdz tu projām?
 IF. Ahilleja kautrējos.
 KL. Un kāpēc?
 IF. Par nelaimīgām precībām man jākaunas.
 KL. Pārāk liela smalkjūtība neder mūsu stāvoklī.
 Tāpēc paliec! Šādā brīdī jāatmet ir kautrība.

 Ierodas Ahillejs brunotu vīru pavadībā.
 1345 AH. Lēdas meita, nelaimīgā!
 KL. Tas, ko saki, taisnība!
 AH. Ahajieši kliez un trokšņo.
 KL. Bet par ko? To pasaki!
 AH. Tavas meitas dēļ.
 KL. Šie vārdi vēstī tikai ļaunu mums.
 AH. Meitas dzīvību tie prasa.
 KL. Vai tad visi vienuprāt?
 AH. Arī pats jau briesmās biju.
 KL. Kādās? Saki, cēlais draugs!

- 1350 AH. Viņi akmeņus pret mani cēla.
 KL. Vai tad meitas dēļ?
- AH. Jā, tā ir.
 KL. Kas uzdrīkstējās dzīvību tev apdraudēt?
- AH. Visi grieķi.
 KL. Vai tad talkā mirmidoni¹⁴⁰ nesteidzās?
- AH. Viņi uzbruka man pirmie.
 KL. Tad mums glābiņa vairs nav!
- AH. Es, lūk, esot mīlas apmāts.
 KL. Ko tu atbildēji tiem?
- 1355 AH. Ka es neatļaušu nokaut līgavu...
 KL. Tas krietni teikts!
- AH. Kas ir tēva piesolīta.
 KL. Un no Argas atvesta.
- AH. Taču pārkliedza tie mani.
 KL. Pūļa vara briesmīga!
- AH. Tomēr sargāšu es tevi.
 KL. Viens pret daudziem cīnoties?
- AH. Vai tu neredzi šos vīrus?
 KL. Lai tavs cēlums augļus nes!
- 1360 AH. Tā tas būs!
 KL. Un manam bērnam nebūs jāmirst ziedoklī?
- AH. Ja vien atvairīt to spēšu.
 KL. Vai tie meitu aizvest nāk?
- AH. Tūkstošiem, un viņus vada Odisejs.
 KL. Tas Sisifdēls¹⁴¹?
- AH. Jā, tas viņš.
 KL. Vai labu prātu jeb vai vīru izraudzīts?
- AH. Izraudzīts un labu prātu.
 KL. Slepkaivot — cik zemiski!
- 1365 AH. Bet to nepieļaušu.
 KL. Vai tad to ar varu projām raus?
- AH. Jā, to vilks aiz matiem projām.
 KL. Un kas man tad darāms būs?
- AH. Rokām cieši apķer meitu!
 KL. Vai tad jāmirst nebūs tai?
- AH. Protams, tik un tā to novērst nevar.
 IF. Māte, uzklausi
 Manus vārdus, jo es redzu tevi velti dusmojam
 Savam vīram! Nav, lūk, viegli uzveikt neiespējamo.
 Pieklājas mums Ahillejam pateikties par dedzību,
 Tomēr jālūko, lai viņu nenozaimo karapulks,
 Neļaisni lai nav tam jācieš, velti cīnoties par mums.
 Paklausies, māt, kāda doma man nu beidzot prātā nāk!
 1375 Esmu izšķīrusies nāvei, bet es gribu cēli mirt,
 Paceļoties pāri visam, kas nav cildens, dižs un krietns!

- Spried jel pati, māt, par mani, vai es aplam runāju, —
 Visa Hellāda uz mani tagad galdās skatus vērš,
 Manās rokās kuģu brauciens, frīgu tautas sakāve.
- 1380 Manās rokās sievu liktens, jo nekad vairs nebūs ļauts
 Barbariem tās vest no svētās Hellēnzemes ārēm prom,
 Ja par Helenu būs atriebts, kuru Parīds laupīja.
 Visu to es mirstot gūšu, un mans slavas atstars kvēls
 Paudīs audzēm, ka es brīvi grieķu zemei dāvāju.
- 1385 Pārāk savu dzīvi mīlēt arī nepieklājas man,
 Jo tu visiem grieķiem mani dzemdēji, ne tikai sev.
 Neskaltāmi viru pulki, tērpti bruņu mirdzumā,
 Neskaltāmi airu vīri, tēvzemei kad darīts kauns,
 Traucas šurp to atriebt bargi un par Hellādu pat mirt.
- 1390 Mana dzīvība tik viena — vai lai kavē visus tā?
 Vai tas pareizi? Ko spētu, sevi taisnojot, es teikt?
 Spriedīsim vēl tālāk, māte: Ahillejam nevajag
 Cīņā ielaisties ar grieķiem vienas sievas dēļ un mirt.
 Viens pats vīrs, kas skata gaismu, atsver sievu tūkstošus.
- 1395 Un, ja Artemīda vēlas mani sev par ziedu ņemt,
 Vai es, mirstīgā, gan varu dižai dievei ceļā stāt?
 Nē, nekad! Mans ceļš ir izlemts — došu sevi Hellādai.
 Ziedoņiet tad mani dievei, graujiet Troju, lai tā man
 Mūžos kļūst par pieminekli — lai tā bērns man, vīrs un gods!
- 1400 Lai pār barbariem tad valda grieķu vīri un nekad
 Barbari, māt, pār grieķu vīru, jo tas vergs, bet grieķis — brīvs!
- K. V. Ai, jaunava, cik cēla tava ricība,
 Bet nežēlīgs tavs liktenis un dieviete!
- 1405 AH. Kāds vēlīgs dievs, man tavu roku dāvādams,
 Ir gribējis man piešķirt laimi augstāko.
 Cik apskaužama grieķu zeme tevis dēļ,
 Bet tās dēļ — tu! Cik cildeni tu runāji!
 Tu atteicies ar likteņspēkiem cīnīties
- 1410 Un izšķīries par to, kas vajadzīgs un krietns.
 Pēc tavas milas ilgojos jo vairāk es,
 Kad iepazīnu tavu dižo dvēseli.
 Bet viss tev labi jāapsver. Es palīdzēt
 Tev vēlos, tevi mājās vest. Būs sāpīgi,
 1415 Ja tevi glābt no danajiešiem nespēšu.
 Vēl padomā, jo nāve ļaunums lielums liels!
- IF. Es visu teikšu atklāti, bez aplinkiem.
 Ar to, ka Tindareja meita milas dēļ
 Ir naidu cēlusi, jau gana. Manis dēļ
- 1420 Tev nebūs mirt, nedz arī citus nāvei lemt.
 Ļauj, lai es glābju Grieķiju, ja varēšu!
 AH. Tu cēlā sirds! Tev iebilst nevaru neko,
 Ja tāds tavs lēmums, jo tu domā cildeni.

- KL. Pie tavām drēbēm turoties.
 IF. Māt, paklausī!
 Tu paliec šeit — tas mūsu abu cienīgāk,
 Un kāds no tēva kalpiem mani aizvedīs,
 Uz dieves pļavu, kur par ziedu kritīšu.
- 1465 KL. Vai tu jau ej, mans bērns?
 IF. Uz neatgriešanos.
- KL. Un pamet savu māti.
 IF. Kaut bez vainas es¹⁴⁴.
- KL. Jel paliec, mani neatstāj!
 IF. Vairs neraudi!
 Jūs, jaunavas, nu sāciet liksmu paiānu¹⁴⁵,
 Kad piepildās mans liktenis, — «Ai, Zevmeita,
 Ai, Artemīda!» — danajiem par svētību!
 Par upurgroziem gādājiēt un uguni
 Ar svētiem miežiem uzkuriet. Lai tad mans tēvs
 Pa labi apiet ziedokli. Tā dāvāšu
 Es grieķu tautai glābiņu un uzvaru!
- 1470
- 1475 Nu aizvediet mani,
 Kas Troju
 Un Frīģijas pilsētas iekaros,
 Vainagiem matos
 Un svētūdēns slacītu!
- 1480 Deju vītnes
 Ap ziedokli vijiet,
 Ap svētnīcu! Teiciet
 Diženo valdnieci
 Artemīdu,
- 1485 Lai es,
 Ziedota, asinīm savām
 Dievu lēmumu
 Dzēstu!¹⁴⁶
- KO. Tev, cildenā māte, tev dāvājam
 Asaras savas¹⁴⁷,
 Jo svētvietā neklājas raudāt.
- 1490
- IF. Jūs, meitenes, kopā ar mani
 Slavējiēt dievi,
 Kam mājoklis Halkīdai pretējā krastā,
 Kur Aulīdas šaurajos ličos
 Vēl manis dēļ
 Kavējas draudīgie šķēpi.
 Es sveicu jūs, pelasgu zeme¹⁴⁸
 Un Mikēnas dzimtās!
- 1495
- 1500 KO. Tu piesauc Persejpilsētu¹⁴⁹,
 Ko cēluši ir kiklopi.

IF. Jūs izaudzējāt mani Grieķijai
Par gaismu — mirt es neliedzos.

KO. Un tava slava mūžam zels!

1505 IF. Es tevi sveicu,
Lāpnese diena
Un Zevtēva saule!
Mani jau gaida
Pasaule cita
Un citāda dzīve.
Nu sveika, mīļotā gaismā!¹⁵⁰

Ifigenija dodas projām, Klitaimnestra noraugās
viņai pakaļ un tad ieiet teltī.

1510 KO. Jūs redzat aizejam viņu,
Kas Troju
Un Frīģijas pilsētas iekaros,
Vainagiem galvā
Un svētūdēns slacītu.

1515 Tā pretim dieves ziedoklim dodas,
Kas sāršosies drīzi,
Kad asinis strūklos
No mīlīgā kakla.
Dzidrē svētūdēns gaida
No tēva rokām

1520 Un ahaju vīri,
Alkdami doties
Uz Troju.
Bet tagad Zevmeltu
Artemīdu,

Dievi valdnieci, lūgšim
Dāvāt mums laimi!
1525 Ai, dižā dieve,
Kam cilvēkupuri priecina sirdi,
Jel aizvadi hellēņu pulkus
Uz Frīģijas zemi
Un viltpilno Troju!
Dod Agamemnona
Ieročiem uzvaru,
1530 Slavas vainagu
Mūžos tam sniedz!

Ierodas vēstnesis.

VESTNESIS¹⁵¹

Es tevi lūdzu, Klitaimnestra, ārā nāc
No savas telts un uzklausi, ko stāstīšu!

Klitaimnestra iznāk no telts.

- 1535 KL. Es, izdzirdusi tavu balsi, iznācu,
Aiz šausmām trīcēdama. Ak, kā baidos es,
Ka šajā nelaimē tu atnesīsi man
Vēl jaunu bēdu ziņu!
- VĒ. Tavu meitu skars
Mans stāsts. Tas gaužām brīnumains, vai neticams!
- 1540 KL. Tad izstāsti un nevilcinies ilgāk vairs!
VĒ. It visu, kundze, skaidri uzzināsi tu.
Pēc kārtas stāstīt centīšos, ja tikai vien
Man nemežģīsies mēle mulsā prāta dēļ.
Kad nonācām jau Zeva meitas svētbirzī
Un Artemīdas ziedošajā pļavā, tur
1545 Viss ahajiešu karaspēks jau gaidīja
Un drūzmējās, kad tavu bērnu atvedām.
Kad Agamemnons meitu nākam redzēja
Uz svētbirzi, lai kristu dieves ziedoklī,
Viņš ievaidējās sāpīgi, tad novērsās
1550 Un, acis drānās slēpdams, rūgti raudāja.
Bet viņa teica, tēvam līdzās stādāmās:
«Lūk, mīlais tēvs, es esmu klāt. Par dzimteni
Un visu grieķu zemi savu dzīvību
No brīva prāta ahajiešu vadoniem
1555 Uz Artemīdas altāra es ziedošu,
Ja tā ir dievi nosprieduši mūžīgie.
Kaut būtu lemta veiksmē jūsu ieročiem
Un atgriešanās dzimtenē ar uzvaru!
Neviens lai neskaras man klāt! Es klusītēm
1560 Bez ballu trīsām sniegšu kaklu priesterim.»
Šos vārdus izdzirduši, visi brīnījās,
Cik drosmīga un garā stipra jaunava.
Tad saucējs Taltibijs uz vidu iznāca
Un kareniekiem lika klusēt bijīgi,
1565 Bet reģis Kalhants, skaudro nazi izvilcis
No ādas maksts, to zelta grozā guldīja
Un tavai meitai galvā lika vainagu.
Ap ziedokli nu, zelta grozu paņēmis
Un svētā ūdens trauku, skrēja Ahillejs¹⁵².
1570 Viņš iesaucās: «Ai, Artemīda Zvērķāve,
Kas naktī veļ pa debesjumu gaismekli¹⁵³!
Šo ziedu, ko tev ahajiešu karaspēks
Un Agamemnons dāvā, pieņem vēlīgi,
Šā daļā kakla tīrās asinis, un ļauj,
1575 Lai grieķu kuģi šķērso jūru nes karti
Un mūsu šķēpi gruvešos gāž Īliju!»

- Tad visi karotāji acis nodūra,
 Bet Kalhants, ņemdams nazi, lūgsnu skaltija
 Un nopētija, kur tam gelzi kaklā triekt.
 1580 Cik skumja bija sirds, kad, galvu noliecis,
 Tur stāvēju! Bet pēkšņi — brīnums negaidīts!
 Gan trieciens bija skaidri visiem sadzirdams,
 Bet nebija ne miņas vairs no meitenes.
 1585 Nu kareivji un Kalhants spalgi iekliedzas,
 Jo skats, kas tiem ar dievu ziņu paveras,
 Tik pārsteidzošs, ka pašu acīm netic vairs.
 Tur zemē stalta briežumāte gulēja,
 Tā nāves mokās raustījās, un asinīm
 Visnotaļ dieves ziedoklis bij aplacīts.
 1590 Tad reģis Kalhants sauca, priekā starodams:
 «Jūs, visu grieķu karapulku vadoņi,
 Vai kalna briedi redzat jūs, ko dieviete
 Mums nolikusi altārī par ziedu sev?
 Tas viņai, šķiet, ir tikamāks par meiteni,
 1595 Jo nevēlas, lai plūstu cildas asinis.
 Šo ziedu dieve labprāt pieņem. Viņa dos
 Mums ceļavēju laimīgu un uzvaru.
 Lai ahaji ar jaunu drosmi sirdī prom
 Uz saviem kuģiem steldz! Vēl šodien atstāsim
 1600 Šos ietlpiņos ostas ličus Aulidā,
 Lai Algejjūru¹⁵⁴ šķērsotu.» Kad ugunī
 Bij zieda dzīvnieks sadedzis jau pilnīgi,
 Tad Kalhants ceļam lūdza dievu svētību.
 Bet mani sūta Agamemnons vēstīt tev
 1605 Par likteni, ko dievi meitai lēmuši,
 Un mūžam negaistošo slavu Hellādā.
 To visu pats ar savām acīm redzēju;
 Tavs bērns mīt dievu mājokļos, tur šaubu nav.
 Vairs neskumsti un savam vīram nedusmo!
 1610 Kas mūžīgiem ir padomā, nāk negaidot.
 Ko dievi mīl, tos viņi glābj. Lūk, jaunavu
 Šī diena mirušu un atkal dzīvu redz.
 K. V. Es priedājos par to, ko stāsta vēstnesis —
 Ka bērns ir dzīvs un dievu saimē kavējas.
 1615 KL. Mans bērns, kāds dievs ir tevi aizvedis?
 Kā tevi uzrunāt?
 Vai ticēt man, ka ziņa patiesa
 Un nav tik izdomāta mierinājumam,
 Lai beigtu es sērot
 Par tevi?
 K. V. Lūk, valdnieks Agamemnons šurpu nāk;
 1620 Viņš pastāstīs to pašu tev.

Uznāk Agamemmons.

AG. Cik laimīgi mēs, mīlā sieva, meitas dēļ,
Jo viņas dzīve tagad rit starp mūžīgiem!

Rādot uz Orestu.

1625

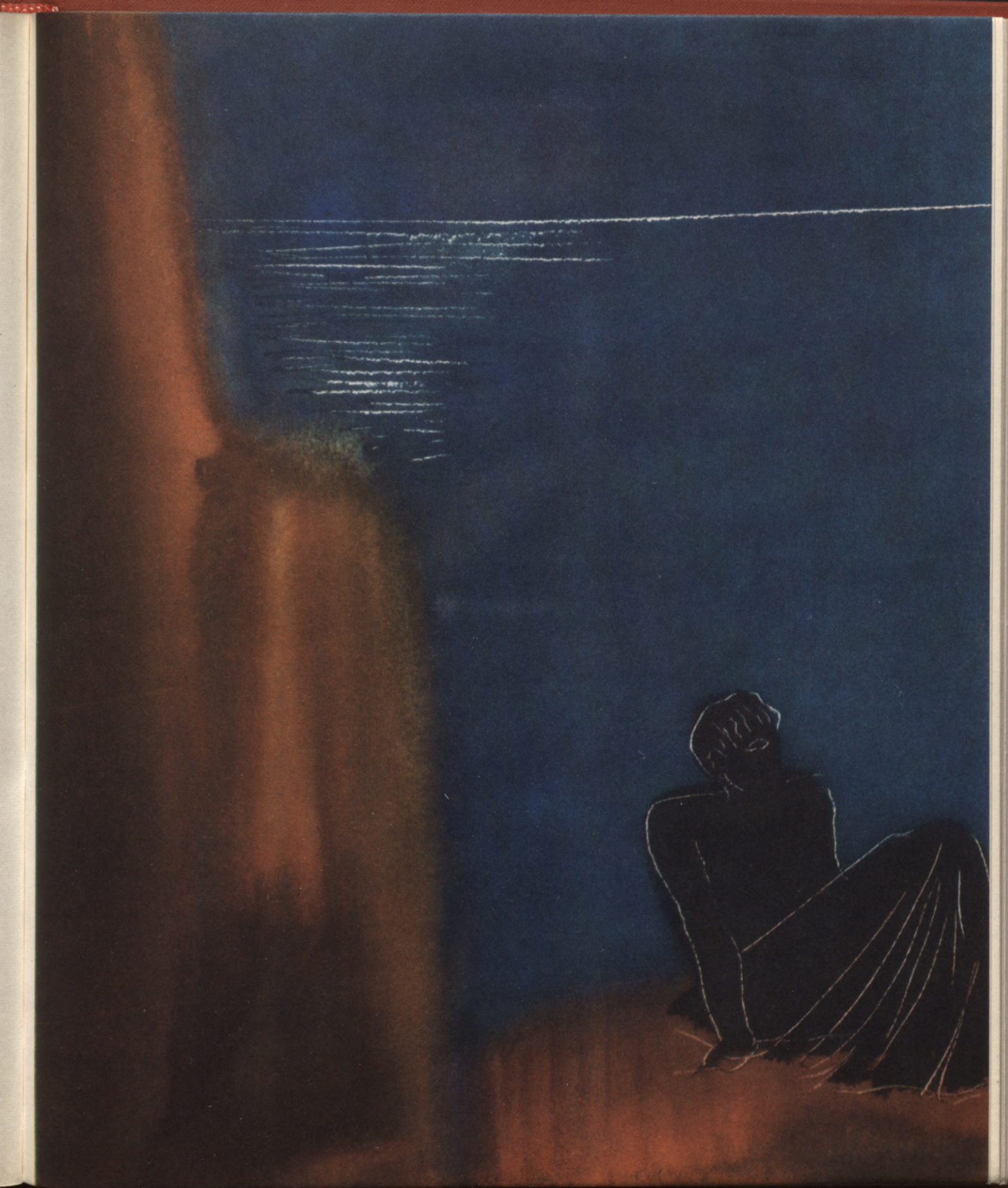
Nu ņem šo jauno atvasi un mājup steidz,
Bet karavīri gatavosies braucienam.
Pēc kāda laika sūtīšu no Ilijas
Tev sveicienu. Ardievu, dzīvo laimīgi!

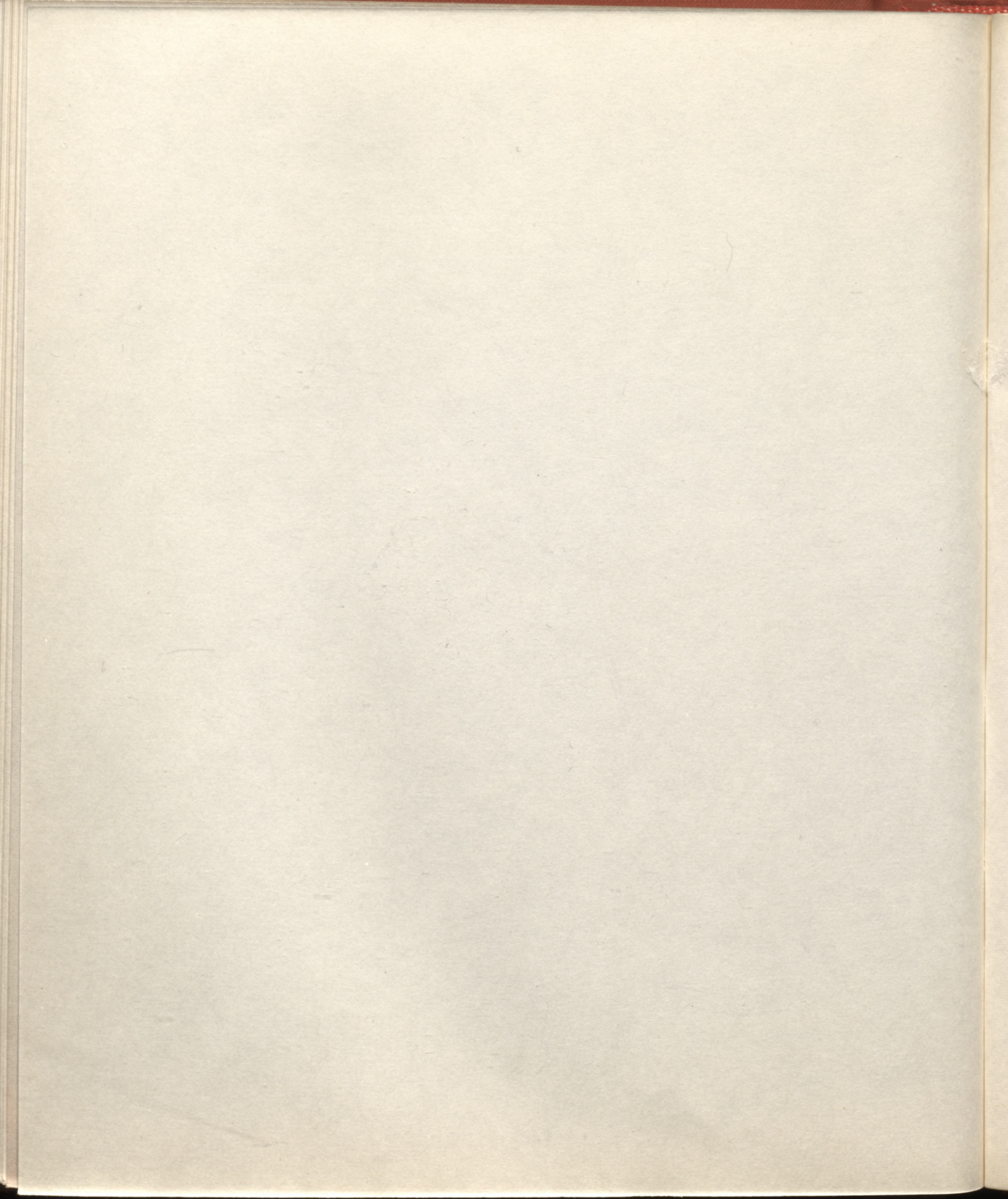
KO. Pricēgs nu dodies uz Frīģiju, Atreja dēls,
Pricēgs atgriezies mājās
Ar trofejām košām no Trojas!

EIRIPĪDS
KIKLOPS

For further information
please contact the
author at the address
given below.

EIRIBIDS
KIKLOPS
The author of this
work is a member of
the staff of the
University of
California, Los Angeles.

PERSONAS

SILĒNS

SATIRU KORIS

ODISEJS

POLIFĒMS

Darbības vieta:

Sicīlija, Polifēma alas priekšā

PERSONAS

SIENS

SATIRU KORE

ODIBUS

POLIBUS

Daribus videri

scilicet, Polibus, sine videri

No alas Iznāk Silēns¹ ar grābekli rokā.

SILĒNS

Nav saskaitāmas mocības, kas jāpacieš
 Man, Bromij,² tevis dēļ no pašas jaunības —
 Vispirms, kad Hēra saprātu tev atņēma
 Un tu no auklēm — kalna nimfām aizmuki,³
 5 Gan arī, kad, ar Zemes dēļiem karojot,⁴
 Tev allaž biju pašai dziedzīgs cīņu biedrs
 Un Enkelādu⁵ cauri kārklu vairogam
 Ar šķēpu zemē notriecu. Vai nebij tas
 Tik sapnis? Nē! Es taču Bakham trofejas
 10 Pat rādīju! — Vēl grūtāk klājas tagad man.
 Kad uzsūtīja laupītājus tīrreņus⁶
 Tev Hēra, lai tu tālās zemēs aizklistu,
 Ar saviem bērniem⁷ tūdaļ kuģī iekāpu
 Un tevi rokā meklēju. Pats, stāvēdams
 15 Uz augstā klāja, nasko laivu vadīju,
 Bet dēli airu solos putās kulstīja
 Ar irklēm zilo jūru. Lūk, tā meklēju
 Es tevi, kungs. Jau tuvojāties Malejai⁸,
 Kad mūsu kuģim virsū klupa austrenis
 20 Un izsvieda mūs Etnas klinšu piekrastē,
 Kur Poseidona dēli, balsmie kiklopi⁹,
 Kam viena acs tik pierē, alās mitinās.
 Tad viens no tiem mūs sagūstīja — Polifēms,
 Un kungam šim nu sūri grūti vergojam.
 25 Jau Bakha liksmē sirdis sen vairs nepriecē,
 Jo kopjami mums nešķīsteņa ganāmie.
 Kad dēli, kas vēl zaļoksnēji jauneklji,
 Tam avis gana kalnu pļavās tālajās,
 Es mājas soli apkopju — tā vēlas viņš.
 30 Mans pienākums ir pildīt siles, grīdu mēzt
 Un bezdievīgo maltīti tam gatavot.
 Lūk, arī tagad jātīra man mājoklis
 Ar grābekli — neko te nevar padarīt! —,
 Jo pārnāks drīz gan Polifēms, mans pavēlnieks,
 35 Gan ganāmpulks — tad alā jābūt spodrībai.
 Bet redzu jau tur zēnus aitas pārdzenam.
 Pag, pag, kas tas? Vai sīkinīdu¹⁰ dejojat
 Kā sendienās, kad Dionīsu vadījāt
 Pie Altajas¹¹ vēl liksmes pilnā gājienā
 40 Un liras skaņas jūsu soļus virzīja?

Sikinīdu dejodams, uznāk satīru koris ar altām.

KORIS

- Ko skraidī, dižciltīga tēva
 Un dižciltīgas mātes atvase¹²,
 Uz klintīm prom?
 Te netrūkst liegas vēsminas,
 45 Nedz lekņas zālītes,
 Pie pašas alas
 Silēs dzidrāis strautiņš urdz,
 Un blējot mazle tevi sauc.
 Ē-ē! Tur nedrīkst!
 50 Te, rasotā pakalnā, ganies!
 Es tev! Ar akmeni svīdēšu tūdaj!
 Mudīgi, ragaci,
 Kiklopa aploka
 Modrīgais sargs!
- 55 Tavs tesmenis vai plīst no piena;
 Dod pupu jēriņiem, ko, avju māt,
 Atstāji mājās.
 Jo dienā dusošo maziņo blējas
 Jau alcina tev!
 60 Nu pamet beldzot
 Zaļo pļavu, atgriezies
 Plašajās Etnkalna mājās!
 Nav Bromija te,
 Ne rotaļu, bakanšu liksmu,
 65 Nav timpānu rīboņas mežā
 Pie avota, dzirkstoša
 Zeltīta vīna,
 Nedz Nīsas¹³ ar nimfām!
 Lai Bakha dziesma
 70 Mīlas priekiem skan,
 Kam senāk līdz ar baltkāju bakhantēm
 Nodoties traucos!
 Mans visumīlais, visudārgais Dionīs!
 Kur vientuļš,
 75 Gaļšās cirtas purinādams, kavējies?
 Tavs kalps
 Te, vienacim
 Kiklopam vergodams, klimst,
 Pamests, bez tevis,
 80 Trūcīgā āžādā tērpies.
- 81 Nu, bērni, klusējiet un kalpiem pavēliet
 Dzīt ganāmos uz klinšu skauto mājokli!

KO. kalptem.

Tad ejiet ar!

Silēnam.

Bet, tētiņ, ko tu steidzies tā?

- 85 SL. Es redzu grieķu dobo kuģi piekrastē
Un airu valdniekus ar viņu vadoni —
Tie nāk uz alu šurp, uz pleciem nesdami
Gan tukšus grozus, jo tie meklē ēdamo,
Gan ūdens krūkas. Nelaimīgie ļautiņi!
- 90 Kas tie gan tādi ir? Tie nenojauš, nudien,
Kāds ir šis Polifēms, jo drošu soli nāk
Uz mītni neviesmīlīgo un tišuprāt
Skrien pašos zobos cilvēkkāram kiklopam.
Bet klusējiet, lai uzzinām, no kurienes
- 95 Tie braukdami pie Sicīlijas Etnas stāj.

Odisejs uznāk ar dažiem kuģa ļaudīm.

ODISEJS

Jel sakiet, draugi, — kur gan dzidru strautu mēs
Lai slāpju veldzei rodam? Un vai kāds no jums
Grib pārtiku mums pārdot, jūrniekiem, kas salkst?
Pārsteigts.

- 100 Kas tas? Mēs iekūlušies Bakha valstī, šķiet.
Pie alas satirbaru redzu stāvam tur.

Plevērsdamies Silēnam

Es labu dienu vēlu vecākam no jums.

- SL. Labdien, mans draugs! Kas esi un no kurienes?
OD. Es Itakā¹⁴ dižs valdnieks esmu — Odisejs.
SL. Ak tā, tas izmanīgais plāpa — Sīsifdēls¹⁵!
- 105 OD. Jā, tas es esmu. Bet tu nelamājies man!
SL. No kurienes uz Sicīliju šurp tu brauc?
OD. No Iljas pēc Trojas kara grūtībām.
SL. Kā tā? Vai ceļš uz māju tev bij aizmirsies?
OD. Ar varu vēju brāzmas mani dzina šurp.
- 110 SL. Ak vai, tad liktenis tev bijis tāds kā man.
OD. Vai arī tu ar varu esi attriekts šurp?
SL. Jā gan, kad Bakha laupītājus¹⁶ vajāju.
OD. Bet kas gan šī par zemi, un kas dzīvo šeit?
SL. Pie Sicīlijas staltās Etnas esi tu.
- 115 OD. Bet kur gan mūri te? Kur torņi, pilsēta?
SL. Nav, draugs! Šis kalnājs tuksnešains, bez cilvēkiem.
OD. Bet kas šai zemē dzīvo? Vai tik zvēri vien?

- SI. Tik kiklopi šē klinšu alās mitinās.
 OD. Kas valdnieks tiem? Vai pati tauta valda šeit?
 120 SI. Še gan neviens nevienam neklausa nekā.
 OD. Vai savai iztikai tie svētās vārpas sēj?
 SI. No piena, siera un no gaļas pārtiek tie.
 OD. Bet vīnogsula — Bakha malks tiem pazīstams?
 SI. Nemaz, tāpēc šai zemē deju liksmes nav.
 125 OD. Bet viesmīlīgi gan un krietni viņi ir?
 SI. Tie teic, ka viesu gaļa visugardākā.
 OD. Ko runā? Vai tad cilvēkus tie kauj un ēd?
 SI. Ikvienu, kas te tuvojas, tie notiesā.
 OD. Bet kur tad kiklops pats? Vai viņa mājās nav?
 130 SI. Ar suņiem viņš pie Etnas zvēriem pēdas dzen.
 OD. Vai zini, kas te darāms, lai mēs tiktu prom?
 SI. Nē, Odisej, bet tev es gribu palīdzēt.
 OD. Man pārdod pārtiku — tās mums nemaz vairs nav!
 SI. Bez gaļas, kā jau teicu, cita nav nekā.
 135 OD. Bet līdzeklis pret badu tas ir diezgan labs.
 SI. Ir arī sulīgs siers un tikko izslaukts piens.
 OD. Stiept tikai šurp! Jo gaismā klājas tirgoties.
 SI. Cik zelta tu man dosi pretim, saki man?
 OD. Ne zelts, bet Dionīsa dzēriens man ir līdz.
 140 SI. Cik tīkami to dzirdēt! — Tā man sen vairs nav.
 OD. Un Marons¹⁷ pats man vīnu deva — dieva dēls.
 SI. Ko paša rokām lielu tiku auklējis?
 OD. Pats Bakha dēls, ja tev vēl gluži skaidrs tas nav.
 SI. Vai viņš uz kuģa vai tev tas jau paņemts līdz?
 145 OD. Šis ādas maiss tik vēl to slēpj; skat, vecais, šurp!
 SI. Bet tas jau neapslapēs pat ne rīkli man.
 OD. Divtik šā vīna solu, cik no maisa tek.
 SI. Skaists plūst tev avotiņš un man tik gaužām miļš.
 OD. Tev gribas nesajaukto vīnu nobaudīt?
 150 SI. Un kā vēl! Malciņš pirkumam par labu nāk.
 OD. Man, redzi, ādas maisam pat vēl kauss ir līdz.
 SI. Tik iekšā lej, lai atkal zinu, kas ir vīns!
 OD. Še, vecais, dzer!
 SI. Ak dieviņ, kā gan smaržo tas!
 OD. Tu spēj to saredzēt?
 SI. To ne, bet saost gan.
 155 OD. Tad nogaršo un neslavē to vārdiem vien.
 SI. Urā! Nu mani dejā griezties sauks drīz Bakhs.
 Ha! Ha! Ha!
 OD. Pa kaklu jauki noguldza tas lejup tev.
 SI. Līdz nagu galiem saldā veldze tika man.
 160 OD. Un arī skaidru naudu došu vīnam klāt.
 SI. Man tikai maisu dod, par naudu nebēdā!

- OD. Nu, nesiet sierus šurp un jaunus jēriņus!
 SL. Tikš izdarīts! Kas man par kungiem jābēdā —
 Ak, kā es alkstu dzert kaut vienu kausu vēll
 165 Es visus kiklopopu barus atdotu,
 Es jūras bangās iemestos no baltās klints,
 Lai tikai vēlreiz reibā varu liksmoties.
 Kas saldo veldzi nedzer, kur gan tam ir prāts,
 Jo viņš ir tas, kas vīra spēkam mosties liek;
 170 Tad tīkas sievu apaļumiem ķerties klāt
 Un robežu nav pirkstiem, skurbā glāstošiem;
 Vīns dejai iesilda un raizes aizdzen prom.
 Kā gan man nepirkt viņu šo, to neskūpstīt?
 Kas daļas man gar vienaci, šo stulbeni!

Silēns ieskrīen alā.

KORA VADĪTĀJS

- Klāu, Odisej, vai patērzēt vairs nevēlies?
 175 OD. Labprāt! Tik draudzīgi ar draugiem runājiet!
 K. V. Tad Troju iekarojāt līdz ar Helenu?
 OD. Jā gan! Un pili nopostījām Priamam.
 K. V. Vai tad, kad jūsu rokās bij šis sievišķis,
 Jūs nepakampāt viņu cits pēc cita sev?
 180 Tai taču mainīt mīlākos pārlietu tik.
 Tiklīdz šī čūska raibās bikses redzēja
 Ap viņa gurniem, kaklā — zelta karekli,¹⁸
 Bij tūdaļ vējā viņas prāts. Tad atstāja
 Tā lāga puisī Menelāju. Kaut nekur
 185 Vairs nebūtu no sievu dzimuma ne vēsts!
 Tik vienam pašam, proti, man, lai paliek tās!

Silēns atgrīežas ar slieru un aitām.

- SL. Lūk, te būs mūsu ganāmpulka audzējums,
 Ak, valdniek Odisej, — prāvs blējošs aitu bars
 190 Un biezā piena siera ar ne mazumiņš.
 Še, ņemiet drīz un taisieties no alas prom,
 Man labā Bakha viņu pretim dodami.
 Ak vai! Pats kiklops nāk! Ko nu mēs darīsim?

Uznāk Polifēms.

- OD. Pagalam esam, vecais! Kurp gan tagad bēgt?
 195 SL. Te iekšā klinšu alā, kas jūs labi slēps.
 OD. Tu iesaki mums pašiem šajā murdā skriet?
 SL. Nemaz! Tur klinšu alā paslēptuvju daudz.
 OD. Nē, nē! Aiz kauna dižā Troja raudātu,

- 200 Ja viena bītos mēs, kad tūkstoš frīgiešiem¹⁹
 Ar vairogu es bieži pretim turējies.
 Ja jāmirst būs, tad miršu cildā nāvē es,
 Bet, dzīvam paliekot, ir jāglāb senais gods.

KIKLOPS

- Skat, skat, kas tas? Kas saceļ tādu traci šelt?
 Ko liksmojat? Tak klāt te nav ne Dionīss,
 205 Nedz klabekļi no vara, bungu rīboņa²⁰.
 Kā klājas alās maniem jauniem jēriņiem?
 Vai bīkli bēg pie savām mātēm tie un ziņ
 Jo čakli zidekļus? Vai meldru grozos drīz
 Būs labi izkāsts, labi nospiests jaunais siers?
 210 Ko stāvat? Runājiet! Drīz raudās kāds no jums
 Šās nūjas dēļ! Un augšup blenziet, lejup nel!²¹
 K. V. Līdz pašam Zevam slienam savus degunus
 Un spožās Oriona²² zvaigznes redzam jau.
 KL. Vai krietnas brokastis man ir jau gatavas?
 215 K. V. Jau sen. Lal tikai rikle tev tām vēlīga.
 KL. Vai mani trauki jau ar pienu pldīti?
 K. V. Ja gribi, vari tu val visu mucu dzert.
 KL. Vai altas piens val govs? Val abu kopā jaukts?
 K. V. Nem, kādu vēlies pats, — tik netemp mani līdz!
 220 KL. Nē, to tik ne, jo, vēderā man lēkājoj,
 Jūs mani nobendētu saviem lēcieniem.
 Bet, rau, val neredzu pie alas baru es?
 Val laupītāji tie val negants zagļu pulks?
 Vismaz es altas redzu alas ārpusē,
 225 Kam kājas saistītas ar rīkšu vijumiem,
 Un sieru grozus rindā, un šo plikpauri,
 Kam, šķiet, no kāvienu ir varen tūcis vaigs²³.
 SL. No sitieniem man seja svilst kā ugunis.
 KL. Kas sita tev pa galvu, teic man, večukiņ!
 230 SL. Tie tur, jo liedzu tavu mantu projām nest.
 KL. Tie nezināja, ka es dievs un dievu cilts?
 SL. To viņiem teicu gan; bet tie tik mantas stiepj,
 Gan tiesā tavu sieru, lai kā liedzu es,
 Gan jērus ārā nes; bet tevi teicās tie
 235 Ar trejas asis garu suņa ķēdi siet
 Ap nabas vietu, nikni iekšas izbadīt
 Un muguru ar pātagu tev lupināt,
 Tad valgos sasietu uz kuģa solās mest
 Un pārdot kuram katram, kas tik pagadās,
 240 Par vergu dzirnavās val akmeņlauztuvēs.
 KL. Patiesi? Nu tad skrien, ko nagi nes, un trin
 Man dunci kaujamo un nazi, malku krauj

- Un klāt liec uguni! Es kaušu tos tūlīt,
 245 Lai pilda tie, no ogļu svelmes kūpot vēl,
 Man vēderu, jo nesagriezis mielošos,
 No katla mīksti novāritus pagrābdams;
 Līdz kaklam apnicis man kalnu medījums —
 Ar lauvām, briežiem esmu gana barojies.
 Un kur tas laiks, kopš cilvēkgaļu baudīju!
 250 SI. Jauns kumosīņš pēc ierastā, kungs pavēlniek,
 Mēdz būt daudz garšīgāks, jo tiešām kur tas laiks,
 Kopš krastā kāpa svešnieki pie alas šīs.
 OD. Bet, kiklop, paklausies, ko savkārt svešnieks teiks:
 Mums vajadzēja pārtikas, un to sev pirkt
 255 No kuģa nācām šurp pie tavām alām mēs.
 Šis pārdeva par kausu vīna jērus mums
 Un, tiklīdz bija iedzēris, tos atdeva —
 Pēc norunas, neviena paša nepiespiests.
 Bet nu, kad viņu pieķēri, ka slepeni
 260 Mums tavu mantu iztirgo, viņš niekus melš.
 SI. Ko? Es? Lai tevi parauj...
 OD. Jā, ja meloju!
 SI. Gan Poseidonu piesaucu, kas tev ir tēvs,
 Gan Trītonu²⁴ visvareno un Nēreju²⁵,
 Gan nereīdas visas, nimfu Kalipso²⁶
 265 Un svētos vilņus, zivju saimi milzīgo —
 Tev, kiklopiņ, es zvēru, manu skaistuli,
 Mans saimniecīņ — nemūžam nepārdevu es
 Ne kriptaiņas svešajiem. Ja meloju,
 Lal zeperi²⁷, man mīļie, jaunā nāvē mirsti!
 270 K. V. Pats mirsti tāl! Es redzēju, ka pārdevi
 Tu atnācējiem mantu. Bet, ja meloju,
 Lal mirst mans tēvs, bet svešiniekus nealztiec!
 KI. Jūs paši melojat! Šim valrāk uzticos
 Kā pašam Radamantijam²⁸, bet pasakiet —
 275 No kurienes jūs, svešie vīri, braukdami?
 No kādas zemes jūs? Kas dzimtā pilsēta?
 OD. Mēs — itakiešu cilts, no Trojas braukdami;
 Un tagad, jūras vētru trenkti šurp un turp,
 Kā redzi, izglābāmies tavā krastmalā.
 280 KI. Jūs tie, kas brauca pakaļ ļaunai Helenai
 Uz Trojas pilsētu pie tālās Skamandras?
 OD. Jā gan — tie paši; pārciests niknais kara posts.
 KI. Kāds smieklīgs karaspēks, kas vienas sievas dēļ
 Uz tālo frīgu zemi kuģos ciņā brauc.
 285 OD. Tas dievu vēlējums. Kam pārmet mirstīgiem?
 Bet klausies, zilo vilņu dieva cildais dēls:
 Mēs tevi lūdzam, runājot bez aplinkiem, —

- Jel nekauj svešniekus, kas atklīduši šurp,
 Tu savai maltītei un nebāz zobos sev!
 290 It visās malās, valdniek, mūsu Hellādā
 Par godu tavam tēvam tempļu jumti mirdz!
 Dzirkst vecā košumā vēl osta Tainaram —
 Tur Malejā vēl zilgmē slejas klinšu rags,
 Un saulē sidrabs zaigo kalnos Sūnijā;
 295 No vējiem patvērumu Geraists²⁹ dod arvien,
 Un frīgiešiem ir beidzot atriebts grieķu kauns³⁰;
 Tas arī tev ir gods, jo mīti Hellādā
 Tepat pie staltās Etnas ugunsplūdu klints³¹.
 Un tāpēc mani uzklausi, jo mirstīgiem
 300 Ir likums uzņemt jūras vētrās cietušos,
 Dot viesmīlīgu pavardu un drānās tērt,
 Bet nevis tā kā tu — uz gaļas iesma spraust
 Un kāri vēderu un žokļus piepildīt.
 Vai Priamzemes nestā posta gana nav?
 305 Tā dzēra asinis no šķēpu brūcēm daudz,
 Bez vīriem sievas atstājot un sirmgalves
 Bez dēliem mīļajiem, un tēvus vientuļus.
 Ja dzīvos arī vēl tu cepsi maltītei,
 Kur tad lai glābjas cilvēks? Tāpēc paklausies,
 310 Ai, kiklop, stājies negausīgā rijībā
 Un, negēlību metis, klūsti atkal krietns,
 Jo pārlicīga kāre allaž atriebjas!
- SI. Kiklopam.
 Tev došu padomu: no šitā gaļas tu
 Prom nemet it nekā, jo, tikai mēli vien
 315 Jau notiesādams, klūsi daiļrunīgs un gudrs.
 KI. Tik manta, cilvēciņ, — tā gudrajiem ir dievs,
 Viss pārējais vien skaistu vārdu vārstījums.
 Lai manam tēvam celtos tempļus jupis rauj!
 Kam tu man tiši bāz šo vārdu degunā?
 320 Es, svešniek, Zeva zibšņu nebaidos nemaz,
 Nedz domāju, ka Zevs par mani stiprāks dievs.
 Kas daļas man gar pārējo, kas daļas man?
 Tik paklausies. Kad šis no augšas lietu gāž,
 Man alā šeit labs sargātājs ir klinšu jumts;
 325 Ar ceptu teļu vai ar meža zvēru te
 Es mielojos, vēl pienu virsū uzgāzdams
 Pa krūkaļ vēderā; tad, vidu nobraukot,
 Es rībienos ar pašu Zevu sacenšos.
 Kad trāķu ziemelis šurp sniegputeņus dzen,
 330 Es siltās zvēru ādās mēdzu vīstīties,
 Un, liesmas uzpūšot, man sniegl aizmirstas.

Ar zemi ir tas pats: vai viņa grib vai ne,
 Tai zāle jāaudzē un lopi jābaro,
 335 Tos ziedoju es tikai sev — bet dieviem ne —
 Un savam vēderam, no dieviem dižākam,
 Jo visu augu dienu dzert un mieloties —
 Tas saprātīgiem cilvēkiem ir īstais Zevs,
 Un galvu nelauzu. Es itin visus tos,
 340 Kas, dodot likumus, mums dzīvi sarežģī,
 Pie rata triekšu; savai sirdij paklausot,
 Es rīkošos arvien un kaušu tevi nost.
 Kā viesim došu tev, jo esmu viesmīlīgs,
 Gan uguni, gan ūdeni, gan katlu vēl,
 345 Kas tevi, mikstu vārot, ieskaus tikami.
 Nu, lieniet alā drīz un mani godiniet
 Kā dievu, rindā stādamies pie pavarda!

Kiklops iedzen Odiseju un viņa pavadoņus alā.

OD. Ak vai, no niknā Trojas kara izglābies
 Un jūras bangu saudzēts, pie šā nezvēra,
 Kam sirds tik neganta, es esmu nonācis!
 350 Ak, Zeva tēva dižā meita Pallāda,
 Nāc tagad palīgā, jo postā lielākā
 Es kā pie Īlijas un baisma nāve glūn!
 Un tu, kas valdi zaigo zvaigžņu mājokļos,
 Zev, viesu sargs, šurp raugies! Bet, ja neredzi,
 355 Tad velti dižs tu dēvēts, nebūdamas nekas.

KO. Nu plašās rikles milzu vārtus
 Tu, kiklop, vajā ver, jo tevi gaida jau
 Gardumi cepti un sautēti tieši no kvēlošām oglēm.
 360 Tik plosi un košļā, un samal
 Svešnieku locekļus,
 Atspiedies kazādas pinkās!

Bet, lūdzams, nepiedāvā man neko,
 Brauc savā laivā viens!
 Neko es dzirdēt nevēlos
 365 Par kūti šo, nedz bezdievīgo mielastu,
 Ko Etnas kiklops gatavo,
 Šis briesmonis, kam ciemiņu miesa kumoss gards.

Viņš svešniekus, kas, patvērumu
 Pie pavarda šai mājā lūdzot, ierodas,
 370 Saplosa derdzīgiem zobiem un košļā, un samal, un aprīj
 Gan ceptus, gan sautētus — tieši
 No kvēlošām oglēm.

Odisejs iznāk no alas.

- OD. Ai, Zev! Ko piedzīvoju alā, izstāstīt
375 Nav iespējams — tas izklausās pēc pasakas.
- K. V. Kas noticis? Vai tiešām kiklops nekrietnais
No taviem mīļiem biedriem kādu apēdis?
- OD. Jā, divus paķēra un nopētīja viņš,
Ar rokām aptaustot, vai barojums ir labs.
- 380 K. V. Cik briesmīgi! Bet kas tad tālāk notika?
- OD. Tiklīdz mēs šajā klinšu alā ienācām,
Viņš uguni ar ozolšķilām uzkūra,
Tās grēdām kraudams savā milzu pavardā —
Nudien, tur vezumkravas trīs bij mazākais.
- 385 Nu guļas vietu, priežu skuju savācis,
Viņš izklāja pavisam tuvu ugunij
Un kublā — desmit amforu tai sagāja —
Tad balto pienu ielēja, un nolika
Sev efejkoka kausu līdzās, platumā
- 390 Tam olektis bij trīs un četras — dziļumā.
Pēc tam viņš vilkābeles iesmus atnesa
Ar cieti nokaltētiem galiem, gludītus,
Vēl sicīliešu upurtrauku asinīm
Un vara katlu uzlika uz pavarda.
- 395 Kad dievu nīstais priekšdarbus bij paveicis,
Šis pekles pavārs divus vīrus paķēra
No manējiem, tad vienu veikli nokāva
Un viņu varkaltajā traukā iesvieda.
Aiz potītēm viņš tūdaļ otru sagrāba
- 400 Un sašķaidīja galvu tam pret akmeni,
Ka smadzenes uz visām pusēm izšļācās;
Ar alkatīgu nazi miesu noraudams,
To izcepa uz iesmiem, taču locekļus
Viņš vārāmkatlā meta mutuļojošā.
- 405 Bet es — es, nelalmīgais, lēju asaras,
Kad pakalpīgi rosijos ap kiklopu,
Un pārējie kā vistas kaktos slapstījās —
Tiem valgos nebij vairs ne asins lāsītes.
Tad visubeldzot, draugu miesas pierijies,
- 410 Viņš atgāzās un atraugājās pretīgi.
Man pēkšņi radās iedvesma: es pasniedzu
Tam Maronvīnu³², pilnu kausu ieliedams,
Un sacīju: «Ai, kiklop, jūras dieva dēls,
Jel paskaties, šo Dionīsa dzērtenu
415 Ir savos dārzos audzējusi Hellāda.»
Līdz kaklam pieēdies ar balsmo ēdienu,
Viņš kausu iztukšoja vienā rāvienā,
Tad, roku celdams, laipni sacīja: «Mans draugs,

- Nudien, pie labas maltītes šis dzēriens labs.»
- 420 Es, redzēdams, ka viņam garšo, ielēju
 Tam tūdaļ otru kausu, zinādams, ka viņš
 To pievārēs un viņš par visu samaksās.
 Drīz sāka viņš jau dziedāt, bet es ielēju
 Tam vēl un vēl, līdz kamēr bija pilns kā mārks.
- 425 Nu dzied viņš balsī ķērcošā, bet biedri raud,
 Un visa ala dunēt dun. Klusītiņām
 Es atnācu, lai jūs un sevi izglābtu,
 Ja vēlaties. Tad pasakiet, vai gribat jūs
 No negēlīgā briesmoņa pie Bakha bēgt
- 430 Un viņa mājā patverties ar najādām⁵³.
 Šo priekšlikumu jūsu tēvs gan atbalsta,
 Bet viņš ir pārāk vecs un vājš un, aizrāviēs
 Ar viņu, kausam cieši pielipis kā putns
 Pie līmes. Jūs turpretim esat jauni vēl,
 435 Un tāpēc kopā glābsimies! Pie Bromija
 Tad, vecā drauga, dodieties — nav kiklops viņš!
- K. V. Ak, mīļais, kaut man būtu lemts vēl pieredzēt
 To dienu, kad no šausmoņa es alzbēgšu,
 Jo kur tas laiks, kad mīlas priekus baudīju,
 440 Bet savām alkām veldzi rast te nespēju!
- OD. Tad ieklausies, kā taisos sodīt nelieti,
 Šo nezvēru, un tevi glābt no verdzības.
- K. V. Pat frīgu liras skaņas nav tik saldas man
 Kā vēsts par to, ka ļaunais kiklops bojā ies.
- 445 OD. Viņš, iesilis no Dionīsa dzēriena,
 Pie saviem brāļiem pasērst grib, lai liksmotos.
- K. V. Tu, jaušu, viņu nožmiegt grasies biezoknī
 Vai pēkšņi bezdībenī grūst no augstas klints.
- OD. Nekā tamlīdzīga! Mans nodoms viltīgāks.
- 450 K. V. Un proti? Sen jau tevi gudru pazīstam!
- OD. Tam ieteikšu, lai ciemos labāk neiet viņš
 Un kiklopus ar Bakha viņu necienā,
 Lai bauda dzīvi, atstājot to visu sev.
 Kad, Dionīsa pievārēts, viņš miegā slīgs,
 455 Es koka stumbru paņemšu — tāds alā ir —,
 Ar zobenu tam smaili asu veidošu
 Un nokaltēšu ugunī līdz kvēlei. Tad
 Es paceļot no visa spēka ietriekšu
 To pašā pieres vidū acī kiklopam.
- 460 Kā namdaris, kas, kuģa stāvu salaizdams,
 Ar divām siksnām urbi griež, tā arī es
 Šā acī kvēlojošo mietu griezišu,
 Līdz izdzisis uz mūžu viņa redzoklis.
- K. V. Urā!

- Aiz prieka tūdaļ sajukšu! Cik lielisks plāns!
- 465 OD. Tad tumšā kuģa tilpīgajā vēderā
Ar dubultirkļiem³⁴ vadišu gan tevi prom
No zemes šīs, gan draugus, veco Silēnu.
- K. V. Vai arī mums būs ļauts, kā dieviem ziedojo, —
Šo lāpu tvert, kas redzi laupis kiklopam?
- 470 Šai asinsdarbā rokās pielikt vēlos es.
OD. Bez šaubām! Visiem jāpalīdz, jo baļķis liels.
- K. V. Simt vezumu es labu prātu paceltu,
Ja būtu ļauts man nolādētam kiklopam
Kā lapseņpūzni acsābolu kvēpināt.
- 475 OD. Nu klusējiet. Jūs manu plānu dzirdējāt.
Ikvienu mana pavēle jums jāpilda
Bez ierunām. Es draugus nodot netaisos
Un gluži viens, bez viņiem, glābties nevēlos.
No alas gan es izsprucis un varētu
- 480 It viegli bēgt, bet nekrietni ir pamest tos,
Kas nākuši uz šejieni, man sekojot.
- KO. Kurš pirmais no jums, kurš nākamais būs,
Kas drošprāt ķersies pie baļķa klāt
Un kiklopam acī ar sparū to trieks,
485 Lai tam laupītu gaismu uz mūžu?
Alā dzird dziedam kiklopu.
- Nu klusu, jel klusu! Jau piesūcies viņš,
Jau riebīgais tēvainis ķērcoši dzied,
Bet kaukdams viņš drīzi vien asaras lies.
Rau, nāk viņš no klinšainā mājokļa šurp —
- 490 Kā jādzied ir dzirēs, nu mācisim mēs
Šim nejēgam tūdaļ.
Tam liktenis aklam būt lēmis!
- Laimīgs tas, kas liksmodamies
Dzirēs atgūlies un saldo
- 495 Vīnu pilniem malkiem bauda,
Tas, kas draugu apskauj, meičai
Piespiežas pie daiļām krūtīm.
Cirtas ziestas tam ar smaržām,
Un, pie durvīm tvīkdams, lūdzas
- 500 Viņš: «Jel, mīļā, ielaid mani!»
No alas iznāk kiklops, balstīdamies
uz Silēna.
- KI. Tralalā — ar jauko vīnu
Un ar gardumiem man vēders
Pieblīvēts kā kuģis, kuram

- 505 Krava sniedzas līdz pat klājam.
Tagad vilinoši mani
Pavasaris sauc un pļava
Sērsībās pie kiklopbrāļiem.
Svešniek, vīnu šurp! Vēl ielej!
- KO. Nāk jau dailulis no alas,
510 Laiņņi raudzīdamies apkārt.
Kā viņš mīl mūs, mīļš mums būdams!
Sen jau lāpa gaida tevi,³⁵
Tvīkst pēc tevis maīga nimfa
Vēsā alā, tavās mājās.
515 Nu pavisam drīz jau apvīs
Tavu pieri vainags krāšņais.
- OD. Tu, kiklop, mani uzklausi — man pieredze
Ar Bakhu šo, ko nobaudīt tev iedevu.
KI. Ar Bakhu? Pag, kas īstenībā ir šis dievs?
520 OD. Viņš prieku dāvā cilvēkiem vislielāko.
KI. Jā, atraugās — to jūtu es — viņš patīkams.
OD. Lūk, tāds viņš ir — nevienam pāri nedara.
KI. Bet kā gan dievam ādas maisā dzīvot tik?
OD. Lai dzīvo viņš kur dzīvodams, tam ērti būs.
525 KI. Mīst ādas maisos dievībām gan neklājas.
OD. Ja tīkams viņš, kam tev par ādu jādomā?
KI. Man nepatīk šis ādas maiss, bet dzēriens gards!
OD. Tad paliec šeit un, sūkdams vīnu, priecājies!
KI. Vai tiešām brāļiem nedot man ne lāsītes?
530 OD. Būs lielāks gods, ja paturēsi visu sev.
KI. Bet biedriskāk tiem tomēr kādu tiesu dot.
OD. Tik lamas šādās dzīrēs dzimst un kautiņi.
KI. Neviens, kaut iereibušu, mani neaiztīks.
OD. Kas iedzēris, tam mājās palikt ieteicams.
535 KI. Ir muļķis tas, kas iedzēris no draugiem bēg.
OD. Nē, gudrinieks, kas mājās sēž, kad iereibis.
KI. Un ko tu, Silēn, iesaki? Vai palikt man?
SI. Bez šaubām! Kam vēl lieki dzīru biedri mums?
KI. Lai notiek! Cik gan krāšņa pļava ziedošā!
540 SI. Šeit saulītē ir brīnum jauka dzeršana,
Un tāpēc atlaidies tepat, šai mauriņā.

Kiklops atgulstas.

- KL. Lūk, tā!
Kas tas? Ko slēp tu kausu man aiz muguras?
SI. Lai nenozog to mums neviens.
KI. Nekā, tu pats

- 545 Tik gribi dzert. Te, vidū, arī noliec to!
 Bet, svešniek, kāds ir tavs vārds, kā tevi sauc?
 OD. «Neviens». Bet kā gan domā tu man pateikties?
 KL. Es tevi notiesāšu pašu pēdējo.
 OD. Patiešām, tā ir jauka velte ciemiņam.
 KL. Silēnam.
- 550 Ei, tu, ko dari? Manu vīnu slepus dzer?
 SL. Kur nu! Tas mani skūpstīja, jo milīgs es.
 KL. Es tev! Pats esi skūpstītājs un nevis viņš.
 SL. Pie Zeva, mani mīlot viņš par daļumu.
 KL. Nu pilnu lej un šito kausu man tik dod!
 SL. Diez kāds gan ir šis maisījums³⁶? Ļauj pārbaudīt!
- 555 Dod, blēdi, vien tāpat.
 SL. Vispirms tu vainagu
 Sev galvā liec, un tikmēr nobaudišu es.
 KL. Cik nelietīgs šis vīnlējis!
 SL. Vīns toties labs!
 Vispirms tu muti noslauki un tad tik dzer!
 KL. Tāl lūpas tagad tīras man un bārda ar.
 560 SL. Uz elkoņa nu smalki atbalsties un dzer,
 Kā mani dzeram redzi
 Iztukšo visu kausu.
 ... un vairs neredzi.³⁷
 KL. Ko dari tu?
 SL. Šo gardu muti tukšojul
 KL. Odisejam.
 Tad, svešniek, lūdzams, kļūsti pats mans vīnlējis!
 OD. Ar vīnogām prot manas rokas apieties.
 565 KL. Jel ātrāk lej!
 OD. Jau leju, tikai nerunā!
 KL. Cik grūti gan ir klusēt tam, kas iereibis!
 OD. Še, ņem un dzer, un neatstāj ne lāsītes,
 Lai beigās līdz ar vīnu arī dzērējam.
 Kiklops iztukšo kausu.
 KL. Cik vareni! Vīnogulājs gan prātīgs koks!
 OD. Sniedzot kausu.
- 570 Un, ja tu kuņģi slacīsi pēc maltītes,
 Kaut neslāpst tas, tad saldā miegā iegrimsi.
 Ja tu kaut lāsi atstāsi, Bakhs dedzinās.
 Kiklops iztukšo kausu.
 Ak, Zev!

Tiktikko izniru. Ai, kāda svētlaimel!
 Man šķiet, ka debesis ar zemi apskaujas
 575 Un griežas virpulī. Es redzu Olimpu
 Un Zeva troni līdz ar visām dievībām.
 Es vēlos skūpstu. Haritas³⁸ man uzsmaida,
 Bet arī Ganimēda³⁹ rokās dusēšu
 Ar prieku — haritas man liecnieces —, jo tik
 580 Man zēni krietni labāk pat par sievišķiem.

Kiklops satver Silēnu.

SI. Es tātad, kiklop, būtu Zeva Ganimēds?
 KI. Jā gan! Un es no Idas⁴⁰ tevi aizraušu.
 SI. Pagalam es! Ai, bērni, kā nu klāsies man?
 KI. Tu pīrgāsies par mīlētāju skurbušo?
 585 SI. Ak vai! Cik rūgts man drīzi liksies saldaiss vīns!

Kiklops ievelk Silēnu alā.

OD. Pie darba, Dionīsa ciltis, nu ķerieties!
 Tur alā, miega pievārēts, guļ tas, kas drīz
 No bezdievīgās rīkles cilvēkgaļu splanus,
 Bet savukārt splanu dūmus lāpa gruzdošā.
 590 Tik to vien gaidīt gaida tā, lai kiklopam
 Uz mūžu redzi atņemtu. Tik esi vīrs!
 K. V. Kā klints vai dimants nelokāms mans gars. Tu ej
 Tik iekšā, pirms nav tēvam noticis kas ļauns!
 Mēs gaidām šeit un esam tavā rīcībā.

595 OD. Kungs Hēfaist, Etnas valdiniek⁴¹, nu vaļā tiec
 No kaimiņa, tam spožo aci dedzinot!
 Nāc, Miegs, Nakts tumsas auklējums, un uzgulies
 Ar visu sparū nezvēram, ko dievi nīst!
 600 Jel neļaujiet pēc Trojas dīžiem cīņiem,
 Lai Odisejs un viņa biedri bojā iet
 No tāda, kas par dieviem zinīt neliekas,
 Nedz cilvēkiem, jo nejaušību citādi
 Par dievu turēs, dievību visstiprāko!

Odisejs ielet alā.

KO. Drīz jo drīzi knaibles apņems cieši kaklu briesmonim,
 605 Viesu rijējam uguns iznīdēs
 Acu gaismu.
 Karstās oglēs nokaitēta, gaidīt gaida lāpa sen,
 Pelnos slēpdamās, — ozola atvase.
 Maron, ķeries
 610 Pie darba, ar svelošu liesmu
 Izrauj tam aci,
 Lai vīns tam par lāstu!

- Es ilgojos Bromija efejas
Vainaga rotā.
- 615 Kaut tiktu es beidzot
Pie tevis, no kiklopa tuksneša projām!
Vai lemts man to pieredzēt kādreiz?
- OD. Pie visiem dieviem, klusējiet jūs, dzīvnieki!⁴²
Jo cieši lūpas sakniebiet! Jūs nedrīkstat
620 Ne elpu skaji vilkt, ne acis mirkšķināt,
Ne krekšķēt, lai tik nepamostos nezvērs, pirms
Tam uguni nav redzes gaisma dzisusi.
- K. V. Mēs visi, elpu aizurot, jau klusējam!
OD. Nu žigli iekšā! Rokas visi pielieciet
625 Pie koka stumbra. Gana tas jau kveldināts.
K. V. Tad, lūdzams, teic, kam pirmajam tu vēlēsi
Šo kveldināto pāli milzim acī triekt.
Ja gribi, lai mēs palīdzam, tad rīko mūs!
- I PUSKORIS
Mēs esam pārāk tālu nost no ieejas,
630 Lai varētu tam uguns mietu acī grūst.
- II PUSKORIS
Vairs paiet pēkšņi nevaram, jo klibi mēs.
- I PUSKORIS
Mums tāda pati liksta — nez no kurienes
Ir kājās krampji iemetušies neganti.
OD. Uz vietas stāvot, krampji?
- I PUSKORIS
Jā, un acis mums
635 No putekļiem vai pelniem gaužām asaro.
- OD. Šie glēvuļi mums nav nekādi palīgi!
K. V. Vai tādēļ vien mēs glēvuļi, ka muguras
Un savus krustus želojam, ka negribas
Mums zobus splaut, jo baidāmies, ka iekaustīs?
640 Bet buramvārdus orfiskus es pazīstu.⁴³
Tos skaitot, pats no sevis pālis ielīdīs
Tam smadzenēs un vienacalno svilinās.
- OD. Ka esat zaķapastalas, es zināju
Jau sen un vēl jo vairāk tagad. Palīgi
645 Man biedri būs. Bet, ja jau rokās spēka nav,
Mūs atbalstiet vismaz ar vārdiem mundrygiem,
Lai sirds, pie darba stājoties, ir drosmīga!
- Odisejs ielet alā.

- K. V. Lai top! Tad jūsu rokām ogles rausīsim
Un mūsu dziesma redzi atņems kiklopam.
- 650 KO. Viens divi — reizē!
Viens — jūs, varoņi,
Divi — ietrieciet
Reizē — viesrijim
Mietu gruzdošo pierē!
- 655 Etnas aitganam
Aci sviliniet!
Tikai uzmaniet —
Sāpju tracināts,
Spēj viņš drausmīgi atriebt.
- 660 KI. Alā.
Ai vai! Ai vai! Man spožā acs tik ogle vairs!
K. V. Šis paiāns jauks⁴⁴, nudien! To, kiklop, turpinī!
- Odisejs un viņa biedri izlavās no alas.
Iznāk aklais kiklops.
- KI. Ai vai! Ai vai! Pagalam esmu, apkaunots!
Bet neceriet, jūs, nelieši, ka izspruksit
No alas sveikā. Tūdaļ priekšā nostāšos
665 Šis klinšu rīkles vārtiem, rokām taustīšos.
- K. V. Kādēļ tu kliedz tik drausmīgi?
KI. Pagalam es!
- K. V. Cik briesmīgs skats!
KI. Jo briesmīgāka sajūta!
- K. V. Vai dzērumā tu karstās oglēs iegāzies?
KI. Nē, nē! Neviens...
- K. V. Tad likstā vainīgs nav neviens?
- 670 KI. Nē, vainīgs!
K. V. Kas?
KI. Neviens! Neviens!
K. V. Tad redzīgs tu?
- KI. Kaut tu tāds būtu!
K. V. Tu tak sacīji — neviens...
- KI. Tu nīrgājies! Kur palicis Neviens?
K. V. Nekur!
- KI. Vai nesaproti? Nelietīgais svešzemnieks,
Ar viņu dzirdot, mani postā ieģrūda.
- 675 K. V. Patiešām, viņš ir grūti veicams pretinieks!
KI. Vai viņi aizmukuši jau vai alā vēl?
K. V. Tie tikuši līdz klintssienai un klusītēm
Stāv paēnā.
KI. Un kurā pusē viņi stāv?

- K. V. Pie labās rokas tev.
 KL. Bet kur?
 K. V. Pie pašas klints.
- 680 Vai viņus rokā dabūji?
 KL. Nē, galvā gan
 Man milzīgs puns!
 K. V. No klintssienas jau viņi prom!
- KL. Uz kurieni?
 Taustās.
 Vai viņi šeit?
 K. V. Tur viņu nav.
- KL. Kur tad?
 K. V. Pa kreisi pagriezies! Tur viņi ir.
- KL. Ak vai! Jūs mani nelaimē vēl zobojat!
 685 OD. Nē, nē! Nebūt! Tev gandrīz līdzās šis Neviens.
 KL. Kur īsti esi, visuļ jaunais?
 OD. Drošībā,
 No tevis pietiekami tālu Odisejs.
- KL. Ko sacīji? Ko nozīmē šis jaunais vārds?
 690 OD. Tēvs mani Odiseja vārdā nosaucis.
 Par bezdievīgo mielastu nu atmaksāts —
 Kāds negods būtu Īliju gāzt gruvešos,
 Bet neatriebt par ciņu biedriem nokautiem!
- KL. Vai manu, vai! Nu piepildījies zintējums.
 Tas vēstīja, ka redzes gaismu laupīsi
 695 Man, pārnākot no Īlijas, bet arī tev,
 Tā sacīts vēl, bez barga soda nepalikt⁴⁵:
 Pa jūras plašumiem tev ilgi klaiņot būs!
- OD. Tev pipari...! Un tomēr izdarīju tā,
 Kā teicu! Nu pa Sicīlijas ūdeņiem
 700 Lai ātrais kuģis mani nes uz dzimteni!
- KL. Tam nenotikt! Es nolauzīšu bluķi šo
 Un tevi sašķaidīšu līdz ar jūrniekiem.
 Lai arī akls, es augstā kalnā uzrāpšos
 Pa klinšu sienu izdobto un sviedīšu.
- 705 KO. Bet mēs, kas esam Odiseja jūrniekiem
 Nu ceļabiedri, Bakham mūžam kalposim.

P A S K A I D R O J U M I

Aishils

SAISTĪTAIS PROMETEJS

(Izrādišanas laiks nav zināms)

- 1 Pie zemes tālās malas. — Lugas darbība domājama Eiropas tālajos ziemeļos, nevis Kaukāzā kā «Atbrīvotajā Prometejā». Tas visai skaidri izriet no Prometeja teiktajiem vārdiem 707. v. un sek.
 - 2 Spēks un Vara — gr. Kratos un Bia. Jāatceras, ka gr. «bia» nozīmē «vara» ar spilgtu varmācības niansi. Sal. 15. vārsnā «ar varu siet pie klinčs», kur oriģinālā tāpat atrodams lietvārds «bia».
 - 3 Temīda — titāne, Urāna un Gajas meita, taisnības un tiesas dieve.
 - 4 Kas pienākas tik tev — uguns. Hēfaists ir uguns un kalējaroda dievs.
 - 5 Tava runa atbilst tavai ārienei. — Jādomā, ka Spēkam bija atbaldoša maska.
 - 6 Viendienīšiem — cilvēkiem.
 - 7 Par Prometeju velti tevi dievi sauc. — «Prometejs» (gr. «Promētheus») nozīmē «gudrais, piesardzīgais, tālredzīgais».
 - 8 Kronīds — Krona dēls Zevs. Sk. arī vārdnīcā «Krons».
 - 9 Jo tēva sirdi pieveicām — izlūdzoties Zeva atļauju doties pie Prometeja.
 - 10 Jūs slavenās daudz bērnu Tētijas saime, ko radījis Okeāns. — Tētija ir titāne, Urāna un Gajas meita, Okeāna sieva. Okeāns ir milzīga upe, kas plūst ap Zemes ripu. Šīs upes dievs tāpat ir titāns, Urāna un Gajas dēls. Okeāns un Tētija radījuši Okeanīdas un upes.
 - 11 Urāncilts — Urāna bērni, Krons un titāni, kam Zevs atņēmis varu.
 - 12 Lai atklātu viņam tos paslēptos spēkus, kas kādreiz tam scepterī atraus un godu. — Saskaņā ar pareģojumu jūras nimfa Tetīdai bija lemts dzemdēt dēlu, kas būs stiprāks par savu tēvu. Tāpēc Zevs, kas vēlējās iegūt Tetīdu sev, viņu atdeva par sievu mirstīgam cilvēkam — Fīijas valdniekam Pēlejam, kam tā dzemdēja Ahilleju.
- Taču pagaidām, šajā Aishila traģēdijas situācijā, Zevs vēl nezina, no kā viņam draud briesmas, bet to zina Prometejs, kam šo noslēpumu ir uzticējusi viņa māte, ar pareģošanas spējām apveltītā Temīda.
- 13 Tu, pirmkārt, mans radnieks esi. — Okeāns ir Prometeja tēva Iapeta brālis. Abi brāļi ir Urāna (Debess) un Gajas (Zemes) bērni.
 - 14 Straumi, kura tavā vārdā nosaukta. — Šī straume ir Okeāns seno grieķu izpratnē (sk. 10. piezīmi).
 - 15 Zemē..., kur dzelzs ir radusies — skitu zemē.
 - 16 Es tevi apskaužu. Bez vainas esi tu... — ironiski.
 - 17 Kaut palīgs bij mans un dumpoļies man līdz. — Jādomā, ka Aishils izmantojis kādu līdz mūsu dienām nesaglabājušos Titānomahiju (sacerējumu par titānu cīņu pret Zevu un pārējām olimpiskajiem dieviem), kurā Okeāns figurē kā Prometeja sabiedrotais. Šāds pieņēmums ļauj viegli izprast Okeāna lomu Aishila traģēdijā.
 - 18 Atlants — Prometeja brālis, ko Zevs par piedalīšanos titānu cīņā pret dievu valdnieku sodīja ar to, ka tam pasaules galējos Rietumos uz saviem pleciem bija jātur debesu velve.
 - 19 Kas Kilīkijas alās mita, Tifonu. — Tifons, Gajas (Zemes) dēls, simtgalvains briesmons, ir postīgo dabas spēku, īpaši vulkānisma iemiesojums. Kilīkija ir Mazāzijas novads, kur bieži notiek zemestrīces. Kad Tifons sacēlās pret Zevu, dievu valdnieks viņu pievelca un viņam uzvēla virsū Etnas kalnu.
 - 20 Tur dzelzi kaltētu pats Hēfaists kaļ. — Etnas kalnā ledomājās kalējdīva Hēfaista darbnīcu, kur viņš ar saviem palīgiem, kiklopiem, darināja dieviem ieročus un rotaslietas.

- 21 No turienes šļāks aumaļām reiz uguns postīgā... — Iespējams, ka šis vārsmas radušās Etnas izvirduma iespaidā, kas, spriežot pēc vēsturnieka Tukidīda sniegtajām ziņām, noticis ap 475. g. p. m. ē., tātad, domājams, isi pirms tam, kad Aishils sarakstīja «Saistīto Prometeju».
- 22 Kolhu zemes meitenes, kas cīņā doties nebaidās — amazones, ko iedomājās dzīvojam dažādās vietās, šai gadījumā Kolhīdā (mūsdienu Rietumgruzijā).
- 23 Maiotīda — mūsdienu Azovas jūra.
- 24 Arābi... Kaukāzkalna pakājē ir autora acīmredzams ģeogrāfisks pārpratumš (vai nezināšana). Antīkās literatūras pieminekļi vispār bieži liecina par visai neskaidriem ģeogrāfiskiem priekšstatiem.
- 25 Nevienā citā senā literatūras pieminekļi Prometejs nefigurē kā šeit aprakstīto prasmju skolotājs. Aishils vai nu sekojis kādam mums zudušam avotam, vai arī šis cilvēkiem dāvāto civilizācijas labumu uzskaitījums ir autora izdomājums. Šai sakarā jāatceras, ka Atēnās pastāvēja Prometeja kults. Viņš bija atēniešu slaveno podnieku patrons, un viņam par godu rīkoja lāpu skrējienus.
- 26 Vēl laiks nav pienācis to izpaust atklāti. — Sk. 12. piezīmi.
- 27 Lai tuvāk mēs dievībām nākam ar upuru dāvanām svētām. — Zemākās dievības, Okeanīdas, ziedo olimpiskajiem dieviem tāpat kā cilvēki.
- 28 Hēsione — Okeāna meita, Prometeja sieva.
- 29 Io — upes dieva Inaha meita, Hēras priesteriene, ko mīlēja Zevs. Lai viņu pasargātu no greisirdīgās Hēras, Zevs jaunavu pārvērtā par govī, taču Hēra to izlūdzās par dāvanu un lika simtācainajam Argam to apsargāt. (Pēc cita mīta varianta Io par govī pārvērtā pati Hēra, lai Zevs tai nevarētu tuvoties.) Kad Hermejs nogalināja Argu (tā acis Hēra novietoja pāva astē), Hēra lika dunduram Io trenkāt pa daudzām zemēm, kamēr tā beidzot nonāca Ēģiptē, atkal pārvērtās par sievieti un Zevam dzemdēja dēlu. Jau simtācainais sargs ir šeit. — Prātā jukusi Io savās halucinācijās redz Hermeja nogalināto Argu.
- 31 Niedre skanīgā tik mīļi mani miegā iežūžo. — Hermejs Argu nogalināja, to iemidzinājis sīringas (ganu stabules) skaņām.
- 32 Lernes purvāji atrodas Argolīdā.
- 33 Halibi — tauta, kas bija pazīstama ar prasmi apstrādāt dzelzi. Tie parasti lokalizēti Mazāzijā, bet Aishils tos pārceļ uz Ziemeļkaukāzu.
- 34 Hibrīste («Pārgalvīgā, Neapvaldītā») — grūti identificējama strauja upe.
- 35 Temiskīras novads — Melnās jūras austrumu piekrastē.
- 36 Termodontas upe — Kapadokijas upe, kas ietek Melnajā jūrā. Aishils arī šeit nav precīzs, to lokalizēdams Salmidēsas līča tuvumā, jo Termodonta atrodas daudz tālāk uz rietumiem.
- 37 Salmidēsa — pilsēta Trāķijā, Melnās jūras piekrastē.
- 38 Kimmerijas pāržmauga — Kerčas pussala.
- 39 Maiotīda — sk. 23. piezīmi.
- 40 Bospors — jādomā, trāķiešu vārds, kas pēc tautas etimoloģijas iztulkots kā «govju brasls».
- 41 No tavīem pēctečiem šim nolūkam kāds lemts — Hērakls.
- 42 Kad nāksītu līdz strauvei, zemes robežai. — Šo strauvi senie komentētāji identificē vai nu ar Tanaīdu (tag. Donu), vai Fasīdu (tag. Rioni).
- 43 Kistēne — kalns Libijā, gorgonu uzturēšanās vietā.
- 44 Tur Forkijmeitas dzīvo, vecās jaunavas. — Domātas Grājas («sirmgalves»), jūras dievības Forkija meitas, kas jau piedzimstot bija vecas.
- 45 Gorgonas — sk. vārdnīcā.
- 46 Greīfi — teiksmaini dzīvnieki ar ērgļa galvu un lauvas ķermeņi. Viņi saukti par «Zeva suniem» — analogi ērgļiem, kam tas ir parasts epitets (sal. 1028. v.). Greīfi kalnos sargā zeltu no arimaspiem, Hērodota minētās mītiskās tautas.
- 47 Plūta («bagātības») upe domājama tālajos Rietumos. Daži komentētāji uzskata, ka tā ir Tartēsa (tag. Gvadalkvīra Spānijā).
- 48 Aitiopas strauve saskaņā ar seniem komentāriem ir Nīla. Pastāv arī uzskats, ka ar šo nosaukumu, kas nozīmē «saulē iedegusi, tumšā», domāta Nigēra, bet tādā

- gadījumā Aishils to iedomājas pavisam citā Āfrikas daļā — ziemeļaustrumos, nekā tā īstenībā atrodas.
- 49 **Biblas kalni** grūti identificējami.
- 50 **Molosieši** dzīvoja Ēpeirā, kontinentālās Grieķijas ziemeļrietumos.
- 51 **Tesprotīda** — apgabals Ēpeiras dienvidrietumu piekrastē.
- 52 **Tur runā ozoli**. — Tiem, kas vērsās pēc padoma pie Dodonas orākula, Zevs atbildēja ar veca ozola lapu šalkoņu, ko iztulkoja priesteri.
- 53 **Rejas līcis** — Jonijas (Adrijas) jūras senais nosaukums (pēc Rejas — Urāna un Gajas meitas, Zeva, Poseidona un citu dievu mātes).
- 54 **To brīnumainās ieņemšanas dēļ tā sauks**. — «Epafs» saistīts ar gr. darbības vārdu «ephaptesthai» — «pieskarties».
- 55 **Ar māsām piedesmit**. — Kad Ēģiptes valdnieks Aigipts, Io pēcnācējs plektajā paaudzē, vēlējās, lai viņa piedesmit dēli apprec brāja Danaja piedesmit meitas, tās, vairīdamās no šīs laulības, kopā ar tēvu bēga uz Argosu. Danajs kopā ar Argosas valdnieku Pelasgu cīnījās pret Aigipta dēliem, kas dzinās bēdzējiem pakaļ, bet tika sakauts. Tad Danajs meitām deva padomu vīrus kāzu naktī nogalināt. Visas, izņemot vienu — Hipermetru, sekoja tēva padomam.
- 56 **Pelasgieši** — sk. vārdnīcā.
- 57 **Varonis** — Hērakls.
- 58 **Titanīda Temīda** — sk. 3. piezīmi.
- 59 **Adrasteja** — cits taisnīgas atmaksas dieves Nemeses nosaukums. Tās priekšā krist ceļos nozīmē ar pazemību novērst dievu dusmas.
- 60 **Divi valdnieki** — Urāns (Debess) un Kronss (sk. vārdnīcā), kas valdījuši pirms Zeva.
- 61 **Pirms kāds no dieviem tavas mokas uzņemsies...** — Kad Hērakls bija nogalinājis ērgli, kas plosīja Prometeja aknas, cilvēku draugs kentaurš Heirons, dzelniecības izgudrotājs, ko ar saindētu bultu bija ievainojis Hērakls un kas cieta neizturamas sāpes, ziedoja sevi Prometeja labā. Būdam nemirstīgs, Heirons no savas nemirstības atteicās un brīvprātīgi uzņēmās nāvi, ko bija pelnījis tāpat nemirstīgais Prometejs, un Zevs šo upuri pieņēma.

ORESTIJA

(izrādīta 458. gadā)

AGAMEMNONS

- 1 **Trīsreiz pasesi uguns zīmesola man**. — Kungi veiksmes brīžos apdāvina savus kalpus. Šoreiz apbalvojums solās būt sevišķi bagāts, un sargs savu veiksmi salīdzina ar maksimāli iespējamo acu skaitu kauliņu spēlē.
- 2 **Vērsis liels uz mēles man (paruna)** — t. i., nedrīkst runāt.
- 3 **Kam divus valdnieka troņus...** Zevs ir dāvājis — Agamemnonam Argosā, Menelājam — Spartā.
- 4 **Aleksandrs** — Parīds.
- 5 **Par sievu, daudzu vīru kāroto** — par Menelāja sievu Helenu, ko nolau-pija Parīds.
- 6 **Tindareja meita**. — Klitaimnestra ir mītiskā Spartas valdnieka Tindareja un tā sievas Lēdas meita. Viņas pusmāsa, Lēdas un Zeva meita, ir Helena.
- 7 **Ahaju valdniekus abus** — Menelāju un Agamemnonu.
- 8 **Teikrīda** — teikru, t. i., trojlešu zeme. Teikru nosaukums cēlies no Teikra, upes dieva Skamandra un nimfas Idajas dēla, Trojas mītiskā pirmā valdnieka vārda.
- 9 **Vledīgais pareģis** — Kalhants, kas zaķmāti iztulkoja kā bojā ejal nolemto Troju.
- 10 **Artemīda spārnotiem suņiem, tēva sūtītiem, dusmo**. — Artemīda ir dzīvnieku sargātāja un tāpēc tur ļaunu prātu uz Zeva («tēva») svētajiem putniem — ērgļiem («spārnotajiem suņiem»), kas saplosījuši zaķmāti.

- 11 **Paiāns** — «Dziednieks», Apollona epitets.
- 12 **Prasīdama upuri baismu...** — Domāta ir Ifigenijas ziedošana.
- 13 **Kas kādreiz bijis liels...** — Urāns.
- 14 **Un, kas pēc viņa nācis, uzvarēts...** — Krons.
- 15 **Ahajiešu kuģu vadonis** — Agamemmons.
- 16 **Strīmona** — upe uz Trāķijas un Maķedonijas robežas.
- 17 **Karojot par sievieti** — par Helenu.
- 18 **Kad trešo viņa ziedu lēja.** — Trešais viņa zieds dzīrēs bija veltīts Zevam Glābējam.
- 19 **Paiāns** — dažāda rakstura (pateicības, cīņas, uzvaras, sēru u. c.) dziesma, ko visbiežāk atskaņoja koris.
- 20 **Kas notika pēc tam, to neredzēju, izstāstīt jums nevaru.** — Ar šiem vārdiem dzejnieks, neapraķstidams pašu drausmīgāko brīdi, ļauj skatītājam pašam sev iztēlot Ifigenijas ziedošanas šausmas. Šo momentu Aishils acimredzot apiet arī tāpēc, ka saskaņā ar mītu Artemīda pēdējā brīdī Ifigeniju izglāba, bet dzejniekam bija nepieciešams, lai skatītājs viņu uzskata par nogalinātu, jo «Orestijā» Ifigenijas nāves atliešanas motīvam ir ļoti liela nozīme.
- 21 **Tuvākais no cilvēkiem** — Klitaimnestra.
- 22 **Āpijas zeme** — Peloponēsa.
- 23 **Hēfaists, no Idas spožu gaismu sūtīdams.** — Dzejnieka apraķstītais uguns pasts senatnē patiešām tika izmantots. Tā, piemēram, Hērodots vēstī, ka persiešu karaspēka virspavēlnieks bija iecerējis uz Sardām, Persijas galvaspilsētu, šādā ceļā ziņot par Atēnu ieņemšanu. **Ida** — kalnu grēda dienvidos no Trojas.
- 24 **Atons** — kalns Halkidikes pussalā (Maķedonijā).
- 25 **Makists** — nezināms kalns Eļbojas salā.
- 26 **Priede** — lāpa.
- 27 **Eirīps** — jūras šaurums starp Eļbojas salu un Grieķijas kontinentu.
- 28 **Mesapijs** — kalns Boiotijā.
- 29 **Asopstraume** — Asopa, upe Boiotijā.
- 30 **Kitairons** — kalnu grēda starp Boiotiju un Atiku.
- 31 **Gorgopīda ezers** — ezers Korintas tuvumā (saskaņā ar Hēsihlja, m. e. 5. gadsimta leksikona autora ziņām).
- 32 **Aigiplankts** nav minēts nevienā avotā.
- 33 **Saronlīcis** — starp Atiku un Argolīdu.
- 34 **Arahnkalns** («Zirnekļu kalns») — kalns Argolīdā.
- 35 **Šaisacensībā lauri visiem pienākas.** — Tāpat kā dažos atēniešu svētkos rīkotajās lampadēdromijās, lāpu stafetskrēģienos, vienādi nopelni ir visiem uzvarētājas komandas locekļiem, arī šajā «lāpu stafetē» visi uguns pasta dalībnieki vienlīdz cildināmi.
- 36 **Skarot aizliegto** — iekarotās zemes dievu svētnīcas.
- 37 **Vēl dubultskrēģienā ir jāveic otrais posms.** — «Dubultskrēģiens» bija sacensība, kuras dalībniekiem bija jāveic distance divos virzienos — līdz stadiona skrejceļa galapunktā un atpakaļ.
- 38 **Var tomēr mosties nobendēto ciešanas.** — Klitaimnestra domā Ifigeniju, kuras asinis prasa atmaksu, taču koris šos vārdus var arī attiecināt uz karā kritušajiem.
- 39 **Viņš putnam pakaļ skrien kā bērns** — t. i., ir vieglprātīgs, bezatbildīgs.
- 40 **Kā zelta mijējs Arejs liķus iemaina.** — Kara dievs šeit salīdzināts ar naudas mijēju. Viņš saņem vīrus karam, bet atdod kritušo pelnus urnās.
- 41 **Savus kungus** — iekarotājus.
- 42 **Un olīvzars ap pieri viņam vijas.** — Olīvzars liecina par to, ka vēstnesim labas ziņas.
- 43 **Sausie putekļi un māls, to diviņubrāļi, liecina, ka nav viņš vēstnieks mēms...** — Putekļu un māla kārtā uz drēbēm un apaviem liecina par to, ka vēstnesis mērojis tālu ceļu un droši vien bijis to notikumam aculiecinieks, par kuriem viņš talsās ziņot.
- 44 **Delfu valdnieku** — Apollonu.

- 45 Tu pārāk ilgi biji naidnieks, Apollon, pie Skamandras. — Apollons karā palīdzēja trojiešiem.
- 46 Dārgais ziņnesis. — Hermejs ir dievu ziņnesis.
- 47 Heroji ir ne tikai pusdievi (kā, piemēram, Ahillejs vai Hērakls), bet arī ievērojami cilvēki (pilsētu dibinātāji, dzimtu ciltstēvi, karā kritušie varoņi u. c.), kas spēja vēl pēc nāves sniegt palīdzību vai nodarīt ļaunumu. Heroju kultam bija ļoti liela nozīme. Grieķi nereti vērsās biežāk pie vietējiem herojiem nekā pie dieviem.
- 48 Dievi, kam pret sauli skats. — Dievu tēli bija novietoti ar sejām pret austrumiem.
- 49 Tie saviem dieviem Hellādā šīs trofejas... tempļos uzkāra. — Vēstnesis savā iztēlē iedomājas, kāds būs uzraksts, ko sacerēs uzvarētāji, karinot svētnīcās Trojas karagājiena trofejas.
- 50 Iemidzināt upurlietas smaržīgās — izdzēst, uzlejot vīnu.
- 51 Tie laba tulka cienīgi. — Šie ironiskie vārdi domāti ziņnesim, kas, dabiski, neizprot Klitaimnestras runas nepatiesīgumu un liekulību.
- 52 Ar kara dievam mīļo dubultpātagu. — Kara dieva trieciēni vienlaikus ķer valsti un katru atsevišķu ģimeni.
- 53 Kā ļauna gana dzīti. — Kuģi vētrā salīdzināti ar gana pletnes satracinātiem lopiem.
- 54 Algejūra (tagad Egejas jūra) — jūra starp kontinentālo Grieķiju, Trāķiju un Mazāziju. Tā nosaukta pēc Teseja tēva Aigeja vai pēc Aigu pilsētas Eibojas salā.
- 55 Kas viņu šādā vārdā nosaucis tik zīmīgi? — Aishils Helenas vārdu saistīja ar darbības vārda hairein «ņemt, atņemt, sagrābt» aorista sakni hel- un uz šīs īstenībā filoloģiski nepamatotās etimoloģijas pamata rada vārdu spēli. Oriģinālā atrodam vienā vārsnā trīs Helenas epitetus — helenaus, helandros, heleptolis «kuģu, vīru, pilsētu atņēmēja, postītāja».
- 56 Bij jāsamaksā tiem, kas svaiņu aizsāktajās dziesmās līgavu... sumināja. — Vainīgi ir visi, to starpā arī Parida brāļi («svaiņi»), kas piedalījās viņa noziedzīgajās kāzās ar Helenu.
- 57 Kāds vīrs savās mājās tā lau vēnu kopa... — Ar šīm vārsnām, jādomā, saistāmi vārdi, ko savā komēdijā «Vardes» (1432. v.) Aristofans liek Aishilam teikt par atēniešu valstsvīru Alkibiādu:
«Nav labi jaunu lauvu audzēt pilsētā.»
- 58 Un lika gauži raudāt līgavām — t. i., tām, kuru līgavaini gājuši bojā karā.
- 59 Kopš laikiem neatminamiem... — Uzskatīja, ka pārāk pilnīga laime rada cilvēku un dievu skaudību un ka tāpēc šādai pilnīgai laimei ir ļaunas sekas. Šeit turpretim dzejnieks izsaka domu, ka tādas sekas neizbēgamas vienīgi tur, kur labklājība apvienojas ar bezdievību un mēra trūkumu.
- 60 Mirdz Dike piekvēpušās būdās un ļaužu taisno dzīvi godā tur... — Šis un tālākās vārsnas nav jāpārprot. Aishils nebūt nedod priekšroku «piekvēpušajām būdām» salīdzinājumā ar greznām pilīm. Izšķirošais ir krietnums, dievbijība, kas var būt gan šajās būdās, gan pilīs.
- 61 Un cerība tik otrai urnai tuvojas, jo tukša bija roka, kas tai pieskāras. — Balsošanai tiesā bija uzstādītas divas urnas. Viena bija domāta nosodītājām, otra — attaisnotājām balsīm. Lai saglabātu aizklātās balsošanas noslēpumu, tiesneši piegāja pie abām urnām un tās, it kā balsojot, skāra savām rokām, bet īstenībā balsošanas akmentīņu iemeta tikai vienā no tām.
- 62 Argas nezvērs ir koka zirgs, kurā bija paslēpušies bruņoti karavīri un kuru grieķi, izlikdamies atkāpjami, atstāja savā nometnē. Trojieši zirgu ievilkā pilsētā, un zirgā esošie vīri nakī atvēra pilsētas vārtus, pa kuriem iebruka grieķi. Sal. Vergillija «Eneidas» II grāmatu.
- 63 Plejādas — Sietinš, zvaigžņu kopa Vērša zvaigznājā.
- 64 Kaut karā devās nelabprāt. — Odisejs, nevēlēdamies doties karā, izlikās ārprātīgs, bet viņa viltību atklāja Palamēds, kam Odisejs vēlāk par to nežēlīgi atriebās.
- 65 Gērions — milzis ar trim ķermeņiem uz viena kāju pāra. Viņu nogalināja Hērakls.
- 66 Tad Dike ievēdis to mājokli, kas viņu pārsteigs. — Klitaimnestra

- domā Aīdu, mirušo pazemes valsti, bet Agamemnonss un visi pārējie šos vārdus attiecina uz gaidāmo grezno sagaidīšanu.
- 67 Lēdas meita — sk. 6. piezīmi.
- 68 Nevajag tev..., zemē metoties, kā barbaru sveikt — t. i., kā pieņemts Austrumos.
- 69 Tā mūžam purpursulu sevi atjauno. — Purpurkrāsu ieguva no purpurgliemežiem.
- 70 Suņa zvaigznājs parādās viskarstākajā gadalīkā.
- 71 Kad viņu Zevs no zaļām ogām gatavo — t. i., vasaras tveicē.
- 72 Bet, ja gādība par mantu liek pār bortu daļu izmest... — Ir jāatsakās no mantas daļas, lai kuģis varētu turpināt ceļu un tiktu glābta pārējā manta.
- 73 Vai tad tam, kas prata pārvest mirušos no ēnām, nav to liecējs Zevs...? — Apollona dēlu Asklēpiju, ko kentaurš Heirons bija apmācījis dziedniecībā un kas gribēja atdzīvināt mirušos, Zevs ar zibeni notrieca pazemē.
- 74 Pat Hērakls, stāsta, kādreiz pārdots nebrīvē — Lidijas valdniecel Omfalei.
- 75 Tad liela laime tikt pie kungiem, bagātiem jau izsenis... — Arī senajā Grieķijā jaunbagātnieki acīmredzot nav bijuši cieņā.
- 76 Ja viņa neprot, bezdelīgi līdzīgi, vien barbarmēlī runāt... — Grieķiem katra barbaru, t. i., viņiem nesaprotama negrieķu valoda šķita līdzināties putnu čalām.
- 77 Ai, Apollon, mans posts! — Oriģinālā ir vārdu spēle: Apollōn «Apollons» un apollōn «pazudinātājs», darbības vārda apollynai tagadnes divdabīss.
- 78 Ceļu dievs. — Līdzīgi hermām, stabiem ar Hermeja tēlu, ceļmalās, bet īpaši namdurvju priekšā bija uzstādīti stabi ar Apollona tēlu. Tādu, jādama, ierauga arī Kasandra Agamemnona pils priekšā.
- 79 Liecinieks bijis tas gan brāļu asinīm, gan galvām nocirstām — norādījums uz Tiesta bērnu nogalināšanu.
- 80 Lūk, tur bērniņi... — Sākas Kasandras vīzijas.
- 81 Nesātīgais bars — erīnijas, bet viņu tālāk minētais upuris — Klitaimnestra, kuras paredzamais noziegums — vīra noslepkavošana — ir tik drausmīgs, ka neviens bende nevēlēsies viņai piedurties. Tāpēc viņa pelnījusi nāvi, nomētājot akmeņiem.
- 82 Viņam — Agamemnonam.
- 83 Tā brūnā lakstīgalā skumju sirdi bez mitas «Itij, Itij!» sauc. — Daulīdas valdnieks Terejs laupīja godu sievas māsa Filomēlai un tai izgrīza mēli, lai viņa sieva Prokne neko neuzzinātu. Taču Filomēla vīra noziegumu māsa darīja zināmu ar izšūtām zīmēm. Māsas atriebās, nogalinādama Proknes un Tereja dēlu Itiju un dodamas tā miesu ēst tēvam. Kad Terejs uzzināja patiesību, viņš gribēja abas māsas nogalināt. Taču dievi Prokni pārvērta bezdelīgā, Filomēlu — lakstīgalā, Tereju — pupuķi.
- 84 Kāds dziedātājam lakstīgalai liktenis! — Pat Filomēlas — lakstīgalas liktenis (sk. iepriekšējo piezīmi) Kasandrai šķiet apskaužams salīdzinājumā ar to, kas gaida viņu pašu.
- 85 Kokīta un Aheronta — upes pazemē.
- 86 So namu vēl nekad nav koris atstājis, kas saskanīgs, ne dalīskanīgs, jo lāstu dzied. — Domātas erīnijas, kas savā starpā ir vienprātīgas, bet to dziesma sirdi nepriecina.
- 87 Pirmais ziegs ir Tiesta bērnu nogalināšana.
- 88 Vīram, kas apgānījis brāļa laulību — sk. vārdnīcā «Atrejs».
- 89 Glēvāis lauva ir Aigists pretstatā «dižajam lauvam» (1259. v.) — Agamemnonam.
- 90 Saimnieks ir Agamemnonss, ko Kasandra, būdama tagad verdzene, atzīst par savu kungu. Sk. nākamo vārsmu.
- 91 Skilla — «Odisejas» XII grāmatā (85. v. un. sek.) aprakstītais jūras nezvērs ar sešām galvām.
- 92 Reģis — Apollons.
- 93 Ar Hrīsejmeitām lakstodamies. — Kara laikā Agamemnonss iemīlēja

Hrīsa, Apollona priesteru meitu. Daudzskaitlis «Hrīsejmeitas» ir Klitaimnestras pārspilējums.

- 94 Daudz cietis tas par sievieti — karojot par Helenu.
- 95 Tantaldzimtas brāļus. — Tants, Zeva dēls, Pelopa tēvs, drikstēja piedalīties dievu dzīrēs. Lai pārbaudītu, vai dievi patiešām visu zina, viņš nogalināja savu dēlu Pelopu un dieviem deva ēst tā miesu. Vienīgi Dēmetra, skumdama pēc savas meitas Persefones, neko neievēroja un apēda gabalu pleca, ko dievi, atkal atdzīvinādami Pelopu, aizstāja ar zilonkaulu. Dievi Tantalu nosodīja uz mūžīgām mokām pazemē («Tantala mokas»). Dievu lāsts skāra arī Tantala pēcnācējus, to skaitā Atreju un Agamemnonu.
- 96 Ar sievietēm, kam tikumi ir vienādi — ar Helenu un Klitaimnestru.
- 97 Par bērniem varoni kāvis — atiebnot Tiesta bērnus, ko nokāvis Atrejs.
- 98 Bet paša meita Ifigenija... priecīga tam pretī steig — priecīga par to, ka tagad viņa atleibta.
- 99 Uz straujās bēdu upes braslu — uz Aherontu, pazemes upi, pār kuru mirušo dvēseles uz Aīdu pārcēla Harons.
- 100 Pleistenīdi — Pleistena pēcnācēji. Pleistens pēc Hēsloa ģenealoģijas ir Atreja dēls un Agamemnona tēvs. Taču Aīshils, kam Agamemmons ir Atreja dēls, to, jādūmā, uzskata par Pelopa dēlu (sk. 95. piezīmi).
- 101 Pelopīdi — Pelopa (sk. 95. piezīmi) pēcnācēji.
- 102 Orfejs — mītisks dziedonis, kas ar savām dziesmām apbūra, «saistīja» cilvēkus, dzīvniekus un pat augus.

ZIEDOTĀJAS

Vienīgajā rokrakstā, kurā traģēdija saglabājusies, trūkst tās sākuma līdz vārdiem «Ko tuvojamies redzu es?». Tas fragmentārā stāvoklī saglabājies Aristofana komēdijā «Vardes» un grieķu gramatiķu darbos.

- 1 Dzīļu dievs. — Hermejs pavada mirušo dvēseles uz Aīdu.
- 2 Par kopšanu es Inaham... — Inahs ir Inahas upes (Argolidā) dievs. Grieķu jaunekļi, sasnēguši pilngadību, zledoja upju dievībām matu cirtas.
- 3 Pēc dievu gribas mana pilsēta... — Kori veido sievietes, kas Argosā nokļuvušas kā gūsteknes.
- 4 Viņu — Agamemnonu.
- 5 Kad ērgļu cilts būs iznikusi... — Ērglis ir Zevam svētais putns, kura lidojums cilvēkiem vēsti nākotni.
- 6 Nav tādām lemtis vairs maisāmtrauka tiesu gūt. — Tāds cilvēks nedrīkst piedalīties dzīrēs.
- 7 Līdz beidzot... izžūst viņš. — Erīnijas izsūc viņam asinis.
- 8 Divām sievietēm — Klitaimnestrai un gļēvulim Aīgistam.
- 9 Lielā oda (gr. kommos, raudu dziesma traģēdijā) lielākoties ir Agamemnona kā mirušā gara («dēmona») piesaukšana. Odas tematika: taisnības un atmaksas nepieciešamība, aizgājēja cildenums un viņa necienīgā nāve, viņa bērnu nelaieme. Orests un Elektra viens otram klāsta savu nožēlojamo stāvokli un vērsas pie tēva ar lūgumu viņiem palīdzēt, kā arī nosoda mātes nelietību. Sasprindzinājums arvien vairāk pieaug, un Orestā nostiprinās pārliecība, ka tēva slepkavas jāsoda.
- 10 Pāiāns — sk. 19. piezīmi «Agamemnonam».
- 11 Līkieši — tauta Mazāzijas dienvidaustrumos, trojiešu sabiedrotie.
- 12 Ko tu saki, daudz labāks par zeltu tas un par hiperboreju laimi... — Kora vadītāja ar labsirdīgu ironiju atbild uz Elektras vārdiem, kas acīmredzami pārāk alžrāvusies («Kā jau parasti sievietes,» raksta savās piezīmēs par šo traģēdijas vietu sholiasts, sengrieķu komentētājs); hiperboreji — mītiska tauta tālajos Ziemeļos, kuras dzīve rit mūžīgā svētlaimē.
- 13 Tam — Agamemnonam.
- 14 Kā persiete... — Persietes bija ļoti prasmīgas profesionālas raudu sievas, tāpat arī, spriežot pēc šīs vietas, kisetes (Kisija — Persijas novads).

- 15 Viņš tika sakropļots... — Šis vārsmas atspoguļo ticējumu, ka slepkava, kas savam upurim nogriezis ekstremitātes, drošs no noslepkavotā atriebes.
- 16 Persefasa — Persefone, Zeva un Dēmetras meita, Aida sieva, pazemes valstības valdniece.
- 17 Pelopīdi — sk. 95. piezīmi «Agamemnonam».
- 18 Nelaiķim, kas nespēj just. — Nelaiķis var gan uzklaut bērnu, kas tam lūdz palīdzību, bet ir nejutīgs pret slepkavu mēģinājumiem izlīgt ar viņu, nesot ziedojumus.
- 19 Erīnija slāpstošā jau trešo kausu nesajauktas asins dzers. — Domāta trešā slepkavība dzimtā: Aigista gaidāmā nogalināšana pēc Tiesta bērnu nokaušanas un Agamemnona noslepkavošanas. Tāpat kā dzīrēs Zevam Glābējam kā trešo ziedu lej nesajauktu vīnu, erīnijām viņu «dzīrēs» ziedos nesajauktas asinis.
- 20 Kora odas temats ir posts, ko spēj nodarīt sieviešu neapvaldītā mīlas kaisle. Īpatnēja ir pirmās strofas uzbūve, kas atspoguļo priekšstatu par četriem pasaules celtni veidotājiem elementiem — zemi, ūdeni, uguni un gaisu.
- 21 Altaja — Pleironas (Aitolijā) valdnieka Testija meita. Kad viņai piedzima dēls Meleagrs, likteņdieves pareģoja, ka tas nomirstot, tiklīdz sadegšot pavardā gruzdošā pagale. Altaja to noglabāja, bet, kad Meleagrs ķīdā nogalināja viņas brāļus, iesvieda liesmās, ļaudama dēlam nomirt.
- 22 Skilla — Megaras valdnieka Nisa meita. Nīsam galvvidū bija ruds mats. Saskaņā ar pareģojumu valdniekam bija jāmirst, tiklīdz zaudēšot šo matu. Krētas valdnieks Mīnojs, kas aplenca Megaru, ar dāvanām pierunāja Skillu tēvam nogriezt «dzīvības matu», un Nīss nomira. Sal. pazīstamo bībeles leģendu par Samsonu un Dalilu.
- 23 Un tā viņu sagrauba Hermejs — t. i., dievs, kas aizvada mirušos uz Aīdu.
- 24 Ļaužu nolādētā laulība — Klitaimnestras un Aigista.
- 25 Lemnas asinspirts. — Kā vēstī mīts, Lemnas salas sievietes nogalināja visus vīriešus.
- 26 Slepkavības bērns ir jauna slepkavība.
- 27 Daulīda — pilsēta netālu no Delfiem.
- 28 Kilisa — kilikiete. Vergus dažkārt nesauca viņu vārdā, bet minot to izcelsmi. Kilikija ir zeme Mazāzijas dienvidaustrumos.
- 29 Es... izauklēju Orestu tā tēvam. — Aukle saņem bērnu no mātes, bet izauklē tēvam.
- 30 Šis kora partijas teksts rokrakstā ir stipri bojāts, un tā rekonstrukcija lielākoties pamatojas uz minējumiem.
- 31 Ai, dievs, kas mīti celtnē brīnišķā pie milzu alas! — Apollons, kura templis atradās līdzās klints alai, kur, sēdēdama trijkājī, pītija, priesteriene pareģe, Apollona iedvesmota, sludināja savus orākulus.
- 32 Majas dēls — Hermejs, kas šeit tiek piesaukts kā viltības dievība; Maja — Atlanta meita, kalna nimfa, kas Zevam dzemdēja Hermeju.
- 33 Kāds man būs ieguvums... — Vergi kungu veiksmes gadījumā galda dāvanas. Sal. arī Aishila «Agamemnona» 32.—33. v.
- 34 Persejs — Zeva un Danajas dēls, grieķu mitoloģijas varonis, kas nogalināja Medūzu.
- 35 Vai bijības tev nav nemaz, mans bērns, pret krūti šo...? — Runājot šos vārdus, Klitaimnestra atsedz krūtis, kas Orestu barojušas, — žests, kas raksturīgs mātēm lūdzējām grieķu literatūrā. Sal., piem., Hekabes vērsanos pie dēla «Iliādā», XXII, 79. un sek.:
Iesāka vaimanāt māte un raudāja asaras gaužas,
Atsedza tēru ar labo un pacēla krūti ar kreiso.
Asarām aumaļam plūstot, tā teica šos spārnotos vārdus:
«Hektor, mans dēls, jel godā šo krūti un pažēlo mani,
Es tak tev sniedzu šo krūti, kad remdēju asaras tavas.»
- 36 Es divkārt pārdots tiku... — pirmoreiz, kad māte Orestu aizsūtīja svešatnē, otrreiz, nogalinot tēvu un dēlam atņemot īpašumu.
- 37 Niknie suņi — erīnijas.

- 38 Kā žēlojot no tēva suņiem glābties man? — Ja Orests saudzēs māti, viņu vajās tēva atriebes gari.
- 39 Parnāsietis Loksijs. — Apollons saukts par parnāsieti tāpēc, ka Delfu svētnīca atradās Parnāsa pakājē.
- 40 Tas zintējums, ko Parnāsietis Loksijs... augšup raida, kaitei iesīkstējušai bez viltus cīņu piesaka ar viltību. — Apollona zintējums neslēpj sevī viltu, t. i., tam var ticēt, bet tā ieteiktajā cīņā pret ļaunumu bez viltības neiztikt.
- 41 Svešnieces — erīnijas, kas ilgu laiku bija apsēdušas pili.
- 42 Kur zemes naba. — Apollona svētnīcā bija novietots konusveida akmens, kas, pēc grieķu priekšstatiem, atradās pašā pasaules centrā.

LABVĒLĪGĀS

- Labvēlīgās — elfēmistisks erīniju apzīmējums. Izskaidrojumu tā izcelsmei Aishils sniedz lugas beigās.
- 1 Foibe — titāne, Gajas un Urāna jaunākā meita, Temīdas māsa.
- 2 Hēfaista bērni — atēnieši; Atēnu mītiskais valdnieks Erehtejs bija Hēfaista dēls.
- 3 Korikala = Korika ala, Pānam un nimfām svēta ala Parnāsa dienvidu pakājē.
- 4 Bromijs («Trokšpains») — Dionīsa pievārds.
- 5 Pentejs — mītisks Tēbu valdnieks, Dionīsa kulta pretinieks, ko saplosīja bakhantes.
- 6 Pleista — upe Fokidā.
- 7 Nabakmens — sk. 42. piezīmi «Ziedotājām».
- 8 Eļļas koka zars — patvēruma lūdzēja atribūts.
- 9 Fīnejs — Salmidēsas (Trāķijā) valdnieks pareģis, ko dievi par redzes laupīšanu dēliem sodīja ar mūžīgu badu. Tam harpijas, būtnes, kas bija pa pusei sievietes, pa pusei putni, ik dienas atņēma ēdienu.
- 10 Savu pievārdu nu attaisno un pavadonis esi manam lūdzējam! — Viena no Hermeja daudzajām funkcijām bija ceļinieku sargāšana un pavadīšana. Šā iemesla dēļ viņam bija pievārds «Pavadonis» (gr. Pompaos).
- 11 Lūk, tādi tagad jaunie dievi. — Apollons pieder pie jaunās, Zeva paaudzēs dieviem, erīnijas — pie vecajām Krona laikmeta dievībām.
- 12 Zemes naba — sk. 42. piezīmi «Ziedotājām».
- 13 Kīprīda — Afrodiite, kam Kīpras salā bija levērojama kulta vieta.
- 14 Lībija — šeit: Āfrika.
- 15 Tritonupe — upe Āfrikā, pie kuras saskaņā ar kādu mīta variantu piedzimis Atēna (pēc cita varianta — pie Tritonīda ezera).
- 16 Flegras lauki — lidzenums, kur dievi pieveikuši gigantus. To grieķi lokalizēja vai nu Itālijas rietumos, vai Halkidikes pussalā; sk. arī pēcvārdu, 398. lpp.
- 17 Lēto dēls — Apollons.
- 18 Akliem un redzīgiem — mirušajiem un dzīvajiem.
- 19 Novadus, ko ahajiešu vadoņi... man... piešķīra. — Aishils mītoģiskā ietērpā pamato viņa laika atēniešu pretenzijas uz Sigeja zemesragu (pie Hellesponta), ko atēnieši esot saņēmuši par piedalīšanos karā pret Troju.
- 20 Tēsejdēli — atēnieši.
- 21 Zaļoksnējie kumeļi ir vēji.
- 22 Viņš negribēs ne dzirdēt zvērestu, nedz dot. — Oresta vaina, pēc kora vadītājas domām, tik acīmredzama, ka viņš negribēs ne apzvērēt savu nevalnīgumu, nedz prasīt, kā to paredzēja atēniešu tiesas procedūra, lai apsūdzētāji ar zvērestu apstiprina savu apsūdzību.
- 23 Cilvēku uzraugu — erīniju.
- 24 Tirrēniešu taure. — Tirrēniešiem (etruskiem) piedēvēja zināma taures tipa izgudrošanu.
- 25 No cīņas posmiem trim ir viens jau izcīnīts. — Tikal pēc trešā krietna cīkstonim piesprieda zaudējumu.
- 26 Bet ļaunāk daudz... — Sevišķi apkaunojoši krist no sievietes, turklāt ne no sievietes karotājas rokas.

- 27 Olimpieša Zeva bērns — Atēna, kas dzimusi no Zeva galvas.
 28 Aigejtautai — atēniešiem (pēc mītiskā valdnieka Aigeja).
 29 Arejkalns — pakalns Atēnās, kur atradās Areopaga («Areja pakalna») kolēģijas, Atēnu augstākā krimināllietu tribunāla sēdeklis. Areopaga funkcijās pirmām kārtām ietilpa slepkavu tiesāšana; sk. arī pēcvārdu, 398.—399. lpp.
 30 Kad, dusmodamas Tēsejam, pret viņu karā devās. — Motivējums amazoņu karagājienam pret Tēseju dažādos mīta variantos dažāds (amazoņu valdnieces nolaupīšana; Tēseja neuzticība tai, apprecoties ar Faidru).
 31 Tu tāpat arī rīkojies pie Ferēta... — Apollons, piedzirdot moiras, tās pierunāja saglabāt dzīvību Feru (Tesālijā) valdniekam Admētam, Ferēta dēlam, ja kāds cits būtu ar mieru viņa vietā mirt. Admēta sieva Alkestīda bija gatava ziedot savu dzīvību vīra labā.
 32 Man mātes nav... — sk. 27. piezīmi.
 33 Pie Erehteja mājokļa. — Domāts ir mītiskā Atēnu valdnieka Erehteja templis Atēnu akropolē.
 34 Lai aizvien devīgais zemes klēpis dievu dāvanu godā. — Dzejnieks acīmredzot domā Maronejas 5. gadsimtā p. m. ē. atklātās raktuves. Jo lielāka ir ieguve, jo vairāk goda dieviem, kas tās atēniešiem dāvājuši.
 35 Kranajdēli — atēnieši. Kranajs — mītisks Atikas valdnieks.

Sofokls

ANTIGONE

(izrādīta ap 442. gadu)

- 1 Nav tādu ciešanu un negoda, ko mēs ar tevi nebūtu jau pieredzējušas. — Oidipa noziedzumu dēļ (tēva nogalināšana, laulība ar paša māti) valsti piemeklēja sērgas un neraža. Oidips pats sev atņēma redzi, bet Antigones un Ismēnes māte izdarīja pašnāvību, un nupat kā abi brāļi viens otru nogalinājuši.
 2 Stratēgs Kreonts. — Kreonts šeit nosaukts par stratēgu, karaspēka pavēlnieku, jo tikai vēlāk (172.—173. v.) viņš sevi pasludina par valdnieku.
 3 Argieši — karaspēks, ar ko Polineiks devās karā pret dzimtajām Tēbām.
 4 Lai godāts tas ir pazemē starp mirušiem. — Senie grieķi ticēja, ka Aīda Iemītnieki nicinot mirušos, kas palikuši neapglabāti vai nav apglabāti pēc pienācīgā rituāla.
 5 Labais Kreonts — ironiski.
 6 Septiņvārtu Tēbas — Homēra apzīmējums Boiotijas galvaspilsētai atšķirībā no «Simtvārtu Tēbām» Ēģiptē.
 7 Dīrke — upe Tēbu tuvumā.
 8 Ienaidnieks salīdzināts ar ērgli, bet «baltie spārni» apzīmē argiešu baltos vairogus.
 9 Pūķis simbolizē tēbiešus. Sk. vārdnīcā «Kadms».
 10 Kronīds — Krona dēls Zevs.
 11 Kas pirmais bij uzrāpies mūros — Kapanejs, viens no septiņiem Ienaidnieka karavadoņiem.
 12 Septiņi vīri... atstāja Zevam kā uzvaras piemiņu zvadzošās bruņas. — Uzvarētu pretinieku bruņas uzkarināja tempļos, tā izsakot pateicību dieviem.
 13 Lai Bakhs tad nu vada mūs visu šo nakti. — Bakha kults Tēbās bijis īpaši populārs, jo Bakha māte saskaņā ar mītu bijusi Semele, Tēbu valdnieka Kadma meita.
 14 Lājs — Tēbu valdnieks, Labdaka dēls un Oidipa tēvs.
 15 Kaut nav nekā ko teikt... — t. i., sargs var pavēstīt tikai par nodarījumu, bet nezina vainīgo.
 16 Tik smilts tam uzbērta, kā lāstu atvairot. — Cilvēks, kas neapklāja neapbedītu līķi ar smiltīm, sev uzkrāva smagu lāstu.

- 17 Mēs karstu dzelzi rokā satvert nospriedām... — Šī vieta ir vecākā literatūras liecība t. s. uguns pārbaudei.
- 18 Jo kauliņš piespieda šo prieku baudīt man. — Sargi metuši kauliņus, kuram no viņiem doties ar nepatīkamo ziņojumu pie Kreonta.
- 19 Jo dzīvus es jūs uzkārsu, lai pārkāpumu atsegtu. — Vergus nereti pakāra aiz rokām un tad spīdzināja, lai piespiestu tos atzīties.
- 20 Starp visiem dieviem pašu dižo, Gaju... — Gaja, Zemes māte, dēvēta par pašu dižāko dievību tāpēc, ka tā, būdama vecākā no visām dievēm, radījusi pārējos dievus un cilvēkus un ir visu radījumu barotāja.
- 21 Trīs reizes lej no tās par godu kritušam. — Aizgājējam parasti ziedoja vīnu ar medu, pienu un ūdeni. Sal. «Odisejā», XI, 26.—28. v.:

Lejamo upuri šeit es atnesu mirušiem visiem,
Pienu un medu vispirms, tad izlēju saldenu vīnu,
Treškārt vēl ūdeni tiru...

- 22 Taisnība, kas dzīvo pazemē. — Taisnības dieve (Dike) tiek nereti saistīta ar pazemes dievībām. Pārkāpumu gadījumos viņa vainīgo sodīšanai sūta erīnijas no pazemes valsts.
- 23 Kaut viņa manas māsas bērns. — Kreonts ir Iokastes, Oidipa mātes un vēlāk sievas brālis.
- 24 Kadmieši — tēbieši. Sk. vārdnīcā «Kadms».
- 25 Es ticu — Eteokls tā mani netiesās. — Antigone pārliecināta, ka Eteokls viņas rīcību atzītu par pareizu, kaut, dzīvs būdams, bijis Polineika ienaidnieks.
- 26 Labdaks — Tēbu valdnieks, Kadma mazdēls, Lāja tēvs un Oidipa vecastēvs.
- 27 Šā nama sakni pēdējo. — Antigone šeit, kā arī 941. vārsnā, dēvē sevi par dzimtas pēdējo atvasi, kaut gan dzīva vēl arī māsa Ismēne. Antigone acīmredzot māsu vairs neuzskata par ģimenes locekli, jo tā nav pildījusi savu pienākumu pret kritušo brāli.
- 28 Pļaus apakšzemes dievu sirpis asiņains. — Sirpis nav apakšzemes dievību atribūts, taču šai gadījumā dzejnieks to izraudzījies par tādu, izvēršdams Antigones salīdzinājumu ar nama «pēdējo sakni» (599. v.).
- 29 Nupat tu runāji kā jauneklis. — Ironiski: strauji, neapdomīgi.
- 30 Par tevi tikai rūpējos — t. i., gribu tevi pasargāt no nepareizas rīcības.
- 31 Vai tu ar draudiem, nekaupa, pie manis nāc? — Kreonts uzskata, ka Haimona iepriekšējie vārdi: «Tā mirstot kādu līdzī kapā aizvedīs» — ir pret tēvu vērstas drauds. Bet Haimons gribējis vienīgi teikt, ka viņš pats līgavas nāvi nepārdzīvos.
- 32 Lai pilsētai tas apgrēcību nenestu. — Kreonts izraugās šo nāves soda veidu, nevēlēdamies rokas aptraipīt ar radniecības asinīm. Tā arī Vecajā derībā Jāzepa brāļi negrib izliet brāļa asinis, bet lemj to bada nāvei (I Mozus grāmatā, 37. 22). Maizei, protams, ir tīri simboliska nozīme — lai notiesāto nejautu tiešai bada nāvei un valsti pasargātu no lāsta. Arī senajā Romā uz nāvi notiesātajām Vestas priesterienēm, ko iemūrēja dzīvas, deva nelielu pārtikas krājumu līdzī.
- 33 Erots, cīņā nepārspējamais... — Mīlas dievs šeit attēlots kā neuzvarams karotājs. Tīkojot laupījuma, viņš savu upuri vajā gan pāri jūrai, gan iebrūkot lauku ciematos. Ne dievi, ne cilvēki no viņa nevar glābties.
- 34 Aheronta — sk. vārdnīcā.
- 35 Hīmenajs — kāzu dievs.
- 36 Aheronts — Aherontas upes (sk. 34. piezīmi) dievs. Katru upi personificē attiecīgās upes dievs (upju nosaukumi grieķu valodā ir vīriešu dzimtes).
- 37 Niobe — Frīģijas valdnieka Tantala meita, Tēbu valdnieka Amfiona sieva, septiņu dēlu un septiņu meitu māte, zobojās par Lēto, Apollona un Artemīdas māti, ka tai tikai divi bērni. Apollons un Artemīda nogalināja ar savām bultām visus Niobes bērnus. Nelaimīgo māti Zevs tās dzimtenē Sīpila kalnā pārvērta raudošā klintī.
- 38 Frīģijas vīšņa. — Tāda no Antigones viedokļa ir Niobe (sk. iepriekšējo piezīmi).

- 39 Pie Dikes dižā troņa, bērns, ir tava kāja klupusi. — Dikei, taisnības dievei, jārūpējas arī par to, lai, pavalstniekiem klausot valdniekiem, valsti būtu kārtība.
- 40 Ai, nelaimīgais brāli mans, mantava mīla nāvi nes! — Antigones brālis Polineiks bija apprecējis ienaidnieka karaspēka virspavēlnieka Adrasta meitu.
- 41 Persefasa — Persefone (sk. vārdnīcā).
- 42 Vārsmas 905—912 uzskata par iespraudumu, jo tās ir pretrunā ar Antigones domāšanas veidu. Viņa taču mirušā apglabāšanu uzskata par pienākumu, ko nekādā gadījumā nedrīkst nepildīt. Doma, kas līdzīga šajās vārsnās izteiktajai, atrodama Hērodota Vēsturē III, 119. Kad Persijas valdnieks Dārijs gribējis sodīt ar nāvi magu Intafrenu un visus tā vīriešu kārtas radus, viņš atļāvis Intafrena sievai norādīt, kuram viņa gribot saglabāt dzīvību. Viņa atbildēja: «Es izvēlos brāli, jo vīrs man ar dievu ziņu varētu būt cits un arī bērni varētu būt citi, ja šos pazaudētu. Bet, tā kā tēvs un māte man vairs nav starp dzīvajiem, man nekādi nevarētu būt cits brālis.»
Ja minētās vārsmas patiešām nepieder Sofoklam, tad šis iespraudums tomēr ļoti sens, jo dažas no tām citētas kādā Aristoteļa darbā. Iespējams, ka šis iespraudums radies kādā atkārtotā izrādē pēc Sofokla nāves.
Par šo «Antigones» vītu izteicies Gēte sarunā ar Ekermani: ««Antigonē» atrodama vieta, kas man allaž šķiet esam traips. Es daudz ko dotu, ja kāds krietns filologs mums pierādītu, ka tā iesprausta un neista. Proti, pēc tam kad varone lugas gaitā savai rīcībai minējusi vislieliskākos motīvus un parādījusi savas skaidru skaidrās dvēseles cēlumu, viņa beigās, dodamās nāvē, izvirza motīvu, kas nekam neder un gandrīz vai uz robežas ar komisko.» (Eckermann, Gespräche mit Goethe, 1968, Leipzig, 543. lpp.)
- 43 Es viena tik valdnieku atvase vairs — sk. 27. piezīmi.
- 44 Danaja — Argosas valdnieka Akrisija meita. Kad orākuls Akrisijam pareģoja nāvi no mazdēla rokas, viņš savu meitu ieslodzīja vara telpā pazemē. Taču Zevs nokļuva pie Danajas zelta lietūs veidā, un tā viņam dzemdēja Perseju, kas vēlāk nogalināja Akrisiju.
- 45 Driantīds Likurgs. — Edonu zemes (Trāķijā) valdnieks Likurgs, Drianta dēls, pretojās Dionisa kulta ieviešanai un padzina bakhantes no savas zemes, nodzēšot viņu iedegtās lāpas. Par to Dionīss viņu ieslodzīja klintsalā, kur Likurgs nomira badā. Saskaņā ar citu mīta variantu (sk. «Iliādā», VI, 130. un sek.) Zevs Likurgam laupīja redzi.
- 46 Mūzas, kuru skaits sākotnēji bija trīs, jau ļoti sen saistīja ar Dionisa kultu.
- 47 Tumšās klintis — divas salas Bosfora izejā Melnajā jūrā.
- 48 Dvīpmāsu jūras — Melnā un Marmora jūra (senatnē — Propontīda).
- 49 Trāķijas Salmidēsa — Salmidēsas pilsēta Bosfora Trāķijas piekrastē.
- 50 Turkaimīnos Arejs — Areja templis Salmidēsas pilsētas apkaimē.
- 51 Redzēja drausmīgās brūces... — Borejs, ziemeļvēja dievs, nolaupīja Atēnu valdnieka Erehteja meitu, aizveda to uz Trāķiju un padarīja par savu sievu. Viņu meita Kleopatra apprecējās ar Fineju, Trāķijas valdnieku, un tam dzemdēja divus dēlus. Pēc Kleopatras nāves (vai padzišanas) Fineja otrā sieva laupīja Kleopatras bērniem redzi un ļāva tiem ieslodzījumā nomirt badā.
- 52 Kaut māte... no senās Erehteja cilts. — Sk. 51. piezīmi.
- 53 Tēva — Boreja (sk. 51. piezīmi).
- 54 Hēfaists — šeit: uguns.
- 55 Sardas — Līdijas galvaspilsēta.
- 56 Elektrs — zelta un sudraba sakausējums.
- 57 Ērgļi bija Zevam svēti putni.
- 58 Es zinu to, ka mirstīgs cilvēks nespēj dievus pazemot. — Kreonts aizrāvēis gandrīz vai līdz Zeva zaimošanai (sk. 1039. un sek. vārsmas). Tagad viņš atpauš un cenšas teikto labot.
- 59 Manis dēļ tu Tēbas izglābi. — Teiresijs, ienaidniekiem argosiešiem tuvojošies Tēbām, sludināja, ka kara dievs Arejs dusmojot tēbiešiem Kadma nogalinātā pūka dēļ (sk. vārdnīcā «Kadms»). Viņa dusmas aprīmšot tikai tad, kad pūka alā ziedošot

- kādu no Tēbu dižciltīgo dzimtu ciltstēvu pēcnācējiem. Sekojot Teiresija orākulam, sevi ziedoja Kreonta dēls Megarejs.
- 60 Saules rati. — Grieķi iedomājās Saules dievu Hēliju četrjūgā braucam pa debess jummu.
- 61 Augšējie dievi — olimpiskie dievi atšķirībā no pazemes dievībām.
- 62 Pret tevi sacelsies drīz visas pilsētas. — Teiresijs pareģo tā saukto epigonu karu, t. i., cīņā ap Tēbām kritušo un neapglabāto karavadoņu pēcnācēju karagājienu, kas notika desmit gadu vēlāk Adrasta vadībā un beidzās ar Tēbu sakāvi.
- 63 Menoikeids — Menoikeja dēls.
- 64 Tā kā teātra izrādes bija cieši saistītas ar Dionīsa kultu, lugās nereti iesprausti šā dieva suminājumi. Šajā kora partijā minētas vietas, kas sevišķi pazīstamas ar Dionīsa kultu.
- 65 Daudzvārdu nesējs ir Dionīss, ko sauca dažādos vārdos (Bakhs, Iakhs, Bromijs u. c.).
- 66 Kadma meita ir Semele, Tēbu valdnieka Kadma meita, Dionīsa māte. Viņa pēc Zeva greizsirdīgās sievas Hēras padoma (tā ple viņas atnāca aukles izskatā) lūdza Zevu, Dionīsa tēvu, viņai parādīties savā īstajā izskatā. Tā kā Zevs Semelei bija solījis izpildīt jebkuru vēlēšanos, viņš tai parādījās ar zibeni un pārkonu, un Semele sadega. Taču Zevs izglāba nepiedzimušo bērnu Dionīsu, to iešuva savā gurnā un iznēsāja.
- 67 Zibeņu metējs — Zevs.
- 68 Ar Itāliju Sofokla laikā saprata grieķu apdzīvoto Dienviditāliju, kas bija pazīstama ar savām vīna kultūrām un kur Dionīsa kults bija ļoti izplatīts.
- 69 Eleisīnas (Atikā) svinībās (mistērijās) par godu druvu auglības dievei Dēmetrai un viņas meitai Persefonei, pazemes valstības un auglības dievei, svarīga vieta bija ierādīta arī Dionīsam, ko šeit godāja ar Iakha vārdu.
- 70 Ismēna — upe Boiotijā.
- 71 Kur ļaunā pūķa zobī sadīga. — Sk. vārdnīcā «Kadms».
- 72 Parnāsa kalns Fokidā bija svēts Apollonam un Dionīsam. Kalna pakājē atradās Kastalijas avots.
- 73 Nīsa — vairāku kalnu, Dionīsa kulta vietu nosaukums.
- 74 Māte, zibeņu tvertā — Semele (sk. 66. piezīmi).
- 75 Tiādas — bakhantes.
- 76 Ap Kadma, Amfiona namu mītošie ir tēbieši, kas mīt ap Kadma uzcelto pili. To vēlāk apdzīvoja Tēbu valdnieks Amfions, kas uzcēlis pilsētas mūrus.
- 77 Ceļu dieve — Hekate (sk. vārdnīcā).
- 78 Šim māte patiesā — patiesā savā mātes mīlestībā.
- 79 Megarejs — Kreonta un Eiridikes dēls, kas ziedoja savu dzīvību, lai glābtu dzimteni (sk. 59. piezīmi).
- 80 Par to tev padomāt, kas jādara. — Vispirms jāparūpējas par mirušo apglabāšanu.

VALDNIKS OIDIPS

(izrādīšanas laiks nav zināms)

- 1 Ai, bērni, vecā Kadma jaunās atvasēs — tēbieši. Sk. vārdnīcā «Kadms».
- 2 Svētus zarus. — Lūdzēji nolika uz dievu altāriem ar vilnu aptītus olīvkoka zarus.
- 3 Ļaunā daiņotāja ir Sfinksas, nezvērs, kas mīta kalnā Tēbu tuvumā. Tai bija sievietes galva, rokas un balss, suņa ķermeņa, lauvas ķetnas un pūķa aste. Visiem garāmgājējiem tā uzdeva mīklu un nogalināja ikvienu, kas to nespēja atminēt. Oidips šo mīklu atminēja. Sfinksas no klints ielēca jūrā, bet Oidips kā balvu saņēma troni, kas pēc Lāja nāves bija brīvs, un valdnieka atraitni Iokasti par sievu. Par daiņotāju Sfinksas saukta tāpēc, ka viņa savu mīklu uzdeva vārsnās, Sfinksas mīkla lika nosaukt radījumu, kas staigā gan ar divām, gan ar trim, gan ar četrām kājām. Domāts

cilvēks, kas kā bērns staigā četrpāpus, vēlāk uz divām kājām, vecumdienās — balstoties uz spēķa.

- 4 Reiz veiktais darbs ir atbrīvošana no Sfinksas (sk. iepriekšējo piezīmi).
 5 Labā putna zīmē. — Grieķi putnu lidojumā saskatīja gan labas, gan jaunas zīmes.
 6 Tumši zaļais laurs tam kuplām lapām galvu apvij. — Cilvēks, kas saņēmis labvēlīgu dieva atbildi, atgriezās dzimtenē ar lauru vainagu galvā.
 7 Ar savām mīklām Sfinksas spieda novērsties no tā, kas slēpts, un skatīt to, kas tūdaļ draud. — Tēbiešiem nebija laika nodarboties ar Lāja slepkavas meklēšanu, jo viņiem galvenās rūpes sagādāja Sfinksas, kuras dēļ gāja bojā daudz cilvēku (sk. 3. piezīmi).
 8 Balti vītos zarus. — Sk. 2. piezīmi.
 9 Zevtēva balss. — Uzskatīja, ka Apollons pareģoja tikai to, ko viņam iedvesa Zevs. Sal. Aishila «Labvēlīgo» 19. v.:

Ko Zevtēvs viņam iedvēš, Loksijs sludina.

- 10 No tālā zeltītā Foiba mājokļa. — Apollona svētnīcā Delfos glabājās neskaitāmas svētoceļnieku sanestās veltes.
 11 Dēlieti, Paiāni! — Apollons dzimis Dēlas salā. Par Paiānu viņš saukts kā dziedniecības dievs. Šai vārdā Homēra epos saukts dievu dziednieks, vēlāk par dziedniecības dievu uzskatīja Apollonu, vēl vēlāk — viņa dēlu Asklēpiju. Pievārds «Paiāns» — «Dziednieks, Glābējs» — tiek attiecināts uz dažādām dievībām, visbiežāk gan uz Apollonu.
 12 Dievišķā balss, tu zelta cerības meita. — Dievišķā balss ir pareģojums, no kura taujātājs cer rast glābiņu nelaimē.
 13 Tālmētis ir viens no Apollona epitetiem. Šo dievu bieži attēloja ar loku un šautrām. Ar tām viņš, piemēram, soda Niobi, nogalinot viņas dēlus (sk. 37. piezīmi «Antigonei»).
 14 Dodas uz rietu dievības krastu. — Ieeju pazemes valstībā iedomājās galējos Rietumos.
 15 Paiāns — sk. vārdnīcā šķirkļa «Paiāns» 2. nozīmi.
 16 Zeva zelttroņa meita — Atēna.
 17 Arejs ir ne tikai kara dievs, bet arī uzsūta cilvēkiem visādas likstas, to starpā arī sērgas.
 18 Amfitrīte ir jūras dieva Poseidona sieva. Koris aicina Atēnu padzīt Areju — vai nu ietriecot to Vidusjūrā, kur iedomājās mītam Poseidonu ar Amfitrīti («Amfitrītes pils»), vai aiztriecot uz Melno jūru, uz Trāķijas krastiem, ko uzskatīja par Areja dzimteni.
 19 Likijas varenais dievs — Apollons. Šis epitets ir neskaidras cilmes. To salsta gan ar Likiju (Mazāzijā) kā Apollona dzimteni (parastā mīta versija par Apollona dzimšanas vietu uzskata Dēlas salu), gan ar Patarām, Likijas pilsētu, kur Apollonam bija ievērojama kulta vieta, gan arī skaidro citādi. Sk. arī 2. piezīmi Sofokla «Elektrai».
 20 Manas dzimtenes atvasi. — Par Bakha (Dionīsa) dzimteni uzskatīja Tēbas, jo tā māte ir Tēbu valdnieka Kadma meita Semele (sk. 66. piezīmi «Antigonei»).
 21 Menādas («trakojošās») — bakhantes.
 22 Labdaka dēlam... — Kadms bija Sidonas (Feniķijā) valdnieka Agēnora dēls, Polidora tēvs. Labdaks bija Polidora dēls, Lāja tēvs.
 23 No putnu lidām. — Sk. 5. piezīmi.
 24 Daiņotāja kuce — Sfinksas (sk. 3. piezīmi).
 25 Loksijs — Apollona pievārds. Sk. vārdnīcā «Loksijs».
 26 Kitairons — kairnājs starp Atiku un Boiotiju.
 27 Tu taču vienīgais, kas spēj tās atminēt — ironiski: Oidips taču bijis vienīgais, kas pratis atminēt Sfinksas mīklu.
 28 Viedās klintis — Apollona orākulis Delfos atradies Parnāsa kalna pakājē.
 29 Zeva dēls — Apollons.
 30 Kēras — nelaiemes un nāves dieves.

- 31 Pasaules kodols — Apollona svētnīca Delfos. Sk. 42. piezīmi Aishila «Ziedotājām».
- 32 Poliba dēls. — Oidipu uzskatīja par Korintas valdnieka Poliba dēlu.
- 33 Labdakids — Labdaka dēls, Lājs.
- 34 Spārnotā jaunava — Sfinksas.
- 35 Pie Hēlija, kas visu dievu pirmais dievs. — Visuredzīgais Saules dievs zvērestos tiek bieži piesaukts. Par pirmo starp visiem dieviem tas, jādodomā, dēvēts tāpēc, ka cilvēkiem, tiem nesot gaismu, parādās pirmais.
- 36 Daulija — novads Parnāsa tuvumā.
- 37 Dorīda — kalnains novads Vidusgriekijā.
- 38 Olīmps — šeit: Olīmpa iemītnieki, dievi.
- 39 Uz cēlo zemes vidu. — Sk. 31. piezīmi.
- 40 Abās (Fokidā) bija Apollona ievērojama kulta vieta.
- 41 Olīmpijā (Elidā) bija Zevas slavenākā kulta vieta.
- 42 Istma zeme — Korinta. Istms — zemes šaurums, kas saista Peloponēsu ar pārējo kontinentālo Griekiju. Pie tā atradās Korintas pilsēta.
- 43 Kur slīd lidās putns. — Sk. 5. piezīmi.
- 44 Bet vai tad tēva kaps tev acis neatver? — Tā kā, pēc Iokastes un Oidipa domām, nav piepildījies pareģojums, ka Oidips nogalinās savu tēvu, nav jābaidās arī no pareģojuma otrās puses.
- 45 Bet no dzīvās ball — t. i., no mātes. Tā kā viņa vēl dzīva, vēl var piepildīties pareģojums, ka Oidips apprecēs savu māti.
- 46 Oidips (gr. «Oidipūs») nozīmē «Tūskkājis».
- 47 Tavš cildums nezudīs, ja es no trešās mātes būšu dzimis trīskāršs vergs. — Ja arī izrādītos, ka Oidipa māte, vecāmāte un vecvecmāte bijušas verdzenes, tas nemazinātu Iokastes dižciltību.
- 48 Bērns — sirmgalvju uzruna Oidipam.
- 49 Ilgmūža jaunavas — nimfas. Valdnieki parasti tika uzskatīti par dievu vai pusdievu pēcnācējiem. Tā kā Oidips atrasts kalnāja mežā, koris viņam kā māti piedēvē kādu nimfu.
- 50 Killēnes valdnieks — Hermejs, kas dzimis Killēnes kalnā Arkādijā.
- 51 Helikons — kalnājs Boiotijā.
- 52 Liknagu viedīgo zvēru — Sfinksu.
- 53 Tava tēva druvas — tava māte.
- 54 Reiz tu man dāvāji mieru — atpestot zemi no Sfinksas.
- 55 Fasīda — upe Kaukāzā (tagad — Rioni).
- 56 Istra — Donava.

ELEKTRA

(Izrādīta starp 419. un 415. gadu)

- 1 Inahmeita — Io, upes dieva Inaha (pēc cita mīta varianta — Iasa) meita, kas Zevam dzemdēja Epafu, Argosas valdnieku ciltstēvu. Viņai Argosā bija svētbrīzs. Sk. arī 29. piezīmi Aishila «Prometejam».
- 2 Foībs Vilkkāvis. — «Vilkkāvis» ir grūti skaidrojams Apollona epitets. Bieži sastopamais epitets «Likietis» (gr. «Lykelos») etimoloģiski laikam saistāms ar sakni lyk (sal. latīņu «lucere» — «spīdēt», «lux» — «gaisma»), bet tautas etimoloģija to saistījusi ar «lykos» — «vilks», un uz šā skaidrojuma pamata mitoloģija Apollonu bieži saista ar vilkiem. Taču jāpiezīmē, ka «Valdniekā Oidipā» (203. v.) Sofokls saista Apollonu ar Likiju (Mazāzijā). Sk. arī 19. piezīmi «Valdniekam Oidipam».
- 3 Vilkatīrgus (gr. «Agora Lykelos»). — Uz šo apzīmējumu pilnā mērā attiecas iepriekšējā piezīmē sacītais. Pie šā tīrgus laukuma atradās Apollona templis.
- 4 Zelta pilnās Mikēnas — parastais Mikēnu apzīmējums Homēra epos.
- 5 Pelopīdi — Pelopa pēcnācēji (sk. 95. piezīmi Aishila «Agamemnonam»).
- 6 Valdnieks Fanotejs. — Pēc bēgšanas no Argosas Orests uzauzdzis Krīsas

- valdnieka Strofija namā kopā ar tā dēlu Pilādu. Strofija tēvs Kriss bija naidīgās attiecībās ar savu brāli Fanoteju, Klitaimnestras un Aigista draugu un sabiedroto. Tāpēc Orests liek Taltūbijam atsaukties uz Fanoteju, kas Klitaimnestrai un Aigistam varēja likties ticams tiem tikamās ziņas sūtītājs, nevis uz Oresta audzītēvu Strofiju, kura pieminēšana varētu tikai radīt abu aizdomas.
- 7 Pito sacīkstes — Visgriekijas Apollonam veltītās Pītiskās spēles, kas notika Delfu tuvumā. Pito ir senais Delfu nosaukums.
- 8 Prātnieki tāpat mēdz dažreiz valodas par savu nāvi laist... — Skatītāji šīs vārsmas varēja uztvert kā norādījumu uz Pitagoru, kas ilgu laiku dzīvojis paslēpies, likdams izplatīt ziņu par savu nāvi, un Solonu, kas, dzīvodams trimdā, kādu laiku tika uzskatīts par mirušu. Šādi norādījumi no lugas darbības laika viedokļa, protams, ir anahronisms, bet tādi traģēdijās sastopami bieži.
- 9 Ko Arejs... sargājis barbaru zemē. — Kara dievs Arejs atļāvis Agamemnonam neskartam atgriezties no Trojas kara.
- 10 Es līdzīgi putnam, kas zaudējis bērnus. — Elektra salīdzina sevi ar lakstīgalā pārvērsto Filomēlu, kas apraud savu dēlu Itiju (sk. 83. piezīmi Aishila «Agamemnonam»).
- 11 Pazemes Hermejs. — Šis epitets Hermejam piešķirts tāpēc, ka pie viņa daudzajām funkcijām pieder arī mirušo dvēseļu aizvadišana uz mirušo valstību, Aīdu.
- 12 Ara — Lāsta dievība, erīniju pavadone.
- 13 Man mīļa biklā lakstīgala. — Sk. 10. piezīmi.
- 14 Lielā cietēja Niobe. — Sk. 37. piezīmi Sofokla «Antigonei».
- 15 Agamemnona meitas Hrisotemīda un Ifianasa minētas «Iliādas» IX grāmatas 145. vārsnā. Traģēdijās Ifianasas vietā parasti figurē Ifigenija. Sk. arī 88. piezīmi Elripīda «Ifigenijai Aulidā».
- 16 Krīsa — pilsēta Fokidā, netālu no Delfiem. Tā nosaukta pēc Krīsa, Strofija tēva.
- 17 Nedz palīks vienaldzīgs Aīda valdnieks. — Arī tas palīdzēs atriekt Agamemnonu, sūtidams viņa slepkavām atriebes dieves — erīnijas.
- 18 No divējām rokām — no Klitaimnestras un Aigista.
- 19 Vai... tik vienai tev ir miris tēvs...? — Klitaimnestra runā tā, it kā Elektra sērotu tikai par tēva nāvi, nevis arī par to, ka viņš ir mātes noslepkavots.
- 20 Pazemnieki — pazemes dēvības.
- 21 Kas tik ar sievietēm kopā vien zin cīnīties. — Aishila «Agamemnonā», 1643.—1645. vārsnā, kora vadītājs pārmet Aigistam:
- Kādēļ tad, glēvull, tu nenokāvi pats
Šo cilvēku, bet darīja to sieviete,
Kas mūsu zemes un tās dievu kauna traips?
- 22 Tev jāizvēlas viens no diviem — muļķei būt vai gudrai, savus tuviniekus aizmirstot. — Ironiski — Elektra uz mirkli it kā pieslienas Hrisotemīdas viedoklim: būtu muļķīgi, pakļaujoties briesmām, pretoties mātei un Aigistam, bet gudri — aiz piesardzības aizmirst pienākumu pret tēvu.
- 23 Es tēvam godu daru, ja tur prieku jūt — t. i., ja Aīdā aizgājējs spējīgs just.
- 24 Kad viņa sapni stāstījusi Hēlijam. — Klitaimnestra vēršas pie Saules dieva, lai viņš novērs sapņa vēstīto ļaunumu.
- 25 Kas viņu sakropļoja nāvējot. — Sk. 15. piezīmi Aishila «Ziedotājām».
- 26 Neko nav aizmirsis hellēņu valdnieks — Agamemnon, kas no Aīda Klitaimnestrai sūtijis viedīgo sapni.
- 27 Simtkāju ātrā, simtroku kārā erīnija. — Noziedznieks nevar no atriebes dieves izbēgt, nedz tai pretoties.
- 28 Pelopa triumfs, Mirtila lāsts. — Pīsas (Elīdā) valdnieks Oinomajs bija apsolījis savas meitas Hipodamejas roku tam, kas viņu pieveikšot rikšošanas sacensībā. Pelops uzpirka Oinomaja ratu vadoni Mirtilu, kas sabojāja sava kunga ratus. Oinomajs, ratiem sacensības laikā izjūkot, dabūja galu, bet Pelops Mirtilu, kad tas prasīja solīto atalgojumu, iegāza no ratiem jūrā. Mirtils mirstot nolādēja Pelopu un visu tā dzimtu. Sk. arī vārdnīcā «Pelops».
- 29 Bet Dike viņu sodīja, ne tikai es. — Klitaimnestra sevi uzskata (vai

- sevi iztēlo) par taisnīgas atmaksas ieroci, apgalvodama, ka atreibusi meitu Ifigeniju, ko Agamemnonš licis ziedot Artemīdai, kad tā ar bezvēju aizkavējusi grieķu flotes izbraukšanu uz Troju. Sk. arī 20. piezīmi Aishila «Agamemnonam».
- 30 Jo grieķi karā devās viņu mātes dēļ. — Menelāja sieva bija Helena, kuras dēļ izcēlās Trojas karš.
- 31 Aulīda — sk. vārdnīcā.
- 32 Aizdusmām viņa šņāc — teikts par Klitaimnestru.
- 33 Es divzīmīgu sapni šonakt redzēju. — Sapnis nosaukts par «divzīmīgu» tāpēc, ka pieļauj divējādu iztulkojumu — Klitaimnestrai labvēlīgu vai ne-labvēlīgu.
- 34 Man vēstis tikamas. — Audzinātājs, kas uzdodas par Fanoteja sūtni, protams, zina, ka vēsts par Oresta nāvi iepriecinās Klitaimnestru. Tas viņu nekavē vēlāk, kad aizraujas ar paša stāstījumu par Oresta bojā eju sacīkstēs, iesaukties:
- ... to sāpīgi ir pavēstīt,
Bet man, kas savām acīm to ir skatījis,
Tā bija lielākā no visām nelaimēm! (761.—763. v.)
- 35 Fanotejs — sk. 6. piezīmi.
- 36 Pītiskajās sacīkstēs — sk. 7. piezīmi.
- 37 Cik sacensību bij, tik todien uzvarās viņš tika apbalvots. — Pītisko sacīkšu pirmajā dienā notika t. s. «dubultskrējiens», kura dalībniekiem bija jānoskrien līdz gala stabam un tad atpakaļ līdz sākuma vietai, un piecīņa, kurā ietilpa skriešana, lēkšana, cikstēšanās, diska un šķēpa mešana.
- 38 No Lībijas. — Barkā, mūsdienu Tripoles, arābu zirgu dzimtenes tuvumā, pamatiedzīvotāji negrieķi audzēja zirgus no seniem laikiem. 6. gadsimtā p. m. ē. grieķu kolonizētās Kirēnes (Ziemeļāfrikā, Vidusjūras piekrastē) izgātni Barkā nodibināja valsti, kas sasniedza lielu uzplaukumu. Minētie sacīkšu dalībnieki, protams, ir grieķi, jo grieķi tajās piedalīties nedrīkstēja.
- 39 Magnēsija — pilsēta Mazāzijas dienvidos.
- 40 Ainijietis. — Ainijieši bija ciltis Tesālijas dienvidos.
- 41 Orests apbrauc gala stabu — no labās puses.
- 42 Ar mēru vienam zirgam grožus palaizdams — t. i., labējam. Bet otru stingri valdīdams — kreisajam. Abi vidējie zirgi vilka tikai jūgu, kas bija piestiprināts pie diselēm.
- 43 Barkietim — sk. 38. piezīmi.
- 44 Vīri... no Fokīdas, kas atveduši urnu, nāk it kā no Strofija, Oresta audžu-tēva. Tos tēlos Orests ar Pilādu.
- 45 Tad veltīgi, šķiet, esam atnākuši šurp. — «Fanoteja sūtnis», kas cerējis Klitaimnestru iepriecināt ar ziņu par Oresta nāvi (sk. 666. v.), redz, ka tai, kaut vai tikai uz mirkli, tomēr izlaužas mātes jūtas, un tāpēc uzskata, ka viņa misija bijusi lieka.
- 46 Jēl mani dzirdi, aizgājēja Nemese! — Elektra piesauc Nemesei, atriebes dievi, ko šeit dzejnieks it kā individualizē: tā nav Nemese vispār, bet gan Oresta Nemese.
- 47 Amfiarājs — pareģis, Argosas valdnieka Adrasta māsas Erifiles vīrs. Kad Oidipa dēls Polineiks viņu aicināja piedalīties karagājienā pret Tēbām, viņš sākumā atteicās, jo, būdams pareģis, zināja, ka viņam šai karā lemts iet bojā. Tad Polineiks, dāvinādams Erifīlei paša Hēfaista darinātu zelta kaklarotu, tai lika vīru pierunāt doties karā. Tas viņai izdevās, un Amfiarāju pie Tēbām aprija zeme. Viņa dēls Alkmaions vēlāk atrieba tēvu, nogalinādams māti.
- Koris salīdzina Agamemnona likteni ar sievas pazudināto Amfiarāju.
- 48 Šo Aigistu. — Par mātes nogalināšanu Elektra vēl nedomā.
- 49 Bez Himenaja dziesmām — bez kāzu dziesmām. Sk. arī vārdnīcā «Himenajs».
- 50 Man vienaldzīga arī tava uzslava. — Elektra, pēc Hrisotemīdas domām, runā tik neapdomīgi, ka mātai vienalga, vai Elektra to peļ vai slavē.
- 51 Ja izdarīsi to, tu mani uzteiksi. — Kad Elektra, īstenojot savu nodomu nogalināt Aigistu, būs nelaimē, viņa saprātīšot, cik prātīgs bijis māsas padoms.

- 52 Kāpēc mēs neprotam darīt tāpat? — Attiecas uz Hrisotemīdu, kas nevēlas godāt tēva piemiņu, palīdzējama atmaksāt viņa slepkavam.
- 53 Fāma, kas spējīga sasniegt pat Aīda dzīles. — Fāma ir ļaunu valodu, ziņu, baumu personifikācija. Koris to aicina nokāpt Aīdā (viņa kā dievība ir spējīga uz to) un Atreja dēlam — Agamemnonam — pavēstīt par māsu nesaskaņām.
- 54 Līdzīgi skumjajai lakstīgalai — Filomēlai. Sk. 83. piezīmi Aīshila «Agamemnonam».
- 55 Kurš gan no visiem cilvēkiem cildiem gribētu mūžu nelaimē vadīt — kaunā likt savu vārdu...? — Dižciltīgam cilvēkam lielākā nelaime ir dzīvot kaunā.
- 56 Ar pelnu saujiņu šai urnā mazajā... esam abi atnākuši šurp. — Dabiski, ka urnu varējis sūtīt tikai Strofījs, Oresta audzētāvs (sk. 1110.—1111. v.), kamēr ziņu par Oresta nāvi kā prieka vēsti Klitaimnestrai un Aīgistam sūtījis Fanotejs, viņu draugs.
- 57 Šis Elektras monologs senatnē bijis ļoti slavens. To ļoti cienīja aktieri, jo tas viņiem deva iespēju visā pilnībā parādīt savu mākslu un aizkustināt skatītājus līdz asarām.
- 58 Ak vai, ko tagad teikt? — Tikai tagad, pēc kora uzrunas Elektrai, to nosaucot vārdā, Orests saprot, ka viņa priekšā ir māsa.
- 59 Un gredzens, redzi, šis ir mūsu tēva. — Šo gredzenu Elektra devusi Orestam līdz kā pazišanas zīmi.
- 60 Lai gan jūs nesat līdz, ko mājās tur neviens nedz varēs noraidīt, nedz labprāt pretī ņems. — Elektra nevar skaidri izteikties, jo kāds tuvojās. Elektra domā nāvējošo cirtēnu, bet tas, kas viņas sarunu ar brālī varētu noklausīties, ar šiem vārdiem sapratis urnu.
- 61 Arejs ir ne vien kara dievs, bet arī slepkavības personificējums.
- 62 Lāsta suņi — erīnijas, kas vajā vainīgo. Sal. Aīshila «Ziedotāju» 1054. vārsmu: «Tie manas mātes nīknie suņi balsmīgie.» Šos vārdus saka Orests, kas tikko nogalinājis māti un kam halucinācijās rādās erīnijas.
- 63 Bet Majas dēls Hermejs... ved viņu tieši uz mērķi! — Arī Aīshila «Ziedotājās» (727.—729. v.) koris analogā situācijā vēršas pie Hermeja. «Ziedotājās» pat sākas ar Oresta uzrunu Hermejam, viltīgajam dievam, kas palīdz arī Homēra varoņiem gan viņu diždarbos, gan briesmu brīžos.
- 64 Elektras nākamās replikas visas ir divdomīgas.
- 65 Ne tikai vārdiem vien to parādīja šie. — Šos vārdus Aīgists var uztvert tikai tādējādi, ka svešnieki atveduši Oresta līķi vai pišļus.
- 66 Te atzīmējami divi momenti, kas raksturīgi antīkai teātra tehnikai. Tā kā, atverot pils vārtus, amfiteātra sānos sēdošie skatītāji pils iekšienī nevarēja redzēt, ar īpašas mašīnas palīdzību izbrauca uz priekšu podestu uz skrituļiem (t. s. enkiklēmu), uz kura gulēja butaforiskā Klitaimnestra, jo viens un tas pats aktieris tēloja gan viņu, gan Orestu.
- 67 Un iedod kapračiem — t. i., suņiem un maitas putniem.
- 68 Šī māksla pareģot notēva gan tev nav. — Aīgists vēl ciniski ironizē par Agamemnonu, ko noslepkavojis ar viltu.

Eiripīds

MĒDEJA

(izrādīta 431. gadā)

Kad nomira Iolkas (Tesālījā) valdnieks Krētejs un viņa dēls Aīsons gribēja pārņemt varu, to padzina viņa pusbrālī Pelijs, kļūdams par Iolkas valdnieku. Pēc daudz gadiem dzimtenē atgriezās Aīsona dēls Jāsons un pieprasīja viņam pienākošos tēva troni. Pelijs to apsolīja Jāsonam, ja tas no Kolhīdas atvedīšot Zelta aunādu.

Tēvu valdniekam Atamantam un viņa sievai Nefelei bija divi bērni — Frikss un Helle. Atamanta otrā sieva Ino, kas tam dzemdēja divus dēlus — Learhu un Melikertu — gribēja Nefeles bērnus nogalināt, bet tiem ar mātes palīdzību izdevās izbēgt,

jānot pa gaisu uz zelta auna, kas bija Hermeja dāvana. Helle ceļā iegāzās jūrā, ko nosauca viņas vārdā par Hellespontu («Helles jūra», tagadējais Dardaneļu šaurums), bet Frikss laimīgi nokļuva Kolhidā, kuras valdnieks Aiēts, Saules dieva Hēlija dēls, viņu laipni uzņēma. Frikss aunu ziedoja Zevam, bet tā ādu uzdāvināja Aiētam. Zelta aunādu pakarīnāja Areja svētbirzī, kur to apsargāja simtacains pūķis.

Jāsons braucienam uz Kolhidu sarīkoja kuģi «Argo» («Ātrais») un pulcināja ap sevi slavenākos Grieķijas varoņus. Kad Jāsons ar argonautiem («Argo braucējiem») ieradās Kolhidā, viņam ar Aiēta meitas Mēdejas palīdzību izdevās nolaupīt aunādu. Mēdeja un viņas brālītis Apsirts devās argonautiem līdzī. Lai aizkavētu Aiētu, kas dzinās pakaļ argonautiem, Mēdeja nogalināja savu brāli un sacirta to gabalos, kuru tēvs mēģināja jūrā uzlasīt. Tā, zaudēdams laiku, Aiēts argonautus vairs panākt nespēja.

Ierodoties Iolkā kopā ar Mēdeju, kas bija kļuvusi par viņa sievu, Jāsons Pelijam gan nodeva Zelta aunādu, taču solīto valdnieka varu nesaņēma.

Mēdeja Pelijam atriebās. Tā meitām redzot, viņa nokāva vecu aunu, sagrieza gabalos un tos ar burvju zālēm uzvārīja. No katla izlēca jauns un spēcīgs auns. Mēdeja nu Pelija meitām apsolīja līdzīgā kārtā atjaunināt arī viņu tēvu. Paša meitas Peliju nogalināja un sacirta gabalos, taču Mēdeja viņu neatdzīvīnāja. Pelija dēla padziiti, Jāsons un Mēdeja devās uz Korintu.

- 1 Simplegādas — divas līdzās atrodošās saliņas tag. Bosfora tzejā Melnajā jūrā. Saskaņā ar mītu tās bijušas kustīgas un apdraudējušas kugus.
- 2 Pēlijkalns — kalns Austrumtesālījā. Pelijā cirta kokus, ko izmantoja «Argo» būvei.
- 3 Peirēne — avots Korintas tirgus laukumā.
- 4 Temīdu, Zevtēvam mīļo — sk. vārdnīcā.
- 5 Uz šaurumu, jūras sāļainiem vārtiem — uz Trāķijas Bosporu, tagadējo Bosforu.
- 6 To godāju kā savu labo palīdzī. — Hekate ir burvestību dieve. Sk. arī vārdnīcā «Hekate».
- 7 Kāds Sisifdzimtas pēcnācējs — korintietis. Sisifs tika uzskatīts par Korintas dibinātāju un tās valdnieku ciltstēvu. Par savu noziedzīgo dzīves veidu viņš ticis sodīts ar to, ka Aidā viņam mūžīgi jāvel kalnā klintsblūķis, kas ik reizi, tiklīdz sasniegta virsotne, noveļas lejup.
- 8 Saules dieva pēctece — Mēdejas tēvs Aiēts ir Saules dieva Hēlija dēls.
- 9 Augšup tek svēto ūdeņu straumes — t. i., pat dabas likumi vairs nav spēkā.
- 10 Dzejnieki senie dziedāt vairs nevarēs dziesmas par sievieti krāpīgo prātu. — Te acīmredzot domāti Arhilohs un Semonīds (abi 7. gs. p. m. ē.), kas savos satīriskajos dzejoļos šausījuši sievieti trūkumus, kā arī «Odisejas» XI grāmata, kurā Klitalimnestras noslepkavotais Agamemnonas Aidā brīdina Odiseju no sievietes viltus un neuzticamības (441.—456. v.).
- 11 Diviņu klintīs ir «Mēdejas» 1. vārsnā minētās Simplegādas (sk. 1. piezīmi).
- 12 Kad tevi sūtīja tos vēršus savaldīt... — Mēdejas tēvs Aiēts par Zelta aunādu prasīja, lai Jāsons jūdz arklā divus ugunsvēmējus vēršus, lai uzartā laukā iesēj pūķa zobus un pievelc bruņotos vīrus, kas izaugs no šīs sēklas. Mēdeja palīdzēja Jāsonam veikt šos uzdevumus. Viņa tam iedeva ziedi, kas Jāsonu pasargāja no vēršu uguns elpas, kā arī ieteica starp vīriem, pūķa zobu dzimumu, svīstēt akmeni, tā izraisot cīņu starp tiem, kurā vīri cits citu nogalināja.
- 13 To pūķi briesmīgo... es nokāvu. — Mēdeja simtacaino pūķi iemidzināja.
- 14 Orfejs — sk. vārdnīcā. Telksma viņu min starp argonautiem.
- 15 Tu manus plānus atbalstītu līeliski... — protams, ironiski.
- 16 Ar svešnieci tev netik mūžu nodzīvot. — «Mēdejas» izrādīšanas laikā Atēnās pilntiesīgi bija tikai tie, kuru abi vecāki bija Atēnu pilsoņi. Sk. arī pēcvārdu, 398. lpp.
- 17 No zelta stopa šautras neraidī. — Stops un šautras īstenībā ir Erotas, nevis Afrodītes atribūti.

- 18 Lai prieks tev, Mēdeja! — Senie grieķi sasveicinājās ar vārdu «chaire!» — «priecājies!».
- 19 Pandiona dēls. — Aigeja tēvs Pandions bija Atēnu mītiskā dibinātāja Kekropa dēls.
- 20 Uz zemes nabu viedīgo — t. i., uz Delfu orākulu. Sk. 42. piezīmi Aishila «Ziedotājām».
- 21 Pitejs, Troizēnas (Argolidā) valdnieks, bija slavens ar savu gudrību. Kaut arī saprata Delfu orākula Aigejam doto norādījumu — atturēties no viņa un mīlas, viņš tomēr nekavēja viesi dzērumā tuvoties valdnieka meitai Aitrai, kas tam dzemdēja Teseju.
- 22 Pelopīds — Pitejs ir Pelopa dēls.
- 23 Es lūdzu sirsnīgi, tev vaigu skardama — senajiem grieķiem raksturīgs lūdzēja žests.
- 24 Majas dēls — Hermejs.
- 25 Zeva Dike — taisnības dieve Dike ir Zeva un Temīdas meita, viena no horām (sk. vārdnīcā «Horas»).
- 26 Tiklīdz es nākšu cietoksnī pie Pallādas — t. i., uz Atēnām, kur Aigejs Mēdejai apsolijs patvērumu.
- 27 Erehtejdēli — atēnieši. Tie par savu ciltstēvu uzskatīja Erehteju, kam Atēnu akropolē uzcēla svētnīcu.
- 28 Harmonija — Areja un Afrodītes meita, ko kāds mīta variants uzskata par mūzu māti. Parasti par mūzu vecākiem uzskatīja Zevu un Mnēmosini, atmiņas dievi.
- 29 Kēfisa — upe Atikā.
- 30 Eroti — Afrodītes pavadoņi (mīlas dievs Erots ir Afrodītes un Areja dēls).
- 31 Tai — Jāsona jaunajai sievai.
- 32 Ne lāpu dedzināt. — Līgavaiņa māte ar iedegtu lāpu sagaidīja pie savām mājām līgavu un kāzu viesus, bet līgavas māte, tāpat ar lāpu rokā, savu meitu aizvadīja pie līgavaiņa.
- 33 Kam manā ziedojumā klāt būt netikas. — Mēdeja bērnu nogalināšanu eifēmistiski nosauc par ziedošanu.
- 34 Ka Pāns pret viņu saīdzis. — Ganāmpulku un ganu dievs Pāns, negaidot parādīdamies, cilvēkiem iedvesa «paniskās» bailes.
- 35 Pletrs — garummērs = 30,83 m.
- 36 Ja brīdi vilcināšos vēl, tad kritīs tie par upuri no citas rokas ļaunākas. — Šajās vārmās saskatāmas reminiscences par tradicionālo mīta variantu, saskaņā ar kuru Jāsona un Mēdejas bērnus nogalinājuši korintieši, atliecāmies par Kreonta un viņa meitas nāvi, turklāt Hēras templī, kur viņi bija patvērušies. Bērnu nāve no pašas Mēdejas rokām ir Eiripīda izdomājums.
- 37 Īno — Tēbu valdnieka Atamanta otrā sieva (sk. ievadpaskaidrojumu «Mēdejai»). Saskaņā ar parasto mīta variantu viņa pēc māsas Semeles nāves pieņēma un audzināja Dionīsu, māsas un Zeva dēlu. Lai atliebtos Īno, greizsirdīgā Hēra laupīja saprātu Atamantam, un tas nogalināja dēlu Learhu. Īno, bēgdama ar otru dēlu Melikertu, kopā ar viņu metās jūrā, kur tos uzņēma jūras dievs Nērejs. Īno un Melikerts pārvērtās par jūras dievībām.
- Lai būtu iespējams salīdzinājums ar Mēdeju, Eiripīds šeit izmanto citu mīta variantu, pēc kura Hēra laupa saprātu Īno, kas pati nogalina abus bērnus un tad ar tiem metas jūrā.
- 38 Jo asinsradinieki viņiem atliebt var — tradicionālā mīta varianta reminiscence (sk. 36. piezīmi).
- 39 Pie altāra tu savu brāli nokāvi. — Eiripīda izmantotais variants atšķiras no parastā, saskaņā ar kuru Mēdeja brāli nogalināja, jau atrazdamās uz kuģa.
- 40 Par Skillu drausmīgo, kas Tirrēnijā mīt. — Skilla, sešgalvainā jūras briesmone, un Haribda, sevišķi bīstams atvars, apdraudēja kuģus Mesīnas jūras šaurumā. Skilla dēvēta par Tirrēnijā mitošu tāpēc, ka Mesīnas šaurumam ziemeļos izeja uz Tirrēnijas jūru.
- 41 Hēra Akraja («Cietoksnī mītošā Hēra»). — Korintas cietoksnī atradās Hēras

svētnīca. Vēl vēsturiskā laikā tur pastāvēja korintiešu nogalināto Mēdejas un Jāsona bērnu kapa kults (sk. arī 36. piezīmi).

42 Sīsifs — sk. 7. piezīmi.

43 Reiz Argo drupas tavu galvu sašķaidīs. — Kā ļauj secināt viens no abiem līdz mūsu dienām nonākušajiem senajiem «Mēdejas» satura atstāstījumiem, pastāvējis mīta variants, kas vēstījis par to, ka Jāsons, ko Mēdeja pierunājis atgulties uz «Argo» klāja, dabūjis galu zem drupām, vecajam kuģim sabrūkot.

44 Tik tad, kad kļūsi vecs... — Doma: tikai vecumdienās, kad būsi pavisam vientuļš, tu iepazīsi īstas bēdas.

IFIGENIJA AULĪDĀ

(izrādīta pēc Eiripīda nāves)

1 Mans vecais... — No visām mūsu dienas sasniegušajām sengrieķu traģēdijām tikai četras nesākas ar tradicionālajiem jambu trimetriem, bet gan ar anapestiem: Aishila «Lūdzējas» un «Persieši» (abas lugas sākas ar kora partijām), Eiripīda «Ifigenija Aulīdā» un nezināma autora (dažkārt Eiripīdam piedēvētais) «Rēss» (abas traģēdijas sākas ar dialogu).

Dažos mūsdienu izdevumos Agamemnona runātais teksts 49.—115. v., kas satura un formas ziņā atbilst tradicionālajiem prologiem, pretēji rokrakstiem un bez pārlicinošas filoloģiskas argumentācijas novietots lugas sākumā.

2 Eirīpa līcis šķir Eibojas salu no Boiotijas. Pie tā atradās Aulīda (Boiotijā) un Halkīda (Eibojas salā). Aulīdā bija noenkurojusies flote ar grieķu karaspēku.

3 Priežkoka plāksnīte — ar vasku pārklāta tāfelīte, uz kuras rakstīja ar dzelzs irbuli.

4 Tindarejs — Spartas valdnieks, Lēdas vīrs, Klitaimnestras tēvs.

5 Testiāda — Testija meita; Tindareja sieva Lēda bija Aitolijas valdnieka Testija meita. Viņa Zevam, kas tai tuvojās gulbja izskatā, dzemdēja Helenu, kā arī diviņu brāļus Kastoru un Polideiku, bet savam vīram Tindarejam — Klitaimnestru.

6 Frīģietis — Parīds.

7 Kas dievietēm... strīdu izšķīris. — Parīds izšķīra strīdu starp Hēru, Atēnu un Afrodīti par to, kura no viņām visskaistākā, par labu Afrodītei, kas tam apsoliņa skaistāko sievieti visā Grieķijā.

8 Uz zaļo Idu ved. — Trojas valdnieka sieva Hekabe, būdama grūta ar Parīdu, nosapņoja, ka dzemdē lāpu. Šo sapni iztulkoja tādējādi, ka bērns, ko dzemdēs Hekabe, nesīs Trojai iznīcību. Tāpēc Parīdu izlika Idas kalnā (dienvidos no Trojas), kur viņš uzauga kā gans.

9 Lai savu paša meitu Ifigeniju šīs vietas dievei Artemīdai ziedoju. — Artemīda dēvēta par «šīs vietas dievi» tāpēc, ka tai, kā izriet no 185., 433. un 1543.—1544. v., Aulīdā bijusi svētbirzs.

Artemīda prasīja Ifigeniju kā atmasku par to, ka Agamemnona bija nogalinājis dievei svētu brieža māti. Šo momentu Eiripīds noklusē, lai kā Agamemnona ricības motīvu izceltu godkāri.

10 Ftīja — pilsēta un apgabals Tesālijas dienvidaustrumos, Ahilleja dzimtene.

11 Dievietes dēlam. — Ahilleja māte bija Tetīda, jūras dieva Nēreja meita, tēvs — Ftījas (Tesālijā) valdnieks Pēlejs.

12 Danajiem — sk. vārdnīcā.

13 Uz kiklopu svētajiem mūriem. — Mikēnu vairākus metrus biezie mūri veidoti no tik lieliem akmens blokiem, ka par nocietinājumu celtniekiem iedomājusies kiklopus. (Vēl mūsu dienās no lieliem akmens blokiem bez javas veidotus seno celtni mūrus pieņemts saukt par «ciklopiskiem».)

Kiklopi ir milži vienači, Urāna (Debess) un Gajas (Zeme) bērni, uguns un kalējārada dieva Hēfaista palīgi. «Odisejā» (arī Eiripīda satīrlugā «Kiklops») viņi dēvēti par Poseidona dēļiem.

14 Un Hēlija četrjūga uguns. — Saules dievu Hēliju iedomājās braucam pa debessjumu ar četrjūga ratiem.

15 Es nācu... uz Aulīdu šurp. — Sk. 2. piezīmi.

16 Aretūsa — avots.

- 17 Ahaja šeit nav novada, bet gan visas Grieķijas apzīmējums. Gluži tāpat «ahaji» (jeb «ahajieši») gan eposā, gan traģēdijā apzīmē grieķus vispār.
- 18 Eirota — upe Spartas tuvumā.
- 19 Gans Parīds — sk. 7. piezīmi.
- 20 Kad pie rasā mirdzošiem avotiem... strīds par daiļumu jāšķir. — Visas trīs dieves Hermeja pavadībā devās pie Parīda uz Idas kalnu.
- 21 Abus Ajantus. — Trojas karā piedalījās divi Ajanti — Oileja, lokriešu (Vidusgrieķijā) valdnieka dēls, un Salāminas valdnieka Telamona dēls, kas bija viens no galvenajiem grieķu varoņiem Trojas karā.
- 22 Protesilājs bija pirmais grieķis, kas krita Trojas karā.
- 23 Palamēds — Eiboja valdnieka Nauplija dēls, kas izcēlās ar savu gudrību un atjautību; viņam starp citu piedēvēja galdiņspēju izgudrošanu. Homērs Palamēdu nemin. Sk. arī 64. piezīmi Aishila «Agamemnonam».
- 24 Diomēds — Tīdeja dēls, izcils Trojas kara varonis, kam veltīta «Iliādas» 5. grāmata.
- 25 Mērions — krētlētis; par kara dieva Areja atvasi tas šeit dēvēts savas varonības dēļ.
- 26 Lāerta dēls — Odisejs.
- 27 Kalnainā sala — Itaka, Odiseja dzimtene.
- 28 Nīrejs no Simes salas «Iliādā» minēts kā skaistākais grieķis pēc Ahilleja (II. II, 671.—674. v.).
- 29 Heirons — gudrs kentauris, daudzu grieķu varoņu, arī Ahilleja skolotājs. Heironu uzskatīja par ārstniecības pamatlīcēju.
- 30 Eimēls — Feru (Tesālījā) valdnieka Admēta dēls, kam Trojas karā bija vislabākie zirgi (sal. II. II, 763.—767. v.).
- 31 Pēleids — Pēleja dēls, Ahillejs.
- 32 Arī kuģus es saskaitīju. — Daži zinātnieki uzskata kora partijas posmu ar kuģu uzskaitījumu (231.—302. v.) par vēlāku iespraudumu.
- 33 Ftījas mirmidoniešu Arejs — Ahillejs, kas savas varonības dēļ pielīdzināts pašam kara dievam. Mirmidonieši — Tesālījas cilts, Ahilleja pavalstnieki.
- 34 Dieves — Nēreja meitas. — Jūras dievam Nērejam bija piecdesmit meitas (tikpat daudz, cik Ahillejam kuģu). Viena no tām ir Ahilleja māte Tetīda.
- 35 Eirīals... Talaja mazdēls, un Stenels, Kapanēja pēcnieks. — Abi līdzās minēti arī «Iliādā» (II, 564.—566. v.).
- 36 Tēseja dēls. — «Iliādā» kā atēniešu vadoni min Peteja dēlu Menesteju (II, 552. v.).
- 37 Boioti (boiotieši) — Boiotijas iedzīvotāji. Līdzās Atikai Boiotija ar tās galveno pilsētu Tēbām bija nozīmīgākais Vidusgrieķijas apgabals.
- 38 Kadms — sk. vārdnīcā.
- 39 Zemes dēls Lēits — viens no vīriem, kas bija radušies no Kadma iesētajiem pūķa zobiem (sk. vārdnīcā «Kadms»).
- 40 Fokieši — Fokīdas (sk. vārdnīcā) iedzīvotāji.
- 41 Lokrīda — divu Vidusgrieķijas novadu apzīmējums. Ziemeļos Korintas līcim atradās Rietumlokrīda, ko sauca par Ozolu (pēc ozolu cilts) Lokrīdu, pie Eiboja līča — Austrumlokrīda, kas savukārt dalījās pēc galvenās pilsētas Opūntas nosauktajā Opūntas Lokrīdā un Epiknemidiešu (epiknemidieši — pie Knemīdas kalnu grēdas dzīvojoša cilts) Lokrīdā, kur atradās arī tālāk minētā Tronīja, Oileja dēla Ajanta dzimtene.
- 42 Atreids — Atreja dēls, šeit Agamemmons.
- 43 Adrasts. — Tā kā Homēra (II. II, 572. v.) minētais Adrasts saskaņā ar mitoloģisko ģenealogiju pieder pie citas varoņu paaudzes, daži izdevēji pieņem, ka pārrakstītājs kļūdījies un ka īpašvārda «Adrasts» (gr. Adrastos) vietā jābūt sugas vārdam «brālis» (gr. adelphos). Ja šiem izdevējiem taisnība, tad domāts otrs Atreids — Menelājs.
- 44 To, kas kaislē pret svešnieku pameta dzimteni — Helenu.
- 45 Pīlas Nestors — vecākais Trojas kara dalībnieks, pazīstams ar savu gudrību un dziļrunību. Pīla — vairāku pilsētu nosaukums. Par Nestora pilsētu parasti uzskata Pīlu Mesēnijā.

- 46 Vērškājis Alfejs ir Alfejas, Peloponēsas upes dievs. Upes dievus iedomājās ar vērša kājām (vai vispār vērša izskatā).
- 47 Ainiāni — Tesālijas cilts.
- 48 Elīda — apgabals Peloponēsas ziemeļrietumos.
- 49 Ko visa tauta par epejiem dēvē — pēc Epeja, mītiska Elīdas valdnieka.
- 50 Eirīts. — «Iliāda» kā epeju vadoni min nevis Eiritu, bet tā dēlu Talpiju (II, 621.—622. v.).
- 51 Tafiešu pulku... — Tafieši ir pie Ehīnu salu grupas (Ehlnādām) piederošās Tafas salas iedzīvotāji, kam bija nelaba jūras laupītāju slava. Tāpēc arī tur «jūrnieki nelabprāt piestāj». Ehīnu salas atrodas Jonijas jūrā netālu no Ahelojas upes ietekas.
- 52 Ajants, Salaminas auklētis — sk. 21. piezīmi.
- 53 Saista labējo spārnu ar kreiso — t. i., atrazdamies ar saviem kuģiem vidū starp abiem flotes spārniem.
- 54 Barbaru laivu bars. — Grieķietes, runādamas par Ienaldnieku kuģiem, tos nievīgi sauc par laivām. Ar šo pašu vārdu arī nosaukti persiešu kuģi Aishila «Persiešos» (555. v.) un ēģiptiešu kuģis «Lūdzējās» (851. v.).
- 55 Gaidot savu meitu šurpu atbraucam no Argosas. — Menelājs atbild uz brāļa jautājumu (sk. iepriekšējo vārsmu). Viņš acimredzot devies pretim Ifigenijai un redzējis Agamemnona kalpu atstājam nometni.
- 56 Zvērestu gan zvērējuši Tindarejam... — sk. 58.—65. un 77.—79. v.
- 57 Taču viņus aizrāva dieve Cerība. — Zvērēdams, ka dosies palīgā tam, kam Helena tiks nolaupīta, katrs precinieks cerēja, ka tieši viņš būs tas, ko viņa izraudzījies par vīru. Tāpēc arī dzejnieks 395. vārsnā runā par izspiestiem solījumiem: Helenas tēvs Tindarejs panācis zvērestu ar to, ka atstājis cerības visiem meitas rokas tīkotājiem.
- 58 Ar tevi prātīgs būt, ne trakot vēlos es. — Sal. Antigones vārdus «Ne līdzī nist, bet mīlēt esmu dzimusi» Sofokla «Antigones» 523. vārsnā.
- 59 Tad izciest to par Hellādu tu nevēlies? — Menelājs vairās tieši minēt Ifigenijas ziedošanu.
- 60 Gan tu, gan Hellāda sirgst kāda dieva dēļ. — Jādomā, Afrodītes dēļ.
- 61 Artemīdas svētībirzī to iesvētīs par līgavu. — Pirms kāzām līgavu iesvētīja ar ziedojumu Artemīdai kā dzemdību dievei. Ziedoja arī Hērāi kā laulības sargātājam.
- 62 Tai visai drīz būs drūmais Aīds precinieks. — Sal. Antigones vārdus:
- Himenājs gāja man garām
Bez liksmajām dziesmām,
Jo saderēta Aherontam es.
- (Sofokla «Antigone», 814.—816. v.)
- 63 Pelops — sk. vārdnīcā.
- 64 Tants — sk. 95. piezīmi Aishila «Agamemnonam».
- 65 It visi pareģi ir dzimums godkārtīgs. — Sal. Kreonta vārdus Sofokla «Antigones» 1055. vārsnā:
- Tik zelta kāra visa zīlētāju cilts.
- 66 Sīsijsēklai. — Saskaņā ar kādu mīta variantu Odiseja māte Antikleja pirms laulības ar Lāertu bijusi nelietīgā Korintas valdnieka Sīsiļa mīļākā un Odisejs īstenībā bijis viņa, nevis Lāerta dēls.
- 67 Līdz pašiem kiklopmūriem — sk. 13. piezīmi.
- 68 Parīd, kaut nebūtu nācis nekad Idas kalnā... — sk. 8. piezīmi.
- 69 Sīringa — ganu flauta, kas sastāvēja no 5—9 sastiprinātām stabulēm.
- 70 Olīmps — legendārs frīgiešu vai mīsiešu flautists.
- 71 Dievju strīds — sk. 7. piezīmi.
- 72 Kā labvēlīga putna priecīgs lidojums... — Grieķi (un arī romieši) saskatīja putnu lidojumā labu vai ļaunu zīmi iecerētam pasākumam.
- 73 No pašas Nērejmeitas dievišķīgās cilts — sk. 11. piezīmi.

- 74 Man jaunā šķiršanās tik gara izliekas. — Gandrīz visas Agamemnona replikas šai dialogā ir divdomīgas, bet to isto jēgu saprot gan skatītājs, bet ne Ifigenija, kuras neziņa skatītāja uztverē rada spilgti dramatisku kontrastu ar tēva nelaimi vēstītājiem vārdiem.
- 75 Lēdas meita — sk. 5. piezīmi.
- 76 Āsops — Āsopas upes dievs. Šāds nosaukums bija vairākām Grieķijas upēm.
- 77 Aiaks, Zeva un nimfas Alginas dēls, pēc nāves kļuva par vienu no pazemes valsts sōgiem.
- 78 Oinone — senais Algīnas salas nosaukums.
- 79 Nereīdu — Tetīdu.
- 80 Pret dievu gribu?... — Klitaimnestras jautājums gluži pamatots. Tas, ka mirstīgais prec nimfu, tai šķiet neparasti.
- 81 Ar Zeva ziņu tēvs tam meitu izdeva. — Sk. 12. piezīmi Aishila «Prometejam».
- 82 Heirons — sk. 29. piezīmi.
- 83 Pēlijkalns (Pēlijs) — kalns Tesālijā.
- 84 Kentauri — mitoloģiskas būtnes, puscilvēki-puszirgi.
- 85 Bet gudrāks vēl, kas deva to. — Klitaimnestra slavē Ahilleja tēvu, kas pratis savam dēlam atrast tik labu skolotāju.
- 86 Par to lai tas, kas viņu iegūs, rūpējas. — Arī šī Agamemnona atbilde ir divdomīga. Viņš domā Aīdu, kamēr Klitaimnestra, dabiski, saprot, ka vīrs runā par Ahilleju.
- 87 Ar to ir jāsamierinās. — Ir neparasti un neērti rīkot mielastu pie kuģiem, bet Klitaimnestra saprot, ka šādā situācijā citas izejas nav.
- 88 Rūpējies par meitenēm! — «Iliādā» minētas trīs Agamemnona meitas — Hrisotemīda, Lāodike un Ifianasa (IX, 145. v.), bet tragēdijās Lāodikes vietā figurē Elektra, Ifianasas vietā — Ifigenija.
- 89 Kas lāpu cels? — Līgavas māte nesa lāpu kāzu gājiena priekšgalā.
- 90 Argas dieve — Hēra, Argosas dieve sargātāja.
- 91 Simoenta — sk. vārdnīcā.
- 92 Foiba svētajā zemē. — Saskaņā ar mītu Trojas mūrus cēlušī Apollons un Poseidons.
- 93 Kasandra — Trojas valdnieka Priama meita. Apollons, kura mīlu viņa noraidīja, viņai gan piešķīra pareģes spējas, bet sodīja ar to, ka viņas pareģojumiem neviens neticēja. Pēc Trojas krišanas Agamemnona aizveda Kasandru uz dzimteni kā verdzeni, kur Klitaimnestra viņu nogalināja līdz ar vīru. Kasandras bojā eju Aishils attēlojis vienā no dramatiskākajām «Agamemnona» epizodēm.
- 94 Laurapu vainags — pareģu atribūts. Laurkoks ir Apollonam svēts.
- 95 Arejs — šeit: karaspēks.
- 96 Zevdēli — Kastors un Polideiks (sk. 5. piezīmi).
- 97 Pergama — Trojas cietoksnis.
- 98 Līdiešu sievietēm, ... frīgiešu sievietēm! — Griežu sievietes (koris) iedomājas bēdas, kādas piemeklēs to tautu sievietes, kuras cīnīsies pret grieķiem.
- 99 Gulbja atvase — sk. 5. piezīmi.
- 100 Mūzu plāksnītes — mūzu vai viņu inspirētu dzejnieku rakstāmtafelītes.
- 101 Tāpat kā visi hellēņi pie Eirīpa. — Ahillejs gaida tikpat nepacietīgi Agamemnona ierašanos kā grieķi Eirīpa līci flotes izbraukšanu.
- 102 Farsāla — pilsēta Tesālijā, kur dzīvoja Ahilleja tēvs Pēlejs.
- 103 Mirmidonus — sk. 33. piezīmi.
- 104 Atrejdēli — Agamemnona un Menelājs.
- 105 Aiakīds — Aiaka pēcnācējs. Ahillejs bija Aiaka mazdēls. Sk. 697.—701. v.
- 106 Tai... mani deva Tindarejs. — Sk. 46.—48. v.
- 107 Sniedzu roku tev. — Klitaimnestras labvēlības apliecinājums.
- 108 Dardanpils — Troja (pēc Dardana, trojiešu ciltstēva).
- 109 Tavu zodu... skarot. — Tāds grieķiem bijis lūdzēja žests. Sal. «Iliādā», kur Tetīda ierodas kā lūdzēja pie Zeva (I, 501.—503. v.), kā arī Priama vēršanos pie Ahilleja, izlūdzoties kritušā Hektora līķi (XXIV, 506. v.).

- 110 Heirons — sk. 29. piezīmi.
- 111 Lai diža barbarzemes Sipila... — Sipila bija pilsētiņa uz Lidijas un Frīģijas robežas, kur kādreiz bija valdījis Agamemnona un Menelāja ciltstēvs Tants. Ahillejs saka: ja viņš nepildīs savu solījumu glābt Ifigeniju, tad lai slavēna kļūst neievērojamā Sipila, bet viņa paša pārvaldītā Ftija lai lemta atzīmētībai. Šie vārdi pauž nicinājumu Atreidiem, kas aizvainojuši Ahilleju, izmantojot viņa vārdu Ifigenijas atviltināšanai.
- 112 Jo kas par cilvēku gan ir šāds pareģis... — Šie Ahilleja vārdi pauž Eiripida apgaismotā laika skepsi pret pareģiem. Sal. arī 520.—521. v., kā arī 65. piezīmi.
- 113 Ja jūras ceļš uz Iliju tad pavērtos, es neatteiktos biedru lietu atbalstīt. — Šajos vārdos var saskatīt cita mīta varianta reminiscences, saskaņā ar kuru Ifigenija ataicināta uz Aulīdu ar Ahilleja ziņu. Tādā gadījumā kļūst labi saprotama Ahilleja rīcība traģēdijas beigu posmā, kur viņu redzam rosīgi piedalāmie Ifigenijas ziedošanas rituālā (1568.—1576. v.). Var secināt, ka vēstneša stāstījumā, kas ir neapšaubāms vēlāka laika papildinājums nesaglabājušos lugas beigu vietā, izmantots šis mīta variants.
- 114 Meitas asinis var dienās jaunu vēstīt tavai laulībai. — Ja Ahillejs neglābs Ifigeniju, tās bojā eja nesis nelaimi viņa nākamajai laulībai.
- 115 Kora partijas pirmajā posmā (strofā) apdziedātas Pēlija un Tetīdas kāzas, otrais (antistrofā) ietver mūzu, Apollona un Heirona sludināto Ahilleja varonības un diženuma pareģojumu. Beigu posmā ar Ahilleja spožo slavu salīdzināts Ifigenijas skumjais liktenis, kā arī izteiktas pārdomas un nožēla par tikumu pagrimumu.
- 116 Dardans — trojiešu ciltstēvs.
- 117 Nektārs — dievu dzēriens.
- 118 Ganimēds — Trojas valdnieka Troja (citā mīta variantā — Dardana) dēls, ko iemilējis Zevs. Dievu valdnieks licis ērglim skaisto zēnu aiznest uz Olimpu (vai to ērgļa izskatā izdarījis pats), kur viņu iecēlis par dievu vīnlēji.
- 119 Nēreja piecdesmit meitas. — Sk. 34. piezīmi.
- 120 Bromijs — sk. vārdnīcā.
- 121 Tesāļu jaunavas — mūzas.
- 122 Aplīcis Hēfaista zeltā izkaltos ieročus. — Hēfaists pēc Tetīdas lūguma izgatavoja Ahillejam ieročus. Sal. II. XVIII, 369.—617. v.
- 123 Tev — Ifigenijai.
- 124 Jau svētais ūdens gaida mūs pie ziedokļa... — Agamemmons cenšas sievai iestāstīt, ka viss sagatavots pirmskāzu upurim (sk. 61. piezīmi).
- 125 Tants. — Te nav domāts Pelopa tēvs, bet gan Tiesta (sk. vārdnīcā «Atrejs») dēls, Aigista brālis.
- 126 Tik gaužām niecīgs iegansts vairs būs vajadzīgs, ... lai tevi sagaidītu mēs, kā pieklājas. — Klitaimnestras vārdi ir divdomīgi. Tajos ir slēpts drauds, ka Agamemnonu, ja viņš nogalinās Ifigeniju, mājās sagaidīs atmaksa. Bet Agamemmons saprot, ka, atsakoties no Ifigenijas ziedošanas, mājās tiks sagaidīts sirsniņi.
- 127 Hermione — Menelāja un Helenas meita.
- 128 Orfejs — sk. vārdnīcā.
- 129 Olīvzara vietā augums mans ... pie tavām kājām. — Olīvzars ir lūdzēja atribūts.
- 130 Pie tava vaiga glauzdamās, ko tagad mana roka skar. — Vaiga, tāpat kā zoda skaršana ir lūdzēja žests. Sk. arī 109. piezīmi.
- 131 Pelopu un tavu tēvu Atreju. — Sk. vārdnīcā «Pelops» un «Atrejs».
- 132 Aleksandrs — otrs Parīda vārds.
- 133 Jo labāk dzīvot nelaimē kā cēli mirt. — Sal. mirušā Ahilleja ēnas vārdus «Odisejā», XI, 489.—491. v.:

Labāk es gribētu strādāt virs zemes kā algādzis vienkāršs,
 Kalpodams nabaga vīram, kas trūkumā dzīvo ik dienas,
 Nekā par valdnieku būt starp tukšajām mirušo ēnām.

- 134 Argosā tiks slepkavotas meitenes — mājās palikušās pārējās Agamemnona un Klitaimnestras meitas (sk. 88. piezīmi).
- 135 Ai, sievas. — Klitaimnestra vēršas pie kora.
- 136 Paiāns — šeit domāts sēru paiāns (sk. vārdnīcā «Paiāns»).
- 137 Kur Priams kādreiz kuslu puisīti no mātes tālu aiznesa... — sk. 8. piezīmi.
- 138 Par skaistumu tās nāca strīdu šķirt... — sk. 7. piezīmi.
- 139 Ar varu kaltajiem priežkoka kuģiem. — Apkalti bija kuģu smailie priekšgali, ar ko kaujā dragāja ienaidnieka kuģus.
- 140 Mirmidoni — sk. 33. piezīmi.
- 141 Sīfīdēls — sk. 66. piezīmi.
- 142 Tev iebilst nevaru neko, ja tāds tavs lēmums, jo tu domā cildeni. Kamdēļ man slēpt no tevis taisnību? — Ahillejs ne vien apbrīno Ifigenijas vīrišķību, bet arī atzīst viņas lēmumu par pareizu. Līdz ar to, arī nepņemot cita mīta varianta izmantošanu (Eiripīdam neplederošajā) lugas beigu posmā, vēstneša stāstījumā (sk. 113. piezīmi), Ahilleja rīcība, piedaloties Ifigenijas ziedošanas rituālā, nav tik nemotivēta, kā varētu likties pēc pirmā acu uzmetiena. Ahillejs ir savas tautas patriots, un, tā kā Ifigenijas atteikšanās no viņa priekšlikuma to aizstāvēt ar bruņotu spēku nāk par labu grieķu tautai, Ahillejs iekšēji vairs nepretojas jaunavas upurēšanai. Taču viņš joprojām savu solījumu uztur spēkā. Ja Ifigenija vēl pārdomās, viņš savu vārdu turēs.
- 143 Tam tevis dēļ būs sīvas cīņas jāpieredz! — Divdomīgi: Klitaimnestra domā par to, ka tā Agamemnonam atlieksies par meitas nāvi, bet Ifigenija saprot ar šiem vārdiem gaidāmā kara grūtības.
- 144 Kaut bez vainas es. — Ifigenijas jūtas ir pretrunīgas. Viņa gan dodas nāvē brīvprātīgi, bet tomēr jūtas nevalnīgs upuris. Iespējams, ka viņa šos vārdus runāja sevī, māteli nedzirdot, jo dialogā ar māti dara visu, lai viņu mierinātu.
- 145 Paiāns — sk. vārdnīcā.
- 146 Lai es, ziedota, asinīm savām dievu lēmumu dzēstu — t. i., istenotu.
- 147 Tev dāvājam asaras savas... — Koris jūt nelaimīgajai māteli līdzī un apraud Ifigeniju, kamēr tā vēl nav nokļuvusi pie Artemīdas ziedokļa, kur «neklājas raudāt».
- 148 Pelasgu zeme. — Pelasgi ir Grieķijas pirmiedzīvotāji, bet Eiripīds ar šo apzīmējumu šeit saprot grieķus vispār.
- 149 Persej pilsēta. — Mītisko varoni Perseju kā Mikēnu dibinātāju min arī grieķu ģeogrāfs un vēsturnieks Pausanijs (m. ē. 2. gs.).
- 150 Nu sveika, mīļotā gaismā! — Ar šiem vārdiem beidzas Šillera atdzejojums. Vācu dzejnieks piezīmē: «Šeit beidzas lugas darbība (die dramatische Handlung). Tas, kas vēl seko, ir stāsts par Ifigenijas izturēšanos upurēšanas laikā un viņas brīnumaino izglābšanu.»
- 151 Nav ne mazāko šaubu, ka traģēdijas beigas, sākot ar pirmajām vēstneša runātajām vārsēm, nepleder Eiripīdam. Ja pieļaujams pieņemt, ka vēstneša stāstījuma sākums līdz 1579. vārsmai radies senajā Grieķijā, tad viss sekojošais teksts ar savām pantmēra un pat valodas kļūdām ir visai neveiksmīgs Eiripīda «Hekabes» vēstneša stāsta atdarinājums, kas radies daudz vēlākā, jādūmā, Bizantijas laikā. Kādos apstākļos gājis bojā paša Eiripīda sarakstītais beigu posms, par to iespējami vienīgi minējumi.
- Mūs, dabiski, interesē jautājums, kādas bijušas istās beigas. Laimīgā kārtā kādā Allīāna (ap m. ē. 200. gadu) darbā citētas dažas «Eiripīda 'Ifigenijas'» (kā norāda Allīāns) vārsmas, kas ļauj ar zināmu drošību iedomāties traģēdijas beigas:
- Es ahaļiešiem rokās likšu brīžmāti
Ar staltiem ragiem. Viņi nogalinās to
Un iedomāsies tavu meitu nokaujām...
- Sos vārdus acīm redzami runā pati Artemīda. Jādūmā, ka tā parādījies Klitaimnestrai un, to mierinādama, pavēstījusi, ka apvainīšot Ifigeniju pret brīžu māti un jaunavu alžvedīšot uz tauriešu zemi.
- 152 Ap ziedokli ... skrēja Ahillejs. — Par šķietamo Inkonsekvenci starp

- Ahilleja piedalīšanos Ifigenijas ziedošanas rituālā un viņa iepriekšējo izturēšanos sk. 113. un 142. piezīmi.
- 153 **Al, Artemīda Zvērķāve**, kas naktī veļ pa debess jumu gaismekli! — Artemīda bija medību un arī mēness dieve.
- 154 **Algejjūra** — sk. 54. piezīmi Alshila «Agamemnonam».

KIKLOPS

(Izrādīšanas laiks nav zināms)

- «Kiklopa» sižets pamatojas uz «Odisejas» IX grāmatas epizodi 105.—566. v. Silēns un satīri kā darbības personas ir Eiripīda izdomājums. Tie nokļuvuši Sicīlijas austrumu piekrastē, kiklopu dzimtenē, meklēdami pirātu nolauptā Dionīsu (Homēra kiklopi lokalizēti kādā nenoteiktā pasaku zemē).
- 1 Silēns — mitoloģiska būtne, cilvēks ar zirga ausīm (asti, kājām), radniecīgs satīriem, Dionīsa pavadoņi.
- 2 Bromījs — sk. vārdnīcā.
- 3 Kad Hēra saprātu tev atņēma un tu no auklēm — kalna nimfām aizmuki. — Greizsirdīgā Hēra Dionīsam, kas ir Zeva un Tēbu valdnieka Kadma meitas Semeles dēls, saskaņā ar tradicionālo mītu laupīja saprātu jaunekļa gados. Eiripīds šo epizodi pārceļ uz Dionīsa bērnību.
- Zevs Dionīsu pēc mātes nāves nodeva audzināšanā Nīsas kalna nimfām. Sk. arī 66. piezīmi Sofokla «Antigonei».
- 4 Ar Zemes dēliem karojot. — Dionīss palīdzēja Zevam cīņā pret gigantiem, kas šeit nosaukti par «Zemes dēliem» tāpēc, ka viņu māte ir Gaja (Zeme).
- 5 Enkelāds — simtroku gigants, ko nogalināja Atēna, nevis Silēns, kā tas šeit Helīdamies apgalvo.
- 6 Laupītājus tīrēņus. — Saskaņā ar tradicionālo mītu tīrēņlešu jūrnieki pēc Hēras norādījuma sagūstīja Dionīsu, lai to pārdotu verdzībā, taču dievs kuģi pārvērta par bīrzi un jūrniekus, kas izbīli ielēca ūdenī, par delfīniem.
- 7 Ar saviem bērniem — satīriem.
- 8 Maleja — zemesrags Peloponēsas dienvidaustrumos.
- 9 Poseidona dēli, baismie kiklopi. — Homēram, kam Eiripīds šeit seko, kiklopi ir Poseidona dēli, Hēsiodam — Gajas (Zemes) un Urāna (Debess) bērni.
- 10 Sīkinīda — satīru deļa.
- 11 Altāja — Kalīdonas valdnieka Oīneja sieva, Dionīsa mīļākā, kas tam dzemdēja Dēianeiru, vēlāko Hērakla sievu.
- 12 Dižciltīga tēva un dižciltīgas mātes atvase. — Tas, ko koris tik svinīgi uzrunā, ir auns. Pēc tam (55. v. un sek.) gani satīri vēršas pie aitas.
- 13 Nīsa — kalns Trāķijā, kur Dionīss pavadīja savu bērnību (sk. arī 3. piezīmi).
- 14 Itaka — sala Jonijas jūrā, Odiseja dzimtene.
- 15 Sīfīdēls — sk. 66. piezīmi «Ifigenijai Aulīdā».
- 16 Bakha laupītājus — sk. 6. piezīmi.
- 17 Marons — Apollona priesteris Ismarā (Trāķijā), no kura Odisejs saņēma sevišķi gardu vīnu («Odiseja», IX, 197.—211. v.). «Odisejā» Marons minēts kā Elanta, Dionīsa un Ariadnes dēla dēls; Eiripīds viņu dēvē par Dionīsa dēlu.
- 18 Tiklīdz šī čūska raibās bikses redzēja ap viņa gurniem, kaklā — zelta karekli. — Domāts Parīds, kas gērbies greznā austrumnieku tērpā.
- 19 Par frīģiešiem šeit saukti trojieši.
- 20 Klabeķji no vara, bungu rīboņa — pa mežiem un kalniem klaiņojošo Dionīsa pavadoņu atribūti.
- 21 Un augšup blenriet, lejup ne! — Satīri, vairādamies no Polifēma skatīti, nodūruši acis.
- 22 Oriōns — Mednieka zvaigznājs.

- 23 So plikpauri, kam, šķiet, no kāvienu ir varen tūcis vaigs. —
No viņa iesilušajam Silēnam piesarkusi seja.
- 24 Tritons — Poseidona dēls, jūras dievība.
- 25 Nērejs — jūras dievība. Viņa piecdesmit meitas, nereīdas, bija jūras nimfas.
- 26 Kalipso — teiksmainajā Ogigijas salā mītoša nimfa, pie kuras Odisejs atceļā no Trojas palika septiņus gadus.
- 27 Zeperi — satīri.
- 28 Radamantijs — Krētas valdnieka Mīnoja brālis; abi brāļi sava taisnīguma dēļ tika iecelti par soģiem pazemes valstībā.
- 29 Tainarā, Malejā (sk. 8. piezīmi), Sūnijā un Geraistā bija Poseidona kulta vietas. Tainars — zemesrags Peloponēsas dienvidos, Sūnijs — Atikas dienvidos (te atradās atēniešiem piederošas sudraba raktuves), Geraists — Eibojas salas dienvidrietumos.
- 30 Grieķu kauns — Helenas aizvešana uz Troju.
- 31 Jo mīti Hellādā tepat pie staltās Etnas ugunsplūdu klints. — Sicīlija kā Hellādas sastāvdaļa no lugas iedomājamā darbības laika viedokļa ir anahronisms, jo grieķi sāka šo salu kolonizēt tikai ap 750. gadu p. m. ē.
- 32 Maronvīnu — sk. 17. piezīmi.
- 33 Najādas — avotu nimfas.
- 34 Ar dubultirkļiem. — Oriģināls pieļauj dažādus skaidrojumus: a) ar divkāršu sparū; b) ar divrindu irkļiem.
- 35 Sen jau lāpa gaida tevi... — Šī un nākamās kora vārsmas ir divdomīgas. Tās it kā uzbur dzīru ainu (lāpas, ziedu vainags, nimfa), bet skatītājs saprot, ka ar lāpu domāts nokvēlinātais miets, ar ko kiklopam izdurs aci, ka maigas nimfas vietā Polifēmu gaida Odisejs un viņa biedri un ka krāšņais vainags, kas kiklopam apvīs pieri, ir asinis, kas tecēs no viņa brūces.
- 36 Maisījums. — Grieķi dzēra vīnu sajauktu ar ūdeni. Tīru vīnu dzēra vienīgi dzērāji.
- 37 Un vairs neredzi. — Tāpēc ka kauss izdzerts tukšs.
- 38 Haritas — dailes dievības. Romiešu mitoloģijā tām atbilst Grācījas.
- 39 Ganimēds — sk. 118. piezīmi «Ifigenijai Aulidā».
- 40 Ida — kalns Troādā, no kurienes ērglis nolaupījis Ganimēdu.
- 41 Hēfaists saukts par vulkāniskās Etnas valdnieku tāpēc, ka ir uguns dievs.
- 42 Jūs, dzīvnieki! — Tā Odisejs uzrunā satirus, kam ir āža kājas un aste.
- 43 Bet buramvārdus oriiskus es pazīstu. — Sk. vārdnīcā «Orfejs».
- 44 Šis paiāns jauks — ironiski. Paiāns ir uzvaras, cīņas, bet arī sēru dziesma.
- 45 Bet arī tev, tā sacīts vēl, bez barga soda nepalikt. — Eiripīds atkāpjas no Homēra versijas. Polifēmam likteni gan pareģojis viedīgais kiklops Tēlems («Odiseja», IX, 507.—512. v.), bet Odiseja likstas šai pareģojumā nav ietvertas. Tās Odisejam pēc Polifēma lūguma («Odiseja», IX, 528.—535. v.) uzsūtīja viņa tēvs Poseidons.

IPAŠVĀRDU UN MITOLOĢIJAS TERMINU VĀRDNĪCA

- AFRODĪTE** — mīlas un skaistuma dieve. Homēra epos viņa ir Zeva un Diones meita, Hēslodam — dzimusi no jūras putām; Hēfaista sieva; tās dēls no Areja ir mīlas dievs Erots. Viena no svarīgākajām Afrodītes kulta vietām atradās Kipras salā (tāpēc viņa bieži dēvēta par «Kiprīdu»).
- AGAMEMNONS** — Atreja dēls, Menelāja brālis, Mikēnu (Aishila «Orestijā» — Argosas) valdnieks, grieķu karaspēka virspavēlnieks Trojas karā.
- AHAJI, AHAJIEŠI** — grieķu cilts; Homēra epos un arī tragēdijās apzīmējums grieķiem vispār.
- AHERONTA** — upe pazemē, pār kuru mirušo dveseles uz ēnu valsti pārceļ Aīda laivnieks Harons.
- AHILLEJS** — Fīlijas valdnieka Pēleja un jūras dieva Nēreja meitas Tetīdas dēls, grieķu galvenais varonis Trojas karā.
- AIDS** — 1) mirušo valstība pazemē; 2) tās valdnieks, Krona un Rejas dēls.
- AIGEJS** — mītisks Atēnu valdnieks, Tēseja tēvs.
- AIGĪDA** — vairogs, ko lietoja Zevs un Atēna; tajā bija redzams gorgonas attēls, kas ienaidniekiem iedvesa šausmas.
- ALEKSANDRS** — Parīds.
- AMAZONES** — mītiska kareivīga sieviešu cilts, trojiešu sabiedrotās pret grieķiem; viņas iedomājās dzīvojam dažādās vietās — Mazāzijā, Skitijā, Trāķijā, Kolhidā un citur.
- APOLLONS** — Zeva un Lētojas dēls, saules gaismas dievs, dzejas un mākslu aizstāvis, arī pareģojumu dievs. Apollona templis Delfos bija pazīstamākā orākulu svētnīca senajā Grieķijā.
- AREJS** — Zeva un Hēras dēls, kara dievs; viņa vārds bieži lietots kā kaujas, arī kā slepkavības un bojā ejas personificējums.
- AREOPAGS** («Areja pakalns») — no bijušajiem arhontiem (augstākajiem vēlētajiem ierēdņiem) sastāvoša padome, kas aristokrātijas valdīšanas laikā pārzināja svarīgākos Atēnu valsts dzīves jautājumus. Valsts iekārtas demokratizācijas gaitā Areopaga tiesības tika pakāpeniski ierobežotas, un pēc Efialta reformas 462. gadā p. m. ē. tam palika vairs tikai augstākā kriminālietu tribunāla funkcijas. Tā sēdeklis bija Areja pakalnā ziemeļrietumos no Atēnu akropoles.
- ARGOLĪDA** — apgabals Peloponēsas ziemeļaustrumos.
- ARGOSA (ARGA)** — Argolīdas novada (Peloponēsas ziemeļaustrumos) galvenā pilsēta.
- ARGOSIEŠI (ARGIEŠI)** — Argosas (Argas) iedzīvotāji.
- ARTEMĪDA** — Zeva un Lētojas meita, Apollona diviņu māsa, jaunavīgā medību dieve, dzīvnieku valdniece un sargātāja, arī Mēness dieve.
- ĀTE** — jauna likteņa, nelaimes un postīgas apmātības dievība.
- ATĒNA** (arī **PALLĀDA**) — no Zeva galvas dzimusī jaunavīgā gudrības, arī kara dieve, Atikas un Atēnu sargātāja. Viņa iemācīja cilvēkiem izmantot zirgus un ratus, kuģu būvi, vērpsanu un aušanu, izgudroja flautu. Atēnas galvenā kulta vieta bija Partēnona templis Atēnu akropolē.
- ATIKA** — pussala Vidusgrieķijas dienvidaustrumos, kurā atradās Atēnas.
- ATREIDS** — Atreja dēls (Agamemnons vai Menelājs).
- ATREJS** — Mikēnu (Aishila «Orestijā» — Argosas) valdnieks, Pelopa dēls, Agamemnona un Menelāja tēvs. Viņš padzina savu brāli Tiestu, kas bija pāvedis viņa sievu Aeropi. Kad brālis atgriezās, Atrejs šķietami ar viņu izlīga, bet nogalināja viņa bērņus un lika tos Tiestam pasniegt dziru mielastā. Atreju nogalināja Tiesta dēls Aigists, kas vēlāk kopā ar Klitaimnestru nogalināja arī tās vīru Agamemnonu.
- AULĪDA** — ostas pilsēta Boiotijā, no kurienes grieķu flote devās uz Troju.
- BAKHANTES** (arī **MENĀDAS, TĪĀDAS**) — Dionīsa pavadones; klaiņoja pa mežiem un kalniem un ekstāzē saplosīja jaunus dzīvniekus.
- BOIOTIEŠI** — Boiotijas, Vidusgrieķijas novada (galvenā pilsēta — Tēbas) iedzīvotāji.
- BROMIJS** («Trokšņainais») — Dionīsa plevārds.
- DANAJI, DANAJIEŠI** — Homēra epos līdzās «ahaji, ahajieši» bieži sastopams apzīmējums grieķiem.

- BAKHS** — Dioniss.
- BOREJS** — ziemeļvēja dievs.
- DĒLA** — sala Egejas jūrā, Apollona un Artemīdas dzimšanas vieta, līdzās Delfiem Apollona ievērojamākā kulta vieta.
- DĒMETRA** — druvu auglības dieve, Krona un Rejas meita, dzemdēja Zevam Persefoni, kas kļuva par Aīda sievu un mirušo valsts valdnieci. Dēmetras galvenā kulta vieta bija Eleisīna Atikā.
- DĒMONS** — (parasti zemāka) dievība; gars (arī mirušā).
- DIKE** — taisnības dieve, Zeva un Temīdas meita, viena no trim horām (sk.).
- DIONISS** (arī **BAKHS**) — auglības, liksmes un vīna dievs, Zeva un Tēbu valdnieka Kadma meitas Semeles dēls.
- DODONA** — Zeva slavena kulta vieta un orākuls Ēpeirā (kontinentālās Grieķijas ziemeļrietumos).
- ELEISĪNA** — pilsēta Atikā, pazīstama ar Dēmetras un Persefones mistēriju kultu.
- EREHTEJS** — viens no mītiskajiem Atēnu valdniekiem, kam akropolē bija svētnīca.
- ERINJAS** — atliebes dieves, ko parasti attēloja ar čūskām matu vietā, lāpām un pātagām. To eifēmistisks nosaukums ir «Labvēlīgās».
- EROTS** — mīlas dievs, kara dieva Areja un mīlas dieves Afrodītes dēls.
- FOIBS** — Apollons.
- FOKIDA** — Vidusgrieķijas novads, kurā atradās Delfi.
- FRĪGIJA** — novads Mazāzijā. T. s. Mazajā Frīģijā, kas atradās Hellesponta un Propontīdas dienvidplekrastē, ietilpa arī Troāda (apgabals, kur atradās Troja). Tāpēc tragēdijās (piemēram, Eiripīda «Ifigenijā Aulīdā») trojieši dažkārt dēvēti par frīģiešiem.
- GAJA** — Zemes dieve, Urāna (Debess) māte un sieva, titānu māsa, vecākā dieve, kas radīja dievus un cilvēkus. Gaja tika uzskatīta par Delfu orākula pirmo iemītnieci.
- GORGONAS** — briesmīga izskata spārnoti nezcēri, kam matu vietā bija čūskas. Ieraugot gorgonu, cilvēks aiz šausmām pārvērtās akmeni. Viena no gorgonām, Medūza, bija mirstīga, un to nogalināja Persejs.
- HALKĪDA** — pilsēta Eībojas salas rietumos.
- HĒFAISTS** — Zeva un Hēras dēls, uguns un kalējaroda dievs; Afrodītes vīrs. Viņš ar saviem palīgiem, kiklopiem, savā kalvē dieviem darināja ieročus.
- HEKATE** — nakts spoku un burvestību dieve, kas, parādīdamās (īpaši krustcelēs) ar saviem pavadoņiem lāpnešiem un suniem, cilvēkiem iedvesa šausmas; arī Mēness dieve.
- HELENA** — Zeva un Lēdas meita, skaistākā sievietē Grieķijā, Spartas valdnieka Menelāja sieva; pameta vīru un sekoja Parīdam uz Troju. Tas bija iemesls Trojas karam.
- HĒLJS** — Saules dievs.
- HĒRA** — Krona un Rejas meita, Zeva māsa un sieva, laulības sargātāja.
- HERMEJS** — Zeva un Majas dēls, viens no senākajiem un vispusīgākajiem dieviem: dievu sūtnis, ceļu un ceļinieku dievs; ganāmpulku, tirgotāju un tirgus, arī zagļu dievs; aizvada mirušo dvēseles uz Aīdu; miega un sapņu dievs utt.
- HIMENAJIS** — kāzu dievs, Dionisa un Afrodītes (vai Apollona un kādas mūzas) dēls.
- HORAS** — Zeva un Temīdas meitas, cilvēkiem labvēlīgas gadalaiku dieves Tallo (ziedēšanas dieve), Aukso (augšanas dieve) un Karpo (augļu dieve), kas personificē arī tikumiskos spēkus un šādā funkcijā saucas Einomija (likumīgā kārtība), Dike (taisnība) un Eirēne (miers).
- IAKHS** — parasti ar Dionisu identificēta dievība. Līdzās Dēmetrai un Persefonei tam bija kulta vieta Eleisīnā (Atikā).
- IDA** — 1) kalnu grēda dienvidos no Trojas; 2) kalnājs Krētas salā.
- IKSIONS** — mītisks lapītu valdnieks, kas, nogalinājis savu sievastēvu, kļuva par pirmo radnieka slepkavu. Kad viņu negribēja šķīstīt ne cilvēki, ne citi dievi, to darīja pats Zevs, kas viņam dāvāja nemirstību. Kad Iksions mēģināja pavest Hēru, Zevs viņu sodīja ar mūžīgām mokām Tartarā.
- ILJA** — Troja.
- KADMS** — Sidonas (Feniķijā) valdnieka Agēnora dēls. Kad tēvs viņu sūtīja meklēt Zeva nolaupīto māsu Eīropu, Kadms pēc Delfu orākula pavēles Boiotijā nodibināja Kadmeju, vēlāko Tēbu cietoksnī. Viņš nogalināja tuvumā mītošo pūķi un iesēja zemē tā zobus. No tiem izaugušie vīri cits citu nogalināja, taču palika dzīvi pleci, kas kļuva

- par Tēbu dižciltīgo ģimeņu ciltstēviem. Kadmam piedēvēja fenīķiešu alfabēta ieviešanu Grieķijā.
- KIPRĪDA** («Kipriete») — Afrodīte, kurai Kipras salā bija ievērojama kulta vieta.
- KLITAIM[N]ESTRA** — mītiskā Spartas valdnieka Tindareja un viņa sievas Lēdas meita, Helenas pusmāsa (tās tēvs ir Zevs), Agamemnona sieva, Ifigenijas, Hrisotemīdas, Elektras un Oresta māte («Iliādā» Ifigenijas vietā figurē Ifigenijas sieva, Elektras vietā — Lāodīke); nogalināja Agamemnonu un krita no sava dēla Oresta rokas.
- KOKĪTA** — «vaimanu» upe pazemē.
- KOLHĪDA** — apgabals Aizkaukāzā, atradās pie Fasīdas (tag. Rioni) upes.
- KORINTA** — liela pilsēta pie Korintas zemes šauruma, kas savienoja Peloponēsu ar Grieķijas kontinentu.
- KRONĪDS** — Krona dēls, Zevs.
- KRONS** — Urāna (Debess) un Gajas (Zemes) dēls, titāns, Zeva, Hēras, Aīda, Poseidona un citu dievu tēvs, «Zelta laikmeta» dievs. Zevs tēvam atņēma varu un notrieca viņu Tartarā.
- LĒTO (LĒTOJA)** — Apollona un Artemīdas māte (viņu tēvs ir Zevs).
- LĪBIJA** — seno grieķu apzīmējums Āfrikai.
- LOKSIJS** («Neskaidrāis, Miglaināis») — Apollona plevārds, kas atspoguļo viņa bieži vien grūti saprotamos pareģojumus.
- MENELĀJS** — Atreja dēls, Agamemnona brālis; apprecējams Helenu, no tās tēva Tindareja saņēma valdnieka varu Spartā. Kad Parīds Menelājam nolaupija sievu, viņš ar grieķu karaspēku, kura virspavēlnieks bija Agamemnon, devās cīņā pret Troju (Trojas karš).
- MOIRAS** — likteņdieves, Zeva un Temīdas meitas: **KLOTO** vērj dzīves pavelienu, **LAHESE** piešķir likteni, **ATROPA** nogriež dzīves pavelienu.
- NIMFAS** — dabas (kalnu, avotu, ezeru, koku u. tml.) dievības.
- ODISEJS** — Lāerta (saskaņā ar kādu mīta variantu — Sisīfa) dēls, viens no galvenajiem grieķu varoņiem Trojas karā, izcēlās ar drošsirdību, atjautību un viltību.
- OKEĀNS** — 1) ap Zemes ripu plūstošā upe; 2) šīs upes dievs, titāns, Urāna un Gajas dēls; ar savu sievu, titāni Tētiju, radījis Okeanīdas un upes.
- OLIMPS** — kalns uz Tesālijas un Maķedonijas robežas. Šajā kalnā grieķi iedomājās «olimpisko» dievu mitekli.
- ORFEJS** — mītisks dziedonis, kas ar savu balsi un kitaru spēja aizkustināt pat dzīvniekus, augus un akmeņus.
- PAIĀNS** — 1) Homēra epos — dievu dziednieks, vēlāk dažādu dievu, visbiežāk Apollona plevārds («Dziednieks, Glābējs»); 2) no šā nosaukuma radies parasti kori dziedātu uzvaras, cīņas, arī sēru u. c. dziesmu apzīmējums.
- PALLĀDA** — Atēnas plevārds (ar neskaidru etimoloģiju).
- PĀNS** — Hermeja dēls, ganu un ganāmpulku dievs ar āža kājām, dažkārt attēlots arī ar āža ragiem; sīringas (ganu stabules) izgudrotājs. Negaidot parādīdamies, iedvesa cilvēkiem šausmas («paniskās balles»).
- PARĪDS** (arī **ALEKSANDRS**) — Trojas valdnieka Priama un Hekabes dēls. Uzaugdams kā gans Idas kalnā, izšķīra Hēras, Atēnas un Afrodītes strīdu par to, kura skaistākā, par labu mīlas dievei. Ar tās palīdzību nolaupijams Helenu, Spartas valdnieka Menelāja sievu, izraisīja Trojas karu. Būdams labs loka šāvējs, Parīds nogalināja Ahilleju, bet savukārt gāja bojā no saindētas Filoktēta bultas.
- PARNĀSS** — kalnājs Fokīdā; tā pakājē atradās Delfi.
- PEITO (PEITOJA)** — daljrūnības un pārliecināšanas dievs.
- PELASGI, PELASGIEŠI** — Grieķijas pirmiedzīvotāji, kuru mītiskais ciltstēvs bija Pelasgs.
- PĒLEIDS** — Pēleja dēls Ahillejs.
- PELOPS** — Tantala dēls. Paša tēvs viņu nokāva un deva dieviem ēst viņa miesu, lai pārbaudītu, vai tie tiešām visu zina. Vienīgi Dēmetra, skumdama pēc meitas Persefones un iegrīmusī domās, apēda pleca gabalu, ko dievi, Pelopu atkal atdzīvinot, aizstāja ar zilonkaulu. Piekukuļojdams Pisas valdnieka Oinomaja ratu vadītāju Mirtīlu, viņš plevēica Oinomaju zirgu skriešanas sacīkstēs un ieguva tā meitas Hipodamejas roku. Šo mītisko sacensību uzskatīja par pirmsākumu olimpisko spēļu ratu vadītāju sacensībām.

- PERSEFONE** — Zeva un Dēmetras meita, Aīda sieva, mirušo valstības valdniece, arī druvu auglības dieve.
- PĪTO (PĪTOJA)** — senais nosaukums vietai Parnāsa pakājē, kur atradās Delfi. Šis nosaukums tragēdijās bieži sastopams Delfu vietā.
- PLŪTONS** — zemes dziļu dievs, ko identificē ar mirušo valsts valdnieku Aīdu.
- POSEIDONS** — Krona un Rejas dēls, Zeva brālis, jūras dievs.
- PRIAMS** — Lāomedonta dēls, Trojas valdnieks, Hektora, Parīda, Kasandras un daudzu citu bērnu tēvs. Grieķiem ieņemot Troju, viņu pie Zeva altāra nogalināja Ahilleja dēls Neoptolems.
- SIMOENTA** — upe netālu no Trojas, Skamandras pieteka.
- SKAMANDRA** — Hellespontā ietekoša upe, pie kuras atradās Troja.
- SKITI** — kopīgs apzīmējums kareivīgajām ciltīm, kas senatnē dzīvoja pie Melnās jūras, Donas, Dņepras un Donavas.
- TARTARS** — bezdibenis, Aīda dziļākā daļa, kurā Zevs notrieca Kronu un titānus.
- TĒBAS** — 1) Boiotijas galvaspilsēta (Homēra «Septiņvārtu Tēbas»); 2) pilsēta Ēģiptē, Nilas augštecē (Homēra «Simtvārtu Tēbas»).
- TEMĪDA** — titāne, Gajas (Zemes) un Urāna (Debess) meita, taisnības un likumības dieve, dzemdēja Zevam moiras (sk.) un horas (sk.).
- TĒSEJS** — Aigeja dēls, viens no Atēnu mītiskajiem valdniekiem un Atikas nacionālajiem varoņiem.
- TIESTS** sk. ATREJS.
- TIRRENIEŠI** — etruski.
- TITĀNI** — vecākā dievu paaudze, Urāna (Debess) un Gajas (Zemes) bērni; Zevs tos uzvarēja un notrieca Tartarā.
- TROJA** (arī ILLJA) — pilsēta Mazāzijas ziemeļrietumu piekrastē. Homēra «Iliādā» aprakstītais Trojas karš, pēc mūsdienu zinātnes atzinuma, norisinājies ap 1200. g. p. m. ē.
- URĀNS** (Debess) — grieķu dievu ciltstēvs. Viņa sieva bija Gaja (Zeme), kas dzemdēja titānus un kiklopus. Viņa dēls Krons saziņā ar Gaju laupīja tam vīrietību un pārņēma varu dievu pasaulē.
- ZEVS** — Krona un Rejas dēls, dievu valdnieks.

A T I S K Ā T R A Ģ Ē D I J A

«Traģēdija, tāpat kā komēdija, pašā sākumā ir radusies no improvizācijas. Traģēdijas sākumi meklējami pie ditirambu kora sācējiem... Pēc dažādām pārmaiņām traģēdija sasniedza tai atbilstošu formu. Kas attiecas uz aktieru skaitu, tad Aishils pirmais palielināja to no viena uz diviem, samazināja kora partijas un galveno lomu piešķīra dialogam. Sofokls jau ieviesa trīs aktierus... Kas attiecas uz saturu, tad traģēdija noniecīgiem mītiem un jautra izteiksmes veida — tā taču pārmaiņu gaitā radusies no satiru drāmas — vēlāk sasniedza savu cienīgumu.»

Šis Aristoteļa sniegtās ziņas «Poētikas» 4. nodaļā ir pamatā jebkuram pētījumam par sengrieķu traģēdijas izcelsmi. Kombinējot tās ar citām senatnes literārām un zinātniskām liecībām, traģēdijas rašanās gaitu var iedomāties šādi.

Traģēdija sākojas ditirambā, īpaši Peloponēsā izplatītās kora lirikas formā, kas bija cieši saistīta ar Dionīsa — auglības un vīna dieva kultu. Ditiramba literārās formas izveidi Hērodota liecība saista ar Ariona (ap 600. g.) — Korintā dzīvojoša lesbiešu dzejnieka vārdu. Šo literāro ditirambu varam iedomāties līdzīgu kantātei, kur kopā ar kori darbojies solists — «ditirambu kora sācējs». Koristi un varbūt arī solists bijuši pārgērbti par satiriem, atdarinot Dionīsa pavadoņus — nebēdnīgos, jautros un baudkāros dabas dēmonus, ko Peloponēsā iedomājās kā puscilvēkus, pusāžus. No šā apstākļa izriet dabiskais secinājums par Dionīsam veltītā ditiramba liksmo, droši vien pat orgiastisko raksturu, bet koristu satiru ietērps ļauj mums izprast traģēdijas — «āžu dziesmas» (no gr. tragós — āzis + ōdē — dziesma) nosaukuma cilti. Jau visai seni avoti min «traģiskos» jeb «āžu» korus vairākās Peloponēsas pilsētās — Korintā, Sikionā, Flūntā.

Kad īsti solista vietā stājies aktieris, kas uzrunājis kori un tam atbildējis (aktieri grieķu valodā sauc par hypokritēs — atbildētājs), bet arī varējis kora dziesmu laikā aiziet, lai atgrieztos citā maskā un tērpā, tādējādi tēlodams dažādas personas, nav zināms. Tāpat nav arī zināms, kā noritējusi šī pāreja. Taču, iedomājoties jauno laiku oratorijas vai 18. gadsimta operas, kur starp vokālajiem posmiem iespraustie rečitātīvi ir uz robežas starp dziedāto un runāto vārdu, šāda pāreja šķiet gluži dabiska. Jāpiebilst, ka kora dziesmu un runātu vārsmu mija raksturīga arī treniem, sēru dziesmām mirušo apraudāšanai un cildināšanai, kurām daži pētnieki piešķir izcilu nozīmi traģēdijas žanra izveidē un kuru pēdas saskatāmas klasisko traģēdiju kommos (sk. 402. lpp.). Katrā gadījumā — kad 534. gadā Atēnās notika pirmā traģēdiju izrāde, šis solis jau bija veikts — korim pretī nostājās aktieris, jādama, pats autors — Tespīds, kura dzimtene bija Ikarija Atikā.

Sākot ar šo gadu, traģēdiju izrādes notika ik gadu Atēnu tirāna Peisistrata ieviestajos Lielo Dionīsiju svētkos. Ietilpinādams to norises programmā izrādes, Peisistrats tiem tiecās piešķirt īpašu spožumu, jo viņš, tāpat kā arī citi ievērojami Grieķijas tirāni, piemēram, Kleistens Sikionā vai Periandrs Korintā, veicināja Dionīsa kultu, kas bija ļoti populārs tautas masās (vispirms zemniecībā, kurai auglības dievs, dabiski, bija sevišķi tuvs), uz kurām savā cīņā pret aristokrātiju balstījās tirānijas — 6. gadsimta Grieķijai tik raksturīgās vienvaldības formas pārstāvji. Vēlāk izrādes sāka rīkot arī citos Dionīsa kultam veltītos svētkos. Tā kā savā attīstībā klasiskā sengrieķu traģēdija cieši saistīta ar Atēnām, speciālajā literatūrā to parasti dēvē par atisko.

Atiskās traģēdijas vēsture tikpat kā nepazīst darbus ar laikmetīgu tematiku, ar autoru izdomātiem nemitoloģiskiem sižetiem. No šim lugām saglabājusies tikai viena — 472. gadā izrādītie Aishila «Persieši», kurā dzejnieks attēlo iespaidu, ko persiešu nometnē atstājusi sakāve Salaminas jūras kaujā (480. gadā), vienlaikus cildinādams Atēnu demokrātiju pretstatā Austrumu despotismam. Paņēmienā attēlot grieķu-persiešu karu persiešiem postīgās sekas no tenaidnieka pozīcijām Aishils seko laika-biedram Frīniham, kas to izmantojis savās «Fenīketēs» (475. gadā).

Ar citu Frīniha laikmetīgu lugu — ap 490. gadu izrādīto traģēdiju «Milētas krišana» saistās interesanta epizode, par kuru mums ziņas atstājis Hērodots. Traģēdija, kurā Frīnihs parādījis Milētas — Mazāzijas grieķu pilsētas iedzīvotāju cēšanas, per-

siešiem nežēlīgi apspiežot joniešu sacelšanos pret Persijas kundzību, atēniešu skatītājus tādā mērā satrēkusi un uzbudinājusi, ka Atēnu valsts varas orgāni dzejnieku ar īpašu lēmumu sodījuši ar lielu naudas sodu, aizliedzot šo lugu jebkad vairs izrādīt. Nav šaubu, ka šādal Atēnu valsts varas rīcībai pamatā bijuši ideoloģiski motīvi. Lugas sižetā saskatīja pārmēru atēniešiem, kas saviem tautasbrāļiem sacelšanās laikā nebija snieguši nekādu efektīvu palīdzību. Bez tam arī iespējams, ka lugas tendence nebija pieņemama Atēnu tai laikā vēl visai ietekmīgajām aristokrātiskajām aprindām, kas simpatizēja persiešiem. Lai būtu kā būdams — šis ir pirmais literatūras vēsturē zināmais gadījums, kad valsts aizliegusi kādu literāru darbu.

Tragēdijas ar paša autora izdomātiem nemitoloģiskiem sižetiem sacerējis arī 5. gadsimta otrās puses dzejnieks Agatons.

Atskaitot šos, kā arī vēl pāris citu gadījumu (piemēram, Aishila nesaglabājušās «Aitnas», Sirakūzu valdnieka Hierona slavinājumam sacerētu lugu), atiskās tragēdijas sižeti aizgūti no mitoloģijas, resp. varoņeposa.

Tā kā atiskā tragēdija sakņojas ar Dionīsa kultu saistītajā dītirambā, varētu sagadīt, ka arī tragēdijās bagātīgi izmantoti tieši mīti par Dionīsu. Taču tas tā nebūt nav. No visām mūsu rīcībā esošajām tragēdijām ar Dionīsu saistīts vienīgi Eiripīda «Bakhanšu» sižets, un, spriežot pēc apmēram sešiem simtiem piektā un ceturta gadsimta tragēdiju mums zināmajiem nosaukumiem, mīti par Dionīsu devuši vielu tikai kādām 20 tragēdijām.

Jādomā, ka jau ļoti agrā tragēdijas attīstības stadijā, varbūt pat jau tās kora lirikas pamatstadijā, sižetu loku veidojusi ar Dionīsa mītiem nesaistīta viela, kas labāk atbilda dzejnieku izvirzītajai problemātikai un vērtā lugu sākotnēji jautro izteiksmi nopietnu, piešķirdama, runājot Aristoteļa vārdiem, tai cienīgumu.

Tas, ka mums zināmajās agrinajās tragēdijās vairākkārt izmantoti ar persiešu karlem saistīti sižeti, liecina par to, ka šie kari, kam bija milzīga nozīme grieķu vēsturē, bijuši, iespējams, galvenais faktors, kas sekmēja «āžu dziesmas» pārvēršanos par nopietnu žanru.

Taču kā klasiskās tetraloģijas sastāvdaļa joprojām saglabājās satīru luga, kural literāro formu piešķīris doriētis Pratiņš, kas dzīvojis ap 6. un 5. gadsimta miju, un kuras tradicionāli obligātais satīru koris joprojām atgādināja tragēdijas dionīsisķās saknes. Arī satīru lugu viela aizgūta no mitoloģijas, bet mitoloģiskais sižets tajās risināts komiskā plāksnē un beigas, protams, vienmēr laimīgas. Formas ziņā satīru lugas līdzinās tragēdijām, apjomā tās isākas. Izrādīta kā tetraloģijas pēdējā daļa, satīru luga atbrīvoja skatītāju no lielās emocionālās slodzes, no sasprindzinājuma, kas neapšaubāmi bija radies, dzīvojot līdzī triju pēc kārtas izrādīto tragēdijas varoņu likteņiem.

Vienīgā pilnībā saglabājusies satīru luga ir Eiripīda «Kiklops», kuras izrādīšanas laiks nav zināms.

Iepazīstoties ar saglabājušos, kā arī tikai pēc nosaukumiem un fragmentiem zināmo tragēdiju vielu, redzams, ka dzejnieki aizvien no jauna pievērsās grieķu tautā populāro episko sacerējumu sižetiem. Ar Trojas karu saistītie eposi, no kuriem mūsu dienas sasniegušas tikai «Illāda» un «Odiseja», bet kuru bija daudz vairāk laikā, kad radās un attīstījās atiskā tragēdija, — tie vēstīja par dažādiem Trojas kara posmiem, kā arī varoņu likteņiem pēc tā —, Tēbu mītu cikls, mīti par Hēraklu vai argonautiem un citi episkajos sacerējumos izmantotie mītu loki ir tā sižetiskā augsne, kurā uzdīga atiskā tragēdija.

Tragēdijas mitoloģiskais ietērs bija visai piemērota forma to jautājumu risināšanai, kuri nodarbināja atēniešus visai Grieķijai tik trauksmainajā 5. gadsimtā, skardami principiālos sabiedriskos vai cilvēku uzvedības konfliktus, piemēram, sadursmi starp rakstīto un nerakstīto likumu, demokrātisko brīvību un despotismu, matrlarhālo un patriarhālo principu, cilvēka rīcības subjektīvajiem mērķiem un tās objektīvo jēgu. Atēnu demokrātijai bija raksturīgs zināms reliģisks konservatīvisms, un ar to — vismaz pirms sofistikas un joniešu filozofijas ietekmes pastiprināšanās — bija saistīta pieķeršanās senajiem mītiem, kuru saturu un varoņus tauta labi zināja un mīlēja, tā ka dzejniekam bija iespējams ar to starpniecību savas pārdomas un uzskatus padarīt saviem tautiešiem pieejamus un saprotamus.

Būtu, protams, nepareizi pieņemt, ka traģēdijas ir vienkārši eposa atsevišķu epizodu dramatisējumi un ka dzejnieki izmantojuši episkajā sacerējumā dotos tēlus ar gata-
vjiem raksturiem un rīcības motivējumiem, līdzīgi tam, kā mūsu dienās, dramatisējot
vai ekranizējot klasiskos prozas darbus, parasti cenšas pēc iespējas pilnīgāk saglabāt
oriģināla skanējumu un tēlu raksturojumu. Traģēdiju autori, pārņemot no eposa mīta
sižetu un varoņus, izveido pilnīgi jaunus tēlus ar patstāvīgu to rīcības motivējumu,
tādējādi it kā no jauna radot mīta sižetu, pamatojoties uz pašu izveidotajiem tēliem
un, protams, arī uz pašu izvirzītajām ētiskajām un psiholoģiskajām problēmām.

Cik neatkarīgi dzejnieki jutušies mītu tradicionālo tēlu patstāvīgajā izveidē, visla-
bāk apliecina gadījumi, kas ļauj sastatīt traģēdiju personāžus ar to prototipiem eposā
vai arī salīdzināt dažādu autoru radītos tā paša varoņa tēlus.

Tā, piemēram, visi trīs atiskās traģēdijas klasiķi mums atstājuši lugas, kurās
Orests saskaņā ar mītu nogalina māti, pēc Apollona norādījuma atliekdams tēva
nāvi. Tās ir Aishila «Ziedotājas» un Sofokla, kā arī Eiripīda «Elektra». Līdz ar to
mums iespējams novērot, cik atšķirīga ir dzejnieku attieksme pret mātes nogalinā-
šanu, kas notika pēc Apollona pavēles, un cik dažāda pašu Orestu attieksme pret
to, cik nevienāda viņu reakcija pēc padarītā. Mums, protams, iespējams arī salīdzināt
triju dzejnieku radītos Klitaimnestras un Elektras tēlus un konstatēt, cik maz tās
līdzinās cita citai.

Aishila Orests, kas jau vilcinājies pacelt pret māti roku un to darījis tikai pēc
tam, kad prasījis padomu savam draugam Pilādam un saņēmis tā atbildi ar atgādī-
nājumu par dievu grību («Kas notiks nākotnē ar pareģojumiem, kas gūti Pītojā? Kas
ticēs zvērestiem? Lai naidīgi tev visi, tikai dievi nel», 900.—902. v.), pēc mātes noga-
lināšanas morāli sabrūk. Par spīti kora cildinājumiem un mierinājumiem, par spīti
tam, ka arī pats apkārtējo ļaužu un sevī priekšā pamato un attaisno savu soli, šis
Orests saprot, ka tam nekad vairs neatbrīvoties no sirdsapziņas moku sloga:

«Es reizē sevi cildinu un apraudu,
Bet, uzrunājot tērpu — tēva slepkavu,
Kļūst padarītā, sāpju, visas dzimtas žēl,
Jo nicināms tik kauna traips šī uzvara.»

(1014.—1016.v.)

«Kopš dienas šis

No dzimtās zemes padzīts esmu, trimdnieks.

Vai dzīvs, vai miris — mūžam būšu nicināms.»

(1043.—1045. v.)

Un arī Areopags («Orestijas» pēdējā lugā) viņu pēc būtības neattaisno. Orests, ties-
nešu balsīm daloties uz pusēm, gan paliek nesodīts, bet īstenībā Atēnas ieceltie ties-
neši viņu ar vienas balsis vairākumu atzīst par vainīgu un viņu glābj tikai Atēnas
balss. Balsošanas iznākums neapšaubāmi ir arī dzejnieka nosodījums Apollonam,
Delfu orākulam.

Ne mazākās šaubas turpretim nemāc Sofokla Orestu ne pirms mātes nogalināšanas,
ne pēc tās. Sofokls pieņem mīta sižeta risinājumu bez jebkādiem tebdumiem.

Ir pilnīgs pamats Eiripīda «Elektrā» saskatīt polemiku ar Sofokla tāda paša nosau-
kuma traģēdiju. Arī Eiripīda Orests vilcinās, tāpat kā Aishila Orests, un, nogalinā-
dams māti, pat atzklāj sev seju. Arī viņš pēc slepkavības ir dziļi satriekts. Eiripīds
jau pavisam atklāti nosoda Delfu orākulu, kas lēcis bērniem nogalināt māti, un to,
ka Apollona rīcība nepareiza, traģēdijas beigās atzīst arī dievības — Dioskūri.

Kaut arī Klitaimnestra smagi nozliegusies pret savu vīru, savu ģimeni un dieviem,
nevaram viņu neapbrīnot Aishila radītajā tēlā. Šī dēmoniskā sievietē, kurai dzejnieks
ar kora vadītāja vārdiem piedēvē vīrieša prātu, ir līdz galam konsekventa. Viņas
rīcību nosaka gan vēlēšanās atbērt Ifigenijas nāvi un atmaksāt Agamemnonam arī
par viņa neuzticību (pat pārnākot mājās pēc desmit kara gadiem, viņš neatrod Klit-
aimnestrai nevienu laipnu vārdu, toties lūdz sievu būt laipnai pret Kasandru, Aga-
memnona dižciltīgo gūstekni un mīļāko, kas viņam ir «ziēds starp kara trofejām»),
gan kaisle pret Aigistu. Klitaimnestra Agamemnonu nogalina pati savām rokām,

kamēr eposā asinsdarba tiešais izpildītājs ir Aigists. Šī sieviete apveltīta ar milzīgu gribas spēku. Viņa sev pakļāvusi ne vien mīļāko, bet savu gribu uzspiež arī vīram, dižajam Trojas kara varonim, kuram viņa, tam pārrodoties dzimtenē, liek staigāt pa dārgajām purpura drānām, kaut gan Agamemnon, nevēlēdamies izaicināt dievus — tāds gods, kā viņš pats apzinās, pienākas vienīgi tiem — un vairādamies no cilvēku skaudības, to darīt negrib. Klitaimnestra gan paskaidro sava nozieguma motīvus, bet nedomā taisnoties, pat lepojas ar paveikto un tikko noslepkavotā vīra asinis, kas vēl liesmo viņas pierē, uzskata par goda zīmi.

Nekā impozanta nav Sofokla Klitaimnestrai. Tā ir sīkumaina un ķildīga sieviete, bezgala ļauna pret meitu, un arī savu prieku par dēla šķietamo nāvi viņa izrāda pavisam klaji. Uz šāda Klitaimnestras tēla fona un atceroties apvainojumus un pazemojumus, kas Elektraī gadiem ilgi jāpacieš no mātes un tās mīļākā, kļūst saprotams Elektras nesamierināmais, skarba raksturs, un mūs nepārsteidz, ka viņa pati savām rokām taisās nogalināt Aigistu. Mēs arī nebrīnāmies, ka viņa brālim, kas nogalina šādu māti, spēj uzsaukt: «Ja vari, otrreiz dur!» (1415. v.).

Pavisam citāda ir Eiripīda Klitaimnestra, kurai dzejnieks nav piešķīris krasi negatīvas īpašības. Viņa ir gluži labsirdīga un spējīga just sirdsapziņas pārmētumus, un viņai nebūt netrūkst arī mātes jūtu. Tāpēc jo nepievilcīgāka šķiet histēriskā, jaunā Elektra, kas, izmantodama Klitaimnestras mātes jūtas, viņu ar izdomātu ieganstu, ka dzemdējusi bērnu, aicina pie sevis un tā ievilina slazdā, kur māti gaida nāve no Oresta rokas, un kas spējīga nīrgāties par Aigista liķi.

Līdzās šādai brīvībai tēlu izveidē dzejnieku rīcībā bija arī citas iespējas mīta sižetu patstāvīgam risinājumam. Viņš ne vien varēja izšķirties par vienu no vairākiem viņa izmantotā mīta variantiem, bet arī radīt savu variantu, ciktāl tas nebija pretrunā ar mīta pamatsižetu.

Visai spilgts piemērs tam ir Eiripīda «Mēdeja». Saskaņā ar mītu viņas un Jāsona bērnus nogalinājis korintiešu pūlis, atriebdamies Mēdejai par to, ka viņa aiz greizsirdības nogalinājusi valdnieku un viņa meitu (vēl vēsturiskā laikā Korintā pastāvēja Mēdejas bērnu kults, ko nodibinājuši korintieši sava nozieguma izpirkšanai). Par bērnu slepkavu Mēdeju padarījis pats Eiripīds un tādējādi radījis traģēdijas centrālo konfliktu, ko risina ar apbrīnojamu psiholoģisku meistarību.

Arī citas slavenas traģēdijas — Sofokla «Antigones» galvenais konflikts — Antigones un Kreonta un viņa pārstāvēto principu sadursme — ir dzejnieka izdomājums, un visiem laikabiedriem zināmo teiksmu par septiņu varoņu karagājenu pret Tēhām un abu naldīgo brāļu — Polineika un Ettokla likteni dzejnieks izmanto vienīgi kā fonu paša izvirzītās ētiskās problēmas risinājumam.

Eposa varoņi ir statistiski tēli, un arī sengrieķu traģēdijas personāži lielākoties ir tādi. Taču vairākos gadījumos varoņi parādīti attīstībā (Eiripīdam). Cik lielā mērā tas bijis pretrunā ar eposa ietekmē dzimušajiem priekšstatiem par daiļdarba tēliem, varbūt vislabāk apliecina tas, ka pat tāds radošs gars kā Aristotelis pārmet Eiripīdam Ifigenijas tēla inkonkvenci, «jo viņa kā pazemīga lūdzēja nemaz nav līdzīga tai, kāda parādās vēlāk» («Poētikas» 15. nod.), nespēdams saskatīt, cik pārlicenoša ir Ifigenijas pāraugsme no draiskulīgas meitenes, kura, uzzinājusi, ka tēvs viņu nolēmis nāvei, un uzskatīdama dzīvību par dārgāko, kas cilvēkam dots, tam žēli lūdzas viņai to neatņemt, par varoni, kura sevi ziedo labprātīgi — ziedo sevi, ne tik vien gribēdama glābt dzimteni un nevēlēdamās cēlsirdīgo Ahilleju pakļaut briesmām, bet arī un varbūt vēl vairāk tāpēc, ka sapratusi, ka viņai vairs glābiņa nav, un tāpēc uzskata par labāku ziedoties nekā tikt varmācīgi ziedotai. Patiešām, Ifigenija vairs nav glābjama. Ir gan spēki, kas viņu gribētu glābt, bet ir tikpat daudz pretspēku un apstākļu, kas to neļauj. Tēvs, kas viņu ataicinājis no mājām, lai pildītu pareģa Kalhanta vēstīto Artemidas gribu, nožēlo savu lēmumu un vēlas meitu glābt, bet uzduras Menelāja pretestībai, bet, kad brālis it kā ar mieru atteikties no savām prasībām, izrādās, ka Agamemnon vairs neredz ceļu atpakaļ, baidīdamies no karaspēka dusmām, īpaši no Odiseja, bet varbūt tomēr galvenokārt karavadoņa godkāres urdīts (šķiet, ka Menelājs, atteikdamies no Ifigenijas ziedošanas, to paredzējis). Cēlsirdīgais Ahillejs par spīti visam, pat paša karavīru neapmierinātībai, gan gatavs cīnīties par Ifigeniju, taču atzīst, ka viņai, atsakoties no šīs palīdzības, taisnība, un galu galā šķiet pat ap-

mierināts. Vispār tas, kas Ahillejā radījis vislielāko sašutumu, ir nevis Agamemnona nodomātā Ifigenijas ziedošana — to viņš it labi prot novērtēt kā patriotisku aktu —, bet gan tas, ka grieķu karaspēka virspavēlnieks izmantojis Ahilleja vārdu meitas atvillnāšanai, pašam par to neko nesacidams. (Cik reālistiski attēloti šie mīta cildenie varoņi, kas galu galā ir tikai savu personisko interešu — godkāres, egoisma, patmīlības — gūstekņi!)

Un tā, lūk, trauslā Ifigenija, kurai domas par nāvi iedveš neizsakāmas šausmas, saprot, ka no tīkla, kas viņai uzmešs, vairs neizrauties, un kļūst par varoni, atrazdamā sevī pat vēl tik daudz spēka, lai mierinātu māti.

Tāpat senie komentētāji uzskata par tēla inkonkvences izpausmi Mēdejas asaras un svārstīšanos, iecerot bērnu nogalināšanu, kaut arī mūsdienā lasītāja uztverē Mēdejas svārstīšanās ir lieliski motivēta — viņu taču plosa pretrunas starp mātes mīlestību un greizsirdību, alkām atriebt vīram un viņa jaunajai sievai. Par dzejnieka psiholoģisko meistarību liecina Mēdejas saruna ar Aigeju, epizode, ko dīvainā kārtā vēl mūsdienās daži literatūras zinātnieki uzskata par pilnīgi lieku vai arī tikai par darbības palēninātāju, saspringuma kāpinātāju elementu pirms katastrofas, nespēdami tajā saskatīt vienu no psiholoģiskajiem faktoriem, kas Mēdejā nobriedina domu par bērnu nogalināšanu. Vecā valdnieka ilgas pēc bērna, bažas nomirt bez pēcnācēja liek viņai saprast, ka, sagādājot šādu likteni Jāsonam, viņas atriebe būs vispilnīgākā.

Atiskā tragēdija mitoloģiskās vielas ietvaros nereti atspoguļo arī Atēnu politikas aktuālos jautājumus. Īpaši spilgtā šī tendence ir Aishillam un Eiripīdam.

Vienā no «Agamemnona» kora partijām koris — Argosas sirmgalvji — atceras Trojas kara grūtības un grieķu karaspēka ciešanas. Tā kā «Orestijas» izrādīšanas laikā — 458. gadā — karš ar Persiju vēl turpinājās tālajā Ēģiptē, uz kurieni atēnieši 465. gadā bija nosūtījuši savu karaspēku, lai atbalstītu ēģiptiešu sacelšanos pret persiešiem, un dzimtenē saņēma arvien trauksmainākas ziņas par atēniešu karaspēka neveiksmēm līdz ar kritušo sarakstiem (karagājiens beidzās 454. gadā ar pilnīgu sakāvi), katram atēnietim, kas noskatījās «Orestiju», sirmgalvju stāstījums neizbēgami asociējās ar šiem notikumiem. Varam iedomāties, cik ļoti satrēca skatītājus vārsmas:

«Tie, kas karā alzgāja,
Mūždien acu priekšē stāv —
Vīru vietā pārrodas
Tik urnas un pelni.»

(434.—437.v.)

Vairāki ārējās un iekšējās politikas jautājumi skarti «Labvēlīgajās», «Orestijas» trešajā daļā.

Ar Atēnu tā laika ārpolitikas kursu saistīts tas, ka dzejnieks Agamemnona rezdenci pārceļ no Mikēnām, kur tā atradās saskaņā ar episko tradīciju, uz Aishila laikā demokrātisko Argosu, kas vēsturiskajā laikā bija pastāvīga Spartas ienaidniece. Ap 460. gadu Argosa ar atēniešu palīdzību bija sakāvusi spartiešus un pēc tam sagrāvusi Mikēnas, Spartas sabiedroto.

Dzejnieks savā lūgā pasvītro, ka Atēnu draudzība ar Argosu ir mūžsena — Atēna jau palīdzējusi Agamemnonam izcīnīt uzvaru Trojas karā (455.—458. v.), un tagad Orests, kas vērsies pēc palīdzības pie Atēnas, solās, šo palīdzību saņēmis, uz visiem laikiem būt Atēnu draugs un sabiedrotais (754.—774. v.). Dabiski, ka atēnieši šos Oresta pateicības un draudzības apliecinājumus saistīja ar nesenaļiem notikumiem — argosiešu un atēniešu kopīgajām cīņām pret spartiešiem.

Uz citu interešu sfēru kompleksu Atēnu ārpolitikā norāda dzejnieks vārsēmās, kurās Orests izsaka minējumus par to, kur gan varētu atrasties Atēna, kas tobrīd kavējas ārpus Atēnām. Viņa, pēc Oresta domām, varētu atrasties vai nu pie Trītonupes, vai Flegras laukos, kur Atēna pat no Oresta viedokļa tālā mitoloģiskā pagātnē piedalījies olimpisko dievu cīņā pret gigantiem. Taču izrādās, ka viņa izdzirdusi Oresta palīdzības saucienu, atrazdamās pie Skamandras Troādā, novados, ko viņa (t. l., atēnieši) saņēmusi kā karalaupījuma daļu pēc uzvaras Trojas karā (397.—401. v.).

Visas šīs vietas, kas it kā ir Atēnas pakļautībā, Aishila laikā bija Atēnu ārpolitikas ekspansionistiskā aspekta uzmanības centrā: Trītonupe (vai Trītonas ezers) atradās Āfrikā, kur cīnījās, kā iepriekš norādīts, atēniešu karaspēks. Flegras laukus klasiskajā laikmetā lokalizēja Pallēnē, Halkidikes pussalā (Maķedonijā), bet tieši laikā, kad Izrādija «Orestiju», izēmējās arvien spēcīgākas Atēnu ekspansijas tendences arī ziemeļu virzienā. Kas attiecas uz novadiem Troādā, kurus Atēna esot saņēmusi pēc Trojas kara, tad tie pēc atbrīvošanās no Persijas virskundzības bijuši objekts nopietnām domstarpībām starp Atēnām un Mitilēni (Lesbas salā), jo abas valstis pretendēja uz tiem un savas prasības pamatoja ar norādēm uz Trojas cikla poēmām, mitilēnieši uz Lesbas salā radušos «Mazo Iliādu», atēnieši — uz «Ilijas izpostīšanu», uz kuru balstās «Labvēlīgo» 397.—401. vārsnā dotā atēniešu pretenziju mitoloģiskā argumentācija.

«Labvēlīgajās» savu atainojumu raduši arī daži aktuāli Atēnu iekšpolitikas jautājumi. Viens no tiem saistīts ar tragēdijas pamatkonfliktu, no kura atrisinājuma atkarīgs, vai Orests uzskatāms par vainīgu vai ne, — ar strīdu par to, vai Orests, nogallnādams māti, izlējis radniecīgas asinis, kā apgalvo erīnijas, kamēr Apollons to noliedz ar argumentu, kas mūsdienu cilvēkam var likties visai divains:

«Ne māte radīja tam, kas dēvēts tiek
Par viņas bērnu. Iesētajam dīglim tā
Vien barotāja. Rada tas, kas apaugļo,
Bet viņa, svešam sveša, asnu glabā tik...»
(658.—661. v.)

Sašutumā noraidīdamas šo viedokli, erīnijas savukārt uzsver, ka viņas neesot vajājusas Klitaimnestru, kas nogalinājusi savu vīru, tāpēc, ka tā nav vainojama radniecīgu asiņu izliešanā.

Šajos atšķirīgajos viedokļos atainojas konflikts starp matriarhālajiem un patriarhālajiem priekšstatiem, kā atzīmējis F. Engelss savā darbā «Ģimenes, privātīpašuma un valsts izcelšanās», atsaukdamies uz J. Bahofena darbu «Mātes tiesības»¹, bet teorija, ka bērna īstais radītājs ir tēvs, Grieķijā bija visai izplatīta (tās pārstāvis bija arī filozofs Anaksagors), tā ka dispuāts starp erīnijām un Apollonu skatītājus pārsteigt nevarēja. Taču jāpieņem, ka viņi šajā mitoloģiskajā pagātnē notiekošajā diskusijā saskatīja arī paralēli tam, kas viņu laikā notika Atēnās.

451. gadā, t. i., septiņus gadus pēc «Orestijas» izrādīšanas, pieņēma Perikla ierosināto likumu, ar kuru par pilntiesīgiem atzina tikai tos atēniešus, kam abi vecāki bija Atēnu pilsoņi, jo pie varas esošie demokrāti tiecās ierobežot Atēnu pilsoņu skaitu un it īpaši vājināt dižciltīgo ģimeņu ietekmi, kurās pastāvēja tendence precēt ārzemnieces, lai nodibinātu labus sakarus arī ārpus dzimtenes. Jādama, ka par šo likumprojektu tautā runāts un debatēts jau ilgi pirms tā pieņemšanas un ka Aishils, gan juzdams cieņu un simpātijas pret vecajām ģimenēm, gan aiz humāniem apsvērumiem, izteicis savu protestu pret to, likdams savā lugā uzvarēt viedoklim, ka bērna īstais radītājs ir tēvs. No tā, dabiski, izrietēja secinājums, ka mātes izcelsmei nav nekādas nozīmes un ka bērni var būt pilntiesīgi Atēnu pilsoņi, ja viņu tēvs tāds ir.

Šo problēmu pusgadsimtu vēlāk savā daiļradē skar arī Eiripīds. Kad Peloponēsas karā Atēnu pilsoņu skaits bija stipri sarucis, Perikla likumu atcēla, bet 403. gadā atkal atjaunoja. Trijās laikā no 411. līdz 408. gadam izrādītās tragēdijās — «Andromahē», «Ionā» un «Orestā» — šo lugu personāži pauž dažādus, droši vien tautā pirms Perikla likuma atjaunošanas izplatītus uzskatus šajā jautājumā.

«Labvēlīgajās» nozīmīgu vietu ieņem Areopaga mītiskā nodibināšana, un daudz cildinošu vārdu par tā nozīmi saka Areopaga nodibinātāja Atēna.

Areopags, kura locekļi bija visi kādreizējie arhonti, deviņus ik gadu no turīgo pilsoņu vidus vēlējamās augstākās Atēnu amatpersonas, aristokrātijas valdīšanas laikā bija vadošais valsts orgāns. Pēc tam kad tā tiesības jau bija apcirpušas Solona

¹ F. Engelss. Ģimenes, privātīpašuma un valsts izcelšanās, Rīga, 1970, 11.—12. lpp.

un Kleistena reformas, tam 462. gadā ar likumu atņēma visas politiskās tiesības, atstājot vienīgi tribunāla funkcijas ar kompetenci tiesāt slepkavas. Likuma ierosinātāju Efilatu, vienu no vadošajiem Atēnu valstsvīriem demokrātiem, noslepkavoja nezināmi politiski pretinieki.

Apstākļos, kad vēl nebūt nebija aprimušas ap Areopagu sabangotās kaislības, tā nodibināšanas attēlojums piešķīra «Orestijas» pēdējai lugai īpašu politisku skanējumu. Literatūras zinātnieku vidū nav vienprātības par to, vai Aishils ar savu Areopaga slavinājumu izteicis simpātijas reformētajam, tiesībās ierobežotajam, vai pirmsreformas Areopagam, otrā gadījumā izsakot savu protestu pret reformu, pret Areopaga tiesību radikālo sašaurinājumu. Plašajā literatūrā par šo jautājumu, kam ir zināma nozīme Aishila politisko uzskatu noskaidrošanai, minēti argumenti par labu gan vienai, gan otrai iespējai. Neapstājoties pie tiem un aprobežojoties ar to, ka konstatējam Aishila interesi arī par šo Atēnām tik svarīgo politisko jautājumu, atzīmēsim vēl dzejnieka dziļās bažas, ka varētu sākties pilsoņu karš:

«Brāļu karš, visa jaunuma sakne,
Mūsu pilsētā mūžam lai neliesmol
Zeme, reiz dzērusi pilsoņu asinis
Tumšās, lai neprasa,
Atriebības alkstot,
Jaunas un jaunas asiņu straumes!»

(Koris, 976.—983. v.)

Klausoties šajās vārsnās, katrs atēnietis neapšaubāmi atcerējās Efilata noslepkavošanu.

Šie piemēri uzskatāmi liecina par to, cik liela bijusi dzejnieka interese ne vien par tautas un valsts likteņiem vispār, bet arī par attiecīgajā laikā aktuālajiem politikas momentiem, un kā sengrieķu traģēdijas radītāji pratuši valsts dzīves svarīgos notikumus un politiskās problēmas saistīt ar mitoloģisko vielu.

Traģēdiju triloģija līdz ar satīru lugu bija tradicionāli izveidojusies tipiskā sengrieķu traģēdijas tetraloģijas formā. Taču dažkārt satīru lugu aizstāja ceturtā traģēdija, kā tas, piemēram, bijis ar Eiripīda «Alkestīdu». Šai sakarā jāatgādina, ka atiskajai traģēdijai nebūt nebija nepieciešami jābeidzas «traģiski».

Traģēdiju triloģija savukārt varēja būt divēja veida. Tajā ietilpstošās trīs lugas varēja sižetiski veidot vienību, būdamas it kā milzīga apjoma traģēdijas trīs cēlieni, bet tā varēja arī būt sižetiski nesastītu drāmu virknējums. Iespējams, ka sižetiski nesastīto lugu triloģiju tomēr vienoja kāda kopīga ideja.

Vienīgā saglabājusies traģēdiju triloģija, turklāt sižetiski saistīta triloģija, ir Aishila «Orestija», dzejnieka daiļrades vainagojums, kas mums uzskatāmi rāda, kā dzejnieks trīs lugas, piešķirot katrai no tām dramaturģisku patstāvību un noslēgtību, saliedējis organiskā vienībā un ka tikai uz tās pamata saprotama kļūst triloģijas idejiskā koncepcija.

Mūsu rīcībā ir vēl viena citas sižetiski saistītas triloģijas daļa — Aishila «Saistītais Prometejs», kurā centrālā figūra mūsdienu cilvēkam ir viens no pazīstamākajiem un tuvākajiem sengrieķu traģēdijas tēliem. «Saistītā Prometeja» idejiskā ievirze nerada nekādas īpašas problēmas, bet izolētā skatījumā nespēj dot skaidrību par triloģijas idejisko koncepciju kopumā. Aplūkojot «Saistīto Prometeju» izolēti, viegli varētu rasties greiza aina par Aishila pasaules uzskatu. Jautājuma nozīmīgums peļnī sīkāku izklāstu.

Liela grūtības «Saistītā Prometeja» izpratnei rada jautājums par Zeva traktējumu traģēdijā, jautājums par to, kā Aishils, reliģiozais dzejnieks, kura dziļo bijību pret Zevu pauž ne viena vien vārsma, varējis dievu valdnieku parādīt kā jaunu, neizsakāmi nežēlīgu varmāku un cilvēku ienaidnieku.

Filoloģijas zinātne, cenšoties rast atbildi, izmanto veselu virkni avotu — dažādus sengrieķu (un arī romiešu) literatūras pieminekļus, tai skaitā arī Aishila triloģijas otrās daļas fragmentus (no trešās palikusi tikai viena vārsma).

Mūsdienu lasītājs tātad pazīst tikai triloģijas vienas daļas Prometeju, nelokāmo, dumpīgo titānu, kas nepiekāpjas viņa ienīstā un nicinātā Zeva priekšā, kaut arī zina, kas viņu gaida. Mūsdienu lasītājs pazīst vienīgi «Saistītā Prometeja» varoni, kas savā cīņā par cilvēku laimi, cīņā pret despotismu noraida jebkuru kompromisu, to Prometeju, kas vēl pēc gadu tūkstošiem nodarbinājis dzejnieku prātus un ledvesmojis gan Voltēru, nesamierināmo cīnītāju pret monarhu patvaļu un baznīcas tumsonību, gan Vētras un dziņu laikmeta Gēti, gan Baironu un Selliju. Bet mūsdienu cilvēks nepazīst Aishila triloģijas pārējās daļas, nezina, kā tālāk izveidojušās Prometeja un Zeva attiecības, kas mūsu dienas sasniegušajā tragēdijā iezīmējas ar bezkompromisa sa-dursmi.

«Saistītajam Prometejam» triloģijā sekoja «Atbrīvotais Prometejs» un «Prometejs ugunsnesis». No triloģijas otrās lugas atsevišķu fragmentu veidā saglabājušās 35 vārs-mas, kas līdz ar romiešu dramaturga Akcija (2. gs. p. m. ē.) pēc Aishila veidotās tra-gēdijas «Prometejs» fragmentu un dažādu mitoloģijas avotu sniegtajām ziņām ļauj galvenajās līnijās rekonstruēt «Atbrīvotā Prometeja» sižetu:

Ir pagājis daudz gadsimtu vai pat gadu tūkstošu. Prometejs tagad piekalts pie Kaukāza kalna virsotnes, kur katru otro dienu atlaižas Zeva ērglis, lai plosītu titāna aknas, kā to pareģojis Hermejs «Saistītajā Prometejā» (1027. un tālākās v.), kamēr ērgli nenogalina Hērakls (to savukārt paredzējis pats Prometejs, 773. un tālākās v.). Zevs jau piedēvis visiem titāniem un tos atbrīvojis no Tartara, un tagad tie ierodas apraudzīt savu nelaimīgo brālī. Kā norisēja Prometeja atbrīvošana, detaļās rekonstruēt grūti, taču te katrā ziņā sava loma bijusi kentauram Heironam, kas, būdams nemir-stīgs, bet ciezdams nepanesamas sāpes no nedziedināmā ievainojuma, ar Zeva ziņu atteicās no savas nemirstības par labu Prometeja atbrīvošanai. Sal. Hermeja vārdus «Saistītajā Prometejā»:

«Šim drausmām mocībām tu galu negaidi,
Pirms kāds no dieviem tavas mokas uzņemsies
Un gribēs nokāpt lejā drūmā Aīdā...»
(1032.—1034. v.)

Prometejs neapšaubāmi atklāja Zevam no mātes Temīdas uzzināto noslēpumu, ko «Saistītajā Prometejā» Hermejs nav spējis izspiest ne ar kādiem draudiem, proti, ka Zevam, ja tas tuvošoties nereīdai Tetīdai, draudot bojā eja no viņas dēla, kas saskaņā ar pareģojumu būšot stīprāks par tēvu (tāpēc arī Zevs Tetīdu izprecināja mirstīgajam Pēlejam, kam nereīda dzemdēja Ahilleju). Uz to, ka Prometeja atbrīvošana saistīta ar Zevam tik svarīga noslēpuma izpaušanu, norāda paša Prometeja vārdi:

«Nav mocību, nav līdzekļu, ar kuriem Zevs
Var mani piespiest noslēpumu izplāpāt,
Pirms nav šis kauna pilnās važas raisītas.»
(«Saistītais Prometejs», 995.—997. v.)

Par to, ka Prometeja brīvības atgūšana saistīta ar pareģojuma izpaušanu Zevam, liecina arī Prometeja un Zeva saruna Lukiāna (m. ē. 2. gs.) «Dievu dialogos»:

- P. Atbrīvo mani, Zev! Esmu jau tik daudz izcietis. ... Savu brī-vību neprasu par velti. Es tev, Zev, atklāšu kaut ko ļoti svarīgu.
Z. Pasaki vispirms, ko gan tu man atklāsi, kas būtu tāda atalgo-juma vērts!
P. Ja es tev sacīšu, uz kuriem tagad taisies doties, vai tad tu man ticēsi, ko vēl tev pareģošu?
Z. Nu protams.
P. Tu steidzies pie Tetīdas, lai ar viņu mīlīnātos.
Z. Patiešām! Bet kas tālāk? Tu, šķiet, runā patiesību.
P. Nepīnies, Zev, ar šo nereīdu! Ja viņa no tevis paliks grūta, viņas atvase ar tevi darīs tāpat kā tu...¹

¹ Domāts: «kā tu darīji savam tēvam Kronam».

Z. Tas nozīmē, ka viņš man atņems varu.

P. Kaut tā nekad nenotiktu, Zev! Taču tev tas draud, ja tu ar viņu saistiesies.

Z. Tad lai nu tā Tetīda dzīvo vesela! Bet tevi lai Hēfaists par to atbrīvo!

(Atcerēsimies K. Marksa izteikumu: «Grieķijas dieviem, kas jau reiz traģiski bija līdz nāvei ievainoti Aishila «Saistītajā Prometejā», bija vēlreiz komiski jāmirst Lukriāna «Sarunās»»¹⁾)

Par triloģijas pēdējo daļu varam vienīgi spriest pēc minējumiem, ko pieļauj tās nosaukums kombinējumā ar faktu, ka Atēnās Prometeju uzskatīja par atēniešu slaveno podnieku patronu un ka ik gadu Prometejam par godu rikoja lāpu skrējienus. Šie momenti pieļauj iespēju, ka «Prometejs ugunsnesis» bijis veltīts Prometeja kulta nodibināšanai Atēnās, analogi tam, kā «Orestijas» pēdējā daļa veltīta Labvēlīgo kulta nodibināšanai.

Protams, Zevs katram grieķim, kam viņš Aishila triloģijas pirmās daļas Prometeja skatījumā parādās kā cilvēku ienaidnieks un kam bija arī zināms Hēsioda (7. gs. p. m. ē.) eposā «Darbi un dienas» atstāstītais mīts par Prometeju, kur tāpat raksturota Zeva nelabvēlīgā attieksme pret cilvēkiem (viņš tiem nenovēl uguni, uzsūta Pandoru, kas tiem nes beidzamas likstas), bija dievu valdnieks, augstākās taisnības iemiesojums, pret kuru viņš juta visdziļāko bijību. Tāpēc viņš nevarēja just neleroģēzotas simpātijas pret Prometeju. Viņš tajā gan redzēja cilvēces draugu, apbrīvoja viņa grības spēku un nelokāmību, bet reizē ar to nevarēja nenosodīt titāna zaismus, nevarēja nesaskatīt tajos mēra trūkumu, kas seno grieķu uzstāstītais bija viens no cilvēka galvenajiem netikumiem. Tiesa, mēra trūkumu viņš varēja arī pārmet «Saistītajā Prometejā» raksturotajam Zevam, īpaši nežēlīgo titāna sodīšanu, bet to, tāpat kā dievu valdnieka nedraudzīgo attieksmi pret cilvēkiem, viņš uzskatīja par jaunās dievu paaudzes valdnieka «jaunības kļūdu», ko Zevs jau sen pārvarējis.

«Saistītā Prometeja» uztvere mūsdienu lasītājam, dabiski, pavisam citāda nekā skatītājam Dionīsa teātrī senajās Atēnās. Mūsdienu lasītājs Zevu redz vienīgi Prometeja skatījumā, redz tajā vienīgi cietsirdīgo despotu, kas nežēlīgi soda dumpīgo titānu, cilvēces labdari, ko uz mūžu mūžiem, dievu un cilvēku pamestu, ieskauj klintis. Senais atēnietis redzēja tālāk, zināja vairāk. Arī vēl nenoskatījies triloģijas pārējās lugas, viņš jau zināja, ka Zevs, kas apžēlojis visus pārējos titānus, kā pēdējo apžēlo arī Prometeju un tam piešķirs godpilnu vietu pašās Atēnās, ziedokli, ko katrs atēnietis diendienā varēja redzēt dzimtajā pilsētā. Viņš zināja, ka plekāpsies arī Prometejs, atklādams Zevam viņam tik svarīgo noslēpumu un līdz ar to dievu valdnieku glābdams no brīesmām, kas viņam draudētu no Tetīdas dēla.

Taču diez vai skatītāju būtu varējis apmierināt Zeva vienkāršs žēlsirdības akts. Sākumā tik cietsirdīgi sodītā Prometeja apžēlošana vien nesniegtu morālo gandarījumu, ko tas gaidīja no cilvēku labdara, vecās dievu paaudzes pārstāvja un jaunā dievu valdnieka izlīguma, it īpaši tāpēc, ka šādam izlīgumam gandrīz vai piemīt darijuma raksturs. Nevar būt nekādu šaubu par to, ka šāda veida izlīgums neatbilstu arī dzejnieka ētiskajam un reliģiskajam koncepcijām.

Ziņas par to, kāds varējis būt Prometeja un Zeva izlīguma ētiskais pamats, sniedz Platona dialogs «Protagors». Tā saturu veido Sokrata un izcilā sofistā Protagora disputus, kurā Protagors pievēršas mītam par Prometeju.

Prometejs gan uzdāvējis cilvēkiem uguni, kā arī «Hēfaista un Atēnas prasmes», t. i., devis tiem dzīves nodrošināšanai nepieciešamos materiālos labumus, bet nav spējis tiem dot pilsoņu tikumus, valstisko gudrību, kuru dāvēt spēja vienīgi Zevs. Un, tā kā, šiem tikumiem trūkstot, cilvēki bija darījuši cits citam pāri un viņiem draudējusi iznīkšana, Zevs sūtījis viņiem Bijību un Taisnību, kas cilvēkiem devušas iespēju savā dzīvē ieviest kārtību.

¹ Karl Marx, Friedrich Engels, Werke, Band I, Dietz-Verlag, Berlin, 1957, 382. lpp.

Tādējādi Prometeja mīta tālākajā attīstībā Hēsioda cilvēkiem nedraudzīgais Zevs bija pārvērties par cilvēku labdari, turklāt tādu, kas tiem dāvājis augstākos tikumus, un tāda varētu būt bijusi Zeva un Prometeja izlīguma idejiski ētiskā bāze.

Līdz ar to redzams, ka, analizējot «Saistītā Prometeja» konflikta tālākā risinājuma visai ticamo perspektīvu, nav ne mazākās nepieciešamības saskatīt pretrunu starp Aishila reliģisko un ētisko uzskatu sistēmu, kas pamatā visai viņa daiļradel, un viņa attieksmi pret Zevu triloģijas pirmajā daļā, pretrunu, kas dažus pētniekus pat novedusi pie hipotēzes, ka «Saistītais Prometejs» neesot Aishila, bet kāda cita, nezināma autora darbs.

Visai ticams, ka Prometejs ir kāda pirmsgrieķu uguns dievība un ka viņa konflikts ar Zevu, tāpat kā vispār mīts par vecās dievu cilts, titānu cīņu pret jauno dievu paaudzi, atspoguļo pirmsgrieķu iedzīvotāju cīņas ar grieķu ienācējiem. Ienācēju dievības, dabiski, izspiedušas pakļauto pirmiedzīvotāju dievus, un tā arī Zevs, kas kā zibens dievs pārzināja arī uguni, izspiedis Prometeju, kura kādreizējo nozīmi klasiskajā laikmetā atgādināja vairs tikai vietējais kulta Atēnās.

Atiskajai traģēdijai raksturīga visai stabila struktūras shēma.

Traģēdijas ekspozīciju sniedz prologs monologa vai dialoga veidā. Seko parods, kora uznākšana. Mūsdienu cēlieniem aptuveni atbilst darbības pamatposmi, epeisodiji, visbiežāk četri. Šis termins burtiski nozīmē «klāt pienākšana», un vēl Aishila lugās vērojamā aina rāda, ka katrā epeisodijā patiešām uznāk jauns personāžs. Epeisodijos sastopami ne vien aktieru dialogi un monologi, bet arī aktieru dialogi ar kora vadītāju.

Ipatnējs traģēdijas dialoga izveides paņēmieni ir t. s. stihomītija («deklamēšana pa vārsmām»), kur katrs dialoga partneris runā pārmaiņus vienu vārsmu (dažkārt arī divas vai pusvārsmas) un kas īpaši sastopama «agonā», galveno varoņu vārdu kaujā. Stihomītija piešķir dialogam īpašu spraigumu un ritmu, rada īstas divcīņas iespaidu, kur katra replika ir it kā zobena cirtiens.

Ļoti raksturīga epeisodiju sastāvdaļa ir komms (gr. kommos — burtiski «dauzīšana», t. i., krūts dauzīšana ar dūrēm, apraudot mirušo), plaša liriska partija, kurā piedalās gan koris, gan aktieri, ar raudu dziesmas raksturu.

Epeisodijos sastopamas arī monodijas, aktieru solo dziesmas, un dueti.

Epeisodijus, kuriem beidzoties aktieri parasti atstāj skatuvi, citu no cita atdala kora dziesma, stasims (burt. «stāvus dziedama dziesma» — atšķirībā no paroda partijas, ko koris dzied kustībā, uznākot). Dažkārt kora dziesmas kuplināja deju elementi.

Traģēdijas pēdējais posms ir eksods («aiziešana»). Tam beidzoties, koris līdz ar aktieriem atstāj skatuvi.

Kaut gan Aristotelis vēstī, ka «Aishils samazinājis kora partijas un galveno lomu piešķīris dialogam», tomēr jāatzīmē, ka kora loma Aishila traģēdijās vēl ļoti liela. Koris tam nereti pat ir kolektīvais varonis. Piemēram, «Lūdžējās», vecākajā no Aishila lugām, kas saglabājušās, danaīdu koris ir galvenais varonis, un arī «Labvēlīgajās», «Orestijas» pēdējā lugā — bet «Orestija» ir pēdējais Aishila darbs — erīniju koris īstenībā ir viena no galvenajām darbības personām. Nevienā Sofokla vai Eiripīda traģēdijā korim nav tik svarīgas sižetiskas funkcijas kā šajos Aishila darbos.

Kora dalībnieki nemēdz būt individualizēti. Tikai retos gadījumos tā atsevišķiem locekļiem piešķirtas individuālas replikas, piemēram, Aishila «Labvēlīgajās», kur Apollona iemidzinātās erīnijas mostoties pusmiegā runā katra pa sevi, vai «Agamemnonā», kur koristi — sirmgalvji, Argosas padomes locekļi — katrs atsevišķi pēc valdnieka nogalināšanas iesaka, kas tālāk darāms, un pat izveidojas diskusija viņu starpā. Arī kora vadītājs nav individualizēts. Kaut gan tā loma dialogos nereti ir visai ievērojama, viņš tomēr aizvien pauž tikai kora kolektīva nostāju.

Kori veido homogēna grupa, piemēram, sirmgalvji padomnieki («Agamemmons», «Antigone», «Valdnieks Oidips»), verdzenes («Ziedotājas», «Elektra») vai brīvu sieviešu grupa («Mēdeja», «Ifigenija Aulidā»), mitoloģisku būtņu kopas (erīnijas «Labvēlīgajās», okeanīdas «Saistītajā Prometējā»).

Koris komentē darbību, izsaka savas pārdomas, kas dažkārt pauž autora viedokli,

dod lugas varoņiem padomus u. tml. Savās simpātijās tas parasti pieslēnas kādam no traģēdijas varoņiem.

Tādējādi redzam, ka atiskā klasiskā traģēdija bijusi veidojums, kas ievērojami atšķiras no lugām jaunlaiku izpratnē. Tā bijusi kaut kas līdzīgs drāmas un operas sintēzei, kurā netrūka arī oratoriālu elementu (kommi) un deju. Tā kā mūzika nav saglabājusies, mūsdienu cilvēks sengrieķu traģēdijas uztver vairst vienīgi kā tīri literāru darbu un tās kādreizējo skatuvisko iedarbību var tikai iedomāties iztēlē.

Šai sakarā varētu atzīmēt, ka vācu komponists F. Mendelsons, cenzdamijs kaut vai daļēji reproducēt sengrieķu traģēdijas kādreizējo domājamo kopiespaldu, sarakstījis mūziku kora partijām Sofokla «Antigonei» un «Oidipam Kolonā».

Aktieru runātajās vārsnās dominē jambu trimetrs, kas sastāv no trim vienībām ar diviem jambiem katrā (— — — — | — — — — | — — — —), joniešu jambu dzejnieku iemīļotais pantmērs, kas optimāli piemērots dabiskās runas atveidošanai un ko Solons (ap 640.—560. g.), izcilais atēniešu valstsvīrs un dzejnieks, bija pārstādījis Atikas augsnē, un tikai retumis parādās senajās satīru drāmās izmantotais katalektiskais trohaju tetrametrs, kas sastāv no četrām trohajiskām pēdām (pēdējā nepilna) ar cezūru pēc otrās pēdas (— — — — | — — — — || — — — — | — — — —). Sal. Aristoteļa «Poētikas» 4. nodaļā: «Traģēdiju rakstnieki sākumā lietoja tetrametru, jo toreiz lugai vēl bija satīru drāmas raksturs un tai bija vairāk dejas elementu.» Trohaju tetrametru traģēdiju autori dažkārt izmanto dzīvas, satrauktas runas ietērpam, piemēram, Aisihls «Agamemnona» eksodā, Klitaimnestras un Aigista sadursmē ar kori — sašutušajiem sirmgalvjiem — vai Eiripīds «Ifigenijā Aulidā» Agamemnona un Menelāja ķīldā.

Sengrieķu jambu trimetrs, kā arī trohaju tetrametrs labi pakļaujas atveidošanai latviešu valodā, kaut gan abu valodu versifikācijas sistēmas principiāli atšķirīgas. Sengrieķu versifikācijas pamatā ir garo un īso zilbju mija, bet mūsdienu valodās tā pamatojas uz uzsvērtu un neuzsvērtu zilbju miju.

Piemērs latviskajam jambu trimetram:

Kā pienākas, šo vīru sveiciet priecīgi,
Kas nopostīja Iliju līdz pamatiem.

(«Agamemnon», 524.—525. v.)

Piemērs trohaju tetrametram:

Nevajag, mans visumīlais, vairot jaunus darbus vēl!
Sāpēm pārāk bagātīga raža, ko jau ievācām.

(«Agamemnon», 1654.—1655. v.)

Liela dažādība vērojama kora partiju pantmēros, kuru ciltsmāte ir peloponēsiešu kora lirika. Traģēdijā tās pantmēri gan parādās pārveidotās, brīvākās formās.

Kora partiju uzbūve ir strofiska, t. i., katrai strofai atbilst tādas pašas struktūras antistrofa. Tā var sekot tieši aiz atbilstošas strofas, piemēram, pēc shēmas a : a₁, b : b₁, c : c₁, bet var arī atrasties aiz citām, atšķirīgas struktūras strofām, piemēram, pēc shēmas a, b, c : a₁, b₁, c₁. Dažkārt aiz strofas un antistrofas seko epoda, citas struktūras strofa, kurai nav antistrofas. Šādā gadījumā izveidojas no trim vienībām sastāvošs komplekss a : a₁, b.

Sarežģītākie kora partiju pantmēri versifikācijas sistēmu principiālās atšķirības dēļ mūsdienu valodās atdarināmi tikai ļoti nepilnīgi, jo, aizstājot oriģināla garās zilbes ar uzsvērtām, vārsmas ritms parasti vairst nav uzverams. Tāpēc mūsdienu tulkotāji kora partijās lielākoties izmanto brīvus ritmus.

Jambu trimetra un kora partiju pantmēru cilmi atiskajās traģēdijās apliecina to tradicionālā dialektālā nokrāsa, proti, jambu trimetrā sarakstītajās vārsnās sastopami joniskā dialekta elementi, bet kora partijās — doriskās formas, sevišķi posmos ar īpaši dzejisku vai patētisku skanējumu. Atzīmējams, ka dažkārt atdzejotāji kora partijās lieto atskanās. Tā, piemēram, rīkojies F. Šillers, atdzejojot «Ifigeniju Aulidā», un L. Anņenskis savos Eiripīda traģēdiju atdzejojumos krievu valodā.

Nekad un nekur cilvēces vēsturē teātrim vairs nav bijis tik lielas sabiedriskās nozīmes kā senajās Atēnās. Visas teātra izrādes — gan traģēdiju, gan komēdiju — bija saistītas ar Dionisam veltītiem svētkiem. Traģēdiju izrādes sākotnēji notika tikai Lieļajos Dionisijos, ko sauca arī par Pilsētas Dionisijiem (atšķirībā no necilajiem Lauku Dionisijiem), un tikai kopš 433. gada arī Lēnajos.

Lielle Dionisiji bija pavasara svētki, kas notika elafēboliona mēnesī (martā — aprīlī). Tajos ik gadus ieradās Atēnu sabiedroto delegācijas, lai iemaksātu savu ieguldījumu Jūras savienības kasē. Tāpēc šiem svētkiem, kas ilga sešas dienas, bija īpaši reprezentatīvs raksturs.

Lielo Dionisiju vainagojums — pēc reliģiskajām ceremonijām un ditirambu koru sacensības — bija traģēdiju izrādes, kam bija veltītas pēdējās trīs svētku dienas, kas, tāpat kā ditirambu koru priekšnesumi, noritēja sacensības veidā.

Sai sacensībā pēc iepriekšējas atlases, ko veica arhontu kolēģijas priekšsēdētājs, piedalījās trīs dzejnieki, katrs ar savām četrām lugām (tetraloģiju izrādīja vienā dienā, tā ka šāda izrāde ilga 11—12 stundas). Arhonts katram autoram lozējot piešķīra viņa horēgu, «kora vadītāju» (ko nedrīkst sajaukt ar kora vadītāju lugās — koristu, kas dialoga partijās runāja kora vārdā), turīgu pilsoni, kas finansēja kora sagatavošanu izrādei: koristiem, kas, starp citu, nebija profesionāļi, maksāja honorāru, gādāja par tērpiem un telpām mēģinājumiem utt. Par to viņa vārds līdzās autoram tika atzīmēts valsts arhīvā nodotajos sacensības iznākuma protokolos, t. s. didaskalijās. Dažām traģēdijām šie protokoli saglabājušies. Piemēram sniegsim Aishila «Orestijas» didaskaliju:

«Luga izrādīta arhonta Filokla amata periodā astoņdesmitās olimpiādes otrajā gadā. Pirmais bija Aishils ar «Agamemnonu», «Ziedotājām», «Labvēlīgajām» un satīru lugu «Protejs». Horēgs bija Ksenokls no Afīdnas dēma.»

Dzejnieki sacensībā drīkstēja piedalīties vienīgi ar jaunām, vēl nekad neizrādītām lugām. Līdz ar to traģēdijas bija paredzētas tikai vienreizējai izrādīšanai. Taču jau drīz pēc Aishila nāves atsevišķas viņa traģēdijas pēc īpaša lēmuma izrādīja atkārtoti, un atkārtotas izrādes vēlāk piedzīvoja arī pārējo lielo dzejnieku labākās lugas, taču vienīgi ārpus konkurences. Tā kā, iestudējot lugas atkārtotai izrādīšanai, aktieri dažkārt patvarīgi grozīja tekstu, ar likumu noteica, ka valsts arhīvā jāglabājas rūpīgi pārbaudītiem Aishila, Sofokla, Eiripīda darbu eksemplāriem, pie kuru teksta aktieriem bija stingri jāturas.

Kori traģēdiju izrāžu agrīnajā periodā apmācīja un vispār savas lugas iestudēja pats autors, bet vēlāk šīs funkcijas pārņēma speciālisti. Sākumā dzejnieks, tāpat kā to vēlāk darīja Sekspīrs un Moljērs, izrādē nereti piedalījās arī kā aktieris. Tā, piemēram, zināms, ka daudzus gadus savu lugu galvenās lomas tēlojis Aishils, jaunībā — arī Sofokls, taču jau ap 5. gadsimta vidū aktieri ir profesionāļi, jo, kuru lomai maznoties, no viņu, bet vispirms no galveno lomu tēlotāja — protagonistu meistarības lielā mērā bija atkarīgi lugu panākumi. Tāpēc arī protagonistus, kas savā starpā izcīnīja balvas par labāko tēlojumu, piešķīra dzejniekiem, sacensības dalībniekiem, lozējot.

Aktieri tēloja maskās, ko viņi, jādūmā, atbilstoši varoņa noskaņojumam lugā vairākkārt mainīja. Tā kā tēlojums maskā, kas ir kādreizējā rituāla reliktis, no aktiera paņēmieni arsenāla pilnīgi izslēdza mīmiku, jo lielāku nozīmi ieguva izteiksmīgas kustības, žesti. Sieviešu lomas tēloja vīrieši.

Dzejnieku, kā arī protagonistu sacensības uzvarētājus noteica žūrija, kuras locekļus izraudzīja lozējot pēc iepriekš sastādīta saraksta.

Visi trīs sengrieķu traģēdijas klasiķi — Aishils, Sofokls un Eiripīds — dzīvojuši plektajā gadsimtā pirms mūsu ēras. Šo gadsimtu apmirdz gan Maratonas un Salamīnas kaujas slava (490., resp. 480. g.), gan Atēnu demokrātijas krāšņākā uzplaukuma, t. s. Perikla laikmeta (piecdesmitie — trīsdesmitie gadi) spožums, bet arī apēno Atēnām traģiski neveiksmīgais Peloponēsas karš (431.—404. g.), kas atsedza vergturu demokrātijas dziļās iekšējās pretrunas un iezīmēja poles sistēmas krīzi.

Aishils (525.—456. g.), «traģēdijas tēvs», kā viņu nosaucis F. Engelss, ar sava mūža trešo daļu vēl pieder 6. gadsimtam un bijis gan aculiecinieks demokrātijas uzvarai Atēnās, gan piedalījies kaujās pret persiešiem. Kad Aishils piedzima, traģēdijas

izrādes Atēnās jau bija kļuvušas par tradīciju, taču klasiskās atiskās traģēdijas nodibinātājs ir viņš.

Aishils ieviesa otro aktieri un ar to radīja pamatus dialogam, bet savas daiļrades beigu posmā arī pārņēma jaunākā laikabiedra Sofokla jauninājumu — trešo aktieri. Padarīdams par traģēdijas galveno elementu darbību, viņš, paplašinādams dialogu, samazinājis kora partijas, taču tam joprojām, kā iepriekš parādīts, atstājis plašu vietu ar visai daudzveidīgām funkcijām. Aishils izveidojis sižetiski saistīto triloģiju.

Aishilam bagātīgi piemita tas, ko mūsdienās sauc par skatuves nervu. Viņa dramaturģisko papēmlenu arsenālā ir gan dzīvi masu skati, gan «mēmās skumjas» — varoņa ilgā, izteiksmīgā klusēšana (Kasandra «Agamemnonā»). Viņš ir traģēdijas valodas radītājs. Tās stilistiskais un emocionālais diapazons ārkārtīgi plašs, sniedzoties no mazo cilvēku reālistiskā izteiksmes veida (aukle «Ziedotājās», sargs «Agamemnonā») līdz grandioziem teikumiem un vārdu veidojumiem.

Aishils sarakstījis ap 90 lugu, no kurām līdz mūsu dienām saglabājušās septiņas līdz ar lielu skaitu fragmentu, to vidū visai prāvs satīru lugas «Zvejnieki» fragments. Viņš traģiķu sacensībās izcīnījis trīspadsmit uzvaru — pirmoreiz 584. gadā, pēdējo — 458. gadā ar «Orestiju».

Aishils ir reliģiozs, dziļi tic pasaules kārtības taisnīgumam, kura iemiesojums ir Zeva meita Dike (Taisnība), taču nepņem bez iebildumiem jebkuru mīta vēstīto dievu gribas izpaušmi (plemēram, Apollona prasīto mātes nogalināšanu). Ticēdams dievu lomai cilvēka likteņos, viņš tomēr to nepadara par pasīvu cietēju, bet gan izvērta par vienu no savas daiļrades galvenajiem motīviem cilvēka atbildību par paša izvēlēto rīcību.

Kad Aishils 456. gadā Sicīlijā nomira, uz kurieni viņš pēc Sirakūzu valdnieka Hierona ielūguma jau bija otrreiz devies savas lugas iestudēt, atēnieši pieņēma divus lēmumus, kas atspoguļo dziļo cieņu, ko dzimtene juta pret dzejnieku. Pretēji līdzšinējai tradīcijai atļāva Aishila darbu atkārtotu izrādīšanu, un viņa pēdējo atdusas vietu pasludināja par heroja kapu, uz kuru devās svētceļojumā traģiskās mūzas draugi.

Sofokls (ap 496.—406. g.) ir tipisks Perikla laika mākslas ideālu paudējs. Viņa tēlos, kuros ir Sofokla galvenā nozīme pasaules literatūrā, vērojama, tāpat kā tālaika tēlotājā mākslā, monumentalitāte un cildena vienkāršība, bet reizē ar to bagāta iekšējā pasaule. Daudzpusīgi zīmētie raksturi ir viengabalaini un harmoniski, un savas rīcības izvēlē Sofokla varoņi nemēdz svārstīties. Sofokla tēli ir normatīvi, tāpat kā Perikla laika skulptūras ideāltēli. Pašam Sofoklam pieder izteikums, ka viņš parādot laudis tādus, kādiem tiem jābūt, bet Eiripīds tādus, kādi tie īstenībā ir (Aristoteļa «Poētika», 25. nod.).

Tas, ka dzejnieka uzmanības centrā ir cilvēks, kas nekad nav pretstatīts sabiedrībai un arī nav tverts izolēti no tās, visā pilnībā atbilst poles ideoloģijai. Kaut gan Sofokls, kurš kā tipisks poles pilsonis arī pats rosīgi piedalījies valsts dzīvē, ieņemdamas pa laikam visai atbildīgus posteņus, miris vienā gadā ar Eiripīdu, viņu atšķirībā no jaunākā laikabiedra sofistikas ietekme nav skārusi. Viņš pieņem bez iebildumiem poles reliģiskos un ētiskos pamatus. Dziļi ticēdams dievu taisnīgumam, viņš nepieļauj šaubas par to arī tad, kad tie cilvēkiem liek ciest bez pašu vainas (Oidipam) vai pavēl izdarīt pret dabisku noziegumu (Orestam).

Sofokls līdz galam pilnveidojis klasiskās traģēdijas formu. Viņa ieviestais trešais aktieris piešķir dialogam bagātākas iespējas, atdzīvinājis darbību. Reizē ar to Sofokla lugās krasl samazinās kora nozīme, un kora partijām, kurās daudz lirisma, nereti vairs nav ciešāka sakara ar traģēdijas darbību. Koristu skaitu Sofokls paplašinājis no 12 uz 15.

Sofokls atcelcis no sižetiski saistītās triloģijas un sacensībās piedalījies ar patstāvīgām traģēdijām. Šī parādība varbūt izskaidrojama ar to, ka viņa uzmanības centrā ir indivīds, kura problēmas risināmas vienas lugas ietvaros, un nevis vairs dzimtas likteņi vai dievu paaudžu sadursmes, kā tas ir Aishila traģēdijās.

Savā ilgajā mūžā Sofokls sarakstījis pāri par 120 lugām, sacensībās uzvarēdams veselas 24 reizes, pirmoreiz 468. gadā. Mūsu dienas sasnējušas septiņas traģēdijas, kā arī fragmenti, to vidū arī satīru lugas «Pēdu dzinēji» 400 vārsmu. Viņa pēdējā luga —

«Oidīps Kolonā» — izrādīta jau pēc dzejnieka nāves. Tāpat kā Aishills, arī viņš pasludināts par heroju.

Eiripīdu (ap 480.—406. g.) no visiem trim traģēdijas klasiķiem atēnieši lūtnājuši vismazāk. Viņš sacerējis ap 90 lugu, taču sacensībās guvis tikai piecas uzvaras, piekto jau pēc nāves, kad Atēnās uzveda trīs dzejnieka atstātās lugas, kuru skaitā bija «Ifigenija Aulīdā» un «Bakhantes», ko viņš sacerējis Maķedonijā, uz kuriem bija pārcēlies pēc valdnieka Arhelāja aicinājuma.

Ar neklūdīgu mākslinieka intuīciju lielais komediogrāfs Aristofans sapratis, ka ar Sofokla un Eiripīda aiziešanu nebūtībā beidzies arī traģēdijas dižums, un tāpēc savā literatūrkritiskajā komēdijā «Vardes» licis pašam Dionīsam nokāpt Aīdā, lai uz Atēnām, kur vairs nav liela dzejnieka, atvestu atpakaļ Eiripīdu. Taču konservatīvais Aristofans disputā starp Eiripīdu un Aishilu liek uzvarēt traģēdijas tēvam, kas piemērotāks kā tautas audzinātājs, un tāpēc Atēnās atgriežas viņš. Eiripīdam jāpallek Aīdā, kur labākā Pazemes traģiķa troni, kas līdz tam piederējis Aishilam, Dionīss uztic Sofoklam. Komēdijas sižeta risinājums zīmīgi raksturo laikabiedru kritisko attieksmi pret Eiripīda mākslu.

Toties jau drīz pēc savas nāves Eiripīds kļūst par grieķu iemīļotāko traģisko dzejnieku, kura ietekme sniedzas no nākamajiem antīkās literatūras gadsimtiem līdz jauno laiku klasiskajai un pat mūsdienu drāmai. Viņa daiļrades pēdējā posma darbi, kurus iezīmē grieķu dramaturģijai jaunie sarežģītas intrigas un piedzīvojumu elementi, piemēram, «Ions», «Helena», «Ifigenija tauriešu zemē», devuši spēcīgus impulsus Jaunajai komēdijai un grieķu romānam.

Par Eiripīda popularitāti vislabāk liecina tas, ka, pārdzīvojot antīkās pasaules bojā eju, saglabājušās 17 viņa daiļrades dažādu posmu traģēdijas un satīru luga «Kiklops» līdz ar daudziem fragmentiem. (Traģēdija «Rēss», kas dažkārt piedēvēta Eiripīdam, pēc mūsdienu zinātnes atzinuma, ir 4. gadsimta nezināma autora darbs.)

Ja Eiripīds senatnē dēvēts par «skatuves filozofu», jāatceras, ka «filozofs» tālaika izpratnē nav tas pats, kas mūsdienās. «Filozofs» (gr. *philosophos*) nozīmē «gudrības mīlētājs». Tas ir cilvēks, kas nenogurstoši meklē patiesību, un tādā izpratnē Eiripīds patiešām saucams par filozofu. Viņam — šeit viņš ir garā rada sofistiem — nepastāv neviena vispārīgā patiesība, kuru nevajadzētu apšaubīt, nav nevienas vispārārstītas parādības, ko nevajadzētu pārbaudīt un pakļaut kritiskam vērtējumam, — vai nu tā būtu mītu ticamība un dievu taisnīgums, vai tāda sabiedriskās iekārtas neatņemama sastāvdaļa kā verdzība, vai sievietes stāvoklis ģimenē un sabiedrībā, vai arī laulības iestādījums.

Eiripīds nenoliedz dievu esamību, bet vērsas pret dieviem, kuru rīcība morāli nosodāma. «Ja jaunu dara dievības, tie dievi nav,» sacīts kādā fragmentā.

Arī Aishills un Sofokls risinājuši sava laika problēmas mitoloģiskās vielas ietvaros, taču neskarot tēlu cildenumu. Eiripīds turpretim mitoloģiskajā ietērpā parādījis savus laikabiedrus, «cilvēkus, kādi tie īstenībā ir» (sk. 405. lpp.), bez jebkādiem izskaistījumiem (atcerēsīties kaut vai Agamemnona ķildas ar Menelāju un Klitaimnestru — visīkdienišķāko cilvēku derdzīgos ģimenes strīdījumus), un tiem sacījis ne vienu vien rūgtu un nepatīkamu patiesību.

Eiripīds ir dziļi humāns dzejnieks. Vairākās traģēdijās — «Hekabē», «Andromahē», «Trojietēs» — viņš satriecoši spilgtās krāsās attēlo kara postu un gūstekņu sūro likteni, pie kam dzejnieks, runādams par Trojas karu, protams, domā Peloponēsas karu. Eiripīds ļoti pārļecinoši parāda vergu grūto stāvokli, uzsver viņu tikumisko līdzvērtību, jūt dziļi līdzī apspiestajai sievietei. Varētu sacīt, ka Eiripīds pasaules literatūrai atklājis sievieti visā tās jūtu pasaules bagātībā. Viņa radītajā sievietes tēlu galerijā sastopam Ifigeniju, kas mūsu acu priekšā no «mātes meitas» izaug par varoni, un Alkestīdu, kas atdod savu dzīvību, lai glābtu mīloto cilvēku; vīra nodoto Mēdeju, kas atriebes alkās nogalina savus bērnus, un kaisles apmāto Faidru, kas, nesastāpama pretmīlestību, ar jaunu viltu pazudina mīloto, un daudz citu psiholoģiski meistarīgi izveidotu sievietes tēlu.

Grieķu literatūra pirms Eiripīda vēl nebija pazinusi psiholoģiski tik dziļu cilvēka, īpaši sievietes jūtu dzīves analīzi, nebija pazinusi tik spilgtu cilvēka kaislību atainojumu. Traģiskais konflikts nenoris vairs tikai starp varoni un ārpus viņa esošiem

spēkiem, bet arī, turklāt pirmām kārtām, cilvēka dvēselē. Lūk, kā raksturo Eiripīda traģiskā konflikta būtību atšķirībā no Aishila un Sofokla traģēdijām šveiciešu literatūras zinātnieks Andrē Bonnārs (André Bonnard):

«Aishilam un Sofoklam traģiskais varoni apdraudēja no ārienes. Viņu notrieca zemē dievi. Bumbas krita no debesīm. Eiripīds, kas mums aizvien un visās lietās tuvāks (un kas gan varētu mums būt tuvāks par mūsu pašu sirdi?), traģiskajam dod mājvietu mūsu pašu nepazītās sirds dziļumos. Kopš tā laika bumbas vairs nekrit no debesīm vien. Tā ir cilvēka sirds, kas kļuvusi par spridzekli.»

Kora loma Eiripīda traģēdijās ir nevienmērīga. Reizēm koris ar lugas darbību cieši saistīts, reizēm šāda sakara gandrīz vairs nav nemaz. Aktieru partijās pastiprinās mūzikas elementi (monodijas, dueti).

Eiripīda traģēdijām raksturīgs prologs kāda personāža vai ar lugas darbību tikai netieši saistītas dievības monologa veidā un tāpat no lugas darbības izolēts epilogs. Šeit iemīļots Eiripīda (jau reizēm antīkajā literatūras kritikā pelts) paņēmieni ir t. s. «deus ex machina» (burt. «dievs no mašīnas», t. i., dievība, kas ar teātra mašīnērijas palīdzību parādās gaisā, virs aktieriem) — dievības iejaukšanās. Tas nenozīmē, ka dzejnieks nebūtu pratis citādi atrisināt darbības samezģojumu. Gandrīz vienmēr tas jau atrisināts tīri «cilvēciskiem» līdzekļiem, un dievs vienīgi vēstī varoņu turpmākos likteņus vai nodibina kādu kultu. Dievības parādīšanās traģēdijās beigās vērtējama kā mesls senai kulta drāmas tradīcijai un it kā simbolizē atgriešanos no dzejnieka uzburtās pasaules tradicionālā mīta ietvaros.

Līdzās Homēra poēmām sengrieķu traģēdija ir dižākais literārais mantojums, ko mums atstājusi senā Grieķija un antīkā pasaule vispār.

Kaut gan antīkās pasaules bojā eju pārdzīvojusi tikai triju klasiķu bagātā darbu klāsta desmitā daļa, ar to pieticis, lai viņu veikums laikmetu ritumā līdz pat mūsu dienām tūkstoškārt atbalsotos ne vien dažādu tautu literatūrā, bet arī tēlotājā mākslā un mūzikā.

A. Feldhūns

S A T U R S

AISHILS

SAISTĪTAIS PROMETEJS. Tulk. A. Ģiezens	9
ORESTIJA (trilōģija). Tulk. Ā. Feldhūns	
I. AGAMEMNONS	39
II. ZIEDOTĀJAS	83
III. LABVĒLĪGĀS.	115

SOFOKLS

ANTIGONE. Tulk. A. Ģiezens	145
VALDNIEKS OIDIPS. Tulk. H. Novackis	181
ELEKTRA. Tulk. H. Novackis	221

EIRIPĪDS

MĒDEJA. Tulk. A. Ģiezens	261
IFIGENIJA AULIDĀ. Tulk. H. Novackis (1.—191., 414.—542., 590.—694., 855.—975., 1368.—1401.) un Ā. Feldhūns	299
KIKLOPS. Tulk. H. Novackis (85.—174., 188.—255., 276.—355.) un Ā. Feldhūns	343

Paskaidrojumi. Ā. Feldhūns	361
Īpašvārdu un mitoloģijas terminu vārdnīca. Ā. Feldhūns	389
Atiskā tragēdija. Ā. Feldhūns	393

ДРЕВНЕГРЕЧЕСКАЯ ТРАГЕДИЯ. Составитель А. Фелдхун
Издательство «Лиезма» Рига 1975. На латышском языке
Перевод с древнегреческого Аугуста Гиезена,
Хенрика Новацкого, Абрама Фелдхуна
Художник Курт Фридрихсон

SENGRIEĶU TRAGĒDIJAS. Sastādījis Ābrams Raģaļa d. Feldhūns

Redaktori V. Kumuška un Ā. Feldhūns. Māksl. redaktors V. Grants.
Tehn. redaktore L. Engere. Korektore D. Ērgle.

Nodota salikšanai 1974. g. 11. aprīlī. Parakstīta iespiešanai 1975. g. 6. martā.
Ofseta pap. 100 g, formāts 84×100/16. 27,13 fiz. iespiedl.; 42,32 uzsk. iespiedl.;
27,75 izdevn. I. Metiens 33 000 eks. Maksā 2 rbl. 49 kap. Izdevniecība
«Liesma» Rīgā, Padomju bulv. 24. Izdevn. Nr. 407/26591/D-495. Iespiesta Latvijas
PSR Ministru Padomes Valsts izdevniecību, poligrāfijas un grāmatu tirdzniecības
lietu komitejas tipogrāfijā «Cīņa» Rīgā, Blaumana ielā 38/40. Pasūt.
Nr. 1272-L.

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309069783

240

2,49